

Nyt
Archiv for Søvesenet.

Udgivet

af

A. Kung,

Fuldmægtig under Admiralitets- og Commissariats-Collegiet.

Fjerde Bind.

Kjøbenhavn.

Trykt paa Udgiverens Forlag

hos S. G. Brill.

1845.

35.5

ny 88

1845

55326

Indhold af 4de Bind.

	Pag.
Prindsen af Joinvilles: Note sur l'état des forces navales de la France &c.	1
Englands Marine sammenlignet med alle andre Sømagter tilfammen	31
Noget om Den Malta	42
Om Struepropelleren, af Labroussets Skrift	49
Oplysning om Handelsforholdene i det indiske Archipel	63
Englændernes Angreb paa en fransk Escadre paa Basque Kjed, i 1809	81
Sneedorffs Taler	87, 456
Brødermorderen, den engelske Captain Samuel Gopdere	95
Om Englændernes Rømnng af Corunna i 1809	119
Om Interpolation. Af Com. Capt. J. Seibelin	129
Berigtigelse dertil	345
Ford Elve. Biographisk Skizze	137
Erindringer fra Fregatten Gefions Logt i 1844. Af Com. Garde	186
Et Besøg til Kosos eller Keelings-Øerne	209
En Kloist Fabrikeiers Breve fra Nord-Amerika i 1843.	214, 295, 370
Om Dampskibe i Nord-Amerika. Af Capt. Lieut. C. van Doorn	233
Nogle nyere Opfindelser, Søkrigsvæsenet vedkommende	256
Struepropelleren i Amerika, eller Emerson contra Ericson	272
Rapport fra Chefen for den danske Fregat Bornholm i 1782	275
Struedampskibet Great-Britain paa sin første Sejlads	305
Uddrag af en Dagbog, holden ombord i Dampskibet i Helsing i 1844 og 1845. Af Lieut. G. P. Schönheyder	311
Om Passatvinde	325

Nicolai Henrik Euren. Nekrolog	Pag. 355
Ehrenstams. Nunu ett Ord om Sveriges Sjöforsvar	384
Liniestibe og Dampstibe	398
Noget om Nicobar Perue	406
Om mine Signalfystemer. Af Com. Capt. Rohde	444
Et Nyr Ord om Søtactiken	453
<i>Den nye Løb 1807-1808</i> Madseps Løbbemafline	462

Æfterretninger for Søfarende:

Indseiling efter Fyret ved Alicante	109
Opdaget Grund ved de azoriske Der	—
Lændingstid for danske Fyr	—
Honfleur-Fyr forandret	110
Svenske Fyr paa Mland og Grønkiær forandrede	—
Havnefyre ved Landskrøne	111
Madras-Fyr forandret	—
Fyr paa Palmajola, Italien	112
Dito paa St. Thomas, Vestindien	—
Banke, opdaget udfor Cap St. Thomas, Braslien	—
Nyt Kiendetegn for Dragør og Anholt Fyrstibe	113
Nyt Fyr paa Skerryvore, N. B. Kyst af Skotland	—
Nyt Fyrstib ved Cork-Ledje udenfor Harwich	—
Fyr paa Isle of May, Østkyst af Skotland	—
Tidsignal fra Bagstibet i Sundet	114
Nyt Fyr paa St. Johns Point, N. D. Kyst af Irland	—
Marks-Fyr i Norge, nedlagt	—
Nyt Fyr paa Plymouths Breakwater	—
Fyr paa Brindisi, Neapel	—
Nyt Fyr paa Norges Sydvest	225
Nye Sømærker i Nord-Elben	226
Fyret paa Breakwater i Plymouths som Mærke	227
Forandret Løb i Bristol Canal	—
Bagere ved Lysegrund i Rattegattet	228
Bager paa Slagens Kved	—

	Pag
Bager paa Munden af Goodwin-Sands	229
Forandret Fyr paa Vaagøe	—
Nyt Fyr paa Refsnæs, Storebælt	—
Fyret paa Bülck, og Bager paa Frederiksorts Rev ved Kiel	230
Farlige Skier for Sydsøfarere, imellem 31° og 32° Syd Brede	315
Forandring ved Fyrene ved Brüllerort	316
Sandbanker ved Indløbet til Havre	—
Fyre og Boyer i St. Lawrence-Floden	317
Nyt Sømærke i Tromsøund, Norge	—
Fyr paa St. Thomas, Vestindien	348
Nye Sømærker i den Finske Bugt	—
Regler for danske Dampskibe og Seilskibe	349
Havnefyre ved Dunkerken	350
Nye Fyr paa Corsika	—
Havnefyre ved Slipshavn, Storebælt	351
Fyrskib i Simonds-Bay, Cap det gode Haab	—
Sømærker i Torres-Strødet og Australien	352
Nye Bagere i Kattegattet	353
Franse Fyr forandrede eller nyoprettede	354
Sømærker i Lille-Bælt og Flensborger-Fjord	463
Lanterner imellem Stagen og Frederikshavn	—
Forandring ved Mlands Fyr	464
Fyrskibet paa Falsterbo-Rev	—
Sømærker i Christiania Fjord	465
Nyt Fyr i Rigabugt	466
Sikkerhedsmærke paa Goodwin-Sands	—
Nyt Fyr i Canalen ved Piombino	—
Forandring ved Fyrlanterner paa St. Thomas og St. Jan .	467

Blandinger:

Om den Guano der findes paa Færøerne	115
Strom-Experiment med ublastet Flaske	116
Den hurtigste Reise over Atlanterhavet	117
Briggen St. Croix og Dracanen paa Cuba i 1844	—

VI

	Pag.
Altonaer Mercur og russiske Chronometer-Expeditioner. Af Commandeur Capt. Zahrtmann	231
Luquillo Bierget paa Portorico, besæget af danske Sø-Offi- cierer. Reddeelt af Capt. Lieut. E. van Dodum	343
Doctor Ritterbandts Middel mod Steenansamling i Damp- kedler	367
Petskeræerne, Ibslandets Ur-Indvaanere	378
Hængebroen ved Høngerford	442

Officielle Deel.

Liste over Marinens Officierer og Embedsmænd	1
Dito over Flaaden	22
Avancement, Ansættelse, Afgang, Udcommando	24, 29, 37, 43
Dødsfald	24 29,
Kongelige Rescripter og Resolutioner, samt Collegie-Beslut- ger ic.	25, 31, 39, 45.

Til Archivets Subscribenter.

Idet jeg, i Henhold til Herr Commandeur-Capitain Dahlerup's Annonce i foregaaende Hefte, herved meddeler, at jeg har overtaget Redactionen af „Nyt Archiv for Søværnet“, anseer jeg det som Pligt at erklære, at kun Herr Commandeur-Capitainens Tilfagn om, for det Første at ville understøtte Tidsskriftet med Haad og Daad, og derhos Udsigten til senere at erhverve det en Medarbejder blandt Sø-Statens Officierer har kunnet bevæge mig til at overtage dette Hverv.

Ligesom saaledes nærværende Hefte er redigeret under Herr Commandeur-Capitainens Auspicer, saaledes vil i den nærmeste Fremtid heller ingen Forandring skee i Skriftets tidligere Plan, hvillken jeg ogsaa agter senere at følge under mine Bestræbelser for at bevare „Archivet“ den Ugtelse, det er i Besiddelse af, saavel i som udenfor Staten. Med Ønsket og Haabet om at dette Tidsskrift maa vedblive at være et Middel til at vedligeholde Interessen for nautisk Literatur og literair Beskæftigelse, udbeder jeg mig herved ærbødigst „Archivets“ ærede Belynderes Gønst og Belvillie.

3 Januar 1845.

Kung.

III. *Trichostema pubescens*

The first specimen of this plant was collected by me in the mountains of the Sierra Nevada, California, in the year 1841. It was found growing in a rocky crevice, and was the only specimen of the kind that I saw. It was a small, upright, branched plant, with a woody stem, and small, opposite, ovate leaves. The flowers were small, and the fruit was a small, round, black berry. It was at first mistaken for a species of *Trichostema*, but was found to differ from all the known species of that genus. It was therefore described as a new species, and named *Trichostema pubescens*. It is now known to be a member of the family *Trichostemaceae*, and is one of the most common plants of the Sierra Nevada mountains. It is found growing in rocky crevices, and is a very hardy plant, capable of surviving the most severe winters. It is also a very common plant in the mountains of the Sierra Nevada, and is found growing in many places. It is a very interesting plant, and is well worth the attention of the collector. It is a very common plant, and is found growing in many places. It is a very interesting plant, and is well worth the attention of the collector.

**Prindsen af Joinvilles: Note sur l'état des
forces navales de la France,**
samt Bemærkninger til den af en Forfatter i Journal
du Havre.

Udtogsviid af Annales maritimes.

(Prindsen af Joinvilles Skrift vakte, da det udkom, saa megen Opsigt, man kan sige over hele Europa, at vi, endskjøndt vore Læsere allerede for en Deel maae kiende det af de offentlige Blades Referat, ikke tør forbigaae at omtale det nærmere i vort Tidsskrift, hvorved vi tillige kunne gjøre Læseren bekiendt med det Modskrift, det har fremkaldt. Da Prindsens lille Skrift indeholder en stor Deel, der synes mere be- regnet paa rhetorisk Effect udenfor Sæmilitairstanden, end paa at ud- brede Lys over det militairvidenskabelige Spørgsmaal, det involverer, ville vi her indskrænke os til at meddele et Uddrag af det, hvorved vi dog, for at soutenere Raisonnementets Sammenhæng, komme til at være vidtsøftigere, end vi ellers vilde have været. Samme Fremgangsmaade skulle vi iagttage med Modskriftet, og hist og her vedsøic vore egne An- mærkninger, uden at vi dog ville inklade os paa nogen nærmere Be- dømmelse om begge Skrifters Værd, fra et almindeligt militairvidenska- beligt Standpunkt betragtet.)

Fædrelandet, som aldrig savner en instinctmæssig Følelse af hvad der er dets sande Interesse, vil have en Marine, — det vil have den stærk og mægtig; men det har intet klart Begreb om de Elementer hvoraf den bør bestaae. Man skienker Sagen for lidt Dymærk- somhed, undersøger ikke noie nok hvorledes de af Kamrene voterede Fonds blive anvendte — man lever formeget i den gamle Fordom,

at det er nødvendigt at være Sømand, det vil sige, besidde specielle theoretiske og praktiske Kundskaber, for at kunne forstaae sig paa Marinens Sager; og denne Fordom, som forskellige Omstændigheder have understøttet, har hidtil afholdt gode Hoveder fra at lægge sig efter at studere vor Sømagts sande Tilstand.

Kilden til Marinens store Popularitet i Frankrig, og det ivrige Ønske, der saa ofte yttres om, at der en stærk og mægtig Flaade, finder jeg i en Følelse, der lader sig udtrykke saaledes: „Vi ville være respecterede paa Havet som paa Landjorden; der, som andensteds, ville vi være istand til at beskytte vore Interesser, vedligeholde vor Uafhængighed, forsvare vor Ære.“

Dampkraftens Anvendelse i Skibsarten har givet Frankrig Midlerne til at hæve sin sunkne Sømagt, at gienstabe den i en ny og til dets Nationalcharakter og Resourcer mere svarende Form. Vor Marine var ikke stort bedre end en Drivhuusplante, saalænge Herredømmet paa Havet tilhørte den, der havde de fleste Matroser. Vor ødelagte Handelsfart stienkede os ikke længer det fornødne Antal Søfolk. Man vilde have kæmpet modigen for at hevne Fornærmelser, for at udlette sorgelige Grindringer; men selv om forbigaaende Held havde baaret Vidnesbyrd om vore Sømands Mod, vilde vor Marine dog have endt med at ligge under for Mængden. Dampmarinen har forandret Tingene; det er nu vore militaire Resourcer, der skulle træde i Stedet for vort formindskede nautiske Personelle. Vi ville altid have Officierer og Matroser nok til Søbesætning for vore Dampskibe, og jeg behøver ikke at sige, at vi aldrig ville fattes Penge til at bygge Skibe og Maskiner, lige saa lidt som vi ville savne Soldater til at opretholde Fædrelandets Ære.

Med en Dampskibs-Marine kan man tillade sig den meest forovne Angrebskrig paa Havet. Vi kunne beregne vore Bevægelser til Tid og Time; Veiret, Vind og Strøm hindre os ikke længer. I en Continentalkrig lade de meest ufornødte Diversioner sig gjøre. Man kan i nogle Timer transportere Armeer fra Frankrig til Italien, til Holland eller til Preussen. Kort sagt, disse nye Res-

sourcer passe ganske fortrinligen for Frankrig, og den Modification, Krigen derved har erholdt, giver Frankrig større Chancer imod de Fiender, det kan faae, end nogensinde før.

Jeg hører ikke til dem, der troe, at vi kunne staae os imod den engelske Magt paa Havet, Lige mod Lige; men derfor vil jeg ikke sige, at vi i ethvert Tilfælde ikke skulde kunne modstaae den. Beloverveiet troer jeg, at det er muligt for os at føre Krigen imod hvilkensomhelst Magt, selv imod England, og at, ved en fornuftig Anvendelse af vore Resourcer, kunde vi, om just ikke tilkæmpe os glimrende Seire, saa dog naae Maalet med sikke Stridt, det, at bevare Frankrig den Rang, det tilkommer. Glattante Seire ville vi ikke vinde, fordi vi ville vogte os for at sætte alle vore Resourcer paa Spil i decisive Rencontre; men vi ville føre Krigen med Sikkerhed, fordi vi ville rette den imod to lige vulnerable Sider, det engelske Folks Tillid til sin isolerede Beliggenhed, og dets Søhandel.

Hvo kan tvivle paa, at vi med en kraftigen organiseret Dampmarine ville være istand til at tilføie en Nation, der aldrig har kiendt Krigenes Nødsler i Nærheden, de største Tab, ved at angribe dens egne Kyster og Havne, medens vi paa samme Tid forstyrre dens over alle Have udstrakte Søfart, ved klogt anlagte Krydstogte, hvortil jeg skal udbille Planen længerhen.

Under Forudsætning, altsaa, af en Krig med England, vilde vor Dampmarine have to særskilte Theatre at agere paa: Middelhavet og Canalen. Canalen, hvor vore Havne kunne rumme en betydelig Magt, som, ved at løbe ud, begunstiget af Matten, vilde kunne trodse Fiendens Krydsere, i hvor talrige og tætsluttede de end ere. Intet vil kunne forhindre denne Magt fra at forene sig paa hvilketsomhelst aftalt Sted paa den engelske Kyst, hvor den uden Modstand vil kunne agere. Der behøvedes kun faa Timer for Sir Sidney Smith til at tilføie os en uoprettelig Skade i Toulon *).

*) For den militaire Læser behøve vi ikke at udhæve det Sanguinske ved disse Suppositioner. I det Tilfælde, at Franskmændene have en stærk Force samlet i Canalen, ville Englænderne ikke mangle at

I Middelhavet vilde vi være Herrer; vi vilde sikke os vor Erobring Algier, og dernæst er dette Krigstheater for langt fraliggende for England til at kunne forsyne en der stationeret Dampskibsflaade med Kul, hvilket hverken Gibraltar eller Malta vilde være istand til (?). Frankrig vilde da have frie Hænder her; alle sine Planer kunde det udføre ved Hjælp af Dampskibe, uden at ængstes for Seilskibe, hvis Narvaagenhed de kunne skuffe.

Dampskibsmarinen alene er den Rolle forbeholdt, at holde vore Kyster frie, og signalere Fiendens Nærmelse, beskytte vor Kystfart, og med Magt modsætte sig Fiendens Landgang, Bombardement og ethvert Angreb, saavidt muligt, thi naturligviis kunne de samme Fordele, vi have af en Dampskibsmarine, ogsaa anvendes imod os. Halvdelen af vore Grændser er Sølyst. Fordum kunde denne store Kyst=Strækning forsvares af vor Landarmee: næsten allevegne utilgængelig, eller idetmindste farlig at nærme sig for Seilskibe, havde man kun lidt at frygte for Landgange, og de vigtigste Punkter, de store Havne og andre Steder, hvor Naturen ikke kom Forvaret til Hjælp, havde man ved Kunst gjort uangribelige. Nutildags er Alt forandret: med Dampskibe kan man allevegne nærme sig vore

have en lige saa stærk Magt sammendraget der, saavel af Dampsom Seil=Skibe. De vilde blokere Fransmændene i deres Havne, og det lige saa tæt og sikkert nu som de gjorde det forud, saameget mere som de, foruden Seilskibe, ogsaa vilde benytte Dampskibe hertil. Endelig vilde Engländerne benytte deres Linieskibe og Seilflaade — i alle Fald assisteret af Dampskibe — til at løbe ind og ødelægge de Franskes Armader i Havnene, en Ting, de i forrige Krig oftere have gjort, og som de her maatte endnu mere være opfordrede til, selv om det skulde koste betydelige Offere. Man behøver kun at forestille sig en Scene som ved Basque Kæb i 1809, med den Forandring, at der i Havnen ligger en halv Snes Dampfregatter som angribes af 3—4 Linieskibe (hvor Dampfregatter kunne ligge, kunne svære Fregatter, og Linieskibe vel ogsaa, løbe ind). Hvilket Tab af 8—10 Millioner Rigsbankdaler i saa Limer, ja maaskee knap en Time! Det er netop en af Dampskibets svage Sider, at det i Havn er forloren, hvor ikke stærke Befæstninger sikke det for Angreb af det med svære Batterier armede Seilskib.

Anmeld.

Kyster; lige fra Dünterken til Bayonne kan England gjøre det samme mod os, som vi mod det. I nogle Timer kan en Armee, indskibet paa en Flaade af Dampskibe i Portsmouth eller paa Themsen, vise sig for vore Kyster, trænge ind i vore Floder, iværksætte en Landgang, eller ved et Bombardement ødelægge vore Byer, vore Bærter og Handelsrigdomme. Hurtigheden i Fiendens Bevægelser sikker ham Held. Den franske Armee, dens Forter og dens Kanoner kunne ikke være overalt, og paa samme Tid man faaer at høre om Fiendens Ankomst, vil man blive underrettet om, at han har opnaaet sin Hensigt, og er gaact bort igjen. Brød en Krig ud idag, vilde man maaskee imorgen faae at høre, at Dünterken, Boulogne, Havre o. s. v. vare ødelagte ved et Bombardement, mod hvilket Intet kan beskytte dem. Vi vilde have den Sorg maaskee, at see det engelske Flag vaie paa Brests Ohed, denne vigtige Orlogshavn, der hidtil har været beskyttet ved Indløbets Vanskeligheder for Seilskibe, men hvilke forsvinde for Dampskibe. Saaledes er altsaa England istand til med sin Dampskibsmarine at true alle vore Kyster, og beherske Middelhavet, afficiere os fra Algier, og blokere alle vore Havne. For at forbyde dette gives der kun eet Mittel, een Udvei for os, — det er en Dampskibsmarine.

Hvad er det man støtter sig til, naar man vil forfikkre Frankrig, at dets Marine er i en respectabel Stand? Vil en Eskadre af Seilskibe, fortræffeligt udrustet, det tilstaaer jeg, og sandelig jeg er ikke den, der vil negte den dens Fortienester og Hæder; men er det sandt, at det, som før var Hovedsagen, som endnu for 20 Aar siden var Alt, er nu ved Tingenes Fremstridt kun blevet til en Biting ved en Sømagt, saa er denne smukke Eskadre meget nær ved, ikke at være andet end en unyttig Udgift for Staten.

Fra den Tid af, at Seiladsens Fremstridt førte til Afstæffelsen af Galeerne, har hver Stat havt Eskadrer eller Samlinger af Seilskibe som Udtryk for sin Sømagt. De franske og engelske Flaader have i halvandet Aarhundrede gjort hinanden Herredømmet paa Havet stridigt, og efter lange og blodige Kampe vaiede det engelske Flag som Eneherter fra Klodens ene Ende til den anden. Man

har kunnet troe den franske Marine tilintetgjort. Den var det dog ikke, og da Freden havde bragt Rolighed, Tillid og Handel tilbage, har vor Handelsflaade kunnet opfostra Matroser nok til, at man i 1840 har seet en Eskadre paa 20 Liniestibe med Tre at vise det franske Flag i Middelhavet.

Vi havde dengang Overlegenheden over den engelske Flaade, saavel i Organisation som i Antal. Lad os antage, at det dengang var kommet til Krig, og at Lykken havde været Frankrig gunstig; Seiersjubel vilde have lydt over hele Landet, man vilde ikke have tænkt paa, at Triumphen vilde have været kort. Seiren vilde have været kjoibt dyrt, Tabet vilde have været stort paa begge Sider, flere Skibe tilintetgjorte eller i en høi Grad beskadigede; begge Parter vilde gaae ud af Slaget med ødelagte Skibe og Tabet af deres bedste Officierer og Matroser. Men lad os antage, hvad der er uden Exempel, at 20 engelske Liniestibe og 15,000 Matroser bleve bragte ind til Toulon af vor triumpherende Flaade. Vilde Seiren derfor være mere decisiv? Det engelske Folk vilde brænde af Begierlighed efter at hevne et Nederlag, der var u hørt i dets Annaler, et Nederlag, der trueede dets Christentz. Man vilde see alle dette umaadelige Niges maritime Resourcer, dets talrige Personnel, dets materielle Rigdomme forene sig for at udslette den Plet, der var sat paa den engelske Marines Tre. Efter en Maanedes Forløb vilde een, to eller tre Eskadrer, lige saa fuldkomment organiserede, som den vi havde erobret fra dem, vise sig for vore Havne. Hvad vilde vi da have at sætte imod disse? Intet uden Levninger*). Og her

*) Uden at ville modsige Forf. i hans Paastand om Englands umaadelige Overlegenhed i Resourcer for Krigen til Søes, saaledes som Tingenes Tilstand viser sig i vor nærværende Tid, vilde vi dog ikke lade hans Yttring om total Uformuenhed og Uvirkksomhed som en nødvendig Følge for Frankrig, i det givne Exempel, passere uimodsagt. Efter en Scir, som den han forudsætter, maatte nemlig ogsaa Frankrig, efter den nævnte Tids Forløb, kunne have repareret sine egne mindst beskadigede Skibe efter Slaget, og, forstærket med flere af de fra Fienden erobrede, vise sig paany i Søen med en i materiel og numerisk Henseende fuldt saa stærk Flaade som

er Stedet til at sønderrive det Slør, der skjuler os vor Svaghed. Lad os tale reent ud, en Seir, som den der syntes os forjættet i 1840, vilde for den franske Marine have været Begyndelsen til en ny Nuin. Vi havde anstrengt vore Kræfter til det Yderste; vort Materiel var ikke rigt nok til strax at istandsætte den Skade, vore Skibe vilde have lidt, og vort Personel vilde have været i en endnu bedroveligere Forfatning. Man veed ikke, hvilke Anstrengelser det havde kostet os at bemande disse 20 Skibe, hvoraf Frankrig var saa stolt; man veed ikke, at de udtømte „Inscriptions“-Eadrer ikke havde flere Matroser at levere; og hvad vi maae tilføie er, at ved første Krigsudbrud vilde den svage Planteskole, vi have i vor Handelsmarine, være reduceret til et Intet; de Faa, der bleve tilbage, vilde strax have begivet sig i den mere indbringende Raperfart.

Frankrig har flere Gange, i Løbet af dets Historie, naar man trorde det blottet for Soldater, kunnet lade Tusinder udgaae af sit

den første; hvad det Personelle angaaer, vilde den endog være langt stærkere, end første Gang, thi den vundne Seir vilde have givet saavel Anførere som Mandskab Erfaring og Tillsid, medens Troen paa Uovervindeligheden var nedbrudt hos Modstanderen. For det rige Frankrig maatte Tabet af Mennesker i det første Slag være at erstatte, i alle Fald med fremmede Nationers Søsolk, som i Umindelighed gierne tage Tjeneste under et seierrikt Flag, naar Bilkaarene, der hydes dem, ere gode. Fortsætte vi da Exemplet i samme Retning, og lade den atter udbebrede og forstærkede franske Flaade i en ny Rencontre blinde en anden glimrende Seir; — mon da ikke Bilkaarene imellem begge Nationer til Søes skulde kunne siges at være paa Veien til at stille sig lige, og Englands Encvælde paa Habet nærme sig sin Ende? Ikke at tale om Muligheden af politiske Begivenheders Medvirken, saasom andre Magters Tilstræben for at benytte det gunstige Tidspunkt til at anfalte den svækkede Kæmpe. Sandt nok, uden særegne Omstændigheders Tilstød, uden foregaaende indre Svækkelse hos det endnu saa karste og kraftige England, lader et saadant Resultat af Kampen sig neppe forudsætte som muligt; men Verdenshistorien giver os Exempler nok paa, at Rigerne ogsaa have deres Culminationspunkt, og den Nation, der har holdt sig bedst forberedt til at drage Nytte af Omviklingen, er da den der faaer Scepteret i Arv.

Amld.

Skib, som ved et Trylleslag; men det gaaer ikke saaledes til med Flaader: Matrosen dannes ikke i et Dieblik; er han ikke fra Ungdommen af oplært til sit Fag paa Søen, vil han stedse blive paa et vist Middelmaadighedstrin. Bistnok have vi, fra den Tid vi have bestræbt os for at danne Matroser, bragt det til at faae Folk, der kunne taale Søen —, men Matrosnavnet vinder man ikke for faa godt Kiøb.

Vor seirrige Eskadres Levninger vil da blive blokeret eller angrebet af en overlegen Fiende, som brænder af Bængsel efter at hevne sig. Frugten af vor Seir og det udgydte Blod er da tabt. Vi kunne ikke længer kalde det en Seir, som blot er et Diebliks Overlegenhed, der kun efterlader Vissheden om nærførestaaende Tab, fordi vi, uden at tænke paa den Dag imorgen, have sat alle vore Resourcer paa Spil paa eengang. Nei, man maa ikke vænne Landet til, i Fredstid at lege med Eskadrer, og fryde sig i en falsk Indbildning om den Magt, som de give det. Lad os aldrig glemme det Indtryk, som Flaadens Hiemkaldelse gjorde i 1840; det var imidlertid hvad man dengang borde gjøre, og hvad man maatte gjøre igjen ved den første Udsigt til en Krig.

Det er altsaa klart, at Linieskibenes Rolle i Fremtiden ikke længer kan være den, at danne den egentlige Kierne af vor Sømagt; Anvendelsen af Dampskibe reducerer dem til den underordnede Bestemmelse af en Landarmees Beleiringsartillerie. Man vil lade Dampskibs-Eskadrerne tage dem med sig, naar Expeditionen har et bestemt Oieemed, naar der skal ageres imod et Fort, en Søstad, som man vil bestyde med en stor Masse Kanoner samlede paa eet Punkt. Udenfor dette vil man ikke forlange en Nytte af dem, som de ikke kunne og ikke skulle gjøre, og man vil ikke længer, af en for vidt dreven Agtelse for gamle Traditioner, fortsætte paa en Wei, der engang kan lede til et svært Regnskab, naar Frankrig først faaer Vinene op *).

*) Forfatteren overseer her ganske den egentlige Søkrig: Batailler les-
verede imellem de krigførende Nationers Linieskaber, hvor det jo
er klart, at den maa have Fordelen, der bringer de stærkeste, det er,

Jeg, for min Part, vilde ikke betænke mig paa, strax at slaae ind paa den modsatte Bei, og jeg vilde sætte mig det Spørgsmaal, om det ikke er for meget, at holde 8 Linieskibe i Søen og 8 halvt udrustede, alene for paa Distance at blænde overfladiske Betragtere.

de største og med det stærkeste Artillerie besatte Skibe, i største Antal, i Striden. I de foregaaende Betragtninger har han selv indrømmet dette, men kommer nu, fordi Frankrig ei kan sætte et lige Antal Linieskibe imod England, til den almindelige Slutning, at Linieskibene skulle for alle Nationer, altsaa ogsaa for England, faae denne underordnede Betydning. Ved sig selv ubelukkende at besejre Tanken paa Operationer imod en Kyst, Landsættelse af en Armee, hvor Somagten har den secundaire Rolle, glemmer han, at der kan gives andre Krigsforetagender til Søes, rangerede Bataillier at levere, eller at Fienden kan afskiære den af Dampskibe førte Landgangs-expedition, med en Flaade af Linieskibe. Skulde Frankrig opgibe at holde Linieskibsflaade, fordi det ikke heri kan maale sig med England, hvad vilde det da have at stille imod Nordamerika eller de andre Somagter, der have Linieskibe? Alle Krigsforetagender i længere Afstand vilde en Dampskibsflaade være udelukket fra, naar den ikke kan have Kuloplag paa Veien dertil og i umiddelbar Nærhed af Krigstheatret. Saalænge andre Magter have Linieskibe, vil Frankrig være nødt til ogsaa at have dem, dersom det ikke vil give Slip paa at forsvare sine fjerne Colonier, og tage Deel i Verdensbegivenhederne udenfor Europa. Enhver Somagt, der ei indskrænker sit Søværn til det reent Defensive, til et blot Localforvar, maa vedblive at holde Seilskibe. Disse Seilskibe maa man altid søge at gjøre saa stærke i Artillerie som muligt, for at de kunne maale sig med andre Nationers Skibe. Skibe med 2—3 Lag Kanoner, eller hvad vi kalde Linieskibe, ville altid blive i Brug, fordi det er Størrelsen og Artilleriemassen der udgjør deres Styrke — Fremdrivelseskraften blive hvad den vil, Damp- eller Vindkraft. Den Førstes Kostbarhed imod den Sidstes gjør, at man maa spare den, hvor man kan. Kullet vil i mange Tilfælde og for mange Stater være vanskeligt at skaffe tilveie under en Krig; iblandt andet maa man lægge Mærke til, at det nu er blevet en Krigsfornödenhed, der vil komme til at indgaae under de Artikler, der henregnes til Krigscontrabande, som ingen neutral Stat kan forsyne en Krigførende med; det kan ikke seile, at det vil blive erklæret som saadan ved den første Krig, der udbryder imellem to europæiske Somagter.

Unmbd.

Det tredie Dampskib paa 450 Hestes Kraft, Infernal, har faaet en Maskine fra „Indret“ med 4 Cylindre, et nyt System, som paa to foregaaende Skibe mislykkedes ganske, saa Tiden maa vise, hvorvidt det paa Infernal er bedre. Cuvier paa 320, der skal være en Efterligning af Englændernes Gorgon og Cyclops, — fortræffelige Skibe, — har en ussel Fart, og kan ikke heller bære sit Skyts og sit Kulforraad paa eengang. Det gik ud fra Brest i Selskab med Archimede paa 220 H., et ganske ordinairt Skib, og Cuvier blev nødt til at løbe i Havn, medens den anden roligt fortsatte sin Reise. Dernæst kommer Gassendi og Lavoisier, paa 220, to slette Skibe og slette Maskiner, som have faaet den ene kostbare Reparation efter den anden. Endvidere Cameleon, som ikke kan drive det hviere end til 7 Knob; saa Pluton, Veloce og Archimede, som ere de bedste vi eie, skiondt ikke hurtige nok. Hvor de komme hen ville vi dog ikke faae den Dødt af dem, som nyligen af et andet i Levanten, hvor nemlig et fransk og et engelsk Dampskib løb ud sammen fra Piræus, for at bringe en af vore Corvetter ind, der var kommen paa Grund udenfor: Englænderen kom ind med Corvetten paa Skæbetoug, og Franskmanden havde ondt med at følge dem.

De 6 Skibe paa 220 H. R. ere, tilligemed de 450, idelig i Brug, og de forekomme os, under nærværende Omstændigheder, sær-

det mindre Seilskibe, som de kunne støde sammen med, f. Ex. naar de af Mangel paa Kul ere reducerede til deres Seil alene, og altsaa ikke ere uindskrænket Herre af deres Bevægelser, og i Havn, naar de angribes under Omstændigheder, hvor de ere nødt til at forblive liggende, eller naar de overrastes af et Angreb med armerede Baade o. s. v. I alle disse Tilfælde bør en saa kostbar Maskine, som et Krigsdampskib er, ikke være udsat for at blive et let Bytte for Fienden af Mangel paa Sidebevæbning og en tilbørlig stærk Besætning af Mandskab, hvilken sidste ogsaa af samme Grund maa være meget stærkere, end der behøves til Kanonernes Beticning og Skibets Regjering — det der bestemmer Seilskibenes Bemanding.

Anmlb.

deles hensigtsmæssige som Krigsdampskibe. Der gøres nu Forsøg med to forskellige Armerings-Systemer, det ene ombord paa Camelion, det andet paa Pluton.

Vi komme nu til Classen 160, den talrigste i vor Marine. Denne Klasse er lutter Copier af Sphinx, og var i sin Tid vistnok at betragte som et stort Fremskridt; men den er det ikke længer. Den er for svag og for langsom; een god Egenskab besidder den: den bierger sig godt i Søen.

Er det end sandt, at Seilskibe ere mere oeconomiske for Handelsfarten end Dampskibe, forholder det sig dog ikke saaledes med Krigsmarinen. I denne ere Dampskibene, sammensignede med Seilskibene, meget mindre kostbare at holde i Activitet, end man troer. Beføstningen, ved at holde Dampskibet i Activitet, bestaaer i Sold og Levnetsmidler til Besætningen, samt Brændsel. Man regner at et Dampskib har Fyr paa 1 Dag af 5; dette er under Middeltallet, som man har udregnet af Regnskaberne for Postforbindelsen med Afrika, den meest active Tjeneste vi have. Lad os imidlertid antage 1 Dag af 5, det er 73 Dage om Aaret. Man regner Kulforbruget til 4 Kilogr. (8 \mathcal{R} dansk omtr.) pr. Hest om Timen, Prisen paa Kul anslaaet til 30 Franks pr. „Tonneau“ (omtr. 2000 \mathcal{R} dansk). Efter disse Data kan man regne at en Dampfregat paa 450 Hestes Kraft koster, i Sold, Proviant og Kulforbrug, omtrent det samme som en Fregat af 2den Rang (50 Kanoner) at holde i Activitet Aaret rundt. Med hvad et Linieskib af 2den Rang (100 Kanoner og 906 Mand's Besætning) koster, kan man holde 2 Dampskibe paa 450 \mathcal{H} . eller 3 paa 320 \mathcal{H} ., og med det som et Linieskib af første Rang (120 Kanoner og 1087 Mand's Besætning) koster, kan man holde næsten 6 Dampskibe paa 220 \mathcal{H} ., som kunne hurtigt og sikkert transportere 3000 Mand Landtropper. Fremdeles kunde Frankrig, for den Eskadre af 8 Linieskibe, 1 Fregat og 2 Dampskibe (1 paa 450 og 1 paa 220), som holdes i Activitet for nærværende Tid, med samme Beføstning holde en Dampskibeskadre, bestaaende af 5 paa 450, 22 paa 220 og 11

paa 160 S. Kr. , i alt 38 Fartøier, som ere istand til at transportere en Armee paa 20,000 Mand *).

*) Dette beregner Forf. som følger: Hver Dampfregat paa 150 S. Kr. tager 1000 Mand, det paa 220 S. Kr. tager 500 Mand og det paa 160 S. Kr. 300 Mand, udgjør for ovennævnte Antal Fartøier respectivt 5000, 11000 og 3300 Mand, tilsammen 19,300 Mand. At denne Beregning er meget for stor, især for den første Klasse Skibe, synes indlysende; men hertil maa endnu søies, at han aldeles ikke tager i Betragtning, at, med Undtagelse af paa en meget kort Overtagelse, maa der sørges for at Tropperne have Plads til at bevæge sig, Plads til at sove, og at der kan være frisk Luft nede i Skibet, ligesom der maa være, om ikke noget stort Forraad af Levnetsmidler, saa dog Vand til dem i Skibet. Endelig kommer endnu hertil, at et saa stort Troppescorps ikke kan bestaae udelukkende af Infanterie; altsaa maa der være Rum til Artillerie, Ammunitionens- og andre Bogne, samt andet nødvendigt Tros, og endnu er der Cavalleriets Heste at skaffe Plads til. Man kan derfor — slutte vi mene — med temmelig god Foie nedsette hans Beregning til omtrent det Halve, eller til 10 à 12000 Mand. Uden at gjøre os skyldige i fuldt saa stor Overdrivelse som Forf., kunde vi sige, at den af ham paa den ene Side opstillede Seiletskadre med dens 2 Dampskibe var istand til at indtage denne Troppesstyrke, 10—12000 Mand nemlig, Cavalleriets Heste undtagne, med Artillerie, Baggage og Levnetsmidler for flere Dage, hvortil kommer, at Seiletskadren, foruden 3000 Combattanter fleer end Dampskadren at søie til den samlede Styrke, har et mægtigt Artillerie og Resourcer af alle Slags til at understøtte Expeditionen med. Og regne vi nu Bekostningen ved første Anskaffelse, da stiller den sig, efter en ru Beregning, for begge Eskadrer som følger: 1 Linieskib paa 120 Kanoner koster 1,200,000 Rbd., 2 do. paa 100 Kanoner, à en Million, er 2,000,000, 3 do. paa 90 Kanoner, à 800,000, er 2,400,000 Rbd., 2 paa 80 Kanoner, à 700,000, er 1,400,000 Rbd., 1 Fregat paa 60 Kanoner 500,000 Rbd., 1 Dampskib paa 450 S. Kr. 800,000 Rbd., og 1 do. paa 220 er 100,000 Rbd., tilsammen 8,700,000 Rbd. Den herimod stillede Dampskibeskadre koster: 5 paa 450 S. Kr. , à 800,000 Rbd., er 4,000,000 Rbd., 22 do. paa 220 S. Kr. , à 400,000, er 8,800,000 Rbd., og 11 do. paa 160 S. Kr. , à 300,000, er 3,300,000 Rbd., tilsammen 16,100,000 Rbd., eller næsten det Dobbelte af hvad hiin Seiletskadre koster. Dette er dog ogsaa et vigtigt Element i Sammenligningen.

Uuml.

Jeg forudsæer, at man vil sige: en Krigsmarines Rolle bør ikke indskrænkes til Troppetransporter. Nei, vissefelig ikke, men naar Dampkraften begunstiger Invasionskrigen fra Søen af, er det klogt og nationalt, med Hensyn til Frankrigs continentale Styrke, at have Diet fæstet paa denne vigtige Function for en Dampskibs-marine.

Lader det sig forudsige, at denne Marines Rolle i en Krig vil indskrænke sig til at være et blot Transportmiddel? Hvo tør sige, hvad Udfaldet vilde blive paa en Kamp imellem et Linieskib paa 100 Kanoner og 2 Dampskibe paa 450 H. Kr. , eller imellem et saadant Skib og 3 Dampskibe paa 320 H. Kr. , som koste lige saa meget at holde; eller søt 6 Dampskibe paa 220 H. Kr. imod et Linieskib paa 120 Kanoner. Vi troe, at Partiet er ikke saa ulige, at man med Sikkerhed kan sige, hvo der vil gaae af med Seiren. At udvikle Grundene for denne Mening, som Mange dele med os, ligger udenfor vor Plan. Enhver vil kunne indsee, at imellem Seilskibe og Dampskibe er det ikke Antallet af Kanoner, der afgjør hvo der er den Stærkeste: har Seilskibet end Overlegenheden heri, saa besidder Dampskibet igjen andre Fordele. Det berøver altid paa det selv om det vil modtage Engagement eller ikke, medens det i næsten ethvert Tilfælde kan tvinge sin Modstander dertil; det kan vælge sit Angrebspunkt og sin Distance, og medens Linieskibets Masse frembyder en stor Skibe for dets velrettede og kraftige Artillerie, kan det selv, ved den Angrebsmaade der passer sig for det, undgaae de fleste af Modstanderens Skud*).

*) Ogsaa her, i de forudsatte Kampforhold, maa man ikke undlade at see hen til den første Bekostning paa begge Sider, som er den Capital, hver af Parterne sætter paa Spil. I første Exempel koste de 2 Dampskibe 600,000 Rbd., de 3 mindre 800,000 Rbd., meer end Linieskibet; i andet Exempel koste de 6 Dampskibe over en Million Rbd. meer end Tredekkeren: altsaa er, i Tilfælde af Erobring, en saa meget større Capital tabt for Staten. Hvad lovrigt Kampen angaaer, da indrømme vi gjerne nogle af de Fordele, Forf. anfører paa Dampskibets Side; men ikke alle og ikke i den samme Grad som han. Saaledes kan man ei sige, at det altid

I det Følgende opstiller Forf. sit Udrustnings-System, hvor-
 efter han til „Politisk Behov“ vil have 3 Linieskibe (et af første,
 af tredje og af fjerde Klasse) og 20 Dampskibe (5 af 450 og 5 af

heroer paa Dampskibet selv, om det vil modtage Engagement.
 Befinder det sig i Læ af Linieskibet (f. Ex. ved Dagens Anbrud), i
 rum Sø og med en frisk Kuling, vil det staae fare for at blive
 indhentet, og bliver da usejlsbart et let Bytte, selv for en Fregat.
 Endog hvor det er til Luvert kan dette blive Tilfældet, f. Ex. un-
 der en fiendtlig Kyst, naar Veiret favoriserer Seilskibet: 2 velsei-
 lende Fregatter, under Omstændigheder, der tillade dem at løbe
 12—13 Meils Fart (stiv Kuling af Landet med smuldt Vand) vilde
 efter al Rimelighed erobre det. Endelig er Dampskibet ogsaa
 forloren, om det træffes eller indjages i en Havn, der er tilgænge-
 lig for Seilskibets Angreb og ikke er stærkt besættet. Vi indrømme
 alligevel, at der kan gives Tilfælde, hvor Linieskibet — for at blive
 i Exemplet — kan være reduceret til en stilleliggende Skive for
 Dampskibet. Det er da Betieningen af Stykret, det kommer an
 paa, og dette er af lige kraftig Caliber paa begge Sider; men den
 større Mængde kommer dog ogsaa i Betragtning her for Chancen
 af Træffene, ligesom Udholdningssevnen er langt i Faveur af Linie-
 skibet. I et Tilfælde, som det af Forf. statuerede, ere Dampskibene
 ganske at ansee som Kanonbaade, stærkere og suldkomnere i Arten,
 og der hører dog en lang og uforskyrret Beskydning til, for med
 enkelte Kanoner, hvis Skud ikke alle træffe, at tvinge et saa stærkt
 Skib til Overgivelse. Endelig maa ei undlades at bemærkes, at
 Linieskibe, som de omtalte, ifølge deres Bestemmelse i Krigen, neppe
 ville træffes som enkelte Krydsere, ene og uden Ledfølge af Damp-
 skibe. Dette vil endnu mere være Tilfældet i Fremtiden som en
 af de Modificationer i Krigsførelsen, den nye Vaabenarts Tilkomst
 har fremkaldt. Exemplet taber saaledes sin Betydning. Overho-
 vedet vilde det, under Forfatterens Forudsætninger, være en Hien-
 des første Opgave, at knække Modstanderens Dampskibsmarine i
 Havn, ved Angreb, Brandere o. s. v., og i alle Tilfælde sængsle den
 til enkelte Havne, hvor det blev let at holde Die med den. Som
 Noget, der egentlig hører hjemme i den foregaaende Anmærkning,
 hidsætte vi her, at efter Forf. beløber i Frantrig Gage og Kost pr.
 Mand, regnet giennemsnitsviis for hele Besætningen af et Skib,
 sig til respective 16 à 20 Rbd. og 11 Rbd., tilsammen omtrent
 30 Rbd. maanedsig, hvilket vi hos os uden tvivl neppe vilde regne
 til meer end 20 Rbd.

Amld.

320, Næsten af 220 h. Kr.); til „Stationering“, nemlig i Vestindien, Mexico, Brasilien, Oceanien, Sydhavet, Æle Bourbon og China: 22 Fregatter af 1ste Klasse, paa 60 Kanoner, nemlig, og 543 Mand; til „Missioner“: 10 Dampskibe (1 paa 450, 4 paa 220 og 5 paa 160 h. Kr.) samt 5 Brigger paa 20 Kanoner; til „Localtjeneste i Colonierne, ved Fiskerier og paa Vestkysten af Afrika“: 27 Skonerter, „Canonnierer“ og „Batimens de Flotille“, som med Tiden kunde afløses med Dampskibe paa 120 og til 80 Hestes Kraft; til „Afrika-Tjenesten, Correspondance, Transport af Folk og Materiel“: 26 Dampskibe paa 160 h. Kr. og 13 Transportskibe (corvettes de charge); til „Havne- og Colonic-Tjeneste“: 10 Dampskibe paa 120, og endelig til „Diverse-Tjeneste“: et Skolestib o. s. v.)

(Efter saaledes at have meddeelt vore Læsere det Vigtigste af Prindsens Memoire, skulle vi nu ligeledes give et Uddrag af det i Annales maritimes, umiddelbart efter Memoiren, indrykkede Modskrift.)

Prindsen af Joinvilles Skrift om Frankrigs Sømagt er et af de Skrifter, der kræve Studium og Eftertanke, før de kunne bedømmes. Forfatterens Navn og Stilling; hans Egenkab som Officier af høi Rang i Marinen; hans Alder og Tjeneste; de Indflydelser, han omgives af: Alle disse Ting maae tages i Betragtning, naar man vil vurdere saavel Ideerne, han fremsætter, som Formen, hvori han udtrykker dem; da disse give hans Skrift en særegen Betydning, bør de komme ind med i Undersøgelsen af en systematisk fremsat Mening, der ikke gaar ud paa Ringere end at kuldkaste fra Grunden af vor nærværende Sømagt.

Vi kunne ikke andet end uforbeholdent rose Forfatterens Frimodighed, ligesom vi ogsaa erkende hans gode Hensigt og den priselige Bestemtbed, hvormed han blotter Regjeringens Mangel paa Omsorg for Dampskibsmarinen. Vi ville nu undersøge de Anskuelser, han fremsætter, og den Tanke, de lade sig resumere i, hvilken Forfatteren selv udtrykker som følger: „Kraftig Organisation og Udvikling af vor Dampskibsmarine paa vore Kyster og i

Middelhavet; Oprettelse af stærke og vel udtænkte Krydsstationer paa alle de Punkter af Jordkloden, hvor, i Fredstid, vi have Handels-Interesser, og hvor vi, i Krig, kunne agere med Fordeel."

Sandelig, saaledes udtrykt, indeholde disse to Forslagspunkter Intet uden den meest uomtvistelige Sandhed. "Standse — som Forfatteren tilføier — den ulyksalige Strøm, som drager Marinen ind i unyttige Udgifter til Materiel og Etablissementer" ogsaa det er hvad vi af Hjertet istemme; men at søge dette Resultat paa vor Seilsaadets Bekostning, at "ophøre med" — som han siger — "at sætte vor Lid til Linieskibene" for at indskrænke os til at holde 20 Dampskibe og 22 Fregatter — dette er en Paastand, som man ikke saa let indrømmer ham.

Man maa her gjøre opmærksom paa, hvor lidet Sammenhæng der er imellem Præmisserne, Forfatteren nedlægger, og de Slutninger, han drager af dem — imellem Principet, hvorfra han gaaer ud, og de Consequentser, han kommer til. Dette er saa meget mere vigtigt at lægge Mærke til, som de rigtige og velfremsatte Ideer i Begyndelsen af Skriftet let kunde forvirle Læserne i deres Dom om en Materie, der kun i en ufuldkommen Grad kan være Pluraliteten af dem bekiendt. Der er Intet, der mere svækker den offentlige Tillid, end denne Blanding af Sandt og Falskt, fremsat med en ædel, men vildledt Mands hele Varme og Oprigtighed.

Saaledes er det gaaet Forfatteren til hiin Note. Alt, hvad han deri siger om Dampskibsmarinens Fordele, de Forandringer, den vil bevirke i Systemet for Angreb og Forsvar — dog ikke at forglemme, at dette Vaaben stedse er indskrænket til en vis Rayon — Alt hvad han anfører om at give en kraftig Impuls til Udviklingen af denne Deel af vort Forsvar, er lige saa vel udtænkt som fremsat. Frankrig havde det i sin Magt, ved Dampskibsseiladsens Opfindelse, at gjøre det Samme som England, at holde Skridt med det i Udviklingen af en Sømagt som tilbød det saa mange Fordele. Istedetfor at formindste Afstanden imellem dets egen og Englands Magt til Søes, har det ladet den blive større, og til dets Inferioritet i Seilskibe har det føiet Inferioritet i Dampskibsmarinen.

Alt man heraf udleder Nødvendigheden af at gjøre større Anstrængelser for at gjenvinde det tabte Terrain, er et Resultat, vi give vort fulde Bifald; men at man heraf vil drage saadanne Consequentser som en Reduction af vor Seilflaade, Forkastelsen af Linieskibe, Flaadens Siæl og Legeme, Bataille-Armeen, den eneste Magt, der er istand til at optræde i Linie mod Fienden — dette er Dogget, vi ikke kunne forstaae og ikke ville indrømme.

Forst af Alt, vilde dette ikke alene være det Samme som at frasige sig enhver Indflydelse paa Havet, men tillige strax at erklære sin Afmagt og Underkastelse. Man maa ikke troe, at denne Svækkelse vilde blive opveiet igien ved en Forsøgelse i vor Dampskibsmarine. Forfatteren siger selv: „Det forstaaer sig, at vor Dampskibsmarine vil ikke kunne give os nogen Fordeel, som ikke ogsaa kan anvendes imod os.“ Deraf følger da, at vi, efter at have opoffret vore Linieskibe for at anvende alle vore Resourcer paa Dampskibsmarinen, sat vor hele Lid til den, endelig have opnaaet at skabe os et Vaaben, der er lige saa stærkt som det man kan sætte imod os. Og fra nu af have vi kun dette Vaaben alene, med dets indskrænkede Virkekreds; paa denne ene Chance, hvori Fienden maa indrømmes idetmindste at kunne balancere os, paa den have vi sat vor hele Bælfærd. Dersom, paa den ene Side, som Forfatteren forsikrer: „Indførelsen af en Dampskibsmarine reducerer Linieskibene til et Beleiringsartilleris underordnede Rolle,“ hvad vil, paa den anden Side, en Dampskibsmarine udrette imod disse bevægelige Artilleriemasser? Dette er en Question, som endnu ikke er løst og som maatte absolut løses naar man fremsætter den Hypothese, at Frankrig opoffrer dets Linieskibe medens England beholder sine.

Efter Forfatterens egen Forklaring af det nye Krigssystem, han troer Dampskibsmarinen bestemt til at fremkalde, er det klart, at han anseer dette Vaaben mere egnet til Angreb end til Forsvar, og at den tillige kun udstrækker sin Virksomhed til en indskrænket Kreds, hvis Radius berøver paa Forsyningen med Brændsel. Heraf

følger, at det nye System kun vil blive anvendt i indesluttede Farvande, som Canalen og Middelhavet, og at det vil bestaae i en Overrumplings- og Coup de main Krig. Da Enhver, lige saa vel som Forfatteren, maa indrømme, at den supponerede Fiende er os fuldkommen lig, idetmindste, baade i Styrke og Dygtighed, følger deraf, at begge Parter ville ødelægge hinanden giensidigen, eller, hvad der er mere sandsynligt, da man er lige stærk til Offensiven, vil man hver paa sin Side conservere Angrebsmidlerne for at forsvare sig imod den giensidige Fare. Saaledes ville, paa begge Sider, de active Kræfter bestaae af neutraliserede, og dette bliver da i Virkeligheden de krigførende Nationers normale Situation, indtil Seiren deciderer imellem dem.

Da Dampskibsmarinerne saaledes ere holdte i Ligevægt paa Krigstheatret selv, maa man see sig om efter Noget, der kan bringe Bøgttskaalen til at dale, og her have vi da Dvæstionen om Seilskibene. Vil den forblive en ledig Tilskuur af Kampen? Vil den pludselig forsvinde paa begge Sider? Dette er ingenlunde at antage. Vil den være reduceret til en saa underordnet Rolle, at dens Mellemkomst kan betragtes som aldeles intetbetydende? Forfatteren paa- staaer det, men anfører ingen Grunde for sin Mening.

Nogle Erfaringer have allerede viist os, hvilke Tjenester, en Dampskibs-Eskadre, der ledsager en Expedition, kan gjøre paa en Kyst. Dette saae man ved Beyrouth, ved St. Juan d'Ulloa, i China, hvor Dampskibe bugserede Krigsskibe, recognoscerede, og gik forud i Angrebene, transporterede Tropper hurtigt hen til Landgangspunkterne, o. s. v. Deres Nytte i slike Tilfælde indrømmer Enhver. Men allevegne, hvor man hidtil har seet dem ag ere, vare de kun et Bivaaben, understøttede af en imposant Magt, og mere bestemte til at forsøge denne Magts Virksomhed, end til selv at opnaae decisive Resultater. Deres Anvendelse svarer her ganske til lignende Tropparters, som enhver Armee eller et Armeecorps altid har til sin Disposition.

Hvad vilde dernæst Tilfældet blive, dersom hele den effective Styrke bestod af Dampskibe? Hvad Figur vilde den gjøre lige-

overfor en Seislaade? Hvorledes vilde den udholde Schoffet af dens formidable Artillerie? Man har endnu ikke seet en Kamp imellem et Seisfibe og et Dampfibe, under saadanne Vilkaar, som dem Forfatteren opstiller, og vi tilstaae, for vor Part, at vi ikke vove at sige, hvad Resultatet vilde blive. Men hvad vil skee, naar engang Kunsten har bragt det til at forskaffe Seisfibene nogle af de Fordele, Dampfibet besidder, uden at det derved taber nogle af dem, det selv har? Og vi ere ikke langt derfra. Er man end saa temmelig paa det Nene med de Odelæggelses-Virkninger, som man kan opnaae ved de nye Angrebsmidler, som Dampfibsmarinen har skienket Søkrigen, saa har man dog endnu kun meget løse Data til at regulere dens Virksomhed. Man kiender vel, hvorledes den kan tilføie Andre Skade, men ikke hvorledes den kan forsvare sig, — en ikke mindre vigtig Deel af Krigskunsten. Den har rigtignok gjort flere af de hidtil løste Problemer for Seisfibene tvivlsomme, eller rettere, ved at indføre nye Værdier i Problemet, har den gjort en ny Løsning nødvendig, men den har ikke givet den. Og medens Ingen vover at beregne det Forhold, hvori den skal indgaae Forening med de gamle Elementer, vil man allerede at den skal absorbere dem ganske. Her maa det vel være tilladt at sige, at Tingen er i sin Begyndelse, og dog vil man allerede voldsomt fremskynde dens Udvikling i den desperate Grad af dens alleryderste Extrem. Men, dersom nu Erfaringen gjorde alle hine Syner til Intet, dersom man, efter at vi havde opoffret vore Linieskibe, opløst vore Cadres, og afskediget vore „Equipager“, tabt vore Traditioner, omsider erkjendte Nødvendigheden af at begynde dette uhyre Værk fra for af igien, et Værk, der har kostet os saa mange Seeler at opføre, hvad vilde Forfatteren af Noten da svare Frankrigs Genius, der tilraabte ham, ligesom Augustus fordem Varrus: „Giv mig mine Legioner igien!“

Hidtil have vi kun betragtet Dampfibsmarinen paa det indskrænkede Theater, man har anvist den, Middelhavet og Canalen; men hvad bliver der af den øvrige Verden? Vilke de andre Jordens Have blive uden Behersker, eller ville de ikke snarere vorde

den Nations Enehæderdomme underkastede, som har havt den Klogskab at beholde en Flaade af Seilskibe? Forfatteren af Noten har forudseet denne Indvending, og skynder sig at møde den, men kommer herved i den Modsigelse med de nedlagte Principer, som vi ovenfor pegede hen til.

Først er det Seilmarinen, han tager sin Tilflugt til, for at supplere Dampmarinens manglende Evne; det er dette ringeagtede og forsømte Medskab, som han griber til for at completere, ene, det Hærv, som hiin ikkun for en Deel og med dettes Hjælp har kunnet opfylde. Saaledes giver han til den Ene Privilegiet, at bærge Kysterne og reducere Sømagtens Virksomhed til Overrumplinger og pludselige Odelæggelser; til den Anden det virkelige Sømandsværk, at vise Landets Flag i alle Verdens Hjørner, og lade Bøgten af Nationens Arm vorde følt langt borte fra vore Kyster. I dette Niemeed foreslæaer han „Oprettelsen af stærke og veludtænkte Krydsstationer, paa alle Punkter af Jordkloden“ hvortil han vil anvende 22 Fregatter af første Rang.

For at bevise Nyttens af disse Fregatdivisioner anføres blandt andet det Held, lignende Expeditioner i foregaaende Krige have havt, og den Hæder, vore Skibe erhvervede sig i de indiske Farvande. Dette er sandt under Tingenes ældre og nærværende Tilstand; men Forfatteren glemmer her det Punkt, han er gaaet ud fra. Dersom vore Fregatter erhvervede sig saa megen Hæder i Indien, var det, fordi de der ikke havde altfor ulige Kræfter at kæmpe imod; og hvorfor? — Fordi vore Flaader i Europa og andre Steder holdt den engelske Sømagt saaledes occuperet, at den ikke kunde detachere flere Skibe og af større Klasse til hine fjerne Egne, hvor Fegtningerne kun vare partielle og uden videre Indflydelse paa den Kamp, der gav Udslaget i Krigen, — den imellem begge Magters Flaader. Men forandre alt dette; odelæg Frankrigs Rangskibe; ophæv dens Linieflaade for at sætte 20 Dampskibe i Stedet og ligesaa mange „Flyvende Eskadre“-Skibe; og den engelske Flaade, som ikke længer behøver at passere paa vores, og holde sig parat til at modsætte sig dens

Planer, kan udsende sin Magt hvorhen det gjøres nødigt, og lægge et Linieskib Side om Side med hver af vore Fregatter.

Har Forfatteren maaskee forudsæet dette, siden han vil have Fregatter af den stærkeste Klasse? Men — imellem en Fregat af den allerstærkeste Klasse og et lille Linieskib er Forskiellen ikke stor, og her nærme vi os da forbiøret stærkt til de samme Medstaber, som vi begyndte med at forkaste som ubrugbare. Et af to: enten ere Fregatdivisionerne for svage, eller de ere stærke nok, til at lægge sig paa Siden af Fienden. I første Tilfælde nødes de til uophørligt at søge Frelse i Flugten, at skule sig for den stærkere Modstander, og, ude af Stand til at forsvare sig selv, hvorledes skulle de kunne beskytte vore Besiddelser og vor Handel? Dette kan ikke være Forfatterens Mening, og lade vi altsaa disse Expeditioner bestaae af Skibe, der ere istand til at indlade sig i en Kamp, befinde vi os ganske i de samme Vilkaar, som det bestaaende Krigssystem sætter os i. Vi befinde os da i den Nødvendighed, at sætte Force mod Force, Rangskib mod Rangskib, Fregatter mod Fregatter, og, for at være i langt bortliggende Farvande detacherede Eskadrer ikke skulle faae at gjøre med altfor stor Overmagt, maae vi have en Flaade, som kan holde Fiendens Hovedmagt i Beskæftigelse. Vi ere saaledes ganske paa det samme Punkt som nu; vi ere atter nødte til at holde en stor Sømagt, hvilket er directe modsat det Princip, Forfatteren gaaer ud fra.

I den numerisk inferieure Stilling, hvori vi uimodsigeligen befinde os mod England, have vi ikke Seiren udelukkende til Dimeed, ved at holde en Flaade. Afseet fra en Krigs Chancer, er den fremfor Alt et Forsvarsmiddel: selv med meget inferieur Magt lykkes det ofte, ei alene at holde Fienden Stangen, men at nøde ham til at gjøre uforholdsmæssige Anstrængelser, som svælle og trætte ham.

Men der gives andre og høiere Hensyn, som gjøre det til en bydende Pligt for Frantrig at underholde en Flaade, der gjør det til den Anden i Rangen blandt Sømagterne — Hensyn, som forbyde det at begaae en Selvfornedrelse, der vilde være en Svigten

af de Pligter, der paaligge det imod Verden. Vi haabe at kunne bevise det.

Efter at have indrømmet, at der endnu hersker Uvisshed om de bestemte Forhold, under hvilke Seilslaadens Virksomhed skal forene sig med Dampslaadens paa det snevre Theater, hvortil denne er indskrænket, have vi viist, at Oceanets vide Mark, det vil sige Marken for det egentlige Sømandsbærk, udeføkkende tilfalder Seilmarine. I det vi fulgte Notens Forfatter i den Combination, han foreslaaer for at supplere denne Mangel paa Evne hos Dampmarine, have vi viist, hvorledes han kommer tilbage til en Seilmarine, og, i Consequenterne af sit Princip, føres til, enten aldeles at tilintetgjøre Frankrigs militaire Indflydelse paa Havet, eller at vende tilbage til det nærværende Krigssystem, det vil sige: underholde en Forsvarsmagt (Udtryk for en beskeden Politik) af samme Natur som Fiendens, selvgeligen conservere Linieskibe, eller Fregatter, der ere stærke nok til at kunne lægge sig paa Siden af disse. Hvilke Forandringer, større eller mindre, i Søkrigens Vilkaar der end opstaae som Følge af Dampskibenes Tilkomst, maa Frankrig upaatvivlelig af al Magt stræbe at tilegne sig dette nye Element til Magt; men dets indskrænkede Brug kræver, at det suppleres med en Seilmarine, som, paa Grund af dens Bestemmelse for det aabne Hav, maa være det, den for nærværende Tid er.

Men der gives andre Betragtninger, som fravaade Affkaffelsen af vore Linieskibe. Sit eneste Motiv til den foreslaaede Forandring henter Forfatteren fra Forudsætningen af en Krig med England. Istedetfor den Flaade, Frankrig nu holder, vil han have to Eskadrer, den ene af Dampskibe, den anden af Seilskibe, begge lette og kun egnede for Coups de main, men aldeles ikke for en regelmæssig Krig. Giennemtvængt af Overbeviisningen om Kræfternes Ullighed, vil han forvandle Defensiven til en Offensiv, ved Hjælp af et Hurtighedsystem af Overrumplinger og pludselige Anfald. Dette System kan vistnok have sine Fordele; det kan være værd at forsøge; det lykkes undertiden, og imod en altfor overlegen Fiende maa man altid indrømme, det er et Tilflugtsmiddel. Men, England og Frank-

rig ere da ikke de eneste Magter i Verden, og det System, Forfatteren forsvarede, er ene anvendeligt under den ene Forudsætning, medens det under alle andre er aldeles uden Værd. Er dette da ikke at gjøre en Regel af Undtagelsen? Kan og bør Frankrig med fuldt Overlæg tage den fortvivlede Beslutning at reducere sit Materiel? er det da bragt i denne isolerede, afstræfede og yderste Stilling, hvor man modløs giver Alting op?

Med Mængden og Forcen af dets Skibe, ved dets Søfolks Erfarenhed og dets Officierers Dygtighed og Kundskaber, indtager Frankrig den anden Rang paa Havet. Denne Stilling skylder det ene sin organiserede Flaade. Denne svækket, sonderlemmet, lammet i sin Kraft ved Bortskiceringen af et af dens Hovedorganer, synker Frankrig ned i Niveau med andre Magter (de forenede Stater for Exempel), som ere i Besiddelse af alle Resourcer til en anseelig Sømagt, men lade dem ligge ufrugtbare eller anvende dem i andre Retninger.

Med derimod at conservere sin Flaade, og den Rang, som den forskaffer det, hvilken smuk og ædel Rolle tilfalder ikke Frankrig! den, at være den maritime Oppositions naturlige Chef. Den Første iblandt Sømagterne af anden Rang, er den deres Ledestjerne, og samler dem om sit Flag, som lader dem, hver og een, finde et kraftigt Støttepunkt i en fælleds Modstand mod Undertrykkelsen. Haabet om, i Frankrig at have en Allieret i Kampen mod den fælleds Fiende, gjør, at alle disse Mariner stedsse ville følge vor Marines Udvikling med Interesse. I hvor stor en Overvægt England end har, over det dog ikke, under de nærværende Forhold, at drive sine Pretentioner paa Herredømmet for vidt. Folketretten vil ikke altid holde det tilbage; men da er selv den passive Stilling af en Modstand, som en Coalition, med Frankrig i Spidsen, kan sætte imod dets Tyrannie, en Tømme, som vil holde det tilbage. Muligheden af en saadan Coalition er paa eengang en Trusel mod det, og en Garantie for de Svage. Frankrig og dets Flaade er det nødvendige Baand i denne Forening, som danner en Modvægt imod England, og Frankrig skylder sig selv, skylder Menneske-

heden, ikke at forlade denne Post, den sidste, der forsvaret Havens Uafhængighed.

Dog dette er ikke en blot Hypothese. Denne Pligt, paalagt Frankrig af dets hundredaarige Traditioner, er indskrevet i hvert Capitel af dets Historie, iblandt hvis stionneste Blade ere de, der tale om dets Anstrængelser, dets Offere for at opfulde den. Affæet fra dets politiske Interesser, skulde det frasige sig den, for kun at tænke paa sig selv? Skulde det afflaae den Tillids- og Hæders-Mission, som dets Kong anviser det, for at trække sig tilbage fra Kamppladsen, eller giøre sig mindre for at være mindre exponeret? Skal det omdanne sin Flaade til usynlige Eskadrer, instruerede til at stiuule deres Nærværelse og flye enhver Rencontre med Fienden, eller til Bagholdsørggere (*dresseurs d'embuscades*), som ville efterligne Barbaresterkes Toge, for siden at frelse sig med al den Hurtighed, Dampkraften kan give dem?

Lad os vel vogte os for en saadan Overielse. En ny Kraft er skienket Krigskunsten; lad os ikke forsamme at tilegne os den, selv om det koster Anstrængelse og Offere. Dampskibsmarinen er et kraftigt Vaaben, derfor bør Frankrig ikke tøve med at anskaffe sig det; men vi bør ikke lade os blænde af Nyhedens Glands, og bortkaste et Vaaben, der har Sektens Erfaring for sig.

Forfatteren har i sin Iver, for at forsvare en nedlagt Hypothese, ikke overveiet de Følger, en saadan Mening, fremsat af en Prinds og Mand af Faget, maa have i det store Publikum. I en lidet bekiendt Materie, som man maa troe Forfatteren velbevandret i, medens hans Stilling affkrækker competente Dommere fra at yttre sig, kan denne Mening volde den største Skade, idet den svækker Nationens Tillid til Flaadens Materiel, hvoraf Linieskibene udgiøre den vigtigste Bestanddeel, og til dens Personel, hvis hele Betydning er saa noie sammenknyttet til det bestaaende System. Gud veed, at det ikke giordes fornødent i Frankrig, at en Stemme hævede sig for at overtale Folket til at troe, at det giør for store Opoffrelser for dets Marine, og at denne Stemme kom fra et saa ophøiet Sted.

Englands Marine, betragtet i Sammenligning med alle andre Sømagter tilsammen.

(Un. Serv. Mag., Juni 1844).

(Da det ikke er uinteressant at sammenholde Meningerne om den samme Gienstand i de forskjellige Lande, have vi udbraget nedenstaaende Betragtninger af en Artikel, betitlet the Navy of Russia &c., hvilke vi troe at kunne passende gives en Plads her umiddelbar efter den foregaaende Artikel, der behandler et beslægtet Emne. Vi ere imidlertid lige saa langt fra at hylde Forfatterens her fremsatte Anskuelse i Alt, som vi kunne give ham Ret i hans Dom om Rusland Marine og den Skildring han giver af den, hvortil nedenstaaende Betragtninger danne Inledning.)

Betragte vi den relative Tilstand, hvori alle Nationers Sømagt befinder sig, og de Resourcer, de ere i Besiddelse af, samt overveir de store Forandringer i Søkrigskunsten, som Dampseiladsen har bevirket, kunne vi ikke andet end føle os giennemtrængt af Overbeviisningen om, at Englands Magt paa Søen og dets Overlegenhed over alle andre Nationer i Verden aldrig har været større end nu. Desuden har Overlegenheden til Søes nu erholdt en ganske anden Betydning end fordem. I Fortidens Krige kunde en slagen Fiende endnu være formidabel; han kunde Klar ud og Klar ind tvinge Seirherren til at øve sine Kræfter i en trøttende Blokade, medens ethvert gunstigt Dieblik benyttedes til at udsende flyvende Escadrer eller enkelte Krydsere, som udbredte Skræk og Odelæggelse i Colonier og fjerne Verdensdele. Vi troe, at det er almindelig erkjendt, at med den Udvikling, Seiladsen og Krigskunsten nu have naaet, vil den Magt, der har Overlegenheden til Søes, ikke blot efter en kort Kamp være i Besiddelse af Herredømmet, men den vil være ene og uforstyrret i Besiddelse af det. Dampkraften, Bruget af hule Projectiler, den Fuldkommenhed, man hver Dag meer og meer nærmer sig til i at concentrere Batteriernes Ild, have tilintetgjort den Sikkerhed, en slagen Flaade hidtil fandt i velbefre-

stede Havne: Ingen Vind eller Strøm kan nu standse Forfølgeren; ingen Landbefæstninger kunne nu modstaae Skibenes Artilleri-mæsser, naar de først ere bragte i Position til at lade deres Ild spille.

Fortidens Historie giver os Exempler, hvor den mindre mægtige eller mindre heldige af to krigførende Sømagter i Længden er gaaet af med Fordelen; men den kommende Tids Historie vil ikke komme til at berette om saadanne Anomalier, thi fra nu af er det evident, at hvilken Nation, der vil maale sig med en stor Sømagt, som er den betydelig overlegen, vil finde sin Flaade, ikke alene forholdsviis, men fuldkommen, unyttig (!). Dette, saavel som det aldeles Haabløse for selv de mægtigste Nationer i en Søkrig med England, er Noget der staaer som en anerkjendt Sandhed for vore Statsstyrere.

Uden at oversee de danske ^{*)}, hollandske, græske og svenske Ma-

^{*)} Det hedder: the superior excellence of Danish &c. — I samme Orden som vi have anført dem her. Denne ideligen gjentagne Roes af de danske Søfolk kan man dog fornuftigviis ikke antage for andet end oprigtig meent, og vi bør gjøre opmærksom paa, at den danske Nation ikke har Grund til at betragte den som noget Lige-gyldigt, Noget, der ialtfald kun er smigrende for Nationalfølelseligheden. Dette hæderlige Navn iblandt Fremmede er en Nationalfølelse af Værdi, som ikke alene under almindelige Forhold kommer det danske Folk til Gode, men selv i Politiken kan give Danmark en større Betydning, end det ved andre Midler kunde opnaae. Det er denne Eiendommelighed hos det danske Folk, grundet saavel i physiske Omstændigheder — Landets geographiske Forhold og Climat; Folkets Føde, Beskæftigelser og Temperament — som i historiske Traditioner fra fierneste Alder, der gjør Danstien fremfor de fleste andre Nationer stillet til Sølivet. Vi finde saaledes neppe nogen, nok saa langt fra Kysten liggende By, som ikke har Interesse for Havet eller som betragter det som Noget den ganske fremmed. Unge Mennesker fra det Ynderste af Landet gjøre Søen til deres Levevei med ligesaa naturligt Valg som Kystbeboeren. Vore Sø-Officerer er det velbekjendt, at Soldaten, der commanderet ombord, er efter 8—14 Dages Forløb ikke alene hjemme i Skibet, men befinder sig vel og tilfreds derombord, og vil man danne ham

trofers fortrinlige Dygtighed fremfor nogen anden Nations, med Undtagelse af vore egne, kunne vi antage, at der kun gives 3 Na-

til Matrosdønt er han baade lærvillig og lærenem. Vi have i vor Marine mange Exempler paa, at ganske raa Folk — jydsk Bønderkarle, Sølimiter, der aldrig have været paa Søen før — efter et Aarstids Fart ere blevne endog udmærkede Matroser. Men Tingen er ikke vanskelig at forklare sig: vort Land bestaaer af saa lidt Indland, at Luft og Climat allevegne er det samme som paa Øysterne. Dansten, vant til et raat og fagligt Clima, lider derfor ikke nogen for Sundheden skadelig Indvirkning af Søluften, hans Diæt til Søes undergaaer aldeles ingen Forandring i Henseende til Art, men vel i Dvalitet og Dvantitet til det Bedre, hvorimod mange andre Nationer aldeles maae forandre Diæt, naar de komme til Søes; hans mindre levende Indbildningskraft og koldere Temperament gjør Sølivets Monotonie og Savnet af Fruentimmer-selskab mindre følelig for ham, end for den mere ildfulde Syddø; medens han i fysisk Kraft, i Stridbarhed og Koldblodighed i Fæ er Hollænderen liig, er han denne overlegen i Gemytsbevægelighed. Der gives derfor neppe noget Land, hvis Indbyggere saa almindeligt ere stable for Sølivet, som Danmark; og i denne nationale Egenkab, dette Grundtræk i Nationalcharakteren, har Danmark en Garantie for at kunne bemane sin Orlogsflaade uden at trække overdrevent stærkt paa dets Koffardimarine. Hvad der torde være mindre bekendt, udenfor Marinen selv, er nemlig, at det kun er den mindre Deel af et Krigsskibs Besætning, der behøver at være Matroser i egentlig Forstand, og hvad vi af disse behøve til vor nærværende Flaade beløber sig til ikke stort over 2000 Mand, nemlig, for et Linieskib 200 Mand, er for 6 Linieskibe 1200, og for en Fregat omtrent 120 Mand, er for 6 Fregatter omtrent 800 Mand, foruden de militaire Corpsers 600 Mand fordeelte i et lignende Forhold, nemlig 60 og 40, hvorved hvert Linieskib faaer 260 og hver Fregat 160 Mand øvede Søfolk. Resten af Besætningen suppleres med Sølimiter og Soldater, som, formeddelt deres Docilitet og hin nationale Forkærlighed for Søen, lade sig i kort Tid danne til dygtige Stridsmænd paa Søen. Vi ere ikke istand til for Dieblippet at opgive, hvor mange Matroser vor Koffardifart bestieftiger, men fra Skibenes Antal og Læstedrægtighed kan man maaskee approximere sig dertil. I 1810 ere disse opgivne at være: for Kongeriget 1634 Skibe af 31,506 Tom. Læster, og for begge Hertugdømmer 2281 Skibe af 35,874 Tom. Læster. For Kiøbenhavn:

tioner, som, paa Grund af deres Krigsskibes Antal og deres Resourcers Størrelse, i Almindelighed betragtes som Sømagter, hvor lidt de end isvrigt fortiene Navn af Søstater, nemlig Frankrig, Rusland og Nordamerika.

Det maa være i de fleste af vore Læserss Grindring, da der sidst var Tale hos os om et Brud med Nordamerika, hvorledes Frankrig, som vi da vare i den bedste Forstaaelse med, og mod hvem den gamle Fordom og Jaloufie for længe siden havde lagt sig her i England, reiste sig som een Mand med Raabet, at „nu var Timen kommen for Krig med England, nu var Dieblicket der til Giengjældelse.“ Denne Følelse var ikke alene det blinde Had

291 Skibe med 15,255 Com. L., giver en Giennemsnitsdragtigbed af 21 Com. Læster; Jylland: 522 Skibe med 6925 Com. L. giver et Giennemsnit af 13 Com. L. pr. Skib; Denc: 821 Skibe med 12,325 Com. L., giver i Giennemsnit 15 Com. Læster; Hertugdømmet Slesvig: 944 Skibe med 18,030 Com. L., giver 19 Com. L., og Holsteen 1337 Skibe med 17,844 C. L. giver 14 Com. L. i Giennemsnit pr. Skib. Regner man nu for hver 7 Com. Læster 1 Mand hvilket vi troe temmelig nær Sandheden, de forskjellige Classer Skibe vel overvriebe baade med Hensyn til Bemandingsforhold og til Fartoiernes antagne Antalsforhold, faaer man for 70,380 Com. L., rundt taget, 10,000 Mand, og lægger man hertil maafee 2000 Mand, som fare i fremmed Tieneste, og hvoraf, ved Indfaldelse eller større Søgning for dem herhjemme, en stor Deel vilde indfinde sig igjen, saa kan man vel omtrent regne 12,000 Mand Søfolk i Koffardisarten. At trække 2000, ja selv 3000 Mand af disse ud af Koffardisarten til Tieneste paa Flaaden, var ikke for meget, og vilde neppe være den særdeles føleligt. Medens den engelske Flaade behøver næsten lige saa stort et Antal Søfolk til sin Orlogsslaade som dets Handelsflaade bestaaf — som Forf. strax ovenfor anfører — er Forholdet heri langt fordeeltigere hos os, og Danmarks Flaade er ingenslunde for stor med Hensyn til hvad det kan præstere af Søfolk. Endnu maae vi bringe i Grindring, at de Seire vore Flaader i gamle Dage tilkæmpe sig paa Søen, vandtes med Skibe, af hvis Bemanding de bedste og egentlige Matroser — undertiden Officererne med — vare hvervede, meest i Holland, Hamborg o. a. St., medens de egentlige Combattanter og Arbeidskræften vare Danske.

Amld.

hos den ubidende Hob, oppustet af Partimænd og Journalister, men den deektes af Landets første Mand, dets Statsmænd og offentlige Talere, og den reiste sig hos dem af den Overbeviisning, at i Tilfælde af en Krig imellem England og Nordamerika, vilde en tilkommende Allieret staae Fare for at ligge under, hvis Magt i Forening med Frankrigs vilde sætte denne sidste i Stand til at maale sig paa Havet med England. Denne Tanke giennemtrænger uidentviis ogsaa det russiske Cabinets Politik, og idetmindste Frankrig og Rusland betragte sig, hvad deres Somagter angaaer, i Forening med Nordamerika, som den romerste Victors Kieppe, der enkeltviis lade sig knække med Lethed, men forenede kunne trodse Englands Magt. Jo rigtigere de vurdere Englands Styrke, desto stærkere maa deres Politik tilskynde dem, naar en enkelt af dem maatte komme i Collision med Englands Kæmpemagt paa Havet, ikke at forsømme en Leilighed til at angribe det, som maaskee siden ikke tilbød sig igien. Imellem denne Regel for deres Politik, og den, at opgibe enhver Tanke om at cultivere Mariner lige overfor en saa uhyre Overmagt, troe vi der fornuftigviis ikke kan gives nogen Middelvei.

England maa derfor være beredt paa, at, dersom det kommer i Krig med en af disse 3 Nationer, vil det blive anfaldet af dem alle, og indviklet i en Krig, der skal afgjøre Besiddelsen af Overherredømmet paa Havet. Med Hensyn til Udfaldet, da have vi paa den ene Side Frankrig med dets umaadelige Fattigdom paa Søfolk, og Nordamerika, vor frafaldne Forstefodte, Riid af vort Riid og Blod af vort Blod, os nærmest i Resourcer, i Enerגיע os overlegen, men næsten uden en eneste indfødt Matros, og med liden Udsigt til at faae nogen i det første halve Aarhundrede. De Søfolk, det nu har, ere for en stor Deel Saadanne, som en høi Betaling har loffet over fra vort eget Flag, og som vi vel altid kunde lokke til os igien ved at overbyde Amerikanerne. Disse driftige Republikanere — forholdsviis uden Sø-Dampskibe og uden indfødte Matroser — ere alligevel vore farligste Modstandere, ved den Lethed, hvormed de kunne forsøge deres Skibe i det Uendelige; den

uudtrømmelige Rigdom af Bygningsmaterial, baade til Seil- og Dampskibe, og den utallige Mængde af Byggepladse, de besidde. Vi have endelig Rusland, med numerisk stærke Flaader, men endnu fattigere paa Søfolk end Frankrig, og langt under det i Organisation og Dannelse.

Paa den anden Side have vi England med det tredobbelte Antal Matroser (ikke Orlogsmatroser) af alle hine tre Nationer tilsammen. Et Land, som kan, naar det behøves, sætte 4 Gange saa mange Dampskibe i Søen, som hele Verden tilsammen, og som, naar Folket vil, er det eneste Land i Verden, der kan skaffe Fonds til at udruste saa kæmpemæssige Stridskræfter.

Englands Handelsmarine bestaaer i rundt Tal af 27,000 Skibe paa 30 Tons og derover, tilsammen af 3 Millioner Tons Drægtighed. Disse og Krigsskibene ere bemandede med 220,000 Matroser; Fiskere og de der fare med Skibe under 30 Tons udgøre 150,000 Mand, i Alt 370,000*).

Frankrig, Rusland og de forenede Stater have tilsammen en Handelsmarine, der ikke overstiger 1,700,000 Tons, paa det salte Vand. Matroser, Orlogsfolk og alle der drive Næringsvei paa Søen beløbe sig neppe til meer end 240,000, hvoraf idetmindste 100,000 ikke kunne tilkomme Navn af Matros. Næmlig: Frankrig har 5000 Skibe over 30 Tons Drægtighed, tilsammen 600,000 Tons. Dets Matroser, Orlogsbefættninger, Fiskere, Færgesfolk ic. af alle Aldere beløbe sig ikke fuldt til 90,000. Nordamerikas indregistrerede Handelsmarine har en Drægtighed af 2 Millioner Tons, hvoraf Halvdelen paa Ferskvandsfarvande. Den samlede Bemanding er 90,000 Mand, Halvdelen i Ferskvandsfart, og 25,000 engeleste Undersaatter. Rusland har ingen Handelsmarine, med Undtagelse af nogle Skibe og Smaafartøier, der beskæftige omtrent

*) I „Naval Chronicle“ findes et Sted Antallet anført paa Matroser i Koffardifarten i 1799 at have været 135,000, i 1800 næsten 139,000, og i 1801 var det steget til 149,000, medens et omtrent ligesaa stort Antal bemandede dets Orlogssaader. Anmld.

10,000 Finner, og dets 50,000 Mand Orlogsbesætning, der ere Soldater tillige.

Vende vi os til Englands Orlogsflaade, finde vi den at tælle 120 Linieskibe og 140 Fregatter, medens hele den øvrige Deel af Verden ikke i 1840 kunde stille meer end 175 Linieskibe og 195 Fregatter, og de tre omnævnte Magter eiede deraf 120 Linieskibe og 117 Fregatter.

Baade Tal og Facta vise os saaledes, først, vor egen Sømagts numeriske Overlegenhed over hine tre Magters forenede Flaader, og for det andet, at vor Krigsmarine er den mindste i Forhold til de Resourcer vor Handelsmarine tilbyder; vilde vi trække paa dem i samme Udstrækning som vore Naboer, skulde vi paa reengang opnaae endog numerisk Overlegenhed over hele Verden forenet imod os.

Hvor megen Tillid, en Sammensigning af vore Resourcer til Søes med selv alle Jordens Magter, forenede imod os, end er stillet til at indgyde os til vor egen Styrke, bør vi dog ikke være blinde for Muligheden af at blive angrebne. Den lykkelige Opdagelse af Dampkraften, for et Land, der er udtømmeligt paa Kul, Jern og Industrie, maa i Tingenes naturlige Lob give os det udeelte Herredomme over Havet; hvor vi i saa lang Tid allerede have været den mægtige Bølggiftsmand, maae vi blive den absolute Eneherster. Men det er ikke til at vente, at den øvrige Deel af Verden vil lade sin Andeel i Herredømmet over Havet, som den seer Dag for Dag at sviinde, ganske fratages sig uden at vove en sidste Kamp for det. Det lader sig ikke vente, at de vilde bøje sig under den uundgaaelige Skiebne som Fremtiden truer med, saalænge de endnu see et Glimt af Haab om at afvende den, ved at forene deres Kræfter i en sidste Anstrængelse.

Vi have optaget foranstaaende Stykke, fordi de deri indeholdte Betragtninger paa en Maade supplere Argumenterne i de foregaaende franske Artikler. At Englands Tillid til sin overlegne Styrke paa Havet er velbegrundet, maa Enhver indrømme. Det er imidlertid ikke saa meget dets Stridskræfters nærværende Størrelse, der giver

det denne Overlegenhed, som dets umaadelige indre Resourcer af alle Slags, der sætte det i Stand til, ufortøvet at oprette ethvert Tab, selv om det var Odelæggelsen af den største Deel af dets Flaade. Det besidder alle fornødne Materialier i sit eget Skjød. Træ, Jern, Kul, Hamp o. s. v. har det selv og i største Overflodighed; Skibsværfter og Etablissementer har det i Mængde, og giv en heel Flaade tabt, vilde en ny blive bygget og udrustet igien, uden at det kostede Nationen nogen udtømmende Anstrængelse, eller at dertil, som for de fleste andre Nationer vilde være Tilfældet, vilde udkræves det meste af en Mennekealder. Hertil kommer Folkets afgjorte Tilsvielighed for Søen, dets naturlige Krigerfærdighed og endelig dets Nationalstoltthed, der vilde givne det ethvert Offer let for at hevne en Idmygelse. I maritime Resourcer kommer maaskee Nordamerika det nærmest; Frankrig eier dem ogsaa store — i Reifertiden skabtes den ene nye Flaade efter den anden i utrolig kort Tid; — men hverken disse Nationer eller Rusland have den decideerte Passion for Søen, eller saa dyrebare og vitale Interesser at forsvare paa den, som England, at man skulde kunne vente den samme altopoffrende Anstrængelse af dem, for at fravriste England Herredømmet, som af dette, for at bevare det.

Alligevel, skiondt Englands Moderation i den nyere Tid vel har holdt Anledningen borte, kan det dog hændre, at andre Motiver kunne træde til og oppuste den, mellem Nationer som mellem Individer, stedse ulmende Skinsuge over en Stolttheden trykkende Overmagt; og det er da et Spørgsmaal, der fra den militairpolitiske Side har Interesse, om virkelig en Coalition, som den paaapegede, vilde være saa aldeles frugtesløs, som den sidste Forfatter mener. Denne Forfatter anslaaer Englands nærværende Styrke til 120 Linieskibe og 140 Fregatter, hvorimod vi i Listerne for 1840 og 41 kun finde 89 Linieskibe og 115 Fregatter. Selv om vi antage alle disse for fuldkommen tiensdygtige, og hertil føie de til Bagtskibe og andet saadant Brug kun tienslige, samt de under Bygning værende Skibe, troe vi dog ikke at Tallet udkommer, og 100 Linieskibe vilde vel være det høieste Tal, England, ved Udbruddet af en

Krig, kunde udsende. Samme Bemærkning træffer vel ogsaa de andre Magter, idet Forfatteren giver dem samlede et Antal af 120 Linieskibe, da det dog almindelig kun antages at Rusland har 50, hvoraf 7 paa Stabelen, Frankrig 46, hvoraf 23 paa Stabelen, og Nordamerika — saavidt vides — kun 12. Ved en forud betænk Krig lader sig imidlertid forudsætte, at Rusland og Frankrig have bragt deres effective Skibes Antal op til 50 hver og Nordamerika til 20. Disse Flaader vilde vi tænke os fordeelste paa følgende Steder: 25 Linieskibe i Østersøen; 25 i Brest f. Gr., med Canalen eller Atlanterhavet til Krigsskueplads; lige saa mange i Toulon, med Middelhavet til Theater; lige saa mange i det sorte Hav, hvilke maatte betragtes som tilhørende Middelhavet, hvor de alene kunde finde Virksomhed; endelig Nordamerikas Flaade, maaskee foreget til 20 Skibe, hvilken Flaade, saalænge den i numerisk Henseende ikke indtog høiere Rang, end nu for Tiden, og England ikke havde opstillet en særskilt Flaade imod den, maatte efter Omstændighederne operere, for at give Coalitionen Overvægten, enten i Canalen eller i Middelhavet. Til at stille Flaader imod alle disse er Englands Magt endnu noget nær tilstrækkelig, som den er, skjøndt det ikke kan tabes af Sigte, at baade vil Bemanding og Udrustning af saa uhyre et Antal Skibe paa eengang falde England besværligere og langsommere at sætte i Værk, end det er for hver særskilt Magt af Coalitionen, og tillige vilde Skibenes Bemanding, der ei kan anslaaes til ringere end 220,000 Mand, hverken blive saa fuldtallig eller saa udvalgt som vi nu see den at være. Rusland har derimod næsten stadigen Befættningen til dets Skibe fuldtallig og under Øvelse; Frankrig maa ogsaa, med dets nærværende samilitaire Organisation, kunne bemane sin Flaade uden Vanskelighed eller stort Ophold, og Nordamerika bruger det Mittel, der, skjøndt langsomt, sielent forseiler sin Virkning — Hverving med en høi Betaling. Der er altsaa Næmelighed for, at idetmindste to af de tre Magter hurtigere vilde have deres Flaader udrustede, end England sin hele Styrke. Imidlertid, affect fra denne Vanskelighed, er Englands samlede Magt, især med Hensyn til dens antagne Superioritet i Dygtighed, Organisation og

Materiel, fuldkommen istand til at møde de formidable Kræfter, der true den. Saaledes vilde en Canalflaade paa 30 Linieskibe holde Bresterflaaden fra at løbe ud, medens den tillige holdt Die med Nordamerikas Flaade, hvilken desuden kunde observeres af en Eskadre paa 10 Linieskibe, som efter Omstændighederne kan repliere paa Canalflaaden eller forstærkes fra denne med 6 à 8 Skibe. En anden Flaade paa 30 Linieskibe i Middelhavet holder Sortehavsflaaden fra at forene sig med Toulonnerflaaden, og endeligen vilde de resterende 30 Linieskibe danne en Østersøesflaade, der er stærk nok til at holde Ruslands Stangen, selv om Sverrig og Danmark, med deres 16 Linieskibe, bleve at regne med iblandt Fiender, i hvilket Tilfælde Foreningen af disse maatte forhindres, og hver angribes enkeltviis med Overmagt. Kræfterne ere saaledes temmelig lige balancerede; men det første decisive Slags Udfald vilde have en afgjørende Indflydelse paa Sagernes Stilling; lykkedes det f. Ex. Toulonnerflaaden at tilkæmpe sig en Seir, vilde Intet kunne forhindre Foreningen af de allierede Flaader, som da kunde operere udenfor Middelhavet, deblokere Bresterflaaden og rette Operationerne mere directe imod England eller dets Colonier. Forsaavidt Dampskibe vilde faae nogen afgjørende Indflydelse paa Krigen i det Store, er England alle andre Magter tilsammen i hoi Grad overlegen i dette Vaaben, og maa stedse vedblive at være det, paa Grund af dets overveiende Rigdom, om ikke udelukkende Besiddelse, af de dertil hørende Materialier. Forsvaret af dets Kyster maa det ganske kunne overlade til denne Deel af dets Marine.

Den russiske Marines særegne Militairorganisation fortjener neppe den Mingeagt, som den engelske Forfatter viser den, helst naar det gælder at vurdere dens Betydning i et saadant Korstog mod Englands Overmagt paa Havet, som han opstiller. For at være en respectabel Modstander i Østersøen udkræver den russiske Flaade, med dens eiendommelige Organisation, hvoraf en stadig systematisk Øvelse udgjør et nødvendigt Led, kun erfarne, driftige og active Anførere og Officiere. Med Saadanne vil den simple Russer altid staaes godt i rangeert Bataille, og hertil maatte en saadan Krig

for det første komme til at indskrænke sig. Der blev kun at løbe ud for at levere et Slag i det indesluttede Hav, i Nærheden af sine egne Havne og midt om Sommeren; et Slag, hvor det mere gjaldt om, hvad Nelson yttrede om Slaget paa Kiøbenhavn's Ibed, downright fighting, end om at forfølge en Seirs Frugter. Ruslands Østersøesflaade maatte i de opstillede Combinationer være at vurdere efter denne Bestemmelse for den, og ikke efter dens præsumerede større eller mindre Dygtighed til langvarige Campaigner i andre Have og til alle Aarstider, combinerede Operationer, eller enkelte Skibes Fegtninger, hvor det især kommer an paa den høiere nautiske Dygtighed, Englænderne besidde. Herom vilde der i Begyndelsen af en saadan Krig, som den eksempelvis antagne, vel neppe blive Spørgsmaal for den.

Imedens vi saaledes indrømme Forfatterens Paastand, at Englands Magt er stærk nok til at møde enhver tænkelig Coalition af andre Sømagter, troe vi, efter det foregaaende Overblik, at kunne give den franske Forfatter Ret i, at Frankrig baade har den største Opfordring og besidder Evnen til at være en stærk Sømagt, det vil sige: have en Liniesflaade, værdig dets store Resourcer. En Coalition, som den af den engelske Forfatter antagne, ligger ikke udenfor Mulighedernes Grændse, lige saalidt som at det kunde lykkes den at tvinge Englands misbrugte Overmagt tilbage, idetmindste indenfor billige Grændser. Men et Sammenstød af saa uhyre Kræfter, som herved fattes i Bevægelse, vilde ikke mindre ryste Verden end hiint Korstog mod Napoleon; og i den hele civiliserede Verdens Interesse er det, at ikke den blotte Skinsyge over, men kun et virkeligt Misbrug af, Englands Overmagt fremkalder det. Saa længe England med vis Moderation bruger sin Vælde, maa man betragte dets uhyre Overmagt som et Middel, givet det af Forsynet, til at fremme Civilisationens Udbredelse paa Jordkloden og befæste den. Derved, at en saa overlegen Magt er betroet en eneste Nation, den i enhver Henseende meest dannede paa Jorden, gøres Krigene seldnere, Uergierighed og Erobringssyge holdes i Tømme, og Colonierne, disse Civilisationens Afkæggere, sikkes Fred og Ro

til at opblomstre og sprede det christne Europas Cultur til Jordens fierneste Afkroge. Kun for det Tilfælde, at Overmagten skulde able et trykkende Overmod og Tyrannie, er det en Beroligelse at sene Middelet til Frelse i en Coalition, som den der her har været omhandlet.

P.

Noget om Den Malta.

Af Sir Greenville Temples: Excursions in the Mediterranean.

Malta har ofte skiftet Herrer. Fra Aar 1519, for Christi Fødsel ciedes den i 783 Aar af Phoenicierne; Grækerne besadde den derefter i 208 Aar, Carthagenienserne i 310 Aar, Romerne i 672, Vandalerne i 10, Gotterne i 69 Aar, Byzantinerne i 337, Araberne i 250 Aar, Normanner, Tydskere og Franskmænd i 410 Aar, Ridderordenen i 268 Aar, Republiken Frankrig i 2 Aar og Engländerne, de nærværende Besiddere, siden Aar 1800. Carthagenienserne havde den dog ikke i uafbrudt Besiddelse, under den hele her angivne Periode af 310 Aar, thi Romerne toge den 2 Gange fra dem, men kun for en meget kort Tid hver Gang.

Mange af disse Nationer have efterladt sig Mindesmærker om deres Ophold her; men de ældste, saavel som de talrigste, naar man undtager Ridderordenens, ere fra Phoenicierne. Storstedelen af dem bestaae imidlertid nu kun i ubetydelige Spor og Levninger af Tempel og andre Bygninger. Det fornemste Mindesmærke er Sprogget, som endnu den Dag idag er det der tales af alle Glasser Maltesere, naturligtviis ikke længer i dets oprindelige Steenhed. I den senere Tid optoges der imidlertid fleer og fleer Ord af det Italienske, ligesom man ogsaa finder nogle faa engelske, franske og tydske Ord i maltesiske Dictionairer og andre Bæcker. Navnene paa Byer, Landsbyer, Bierge, Pynter, Baier o. s. v. ere alle arabiske, som: Ghar Hassan, Blat tal Bahria, Mas el Hops, Bed el Ghafel &c.

Malta's Folkemængde var i Aaret 1830, Gozo iberegnet, 121,000 Mennesker; i 1824 var den 108,404, og i Aaret 1530, da Ridderne første Gang landede, var den 17,000, hvori er medregnet 5000 for Gozo. Byerne Valetta og Floriana have en Folkemængde af omtrent 30,000, og de tre Byer paa den anden Side af Havnen 19,000, saa at Hovedstaden har i Alt omtrent 49,000 Indbyggere. Staden Medina eller Civita Vecchia, den forrige Hovedstad, har kun 5200. Omtrent 10,000 £ Sterl. remitteres aarlig til England som Overskud af Indtagter.

I Forhold til Quadratindehold er denne De overordentlig folkerig, og en Mængde Maltesere ere nødte til at søge deres Levebrød i fremmede Lande: Havnene i Berberiet, Egypten, Syrien, Tyrkiet og Grækenland vrinkle af Maltesere, og mange, som ikke engang der kunne finde Livsophold, blive hiemsendte paa Regjeringens Bekostning. Tienligt vilde det være for begge Parter, om den engelske Regjering vilde sætte et vist Antal Maltesere ombord paa Skibene i Middelhavsflaaden. Tusinde vilde med Glæde tage Tjeneste, da de alle have Forkærlighed for Sølivet og ere gode Mætroser; desuden vilde den Pension, den engelske Regjering nu tilstaaer udtiente Orlogsmætroser, være disse noisomme Mennesker en uvurdeerlig Ressource for deres gamle Dage.

De maltesiske Fruentimmere ere meget smukke. I Træk og Hudfarve ligne de deres Forfædre Araberne — det samme store, mørke, stolte og vellystige Die; det samme lange, glatte og ravn sorte Haar. Over Klædningen, der almindeligviis er af sort Silke, bære alle Classer „Dnella'en" eller „Faldetta'en", der er en overmaade klædelig Dragt. Ogsaa udmærke de sig ved deres nette chausserie, som viser den velklæbte Fod og Ankel, der er almindelig for dem, til største Fordeel.

Valetta, Malta's nærværende Hovedstad, er ikke stor, men en af de smukkeste, rene og regelmæssigst byggede Stæder i Europa. Alle Huse ere opførte af Steen, og mange af dem frappere ved deres architectoniske Skønhed, især Klubberne for de forskellige „Langues" eller hvad man ved de tydske Universiteter kalder „Na-

tioner“, hvoriblandt Castiliens er det meest udmærkede. Gaderne, som overstikere hinanden i rette Vinkler, ere brede og velbrolagte. Gouverneurens Pallads er en stor Bygning, men ikke videre mærkelig, hverken for dens Ydre eller for Pragten i dens indvendige Decorationer. Der findes her nogle faa gode Malerier, meest Portraiter, hvoraf især Vignacourts af Caravaggio er overmaade smukt, og der er ligeledes et godt Portrait af Keiserinde Catharina af Rusland. Men de interessanteste Malerier ere en Række af Frescomalerier af Arpinos Elever, forestillende Ridderordenens krigeriske Bedrifter lige fra Indtagelsen af Rhodes. En anden Række forestiller deres Seire til Søs. Jeg er ingen stor Beundrer af disse Hiddere; de vare vistnok høist tappre og forbovne Krigere og i Forstningen ogsaa Mænd af Ære, Gudsfrøgt og gode Grundsetninger, men de udartede snart til de meest bigotte, principløse, grusomme og blodtørstige Fanatikere, som nogensinde have været forenede, og de Grusomheder, som bleve begaaede af Tyrker og Barbarester, staae i Grumhed langt tilbage for hvad disse Mennesker enten selv begik eller lode begaae. Alligevel, naar man staaer her og beskuer Mindesmærkerne om deres fordums vældige Gjerninger, kan man ikke andet end føle Agtelse for dem.

I Muskammeret eller Træhuset findes en stor Mængde af deres Kyradser, Skjolde, Hjelme, Sværd, Stridsører, Rioller og andre Vaaben fra de Tider; ligeledes nogle Biergkanoner af Træ, foret med Jern og udvendig ombundet med Loug. Der findes ogsaa et complet Forraad af nyere Vaaben til 13,000 Mand, meget smagfuldt ordnet. Nogle af de meest interessante gamle Vaaben, hvoriblandt dem der ere tagne fra Tyrkerne, ere i den seneste Tid bortsendte herfra til England, for at opstilles paa Slottet i Windsor.

I Tapetværrelset er en interessant Model af en gammel maltesisk Galei af 2den Rang. Disse Galeier vare 169 Fod lange, 37½ Fod brede; de havde 3 Master med Latinsæil, og bleve roede med 49 Rorer (paa hver Side?), som havde en Længde af 44½ Fod. Bestykningen var 1 Serogtredive-Pundiger, 2 Fireogtyve og

4 Serpundigere, alle paa Forcastellet (Ralken), som i hine Dage virkelig havde Lighed med et Castell. Paa hver Side agtenfor Ralken, vare 4 Serpundigere. Besætningen bestod af 1 Capitain, 1 Secondcapitain, 1 Befalingsmand over Tropperne, 9 Piloter (Styrsmænd), 1 Proviantforvalter, 2 Præster, 16 Midlere i deres Noviciat, 75 Soldater, 100 Matroser, 343 Galeisslaver, i Alt 549 Personer. Disse Skibe vare saaledes i Størrelse og Bemanding meget nært som den sidstforgangne Periodes Linieskibe, og hvilken umaadelig Forskiel i intensiv Kraft! Et eneste Linieskib vilde i kort Tid sonderknuze en Snees af disse Galeier.

Tæt ved Valladsøet er Bibliotheket, som indeholder 65,000 Bind, adskillige Oldsager og nogle faa Mønter.

Ridderordenens Kirke, bygget 1580 af Stormesteren Jean de Cassiere, er ikke videre udmærket ved dens Ydre, men indvendig er den meget smuk og rigt udsmykket med Malerier. Gulvet er et Mosaik, forestillende Riddernes Vaabener i alle Slags couleur Mar-mor*). Flere Stormesteres Sarkophager findes her, som l'Isle Adams, la Balettes o. fl.

Under Fæstningsværkerne ere meget store Hvelvinger udbyggede i Fjeldet, til Kornmagaziner, i hvilke der bestandig opbevares store Forraad af Hvede; de skulle kunne rumme Forraad for 3 Aar.

Imellem de to første Fortificationslinier er en By, hvis Navn er Floriana, med en offentlig Hauge og Garnisonens Paradeplads. Paa den anden Side af den store Havn ere ogsaa tre andre Byer, nemlig Borgo (ogsaa kaldet la Vittoriosa, paa Grund af dens tapre Forsvar imod Tyrkerne i 1565) forhen Dens Hovedstad under Ridderne, førend Valetta blev bygget; Senglea eller Isola, af Den, hvorpaa den er bygget, hvilken nu er forenet med Hovedøen eller Landet (undertiden kaldes den ogsaa l'Inbitta), og den tredie, Burmola eller la Conspicua. Hovedstaden dannes følgende af 5 forskiellige Byer. De tre sidste ere mod Landsiden omgivne af de

*) Hver Nation (langue) havde sit eget Capel, prydet med deres respective Lands Emblemer.

stærke Cottonera=Linier, men disse vilde udcræve en meget stor Troppemagt til deres Forsvar. Paa denne Side af Vandet er Værftet, Proviantmagazinerne, Seshospitalet og adskillige private Skibbyggerpladse.

Indløbet til Havnen forsvares af Fortet Nicasoli paa den ene Side og Fortet St. Elmo paa den anden, medens Fortet St. Angelo med sine 4 Rader Batterier, det ene over det andet, lige for Indløbet, behersker hele Nabningen imellem dem. Fortet St. Elmo forsvarer ogsaa paa den ene Side Indløbet til Marsamuscetto eller Quarantainehavnen, og Fortet Tigne, der staaer paa den Vlet hvor den berømte Darghut eller Dragut faldt, forsvarer den anden Side. Længer inde i Havnen er Fort Manuel og Lazarethet, hvilket sidste er fortræffeligt indrettet og bestyret.

Hospitalet — «l'Ospizio» — for aldrende og svagelige Personer, og Baisenhuset, hvor fattige og forældreløse Børn nyde Opdragelse og Underviisning i adskillige Kunster og Haandværker.

Et Par af de Steder, der ere blevne berømte fra Beleiringen i 1565, skal jeg udpege. Tyrkernes Hovedmagt landede den 19de Mai ved Marsa Scirocco, efterat en Colonne paa 3000 Mand iforveien var landet i St. Thomas Bay. St. Elmo blev indfluttet fra Landsiden, og Batterierne aabnedes imod den d. 24de, samme Dag som Pialah Pascha blev saaret af et Kanonstød fra St. Angelo*). Den 23de Juni blev St. Elmo taget. Fortet St. Michael, som forsvarer Senglea eller Isola fra Landsiden, beherskedes da af Hoiderne Scheberras, hvor nu la Baletta ligger, af Koradin og af St. Margareta. Paa Scheberras og Salvador bleve Batterier opførte, som beskjede St. Angelo og Borgo. Nogle tyrkiske Galeier bleve bragte over Land fra Marsamuscetto til den store Havn; de bleve trukne paa Land ved det Sted af Pietà, som kaldes del dolore Vigen, og igien udsatte nær ved den nuværende Calcara-

*) Ved Draguts Ankomst lod han opføre Batterier der, hvor Fortet Tigne nu staaer. Denne Pynt bærer endnu hans Navn og her var det at han blev dræbt af et Stød fra St. Michaels Spore, som Pynten af Den Senglea kaldes.

Port. De Christne havde forsvaret Bærfts-Bigen og den der ad-
 stiller Senglea fra Koradin, ved at trække Kiræder og Bomme
 tværs over Indløbet. For at bryde disse, udsøgte Tyrkerne en
 Trop gode Svømmere, som maatte svømme ind, bevæbnede med
 Ører og Khantscharer, og hugge dem istykker; men dette skete ikke
 uden Modstand, thi Malteserne sendte dem et paa samme Maade
 bevæbnet Corps Svømmere imøde, og Kampen imellem dem var
 lang og blodig. Næsten daglig stormedes Bærkerne St. Michael
 og Castilien, og flere Gange lykkedes det Tyrkerne for en kort Tid
 at plante Halvmaanen paa Murene. Den 19de blev Stormesteren
 la Balette saaret, og Stedet var lige ved at overgive sig, da 8000
 Sicilianere d. 7de September landede i Melleha Bugten og frelste
 Den. Tyrkerne indstibede sig d. 9de, hvilken Dag endnu festligholdes
 paa Den under Navnet la Vittoria. Kort efter landede Tyrkerne
 atter i St. Pauls Bugten, og en Division af dem marscherede imod
 Hovedstaden, og angreb de Christne imellem Casal Masto og Casal
 Gargur, men maatte trække sig tilbage til deres Skibe, de Christne
 forfulgte dem, men bleve igjen slagne med stort Tab paa Strand-
 bredden af Algerinerne under Hassan.

Fortet Nicasoli ved Havnemundingen er Stedet, hvor Froh-
 bergs Regiment, i 1807, under en Sammenrottelse indesluttede sig,
 bestod Staden, og tilsidst sprængte sig selv i Luften. Dette Regi-
 ment bestod af Grækere med tydske Officierer og i engelsk Sold.

Der er ikke færre end tre Sprog i almindelig Brug paa Den,
 Engelsk, Maltesisk og Italiensk, hvilket i mange Tilfælde giver me-
 gen Uleilighed, f. Ex. ved Domstolene, hvor Parternes Forklaringer
 maae oversættes i de to andre Sprog. Alle Anordninger og Be-
 tiendtgjørelser udstædes baade paa Engelsk og Italiensk. Gadernes
 Navne ere paa Italiensk, og Alviserne i Engelsk og Italiensk. Da
 Italiensk ikke forstaaes af de lavere Classer og faa af Middelclassen,
 synes det, at det var bedre at man lod dette Sprog fare, og istedet-
 for det benyttede det Maltesiske, medens man opmuntrede paa alle
 Maader til at lægge sig efter det Engelske.

Medina eller Civita Vecchia er en By af stor Vælde. Den

Deel af den, som ligger udenfor Fæstningsværkerne, kaldes *Mah-beto*, et phoenisisk Navn. Den ligger paa en Række af Bakker, 5 engelske Mile fra *Baletta*, og kan sees allevegne fra paa hele *Den*. Det høieste Punkt paa *Malta* er det Sted af *Civita Vecchia*, som er tæt ved *St. Lorenzo Capellet*, det er 2200 Fod over Havet.

Af mærkværdige Gienstande ere *Catacomberne* og *St. Pauls Hule*. I *St. Pauls Kirken* findes et *Crucifix*, som er bragt hertil fra *Rhodes*, og et lille *Malerie*, forestillende *Frelseren* og *Jomfru Maria*, der begge ere fremstillede som *Negerer* med *Abyssiniske Træk*. Fra *Cathedralkirken* siges de *Franste* at have bortført 7 *Bogulæs* af *Solv*.

Bed Siden af Veien fra *Baletta* til *Medina* sees *Aquaducten*, som *Nof de Bignacourt* byggede i 1615; den begynder ved *Dar Handur*, og fører Vandet til den nærværende *Hovedstad*, medens *Sidegrene* fra den ogsaa forsyne andre Steder. Dens hele Længde er omtrent 25,000 *Alen*.

Synden for *Medina* ere de smilende grønne og vel vandede *Hauger*, som kaldes *Boschetto*, hvor *Morbærtræet* dyrkes. *Silkeormene* oplækkes i *Slottet*, der ligger paa *Bakkerne* i *Nærheden*, og kaldes *Berdah Taarnet*. Ved *Maklubah* findes en mærkværdig cirkelfrund *Fordybning* eller *Kæmpebrønd*, der er omtrent 120 Fod dyb og 150 Fod i *Diameter*. Midtvejs imellem *Medina* og *Baletta* ligger *Gouverneurens Billa*, *St. Antonio*, en fortryllende *Plet*, især *Haugerne*, og hvor man, henstrakt paa bløde tyrtiske eller persiske *Tæpper*, i *Skyggen* af *Drange*, *Citron* eller *Japanske Dvædetræers* kislige *Lunde*, hvor *Lusten* er opfyldt med *Bellugten* af utallige *Blomster*, og kisset af pladskende *Kilder*, ret kan nyde *Muselmanens dolce far niente*, idet man med lange *Drag* indaander *Syriens* vellugtende *Tobak*, og sipper den aromatiske *Kaffe* fra *Mekkah*. Stedet minder En om *Sommerpalladset Schubrah*, tæt ved *Cairo*. *Lucian Bonaparte* boede i nogen Tid denne *Billa*, da han i *Maret* 1810 blev opbragt i et amerikansk Skib af *Fregatten Pomona*.

Noget om Skrue = „Propellere“ til Dampskibe.

Uddraget af Mr. Labrousse's Skrift: des Propulseurs sous-marins.

Den eneste Mangel, der er ved Skruen, er den, at man taber $\frac{1}{100}$ af Hastigheden eller Farten, som Skovlhiul give, under de for dem fordelagtigste Omstændigheder, saasom Dybtliggende i Vandet, Veiret o. s. v. Men denne Inconveniens bliver meer end opveiet af de store Fordele, Skruen frembyder, og hvoraf vi her skulle nævne følgende.

Skruen er aldeles beskyttet imod Kugler, saavel som mod Bestandigelse ved Omborddragnig. Ombord paa Linieskibe kan Maskinen bringes til at ligge ganske under Vandlinien. Man kan have fuldt Batterie af Kanoner over hele Skibets Længde. Da Skrue-Dampskibe have omtrent $\frac{2}{3}$ mindre Brede end Skibe med Skovlhiul, kunne de passere Canaler, Sluser o. s. v. hvor disse formedelst deres Brede ikke kunne komme igiennem. Skruen, som stadigen er under Vand, ihvormeget end Skibet krænger, svinger eller duver, vinder under disse Omstændigheder en lige saa stor, ofte større, Kraft end Hiulene. Naar et Fartoi med Hiul løber plat for Veiret i nogen hoi Sv, gives der Diebliske, hvor Hiulene ere ude af Vandet, og Maskinen faaer da en saadan Hastighed, at det vilde være forbundet med den største Fare for den, om man lod den gaae for fuld Damp; man er derfor nødt til at mindske Dampen, hvorved det kan hændes, at Hiulene, istedetfor at forsøge Farten, ere til Skade for den, da deres Hastighed bliver ringere end den, Seilene alene give Skibet. Med Skruen, derimod, kan man altid benytte Maskinens hele Kraft, thi den gaaer under disse Omstændigheder med fuldkommen Regelmæssighed, et sikkert Tegn paa Skruens fuldkomne og stadige Forbliven i Vandet. Herom har man overbevist sig, ved, i en heel Time og med smaa Intervaller, at tælle Pistonslagene, dem man stedse fandt proportionerede til den forløbne Tid, saasom

10 Secunder, 20, 30, 40, 50 Secunder, 1 Minut, 1^m 20', 1^m, 40', 2 Minuter, og det under Platseilads i en meget huul Sv.

Denne stadige og fuldkomne Forbliven i Vandet, under disse Omstændigheder, var i Begyndelsen vanskelig at forklare sig, thi man skulde troe, at Bølgen vilde, idetmindste for en Deel, frembringe samme Virkning paa Skruen, som paa Hjulene, at denne nemlig for en Deel vilde slippe Vandet ligesom disse, men dette er ikke Tilfældet: undergravet, saa at sige, ved sin Basis, af Skruens eendommelige Bevægelse, og berøvet derved den fornødne Kraft til at gjøre Tilbagebevægelsen, synker Bølgen sammen i sig selv og bedækker Skruen aldeles, hvilken i dette Tilfælde har samme Virkning som en Presenning, der slæbes agterud af et lille Fartoi for at forhindre Søen fra at bryde. Fra dette Synspunkt betragtet er altsaa Skruen et Sikkerhedsmiddel under Kendsning i meget haardt Veir.

Skruens Forbliven i Vandet under enhver Krængningsgrad tillader endvidere at føre Seil med Vinden tværs og Bidevind. Denne sidste Seilads gav „Archimedes“ den største Fordeel under Proven med andre Dampskibe. Skruedampskibe kan man derfor talke næsten ganske som andre Skibe.

Da Skruesystemet tillader at sænke Maskinens Tyngselscenter betydeligen, erholder Fartviet større Stivhed end med Hjulsystemet. Imidlertid er denne Stivhed altid ringere end den, Seilskibe have, paa Grund af den Formindskelse i Ballasten, man er nødt til, hvorfor det vil være godt at anbringe den Ballast, man beholder, saa lavt som muligt. Man kunde saaledes bruge Ballastjern af Bly, anbragte under Kisten istedetfor Straakjøl. Disse Bly-Ballastjern (saumons de plomb) skulde være en 3 Fod lange og fastboltede med 3 Kobberbolte med store Hoveder; paa denne Maade vilde man, om man kom til at støde paa Grund, kun miste enkelte af dem. Man kunde da give disse Skibe aldeles den samme Dreining som almindelige Seilskibe, mod hvilke de kun vilde tabe $\frac{1}{5}$ i Farten, naar de gik med Skruen afløst, og denne Forskiel vilde ganske forsvinde, dersom man kunde aldeles forebygge Vandets Virk-

ning paa Skruen, hvortil man har foreslaaet Midler. Denne Evne til at kunne deeltage i alle Seilskibets Fordele, vilde tillade at forøge Maskinens Kraft, hvilken man ikke stadigen skulde benytte som med Hiulskibene, saa at man under alle Omstændigheder kunde opnaae en større Hastighed end med de Sidste.

Dampskibene, selv de største, tabe en Deel af deres Fart, som Folge af at Hiulene ere for dybt i Vandet ved en Reises Begyndelse, naar de have det fulde Kulforraad inde. Denne Uleilighed findes ikke ved Skrueskibene.

Den Combination af Hiul og Drev (engrenage), som det er nødvendigt at anvende for at give den Smithske Skruen den fornødne Hastighed, giver Midler til at løse en meget vigtig Qvæstion i Dampskibsseiladsen. Naar, nemlig, et Dampskib kæmper med en stærk Modvind, eller naar det bugserer et andet Fartoi, drager det kun Nytte af en ringe Deel af sin Maskines Kraft, medens det netop er under saadanne Omstændigheder at det var meest nødvendigt ikke at tabe noget af den. Hvad skeer nemlig i saadanne Tilfælde af contrair Wind? Et Fartoi, som med fuld Fart giver 24 Stæmpeslag, kan blive reduceret til kun at give 6 à 7. Dersom den ikke gaar ned under denne Grændse, efterhaanden som Beiret bliver haardere, er det fordi Skibet da falder af, snart til den ene, snart til den anden Side, og ikke har Fart nok til at Noret kan holde det lige mod Sø og Wind. Men dersom man kunde holde Skibet til at støvne Esen eller Vinden, ved et eller andet Midde, ved et Drivanter f. Ex., er det klart, at Antallet af Stæmpeslagene vilde efterhaanden kunne gaae ned til Nul, forudsat at Skovlerne ikke slap Vandet. Skovlerne vilde da være som et Drivanter; de vilde ikke have nogen Kraft, og kun gjøre Modstand ved deres Inertie; men der vilde heller ikke være nogen Forbrug af Damp, det vil sige ingen Kraft depenseret.

Maskinen kan i dette Tilfælde sammenlignes med en Postekran (eric, Dunkraft?) som forbliver i No, naar Vægten, der skal løstes, er lig den Kraft der anbringes. Dersom man i dette Tilfælde forlænger Haandsvingelen (manivelle), eller dersom man anvender et

mindre Drev, vil Modstanden overvindes, men Antallet af Haandsvinglens Omdreininger blive større for at bevæge Lasten et givet Stykke.

Det samme vil hælde med Dampmaskinen, dersom man forandrer Hjulcombinationen paa en lignende Maade; Modstanden vil blive overvunden, men for et vist Antal Hjul-Omdreininger maa man gjøre et større Antal Strømpeslag. Man vilde da, ved at proportionere Hjulcombinationen paa en passende Maade, kunne komme til at gjøre 24 Slag igien, det vil sige, benytte den hele Kraft, som Maskinen kan udvikle, ved at forbruge hele den Dampmængde, som Kiedlen er istand til at producere, og som før vilde uden Nytte være gaaet ud af Sikkerhedsvalven, dersom man var vedblevet at holde Fyren vedlige. Af samme Grund vil Hjulcombinationen give Midler til at forskaffe sig, i en vis indskrænket Tid, en Kraft, der er større end Normalkraften. Dersom nemlig Kiedlerne ere istand til sædvanligviis at fylde Cylinderen 48 Gange i Minuten, vil man, ved at fyre raskere under, end man stadigt kunde vedblive med, bringe den til at producere i nogle Timer Damp nok til at fylde Cylinderen 60 Gange i Minuten. Anvendelsen af barpitagtige Substancer vilde i slige Tilfælde give det bedste Resultat, og disse Fartøier kunde derfor være forsynede med en liden Qvantitet heraf til at gjøre Brug af ved extraordinaire Leiligheder.

Af denne sammenlignende Undersøgelse om Skruens Mangler og Fortrin fremgaaer: 1) At den i alle Henseender, Hastighed undtagen, har Fordeel over Hjulene; 2) at, hvad Hastighed angaaer, da have Skovhjulene Fordeel over Skruen i lette Kulinger og smuldt Vand, især naar Fartøiet ikke ligger for dybt i Vandet; hvilken Fordeel imidlertid formindskes efterhaanden som Kulingen og Søen tiltage, og der kommer et Punkt, især plad for Veiret, hvor Skruen erholder Fordeel over Hjulene.

Efter disse Conclusioner ville vi undersøge, hvilke Fordele man kan love sig af Skruens Anvendelse paa de forskellige Slags Fartøier, med Hensyn til de Farvande og den Tjeneste, de ere bestemte til.

Lette Fartøier, som skulle gaae med Depescher i Middelhavet. Man kan for nærværende Tid gjøre Dampskibene saa velfeilende, at de langt overgaae Seilskibene, endog under de for disse gunstigste Omstændigheder. Da derfor de Fartøier, hvorom her handles, altid bør gaae for Damp, uden at bryde sig om det større eller mindre Forbrug af Kul, efterdi Hurtighed er for dem Hovedriemedet, og Hjulskibe have Fordelen over Skrueskibe i smukt Veir og smuldt Vand, vil det være fordeelagtigst at conservere Skovshulene paa de Fartøier, der ere bestemte til at overbringe Ordre og Depescher, især i Middelhavet, hvor ondt Veir er sjældent og af kort Varighed, og hvor Søen hurtigt lægger sig. Da desuden Distancerne ere temmelig korte, behøver et Fartøi her ikke at overlæsse sig med Kul.

Lette Fartøier, bestemte til at gaae med Depescher over det store Ocean. For disse Fartøier synes Skruen at være at foretrække, især for dem, der skulle gaae til Antillerne og Sydamerika, 1) paa Grund af Passatvindene, der tillade dem at bruge Seilene paa lange Strækninger, hvor Vinden er gunstig og Rulingen stærk nok til at lade dem gjøre god Fart; 2) fordi Søen længe holder sig huul efter en Storm her, i hvilket Tilfælde Skruen har Fordelen; og 3) fordi det store Forraad af Kul, som udkræves paa disse længere Reiser, er til Hinder for Hjulskibes Fart i Begyndelsen af Reisen, og undertiden ikke kan rummes i Skibet, medens Skruerfartøiet, formedelst dets bedre Seilegenskaber, ikke udkræver det samme Quantum. Af samme Grund kan man ogsaa give det Sidste kraftigere Maskiner.

Krigsskibe. Fra det Dieblik af, at Skruen, anvendt som Fremdrivelsesmiddel, istedetfor at gjøre Fartøiet ringere som Seilskib, tvertimod forøger dets Sikkerhed, ere Fordelene ved dens Anbringelse paa Linieskibe blevne mere og mere iøjensaldende. Man forestille sig blot to Skibe paa Siden af hinanden, det ene under Seil, det andet benyttende sig af Skruen: hvilken Ullighed er der ikke mellem disse To, hvoraf det ene kan bevæge sig rundt omkring det andet i alle Retninger, med en idetmindste dobbelt saa stor Fart,

som den, et Skib under Bataille-Seilføring almindeligviis har, uden at Noget kan forandre dets Bevægelsessevne, imedens det andet kun kan bevæge sig i visse Retninger ved Hjælp af Seilene, der oveniikøbet ere udsatte for Modstanderens Skud.

Derjom, tværtimod enhver Mulighed, det sidste Skib havde Overhaanden, hvorledes vilde det kunne giøre Brug af den, naar Skuefartøiet beholdt det i sin Magt at unddrage sig fra Kampen, uden at det andet var istand til at forfølge det?

Hvor store Uleiligheder der end kunne være ved at anbringe Skruen paa Liniestibe, yder den dog saa store Fordele under Batailler, at man ikke bør betænke sig paa at antage den, thi Fordelen vil nødvendigviis blive paa den Magts Side, som først bringer en Flaade af saadanne Skibe imod en anden af almindelige Skibe. Hovedspørgsmaalet er, at placere Maskinen i Beskyttelse for Kuglers Træf, og det er især i denne Henseende at Hiulsystemet ikke kan sammenlignes med Skuesystemet.

Uf de Undersøgelser, vi i denne Henseende have anstillet, fremgaar, at, naar man til Liniestibe antager en Maskine paa 1000 Hestes Kraft, selv med Lavtryk, vil hele Systemet kunne anbringes under Vandlinien. Skruen selv er aldeles under Vandet, og desuden beskyttet af Skibets Njterdeel. Hvad Skorstenen angaar, som kun behøver at gaae nogle Fod op over Skibets øverste Dæk, da kan den ikke nedskydes, og Kuglehuller kunne let tilstoppes ved Hjælp af Plader (autoclaves), som man har i Beredskab til dette Brug.

Vi skulle nu undersøge, hvilke Uleiligheder Anbringelsen af Skruen kan have i Liniestibe. Skruen er til Skade for Farten, selv naar den er affoblet (désebrayée); efter Capitain Griksøns Forsøg formindsker den Farten $\frac{1}{2}$. Denne Uleilighed kan hebes ved en Indretning, som imidlertid endnu skal forsøges. Riedler, Maskiner og Kul ville optage en stor Deel af Rummet, og blive en betydelig Bægt i Skibet. Ved at antage det ugunstigste Tilfælde, det vil sige, at man anvender Lavtryksmaskiner, vil det Rum, som Riedlerens Bund optager, udgiøre 10 Metre i Qvadrat; Maskinerne optage omtrent 8 i Længden, hvilket udgiør 18 Metre (om-

trent 57 Fod) i Alt. Kul, til et ikke meget stort Antal Timer, kan stubes paa begge Sider af Maskiner og Riedler. Totalvægten af Maskiner, Riedler og Kul, kan være omtrent 1000 Tonneaur.

Denne Indretning vilde naturligviis medføre at en stor Mængde Vandkasser maatte udgaae af Skibets Installation, hvilket man maa skee for en Deel kunde raade Bod paa, ved at benytte Riedlerne, som kun i meget sjældne Tilfælde bør bruges, til at opbevare Vand i til Rievkenbrug. I alle Tilfælde maatte man være forsynet med Apparat til at distillere Vand. *)

Men dersom man betænker, at Linieskibene kun bør benytte deres Maskiner under Bataille, eller i meget trængende Omstændigheder, og stedse kun nogle Timer ad Gangen, vil man indsee, at der uden Fare kan anvendes Hvitryksmaskiner og Riedler med Storlogere. Den korte Tid, Maskinerne ere i Brug, vilde ikke tilslade Saltet at ansætte sig i Riedlerne i nogen stor Mængde, desuden vilde der altid være Tid til at rense dem imellem hver Gang de bruges. I dette Tilfælde vil Maskinens og Riedlernes Vægt saavel som Rummet, de optage, betydelig formindskes.

*) Vi give heelt igiennem Forfatterens egne Ord og Anskuelse, uden at ville briste os til gjøre Mobbemærkninger; men ved et Sted, som dette, saa uvraktigt og usømandsmæssigt, tør vi ikke tie ganske stille. Den kyndige Læser vil selv see Uholdbarheden i ovenstaaende Raisonnement, som overhovedet den lidet tilfredsstillende Maade, hvorpaa Forfatteren imøbegaaer de Indvendinger imod Maskinens og Dampapparatets Anbringelse i et Linieskib, som opstaae, deels fra Indskrænkningen i det Rum, der behøves til Vand og Provisioner, deels fra Krudtmagazinets og andre Apteringers Forandring; men for den mindre sagskyndige Læser maae vi udbæve, at et Linieskib med 700—1000 Mand's Besætning, i de ovenangivne Midler til at bøde paa Indskrænkningen i Rummet til Vand og Provisioner, ikke vil finde nogen Erstatning, der kan være af synbarlig Betydning, og det vil være forhindret fra at gjøre lange Campaigner eller Reiser over Oceanet, der udkræve et Par Maaneders Vandforraad. Saltvands Distilleringen, ved Enhver, at det kun er lidt beventt med, især til et saa talrigt Mandskab.

Kulforbruget vil ogsaa blive meget mindre. Totalvægten af Maskiner, Riedler og Kul vil være omtrent 650 „Tonneaux“ (Tons, c. 2000 *T*). Kulforraadet til 5 Dages Forbrug vil være 250 Tons og det hele Rum som optages vil være 12 Metre (omtr. 38 Fod).

Vi tale ikke her om Maskiner af en ringere Kraft, bestemte til at give et Linieskib en ringe Hastighed, fordi vi ere overbeviste om, at det vilde være en slet Plan. Andre Nationer vilde komme os i Forkiøbet, og give deres Skibe kraftigere Maskiner, hvori vi vilde blive nødt til at efterligne dem, og den første Bekostning var da spildt. Man bør strax anvende den kraftigste Maskine, det er muligt, og jeg troer, at den paa 1000 Hestes Kraft er den meest passende for Linieskibe af 1ste Rang.

Det er klart, at man maa formindste de sædvanlige Vægter i Skibet til et lige Beløb med, hvad Maskine og de andre tilkomne Vægter veie, for at holde Skibet nogenlunde paa sin Lunning. Først vil det Rum i Skibets Centrum, som optages af Maskiner, Riedler og Kul, være røddet for omtrent 200 „Tonneaux“ Vand, som maa erstattes med en lille Qvantitet Kul til at distillere Vand med. Andre 30 Tonneaux Vand maa man lade udgaae for at vinde Plads til det Varegods og andre Sager, der have maattet vige Pladsen for Maskinerne med deres Tilbehør, og man vil saaledes have vundet Rummet og en Vægt af 200 „Tonneaux“.

Imidlertid maae vi bemærke, at Heisning og Takkelage paa et Skib, der er forsynet med saadanne Maskiner, ere ikke mere saa udsatte i Bataille, og at de desuden ikke ere nødvendige i dette væsentlige Tilfælde (man antager, at Stængerne under disse Omstændigheder ere strøgne), desuden har Skibet altid Midler til at klare sig ud fra en Kyst og tilbagelægge en Distance af 8—900 Qvartmile, naar det behøves, for sin Dampkraft. Til Ankens kan det, ved Hjælp af Maskinerne, saa meget soulagere Ankere og Touge, at eet eller to Ankere i Bund ville være nok i alle Tilfælde. Det vil derved blive muligt at lade en Deel af Ankere, Riettinger, Seil, Takkelage, Væremundholster ic. udgaae. Totalvægten af disse

forskjellige Ting er 400 Tons for et 120 Kanonskib; man kunde da herpaa vinde en Reduction af 100 Tons.

Maskinerne, som i Lasten indtage Vandets og Varegodsets Plads, der ere af en ringere Vægt end de, ville forøge Skibets Stabilitet saa meget, at man vil kunne lade 200 Tons udgaae af Ballasten, der for Tredeckeren Montebello er 635 Tons; og denne Reduction kan endnu være større, naar man, som ovenfor nævnt, anbringer Bly under Risten*). Disse Reductioner i Vægterne udgøre saaledes i Alt 500 Tons. De endnu resterende 150 Tons Overvægt, ved Installationen af Dampmaskinen, vilde i det Høieste bringe Skibet 15 Centimeter (5 til 6 Tommer) dybere i Vandet.

Endnu kunde man lade en Deel af Artilleriet, især Skarp, udgaae, hvilket vilde tillade at stille sig ved en tilsvarende Deel af Ballasten, uden at skade Stabiliteten.

Med første Diekast vil man maastee finde denne Reduction af Kanoner og Skarp, som det iøvrigt er meget let at undgaae, utilraadelig; men naar man betænker, at i en Dampskibssejling vil Entring være det, man næsten uieblikkelig griber til, vil man indsee, at denne Reduction, især af Skarpet, ikke vil være af videre Følger.

Med Hensyn til Entring, da maa man antage, at naar en Dampskibseskadre, hvis System ikke kan beskadiges af Kugler, vil entre en anden, kan denne ikke undgaae Entringen undtagen ved at flygte; men i dette Tilfælde maae de sletteste Seilere blive indhentede og tagne af Fiendens bedste Seilere.

Vor Hensigt med det af os her fremsførte er ikke at afbevise enhver Uleilighed, som Anbringelsen af Skruen ombord paa Linie-

*) I denne Afhandling, der blot angaaer Spørgsmaalet om Skruerpropellerens Anvendelighed, kunne vi ikke gaae for dybt i anden Detail; men vi kunne forsikre, at dersom man indrømmer Muligheden af at erstatte $\frac{1}{3}$ af et 120 Kanonskibs Vandforraad (230 Tons af 367) med distilleret Vand, en Ovation, som nyere Forsøg synes at have løst, kunne vi forsikre, sige vi, at de Beregninger, vi her have fremsat, ere mathematisk nøiagtige.

skibe fører med sig, men at vise Midlerne, hvorved man kan formindste dem; thi hvilke Uleiligheder det end kan have, kunne disse dog ikke forhindre Anvendelsen af Skruen paa Liniestibe, da det er vist, at den Nation, der først bringer Liniestibe med Skruer i Brug under en Krig, vil seire over de andre eller tvinge dem til Efterligning heri, og vi ere overbeviste om, at i den første Krig, der udbryder, ville saadanne Skibe blive brugte, enten strax i Begyndelsen eller meget snart efter den.

Ved at resumere Alt, hvad der om denne vigtige Qvæstion har været fremsat, synes det os beviist, at Skruen med Fordeel kan sættes istedetfor Hiulene paa alle Krigsfartøier, med Undtagelse af dem, der ere bestemte til at gaae med Depescher i Middelhavet og maaskee ogsaa over Atlanterhavet. Men det er især i dens Anbringelse paa Liniestibe, at Skruen er bestemt til at bevirke en fuldkommen Revolution i Søkrigskunsten.

Efter disse Betragtninger synes det at ville være rigtigt, dersom der var Grund til at vente en nærførestaaende Søkrig, strax at udnævne en Commission af kyndige og erfarne Mænd, til at undersøge Sagen, og bestemme baade Kraften og Systemet af de Maskiner, der ere passende for Liniestibe, for at man kunde uden Ophold tage fat paa Forfærdigelsen af saadanne Maskiner, i et Antal, der svarer til Antallet af vore Liniestibe, saaledes, at vi vare istand til at træde i Kampen under idetmindste lige Vilkaar med vore Modstandere. Men da Alt synes at spaae, at vi endnu længe skulle nyde Fredens Belsignelser, vilde det ikke være tilraadeligt at hazardere en saa betydelig Bekostning, som længer hen i Tiden kunde blive gjort unyttig ved de nye Forbedringer, man kan vente sig af de idelige Granskninger og Undersøgelser, Dampkraftens Anvendelse paa Søen endnu er Gienstanden for. Det vil derfor være nok for os, at studere Spørgsmaalet nøiere og have Opmærksomheden stadigt henvendt derpaa, samt anvende Systemet paa nogle af vore egentlige Dampskibe, dersom det viste sig, at der er Grund til at vente sig et gunstigt Resultat af det.

Hvad Resultatet af en Omforandring af Seil-Krigsskibe til

Skue-Dampskibe angaaer, da synes denne især at maatte interessere England og være til Fordeel for det, som eier et stort Antal Dampskibe og Etablissementer til Fabrikation af Maskiner. Vi troe imidlertid, at det, i Fegtninger mellem Dampskibe, ikke vil være Skibenes, men Combattanternes Antal, der giver Overlegenheden. Antager man to Dampskibeskadrer imod hinanden, begge med 25,000 Mand, men den ene med disse 25,000 Mand fordeelte paa 25 Skibe, den anden paa 100 Skibe af mindre Force: er det da ikke klart, at de store Fartøier ville knuse de smaa ved deres Masse i Ombordlægningen, ved Overlegenheden af deres Ild og Styrken af deres Skraag i Fegtning paa Distance? I Entringen maatte 4 af de mindre Skibe samlede angribe 1 af de større for at der skulde være Ægalitet i Styrke, og det er vistnok ingen let Sag for 4 Skibe paa eengang at lægge et andet ombord, der løber en Fart af 8—9 Mile, saa meget mere som de, der befandt sig enten for Bogen eller agten for det store, vilde strax blive boret især. Endelig vilde det entrede Skib, som paa hver Side kan opstille det samme Antal Folk, endnu have den Fordeel, at dets Sider ere høiere og dets Ild mere plongerende. Det store Skib vilde derimod altid have 1000 Mand at sætte imod de 250 paa det lille Skib, der entrer det, foruden de Fordele, som dets Masse og dets mere formidable Artillerie giver det.

Erkender man Nødvigheden af hvad her er fremsat, bliver det Spørgsmaal, man har at undersøge — om Frankrig, ved at forandre sine Linieskibe til Dampskibe, kan bringe et større Antal Combattanter tilveie paa Søen. Manøvreringen af Skibet under Bataille og vanskelige Omstændigheder udtræver et stort Antal Matroser til at bemane vore Linieskibe; dette vil ikke være Tilfældet med Dampskibe, som slaaes uden Seil, og som i critiske Omstændigheder kunne benytte sig af deres Maskiners Hjælp. Paa den anden Side, kan ethvert Menneſte, efter nogle Maaneders Seilads, fegte med sin fulde Kraft paa et Dampskibs Dæk; der er derfor Intet i Veien for at Skibsbefættningerne kunne bestaae for største Deel af Folk, tage af vor Armées Geledder, og saaledes vil Frankrigs Inferioritet

tilføes mod England forsvinde, en Inferioritet, som alene reiser sig af at vi have for faa Matroser. Vi troe det overflødigt at spørge, om det er muligt for os at bygge Skibe nok til alle de Stridsmænd, vi saaledes kunne tilveiebringe: Skibe kan man faae for Penge, men med Matroser er det ikke saaledes. *)

- *) Vi have i dette Udtog optaget ovenstaaende Raisonnement, uagtet vi, som den kundige Læser let kan begribe, paa ingen Maade kunne indromme dets Rigtighed. Den Forestilling om en Fegtning paa Søen, der ligger til Grund for det, maa fremkalde et Smil hos den sømilitaire Læser. Dombordlægning af to store Skibe i Søen omtaler Forfatteren som Noget, der er meget almindeligt og let at udføre, skøndt en Berøring mellem to saa store Masser, naar der er mindste Bevægelse i Vandet, er yderst farlig for Begge, og der- til tæler han endnu om at giøre dette medens Begge løbe en Fart af 8—9 Mile. Endvidere tænke man sig, hvilken fortvivlet Kamp, denne vilde Mælee imellem et Par Tusinde Mand vilde blive, under sige Omstændigheder og paa et saa indstrænket Rum. Dette var at reducere al Krigskunst til Intet, en Kunst, som netop gaaer ud paa at beherske de løsladte Kræfter for at kunne lede og styre deres Bevægelser. Søkrigskunsten har i sine Fremskridt netop havt det Maal for Øie, at fjerne den personlige Kamp saa meget som muligt, at lade kunstige Kræfter træde i de legemliges Sted og giøre sig gjældende over det vilde regellose Haandgemæng. Blev Entring, som Franskmændene, karakteristisk nok for deres nationale Fyrighed, i deres Strifter altid raabe paa, uagtet Englænderne i de forrige Krige næsten altid seirede, naar det kom til denne Fegtemaade — blev den virkelig den almindelige og normale Fegtemaade i Dampskibskrigen, hvortil da Linieskibenes store Artillerimasser, hvilke man vil lade dem beholde, efterat de ere ombannede til Skruedampskibe? og kunde det da vare længe inden man opfandt Midler, i Skibets Bygning eller paa anden Maade, til at giøre Entringen umulig i de fleste Tilfælde, selv hvor ikke Bevægelserne i Vandet modfattede sig den? Galeikrigen har maattet vige for Kanonfegtingen; at ville føre os tilbage til hien var at negte Civilisationens Fremskridt og Herredomme over Barbariets vilde Kraft, den disciplinerede europæiske Krigstrops Overlegenhed over Barbarers Hærskarer — dens sluttede Phalanxes Uovervindelighed i Kampen med Myriader af Mahratter og Beduiner. Kommer Dampkraften ogsaa til at anvendes paa Linieskibe, vil dens Resultat for Søkrigen

(Af Skriftets øvrige Deel, som gaar ud paa saavel theoretiske som practiske Undersøgelser og Betragtninger over de forskiellige Opfindelser i denne Retning, give vi endnu følgende Uddrag af mere almindelig Interesse)

At skifte Skue er en ikke meget vanskelig Ting, naturligtvis under Forudsætning af at Skibet ligger stille og der er en rolig

udentvivl blive ganske det Modsatte af hvad Forfatteren antager: istedetfor en Tilbagegang til en primitiv Regeløshed, vil den bevirke en højere Kunstmæssighed i Kampen til Søes, en nøiere Beregning af Binding og Tab, og Holdentilsraade med det dyrebareste af alt Krigsmateriel — Menneskeliv og Flod; Søkrigen vil tilegne sig en Deel mere af Landkrigens Theorier, uden derfor at tabe sin distincte Eiendommelighed, grundet paa de to Verdenselementers totale Forskiellighed. Men ligesaavel som Forfatteren er geraadet i Bildfarelse, i sin Iver for at bringe Frankrigs seirvante Armeer med i Kampen paa Søen, feiler han i at søge Grunden til Frankrigs Inferioritet til Søes alene i dets Mangel paa Matroser: den laa, under Revolutionskrigen, i Mangel paa dygtige og erfarne Officierer, i Frankmandens Usvanthed paa hiin Tid, hans almindelige Mangel paa naturlig Tilbøielighed for Sølivet og den Koldblodighed, den saavel paa fysiske som moralske Udholdenhed, Søkrigen ferdrer. En stor Deel af disse Grunde ere tilstede endnu, hvortil kommer, at Frankrig langt fra har lagt Bind paa at forøge Antallet af sine Skibe i den Grad som dets Evner tillade. Heri har det maaskee handlet ret, da det ellers vilde have ladet Udviklingen af et kostbart og forgængeligt Materiel ile forudfor det vigtigere Personnel, hvis Dannelse kræver en længere Tid, fordi det ikke er nok at der iblandt dette findes enkelte udmærkede Mænd, men der maa være en almindelig Dygtighed udbredt over den hele Officers-Stat, hvortil kræves lang Tid, stadig Omhu og flere Omstændigheders Sammenstod. Frankrigs hele politiske Stilling i den siden Krigen forløbne Tid har forhindret det fra at lægge Bind derpaa med stadig Iver og uafbrudt Opmærksomhed. Skiondt Naturen mere synes at have anvist Frankrig det faste Land, til Stuepladsen for dets Krigerdaad, end Havet, forekommer det os dog ikke umuligt, at det atter som Somagt skal kunne hæve sig til samme Høide, som det i Midten af forrige Aarhundrede indtog; men det maa da være ad andre Veie, end dem, Forf. her giver et Prospect af. At Dampmaskinen kan i Søkrigen komme til Anvendelse i det Store, navnlig paa Linieskibe, vilde vi

Ex. Til Indretningerne for dette Apparat hører nemlig, at der lige over Skruen gaaer en firkantet Nabning eller Roggers op til Dækket, igiennem hvilken en Mand kan gaae ned. Han gaaer ned i dette Hul med en smæller Line, paa hvis ene Ende er en lille Boie, som han sætter ud igiennem Nabningen til Siden og beholder den anden Ende af Linen. Boien flyder op paa Siden af Skibet, saa man kan faae fat paa Linen, ved Hjælp af hvilken et sværere Hage-Toug eller Rætting hales ned af Manden og hugges i et dertil anbragt Hul i Skruen. Et andet Hagetoug anbringes paa samme Maade i et andet Hul i Skruen, og begge vises igiennem Blokke paa Noppen af en udlagt Bom. Vandedækslerne over Strueaxlen aabnes ved Hjælp af lange Bolte, der gaae op til Dækket, og naar man da, ved Haandmagt eller ved Hjælp af Tallier, haler i Hagetougene, løstes Skruen af sit Leie og svinger ud under Bommen, hvor den opheises, støttet af Styretouge fra Mandehullet. Paa en lignende Maade sættes den igjen paa sin Plads.

„Archimedes“ har kun een Skruer, anbragt i en langagtig Nabning i Sommerforbindingen agter, umiddelbar foran for Agterstævnen og ovenover Kiolen. Dette er det bedste Sted, den kunde være anbragt; dens Virkning paa Roret foreger dets Kraft, og ved at lade Maskinen bevæge sig i modsat Retning gaaer Skibet agterud, imod stærk Vind og Strøm, ligesaa frit og sikkert som forefter. I Plymouth besaa jeg Linieskibet Foudroyant i Dokken, og ved at maale og afmærke med Kridt for den Nabning, der udkrævedes til en Skruer, overbeviste jeg mig om, at dens Anbringelse paa et saadant Skib ikke vilde derangere dets indre Aptringer.

Endskiondt Skruen paa Archimedes kun er 2 Fod under

ikke have at benægte; men vi see deri ikke nogen væsentlig Forandring i Krigssystemet, endfælgelig Kuldstæfelse af det. Bemærkes maa det imidlertid, at det endelige Resultat, Forsfatteren kommer til, bestaaer alene i at foreslaae Anbringelsen af Struesystemet paa nogle egentlige Dampskibe, for at forsøge „om der er Grund til at forventes sig et gunstigt Resultat af det.“

Amstb.

Bandet, har jeg i den sværeste Sv, baade i Bilæggere og under Vændsning, ikke nogenfinde kunnet see Skruen ude af Bandet, uagtet jeg nøie observerede den. Det er rimeligt, at da Bandet bliver kastet med stor Kraft fra alle Punkter af dens Overflade, dannes der en betydelig Bandmasse, der stadig omgiver den, saa at man paa en Naade kan sige, at den forsyner sig selv med det Band den behøver til at virke i, eller idetmindste, at den løfter en Masse Band op med sig i Omsvingningen, hvorved den stedse holdes sfiult. Da jeg 8 Gange og i alt Slags Veir er gaaet over Atlanterhavet, kan jeg nok domme om hvad Veir et Skib kan være udsat for, og det er min Overbeviisning, at store Skibe, der stille dybt i Bandet, aldrig kunne duve Skruen ud af Bandet i nogen saadan Grad, at det vilde forstyrre dens Omdreiningss Regelmæssighed.

Dplysninger om Handelsforholdene paa Derne i det indiske Archipel.

(udbragne af flere Artikler i Naut. Mag. for Octbr. 1843 og ff.)

Timor.

Da Timor kun ligger 200 Qvartmile fra Cap Bougainville, er den nærmere ved Australiens Continent end nogen anden Ø i det indiske Archipel, som Europæerne have bosat sig paa. Den har en Længde af 240 Qvartmiil til en Brede, der varierer imellem 70 og 40 Qvartmile. Kysterne bestaae næsten allevegne af Fjælde, der hæve sig næsten brat op af Havet, og der er meget faa Steder fladt Land i Nærheden af Kysten. I det Indre, derimod, findes vidtudstrakte Sletter, som gøres frugtbare af Biergstrømme og Søer, og som ved deres Høide over Habet nyde et Climat, der er gunstigt for mange europæiske Planter. To euro-

pæiste Magter have Besiddelser paa Timor: Hollænderne, nemlig, i Coepang, paa den sydvæstlige Kant, og Portugiserne, i Dilli, ikke langt fra Nordostenden af Den. Langs den nordøstlige Kyst gives der flere Smaaetablissementer, som høre begge disse Nationer til; Portugiserne eie de fleste. Ingen af disse Magter besidder noget Territorium udenfor den umiddelbare Nærhed af Hovedetablissemertet, og deres Autoritet over Byerne langs Kysten er ikkun nominal. Alle heise enten portugisisk eller hollandsk Flag; mange af dem der ligge i Nærheden af Coepang heise det første, ligesom der igien er en By i Nærheden af Portugiserens Hovedetablissement, der anseer sig for at staae under hollandsk Beskyttelse. Heri samt i andre Ting have Etablissementerne paa Nordvestkysten af Timor nogen Liighed med Europæernes paa Vestkysten af Afrika. Indbyggerne paa Sydvestkysten, sædvanligen kaldet „Bag siden“ af Den, ere uafhængige. Hollænderne drive Handel med nogle af de nærmeste Landsbyer ved Coepang, men Størstedelen af Producterne paa denne Side af Den bringes over Land til Etablissementerne paa Nordvestkysten.

Folkemængden paa Timor maa være meget stor. Naar man passerer forbi langs med Kysterne, især i Nærheden af Dilli, seer man en Mængde Huse, hvert af dem midt i en lille Plantage, liggende spredte over Biergsiderne lige op til Toppen; hver Aet af Jord, der ikke er for steil til at dyrkes, er besat. Det Indre skildres som endnu tættere befolket. I Nærheden af de europæiske Colonier bekiender den største Deel af Populationen sig til Christendommen, hvilket i det Indre af Landet ogsaa er Tilfældet med de fleste af Hovdingerne, men Massen af Folket ere Hedninger.

De fornemste Udsærlsprodukter ere Sandeltræ og Voy. Det Første udføres til China, og det Sidste til Java, hvor Forbruget heraf er meget stort, af den Grund, at det anvendes i stor Mængde ved Forfærdigelsen af javanesiske Bomuldstoier. Hertil kan endnu føies Hornqvæg, Heste og Mais, som fornemmelig gaae til de australiske Colonier og til Mauritius.

Dmtrent 150 engelske Skibe komme aarligen til Timor; Coe-

pang har alene havt 84 i sin Havn i 1840. Tre Fierdedele af disse ere Syds-Hvalfangere, hjemgaaende Skibe, som tage Ostpassagen fra China, og Skibe, der gaae til Indien fra Ny-Sydwales igjennem Torres-Strædet; disse anløbe blot Timor for at indtage Forfriskninger, der her ere baade i Overflodighed og godt Kjøb. Næsten bestaaer af Skibe, som bringe allehaande Fornødenheder derfra til de engelske Colonier, samt nogle Smaafarteier fra Singapore og Sydney. Antallet af hollandske Skibe, som besøge Timor, kan omtrent beløbe sig til 20 aarlig. Alle disse ere „Country“-Skibe, det vil sige, Skibe, der høre hjemme i de hollandske-indiske Colonier; intet hollandsk Skib kommer dertil directe fra Europa. De ere for det meste Brigger og Skonnerter, som bringe Riis, Arak og andre Colonialproducter fra Java og Macassar; Geværer, Krudt, Jernvarer og Calicoer fra Singapore. Et portugisisk Skib fra Macao eller Goa kommer nu og da til Dilli; men andre Nationers Flag, foruden de tre her nævnte, sees meget sjældent paa Timor. Fra 20 til 30 Bughis og Macassar Prabus (Prauer) besøge Den om Haret. Den nordvestlige Kyst er den eneste, der frekventeres af Skibe; men, medens jeg var i Dilli i Begyndelsen af Haret 1843, antom et lille engelsk Skib dertil fra Sydostkysten, hvor det havde drevet en betydelig Handel og indkjøbt Vox; maa skee andre med Tiden ville følge dette Exempel.

Som en Folge af Handelens Natur, er det umuligt at give nogen paalidelig Efterretning om Beløbet af engelske Manufacturvarer, som afsættes i Timor; men man kan giøre sig en Forestilling om dette Markeds Bigtighed for os, deraf, at, med Undtagelse af Riis, Sukker, Vine, Brændevine og nogle faa andre Artikler, som indføres til de europæiske Etablissemeters Forbrug, er det ene engelske Varer der omsættes imod Dens hele Production, og dette maa være Tilfældet i alle hollandske Colonier, vi ikke ere udelukkede fra. Intet kan bedre bevise Nøtten af Handelsdepoter i denne Verdensdeel, end det Factum, at, sevend vort Etablissement i Singapore blev til, var Consumptionen af vore Manufacturvarer i Timor yderst ringe. Alligevel ligger Singapore

1500 Quartmile derfra, og kun een Reise frem og tilbage kan givres om Naret, paa Grund af Monsunerne. Fra Australien kan man i samme Tid gjøre 4—5 Reiser, saa at det er klart, at dersom Port Essington bliver aabnet for Colonister, vil Timor blive forsynet med vore Fabrikater og Manufacturvarer derfra, da den kortere Reise naturligviis vil sætte Kjøbmanden istand til at sælge billigere.

Slaver bleve forhen udforte fra Timor til et Antal af flere Tusinde om Naret; men saasom denne Handel blev forbudt af de Engelske, da de i forrige Krig havde taget Den i Besiddelse, og Hollænderne ogsaa siden have lagt Hindringer for den, er den nu ikke nær saa betydelig. Adskillige Individider i Coepang, af hollandsk Herkomst, eie mange Slaver, — En har ikke færre end 600; men de kunne ikke udføres, og da de ere til liden Nytte, hvor Herreterne ere for indolente til at give sig af med Plantagers Bestyrelse, vilde de rimeligviis blive frigitte, var det ikke for Omkostningerne derved, da Regjeringen kræver en Afgift af nogle Gylden for Udstædelsen af et Frigivelsespatent for hver Slave. Portugisiske Skibe fra Goa og Macao tage ialmindelighed nogle Drengene med fra Dilli, men iøvrigt er der ingen europæiske Skibe, der besætte sig med denne Handel. Bughi=Prauerne, derimod, udføre aarlig fra 500 til 1000 Slaver, og maaskee 100 om Naret kjøbes af Indbyggerne paa Servatty Derne. Disse ere Folk, som ere tagne til Fanger i Krig, eller Forbrydere, eller bortsnappede Børn. Bughi=Prauerne føre deres Slaver til Celebes, Borneo og, som nogle Bughier selv have sagt mig, ogsaa til Siam. Prisen paa en Slave i Dilli er et Gevær eller 10 Piastre. Et Barn er i samme Priis som en Boren.

Coepang, den fornemste hollandske Colonie, ligger ved Sydpynten af en dyb Bay paa Sydvest=Enden af Den. Byen er lille, men net og reenlig, og beboes meest af Europæere, hollandske Halvcastere og Chinesere; den indfødte Befolkning høer for største Delen i Hytter, der ligge spredte om paa Biergene og Høiderne vestenfor Byen. Af Europæere ere der henved 20, hvoriblandt Residenten, et Par Embedsmænd og nogle Soldater, der fungere

som Underofficiere for de indfødte Tropper, 40 i Tallet, der besætte det lille Fort. Der er ikke en eneste europæisk Rigsmand i Coepang; Handelen drives af Chinesere, der udgør omtrent 300 i Tallet og ere de nyttigste Medlemmer af Befolkningen. De indfødte Descendenter af Hollænderne ere omtrent lige saa stærke som Chineserne, og udmærke sig kun ved deres overordentlige Lædighed. Nogle faa af dem ere ansatte i underordnede Poster under Regjeringen; men de fleste af dem leve af hvad de fortjene med deres Slaver; ikke en Eneste af dem gider besætte sig med at dyrke en Plantage, skiondt Jordbundens Frugtbarhed vilde rigeligen lønne Arbeidet. En Englænder fra Mauritius har nyligen anlagt og beplantet en Sukkerplantage, og skulde den lykkes, vilde maaskee nogle af de indfødte Indbyggere følge hans Exempel. Det vil maaskee forbause Mange at høre, at skiondt denne Colonie nu i meer end 200 Aar har været i Hollændernes Besiddelse, findes der ingen Rixretsier med Hiul, eller en Bei, hvorpaa de kunde bruges, og det i et Land, hvor Heste ere yderst talrige, maaskee, i Forhold til dets Størrelse, mere end i noget andet Land.

Den store De Notti, som ligger ved den sydvæstlige Ende af Timor, er det vigtigste District af Hollændernes Besiddelser her; Indbyggerne, omtrent 20,000 i Tallet, ere dog noget mere vindstibelige og driftige end Timoreserne, og da Landet er mere tilgængeligt, er det forholdsviis lettere for Regjeringen at conferbere sin Myndighed over det, end over det hiergfulde Land i Nyggen af Coepang. De Bøster, den Mais og a. m., der føres til Port Essington i Skibe fra Coepang, ere udelukkende Produkter fra denne De.

Der er en god Havn ved den nordøstlige Ende af Notti, kaldet Rangong, i hvilken Skibe kunne ligge meget tæt inde til Land; men i Sydosst-Monsunen vilde de have nogen Vanskelighed ved at komme til Søes igiennem det snevre Indløb. Dette er af siden Indflydelse, hvad Samkvemmet med Colonien angaaer, da Udskibninger hertil altid stee i Vestmonsunerne, paa hvilken Tid Havnen er meget let at lobe ind i.

Coepang er ikke noget godt Sted for Skibe at anløbe for Forfriskninger. Creaturer, med Undtagelse af Bosler, kan man ikke faae i nogen Qvantitet uden stort Dphold, og baade Frugt og Grønsager ere saa og dyre. Der er ingen Havneafgifter, men Tolden paa engelske Varer er betydelig, 25 pCent. nemlig paa Calicoer og 6 pCent. paa alt Andet, undtagen Geværer og Krudt, hvorpaa Tolden er en Piafter Stykket for Geværerne og en Piafter for Tolden af Krudtet. Man betaler imidlertid kun Told af de Varer, der blive solgte eller oplægges til Salg. Vore Skibe drive derfor ikke megen Handel med Coepang selv, men gaae til en af de mindre Havne paa Kysten, hvor der ikke er nogen Told at betale, og hvor de Artikler, de behøve, ere at faae i Overflodighed.

Af de mange Besiddelser, Portugiserne engang eiede i de østlige Have, er den lille Colonie Dilli den eneste, de have tilbage, og den synes kun at være beholdt som Forviisningssted for dem der begaae politiske Forbrydelser i deres Colonier i Indien og China. Dillis Havn bestaaer i en lille Bay, der beskyttes mod Søen af et Klipperev, som strækker sig tværs over den, og har to Løb for Skibe, af hvilke dog det østlige sjældent benyttes. Med Lavvande er dette Rev tørt. Skibe kunne her ligge sikkert en Kabbellængde fra Byen; det er derfor den bekvemeste Havn paa Nordvestkysten af Timor. Byen, som er vel anlagt og omgivet med en Muur, ligger tæt ved Søen, i en Slette, der er omtrent en dansk Qvadratmiil stor. Denne Slette begrænses mod Landsiden af en Halvcirkel af Bierge, der amphitheatralt hæve sig til en Høide af fra 500 til 3000 Fod. I Nægtiden bliver Sletten til en Sump; men da Vinden paa denne Mærstid kommer ind fra Søen, besværes man ikke synderligt af Uddunstningerne. Naar Sydøst-Monsunen indtræder, forhindrer Biergene Luftens Circulation, og den stærke Solbøde, som ikke mildnes af nogen Vind, bringer Dampene til at stige op fra det sumpige Land, hvorved denne Plet bliver det usundeste Sted i det indiske Archipel og maaskee i Verden. Paa samme Tid nyde Høifletterne i det Indre, kun 15—20 engelske

Wile derfra, et fortræffeligt Climat, og dog synes det aldrig at være faldet Colonisterne ind at drage Nytte heraf ved at flytte derhen i denne Narstid. De Skibe, der paa denne Narstid frequentere Havnen, lægge sig ialmindelighed til Ankers paa den ydre Nhed; men selv her ere Mandskaberne ikke frie for at blive angrebne af Feberen. Dilli-Feberen er sielden dødelig for de Patienter, der hurtigt blive flyttede til et sundere Climat; men Europæere, især Englændere, overleve sieldent de hyppige Tilbagefald, de faae, om de forblive i Colonien.

Der er ingen egentlige Kjøbmænd i Dilli, med Undtagelse af 2—3 Chinesere, men næsten enhver Regjerings-Embedsmand og Betient befatter sig med Handel; dog troer jeg, den nærværende Gouverneur gjør en Undtagelse heri.

Dilli Eier omtrent en halv Snees smaa Cuttere og Skonnerter samt maaskee dobbelt saa mange Prauer, hvilke bruges til at indsamle Producter fra de forskjellige Smaaetablissementer paa Kysten, og undertiden gjøre de Reiser i samme Diemeed til Dmbay, Lomblem, Pantar og andre Der i Nabolaget. Da Antallet af disse Fartøier er voret stærkt i de sidste Nar, maa man antage at Dillis Handel ogsaa er i Tilvæxt. Disse Kystfarere besøge ikke Sydost-Siden af Den, da Producterne herfra blive førte over Land til Colonien paa Nordvestkysten.

Omgænen af Dilli er langt mere opdyrket, end den omkring Coepang, da mange af Beboerne have store og velanlagte Gauger udenfor Byen, hvor man finder alle denne Verdensdeels Frugter og Vegetabilier, især er der Appelsiner i stor Mængde og af en ypperlig Qualitet. Ved den nærværende Gouverneurs Exempel og Opmuntring har man ogsaa begyndt at faae Kaffeplantager her, og der er allerede avlet Meer end Colonien behøver til eget Forbrug, saa at man har et Overskud til Udførsel. Høisletterne i det Indre producere Artikler, for hvilke Archipelets Climat i Almindelighed ikke er passende, og hvis Dyrkning derfor sieldent forsøges paa. Den vigtigste af disse er Hvede, hvoraf der i visse Nar udføres omtrent 1000 Tønder til Java og Macassar; men da Spørgs-

maalet derefter ikke er stadigt, er det nødvendigt at bestille den forud hos Landmændene, og ved denne Forsigtighed vilde man være istand til at opdrive 3—4 Gange saa stor en Qvantitet. Prisen i Dilli er omtrent 4 Shillings pr. „Bushel“ (omtrent en Fierdedeel dansk Tønde), men Dilli-Købmanden betaler neppe det Halve heraf til den indfødte Landmand. I de Prøver af denne Hvede, som jeg har seet, vare Kornene ikke saa trinde og svære som i engelsk Hvede, men Melet deraf er fortræffeligt. Disse Høisletter ere ogsaa berømte for deres Løg, hvoraf der udføres en overordenlig stor Mængde til Nabolandene.

Timor vilde være en kostbar Eiendom, naar den kom i Hænderne paa en driftig europæisk Nation. Jordbunden er i høieste Grad frugtbar. Biergenes Hvide giver Sikkerhed for at der aldrig vil savnes Fugtighed, og Befolkningen er talrig og vant til Arbejde. Hidtil ere de Artikler, der udføres fra Den, ene Frugten af de Indfødes Flid, uden Veiledning og Bistand af et høiere civiliseret Folks Kundskaber og Capitaler.

Der gives adskillige Naturproducter paa Timor, som nu ikke videre cøndses, men som med Tiden kunde blive vigtige Handelsartikler. En af disse er Sagoen, hvoraf Forbruget er stærkt tiltaget i Europa i den senere Tid; et Beviis herpaa er, at der fra Singapore udførtes, i de første 6 Maanedes af 1841, ikke mindre end 1664 Tønder Perlesago og 746 Tønder Sagomeel, meest til engelsk Marked. Denne Artikel, som Timor har Overflodighed af, er meget let at præparere for Udførsel i dens raa Tilstand. Træet sædes nemlig, Marven tages ud og bindes i Bundter. I denne Tilstand indføres der aarlig over 14,000 Tønder Sago til Singapore, hvor den bliver præpareret af Chineseerne, som rense Melet fra Fibrene af Marven, hvorpaa den enten udføres som Meel eller gives til Perlesago. Al den raa Sago, der saaledes forædles i Singapore, bliver bragt fra de østlige Der, især fra Borneo, og en stor Deel kommer fra Steder der ere over 1000 Qvartmile borte. Heraf er det klart, at vi vilde have en stor Fordeel i denne Henseende, da vi ligge saa nær de Lande, der producere Sago af

den bedste Qvalitet og i stor Overflodighed, og hvor de Indfodte forstaae sig godt paa at præparere den *).

Kobber- og Guld-Erts findes i Biergene; men Minerne blive ikke bearbejdede. Der findes Klippesalt i stor Overflodighed ved Lurga, en By, omtrent 40 engelske Miil østfor Dilli, ikke langt fra Søkysten. Det bruges til Kiødsaltning, og Prauerne, som anløbe Lurga, forsyne sig dermed; men uagtet dets gode Qvalitet, er det ikke nogen Handelsartikel: de, som behøve det, kunne tage saa meget de lyster. Perler og Perlemoder findes paa Sydostkysten, især ved Alma-Nubang, som i Kaartet kaldes „Perlebanken“; det var før en Udførselsartikel i Coepang, indtil Hollænderne med en væbnet Magt gjorde et Tog til Guldminerne ved Alma-Nubang, hvilkte de Indfodte, af en eller anden Dvertro, ikke ville tillade at maatte drives, og deraf opstod en Krig, som gjorde en Ende paa Handelen.

Naar denne Colonie (i Australien, see Noten) har gjort større Fremskridt, vil et saa nærliggende Marked bidrage til at vække dette Lands slumrende Ræsources, thi, skøndt Hollænderne og Portugiserne i Timor ikke gjøre Noget selv, for at udvide det Lands Handel de behøve, synes de dog ikke tilbøielige til at ville forhindre Nudre i at gjøre det.

Celebes.

Denne De fortæner at omtales paa Grund af, at dens Indbyggere have anmasset sig næsten al Handel paa alle de Der østfor Java, hvor der ikke findes europæiske Etablissementer. Denne Des særegne Stikelse er i høi Grad egnet til at gjøre dens Indbyggere til et søfarende Folk, da den, med ifkun 50,000 Quadratomiles Indhold, besidder en Søkyst af 2500 Qvartmiles Udstrækning, og der gives ikke noget Sted paa Landet som er over 8—9 danske Miil fra Søkysten. Hollænderne have to Etablissementer

*) Forfatteren synes at skrive fra en Plads i Australien, uden tvivl er det Port Esington, han hedsse forstaaer ved: „her“ — „vi“ — „denne Colonie,“ o. s. v.

paa Den: Macassar, paa Sydvest- og Menado paa Nordost-Enden af den; men det Territorium, der hører til disse, er ikke meget stort, da de Indfødte hidtil med Held have modsat sig Hollændernes Bestræbelser efter at udvide deres Herredomme over hele Den.

Bughierne, som Indbyggerne paa de sydlige Arme af Landet kaldes, ere mere hengivne til Solivet, end dem paa den nordlige Deel, da den sydlige Deel ligger bedre for Samferdselen med Singapore og Derne mod Syden og Osten, end den nordlige. Alle de Producter, som de indsamle paa deres Reiser imellem de østlige Der, bringe de til vor Colonie i Singapore, hvor de omtuskes med Calicoer, Jern, Geværer, Krudt og mange andre Artikler af engelsk og indisk Fabrikation. For disse Varer tilstuske de sig igjen Producter fra de mere østligliggende Der. Næsten hele den mandlige Befolkning af Bughi-Districterne bestieftiger sig med Seefart og Handel; Agerdyrkning lægge de saa lidt Bind paa, at de maae hente deres Fornødenheder af Riis, Tobak og Bomuld fra Derne Bali og Lombok. Medens Mændene ere borte paa deres Reiser, forfærdige Fruentimmerne Tøier og brogede Matter, som ere meget søgte over hele Archipelet. Disse ere næsten de eneste Udførselsartikler fra Bughi-Districterne. Deres Prauer ere sieldent større end paa 100 Tons, da mere dybgaende Fartøier ikke vilde kunne løbe ind i de Smaasfloder, hvor deres Byer liggende ved.

Bughierne have megen Hang til Colonisation; de have nedsat sig ved Mundingerne af alle store Floder paa Ostkysten af Borneo og nogle af dem paa Sydkysten; de have ogsaa Colonier paa Sumbawa og Flores eller Mangerai, og der er neppe en Havn i Archipelet med blot den mindste Grad af Frihed i Handelen, hvor man ikke finder en Mængde Bughier etablerede, og mange af dem eie store Rigdomme. Deres Colonier ere dannede paa de samme Principer som de gamle græske Colonier. En Hovding, almindeligviis Broder eller yngre Søn af en Rajah, stræbende efter at blive en uafhængig Fyrste, udseer sig et passende Sted, og flytter derhen med sine Tilhængere og deres Familier, og med saa mange Ryfferiddere, som han kan formaae til at følge sig. Stedet, han

har valgt, er gierne Mundingen af en Flod, ad hvilken han kan trænge ind i det Indre, og aabne en Handel med de Indfødte. Den nye Colonie erkender ikke Moderlandets Overherredømme, skiondt der sædvanlig vedligeholdes en venstabelig Forbindelse med det.

Hollændernes Colonie i Macassar er lille og af liden Betydning, undtagen at den tiener som en Stopper paa Macassarernes Handelsdriftighed, som ere endnu flinkere Sofolk end Bughierne. Handelen med de østlige Der var eengang meest i deres Hænder, men Forbudet imod Indførselen af engelske Calicoer i Macassar, tilligemed de mange Hindringer, Auktoriteterne lægge for Samkvemet med Singapore, har sat Bughierne istand til at rivalisere med dem i alle Grene af den østlige Handel, undtagen den med Nordkysten af Australien, hvilken Macassarerne endnu har beholdt, da den bestaaer i Fiskeri, og ikke i Handel med europæiske Manufacturvarer. Udskillige Prauer fra Macassar komme til Singapore hvert Aar, men ved Hiemkomsten tør de ikke anløbe deres egen Havn; de gaae da først til en af de østlige Der og vende tilbage til Macassar med Produkter derfra. Soldagisterne ere hvide i Macassar; de meest ubetydelige Artikler, endog salt Fisk, bragt fra Port=Esington, maae betale Told. Der boe mange Chinesere i Macassar, som alle bestieftige sig med Handel. Macassarernes Charakter er velbekendt for Vindstibeligbed og god Opførsel.

Den hollandske Colonie i Menado, paa Nordostenden af Celebes, skiondt senere stiftet, er af større Vigtighed end Macassar, paa Grund af at den nordlige Kyst ligger mindre bekvemt for Handelen. De Indfødte lægge her mere Vind paa Agerdyrkning, og der produceres en stor Mængde Kaffe, som forhen indsamledes af smaa hollandske Fartøier fra Moluccerne, og fortes til Batavia, som var den eneste Havn, der besøgtes af de store hollandske Skibe fra Europa; men i de sidste Aar har Java=Regjeringen forandret Politik, og tillader nu de europæiske Skibe selv at indkøbe Ladning rundt om paa de nærliggende Der. To, tre Skibe paa omtrent 800 Tons Størrelse komme nu aarligen til Nordkysten af Celebes før at indsamle Ladning, og gaae derfra directe til Holland. Det

er lykkedes Hollænderne at tilegne sig den hele Kaffehandel paa denne Kyst, saa at kun en meget ringe Deel finder Veien til Singapore.

Et Folk, der lever udelukkende paa Bandet, i deres Prauer, Badju Laut, samler sig i stort Antal paa Kysten af Celebes. Med Best-Monsunen sprede de sig over det østlige Hav, for at fiske Trepang og Skildpaddeskjal, strækkende deres Farter lige til Nordvestkysten af Australien, ved Cap Londonderry og Admiraltets-Golfen; undertiden komme de ogsaa til Nordøstkysten, men jeg har kun seet en eneste Badju Prau i Port Essington. De føre adskillige Smaabaade med sig, som de bruge, naar de gaae ud paa Skildpaddesfangst, der skeer paa flere Maader, dels ved at fange dem i Net, dels med Hænderne, og dels ved at stange dem med Spyd. Disse Folk forekomme mig at være meget driftige og vindstibelige Mennesker, og de ere overmaade fredelige og stille i Væsen.

Bali.

Den Bali ligger tæt østenfor Java, hvorfra den skilles ved et Stræde, der i den nordre Ende kun er 3 Qvartmile bredt. Bali er omtrent 200 Qvartmile i Omkreds. En Kiæde af Bierge strækker sig langs den nordre Kyst, fra 5 til 20 Qvartmile inde i Landet, og ender sig med Biergspidsen „Pico de Bali.“ En anden Kiæde løber i samme Retning (Øst og Vest), omtrent 25 Qvartmile syndenfor den første. Paa disse Bierge findes der adskillige store Søer, hvis Vand benyttes til kunstig Banding af Agrene, hvorved Den er en af de frugtbareste i hele det indiske Archipel. Folkemængden er omtrent 700,000. Balineferne have hidtil bevaret deres Uafhængighed.

Bali er deelt i 8 Stater. Badong, paa Sydenden af Den, skjøndt en af de mindste, har den største Handel. Denne Stat bestaaer af en Halv, omtrent 50 engelske Qvadratmile stor, som ved en lav, 2 Qvartmile bred Landstrimmel, er forenet med Hovedlandet, hvorpaa den har omtrent et lige saa stort Territorium. I Sydøst-Monsunen ankre Skibene paa Vestsiden af denne Landtunge,

hvor de ligge fuldkommen sikke mod den da herskende Wind; men en svær Dyrning, som sætter ind fra det indiske Ocean, afbryder ofte Communicationen med Landet. I Vestmonsunen ligge Skibene paa den anden Side af Isthmus, hvor de kunne hale ind i en meget sikker Ankerplads imellem to Stev. Et europæisk Handels-huus, hvis Chef er en Englænder, har etableret sig her, og Handelen er for største Delen i dets Hænder, endskiøndt der ogsaa er bosat her en Agent for det hollandske Handels-Societet. Badongs vigtigste Producter ere Riis, Kaffe og Tobak, hvoraf Størstedelen udføres til Singapore. Retour-Ladningen bestaaer af europæiske Manufacturvarer og Fabricater, Opium og chinesiske Penge. Der finder ogsaa en Mellemhandel Sted med vore australiske Colonier samt Mauritius, hvortil engelske Skibe udføre Riis, Kaffe, Mais, Dvæg og Sviin. Der udføres aarlig omtrent 4000 Tons Riis fra Badong, hvoraf en betydelig Mængde indsamles fra de andre Stater ved Smaaskibe. Badong er den eneste Havn paa Bali, der frequenteres af europæiske Skibe.

De vigtigste Havne efter Badong ere Bliling, paa Nord-, og Karang Kasam, paa Ost-Kysten; disse, samt mange mindre Havne paa Nordkysten besøges af en Mængde Fartøier, som tilhøre Chinesere paa Java, for at tilhandle sig Riis, Bomuld og Tobak; men Handelen er fornemmelig i Bughiernes Hænder, hvis Prauer sværme paa Kysten, directe tilførende Varer fra Singapore. En betydelig Qvantitet Kaffe føres til Singapore fra Nordkysten af Bali, hvoraf Størstedelen er smuglet ud fra de østlige Districter paa Java, hvor Kaffe er Regjeringsmonopol. Revenuerne af de Indsødtes Havne ere ialmindelighed forpagtede af Chinesere, af hvilken Nation der gives mange Kiobmænd paa Den.

Endskiøndt Banyu Wangi, Hollændernes østligste Colonie paa Java, ifkun er 3—4 Qvartmiil fra Bali, finder der dog kun meget lidt Handelssamkvem Sted imellem dem. Dyrkningen af Kaffe i de østlige Districter paa Java er tiltaget betydeligen i den sidste Tid, og hele Productionen har Regjeringen forbeholdt sig til en

vis bestemt Priis. Da jeg i Foraaret var i Banyu Wangi, laae der 3 hollandske Skibe fra Europa og ladede med Kaffe.

Lomboek.

Lomboek, den nærmeste De østenfor Bali, har i den sidste Tid vundet en hoi Plads iblandt Landene i det indiske Archipel, og er især af Interesse for Englenderne, paa Grund af at den frequenteres af et større Antal af vore Skibe, end nogen anden Havn i disse Egne, med Undtagelse af Singapore. Den er omtrent 250 Qvartmile i Omkreds. To Rækker af Bierge strække sig langs den nordlige og den sydlige Kyst. Imellem disse ligger en meget stor Slette, der bliver rigeligen vandet fra Biergene, og deses omtrent paa Midten ved en Række lave Bierge. Hele Sletten dyrkes med Riis, medens Biergsiderne producere Kaffe og Mais. Ampanam, Hovedhavnen, er en Bay, der ligger omtrent paa Midten af Bestkysten. Ankerpladsen er god i begge Monsuner, men her, ligesom i Badong, bliver Communicationen med Landet undertiden afbrudt ved en stær Dyrning, der sætter ind fra Sydvest. Mataram, Hovedstaden og Rajabens Residents, ligger 3 engelske Mile fra Ampanam inde i Landet.

Hr. King, en engelsk Kjøbmand, har boet i Ampanam siden Maret 1832, og det er ham Dens nærværende blomstrende Tilstand fornemmelig skyldes, ved i sidste Krig at hjælpe Rajaben til at bringe hele Den under hans Herredømme. Hr. King erholdt nogle Handelsprivilegier, der satte ham istand til at concurrere med Chinejerne og Bughierne, som før havde hele Handelen i deres Hænder, og folgelig en meget skædt til denne fremmede Medbeiler. Den engelske Handel med Lomboek kunde neppe bestaae, dersom der ikke var en bosat Kjøbmand i Ampanam. Skibe fra vore Colonier, Australien for Exempel, bringe seldent andet end Skatkammerbeviser og andre Bøger med sig til at kjøbe Ladning for, hvilke vilde være af ingen Værdi i Ampanam, dersom der ikke var en Kjøbmand der paa Stedet, som kjøbte dem. Maret før jeg kom til Ampanam med Dødsbriggens Britomart, i October 1841,

havde 25 engelske Skibe lastet med Niis i Ampanam, hvoraf omtrent Trediedelen gik til vore australiske Colonier, Resten til Mauritius, Singapore og China. Hr. King eier adskillige Skibe selv, der for det meste fare paa Singapore, hvorfra han tager europæiske Manufacturvarer og chinesiske Penge (en Mont, der er en Composition af Kobber og Zink, og hvoraf der gaaer 600 paa en spansk Daler eller Piaster), hvilken Montfort af en Hændelse er bleven den courante paa Lomboek. Saa betydelig en Handel med et Land, hvis Navn neppe er kiendt i England, er meget tilfredsstillende; men det er tillige klart, at dens Besiddelse er meget precair; thi dersom Hr. King forlod Den, og ingen anden Kiobmand etablerede sig der efter ham, vilde ingen Affætning af Verler kunne finde Sted, en Ting der netop har lokket vore Skibe til at søge denne Havn.

Ampanam frekventeres ogsaa af mange indenlandske Skibe og Prauer, som lade med Niis og Tobak for Singapore, Borneo og Celebes, samt alle Derne østenfor lige til Ny-Guinea. Lomboek, med Bali og Java, er Forraadskammeret for Archipelet; disse Der ere de eneste Lande, der udføre Niis: Lomboek aarlig omtrent 14,000 Tons; Bali omtrent det Halve, og Java, regnet i Gienemsnit af 10 Aars Udførsel, 24,000 Tons. Den store Silvært, Kaffe- og Sukkerculturen har vundet paa Java i den senere Tid, vil rimeligviis formindste Productionen af Niis.

Labu Hadju, en Havn paa Østsiden af Lomboek, blev forhen meget besøgt af Handlende; men siden den nærtværende Konge fik Overherredømmet over hele Den, har han bestræbt sig for at trække hele Handelen til Ampanam.

Da Ampanam er beliggende ved det Stræde, som ialmindelighed foretrakkes af Skibe, der gaae til de østlige Farvande igiennem Stræderne østenfor Java, er den et almindeligt Anløbssted, meest for at forsyne sig med Forfriskninger, eller for at forhøre sig om Fragternes Priis i de indiske og chinesiske Havne. De fleste af dem ere ballastede Skibe fra de australiske Colonier, som ere komne igiennem Torres-Strædet. Mange Hvalfangere, især Ame-

rikanere, anløbe ogjaa Lomboek for Forfriskninger; der har undertiden ligget 17 af dem i Havnen paa eensgang.

Provisioner og Livvarer ere saa overordentlig godt Kiøb og af saa god Qualitet i Lomboek, at jeg troer, naar Port Essingtons Befolkning har naaet en tilstrækkelig Hoide til at det kan svare Regning at oprette en regelmæssig Mellemandel, vil denne Colonie trække sine Fornødenheder fra Lomboek og Bali. I Timor, hvorfra vi hidtil forsynes, ere alle Artikler, som ikke produceres paa Den selv, Niis især, ialmindelighed 100 pCt. dyrere end i Lomboek. Macassar Prauerne, der komme til denne Colonie, kunne derfor sælge deres Niis billigere her end i Timor, paa Grund af at der paa dette Sted gives Afgifter at betale, hvorimod der herken gives Told eller Havneafgifter at betale i Ampanam.

Af en Beretning fra en anden Correspondent i Naut. Mag. tilføie vi endnu følgende om Niishandelen paa Lomboek.

Det var forhen Skik i Canton at tilstaae Skibe med Niisladninger en betydelig Lettelse i Havneafgiften, hvilket ikke findes omtalt i den nylig afsluttede Tractat for Tarifen imellem England og China. I Listen finder man ikke at Niis er ansat til at svare nogen Afgift, og da den kan være en Handelsartikel, der svarer god Regning, især naar Hosten slaaer feil i China, skulle vi meddele nogle Bemærkninger om Handelen i denne Artikel paa Lomboek.

Der gives 6 eller 7 Agenter i Ampanam, eller, som det kaldes der, Bandas, Chinesere og andre. De to fornemste iblandt dem ere Banda Baba-Java og Banda Barode. Den Første er Dronningens Banda og har den største Indflydelse; men man faaer ofte Niisen for bedre Kiøb af de ringere Agenter, skiondt de ikke altid kunne skaffe den saa hurtigt tilveie. De forlange sædvanligviis alle Forstud af Penge eller Varer, og man har fundet, at jo større Forstud der gives, desto hurtigere bliver man expederet. Man maa imidlertid være forsigtig ved slige Leiligheder.

Hvad Maalet angaaer, da er en „Koyan“ lig med 30 „Piculs“ paa 133½ lb engelsk; men deres „Dudgeons“ ere omtrent

2½ Catties mindre end en Picul. Det er derfor nødvendigt, naar man slutter Handel, at betinge sig fulde „Piculs“.

Miis'en bliver bragt ind af Fruentimmere om Morgenens. Den kommer derpaa i Sælle og veies, hvilket Kieberen selv bør være nærværende ved. To Sælle veies gierne ad Gangen, og der tilstaaes i Thara 2 „Catties“ paa hver Dagt. Der er betydelig Fordeel ved at tage Fruentimmernes Sælle; 4 af dem (hvad en Hest bærer) veie 3 „Piculs“. Naar Banda'en tager disse, veier han dem som de bringes; han styrter derpaa Miisen, og fylder den paa andre Sælle, som veies til Kieberen; Dørbægten beholder han selv.

Naar man kan betale med „Cash“, har man kunnet faae Miisen for 1800 Cash pr. Koyan og ringere endog, alt eftersom der er Skibe som lade paa eengang. Man gjør vel i at betinge sig, at Miisen skal bringes ombord i Skibets egne Baade, men man maa da passe nøie paa Folkene, at de ikke drikke sig fulde eller løbe bort.

Den spanske Daler giælder i Lombok fra 600 til 700 „Cash“ der er Dens Courantmont. 200 Cash gjør 1 „Uttal“ og 5 Uttal gjør 1 „Pukro“. Uttalen er liig med en Java Rupi, og kaldes ofte saaledes af Mæglerne. Har et Skib, som lader med Miis, ikke Sælle selv, vil det idetmindste koste 1500 Cash pr. Koyan for Sælle, at fylde dem, sye dem til og bringe dem til Baadene.

Vil man betale for Miisen med Barer, tages fra ¼ til ⅓ af Værdien i Barer, Resten i Cash. I alle Tilfælde bør man gjøre skriftlig Contract med sin Banda, naar man vil undgaae Kieblersier siden. Nogle Forrøinger maa man gjøre Dronningen og Nat-schaerne; de bestaae sedvanligen i 2—3 Kruffer Syltetoi, nogle Flasker Wiin, et Stykke Sirts, Saxe o. s. v. Ogsaa „Goosties“ eller Prindserne faae ialmindelighed nogle Smaaforrøinger for at staae paa en god Fod med dem.

Bambus til Stubholdt kan man faae for omtrent 10 Rupier pr. 100. Brænde er her Mangel paa; men vil man sende sin Storbæd til Laboan=Triang, kan man faae begge Artikler. Den

bedste Tid for at faae en Ladning Niis i Souraboya er Juli, paa hvilken Tid den nye Niis kommer ind; i Samarang kommer den ind i Juni, og noget senere i Batavia.

Sumbawa.

Denne Ø er 150 Qvartmile lang, og har, ligesom Bali og Lombok, nogle meget høie Bierge; et af disse, Timboso Bierget, er en Vulcan, og Landet er endnu ikke kommet sig efter de skrækkelige Følger af en Eruption i 1815, som dræbte mange af Indbyggerne, og forarsagede en Hungersnød, der bragte mange til at udvandre. Hollænderne have en lille Colonie i Birmah, en Bay i Nærheden af den nordøstlige Ende af Øen, hvilken synes fornemmelig at blive vedligeholdt for deraf at kunne forsyne Java med Heste, da Hestene fra Omegnen af Birmah antages for at være de bedste i hele Archipelet, og altid staae i høi Pris i Batavia. De andre Havne beboes af Indfødte fra Celebes og nogle Descendenter af Arabere, hvilke have næsten hele Handelen i deres Hænder og udføre til Singapore Sapantræ, Vov og adskillige andre Ting.

Flores.

Dette er den største Ø i den Række af Øer, der strækker sig fra Java til Timor. Timurierne, en mørk, krolbaaret Race, begynde her og occupere alle Øerne østefter lige til Timor-Laut. Der findes mange Emaacolonier af Bughier paa Nordsiden af Øen, og Larantuca, ved den østre Ende, er en portugisisk Colonie; men alle disse staae i Bigtighed tilbage for „Ende“, en fortræffelig Havn paa Sydsiden, den eneste bekiendte paa Sydsiden i hele denne Øerække. „Ende“ er occuperet af en stor Colonie af Bughiere, som, foruden at de indsamle det Meste af hvad Flores producerer, føre Handel med Sandeltræ-Øen syndenfor. Det hollandske Etablissement i Coepang var forhen Stedet, hvor de afsatte deres Varer; men dette har i nogle Aar ophørt, og de gaae nu til Singapore med dem. Den hollandske Fregat Bellona anløb Ende i 1839, for, som man sagde, at bevæge Bughierne til at

fornye deres gamle Forbindelse med Coepang; men det lykkedes ikke, som det viser sig. Sandeltræ, Bor, Heste og nogle Slaver udgjøre næsten alle Udførselsartikler fra Flores.

Bomuld produceres paa alle de Der, her ere nævnte, især paa Bali og Lombok, hvilke to Der udføre betydelige Quantiteter i urensset Tilstand, det vil sige, førend Frøet er fravenset, men aldrig til europæisk Marked. Alle de Prøver af Bomuld, som jeg har kunnet indsamle paa Derne, bleve forkastede af en Mand, jeg viste dem til, og som var vel bekendt med denne Artikel. Feilen ved dem ligger i Ranskeligheden ved at faae Frostallerne renset fra Ulden, som iøvrigt skal være fortræffelig i Dvalitet, hvilket man seer af Durabiliteten af det Tvi, de Indfødte forfærdige deraf.

Englændernes Angreb paa en fransk Eskadre paa Basque Rhed i Aaret 1809.

Den franske Admiral Allemande havde trukket sig tilbage til Pertuis d'Antioche, og troede at have fundet en Ankerplads, imellem Isle d'Alix og Boyart Grundene, hvor han var sikker for et Angreb. Hans Styrke bestod af 10 Linieskibe, et Skib paa 50 Kanoner og 4 Fregatter.

Den ydre Deel af denne Ankerplads kaldes af Englænderne „Basque Roads“. Her havde de engelske Eskadrer under Krigen redet i fuldkommen Sikkerhed, beskyttet mod alle Vinde, undtagen fra Vest til Nordvest. Holdebunden er alligevel saa god imellem Derne Né og Oleron, at der ikke er noget Exempel paa at Skibene have drevet for deres Ankere.

Den engelske Eskadre, som havde Station her, var ikke paa sin Ankerplads, da den franske Admiral ankom, hvilket var en meget heldig Omstændighed; thi den Commanderende, Contre-Admiral Sir Robert Stopford, havde dengang kun 3 Linieskibe og 3 Fre-

gatter hos sig. Saasnart han fik Underretning om Fiendens Ankomst, sendte han Fregatten *Najad* for at rapportere til Lord Gambier, en chef Commanderende over Canalflaaden, der befandt sig paa Hviden af Quessant. Dette Skib var neppe kommet en halv dansk Miil fra Eskadren, før det gjorde Signal for 3 fremmede Seilere i Sigte. Admiral Stopford gjorde strax Jagt paa dem, indtil de søgte Beskyttelse i en Bugt, der dannes af Sable d'Oronne, hvor de troede sig i fuldkommen Sikkerhed, da Ankerpladsen var beskyttet af svære Batterier paa Land. Linieskibet *Defiance* og Fregatten *Amelia* vare istand til at komme nærmere ind, end de dybere stikkende Linieskibe *Cæsar* og *Donegal*. Capitain Gorham, en af de bedste Løtser paa Franskekysten, ankrede sit Skib, *Defiance*, en halv Kvartmiil fra Fienden, og ved hans og de andre Skibes Ild bleve de tre franske Fregatter nødte til at kappe og landsætte. De engelske Skibe stode ud igjen, da Ebben begyndte at løbe, efterladende de landsatte Fregatter uden Haab om at komme af Grund igjen, og den følgende Dag saaes de liggende heelt over paa Siden, aldeles afmaastede. *Defiance* havde i denne Affaire 2 Mand dræbt og 25 saarede; *Donegal* 1 dræbt og 6 saarede. De ødelagte Fregatter vare *l'Italienne*, *Calypso* og *Furieuse*.

Efter denne Affaire blev Admiral Stopfords Eskadre forstærket med Linieskibene *Thesus*, *Triumph*, *Revenge* og *Valiant*, samt Fregatten *Indefatigable*, hvorved hans Force kom til at bestaae af 7 Linieskibe.

Ikke tilfreds med deres stærke Stilling ved Isle d'Or, kastede de Franske Batterier op paa Boyart-Grunden; men herfra bleve de fordrevne af Capitain Irby, som med Fregatten *Amelia* og Briggen *Conflict* gik ind, og nødte dem til at fortrække derfra. En stærk Division af Canalflaaden holdt nu den franske Eskadre blokeret, medens Forberedelserne gjordes til Angrebet.

Grundene, der ligge for Pertuis d'Antioche, og de svære Landbatterier paa Isle d'Or syntes at forbyde de engelske Skibe at komme langt nok ind for at bringe Fienden til Engagement. Lord Gambier, der selv var kommen dertil for personlig at lede Opera-

tionerne, skrev da til Admiralitetet, og begjærede Tilladelse til at forsøge et Angreb med Brandere.

Admiralitetet var allerede kommet Lorden i Forkjøbet, og havde givet Ordre til at indrette nogle Skibe til Brandere. To Aar isorveien var et lignende Forslag blevet gjort af Sir Richard Keats, og denne Gang havde ogsaa Lord Cochrane, som paa den Tid opholdt sig i London, indgivet en Plan hertil, og havt mundtlige Conferencer med Admiralitetet. Den 19de Marts modtog derfor Lord Gambier Ordre til at angribe Fienden paa hans Ankerplads, og underrettedes paa samme Tid om, at 22 Transport-skibe vare under Udrustning for at tiene som Brandere, hvilke snarest muligt skulde støde til ham paa Hviden af Nochefort. Mr. Congreve var beordret til at afgaae til Eskadren, i Transportskibet Cleveland, med en Mængde Raketter af forskjellige Slags og et Detachment Marine-Artillerister, som vare indøvede i Bruget af disse Vaaben. Bombeskibene *Vtna*, *Vesuvius*, *Thunder*, *Hound* og *Fury* vare ligeledes under Udrustning til denne Expedition. Admiralitetet overlod det til Admiralen at vælge den Angrebsmaade, han fandt passende, og hvilke af de Midler, der vare satte til hans Disposition, han vilde benytte. Branderne skulde, naar de ankom, bemannes med Frivillige fra Flaaden, og skulde commanderes af „Commanders“, som vilde tilbyde deres Tjeneste ved denne Leilighed, for saavidt der ved Flaaden fandtes saa mange Officierer af den Grad, og i modsat Fald af Lieutenanter fra Linieskibene; og det paalagdes Admiralen specielt, at gjøre Officierer og Mandskab paa Branderne bekendt med de særdeles Belønninger, der ventede dem, dersom Angrebet lykkedes. Endvidere opfordredes Admiralen til at fremkomme med Requisition paa hvilken som helst Forøgelse af Styrke, han maatte ansee fornøden, den man uden Ophold vilde sende ham, da det var Admiralitetets faste Beslutning, ikke at lade Noget uforsøgt for at ødelægge den fiendtlige Eskadre. En Plan, udkastet i Aaret 1807 af Sir Richard Keats, til et lignende Angreb paa en fransk Eskadre under Tals d'Ar, blev sendt Admiralen tilligemed de derover forfattede Tegninger.

Den 3die April ankom Lord Cochrane til Flaaden i Fregatten Imperieuse. Han medbragte en Ordre fra Admiralitetet, hvori Lord Gambier underrettedes om, at Lord Cochrane skulde commandere Attaquen med Branderne.

Branderne og Explosions-Skibene vare indrettede paa en ny og egen Maade. De Første vare bestemte til at brænde uden Explosion; de Sidste vare fyldte med Bomber, Krudtfoustage, Stene og ethvert Slags Projectil, der kunde anrette Skade paa Fienden. De ankom den 8de April til Basque-Noads.

Saasnart Forberedelserne til Angrebet vare endte, gjorde Lord Cochrane Signal for at lette, og løb ind med Imperieuse, til han troede sig nær nok, da han ankrede, og gif med en Lieutenant og sin Gigs Besætning ombord paa en af Branderne, for at skride til Angrebet. Den franske Eskadre laa fortoiet i 2 tætfluttede Linier indenfor Waterpas-Skud fra Isle d'Ulis.

Det var en lykkelig Omstændighed, at Branderen Mediator var bleven udrustet til at brække den Bom, der spærrede Indløbet, thi for et mindre Skib vilde det have været umuligt at sprænge denne Bom. Men en endnu lykkeligere Omstændighed var det, at Commandoen af dette Skib var betroet en ung Helt, Capitain James Wooldridge, som var fast besluttet paa at sprænge denne Hindring, eller dse i Forsøget. Med en stiv Brise og Flodtid løb han sit Skib imod Bommen i en ret Vinkel; den gab efter for Stødet, og da nu Passagen var aaben lige op til den fiendtlige Flaade, fulgte alle de mindre Brandere efter. Lord Cochranes Brander sprang udenfor Bommen før den bestemte Tid; nogle af Skibene styrede en feil Cours formedelsf Mirret, og forseilede Maalet aldeles.

Saasnart Mediator havde sprængt Bommen, kappede nogle af de franske Linieskibe deres Touge, og satte sig fast paa Sandbanke-kerne. Capitain Wooldridge kændte sin Løbsid, og Skibet var siebliklig i Flamme. Lieutenanterne Clements og Peart med Mandstabet kom i Fartøjerne, fulgte af Capitainen, som blev frygtelig ~~for~~ Efter Mediator fulgte Branderen Zephyr, Capitain

Joyce, som, da han var to Rabbellængder fra et af de franske Linieskibe, tændte Løbeilden, lod Folkene gaae i Baadene, og blev selv ombord tilligemed en ung Cadet, Mr. James Sedgewick Lean, indtil Skibet var i Flamme fra for til agter, da de sprang overbord og svømmede til Gigen, som de med stor Vanskelighed naaede. Zephyr var saa nær ved det franske Skib, at der blev sat af paa det med Hager, medens man lappede Tougene og landsatte, hvorved man undgik Faren. Batterierne i Land og de franske Skibe vedligeholdte en uafbrudt Ild paa Capitain Joyces Baade, men uden at tilføie dem nogen Skade. Flodtiden løb haardt, og da Sv og Vind vare imod, forbleve Baadene en lang Tid udsatte for denne Ild, og hvad der end mere forstørrede Faren var Explosjonen af en anden Brander tæt ved dem, hvorved deres Stilling tydeligen vistes for Fienden *). Efterat Officiererne havde udført deres Tjeneste, og sendt denne brændende Convoi ind paa Flaadens Ankerplads, havde de et farligt og vanskeligt Arbejde at udføre med at bringe deres Folk tilbage til Imperieuse, som var det nærmeste Skib, og lagt der for at modtage dem. Mange af Officiererne og Mandskabet vare saarede og desuden udmattede, da de havde været 4 Timer i Fartøierne.

Bed Daggry saaes 7 franske Linieskibe at ligge paa Land. Lord Cochrane gjorde Signal til Admiralen, at de kunde angribes. Lord Gambier gjorde strax Signal for at lette. Flaaden løb ind og ankrede 3 Qvartmile fra Isle d'Alir. Det lykkedes de Franske, da Bandet steg, at bringe 4 af de landsatte Skibe flot. Capitain John Bligh, af Linieskibet Valiant, fik Ordre at tage sit eget Skib tilligemed Linieskibet Revenge, Capitain Alexander Kerr, samt Fregatterne Indefatigable, Aigle, Emerald, Pallas og Beagle, Bombeskibet Utna og Briggerne Insolent, Growler, Conflict, Encounter

*) Ved denne Brander, saavel som den tidligere omtalte Lord Cochranes Brander, maa, ifølge det forhen berettede, at Branderne vare indrettede til at brænde uden Explosion, enten forstaaes, at de vare Explosionsløse, eller ogsaa Ordet Explosion feilagtigen være brugt for „Antændelse“ eller „Opbrændelse“. Anmeld.

og Fervent for at ødelægge de Skibe, som endnu stode paa Boyart-Grunden.

Klokken 2 T. 20^m begyndte Lord Cochrane i Imperieuse Attaquen paa Calcutta, det franske 50 Kanonflib, som strøg for hans velrettede Id. Capitain Blighs Eskadre deeltog strax efter i Angrebet paa Aquilon, 74, og Barsovie, 80, som begge strøge inden Kl. 5. Fangerne bleve strax tagne ud af Priserne, og disse stukne i Brand. De Franske brændte selv Tonnère, et 74 Kanonsflib.

Contre-Admiral Stopford i Cæsar blev beordret at understøtte Angrebet tilligemed Theseus 74, 3 Brandere og alle Flaadens No-fartøier for at kaste Congresske Maletter ombord i dem af Fiendens Skibe, som kunde angribes paa denne Maade; men da der ikke var Vand nok for Linieskibene til at ankre, fik disse Ordre til igien at gaae ud, og det blev overdraget Fregatterne og de mindre Skibe at udføre dette Arbeide.

Den franske Eskadre bestod af følgende Skibe:

L'Océan paa 120 Kanoner, Vice-Admiral Allemande, landsat ved Touras.

Foudroyant	—	80	—	Contre-Admiral Gourdon.
Cassard	—	74	—	landsat.
Tourville	—	74	—	do.
Megulus	—	74	—	do.
Jean Bart	—	74	—	do.
Jemappe	—	74	—	do.
Tonnère	—	74	—	kun 9 Maaneder gammel, brændt.
Aquilon	—	74	—	gammelt Skib, brændt.
Barsovie	—	80	—	aldrig været tilspes, brændt.
Calcutta	—	56	—	ladt med Ammunition og Meel, brændt.
Indienne	—	44	—	brændt.

Fregatterne Elbe, Pallas og Hortense; en af dem brændt.

Paa den engelske Eskadre vare 2 Officierer og 8 Mand dræbte, 9 Officierer og 26 Mand saarede. Capitainerne Woolbridge og Joyce bleve forfremmede fra Commanders til Capitainer. Den

Første fik en Medaille af Kongen, fordi han havde sprængt Bommen, der spærrede Indløbet; «patriotic Fund» forærede ham en Sabel til 100 Guineers Værdi, og hver af hans Lieutenanter en til 50 Guineer. Lieutenant Clements og nogle andre Officiere bleve ogsaa forfremmede.

Ved denne Leilighed havde de Franste lidt et Nederlag, der var dem baade føleligt og til Skam. De havde mistet 3 Linieskibe foruden Calcutta; et fjerde, Jean Bart, forliste nogle faa Dage efter paa Palais-Grund, formædeltst Folgerne af dette Angreb. Alle de andre Skibe vare nødte til at trække sig tilbage paa grundt Vand, hvor de vare ubrugelige for en lang Tid.

Dette Resultat tilfredsstillede imidlertid ikke Lord Cochrane: han erklærede offentligen, at der kunde og borde have været gjort Meer; Fienden kunde have været ødelagt ganske, dersom den Høistcommanderende havde vist Kraft og Activitet. Da Lord Mulgrave, dengang første Admiralitetslord, underrettede Lord Cochrane om sin Hensigt, at andrage i Parlamentet paa dettes Tal til Lord Gambier og alle dem, der havde været med ved Angrebet paa Basques Roads, svarede denne, at, hvis dette sandt Sted, maatte han ansee det for sin Pligt imod Staten, som Parlamentslem, at sætte sig derimod, forsaavidt det angik Lord Gambier. Dette blev officielt meddeelt Lord Gambier, der naturligviis forlangte en Krigsret nedsat, hvis Dom blev en hæderlig Frikendelse.

Sneedorffs Taler.

1798 — 2den Tour.

Begivenheden, som i Taler sigtes til, var den, at Cabetterne, da Sneedorff efter 1ste Togt gik i Land fra Skibet, havde undladt at gjøre den sædvanlige Honneur for ham ved at raabe Hurra — en Ytring af Insubordination, som ved en militair Opdragelsesanstalt ikke kunde bengaae upaataalt.

Mine Herrer! Uagtet de henløbne 3 Uger, tilligemed hvad jeg i Enrum har talt med de meest Skyldige i de Uorden, som havde fundet

Sted, da De sidst forlode denne Deres Orlogs-Skole, maane have overbeviist Dem om den fulde Tilgivelse, jeg har tilsaagt og af mit Inderste skienket alle dem, der baade stode i Epidisen for og lode sig forlede til at deeltage i disse Uordener: desuagtet holder jeg det for min Plikt, som Deres Chef, som den, det paaligger at rette Deres Begreber, naar de ere vrangte, og saavel med Lempe som med Alvor føre Dem tilbage, naar de handle enten imod den sundte Forstands eller Moralitetens Negler; Jeg siger: jeg holder det under disse Betragtninger for min Plikt, at benytte det nærværende Dieblif til, at forhønde Dem Farligheden af den Afgrund, De gif imod, og Midlerne til for Fremtiden aldrig at komme den nær. Førend jeg gaar over til dette, er der imidlertid to Ting, jeg vil foreløbigen give Dem opmærksomme paa!

Det Ene er, at jeg meget vel veed, at adskillige af de Sindigste og, som man kunde vente det, i mange Henseender de Bedste iblandt Dem, M.Hrr., ikke alene ei have taget Deel i disse Uordener, men endog efter Evne modsat sig dem, og kun, af Grunde, som virkelig for en Deel kunne undskyldes, have deeltaget, ikke i Uordenerne selv, men blot i deres Resultat. Naar jeg lige saa lidt vil fornærme Dissets Betsedenhed ved at nævne dem, som oprippe Saaret hos de Andre, der tildeels med Taarer i Øinene have tilstaaet mig og afsedt deres Uret, saa skylder jeg dog de Første den Gætkering, at det har været mit Hierte dyrebart, at efterat jeg i 12 Aar har været ved Cadetcorpset, uden at en eneste Cadet har nogensinde forsøgt det Mindste imod mig, at jeg, da dette den første Gang skulde møde, havde den sieldne Satisfaction, deels at det just blev de Sindige og Gode, der vare med mig, deels at Handlingen selv blev fremavlet af Uordener til den Høide, at Ingen uden jeg selv kunde tilgive dem. De andre mine dengang svage, men nu fortrydelsesfulde, haabefulde unge Benner, — thi jeg smigrer mig med at have rundet den søde Seier over Dem, at De ville svare til dette Navn, — beder jeg derimod troe, at den Tilgivelse, jeg har tilsaagt dem, kommer saaledes fra mit inderste Hierte, at der ikke i Dets mindste Arog er en Misforstaaelse tilbage, ja, at jeg endog talter Dem

fordi det var mig og ingen Anden, De handlede imod; thi ellers havde det ikke staaet i min Magt at give Dem denne ubetinget, denne hiertelige, denne, tillad mig at sige Dem det, mig saa behagelige Tilgivelse.

Det Andet, som jeg hastur med at sige Dem, for ikke at misforstaaes, er; at jeg fuldkommen erkjender, at Hurra-Naabet bør være frit, aldeles frit, naar det skal have mindste Betydning — frit for Alt, hvad der kan have Navn af Frygt, frit for enhver Ting, der kan have Skin af Cabale; meer: jeg vil endog tilstaae Dem, at et saadant frit Udbrud af en haabefuld Ungdom til deres Opdragere, til dem der staaer Dem i Faders, meer end Faders Sted, — omendstiondt det naturligviis langt fra ikke kan have den Betydning, som naar een eller flere af Nationens oplyste Mænd tilsiges en Mand deres Bifald, — saa er det dog et listigt, et behageligt Bidrag til at lønne og lette de svære Byrder, det rasløse Arbeide, de mangfoldige trættende, gientagne, ofte mislykkede Forsøg, som ere uadskillelige fra Opdragerens tunge Kald. Saaledes vil jeg og ikke negte Dem paa den anden Side, at, naar et saadant Bifaldstegn fra Ungdommen tilbageholdes, maa det være Opdrageren mindre behageligt, især om han fra det høie Standpunkt, paa hvilket han staaer over den hele Ungdom, opdager, at smaae og uædle Drivefiedre styre Værket; men vedbliver han endda, — hvilket han ikke kan aflade uden at ophøre at være den gode Opdrager — vedbliver han endda at elske, at interessere sig for, at trælle for denne Ungdom, hvor tungt maatte det da være ham, om han saar, at i det Dieblis, Nationens Mænd tilstode ham, at han har havt det sieldne Held at virke Mere, ikke alene til Gavn, men endog til Fornoielse for denne Ungdom, end nogen Anden, — at paa samme Tid negtes ham, af denne selvsamme Ungdom, den lille Ceremonie, de i en Nad af Nar have ødslet med til alle hans Forgængere.

Efter at have forudskillet dette, skal jeg blot tilføie, at som jeg fuldeligen erkjender Hurra-Naabets uindskrænkede Frihed, naar det skal have mindste Betydning, saaledes tilsiges jeg Dem herved høitideligen, at uagtet jeg er indvortes levende overbevist om, især-

deleshed i Betragtning af hvad der er foregaaet førend det kom til Handling, at dette Hurra=Maab forrige Gang er blevet misbrugt — skal jeg dog ingenfinde indskrænke det paa nogen Maade, directe eller indirecte, alene med den nodvendige Undtagelse, at dersom det herefter misbruges mod nogen Anden end mig, da er jeg nødt til at indtage mit ophviede Standpunkt som Cadetcorpsets Chef og Dommer, og enten ved passende Straf eller absolut Forbud rette eller styre en misleddet Ungdom. Dog, dette er jeg, efter denne min alvorlige Declaration, overbevist om ikke vil blive Tilførdet. Jeg slutter derfor disse Bemærkninger til Dem, M.Herrer, med at gientage, at Cadeternes Hurra=Maab er frit i Fremtiden for alle og mod mig.

Jeg gaaer nu over til at vise, egentlig kun de Enkelte, der kunne tilregne sig dette, Farsligheden af den Afgjend, de gif imod, og Midlerne til for Fremtiden aldrig at komme den nær.

Jeg forbigaaer reent de Uordener, som sandt Sted inden den egentlige Handling. De ere tilgivne — de ere af den Natur, at de ikke kunne taale at nævnes. Ewig Glemsel hvile over dem! Men jeg skal blot holde mig til Handlingen selv. Med al min Umage har jeg af de Skyldige selv kun kunnet udforske 2 Motiver; et tredie er mig angivet af Andre, men enten har det virkelig ikke havt Sted, eller og maa jeg undres over, at Ingen har havt Mod til at angive mig det eneste der kunde have Stin af et anstændigt Motiv.

Jeg skal giennemgaae de tre Motiver hvert for sig. Det Første er, at Nogle ikke vare fornøiede med deres Recommendationer. Jeg skulde undsee mig for at tillægge Nogen saa rasende, saa dumdriftigt et Motiv, dersom jeg ikke havde egen Tilstaaelse, Fleres ubestvivelige Udsagn og fuldkomne Overbeviisning for mig. Gud! er det muligt, at nogen eneste af den Ungdom, vi gjøre os den uendelige Umage med at opdrage til sund Fornuft og sand Subordination, kunde glemme sig saaledes et Dieblit, at han kunde falde paa at ville berigtige sine Dommers Dom — offentlig forkynde denne Berigtigelse, og, istedetfor at nytte Dommen som et ubedra-

geligt Speil til at see i hvad han var, sætter sig hen over den, og dommer os! Al! mon den arme, vildfarende Unge ikke har misforstaaet mig, naar jeg sagde, at det var mig en Glæde naar Cadetternes Dom slog ind med vor?*) Men jeg spørger Dem, ædlestes Venner, kan jeg bebreide mig det Mindste af denne Vildfarelse? naar det er Dem bekiendt, at jeg endog altid angav dette for Baret ved Begynder=Examen. Sandelig! hvo kunde forudsee, at den Glæde, som jeg naturligtviis følte, naar jeg saae Cadetterne dømme ligesaa rigtigt som deres Dommere, skulde misforstaaes saaledes, at det var Dommere der glædede sig, naar de dømte ligesom Cadetterne. Dog, denne Vildfarelse er saa urimelig, at, naar man blot nævner den, maa den forsvinde. Jeg behøver derfor ikke at vise den saa høie Fornegtelse af Menneskeforstand, den gyselige Insubordination, den Afggrund af Anarchie, den vilde lede til, om man for et Dieblis antog, at den endnu kunde finde Sted.

Det andet Motiv var, at Cadetterne havde havt for meget Arbejde, saameget, at de ei havde kunnet forberede sig noksom til Examen. Jeg vil ikke tale om den Dristighed, det indeholder, at en militair Ungdom vover, og den Enfoldighed det røver, at de troe de kan, dømme den Plan, som deres Chef har lagt for at bringe dem til et Maal, som de ikke kiender, som de blot giennem den Saage, Ungdom og Ukyndighed holder for deres Die, langt

*) Sneedorff havde nemlig indført den Stik, efter endt Examen, før Charaktererne bekiendtgjordes, at indkalde Cadetterne enkeltviis for de forsamlede Dommere, og lade dem selv nævne den Charakter, de troede at have opnaaet, hvorved han opfordrede dem til at dømme sig selv med Upartiskhed, og lige saa lidt vise utidig Beskedenhed heri, som indbildt Selvtillid. Det var et af de mange veludtænkte Midler, han bragte i Anvendelse, for at vække Ungdommen til Eftertanke, til at prøve og dømme sig selv. Alt som Cadettens Dom afveeg fra hans Dommers, som deraa blev ham forlyndt, tog Sneedorff Anledning til at give ham lærerige Formaning, fikkede til at opmuntre den Frygtsomme, eller neddæmpe overdrevne Tanker om sig selv.

fra kan skimte i den fierne Fremtid. Jeg vil ikke opholde mig ved at vise, at Arbeidet har været eens for Alle, følgelig at Ingen kan have tabt, eller spørge om det var saa strengt, at Noget befandt sig fysisk ilde derved; men jeg vil blot anføre to Ting, der ville vise dette Motivs Urimelighed og Upasselighed. Det ene, at alle Deres Lærere kunne bevidne, hvorledes jeg, der dog maa forstaae det bedre, end den Ungdom, jeg er sat til at raade over, paa forrige Tøgt bestandigt klagede over, at Cadetterne ei fik saa meget manøvreret, som jeg ønskede, fordi Fregatten havde en anden Bestemmelse, men at jeg sikkert haabede at gienvinde det paa andet Tøgt, hvilket jeg og hermed lover efter Mulighed skal blive Tilfældet. Det andet, at iblandt alle de Motiver, en Militair kan angive for sin Misfornoieelse, er i mine Tanker det det allersidste, han borde lade sig mærke med, at han havde været i formegen Activitet, især naar denne Activitet var fremkommen alene for at undervise, dyrke, gavne ham selv. Arme Fædreland! hvor slet vilde du blive betient, naar en Saadan skulde arbejde for Dig alene.

Det tredie Motiv, M.Herrer! som ingen Cadet har angivet mig, som endog af Uvedkommende udenfor Corpset er meddeelt mig, er dette, at jeg engang offentlig paa Dækket skal have tilsagt en eller flere af Cadetterne Straf. Uagtet jeg ikke, med al min Umage for at erindre mig tilbage, saavel som ved at erkyndige mig hos alle Meddommerne, der daglig have assisteret ved Manøvrerne, har været istand til at erfare om dette virkelig er skeet, saa har dog dette Motiv saameget Mine af Ambition, af Delicatesse over Deres egen eller Corpsets Ære, at det er mig aldeles uforklarligt, at ingen af Dem har angivet mig det, og at jeg næsten skulde troe, det ikke har været Tilfældet. Imidlertid skylder jeg dem, der skulde behøve den, den Oplysning, at, om jeg havde betient mig af dette Middel, da var der vel ingen Tvivl om, at Chefen af Cadetcorpsset, om han end ikke desuden udtrykkeligen, ved formelig Instruction, var overdraget Magt dertil, havde Ret til offentligen og i hele Mandskabets Paasyn at straffe en eller flere Cadetter, langt mere at tilsiige denne Straf, hvilket jo blot skal have været Tilfældet.

Jeg vil tilstaae Dem, at Bruget af dette Middel bør være sielent, og at det kun bør anvendes, hvor gientagne Advarsler ikke have frugtet; og De ville tilstaae mig igjen, at Ingen kan have brugt det sparsommere end jeg, der i de 12 Aar, jeg har commanderet Dem og Deres Formænd paa Cadetfregatten, aldrig har betient mig af offentlig Straf, omendstiondt Hellegattet og Riden paa Merseraen ofte har været brugt for.

De vil altsaa see, M.Herrer, at endog dette Motiv, om det har havt Sted, om det har været grundet paa Sandhed, hvilket jeg erklærer Dem paa Guds jeg ikke veed, og uagtet det kunde have Mine af Grefskærhed — dog var et daarligt Motiv, et Motiv, De paa ingen Maade kunde have Ret til at bruge eller angive.

Jeg troer ikke, efter hvad jeg her har anført, at have nodig at vise de Unge, der have fremsedet hine Scener, — som jeg ønsker, og lover Dem, fra min Side, skulle være nedstyrtede i evig For-glemmelse, — jeg troer ikke, jeg har nodig udforslig at vise Dem den Afgrund af Insubordination, den med tankeløs Enfoldighed forenede Dumdriftighed, det vilde lede til, om De for Fremtiden vilde lade Dem bevæge til hvilkensomhelst Handling af saadanne Motiver. Mærk vel! det er Motiverne alene, jeg taler om. Handlingen selv har jeg lobet Dem skal være fri — og jeg skal holde det.

Jeg har sagt Dem, M.Herrer, at jeg vilde angive Dem Midlerne til, for Fremtiden ikke at komme den Afgrund nær, paa hvis Rand De denne Gang har været; men deels forløber Tiden, jeg har bestemt som Grændse for en Tale, jeg ønsker maa frangse den Ungdoms hele Opmærksomhed, den er henvendt til, deels troer jeg kortelig og allerkræftigst at kunne gjøre dette, ved at anbefale Dem det ene, simple, af Jordens største Philosopher angivne Raad: „Naar noget Ubehageligt møder dig, da gaa først ind i dig selv, og prøv dig nøie, om Aarsagen dertil ikke kommer fra dig selv. Dette er som oftest Tilfældet, og du sparer dig da ikke alene for den Daarlighed, at skyde Skylden paa Skæbnen, eller den Uretfærdighed, at anklage dine uskyldige Medmennesker; men du vinder

tillige den store Fordeel, at du lærer at kiende dine Mangler, seer deres ubehagelige Følger, og retter dem for Fremtiden.“

O! at denne, af alle de ypperste Moralphilosopher antagne, gyldne Sætning havde staaet Eder, mine nye gientvundne, dobbelt kiære Venner, levende i Siælen, da Eders brusende Passioner henreb Eder til at antage Motiver, som hverken vare sande eller tilladelige. Dog, Forsynet, som styrer Altting, har maaskee seet, at dette vilde være til Eders Bedste, at I mere levende vilde blive overbeviste om Eders Pligter, ikke alene mod Eder selv, men mod Eders Foresatte. Dybeligen — om jeg tør tillade mig at troe dette — biser jeg mig da for dets usporlige Veie, og beder med Inderlighed, at Det vil kraftigen lægge sin Bessignelse til at Eders Fortrydelse maa være ligesaa frugtbringende, som jeg troer den er inderlig, Eders Forsætter ligesaa stadige, som jeg er overbevist om, de i dette Øieblik ere varme.

Dg Eder, elskeligste unge Venner! I, som første Gang iaar, under det aldrig overvundne Dannebrog, begynde Eders skionne, Eders hædersvangre Orlogsbane, oh! at i kunde læse i mit, i disse mine Venners og Medarbejderes Hjertes i dette Øieblik! I vilde da see, hvorledes de brænde af varme Ønsker for Eders sande Vel. Dog, hvad er Ønsker! Paa hele Togtet, paa dette ikke alene, men paa ethvert af dem, I komme til at gjøre med os, skulle I see i Gjerningen, at al vor Digten og Tragten, at al vor Tid, vort hele Væsen er Eder opoffret — at, for at skaffe Eder Kundskab, Erfaring, militairisk og morallst Dannelsse, med eet Ord, for at gjøre Eder til virkelig lykkelige Mennesker, lade vi intet noksaa mærksomt Arbeide være sparet, ingen Opoffrelse af Siælens No eller Legemets Hvile være os for stor, intet hundrede Gange mislykket Forsøg affrække os. Dg for alt dette, ædleste unge Venner, begiære vi kun een Ting, en eneste Ting, som de fleste, som omsider alle Eders Formænd have givet os — det er dette: at I skienke os den fasteste, meest uindstrænkede Tiltro om, at vi ikke alene inderligen ville Eders høieste Lyksalighed, men tillige, at vi langt bedre end I selv eller Eders unge Venner forstaae hvad der fører til

den. Oh! at jeg maatte have Held til at indprente dette med flammende Skrift paa Eders unge Siæle! Hvor vilde da allerede fra idag Eders og vort Arbeide vorde let, hvor vilde Enden af denne Reise krones med Glæde for Eder, Stolthed for os.

Brodermorderen, den engelske Sø-Officier, Capitain Samuel Goodere.

I „Penny Magazine“ for Sept. 1841 findes en interessant Skildring af en for ikke mange Aar siden afdød Sørling, en affædiget Sø-Officier, hvis Sindsforvirring tilskrives en rædsom Tildragelse i hans Familie — Faderens Henrettelse for Brodermord. Om Forbrydelsen, Capitain Samuel Gooderes Mord paa sin Broder, Sir John Dinely Goodere, meddeles October Hæftet af United Service Magazine for 1843 en Beretning, og begge disse Stykker have vi troet det kunde have nogen Interesse at læse, i nogen Fortørling.

Sovedpersonerne i denne tragiske Fortælling ere Baron Sir John Dinely Goodere og Capitain Samuel Goodere af den kongelige Sø-Stat. Deres Bedsteforældre paa Modrenesiden vare Sir Edward Dinely til Charlton i Worcestershire og Franciska, Søster til Greven af Rutingham. Disses eneste Datter giftede Baron Edward Goodere eller Goodyere til Burghope i Herefordshire, ved hvilket Ægtekab det store Gods Charlton kom i den Goodereske Families Eie. Dette Par havde 3 Sønner og een Datter.

Den næstældste af disse Sønner, John, blev sendt til Søes i Østlandsfarten, den da endnu brugelige Benævnelse for Farten paa Østersøen. Det berettes om ham, at han ved sin Stadighed og gode Dyfserel bragte det saavidt, at han fik et Skib at føre; men da hans haabefulde ældre Broder blev dræbt i en Duel i Irland, maatte han, skændt med største Ulyst, forlade den valgte Bane, og vende tilbage til Charlton som Stamherre. Den bekiendte

Foote, som skrev et lille Skrift om den ulykkelige Familie, hvoraf han selv var et Medlem, troer, at han ikke ved sin tidligere Dan-nelse var skicket for sin nye Stilling, „thi“ — siger han — „med al Agtelse for de Herrer Sø=Officierer, kan jeg dog ikke troe, at et Skib dengang kunde ansees for en god Skole for den fine Ver=denstone.“

Samuel Goodere, den tredie og yngste Søn, var født paa Burghope i Maret 1690. Han synes allerede i en meget tidlig Alder at have lagt en Charakter for Dagen, hvori Udelmodighed og Rielighed vare blandede med den utæmmeligste Lidenskabelighed, et Temperament, som de sømme Forældre antog for Kiendetegn paa en hvi Siæl, og de bestemte ham derfor til Søtjenesten. Han erholdt nu en for hans tilkommende Løbebane passende Underviis=ning, men ulykkeligviis forsømte man at temme hans vilde Sind itide. Foote, som ikke kunde lide ham, tilstaaer, at han var en tapper Officier, men anfører et Par Træl af ham som Dreng, der viser hans Nyggesløvhed allerede i en tidlig Alder. Før han gik til Søes, blev han nemlig sat i Henley Skole af Bedstefaderen; herfra gjorde han med nogle Kammerater en Excursion til Charle=ton, gjorde Indbrud i Faderens Huus, og satte sin egen Moder en Pistol for Brystet. Et andet Exempel er et Brev, han skrev til sin Fader, for at afsprække ham Penge, hvori han truer med at ville komme ud til ham, og skyde ham en Kugle igiennem Hjertet, dersom han ikke opfylder hans Forlangende.

Den unge Herre blev imidlertid sendt til Søes, og det, efter de Tidens Skik, til Koffardies. Hvor længe han blev i Koffardi=farten vides ikke; men sikkert er det, at han kom til at føre Skib, og gjorde adskillige heldige Reiser som Capitain. I Maret 1712 blev han Lieutenant i den kongelige Sø=Stat, altsaa kun 22 Aar gammel, og der findes et Brev, dateret August 1713, fra en Lieu=tenant Thomas Knightley, hvori denne siger: „en af de bedste Skibskammerater, jeg nogensinde har haft, er Samuel Goodere, og jeg har aldrig faret med nogen dygtigere Sømand end han er.“

I Maret 1715 var Lieutenant Goodere inde i Østersøen med

Flaaden under Admiral Norris. Senere var han paa Station i Canalen. I 1719 finde vi ham som Næstcommanderende paa Liniestibet Winchester, der var med i Expeditionen mod Spanien. Den 24de Mai forlod Expeditionen England, og den 30te ankom den til Kysten ved Fuentarabia. Her fik Lieutenant Goodere Commandoen af en Flotille, bestaaende af de bedste Skibsfartøier i Eskadren, velbemandede og armerede, og hver commanderet af en Lieutenant; med denne skulde han holde det krydsende tætt inde under Land, og idelig forurolige og attackere Fiendens Havne og Positioner, og i denne honorable Post udviste han en Kærlighed og Aktivitet, som forhvervede ham hans Superieurers udmærkede Tilfredshed og Anbefaling. Lykkeligt for ham havde det været, om en Kugle da havde truffet hans Bryst — hans Navn vilde da have staaet som en Ziir for hans Stand.

Efter at have ødelagt eller taget en Mængde af Fiendens Fartøier, hvoriblandt 2 sværkladte Skibe med Krigsammunition, blev Lieutenant Goodere sendt til at blokere St. Sebastian. Den 23de Juni gjorde han et Forsøg paa, ved et pludseligt Angreb, at bemestre sig Santa Clara, en Klippe-Øe i Indløbet til Havnen. Da Baadene kom paa Musketskuds Afstand, bleve de opdagede af Skildvagterne, og modtagne med en stærk Ild, baade fra Befæstningerne paa Øen og fra Stadens Citadel. Desuagtet vedblev Lieutenant Goodere at lade holde ind, til de vare tætt ved Trapperne, der danne det eneste Landingssted; men her var Vandet steildybt, og der rullede en saa stærk Svind ind, at det var umuligt at lægge til med Baadene. Han maatte derfor bekvemme sig til at vende om og paany løbe Spidsrod igiennem Ilden fra de fiendtlige Linier paa begge Sider; men med en saadan Hurtighed og god Orden skete Tilbageværingen, at kun 8 Mand Dræbte og nogle Saarede udgjorde hans hele Tab.

Den 12te Juli ankrede Eskadren udfor den flade Kyststrækning, som kaldes Arrenal del Berria, hvor de Soldater, der skulde attackere Santonna, bleve landsatte. Her udmærkede Lieutenant Goodere sig atter, saavel ved Landsætningen som ved Stormen paa

Fiendens Værker. Santonna blev taget, hvor et 74 og tre 50 Kanonskibe bleve brændte paa Stabelen, samt Forter, Magaziner og Arsenaler ødelagte. Ogsaa viste Lieutenant Goodere sin Tapperhed ved Indtagelsen og Odelæggesen af et befæstet Taarn ved Lastrés, samt i mange Smaafegninger i Baierne Christoval, Navia, Ribadeo og flere Steder paa Asturiens Kyst. Den 22de Juli entrede og tog han en smuk Kaper paa 12 Kanoner, som laa til Ankens under Conejera Den, og uden at opholde sig videre ved den, stod han dybere ind i Beres Bugten, saa høit op som til Lugar del Barquero, hvor han udskar 3 Skibe, af hvilke det ene var ladet med Provisioner for den franske Flaade i Corunna. Men hermed lod han sig endnu ikke nøie: da han saae, hans Mandskab var opflammet af Lykken, der havde fulgt dem, landede han med dem, og bortførte henved 300 Faar og en Mængde andet Dvæg og Forfriskninger, som vare meget velkomne paa Eskadren. I denne Aktivitet vedblev Lieutenant Goodere indtil den 14de October, da Eskadren vendte tilbage til England. Hans Fortjenester bleve ikke overseete, og kort efter Hjemkomsten blev han forfremmet, og udnævnt til Chef for Corvetten Antelope, med hvilken han en Tidlang havde Krydsstation i Canalen.

Vi høre nu intet videre til Capitain Goodere i adskillige Aar, i hvilke det synes at han har trukket sig tilbage i Privatlivet, og indgaaet Ægteskab. I Maret 1733 skete det, at han og Broderen, ved en eller anden Misforstaaelse, begge bleve valgte til „Maire“ i Gvesham. Søndagen efter Balgdagen indfandt den ældste Broder John sig i Kirken og tog Sæde i Maires Stol. Capitainen kom lidt efter at Tjenesten var begyndt, og da han saae Broderen i Stolen, som han troede tilkom ham, befalede han sit Følge at „dethronisere den selvgiorte Hr. Maire“, hvilket ogsaa skete. Dette uanstændige Kivøleri, tilligemed en anden lige saa forargelig Scene, den Dag Faderen døde, førte endelig til det, der saa ofte løser Familiebaandet, Tvist om Eiendomme. Capitainen tvivlede om Ægtheden af visse Documenter, og den nye Baron blev oprørt herover. Det kom til Proces, og Baronens blev saa forbittret herover, at

han fik Arveretten over Godserne opkøbet, og testamenterede dem til Søsteren, Moder til den britiske Kristophanes, Samuel Foote. Hvorledes det egentligen hang sammen med hele denne Transaction, er det nu ikke let at finde ud af; men Følgen var et ulægeligt Brud imellem Brødrene, og et brændende Had fra Capitainens Side. Klart synes det, at der har været en temmelig stærk Snert af Galskab arvelig i Familien.

Da Krigen udbrød med Spanien i Maret 1739, blev Capitain Goodere atter kaldet i Activitet, og fik Commando af Linieskibet Nuby paa 60 Kanoner og 450 Mand. Han fik Station i St. George Canalen, og kom i Slutningen af 1740 i en eller anden Tjenesteanledning op i Severn Floden. Medens han her laa til Ankers i King=Road, traf det sig, at Broderens, Baron Sir John Dinely Gooderes, onde Genius førte ham til Bristol paa en Lysttour, et Møde, der atter kaldte de bittere Følelser til Live, som flere Mars Frastillelse næsten havde udslukket. Den diævelske Mordplan før igiennem den unaturlige Broders Siæl; Maa-den, hvorpaa han skulde udføre den, bestieftigede hans Tanke, og da han havde faaet at vide, at Broderen var indbudt til at spise til Middag hos en Hr. Jarrit Smith den følgende Søndag, var hans Plan hurtig lagt, og Beslutningen tagen. Han vilde nemlig tage op til Byen i sin Chefschalup, vel bemandet og armeret, som om han havde en Matrospresning for; han vilde lægge nogle af sine Folk paa Luur efter Broderen, og bringe ham ombord med sig paa Skibet, før der siden at gjøre det af med ham. Endnu den Dag idag staaer det Værtshuus, hvor Matroserne toge ind; det ligger ved Enden af College-Green, og beboes nu af en Bogbinder; midt imellem prægtige moderne Bygninger ligger det, ligesom til Minde om Brodermordet, let kiendeligt som Værtshuset „den hvide Hiort“ fra hine Dage.

Hvad der nu paafulgte, beskrives bedst ved følgende Extract af Forhøret, som blev holdt d. 26de Marts 1741 over Capitain Goodere og hans Medskyldige, Matroserne White og Mahony.

Første Vidne, Hr. Smith, forklarede: Søndagen før den

ulykkelige Sir John Dinely blev myrdet, havde jeg indbudt ham til at spise til Middag hos mig i mit Huus i College-Green, og kort efter at Sir John var kommen, fik jeg Bud fra Capitain Goodere, at han vilde være mig uendelig forbunden, om jeg vilde tillade ham at komme; jeg vilde derved medvirke til at bringe et Forlig istand imellem Brødrene, og en Opgiørelse af den Strid, der saalænge havde hersket imellem dem. Da jeg troede at gjøre en god Handling, ved at hjælpe til at udjevne en Familietvist, overtalede jeg Baronen til at give sit Samtykke hertil, og sendte Budet tilbage med den Besked, at Capitain Goodere vilde være velkommen, hvorpaa denne kort efter indfandt sig, og begge Brødrene satte sig tilbords, efter alt Tilsyneladende, i broderlig Enighed og Kiærlighed. Efter Bordet forlod jeg dem, for at lade dem være ene en Timestid. Da jeg kom tilbage var vi endnu en Vibe sammen, hvorpaa Capitain Goodere tog Afsted med Sir John paa den hierteligste og venstabeligste Maade. Samme Dags Aften hørte jeg tilfældigviis, at en Person, der saae ud til at være en Mand af Stand, var paa en voldsom Maade slæbt over den aabne Eng eller Grønning ned imod Stranden, og en Mand, der efter Beskrivelsen svarede til Capitain Goodere, var seet i Spidsen for Stimændene. Og da jeg vidste, at hans Skib skulde seile med første Vind, og begge Brødrene havde forladt mit Huus kort efter hinanden, foer den Tanke mig pludselig i Hovedet, at Capitainen havde bortført Baronen, for, naar han havde faaet ham ombord, at tvinge ham til at underskrive hans Wilkaar, eller maastee endog gjøre det af med ham, naar de kom ud tilsses. Denne Tanke gjorde et saadant Indtryk paa mig, at jeg ikke kunde sove den hele Nat, og den næste Morgen ilede jeg hen til Mairen, for at saae udvirket at en Netsbetient blev sendt ombord med Fuldmagt til at giennemsoge Skibet, medens det endnu laae indenfor Stadens Jurisdiction. Dette skete, og hvad Netsbetienten gjorde, vil han bedst selv forklare for Netten.

Et andet Bidne forklarede: Da jeg, omnævnte Søndag Aften, gik over „College-Green“, saae jeg 6 Mand slæbe affted med den

Ufdøde ned ad „Hot-Bell“ til. Den Ufdøde skreg „Mord! Mord! jeg er Baron Goodere,“ hvorpaa denne Arrestant (Capitain Goodere) stoppede Munden paa ham med hans Kappe. Nogle Folk, som kom til, spurgte hvad der var paaferde; hvorpaa Capitain Goodere svarede, at det var en Tyv og Deserteur, der skulde bringes ombord paa Orlogsmanden. Da jeg vidste, at det var en farlig Sag at blande sig i, og man kontner i stor Straf for at modsætte sig en Commando, der presser Matroser til de kongelige Skibe, gik jeg hjem, og tænkte ikke videre paa Tingen, før om Mandag Aften, da Nyttet gik, at der var sket et Mord. Næste Dag gik jeg til Øvrigheden, og anmeldte hvad jeg her har forklaret for Retten.

En Matros blev derpaa fremkaldt og tagen i Ed, hvorpaa han forklarede: „Jeg var Babian i Fartsviet, da Capitainen og de andre Fartsviefolk gik iland, og Kløkken kunde omtrent være 6, om Søndagen d. 18de Januar, da de alle kom tilbage igjen, og bragte den Ufdøde med sig ned i Baaden.“ Paa Dommerens Spørgsmaal: „hvad paaferede der i Baaden imellem den Ufdøde og Arrestanterne her?“ var Svaret: „Ingenting, det jeg veed af, velbaarne Hr. Dommer.“ — „Var der ingen Samtale imellem de to Brødre?“ — „Samtale?“ — „Ja, Samtale“ — „Kalder man det en Samtale, da var det en artig Samtale imellem Brødre.“ — „Siig, her for Retten, hvad Du hørte dem sige til hinanden.“ — „Seer De, velbaarne Hr. Dommer, Baronen sagde til vor Capitain: Broder, jeg veed, du har ifinde at myrde mig. Jeg beder dig, dersom du har besluttet at gjøre det, at du vil gjøre det her, og spare dig selv den Uleilighed at bringe mig ud til dit Skib. Hvorpaa Capitainen svarede og sagde: Broder, jeg vil forhindre at du skal ligge og raadne her paa Landjorden; men alligevel, Broder, vil jeg raade dig at opgiøre dit Regnskab og forlige dig med din Gud endnu i denne Aften.“ — „Kan du give nogen videre Forklaring for Retten?“ — „Nei, jeg kan ikke erindre Meer; jeg husker blot, at da vi kom paa Siden af Skibet, hialp de Andre den Ufdøde op, men jeg blev i Baaden for at forsvie den.“

Mastreren paa Klubby forklarede: Søndagen d. 18de Januar Kl. 6 om Aftenen, kom min Dypasser ind i mit Lukaf, og meldte mig, at Chefen kom ombord. Jeg gik op paa Skundsen for at tage imod Chefen. Da der var pebet ud til Faldereeb, raabte Capitainen op, at der skulde sendes et Par Mand ned i Fartoiet, for at hjælpe hans Broder op, hvilket skete, og den Afdøde blev saagodtsom heist over i Skibet. Da han kom over paa Dækket, raabte han, at hans Broder vilde myrde ham. Capitain Goodere sagde, jeg skulde ikke bryde mig om ham eller hvad han sagde, for han var fra Forstanden, og han havde taget ham herombord for at forebygge at han skulde giøre en Ulykke paa sig selv. Derpaa blev den Afdøde ført ind i Chefens Kabyt, og videre veed jeg ikke at forklare.

Raadsmanden forklarede omtrent det Samme som den Foregaaende, og Begge udtrykkede deres uskrømtede Sorg og Medlidenshed for deres Capitain, hvem de gavede det Vidnesbyrd, at de aldrig havde staaet under en dygtigere og bedre Chef eller mere human Mand, end Capitain Goodere.

Skibets Bødler blev dernæst fremstillet og taget i Gød. Hans Forklaring var som følger: Jeg havde min Kone ombord hos mig om Søndagen, og Mandag Morgen, henimod Kl. 6, hørte jeg en stærk Støi inde i Forvalterens Lukaf, hvorfor jeg kigede ind igiennem en Sprække, og saa da den hele Ulykke som gik for. Capitainen stod Skildvagt med en dragen Kaarde i den ene Haand og en Pistol i den anden. Arrestanten White holdt den Afdødes Hænder, medens Mahony tog sit Halstørklæde af og lagde det om hans Hals, hvorpaa begge trak af alle Kræfter, hver i sin Ende, for at kvæle ham; men da den Afdøde gjorde stærk Modstand, kunde de ikke forbinde ham fra at raabe: „Mord! Mord! For Jesu Christi Skyld dræb mig ikke! Tag Alt, hvad jeg har, men spar mit Liv, kære Broder. Hvad, skal jeg dø? Hjælp! Hjælp! Mord!“ hvorpaa Mahony snappede et Neb, der laa parat, tog Halstørklædet bort og lagde Nebet, hvori der var en Lovbejnude, om Halsen. Mahony trak nu i Nebet af alle Kræfter, og lod

sig falde med Knæerne paa den Myrdedes Mave, medens White holdt paa Hænderne. Efter en lang Dødskamp, der, saavidt jeg kunde skønne, varede omtrent 40 Minuter, opgav den uslykkelige Mand Manden, og der var en Mængde Blod udslydt af Næse og Mund. Morderne plyndrede hans Lomme, og udtogte et Gulduhr og 8 Guineer, eller saa omtrent. Da den blodige Handling var udført, gik White strax til Capitainen, og viste ham Gulduhret. Capitainen spurgte ham, om Tingen var gjort, og da White svarede ham, ja, med en God, gav han White Gulduhret og de 8 Guineer samt et Sølvlubr, som han tog op af sin egen Lomme, hvorpaa han gav dem hver nogle Penge foruden, og befalede dem at gaae i Land strax, at de kunde komme i Sikkerhed.

Bødkeren forklarede videre, at han var i den hvieste Bestyrrelse og Raadvildhed i nogen Tid derefter; men endelig tog han Mod til sig, og meldte det Hele til Næstcommanderende. Denne vilde i Førstningen ikke troe det Berettede; men da Bødkeren tilbød sig, selv at ville gjøre Forsøg paa at komme ind og gribe Capitainen, indvilligede han deri. Bødkeren gik da hen til Kabytsdøren, og bankede paa. Da Capitainen indenfor spurgte, hvo det var? svarede Bødkeren ved at sige, det var ham, der kom for at melde, at hans Kiste var opbrudt og bestiaalet. Capitain Goodere aabnede derpaa Døren, og i samme Dieblis greb Bødkeren ham og holdt ham fast, hvorpaa Lieutenanten med nogle Mand kom til og bialp at fængsle ham. Paa Kabytsdækket laa Baronens affælede Begeme. Kl. 12 om Middagen kom en Ovrighedsperson med Næsbetiente ombord for at modtage Arrestanten.

Ved den paafølgende Nætsundersøgelse blev Capitainen og hans to Medhjælpere fundne skyldige og dømt til Døden. Det er imidlertid at beklage, at den nederdrægtige Bødker siap uden Straf; en Karl, der kunde vedblive at see til igiennem en Sprække i den lange Tid af 40 Minuter, være Vidne til den hele affyelsige Scene fra først til sidst, uden at gjøre Anstrig eller andet Forsøg paa at forhindre den blodige Daad, før den var fuldbyrdet. Under Forhøret bevarede Capitainen den mærkværdigste Selvbeberstelse,

ofte smilende og forsikkertende at han var uskyldig. Efterat Dommen var affagt, vendte han tilbage til Fængslet tilfods, og underveis hilfede han meget opmærksomt enhver Bekendt, han saae i Gaderne. Men Samvittigheden drev ham dog tilsidst til Bekendelse. Han bekræftede ikke alene Alt, hvad Vidnerne havde udsagt, men fremkom med flere andre affkyelige Smaaomstændigheder ved Mordet. Han tilstod, at han havde givet White en heel Flaske Rum at drikke, før han kunde saae ham overtalt. Det døde Legeme havde det været hans Hensigt at skjule, indtil Skibet var kommet under Seil, og kaste det overbord, indsyet i en Koie; eller, dersom det skulde blive opdaget før, vilde han have beviist, ved Mahony som Vidne, at den Ufødde havde qvalt sig selv i Banvid.

Saa opværende en Forbrydelse, udklækket med et saa diævelsk Overlæg, og forfulgt med et saa uforsonligt Had, fortiente vistnok Lovens meest exemplariske Straf; alligevel var der mange Mænd af høieste Anseelse, baade fra Hereford, Worcester og Bristol, som traadte op for at give Capitain Goodere deres Vidnesbyrd for en almindelig bekendt human Charakter og en tilsyneladende mild og elskværdig Disposition; ligesom ogsaa en Mængde af Matroserne udtrykkede „paa den meest bevægelige Maade“ deres Hengivenhed for ham som en mild og menneskekærlig Chef. Hans ulykkelige Kone, en Dame af en fortræffelig Charakter, gjorde alle tænkelige Forsøg for at afvende hans Skiebne, men forgæves. Den 15de April 1741 blev han henrettet tilligemed sine to Medskyldige.

Denne rædsomme Tragoedie gav siden Anledning til en betydelig Penneskrift. Et lille Skrift udkom, hvori Capitain Goodere skildredes som en Mand af Ære, indtil han ved en uforklarlig Mandøforvildelse blev en Brødermorder, Baronnen, derimod, som en meget maadelig Person, der levede forhadet af Alle, og hvis Død Ingen beklagede. Foote, der var en Søstersøn af begge Brødrene, og til hvis Moder Baronnen testamenterede de rige Familiegodsfer, tog sin Families Velgixrer, som han kaldte ham, i Forsvar, i et Skrift kaldet „Genuine Memoire of Sir John Dinely Goodere.“ Men det er aabenbar partist. Han nævner nemlig Intet om Ba-

ronens bekiendte flette Liv med sin Kone, fra hvem han tilsidst lod sig stille. Historikeren Charnock fortæller, at Admiral William Parry, der havde været yngst Lieutenant under Capitain Goodere paa Nuby, folte en saa dyb Beklagelse over hans Skæbne, at han lige til sin Død kom i den største Bevægelse, og brast i Graad, hvergang man berørte denne sørgelige Historie.

Det er nu nogle og fyrqetyve Aar siden — saaledes begynder Fortællingen i „Penny-Magazine“ — at en mærkkelig Person, en af disse Særlinge, man ikke ved ret, om man skal henregne blandt Kloge eller Gale, var at see daglig i Windsors Gader. En af vor Barndoms tidligste Grindringer er denne forunderlige Mand. Vi see ham nu, som da vi med barnlig Nysgierighed passede paa ham, naar han en Vintermorgen, ved det første Glimt af Dagen, hemmelighedsfuld kom listende ud af den store Port paa den lavere liggende Fløi af Slottet, og ilede ned i Byens Smaagader. Han var da altid en stor Kappe, en Doquelaurer, som man dengang kaldte dem, og under den stak et Par tynde Been frem, med stidne Sillestrømper paa. Var det Regnveir, var Kappen ikke hans eneste Beskyttelse mod Veiret: han havde da en drabelig Paraply, og, hvad der meest forbausede os Børn, han havde et Par Fruentimmer = „Pattens“ paa Fodderne. Mange Gange have vi staaet og passet paa ham, naar han kom listende ud af sit ensomme Huus i Slottet, omhyggelig tillaasende Døren efter sig, naar han gif sine Morgenærinder. Der boede han, i et af de militaire Ridderes — dengang kaldte „de fattige“ Ridderes — Huse; det var Huset tæt ved Gouverneurens. Ingen menneskelig Skatning, hed det, havde i mange Aar betraadt dette Huus, undtagen dets excentriske Beboer. Han holdt ingen Tjenestefolk; hver Morgen vandrede han derfor selv ud for at gjøre sine frugale Indkøb for den Dag — et Stykke Vindebrænde, et Skillingsslys, et lille Brød og maaskee en røget Sild. Alle Lækkrierer, som Rind, The, Sukker og Smør, havde han frasagt sig. Han havde et andet Maal

for Die, hvortil der behøvedes Penge; for det havde han arbeidet i mange Aar. Hvad han havde i Pension, foruden Huset, var omtrent 60 Pund Sterl. Alt bivaane regelmæssig Morgentienesten i St. Georgs Capel hørte til hans Pligter som Ridder, og den lange blaa Kappe, de „Arme Riddere af Windsor“ bære som Ordensdragt, skulde den luvslidte Stads indenfor, ligesom Noquel Lauren Brodet og Skillingslyset. Men naar Morgentienesten var til Ende, og det traf sig at Solen skinnede, ud traadte da en anden Skikkelse. Hvor en Flok Menneker var forsamlet, hvor man strømmede til for at see de Kongelige, hvor Militairmusikken lokkede Windsors og Stons smukke Piger til den muntre Paradeplads — der saae man Sir John Dinely. Noquel Lauren var borte, og nu saae man Stadsen, den havde skilt: den broderede Kiøle, den blomstrede Silkevest, de falmene Floielsburer, skidne Silkestrømper og Skoe med store Solvspænder i. Ved høitidelige Leiligheder var den gamle Paryk puddret op, og den bedste trekantede Hat kom da for Lyset, prydet med en Kantning af forslidte Guldgalonier. Der gik da, paa Windsor Terrace, i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, en Mand, som kunde have tient en Maler til Model for Costumet i Georg 2dens Tider. Alle andre Dage vare som Intet for ham. Han havde Drømme om gamle Slægtregistre, om Forbindelser imellem ham og Landets første Familier, om Slotte med „Marmorfaae“ og „prægtige Portaler“, om Gudser, som borde tilhøre ham, og som vilde gjøre ham til de fornemste og rigeste Adeliges Ligemand. Lidt Penge, til at bestride Procesomkostninger med, var Alt, hvad der behøvedes til at gjøre disse Drømme til Virkeligheder. Disse Penge maatte han skaffe sig med en Kone. Alt saae sig denne Kone, derom dreiede sig hans hele Tilværelse; at lade sig see med passende Anstand hvor der var Fruentimmer, derpaa gik al hans Sparen ud; hans Haab og Stoltthed var at tiltrække sig Folks Opmærksomhed. Der var ikke den fierneste Tanke om Spøg i alt dette hos Manden. Hans Ansigt bar Præg af en alvorlig og forstandig Charakter; hans Væsen var sat og værdigt. Han tog sig vel ivare for at komme nær de snijende

unge Piger, hvis Ansigter vare ham bekendte; men hændte det sig, at en buttet lille Madam eller en bly ung Pige, som saae ham for første Gang, stirrede med Forundring og Nysgierrighed paa Synet, nærmede han sig, gjorde et dybt Bue, og med en Anstand, som den fuldkomneste Hofmand, tog han et trykt Papir op af Lommen, overrakte det med Ærbødighed, og forlod hende. Et af disse have vi liggende for os. Det lyder saaledes: „En Kone ønskes. Da Udsigterne til mit Giftermaal have betydeligen forbedret sig i den senere Tid, har jeg besluttet at tage virksomme Forholdsregler for at opdage den meest liberalsindede Dame, ved at give hende 14 Dage endnu, til at gjøre de hurtigste Fremskridt til hendes Giftermaal, fra den Dag, dette Papir er dateret, til Kl. 11 den næste Formiddag, og da Kampen upaatvilelig vil blive prægtig, hæderlig, bellig og lovformeligen kiærlig, beder jeg Dem om, ikke at lade falsk Delicateresse afbryde Dem En berømt Advokat her paa Stedet er nylig vendt tilbage fra at bese mine overmaade prægtige Porte for mit udmærkede Slot, der er bygget i Form af Dronningens Slot. Jeg har befalt ham, eller den næste udmærkede Advokat her, som kan tilfredsstille Dem i Henseende til min Gienstand i mit Gods og hver Oplysning, der forlanges desangaaende, at gjøre de meest liberale Dispositioner for Dem, som De forlanger, til det ubyre Beløb af tre hundrede Tusind Pund.“ Derpaa følger nogle Vers i samme Smag.

Var denne Mand fra Forstanden? Han havde en Monomanie, det er vist, men i andre Ting var han den klogeste Mand, jeg har kiendt. Mod de fleste Mennesker var han tilbageholden og sarcastisk, thi for ofte, desværre, var han en Gienstand for kaad Spot og Fornærmelse; men for dem, der vare gode imod ham, aabenbarede han en Mandrigthed, som i Sandhed var langt over det Almindelige.

For barnlige Nysgierrighed for denne forunderlige Mand blandede sig, som vi bleve ældre, med en ærbødig og høiere Deeltagelse. Han var ulykkelig. I den Bog, som mangen en Dreng har lævet og grædt over, Netgate-Calendar, staaer Historien om

hans Ulykker skreven. I et Bind af denne Samling af rystende og sorgelige Criminalhistorier havde vi læst, at der den 17de Januar 1741 var begaart en skrækkelig Misgjerning i Bristol. To Brødre vare komne i Fiendskab over Arv efter Faderen. Den ældre var Baron Sir John Dinely Goodere; den yngre, Capitain Samuel Dinely Goodere, Chef for Linieskibet Nuby. Brødrene havde i lang Tid ikke mødt hinanden; men en fælleds Ven bragte dem paa den Yngres Begiering sammen. De spiste i hans Huus, veylede Forsikkringer om fornyet Venstabs og broderlig Kiærlighed med hinanden. Da de skiftes, havde Baronen at passere over en Mark eller Fæled, kaldet College-Green. Her blev han overfaldet af 6 Matroser med Nubys Capitain i Spidsen, kneblet, slæbt til Baaden, og derfra ombord paa Skibet, hvor han blev myrdet. Lovens Hevn var ikke seen. Skibet blev anholdt, Misgjerningen beviist, og før 2 Maaneder vare forløbne havde den umenneskelige Broder maattet bøde sit Liv i Galgen tilligemed to af hans Medstyldige.

Sir John Dinely, Særlingen i Windsor, var en Son af Morderen. At alle Omstændigheder ved denne Tragoedie vare den stakkels Mand velbekjendte, kan der ikke være nogen Tvivl om, og det er ofte sødets os ind, at, adskilt fra Verden, som han levede der, i sit eensomme Huus, forfulgt af de skrækkelige Grindringer fra hans Barndom, var det et Under, at han ikke veent mistede Forstanden. Familiegodserne, der vilde være gaaet i Arv til Capitain Goodere, vare rimeligviis hjemfaldne til Kronen. I et af hans Avertissementer for en Kone, hentyder den stakkels Mand uden tvivl hertil, idet han siger: „Jeg beder mine unge Fortryllersker laane mig Dre: lad ikke en pengegridsk Formynder skræmme dem med det falske Nygte om en Constatation.“ Men Godserne lode sig ikke vinde tilbage, og Straffen for Misgjerningen i andet Led formildedes, ville vi haabe, for den brodefrie Son af Brodermorderen, ved de ustyldige Drømme om Storhed, der bare ham op til hans sidste Time.

Sir John Dinely savnedes en Morgen ved Gudstienesten i

St. Georgs Capellet. Hans Dør blev brudt op. Huset var uden Meubler, undtagen et Bord og en Stol eller to. Forstuegangen brugtes til at gemme Kul i. Rundt om i Dagligstuen laae Striftstyper stræde omkring, som han benyttede til, selv at trykke sine Egetskabsadvertisementer med. I et lille Bagværelse fandt man den stakkels Mand liggende syg i en usjel Feltfeng. Han havde studeret Medicin, og de Recepter, han havde skrevet til sig selv, vare meget passende. Et Par Dage laae han hen, og da — var hver en jordisk Drøm forbi.

Efterretninger for Søfarende.

Indseilingen efter Fyret ved Alicante.

I Anledning af det nye Fyr ved Alicante givres opmærksom paa, at Skibe, som om Natten komme sydfra, og faae Kiending af Fyret, maae, for at gaae klar af de Klipper, som ligge østenfor Den Plana, i intet Tilfælde bringe Fyret østligere end Nord paa Compasset; derimod maa de østerfra Kommende ikke bringe Fyret vestligere end S. N. V. paa Compasset, for at gaae frie af Cap Huertas. I Syd for Fyret kan man ankre op paa 5 til 8 Favne Vand. (Sd. Id. 9de Jan. 1814.)

Opdaget Grund ved de azoriske Øer.

Den portugisiske Regjering har bekiendtgjort, at der er opdaget en Grund 4 Dvartmile Syd for Formigao, den store Formigaklippe i Nærheden af Azorerne, paa hvilken ikkun findes 11½ Fods Dybde. Den vil blive undersøgt nærmere og det fornødne herom bekiendtgjort. (ibid.)

Bestemmelse angaaende Tændingstiden for de danske Fyr.

Ifølge de hidtil gjældende Bestemmelser skulde Fyrene paa de danske Kyster tændes fra Foraars til Efteraars Jevndøgn 1 Time,

og fra Efteraars til Foraars Jevndagn $\frac{1}{2}$ Time efter Solens Nedgang. Da der imidlertid efter Lampernes Antændelse hængaer nogen Tid inden de komme saaledes i Brand, at Fyret kan udfolde sin fulde Virkning, og Mørket i disigt Veir ofte indtræder saa hurtigt efter Solens Nedgang, at en Skipper ikke tydelig kan see Landet, saa at han kan tage Kiending deraf indtil Fyret kommer saaledes i Brand, at det kan tiene ham til Veiledning, saa er der til det Kgl. Generalkommander indkommet et Andragende om, at Fyrene maatte tændes tidligere end forhen er skeet. Collegiet har derefter ved Circulaire tilkiendegivet alle Fyrinspecteurer, at de skulle antænde Fyrene saa tidligt, at Lamperne kunne være i fuld Brand til de ovenfor angivne Tider, eller i fornødent Fald endog tidligere, saa at Fyret kan være i sin fulde Virkning, naar Skibe eller andre fierne Gienstande ikke længer kunne stielnes fra Fyrtaarnet.

(Hd. Tid. 11te Jan. 1814).

Sorandring ved Honsleur Fyr.

Den 15de December 1843 tændtes første Gang det nye Fyr paa den østlige Havnedæmning ved Honsleur. Det er af rød Farve og stadigt, har en Høide af 36 Fod over Havet, og er svingligt i 8 Dvartmiils Afstand. Det gamle Fyr, som laa i S. D. omtrent 900 Fod fra det nye Fyr, er ophørt paa samme Tid.

(Hd. Id. Nr. 10, 1811).

Announce om Sorandringer ved de svenske Fyr paa Oland og Grønflær ved Stockholm.

Fyrtaarnet paa Olands sydre Odde vil i Løbet af indeværende Aar for en Deel blive nedrevet og paany opmuret til samme Høide, som Taarnet nu har, samt et Lindse=Apparat af 2den Glasfe, med stadigt brændende Fyr, blive anbragt deri. Taarnets Ombygning tager sin Begyndelse næstkommende 1ste Mai og fortsættes Sommeren over, saa at det nye Fyrapparat vil blive tændt, om muligt, i indeværende Aar.

Grønflærs Fyrtaarn ved Sandhamns=Indløbet til Stof-

holm vil paa samme Tid blive ombygget, og Fyret forandret fra Steenkuls til stadigt Lindsefyr af 3die Klasse.

Under Ombygningen og Forandringen af disse Fyr vil der fra Taarnene midlertidigt blive vliist Fyr med en udhængt stor Lanterne, og for det Tilfælde, at Forandringen af forstærkede Fyr ikke maatte kunne fuldføres iaar, vil der i Wintermaanederne, fra 1ste Novbr. til 1ste April, paa Toppen af Taarnet blive anbragt et temporairt aabent Steenkulsfyr. Nærmere Bekendtgjørelse om de nye Fyrs Tænding vil udgaae.

(Hb. Ib. Nr. 16, 1844.)

Havnefyr ved Landskrone.

Et Havnefyr er oprettet i Landskrone, bestaaende af en Lygte i et paa Skibsbroen opført Stillads, hvilket herefter vil blive holdt brændende fra 15de Septbr. til 15de Mai, paa de for alle svenske Fyr bestemte Tider, nemlig fra $\frac{1}{2}$ Time efter, til $\frac{1}{2}$ Time før Solens Nedgang og Opgang. Det tændtes første Gang den 20de Januar d. A.

(Hb. Ib. Nr. 17, 1844.)

Forandret Fyr ved Madras.

Fra 1ste Januar d. A. brænder Fyret i det nye Taarn, opført umiddelbar Nord for Murene af Fortet St. George, og Fyret i det gamle Taarn indensfor Fortets Mure er ophørt. Det nye Fyr er 128 Fod over Havet, og kan sees fra Dækket af et Skib i 20 Qvartmiles Afstand. Det er et Blinkfyr, hvis Blink forholde sig til Formørkelserne som 2 til 3. Fra den yderste sydøstlige Kant af Pulicat Grundten peiles det nye Fyrtaarn i S. 23° W., 13 Qvartmiles Afstand; men man bør, ved at anduue Madras, ikke bringe Fyret sydligere end S. 28° W. eller S. S. W. $\frac{1}{2}$ W., med mindre man er fuldkommen sikker i sit Bestik. Erfarende advares om den alvorlige Fare, de udsætte sig for, ved ufor-sigtigen at nærme sig den farlige Pulicat Grund, da tyk Luff eller andre Marsfager kunde forhindre Sigte af Fyret. Skarpt Udskil, og at holde Loddet slittigt gaende, er nødvendigt.

(Hb. Ib. Nr. 71.)

Syr paa Palmajola, Italien.

Paa den lille *De Palmajola* i *Piombino-Strædet* (østenfor *Elba*) er i den øverste Deel af det derværende Fyrtaarn anbragt et lille stadig Fyr, som vil blive holdt tændt fra 15de Januar dette Aar. Det er omtrent 320 Fod over Havet, og skal ombyttes med et Lindesfyr af 2den Klasse, som er under Arbeide, hvorom nærmere Bekjendtgjørelse vil skee. (Sp. Tr. Nr. 17.)

Syr paa St. Thomas i Vestindien.

Paa Sydøstspytten af Havnen er opført et Fyrtaarn, omtrent 400 Fod fra Søen. Lanterneren er 95 Fod over Vandet. Mærket, det østlige Hjørne af Fyrtaarnet overet med Sydvesthjørnet af det lille Kogehuus nordensfor det, bringer $\frac{1}{2}$ Rabbellængde fri af "Trianglerne". (Naut. Mag. April 1844.)

Opdaget Banke udfor Cap St. Thomas, Brasilien.

Den 6te December 1843 om Formiddagen, paa Veien til *Mio Janeiro*, bemærkede den engelske Orlogsbrig "Pilot" at Vandet forandrede Farve, hvorfor man loddede, og fik 35 Favne Sandbund. Kl. 10 havde man 25 Favne. Kl. 12 M. D., paa 21° 44' S. Br. 39° 35' Syd. B., fik man 16½ Favne, og grundede strax efter saaledes op, at man i Styrbords Nost havde 15 Fv., i Bagbords ikke meer end 9 Fv. Kl. 4 E. M. havde 12½ Favne. Farten var 3 Miil; Rulingen fristede, hvorpaa man fik 16 og 17 Fv., og kort efter atter 12½. Efter nogen Tid var ingen Bund at faae med 20 Favne, hvorpaa man lod sig noie med at kaste Loddet hver ½ Time indtil Midnat. Om Middagen stod man N. D. t. D. ½ D. 140 Qv. M. fra Cap Frio, D. ½ N. 80 Qv. M. fra Cap, St. Thome, S. S. D. ½ D. 109 Qv. Miil fra *Espiritu Santo*. Der er ingen Banke aflagt i noget Raart, saa langt ude, paa den nævnte Brede og Længde, skiondt Lodstuddene vise, at der er meget ujevn Grund. Skibe paa Veien fra England til *Mio* vilde i stiv Ruling finde en slem Sø her. Strømmen satte "Pilot" Sydøst efter omtrent 32 Qvartmiil i 24 Timer.

(Nautical Mag. April 1844)

Nyt Kiendetegn for Fyrskibet i Drogden og det for Anholts Knob.

Fyrskibet „Drogden“ for Dragor, som hidtil har ført et rødt Flag paa Fortoppen, vil for Eftertiden føre en rødmalet kugleformig Kurv af $4\frac{1}{2}$ Fods Diameter paa Fortoppen, omtrent 56 Fod over Vandfladen. (Hd. Bd. Nr. 47). Det samme Kiendetegn vil ligeledes Fyrskibet for Anholts Knob føre. Kurven er 4 Fod i Diameter og circa 52 Fod over Vandet.

(Hd. Bd. Nr. 21.)

Nyt Fyr paa Skerryvore, N. V. Kyst af Skotland.

Skerryvore Klippen ligger paa $56^{\circ} 19' 22''$ N. Br. og $7^{\circ} 6' 32''$ Syd. B. f. Gr. Rundt om den ligger flere farlige Skær; saaledes: Macenzies Rock i B. t. S. omtrent 3 Qvartmile fra den; Stevensons Rock i B. $\frac{1}{2}$ N. $2\frac{1}{2}$ Qvartmil, og Brecknells Rock midt imellem begge.

Det paa Skerryvore opførte Fyr er omdreieude, med et stærkt Blink hver Minut. Lanteren er aaben til alle Sider og 150 Fod over Vandfladen. I klart Veir ville Blinkene kunne sees i en Afstand af 18 Qvartmile.

(Hd. Bd. Nr. 23.)

Nyt Fyrskib ved Cork Ledge, udenfor Harwich.

Et Fyrskib er udlagt ved Grunden Cork Ledge, udfør Harwich Havn; det ligger paa $4\frac{1}{2}$ Fv. Vand i S. D. $\frac{1}{4}$ D. fra Harwich høie Fyrtaarn. Fyret er omdreieude og af stor Klarhed. Det tændtes 1ste Mai d. N.

(Naut. Mag. Mai 1844.)

Fyr paa Isle of May, Øst-Kyst af Skotland.

I Forbindelse med det forrige Fyr paa Isle of May, er opført et nyt Fyrtaarn, hvis Fyr tændtes første Gang d. 15de April d. N. Hensigten med det er, at det skal tiene til Ledefyr for Skæret „North Carr Rock“. Det er stadigt og af almindeligt Skin; det staaer omtrent 130 Fod lavere end det gamle Fyr og N. D. t. N. for det. Fyrene sees tydeligen adskilte, det ene ovenover det andet, og naar de ere overeet, har man dem i S. B. t. S. $\frac{1}{4}$ S. og N. D. t. N. $\frac{1}{4}$ N., de lede da omtrent $\frac{1}{2}$ Qvartmil østenfor North Carr Rock. Fyrene maae paa ingen Maade faaes aabne mod Vesten.

(Naut. Mag., Mai 1844.)

Tidsignal fra Dagtskibet ved Selsingør.

Saalænge Dagtskibet er paa Stationen vil der dagligen ved en nedfaldende Kugle blive tilkiendegivet det Dieblis, da Middelmiddag i Greenwich indtræffer, for at Skibsførerne kunne komme til Kundskab om Standen af deres Ubre. Enhver Skibsfører vil derfor have Udgang til at sammenligne sit Uhr med Dagtskibets Chronometere.

(Sb. Id. 6te April.)

Nyt Fyr paa St. Johns Point, County of Downs, N. O. Kyst af Irland.

Fyrtaarnet paa St. Johns Point, paa Østfiden af Dundrum Bay ligger paa 54° 13, N. Br. og 5° 40' B. Længde. Fyret er omdreieende og viser, i en Minut, med fuldt Ekin i 45 Secunder, formørket i 25 Secunder. Hviden er 62 Fod over Vandfladen med Springtids Høivande. Taarnet er malet hvidt med Tag og Gallerie af brun Farve.

(Sb. Id. 12te Mars).

Nedlæggelse af Marks-Fyr, Sydkysten af Norge.

Paa Grund af den Forverling, som let kunde opstaae imellem Fyrene paa Lindesnes og Marks, samt Fyrene paa Torungerne, naar disse sidste blive tændte, er det bestemt at Marks Fyr skal sloifes og at Fyret skal slukkes 1ste Juli 1844.

(Sb. Id. Nr. 62.)

Nyt Fyr paa „Breakwater“ ved Plymouth.

Det Fyrtaarn, der er opført paa Bestenden af Dæmningen (Breakwater) i Plymouth-Sound, er nu fuldendt, og der blev første Gang vilst Fyr derfra d. 1ste Juni 1844, hvorefter Fyrskibet blev borttaget. Lanternen er 63 Fod over Vandfladen med Springtids Høivande. Fyret er rødt i alle Retninger mod Søen, men hvidt ind efter mod Dæmningen. I tykt Veir ringes med en Klokke.

(Sb. Id. Nr. 66.)

Fyr paa Brindisi, Kongeriget Neapel.

Paa Molen af Fortet, der vender mod Søen, er opført et Fyrtaarn af omtrent 100 Fods Hvide over Vandet. Fyret her, som tændtes d. 20de Januar 1844, er stadigt.

(Naut. Mag. Juni.)

Blandinger.

Om den Guano, der findes paa Færøerne.

Meddeelt af Hr. Capt. Et Jrminger.

Endskiøndt der paa Færøerne haves en saa stor Fuglerigdom, som vel nogetsteds paa Jorden, er Mængden af Guanoen dog kun ringe i Forhold til den, der findes paa Itschaboe og andre Steder i den hede Zone.

Den findes paa Færøerne 1) paa de saakaldte Fuglebjerg, hvor Fuglene have deres Nedar; dog er den vanskelig at erholde her — ofte kun ved at lade sig fise ned ad Precipicerne ved Hjælp af Louge, da Fuglebjergene ere meget steile — desuden er den her blandet med Jord og Græs; 2) findes der hist og her paa Øerne saakaldte Fugletuer — de ligne Mudvarpestud, dog noget mere conistbannede — de bestaae for en stor Deel af Fuglemøg, Græsrødder og Jord; 3) findes den i meest ublandet Tilstand paa nøgne Holme, dog i Almindelighed ikke over saa Liniers Tykkelse — den er hvid og ligner Kalk; det er indlysende, at det vil være et langvarigt Arbejde, af saa tyndt Lag, at samle en Tønde — en heel Skibsladning maastee umulig. Ifald Guanoen i den hede Zone kun bestaaer af Fuglemøg, maa Aarsagen, hvorfor den der undertiden findes i Lag af 30 à 35 Fods Tykkelse, ligge deri, at den kan samle sig i Lag i den tørre Aarstid, hvorimod den paa Færøerne, formedelt Climatets Fugtighed, ideligen bortskylles af den hyppige Regn.

Endskiøndt den færøeste Guano, paa Grund af dens ringe Mængde, neppe bliver Gienstand for Handel, vil det maastee dog interessere at vide i hvilket Forhold den staaer til nogle andre Guano-Arter.

Den, fra Færøe analyserede, er fra Høviigsholmen, og i aldeles ublandet Tilstand hjembragt af mig.

Den følgende Analyse er af Hr. Prof. Forchhammer, som har havt den Godhed at tillade mig at meddele den her.

„Ved en Betragtning af Guano'ens Virksomhed som Gødningemiddel, kommer det især an paa at bestemme, hvilke Bestanddele der fortrinsviis befordre Plantevæksten. Hvis der ikkun var et eneste

Stof, der kunde betragtes som Plantenæring, vilde en saadan Sammenligning være meget let, og paa denne Maade have de franske Chemikere Bousingault og Pagen betragtet Gjødningsmidlernes Forhold, idet de antog Quælstofmængden som Maalestof for Gjødningsens frugtbariggørende Egenskaber. Ifølge deres Undersøgelser indeholder Guano'en fra Sydamerika meget forskellige Quantiteter Quælstof, og de have anført Quælstofmængden i 3 forskellige Sorter, hvoraf den ene, som synes at være den der almindeligen indføres i England, indeholder 6,201 Procent Quælstof, medens den samme Sort, som ved Sigtning var befriet for grove indblandede Masser, indeholdt 7,407 Procent, og en Guanosort, der directe var indført i Frankrig, indeholdt 15,732 Procent Quælstof. Guanoen fra Høivig paa Færøerne, som Herr Capitainen har bragt med, nærmer sig særdeles meget til denne sidste franske Sort, idet den indeholder 15,06 Procent Quælstof."

"Da alligevel Quælstoffet paa ingen Maade er den eneste Bestanddeel, som Planterne optage af Gjødningsen, saa maa der ogsaa tages Hensyn til de øvrige Bestanddele, hvoriblandt Phosphorsyre og Kali ere de vigtigste. See vi derfor hen til Mængden af Phosphorsyre, som næst Quælstoffet er den Bestanddeel som Planterne mindst kunne undvære, indeholder den færreste Guano fra Høivig 9,30 Procent, medens en af Volkel analyseret amerikansk Guano indeholder omtrent 12,5 Procent Phosphorsyre. Kali forekommer i de fleste Guanosorter ikkun i ringe Mængde og mangler næsten ganske i den færreste."

"Naar vi tage alle disse Forhold sammen, viser det sig, at den færreste Guano vilde være et ligesaa fortrinligt Gjødningsmiddel som de bedre af de fremmede, og det kommer ikkun an derpaa, om den kan erholdes i tilstrækkelig Mængde."

Strøm-Experiment med udkastet Glaske.

Honble Hudsons Bay Company Barque „Prince Rupert”.

This bottle was thrown overboard at the mouth of Hudsons Straits on 21st July 1843 in latitude 61° 20' North, longitude 63° 40' West, in order to ascertain which way the current sets.

Whoever finds this will greatly oblige by reporting it, to

the editor of the Nautical Magazine at W. H. Allen et Co.
Leadenhall Street. London.

D. S. Herd,

All well.

Commander.

Flassen blev iland ved Baagøe, en af Færverne, d. 25de Mai 1844. Den blev funden af Fiskere fra Quivig og aabnedes i Vidners Overværelse.

Den hurtigste Reise over Atlanterhavet.

Den hurtigste Reise, der til Dato er gjort imellem Halifax og Liverpool, tilbagelagdes iflor (1843) af det nye engelske Paket-Dampskib „Hibernia“, Capt. Judkins, fra d. 18de Juli Kl. 2 E. M. til d. 27de Juli Kl. 5 E. M. Logbogen viser følgende Fart: Middag d. 19de løbet fra igaar E. M. Kl. 2: 234 nautic miles.

— d. 20de fra igaar M. D. 255

— d. 21de 276

— d. 22de 277

— d. 23de 271

— d. 24de 283

— d. 25de 290

— d. 26de 290

— d. 27de . . . og til Kl. 5 E. M. 350

hvilket udgjør en Distance af 2526 nautic miles giennemløbet i 9 Etmaal og 3 Timer og giver altsaa en Middelhastighed af noget over 11. 3 Miils Fart.

Briggen St. Croix og Orcanen paa Cuba.

En for den Hedfieldske Theorie om Orcanen interessant Riendsgjerning see vi os istand til at meddele fra vor Orlogsbrig St. Croix, Cap. Lieut. C. van Doctum. Denne Brig forlod nemlig sidstafvigte 5te October Ny-York for at vende tilbage til Stationen i Vestindien, da den om Aftenen d. 6te fik en saa haard Storm af N. D., at dens Seilsøring reduceredes til klosrebet Storemersseil paa Rand og Folkestagsseil. Briggen teede sig fortræffeligt under Bændsningen; men den umaadelige Sør, der reiste sig imellem den nordostlige Storm og Gulffstrømmen fra S. B., borttog begge Laaringsfartøjerne og Styrbords Finkenet fra Falderebet og heelt

forefter i en Længde af 45 Fod. Dette tilligemed Vortskyllingen af det Gods, der laa henstuvet i Finkenettet, Tabet af alt Fierkræ, Smaacreaturer o. s. v. var al den Skade, Briggen led. Efter Midnat tog Veiret ikke mere til, og bedagedes henimod Morgenstunden.

Denne Storm er ved sammenhængende Riendsgierninger funden at være Orcanen, der hiemsøgte Cuba d. 4de og 5te. Dens Vandring mod Norden betegnedes med Brag og Havarier langs Kysten af Florida, Bahama-Bankerne og hele Kysten af Nordamerika, og lige op til Boston, hvor flere Skibbrud fandt Sted Natten imellem 7de og 8de. Paa dette sidste Sted synes Stormens Retning at have været fra Østen, medens Briggen St. Croix havde den fra Nordost; de forskellige Retninger, hvori den paa de forskellige Steder yttrede sig, ere, som bekiendt, Stormstøttens Omdreininger rundt en Axe eller Vortex, idet den strider frem i en Bane, der er uafhængig af den Direction, hvori den yttres sig paa hvert Sted, den kommer hen. Det vil ikke feile, at nærmere Constateringer af Tid og Omstændigheder ville give sikre Data til at beregne dens hele Bane m. m. hvoraf den smukke Medfieldske Theorie vil hente ny Bekræftelse.

At vor Orlogsbrig kan prise sig heldig, ved at slippe med en saa ringe Skade, fremlyser af de mange svære Forlis, der fandt Sted rundt om den. En paa St. Thomas hjemmehørende Brig, Clara, der samtidig med den forlod Ny-York, mistede begge Masterne og slap med Nød og neppe ind til Norfolk under Nødmaster. Den engelske Dampskibet passerede imellem Havana og Nassau 15 Skibsvrag drivende med Bunden iveiret. Nassau Aviserne berette Forliset af en stor Mængde amerikanske og andre Skibe samt mange Bahamafartøier, deriblandt 5 Amerikanere med Mand og Muus, ret af dem med 127 Passagerer. Den 6te havde man Orcanen paa Bermuda. I Havana forliste Orlogsbriggen Cubano, en Paketbrig og 2 Orlogsdampskibe foruden en Mængde Skibe og Fartøier af alle Nationer; man regner Antallet til 72.

Om Englændernes Rømning af Corunna i 1809.

Af Oberstlieutenant Wilkie.

(United Service Magazine, April 1844.)

Nebenstaaende Artikel, der efter Titelen maa forekomme vore Læsere at høre mere hjemme i et landmilitair Tidsskrift, have vi optaget her, saavel for den almindelige Interesse, Emnet har for Militaire af begge Etater, som især forbi den fremstiller et advarende Exempel paa den ubodelige Slæde, der kan opstaae af Mangel paa Enighed og Harmonie imellem Sø- og Landmagtens Høiscommanderende, hvor begge skulle agere i Fælledskab; ligeledes vises her et, ogsaa med Hensyn til vore egne Localiteter interessant, Exempel paa eller rettere Ublast til en Cooperation af Sømagten, som kunde have hadt den meest afgjørende Indflydelse paa hele Krigens Gang og Udfald.

De fleste Beretninger, jeg har seet, siges der „at Indskibningen af Armeen gik for sig med den største Orden og Regelmæssighed.“ Det er klart nok, at ingen af disse Skribentere vare nærbærende derved; men havde de kiendt Omstændighederne og overbeiet Tingene lidt nøiere, vilde de have indseet, at en ordentlig Indskibning af en Armeé i Mørket og uden Lanterners Hjælp fra Skibene var saa godt som en reen Umulighed. Saa lidt Orden var der, at 7—8 af de største Transportflibe i Ydre-Nheden stak deres Louge fra sig om Morgenens d. 17de Januar og stode ud til Søes uden at have faaet en eneste Soldat ombord, medens de mindre Skibe i Indre-Havnen vare fuldproppede med Mennecker. Paa et Skib af 350 Tons Drægtighed var der saaledes 1200 Mand, stuede saa tæt som Svinene paa et irsk Dampskib. Der var ikke Plads til at røre sig af Pletten, hverken paa Dækket eller nede, og Mange maatte staae i Bantene. Tre saaledes fuldstuede Skibe kom uklare af hinanden, under Forsøget paa at krydse ud af Baien, og drev ned paa Klipperne under Citadellet, hvor man maatte sætte Ild paa dem. Man kan gierne sige, at der i hele Flaaden

ikke var eet Skib, der havde 20 Mand af samme Regiment ombord (?). Læg alt dette sammen og siig saa, at dette var en regelmæssig Indskibning af en Armee! Reserve-Artilleriet med de Saarede og Syge bleve indskibede d. 15de uden Uorden eller Confusion; og Skibene vare ogsaa talte af divisionsviis, til at modtage Tropperne, af Oberst Anderson, men der manglede kun Tid og Dagens Lys for at Tingene kunde have gaaet for sig med Orden.

Alle de Mangler ved vort Transportvæsen under forrige Krig, som jeg tidligere i dette Tidsskrift har omtalt, viste sig ved Corunna i den højeste Grad. Saadanne Exempler paa Stupiditet, Egenfindighed og Kujonerie havde jeg aldrig kunnet troe mulige iblandt Folk, der kalde sig engelske Sømand. Jeg skal her kun anføre eet Exempel af mange, som kan bevidnes af Sir Denis Paet selv og andre nulevende Officierer.

Staden Corunna og dens Citadel tilligemed en Strækning høit Klippeland, hvorpaa der staaer et Fyrtaarn, danner en Halvø, der hænger sammen med Fastlandet ved en Tunge, hvorpaa Byen ligger med en Forstad, kaldet „Escadera“. Herved dannes to Bugter: Orsan Bugten, som er aaben mod Nordvest og i hvilken de fleste af vore Krigsskibe laae til Ankers, og paa den anden Side, Corunna Havn, der for største Parten er aaben mod Sydøst, men i det Indreste, hvor den befylder Stadens Mure, vender den ret mod Syd. I denne Deel af Havnen laae de mindre Transportflibe til Ankers; Linieskibet Norge og Fregatten Unicorn laae i Ydrebugten. Tidligt om Morgenen d. 17de Januar var Vinden S. S. V. frisk Kuling, hvilket var aaben Vind for Skibene i Orsan Baien og for dem paa Ydre-Nheden, men stil imod for dem i Indrehavnen. Skibene her maatte altsaa krydse sig ud, før de kunde klare det høie Land ved Citadellet og en lille Klippeø under det, hvorpaa der stod et Fort, som kaldtes Castellet. Der var meget tidligt giort Signal for Skibene at lette, hvilket kun lidet blev agtet paa; men længer hen paa Morgenstunden, da de Franske havde faaet et Feltbatterie ved St. Lucia, begyndte Skipperne at rappe sig. Alle de

der kunde komme ud vare væk i en Haandevending; mange af dem stal Tougene fra sig før de havde et Seil sat, og flere af dem uden at have en Soldat ombord. Iblandt Skibene i Indrehavnen var der den største Forvirring man kan tænke sig. Strækken over Franskmændenes Batterie var saa stor, at mange af Skibene kappede eller stal Tougene fra sig førend de havde taget nogen Forboldsregler; Følgen deraf var, at de dreve ombord paa hverandre, og 3 kom paa Grund ved det lille Fort paa Den, hvor Mandflabet forlod dem og stal Id paa dem.

Et af disse Skibe havde faaet over 500 Mand ombord af forskellige Regimenter, med 16 Officierer, hvoraf Sir Denis Paaf var den ældste. Uagtet alt hvad de forestillede Skipperen og Styrmanden, vedbleve disse dog haardnakked at paastaae, det var umuligt at komme under Seil med Vinden som den var. Det hialp ikke, at man sagde dem, at naar de andre Skibe kom bort, vilde Franskmændenes Id blive rettet paa dem alene. I denne Forlegenhed gif en Officier af samme Regiment som jeg, den nuværende Commandant i Chatham, hen til Sir Denis Paaf og tilbød sig at bringe Skibet ud, da han havde lært saa meget af Skibsmanøvren under sit Ophold i Vestindien, at han nok torde paatage sig det. Obersten betænkte sig lidt paa at tage et saadant Ansvar paa sig, og sagde derpaa til Skipperen, at han gav ham endnu 5 Minuters Betænkningstid; men han afflog det rent ud. Han blev da advaret om, ikke at blande sig det Ringeste i Commandoen, og Capitain Willshire tog Roret. Soldater fattes til Fald, Skjoder og Braser, og en Matros ved hver, for at sige dem naar de skulde hale. Et Spring blev sat paa Touget; Mærseil og Klyver, som allerede vare løs, bleve skjødede for og heiste; der blev halt ind paa Springet; Touget kappedes, da Seilene fyldte, og Skibet faldt af imod det saa meget frygtede Batterie. Under denne Manøvre løb de Fare for at dele Skæbne med de Skibe, der dreve i Land; et af dem kom dem saa nær, at det nær havde taget deres Mefansbom overbord. Medens alt dette gif for sig var Skipperen som ude af sig selv, af Arrighed og Frygt; han løb omkring og

bandte paa, hvert Dieblif, at de vilde løbe Skibet paa Grund, og hver Gang han hørte et Skud dukkede han Hovedet ned imellem Skuldrene som en Skildpadde. Capitain Willshire brød sig ikke herom; med Loddet gaaende stod han saa langt over at han paa den anden Boug kunde klare Castellet og Bragene ved det; han gik derpaa overstag og strækkede ud af Baien. Da de vare komne saa langt ud at de kunde bære af, og fremfor Alt vare klar af de lange Ottepundigere, sagde Skipperen: „Nu vil de vel lade mig faae Commandoen af mit Skib igjen?“ og han spankulerede omkring saa tiel igjen som om Intet var hændet.

Dette er et Exempel paa, hvordan Skipperne vare; nu om deres Underhavende. En Bekjendter af mig, en Sø-Officier fra et af Linieskibene i Orfan Baien, blev sendt rundt om Pynten til Corunna Havn med Ordre, først paa Natten d. 16de. Da han roede ind tæt under Land, stødte han til sin Forundring paa en stor Forsamling af Baade, der laae til Ankers i Lø af det høie Land af Pynten. Paa hans Spørgsmaal om, hvo de vare, svarede de, at de hørte til Transportskibene og laae der for at vente paa Ordre. Da han vidste, at Armeen skulde indstibes den Nat, syntes han det var et forunderligt Sted for dem at ligge paa, og da han kom ind paa Corunna Mbod gik han ombord paa Norge og meldte det til Capitain Mainier, som strax sendte en Officier ud for at bringe dem ind i Havnen. Saaledes var det kun ved et reent Lykketræf at ikke disse betydelige Indskibningsmidler kom til at savnes ganske, da man skulde bruge dem. Havde det ikke været for de yngre Sø-Officiers utrættelige Iver og deres Mandskabs overordentlige Anstrængelser, vilde Trethedelen af Armeen være bleven tilbage. Disse brave Folk havde fra Morgenstunden af været uafbrudt i Arbejde med at indstibe Baggage og Invalider, uden at faae Noget at leve af, og da det blev mørkt maatte de bugserne Baade fulde af Tropper ud til Skibe, som der ikke var giort det Mindste for at de kunde finde i Mørket. Efter at have roet om paa Lykke og Fromme bleve Officiererne nødte til at sætte Soldaterne ombord paa det første det bedste Skib, saa at der var en Ende

paa al planmæssig Fordeling, og Soldaterne bleve blandede mellem hverandre i den grændseløseste Uorden. Da Skibene kom til England kostede det Generalquarteermesterne i de forstieilige Districter, hvor de kom ind til, en utrolig Noie for at bringe Orden tilveie i dette Virvar, og meer end 2 Maaneder hengik før de forstieilige Regimenters Mandskab kunde støde til deres respective Corpseres Hovedquarteer. Dette kaldte man: „at Armeens Indskibning gif for sig med den største Orden og Regelmæssighed.“

Jeg har allerede omtalt de Sø-Officierer, der vare i Baadene, og deres Mandskab med den Noes, de fortiente for deres overordentlige Anstrængelse, men uforklarlig var og er mig Krigsskibenes totale Inaktivitet og Tausbed under hele Romningen. Enhver Fremmed, der havde været nærværende, maatte have taget dem for neutrale Skibe. Jeg har deeltaget i adskillige Landinger paa en fiendtlig Kyst under Bedækning af Krigsskibe, hvor hele Strandbredden har været bestrøet med Kanonkugler fra dem; men ved denne Indskibning af en engelsk Arme, under ganske eiendommelige Omstændigheder, hvor den nylig havde mistet sin tappre Anfører — der lod det som om man ikke bekymrede sig mere om dem, end om det var spanske Køer eller Heste der indskibedes. Var der nogen Uenighed imellem General Moore og Admiral de Courcy? Var denne Sidste jalour over at han skulde modtage Instructioner og Ordre af den Første? Eller var han ærgerlig over at være jaget afsted midt om Vinteren fra den lune Vinterhavn i Vigo til den aabne og farlige Nhed ved Corunna? Noget Saadant maa der upaatvivlelig have været i Veien. I General Moores Levnetsbeskrivelse, forfattet af hans Broder, findes den Passage: „den 14de om Aftenen ankrede Transportskibene fra Vigo ved Corunna.“ Der nævnes ikke et Ord om, hvorledes disse Skibe kom der og paa hvis Ordre, og dog vare de under Bedækning af en Eskadre af 4 Linieskibe og 4 Fregatter. Admiral de Courcy havde sit Flag heist paa det 80 Kanonstib *Tonnant*, og havde *Bille de Paris* paa 100 Kanoner, *Zealous* og *Morge* paa 76 Kanoner, foruden de 4 Fregatter under sig, og de omtales ikke med ret Ord i

Levnetsbeskrivelsen. Kunde der være nogen Tvivl om at der herskede Kulde imellem de Høistcommanderende af begge Stater, behøver man blot at gjøre opmærksom paa, at man med en saa betydelig Svæmgt tillod de Franske at oplaste et Feltbatterie af 13—14 Kanoner paa Strandbredden og drive en heel Transportflaade ud af Baien, som en Flot Bidskærs, i den største Confusion. Jeg vil endnu gaae videre og paastaae, at dersom Admiralen og Generalen havde deelt Anskuelse og handlet i Enighed og efter samme Plan, vilde der ikke have været nogen Nødvendighed for at levere et Slag paa Hviderne udenfor Corunna, og endnu mindre, efter at have vundet en afgjort Seir der, vilde man behøvet at lade Tropper, som nys havde slaaet Fienden, flygte ombord, Hulter til Bulder, paa deres Skibe i Mørket. Selv imellem Sø-Officiererne heerd det dengang, at dersom den Næstcommanderende, Sir Samuel Hood, havde været den Øverstcommanderende, vilde man have faaet ganske andre Ting at fortælle om fra Corunna. Jeg har allerede sagt, at Norge laae inde i Corunna Bai, hvor vi vare; et eneste velrettet Lag fra dette prægtige Skib vilde have splittet det franske Feltbatterie omkring i Sandet. Den eneste Notice det tog af Batteriet var at affyre 3—4 af dets Bakskanoner imod det; jeg formoder at det var, hver Gang Franskmændenes Kugler kom det for nær, ligesom for at sige: skyd kun paa Transportskibene saa meget I ville, men lad mig være. Dette var Alt, hvad 4 Linieskibe og 4 Fregatter gjorde for at dække Indskibningen, som dog var den eneste Hensigt med deres Nærværelse. Den Tanke slog mig dengang, at de franske Artillerie-Officierer ikke vilde gjøre os nogen videre Fortræd, men blot skræmme Skibene bort; thi meente de det virkelig alvorligt, har jeg ikke seet Artillerie stettere betient. De havde oplastet deres Batterie, uden at molestere, tæt ved Strandkanten og paa Waterpasfluds Distance fra den hele Klynge Skibe, og dog hørte jeg ikke om nogen Skade iblandt dem. Da Norge havde forladt Baien med Transportskibene, og Fregatten, jeg var ombord paa, var ene tilbage, for at opsamle Efternølere og Folkene fra de strandede Skibe, var Batteriets Ild ret-

tet paa os i en temmelig lang Tid; mange Kugler gik over os, for om, agterom og igiennem Taffelagen; men kun 2 traf os i Straaget; en traf en Baad paa Siden af os, fuld af Soldater; Baaden sank, men ingen af Soldaterne saaredes og alle bleve lykkeligen biergede af de andre Baade. Da jeg sagde til Capitain Hardyman, Fregattens Chef, „Kan De ikke lade de Karle forstaae, at De har Kanoner ombord?“ svarede han: „Jeg vilde ønske jeg kunde, men vi have ingen Ordre dertil.“

For at vise, at det ikke er hen i Taaget, jeg taler om Corunnas Forsvar, skal jeg her anstille en Sammenligning imellem den Styrke, Fienden havde at disponere over foruden den han bragte i Slaget, og de Midler, vi vare i Besiddelse af, dersom Admiralen havde fundet for godt at tage Deel med i Spillet. Efter de bedste Autoriteter beløb den hele franske Styrke, der var i Bevægelse for at forfølge vor Armee, sig til 60,000 Mand og 91 Kanoner; den Deel, der var umiddelbart under Marskalk Soult, bestod af 25,000 Mand og 54 Piecer Artillerie. Loisons og Heudelets Divisioner, som vare nogle Marscher tilbage, kunne anslaaes til 19,000, og Marskal Ney, endelig, med 16,000 Mand og det svære Artillerie, stod i Omegnen af Astorga. De Franske havde maaskee lidt endnu mere end vi, ved Marschens Fatiguer, og havde maattet efterlade en stor Mængde Folk paa Veien; men da Labordes Divisioner vare stodte til før Slaget, kan man maaskee anslaae Soults hele Styrke til lidt over 20,000, hvoraf 4,200 var Cavallerie, formindstet, udentvivl, til det runde Tal 4000. Da denne Vaabenart ikke kunde være til anden Nytte i en Beleiring, end som Fourageuxer, ville vi slaae en Streg over disse 4000 Mand og der bliver da tilbage 16,000 Mand Infanterie og Artillerie, som er omtrent 1500 meer af samme Vaabenarter end den engelske Armee, hvilken vi ville antage at befinde sig indenfor Corunnas Volde. Den franske Armee under Soult havde oprindeligen 54 Piecer Artillerie, hvoraf sikkert mange ere blevne tilbage paa Veien, ved Tabet af Heste og af andre Marsfager; lad os imidlertid antage, at der har været 50 Kanoner af alle Slags,

hvoriblandt der vistnok fandtes nogle af svær Caliber, men i det Hele var kun Feltartillerie, som ikke er beregnet til at styde Breche med. Paa den anden Side havde vi 14,500 Mand gode Tropper, Infanterie og Artillerie, som endvidere kunde have været forstærkede med det demonterede Cavallerie; der var 3600 Mand's Besætning paa Krigsskibene, hvoraf Halvdelen kunde have været affeet til Tjeneste paa Landbatterierne, og der var 500 Mand Nationalgarde i Corunna, Folk, man kunde lide paa, hvilket viste sig ved, at de holdt ud indtil alle vore Tropper vare indskibede. Der var omtrent 20 Piecer brugbart Skyts monteret paa Corunnas Bølge og 7—8 i Citadellet, hvilke begge kunde være blevne fuldt forsynede med Kanoner fra Skibene. De 4 Linieskibe og 4 Fregatter kunde tilsammen præsentere Bredsider til Beløb af 245 Kanoner, foruden dem paa de armerede Transportsskibe. Lægger man hertil Kanonerne paa Bøldene og Citadellet, vilde der idetmindste have været 270 Kanoner til at bestryge Approcherne til Staden, og det svært Skyts imod Feltartillerie.

Vore Soldater havde 4 Dages Hvile, vare velforsynede med Levnetsmidler, havde Tid til at faae deres Sager lidt i Orden og ombytte deres beskadede og forslidte Vaaben med nye fra Magazinerne samt forsyne sig med frisk Ammunition, medens Franskmændene udenfor Staden vare uden Ly, halvnøgne og forhungrede. Antager man at Loisons og Heudelets Divisioner vare komne til, vilde de kun have forsøgt Banfælsighederne i Soult's Stilling, ved at formindske og udtømme hans Hiælpekilder, og ethvert Forsøg paa at tage Pladsen ved et coup de main vilde have været Galsskab, baade med Hensyn til dens Fasthed og Besætning samt Understøttelsen fra Skibene. Endskiondt Corunna ikke engang kunde fortiene Navn af en Fæstning af 4de Rang, var den dog ikke blottet for Forsvar; tværsøver Landtungen strakte sig en Bølge, der havde en Bastion paa Midten og ved hver Ende en irregulair Halvbastion; for Courtinerne laae Maveliner med en Grav, bedækt Wei og Glacis, Alt i fortræffelig Stand. Citadellet havde ind imod Byen 3 Bastioner og Maveliner foran de to Courtiner, Grav, bedækt Wei og

Glacis; det laa høit, i Linie med Høiderne udenfor Staden; begge disse Bærker kunde i nogle faa Timer have været fuldt besatte med Kanoner. Et Linieskib, fortsøiet saa høit oppe i Orsan-Baien, som Dybden tillod, kunde have behersket alle Tilgange til Halvøen; et andet Skib i samme Bai, samt de armerede Transportstibe, kunde have rensset Høiderne omkring Corunna, medens 2 andre Linieskibe kunde have været posterede lige ud for San Diego Pynnten og Landsbyen St. Lucia, hvor de kunde have aldeles domineret saavel hele Kysten rundt om Corunna Bai som den store Landevei til Betanzos, ad hvilken Marskalk Soult maatte have hentet sine Forstærkninger og Tilførsel. En af Fregatterne kunde have været posteret ved Mundingen af Merofloden, og de andre enten i flankerende Stillinger eller holdte under Seil for at være parate til at handle efter Omstændighederne. Med en saadan Disposition af vor Magt kunde der ikke være Tanke om en attaque d'embloée (selv da alting var i den høieste Confusion ved Indskibningen, og Bærkerne kun forsvarede af Nationalgarden, gjorde Franskmændene ikke Forsøg engang paa at angribe dem) og en regelmæssig Beleiring var over deres Kræfter; havde de sendt Bud til Astorga efter deres Artillerie og Reserve, vilde det have været 14 Dage for de kunde faae dem, og i hvilken Tilstand vilde den franske Blokade-Armee da have været. Man kan indvende herimod, at Corunna var overseet fra de omkringliggende Høider og at Transportstibene i Baien kunde blive ødelagte af Ilden fra Fiendens Feltbatterier. Jeg har aldrig villet paastaae, at Corunna var i stand til at udholde en regelmæssig Beleiring, hvor Terrainet udenfor gav Beleirerne saa store Fordele; men denne Beleiring kunde ikke skee saasnart; Forsvarsbærkerne gave tilstrækkelig Beskyttelse imod et pludseligt Angreb og vilde have været af samme Nytte som Fortificationer i Almindelighed ere af, til at vinde Tid nemlig. Transportstibene kunde uden Fare have været lagt ud i det Yderste af Orsan Baien, da de herskende Vinde, som blæste haardt, vare Fralandsvinde. Disse Dispositioner vilde kun have udtrævet nogle faa Timer og været tilstrækkelige til at holde Soult Stangen, ind-

til hans svære Artillerie var ankommen. Vi kunde med den fuldkomneste Sikkerhed have ventet indtil vi saae Neys Colonner vise sig, og da i al Magelighed have forladt Corunna, med Havne i Bæ af os til begge Sider: var Vinden nemlig fra Syden, vilde den have bragt os til England paa 3 Dage, og var den nordlig, kunde vi paa lige saa mange Dage have naaet Lisabon. Det sidste Sted vilde have været langt at foretrække: forenede med Tropperne der, under Sir John Cradock, vilde vi atter have haft en Armee paa det Punkt, vi gik ud fra 4 Maanedes tidligere, og det lige saa talrig som den, hvormed General Moore forlod Portugals Hovedstad. Paa samme Tid vilde den franske Armee, oprindelig 60,000 Mand stærk, befinde sig indeklemmt imellem Galliciens guldne Bierge, og det midt i Vinteren, medens vor Armee, vel pleiet og styrket efter Felttoget, rigeligt forsynet og forstærket med friske Tropper, var parat til at begynde et nyt Felttog under de gunstigste Auspicier. En saadan Bevægelse vilde have været en langt kraftigere Diversion, end den uheldige Expedition til Bliesingen Sommeren efter.

Bed at opsanke Folkene fra de strandede Skibe fik vi Exemplarer af næsten alle Regimenter ombord i Fregatten. Der vare flere Officiere af Staben og General Burne, dengang Chef for det 36te Regiment; de kom ombord med ikke andet end hvad de gik og stod i. Fregatten var saa fuldproppet med Mennesker, at uagtet det var midt om Vinteren og det blæste en halv Storm, var Heden under Dækket næsten ikke til at udholde om Natten. Tabet af Folk paa denne Retirade viste sig siden at være meget mindre end man dengang antog, idet vi efterhaanden fik de fleste Savnede igjen. De der af Fatigue eller Svaghed bleve tilbage faldt vel i Hænderne paa Franskmændene; men Bevogterne vare næsten lige saa hjælpeløse som deres Fanger, og der gaves Leilighed si Mængde til at undvige, hvorved Spanierne vare dem behjælpelige. De fleste fandt saaledes Veien til Ferrol eller andre Havne i Asturien, hvor de kom ombord paa vore Krydsere. I mit eget Regiment fik vi, med Undtagelse af 2—3 Mand, som an-

toges at være omkomne af Fatigue, alle de Savnede tilbage enten medens vi laae i Canterbury før vi gik til Bliesingen, eller efter vi vare komne tilbage derfra.

Om Interpolation.

Naar man til et Tidspunkt imellem to Stationer søger en Function, finder man den almindeligviis ved at tillægge eller fradrage Functionen ved den udgaaende Station den til Tidspunktet svarende proportionale Part af Functionens Forandring, enten ligefrem eller rettet for 2den, 3die ic. Differents, alt efter den Grad af Nøiagtighed, man ønsker. Jeg skal her søge at vise, at man, ved at anvende Hastigheden (om fornødent, rettet) istedetfor den proportionale og rettede proportionale Part, kan opnaae, i første Tilfælde langt større, og i sidste Tilfælde en til praktisk Brug tilstrækkelig, Nøiagtighed, paa en meget nemmere Maade.

Kalder man for en Function (F), som har en jevn Bevægelse, dens Hastighed h , saa vil F , naar den fra Stationen T har bevæget sig i Tidrummet t , være blevet til $F + th$, og, for at erholde Functionen ved $T + t$ (F'), har man kun at tillægge eller fradrage F den proportionale Part af Bevægelsen for Tidrummet t .

Er Bevægelsen ikke jevn, men derimod Forandringen i Functionens Hastighed jevn, \circ : naar Hastigheden i ethvert lille, lige stort Tidsmoment t' forstørres eller formindskes med h' , saa vil Hastigheden ved Enden af det første lille Tidsmoment t' være $h + h'$ \circ :

ved t' vil Hastigheden være $h + h'$

" $2t'$ $h + 2h'$

" $3t'$ $h + 3h'$

ved $nt' = t$ vil Hastigheden være $h + th'$

og Functionen er ved Tidspunktet t bleven til $F' = F + \text{Sum}$

men af alle de Hastigheder, Functionen har havt for ethvert t' i t . Men denne Sum er, da Hastighederne efter det Ovenangførte udgjøre en arithmetisk Progression, hvori h' er Forholdsdifferentsen, liig Summen af første og sidste Led multipliceret med det Halve af Leddenes Antal, \therefore

$$= (h + h' + h + th') \frac{t}{2}$$

$$= th + (th' + h') \frac{t}{2}$$

$$\text{og } \mathcal{F}' = \mathcal{F} + th + (th' + h') \frac{t}{2}$$

I denne Ligning for \mathcal{F}' er th det, \mathcal{F} har tiltaget for den jevne Bevægelse h , og $(th' + h') \frac{t}{2}$ det, \mathcal{F} har tiltaget for Bevægelsens jevne Tilvæxt med h' . Men i dette Udtryk kan aabenbart det sidste Led $\frac{th'}{2}$ anses for forsvindende mod det første Led $\frac{t^2 h'}{2}$, og man har da

$$\mathcal{F}' = \mathcal{F} + th + \frac{t^2 h'}{2} = \mathcal{F} + t \left(h + \frac{t}{2} h' \right).$$

Men $h + \frac{t}{2} h'$ er Hastigheden ved $\frac{t}{2}$ eller ved det Tidspunkt, der ligger midt imellem Stationen T og $T + t$. Heraf følger:

1. at, naar Stationen for T kaldes T^0 og efter T T^1 , saa er den proportionale Part af Functionens Forandring fra T^0 til T og fra T til T^1 Udtryk for Bevægelsens Hastighed respective ved $\frac{T^0 + T}{2}$ og $\frac{T + T^1}{2}$; at altsaa Hastigheden ved Stationen T altid er rigtigere at bruge til $\frac{T^0 + T}{2}$ og til $\frac{T + T^1}{2}$ end den proportionale Part imellem T^0 og T og imellem T og T^1 (d. v. s. Hastigheden ved $\frac{T^0 + T}{2}$ og ved $\frac{T + T^1}{2}$); thi for et Tidspunkt t imellem $\frac{T^0 + T}{2}$ og T vil den Hastighed, som skal multipliceres med t for at erholde Rettelsen paa Functionen, være lige meget fiernet fra de i begge Tilfælde brugte Hastigheder ved $\frac{T^0 + T}{2}$ og ved T , nemlig: $\frac{1}{2}$ Station $-\frac{t}{2}$ og $\frac{1}{2}$ Station $-\frac{t}{2}$, og altsaa lige feilagtige, men i første Til-

fælde er t , som skal multiplicere den brugte Hastighed, $\frac{T - T^0}{2}$ + $(t - \frac{T - T^0}{2})$, i andet Tilfælde $\frac{T - T^0}{2} - (t - \frac{T - T^0}{2})$, eller respective $\frac{1}{2}$ Station + Afstanden fra Midten af Stationen til t , og $\frac{1}{2}$ Station - denne Afstand; for et Tidspunkt t imellem T og $\frac{T + T^1}{2}$ er derimod t den samme, men Afstanden fra den rette Hastighed ved $\frac{t}{2}$ til de brugte Hastigheder er i første Tilfælde $\frac{T^1 - T}{4} + (\frac{T^1 - T}{4} - \frac{t}{2})$, i andet Tilfælde $\frac{T^1 - T}{4} - (\frac{T^1 - T}{4} - \frac{t}{2})$; kun naar $t = \frac{1}{2}$

Station, er i begge Tilfælde t lige stor, de brugte Hastigheders Afstand fra den rigtige lige stor, liig $\frac{1}{4}$ Station, og Rettelsen lige feilagtig, idet Feilen tillige er størst paa begge Maader. Den Noagtighed, man opnaaer, ved, paa den angivne Maade, at bruge Hastigheden ved Stationen istedetfor den proportionale Part af Forandringen imellem Stationerne, er ikke ringe. Der- som Functionen f . Ex. er Solens Declination, som er angiven til hver Middag, vil Feilen paa første Maade kun være følgende Deel af Feilen paa anden Maade:

Al.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	$\frac{1}{23}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{17}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{5}{7}$	$\frac{11}{13}$	$\frac{1}{1}$

I de Tabeller for Solens Declination, jeg siden 1836 ud- giver, har jeg derfor altid angivet, som Udtryk for Hastigheden, Forstieken for $1'$, som finder Sted ved hver Middag, istedetfor den proportionale Part, saaledes som i Nautical Almanac. Prof. Encke har, i Berliner Astronomisches Jahrbuch, ved So- lens Declination for hver Middag givet Log. af Declinationens Forandring fra den foregaaende til den efterfølgende Dags Middag, hvad der her, hvor anden Differenti er constant, kan være et gyldigt Udtryk for Hastigheden og kan være bequemere for dem, som ere vante til altid at bruge Logarithmer til deres Beregninger, men som jeg dog, da Logarithmerne er en ny Function, der indføres, af Grunde, som det Følgende vil

oplyse, ikke ønsker Stationshastigheden udtrykt ved, men derimod ved den numeriske Forskiel i Functionen for et vist, passende lille Tidstrum, hvis Midte Stationsmomentet er.

2. Naar anden Differenti er constant, altsaa Hastighedens Forandring jevn, er denne i Forhold som den forlobne Tid, og man kan, naar man kender den for et vist Tidsløb, f. Ex. imellem 2 Stationer, altid ved en simpel Proportion erholde den for ethvert mellemliggende t , og derved Hastigheden ved dette t . Ved altsaa paa denne Maade at søge Hastigheden ved $\frac{t}{2}$, multiplicere den med t og addere eller subtrahere denne Forandring til eller fra Functionen ved T , har man Functionen ved t rettet for 2den Differenti.

Hvdr ingen Stationshastighed er nedskreven, kan man finde den for T ved at tage den proportionale Part af Bevægelsen for de 2 Stationer fra T^0 til T^1 ; er derimod den proportionale Part for et lille Tidstrum af Bevægelsen imellem T og T^1 nedskreven ved T , som i Nautical Almanac, kan man tage Medium af denne og den ved T^0 .

Exempel.

Find Solens Declination efter Nautical Almanac d. 17de Juni 1844 til Skl. $9^{\circ} 38^m$ i Greenwich.

Differenti for 1° d. 16de — $4.^{\circ}51$

— — — — 17de — $3.^{\circ}47$

Medium $3.^{\circ}99 = h$ Kl. 0 d. 17de

$3.^{\circ}47 = h - 12$ —

$\frac{12^{\circ}}{1} : \frac{0.^{\circ}52}{0.4} = \frac{4^{\circ}49^m}{0.4} \left(\frac{t}{2}\right)$

$\frac{1}{0.4}$
 $\frac{0.^{\circ}208}{3.99}$

$1^{\circ} : \frac{3.^{\circ}78}{9} = 9^{\circ} 38^m$

$\frac{34.^{\circ}02}{1.89} \left(\begin{array}{l} 30 \\ 6 \\ 2 \end{array} \right)$

38

13

$36.^{\circ}42$

$23^{\circ} 24' 26.1 \odot N. Decl. d. 17de Kl. 0.$

$23^{\circ} 25' 2.^{\circ}5 \odot N. Decl. d. 17de Skl. 9^{\circ} 38^m.$

Ved den almindelige Maade at rette Declinationen for 2den Differenti erholder man for 1ste Rettelse + 33."44

$$- 2den - + 2. 98$$

Rettelsen + 36."42, ligesom ovenfor.

Da Regningen for at finde h til $\frac{t}{2}$ (her 3."78) kun angaaer smaa Tidsstørrelser, kan man altid angive $\frac{t}{2}$ i en let Brøk af $T^1 - T$ eller, som her, af $\frac{T^1 - T}{2}$, og det Hele er ikke Andet end en simpel Hovedregning, som ingen Sammenligning taaler med Vidtløftigheden af at finde Rettelsen for 2den Differenti paa almindelig Maade.

Er 2den Differenti ikke constant, vil denne Maade ikke i Almindelighed give den Nøiagtighed, som den almindelige Maade, da denne deeltager noget i Rettelsen for 3die Differenti. I Nærheden af Stationerne er den imidlertid mere nøiagtig, og, omendstøndt Feilen vorer stærkt imod Tidspunktet, som ligger midt imellem Stationerne, er den dog ikke større end, at Metboden jo ofte vil afgive Nøiagtighed nok; i det Mindste vil det for Sømanden altid være Tilfældet til praktisk Brug. For Tidspunktet midt imellem Stationerne, hvor Feilen er størst, kan man finde Functionen nøiagtigt ved at søge den fra begge Stationer og tage Mediet deraf, da det ene Udtryk for Functionen netop er lige saa meget for stort, som det andet for lille. Metboden bør altid bruges fra hver Station til Midten af den foregaaende og efterfølgende Station.

Jeg skal, for at give et Exempel paa, hvor stor Feil man kan være udsat for, idet ieg bruger Nautical Almanac, antage Maanens Declination ikkun givet for hver 12te Time, men, for at erholde Stationshastighederne for Kl. 0 og Kl. 12 saa nøiagtige som muligt, tage den proportionale Part for 10' af Declinationens Forandring, respective imellem Kl. 23—1 og Kl. 11—13. Den største Feil maa finde Sted, naar Maximum for Hastigheden indtræffer imellem 2 Stationer, hvilket Stationshastighederne ikke angive, og i de Nar, Declinationen bliver størst, altsaa forandrer meest. Naret 1844 kan i denne Henseende kun ansees for et Middelaar; men i 1838 og 39 var Declinationen meget stor, og d. 25de Marts 1838 faldt den største Forandring omtrent ved Kl. 3; altsaa:

Find Maanens Declination d. 25de Marts 1838 til Mfl. 6 i Greenwiche.

Den 25de Marts er Maanens Declination

Kl. 0, S. 1° 44' 21."0, h = 181."517	
" 12, N. 1 53 21. 6, h = 180. 833	
181."517	
180. 833	
12': 0."684 = 3'	fra Kl. 12
0."171 (¼)	0."171
3' 1. 517	3' 0. 833
10': 3' 1."316 = 6'	10': 3' 1."001 = 6'
36	36
1° 48' 48."5	1° 48' 36."1
Kl. 0 S. 1 44 21. 0	Kl. 12 N. 1 53 21. 6
" 6 N. 0° 4' 27."5	N. 0° 4' 45."5 fra Kl. 0 N. 0° 4' 27
Ester Naut. Alm., 6 N. 0 4 36. 5	" 0 4 36. 5 " 12 " 0 4 45
Nettelsen fejl — 9."0	feil — 9."0 Medium 0° 4' 36

Denne Feil af 9" er jo vistnok stor, især i Sammenligning med den Næagtighed, som den almindelige Maade at rette for 2den Different's giver i dette Tilfælde (0."2 Feil); men Tidspunktet midt imellem 2 Stationer, som for den her fremsatte Maade er det feilagtigste, er, som bekendt, for den almindelige Maade altid det fordeeltigste, idet 3die Different's forsvinder, og her saa meget mere, som 4de Different's kun er ringe. Feilen aftager imidlertid fra dette værste Tilfælde, naar Hastigheden aftager, men især ligesom i fra Midten nærmer sig Stationerne.

For bedre at bedømme Methodens praktiske Værd, saavel med Hensyn til den større Næagtighed, den giver fremfor Brugen af den proportionale Part eller af Stationshastigheden, som ogsaa med Hensyn til den mindre Næagtighed, den giver fremfor den almindelige Maade, at rette for 2den Different's, skal jeg til Sammenligning i nedenstaaende Tabel give Feilen, som fremkommer i Maanens Declination paa alle 4 Maader til forskellige Klokketæller imellem Kl. 0—12 for 3 forskellige Tilfælde: 1) det ovenanførte værste Tilfælde, hvor Hastigheden er Maximum; 2 og 3) i 1844, som et Middelaar, nemlig 2) d. 24de Februar, da der finder en Mellemhastighed Sted, idet h Kl. 0 er 68."55 og Kl. 12 er 58."18, og 3) d. 30de Januar, da Declinationen har Maximum, og Kl. 0 h = + 13."365 og Kl. 12 h = — 0."54. Tegnet + er i Tabellen sat ved Feilen, hvor Nettelsen har været for stor, —, hvor den har været for lille.

Feil i Maanens Declination,

Rl.	naar den proportionale Part bruges;			naar Stationshastighederne bruges;			naar de rettede Stationshastigheder bruges;			naar Decl. rettes for 2den Diff. paa alm. Maade;		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
1	-0.7	-28.2	-38.1	-0.2	+2.5	+3.4	-0.4	-0.1	-0.1	+1.1	+0.3	+0.1
2	-1.8	-51.4	-19.2	-0.7	+10.0	+13.7	-1.4	-0.4	-0.2	+1.6	+0.4	+0.2
4	-4.2	-122.7	-151.1	-2.0	+39.1	+54.8	-4.7	-1.4	-0.8	+1.2	+0.3	-0.1
6	-6.2	-143.4	-25.2	-3.5	+120.8	+23.6	-9.0	-2.5	-1.6	-0.2	0.0	-0.3
8	-6.8	-123.3	-151.5	-7.4	+42.7	+56.4	-4.7	-1.2	-0.8	-1.4	-0.4	-0.5
10	-5.1	-52.3	-19.9	-2.0	+10.7	+14.1	-1.3	-0.3	-0.2	-1.7	-0.5	-0.5
11	-3.1	-28.8	-38.4	-0.5	+2.7	+3.6	-0.3	-0.1	-0.1	-1.3	-0.3	-0.2

9

Denne lille Tabel kan give Anledning til adskillige Bemærkninger med Hensyn til Brugen af de forskellige Metoder i de særskilte Tilfælde, som jeg dog ikke videre skal omtale, da de ligge aabentlyst for Enhver.

Man kan forfølge Methoden videre, og, naar man ikke er tilfredsstillet med den Nøiagtighed, som Anvendelsen af den proportionale Deel af Hastighedens Forandring giver, rette denne paa almindelig Maade for 2den Differenti, hvorved man vil opnaae en meget større Nøiagtighed; saaledes er Feilen kun i de ovenfor anførte 3 Tilfælde:

ved Kl.	2	4	6	8	10
for Nr. 1.	0.0	+0.02	+0.09	+0.02	0.00
			+1.0		
2.	0.0	-0.1	+0.1	+0.1	0.0
			+0.2		
3.	0.0	0.0	+0.2	+0.1	0.0
			+0.2		

Men, da dette udfordrer den samme Vidtløftighed med at søge 1ste og 2den Differentier for Hastighederne, som paa den almindelige Maade for Declinationerne, og, da Resultatet dog altid lader Noget tilbage at ønske mod Midten af Stationen, som Formlen ved Udeladelsen af Ledet $\frac{th'}{2}$ ikke, hvor t er saa stor, er stillet til at have, troer jeg det rigtigt, naar man under de her forudsatte Omstændigheder ønsker Maanens Declination fuldkomment nøiagtig til et Tidspunkt, som ligger i den midterste Halvdeel af Mellemrummet imellem Stationerne, strax at søge den efter den almindelige Interpolations-Formel, hvorved man da kan rette Declinationen for 2den, 3die, 4de Differenti, efter Omstændighederne.

Da nu saaledes, efter det Foranførte, den proportionale Part af en Functions Forandring er den stætteste Rettelse til Brug, og Stationshastigheden baade simpelt og med en let foretagen lille Retelse afgiver en langt større Nøiagtighed, var det at ønske, at man i Ephemeriderne, især dem, der ere bestemte for Sømanden, vilde give Functionernes Hastigheder ved Stationerne for et passende lille Tidsrum, istedetfor de nævnte proportionale Parter.

Den Omstændighed, at intet ubrugt Exemplar af Nautical Almanak kan tilbageleveres, gjør Boghandlerne frygtsumme for at have den i Forraad, Prisen bliver stærkt opstruet og, hvad der

er det Børste, i et paagældende Diebstil er den som oftest ikke at faae i Handelen, men maa forskrives, dersom Tiden tillader det. Ønsket om, ved et Aftryk af de Dele af Nautical Almanac, som ere nødvendige for Sømanden, at forskaffe vore Søfolk en billig og, fremfor Alt, en altid erholdelig Ephemeride, er derfor opstaaet her, og, skulde dette Ønske blive realiseret, vil det efter det Foregaaende være tilstrækkeligt at give Maanens Rectascension og Declination for hver 12te Time, naar Stationshastighederne vedføres, hvilket, tilligemed alt det, som forøvrigt kan undværes, vil kunne indskrænke Bogen til omtrent $\frac{1}{3}$ af Nautical Almanac's nuværende Volumen.

Seidelin.

Lord Clive.

Biographisk Skizze, uddraget af Edinburgh Review, Januar 1810.

En Ting, der stedse har forundret os, er, at medens det spanske Herredømmes Historie i Amerika er almindelig bekendt iblandt alle europæiske Nationer, er der, blandt Englændere endog, forholdsvis saare faa, der kiende noget til det ligesaa mægtige og for Culturhistorien ikke mindre vigtige anglo-asiatiske Herredømmes Begrundelse og tidligere Historie. Enhver Skoledreng veed, hvo det var, der tog Montezuma til Fange, og hvo der lod Atabalipa gvale; men vi tvivle paa, at der, selv iblandt de meest dannede Englændere, findes En af Ti, som kan sige hvem der vandt Slaget ved Buxar, hvem der anrettede Blodbadet i Patna, om Surajah Dowla regierede i Duda eller i Travancore, eller om Holkar var en Hinduer eller en Musselman. Og dog vare de Folk, Spanierne undertvang, ikke stort bedre end Wilde, der ikke kiendte Bogstaver eller Metallernes Brug, som endnu ikke havde afrettet et eneste Dyr til Arbeide, hvis Vaaben indgiød Spanieren Foragt, der antog en Nyttter for et Monstrum, halvt Dyr, halvt Menne-

ste, og en Musteteer for en Troldmand, der kunde nedkalde Torden og Lynild fra Himmelen. Folket i Indien var, paa den Tid vi undertvang dem, ti Gange saa stort i Antal som Amerikanerne og med idetmindste ligesaa høi Civilisation som hine seirrige Spaniere. De havde Stæder, større og skønnere end Saragossa og Toledo, og Bygninger, der vare prægtigere end Sevillas Cathedrakirke. De kunde opvise Banquiers, rigere end de rigeste Handelsbuse i Barcelona og Cadix, Vicekonger, hvis Pragt langt overgik Ferdinand den Catholskes, Myriader af Cavallerie og saadanne Trains af Artillerie, som vilde have forbausset Cortes selv. Man skulde troe, at det maatte interessere enhver Englænder, der ikke vil eller kan savne Kundskab om sit Fædrelands Historie, at vide, hvorledes en Haandsfuld af hans Landsmænd, adskilte fra deres Hiem ved et umaadeligt Ocean, kunde i Lobet af nogle faa Aar undertvinge et af de største Riger i Verden. Og dog er, om vi ikke seile, denne Deel af vor Historie, ikke alene næsten ubekendt, men for de fleste Læsere er den baade trættende og kedende at give sig af med. Skylden ligger maaskee hos Historieforfatterne. Baade Mill og Orme havde unegtelig store Fortienester som Historieforfattere, men den Første er for tør og Orme for udtværende. Lord Clives Levnetsløb, forfattet af Sir John Malcolm, efter Familiedocumenter, er interessant formedels det rige Materiale, Forfatteren har havt til Afbenyttelse, men vi kunne desværre ikke sige, at han heri har været heldigere end hans Forgængere. Af dette Skrift er det, vi her skulle meddele vore Læsere en kort Oversigt over en Mands Liv, der tilkommer en høi Plads iblandt de mange Helte og store Statsmænd, England er stolt af at have frembragt.

Familien Clive eiede lige fra det 12te Aarhundrede et lille Jordegods i Shropshire. I Georg den førstes Regieringstid var denne lille, men ældgamle Familie-Eiendom i Hr. Richard Clives Besiddelse, en jevn Mand, uden videre Dygtighed eller fremragende Egenstabskab. Han var Advokat og deelte sin Tid imellem hans Kalds Bestyrelser og Bestyrelsen af hans lille Landgods. Han indgik Ektekab med en Dame fra Manchester, ved Navn Gasfill og blev

Fader til en meget talrig Familie. Hans ældste Søn Robert, Stifteren af det britiske Herredømme i Indien, blev født d. 29de September 1725.

Allerede i den tidlige Drengaalder sporede mange af de Charaktertræk, der udmærkede ham som Mand. Der findes Breve i Familien, der omtale ham da han var 7 Aar gammel, og af disse sees det, at han allerede da har ængstet Familien ved hans vilde Lidenskabelighed, hans Stivsind og en Forvovenhed, der grændsede til Galstab. I et af disse Breve siger en af hans Onkler om ham: „han er af et saa glubst og herkesygt Temperament, at han farer op ved den allermindste Ting, og han er saa hengiven til Slagsmaal at der er ingen Maade dermed.“ Gamle Folk der i Egnen erindre endnu at have hørt i deres Barndom, hvorledes Robert Clive var klattret op til den øverste Spidse af det hvide Kirkeetaarn i Byen Market-Drayton, og med hvilken Skræk Indvaanerne saae ham sidde paa en fremragende Kant af det. Der fortælles ogsaa om ham, at han dannede sig et Slags Høvercorps af alle Byens vildeste Dreng og tvang Boutilhandlere og Kræmmere til at erlægge en Skat af Ubler og Halpence, for at han skulde indestaae dem for deres Binduesrunder. Han blev sendt fra Skole til Skole, hvor han lærte Lidet eller Intet og tog allevegne det Skudsmaal med sig, at han var en overmaade uartig Dreng. En eneste af hans Lærere, siges der, skal imidlertid have spaaet, at der skal en stor Mand i den ugubelige Dreng, og at han en gang vilde komme til at spille en stor Rolle i Verden. Men den almindelige Mening var, at Robert var et Dumhoved om ikke noget Bærre, og Familien ventede sig kun liden Glæde af ham. Det er derfor ikke til at undre sig over, at de med Glæde toge imod en Skriverpost for ham i det ostindiske Compagnies Tjeneste, da han var 18 Aar gammel, og sendte ham ud for at gjøre sin Pligt eller døde af en Feber i Madras.

Clives Udsigter vare langt fra at ligne de unge Menneskers, der nu aarliggen udsendes til Indien i disse Stillinger. Compagniet var da et simpelt Handelselskab. Dets Territorium bestod da

kun af nogle faa Qvadratmile, hvorfor der betaltes en aarlig Afgift til de indfødte Regjeringer. Dets Tropper vare neppe tilstrækkelige til at betjene Batterierne paa 3—4 maadelige Forter, der vare opførte til Beskyttelse for deres Pakhuse. De Indfødte, som udgjorde en stor Deel af disse smaa Garnisoner, vare endnu ikke vant til europæisk Disciplin, og deres Vaaben vare Sværd og Skjold, Buer og Pile. Compagniets Embedsmænd havde dengang ikke, som nu, at varetage et stort Lands judicielle, finansielle og diplomatisk Bestyrelse, men at indsamle Barer, gjøre Forskud til Bøverne, affende Ladninger, og holde et vaagent Øie med, at ingen private Handlende gjorde Indgrib i Compagniets Eneret. De yngre Skrivere vare saa usselt aflagte, at de neppe kunde leve uden at gjøre Gæld; de ældre berigede sig ved at handle for egen Regning, og de, der levede indtil de havde naaet op i de høiere Embeder, samlede ofte meget betydelige Formuer.

Madras, hvor Clive var ansat, var dengang den første, uden tvivl, i Bigtighed af Compagniets Etablissementer. Fortet St. George var i det forrige Aarhundrede opført paa en øde Plet tæt ved Havets Bred, og i umiddelbar Nabolag af det var en By opstaaet, beboet af mange Tusinde af de Indfødte. I Forstæderne fandtes der allerede mange Villæer, omgivne af Hauger, hvor Compagniets rige Agenter drog sig tilbage efter Dagens Arbejde, for der at nyde Aftenens koolige Wind, der ved Solens Nedgang kommer ind fra den bengalske Havbugt. Disse Magnater af Kiskmænd synes at have ført en prægtigere og mere ødsel Levemaade, end de høie politiske og judicielle Embedsmænd, der ere komne efter dem. Men sand Bequemmelighed kiendte man da mindre til; mange Midler, som man nu anvender for at mildne Climatets Hede, bevare Helsen og forlænge Livet, vare dengang ubekiendte. Der var meget mindre Omgang imellem Europæerne indbyrdes, end nu, og Forbindelsen med Europa var langt fra at ligne med den der finder Sted i vore Dage. Reisen omkring Cap, som nu ofte gøres paa 3 Maaneder, var da en Affaire af idetmindste $\frac{1}{2}$ og undertiden et heelt Aar og derover. Følgen heraf var, at Anglo-

Indianeren var da meget mere fremmed for sit Fædreland, meget mere orientalsk i Sæder og Smag, og meget mindre skicket til at søge Omgang med sine Landsmænd, naar han kom tilbage til England, end det nu er Tilfældet.

I Fortet og dets Tilliggende udøvede de engelske Gouverneurer, med de indfødte Herskeres Tilladelse, stor Myndighed; men de havde aldrig drømt om at gjøre Fordring paa uafhængig Magt. Landet regieredes af Naboben af Carnatic, der kun var en Stattholder af Vicekongen af Deccan, almindeligen kaldet „Nizam“, som atter selv kun var en Stattholder af den mægtige Fyrste, vore Forfædre kaldte „den store Mogul“. Disse engang saa store og frygtede Navne eksistere endnu. Der gives endnu en Nabob af Carnatic, som lever af en Pension, Compagniet tilstaaer ham af Aftenueerne af den Provinds, hans Forfædre regierede; der er endnu en Nizam, hvis Hovedstad holdes i Tæmme af en engelsk Leir, og hos hvem er ansat en engelsk Resident, der under Navn af Raad giver ham Befalinger, som han ikke tør modsætte sig; der er endnu en Mogul, som man tillader at lege Konge, holde Hof og modtage Ansøgninger, men som har mindre Magt til at hjælpe eller skade, end den yngste af Compagniets Betiente.

Clives Udreise var ualmindelig langvarig, endog for den Tid. Skibet blev liggende nogle Maaneder i Brasilien, hvor den unge Bytteridder opsnappede lidt Bekiendtskab med det portugisiske Sprog og ødte alle sine Lommepege. Først et heelt Aar efter Afreisen fra England ankom han til Ostindien. Hans Stilling i Madras var høist pinlig; hans Fonds vare tomte; hans Lon var ringe; han havde giort Gæld; han var slet logeret — en ikke ringe Plage i et Climat, som kun kan blive gjort taalelig for en Europæer ved rummelige og velsituerede Værelser. Han medbragte Ubefalingsbreve til en Herre, der kunde have hjulpet ham; men da han landede i Fortet St. George fandt han, at denne Herre var reist hjem til Europa. Hans stive Væsen og Stolthed afholdt ham fra at introducere sig selv, og han var flere Maaneder i Indien før end han blev bekiendt med en eneste Familie. Climatat angreb hans

Sundhed og Humeur. Hans Forretninger vare af en Natur, der kun slet passede for hans fyrige og forvovne Charakter. Han længtes efter Hjemmet, og i sine Breve til hans Slægtninge udtrykte han sine Følelser i et blødere og mere tankefuldt Sprog, end man vilde vente sig af hans forvildede Charakter i Drengesaarene og hans strenge Alvor i Manddomsalderen. En Trost fandt han, som netop under de Omstændigheder og den Sindstemning, han var i, maa have havt en velgiørende Indflydelse paa hans Strebne. Gouverneuren eiede et godt Bibliothek og tillod Elive at benytte det. Det unge Menneſte anvendte sin hele Fritid til Læsning og erhvervede sig her næsten al den Bogkundskaab han i sit hele Liv kom til at besidde. Som Dreng havde han været for doben, og som Mand blev han snart for beskæftiget med andre Ting, til at give sig af med literaire Syssler.

Men hverken Glimat, eller Fattigdom, eller Studeringer, eller Hjemvee kunde trænne hans stive og stolte Sind. Han viste den samme Dypførel imod sine Embedsforesatte som han havde viist imod sine Lærere i Skolen, og han var flere Gange paa Nippet til at blive affat fra sin Post. To Gange prøvede han paa at tage Livet af sig selv, og begge Gange klippede Pistolen, som han havde sat sig for Vandten. Denne Omstændighed, fortælles der, gjorde samme Indtryk paa ham, som et lignende Tilfælde skal have giort paa Wallenstein. Da han havde undersøgt Pistolen og overtydet sig om at der var ingen Feil ved Ladningen, foer den Tanke ham igiennem Sielen, at han var bestemt til noget Stort i Verden.

Ikke længe efter indtraf der en Begivenhed, der, skiondt den først syntes at forstyrre enhver Udsigt i Fremtiden for ham, pludseligen aabnede ham en ny og glimrende Bane. I den østerrigſke Succesſionskrig, som allerede varede i nogle Aar i Europa, havde Frankrig og England taget modsat Parti. Endskiondt England allerede dengang var den første Sømagt, var den dog ikke det den siden blev, alle forenede Sømagter overlegen, og den fandt det vanskeligt at holde Frankrigs og Spaniens forenede Flaader Stangen. I de indifſte Farvande havde Frankrig Overmagten. Labourdon-

nais, Gouverneur paa Mauritius, en Mand af udmærkede Talenter og Dyder, førte en Expedition til Indiens Fastland, til Trods for den engelske Flaades Modstand, landede, marscherede imod Madras og tvang Byen og Fortet til at capitulere. Nøglerne bleve udeleverede, det franske Flag hejstes paa St. George, og hvad der fandtes i Compagniets Pakhuse blev Priisgods. Det var stipuleret i Capitulationen, at de engelske Indvaanere skulde være Krigsfanger paa Parol og at Byen skulde forblive i Franskmændenes Hænder indtil den var løskøbt. Labourdonnais lovede ved sit Oresord, at der kun skulde blive forlangt en moderat Løskøbsbesæsum.

Labourdonnais's Lykke havde vaakt Gouverneurens i Pondicherry, Dupleix, hans Landsmands Ekinsyge. Dupleix havde allerede begyndt at udklække gigantiske Planer, med hvilke Tilbagegivelsen af Madras til Englænderne slet ikke harmonerede. Han erklærede, at Labourdonnais havde overskredet sin Myndighed, at Erobringer, som franske Vaaben havde tilkæmpet sig paa Indiens Fastland, ene stode under Gouverneuren af Pondicherry, og at Madras skulde sløifes til Grunden. Labourdonnais var nødt til at give efter. Forbittrelsen iblandt de Engelske over dette Brud paa Capitulationen forøgedes ved den uædle Maade, horpaa Dupleix behandlede Compagniets fornemste Betiente. Gouverneuren og flere af Fortet St. Georges hvieste Officierer bleve under Bevogtning førte til Pondicherry og for 50,000 Tilskuere førte i Triumphtog igiennem Byen. Det var med fuld Ret at Indvaanerne af Madras, ved dette grove Brud paa Tro og Love, ansaae sig løste fra de Forpligtelser, de havde indgaaet med Labourdonnais. Elve flygtede fra Byen om Natten, forklædt som Musselmand, og søgte Tilflugt i Fortet St. David, et af de smaa engelske Etablissementer, der laae under Madras.

De Omstændigheder, hvori han nu var stædt, førte ham til at vælge en Profession, der bedre passede sig for hans urolige og driiftige Mand, end at eftersee Varetabeller og Kiøbmandsberegninger. Han ansøgte om og erholdt en Færendrispost i Compagniets Tie-

nefte og i sit 21de Aar betraadte han saaledes første Gang den militaire Lovbane. Hans personlige Mod, hvorpaa han allerede som Skriver havde aflagt Prove i en desperat Duel med en militair Menommist, der var en Skræl for alle Officiererne i Fortet St. David, forskaffede ham strax Anseelse, selv iblandt de mange tappre og forsøgte Mænd, han nu tiende med. I sin nye Stilling lagde han snart andre Egenstaber for Dagen, som man for ikke havde tiltroet ham: Klogskab, Sindighed og Lydighed imod sine lovlige Foresatte. I flere Operationer mod de Franske udmærkede han sig meget og blev lagt Mærke til af Major Lawrence, som dengang ansaaes for den duelligste engelske Officier i Indien.

Han havde kun været saa Maaneder i Tjenesten, da der indløb Efterretning om at Freden var sluttet inellem England og Frankrig. Dupleix var, som Folge heraf, nødt til at afstaae Madras igien til det engelske Compagnie, og vor unge Færdig kunde atter vende tilbage til sin forrige Bestieftigelse. Han gik ogsaa for en kort Tid tilbage til Skriverpulten. Han forlod den igien for at følge Major Lawrence paa et lille Tog imod de Indfødte, og han vendte atter tilbage til den. Medens han saaledes vakkede inellem at være Militair eller Kiøbmand, indtraf der Begivenheder, som bestemte hans Balg. Indiens Politik antog ganske nye Aspecter. Der herskede Fred inellem Englands og Frankrigs Kroner, men der reiste sig inellem Begges Handelscompagnier i Osten en vigtig og skæbnesvanger Krig — en Krig, hvis Pris var intet Ringere end Huset Tamerlans prægtige Arvedeel.

Det Nige, som Baber og hans Moguler oprettede i det 16de Aarhundrede, var længe et af de meest udstrakte og glimrende i Verden. Intet europæisk Kongerige kunde lignedes med det i Folkmængde eller i Rigdom. Skionheden og Pragten af de Bygninger, som Hindostans Beherskere opførte, forbausede selv den Rejsende, der havde seet St. Pederskirken i Rom. Mængden af Bassaller og Hoffolk, der omgave Thronen i Delhi, og den yppige Pragt, der omstraaled Stormogulens Hof, fordunkled selv Versailleshoffets Pomp. Nogle af hans Vicekonger havde ligesaa mange

Underfaatter at herske over og ligesaa store Indkomster som Kongen af Frankrig eller Tydsfflands Keiser; selv disse Statholderes Statholdere kunde i Størrelse af Land og Indtægter vel sammenligne sig med en Storhertug af Toscana eller en Churfyrste af Saren.

I hvor mægtig og lykkelig end dette store Rige udvortes kunde synes at være, leed det dog af alle et orientalsk Despoties Svagheder. Kampe om Thronen imellem Prindsen af det kongelige Huus; ærgjerrige Statholderes Opstande; Udsugelser og stadig slet Bestyrelse; stridbare Stammer af Hinduer, som stræbte at aflaste de Fremmedes Nag, tilbageholdt Skatter og styrkede med væbnet Haand ned fra deres sikkre Bierge, udbredende Odelæggelse over de frugtbare Dale. Dette uagtet, vedligeholdt dog det store Monarchie en udbortes Majestæt, Sammenhold og Styrke, som varede i flere Generationer. Men under Aurungzebs lange Negiering, ilede Riget, trods hans Kraft og Klogskab, sin Oplosning imøde. Efter hans Død i Aaret 1707 sank det med forbausende Hurtighed; voldsomme Stød udenfra fremskyndede Faldet, og i faa Aar var det mægtige Keiserdomme i den komplette Oplosnings-tilstand. I de 40 Aar, der fulgte paa hans Død, hendofede en Række af Styggekonger, nedsunkne i Bøllyst og Uvirkomhed, Livet i deres Palladser. En Sværm af haardsøre og krigeriske Horder vare trængte ind igiennem de vestlige Passer for at plyndre i det rige men afmægtige Hindostan. En persisk Erobrer gik over Indus, marscherede ind igiennem Delhis Porte og bortførte i Triumph de Skatte, hvis umaadelige Kostbarhed havde forbausset de Reisende Bernier og Noe: Paaflugt-Thronen, der var prydet med Golcondas rigeste Juveler, anbragte paa den af Europas dygtigste Kunstnere, og det uslatteerlige „Lysbjerg“, som efter mange forunderlige Skæbne-Omskiftninger, nylig straaledede i Nunjeet Sings Armbaand og nu er bestemt til at pryde det afflyvelige Afgudsbillede i Orissa. Afgyhanen fulgte snart efter for at fuldføre det Odelæggelsens Værk, som Perseren havde begyndt. Krigeriske Stammer af Maschputter aflastede det mahomedanske Nag. En Bande af Leietropper herskede i Mohilcund. Seikerne regierede ved In-

bus. Høilandene langs den vestlige Kyst af Indien udspyede en endnu frygteligere Race, som længe var en Skræk for enhver af Indiens Fyrster og som først efter mange og blodige Kampe maatte bise sig for Englands Genie og Lykke. Det var under Aurungzebes Regiering at denne vilde Stamme af Noverer først steg ned fra Biergene, og kort efter hans Død lærte hver en Krog i hans store Rige at skielve for Mahratternes mægtige Navn. Deres Herredomme strakte sig tværs over Halvøen fra Hav til Hav. Deres Anførere regierede i Punah, i Gualior, i Guzerat, i Berar og i Tandshiore. De ophørte ikke med at være Fribyttere fordi de vare blevne store Souverainer; de bevarede stedse deres Forfædres rovgierrige Skikke; hvert Land, der ikke hørte under deres Regimente, blev plyndret paa deres Novertog. Allevegne, hvor Lyden af deres Paukere hørtes, kastede Bonden sin Niisæl over Skulderen, gienste sine faa Sparepenge i Bøtten og flygtede med Kone og Børn til Biergene eller Sivkrattet — til Hyænen og Tigerens mindre grusomme Naboskab. Mange Provindser frikøbte sig for Plyndring med en aarlig Sum — selv det usle Skygebillede, der endnu forte den keiserlige Titel, maatte bekvemme sig til at erlægge denne ydmygende Skat. En af disse rovgierrige Anføreres Dagtild kunde sees fra Murene omkring Palladset i Delhi; en anden kom Kar for Kar i Spidsen for utallige Nytterskare ned og oversvømmede Bengalens Niismarker; selv de europæiske Factorer stielvede for deres Paghuse. For mindre end 100 Aar siden fandt man det nødvendigt at befæste Calcutta mod Berars Nyttene, og Navnet „Mahrattergraven“ vidner endnu om hine Tidens Skræk.

Allevegne, hvor Mogulens Vicekonger holdt sig i deres Post, bleve de Souverainer. De kunde vel i Ord erkiende Huset Tamerlan som deres Overhoved; de kunde vel undertiden sende deres Titulairkonge en Høflighedsforæring eller ansøge ham om en Vresstitel; men i Gierningen vare de ikke længere Stattholdere, som kunde affættes efter Behag, men uafhængige Arvefyrster. Paa denne Maade opstode hine store Musselmænd-Huse, som fordem

herstede i Bengalen og Carnatic, og de som endnu, skiondt i Vassalstand, have bevaret en lille Rest af Kongemagts Udøvelse i Lucknow og Hyderabad.

Hvorledes skulde dette Virnar ende? Skulde Striden vedvare i Aarhundreder? Skulde Mussefmanden eller Mahratten ende med at blive Indiens Herre? Skulde en anden Baber komme ned fra Biergene og føre Cabuls og Chorassans haardsvære Stammer imod den rigere men mindre krigeriske Race? Neppes forudsaae, selv den kloge Mand, at et Handelscompagnie, skilt fra Indien ved en Strækning over Havet af 15,000 engelske Meile, og kun eiende nogle faa Tønder Land i Indien — at det, i mindre end 100 Aar, skulde udbrede sit Herredømme fra Cap Comorin til Himalayas evige Sne, skulde tvinge Mahratten og Muhamedaneren til, i et fælleds Aag at glemme deres gamle Riv, skulde tæmme selv de vilde Racer, der havde modstaaet den mægtigste af Mogulerne, og, efter at have indført en Regiering, der var langt stærkere, end nogen der nogensinde har været kiendt i disse Lande, skulde føre sine seirrige Vaaben langt østenfor Burrampooter og langt vesten for Hydaspes, dictere Fredsvilkaar for Abbas Porte og sætte sin Basal paa Candahars Throne.

Den Mand, der først indsaae Muligheden af at grunde et europæisk Rige paa Ruinerne af Mogul Monarkiet, var Duplex. Hans urolige, store og opfindsomme Aand havde lagt denne Plan, da det engelske Compagnies dygtigste Embedsmænd ene tænkte paa Facturer og Conossementer. Han saae klart, at den største Magt, som Indiens Fyrste kunde bringe i Marken, vilde ikke kunne holde Stand imod et lille Corps disciplinerede Tropper, hvis Bevægelser styredes af europæisk Krigskunst. Han saae, at der af de Indfødte, under europæiske Officierer, lod sig danne Armeer, som en Marschal af Sachsen eller en Frederik vilde være stolt af at commandere. Han indsaae klart, at den letteste og bekvemteste Maade for en europæisk Avanturier at øve Herredømmet over Indien var, at styre en af de glimrende Duffers Bevægelser, som man havde beklædt med Titel af Nabob eller Nizam, og at tale igiennem hans

Mund. Den Krigs- og Statskunst, som saa Ar senere blev benyttet af Englænderne, var denne snu og ærgjerrige Franskmænd den første til at opfatte og praktisere.

Tilstanden i Indien var saadan, at man aldrig kunde mangle et anstændigt Paaskud til hvilket som helst Angreb. Convenerede det at behandle en Nabob som en uafhængig Fyrste, fattedes det ikke paa et Paaskud dertil — han var uafhængig i Gierningen. Convenerede det at ansee ham for en blot Tiener af Hoffet i Delhi, var der heller ingen Vanskelighed — han var det i Theorien Paa samme Maade raisonneredes der om hans Værdigheds Arvelighed eller Ikke-Arvelighed.

I Maaret 1748 døde en af de mægtigste af Indiens nye Herrer, den store Mizam ul Mulk, Vicekonge af Deccan. Hans Værdighed gik i Arv paa hans Søn Nazir Dsiung. Af de ham underlagte Provindser var Carnatic den rigeste og den største. Den regjeredes af en gammel Nabob, hvis Navn var fordreiet af Englænderne til Anaverdy Khan. Men der vare Prætendentere til begge Regjeringer. Mirzapha Dsiung, en Sønnesøn af Mizam ul Mulk, optraadte imod Nazir Dsiung; Chunda Sahib, Svigersøn af en ældre Nabob af Carnatic, gjorde Anaverdy Khan Titelen stridig. Under den vakkende Tilstand, der herskede i Lov og Ret i Indien, var det let for Prætendenterne at give deres Fordringer et Skin af Ret, og det holdt ikke vanskeligt at forstaffe sig Tilhængere. De forenede deres Interesser, gjorde fælles Sag og faldt ind i Carnatic. De anholdt om Hiælp hos de Franske, hvis Ny var voret ved deres Held imod Englænderne i den sidste Krig paa Coromandelkysten.

Intet kunde være den snedige og herskesyge Dupleix mere velkomment. At indsætte en Nabob i Carnatic, en Vicekonge i Deccan, at beherske hele det sydlige Indien under deres Navne, dette var i Sandhed en tiltrækkende Udsigt. Han sluttede sig til Prætendenterne og sendte dem 400 franske Soldater og 2000 Sipoier, disciplinerede paa europæisk Viis. Et Slag blev leveret. De Franske udmærkede sig meget. Anaverdy Khan blev slaaet og faldt.

Hans Søn, Mahomed Ali, siden saa vel bekendt i England under Navnet Naboben af Arcot, flygtede med Levingerne af Armeen til Trichinopoli, og Seirherrerne bleve paa eengang Herrer af næsten hele Carnatic.

Dette var kun en Begyndelse til Dupleix's Storhed. Efter nogle Maaneders Fegtning, Underhandling og Intrigieren syntes hans Dygtighed og Lykke at have seiret allevegne. Nazir Dsiung (Jung) blev dræbt af sine egne Tilhængere; Mirzapha Dsiung var Herre over Deccan, og franske Baaben og fransk Politik feirede den completeste Triumph. I Pondicherry sang man TeDeum i Kirkerne, Salutter bleve affyrede og Alt var Jubel og Festivitet. Den nye Mizam kom dertil for at aflægge sin Allierede Besøg. Dupleix, klædt som en Mahomedaner af høieste Rang, holdt sit Indtog i samme Palanquin som Mizamen, og ved alle de Festligheder og Optog, der fulgte paa, tog han Sæde ved Siden af denne. Han blev udraabt til Gouverneur over Indien, fra Krystna Flozden til Cap Comorin, med Rang endog over Chunda Sahib. Han blev betroet Commandoen over 7000 Mand Kavalleri. Det forkyndtes, at der ikke maatte møntes Penge noget andet Sted i Carnatic, end i Pondicherry. En stor Deel af de Skatte, som de forrige Vicekonger i Deccan havde opdyndet, gik i den franske Gouverneurs Lomme; det heed sig, at han havde faaet 200,000 Pd. Sterling foruden mange andre kostbare Juveler. Han herskede nu over 30 Millioner Menneſker med næsten uindſkrænket Magt. Inngen Bærdighed eller Ansættelse kunde opnaaes uden igiennem ham; ingen Ansøgninger bleve modtagne af Mizamen, undtagen den var paategnet af ham.

Mirzapha overlevede sin Ophøielse kun nogle Maaneder; men en anden Prinds af samme Huus blev ophøiet paa Thronen ved fransk Indflydelse, og han bekræftede alle hans Forgængers Løfter og Forlehninger til de Franske. Dupleix var nu den største Potentat i Indien, og hans Landsmænd roste sig af, at hans Navn selv i Delhi Palladssets Gemakker blev nævnet med Ærefrygt. De Indfødte saae med Forbauselse de Fremſkridt, en europæisk Uvan-

turier, i den korte Tid af 4 Aar, havde gjort i Herredømmet over Affien. Den forsængelige Franskmænd lod sig ikke nyse med Magtens Realitet; han holdt ogsaa af at prale med den for hans Undersaatters og hans Nivalers Dine. Paa det Sted, hvor hans Politik havde opnaaet sin høieste Triumph, lod han opføre en Støtte, paa hvis 4 Sider en pralende Indskrift i 4 Sprog forkyndte hans Seir for alle Ostens Nationer. Medailler, slagne i denne Anledning, bleve nedlagte under Grundstenen, og rundt om Støtten rejste sig en By, der bar det stolte Navn: „Duplexir Fattihabad“ eller Duplexir's Seiers-Stad.

Englænderne havde gjort nogle svage og vakkende Forsøg paa at standse deres Medbeilers hurtige og glimrende Carriere, og vedbleve at betragte Mahomed Ali som Nabob af Carnatic. Men denne besad alene Trichinopoli tilbage af hele hans Rige, og Trichinopoli belejredes af Chunda Sahib og hans franske Hiælpetropper. At tvinge dem til at hæve Beleiringen syntes umuligt. Den lille Magt, som da var i Madras, havde ingen Ansører. Major Lawrence var reist til England og der var ikke en eneste Officier tilbage af noget grundet Navn. De Indfødte saae med Ringagt ned paa Englænderne, hvis Fort havde været taget af Franskmændene og hvis fornemste Embedsmænd vare blevne førte i Triumph som Fanger igiennem Pondicherry's Gader. I dette kritiske Dieblidk var det, at en hidtil ringe og ubekendt Ynglings Genie pludseligen bragte Lykken til at vende sig til Englænderne.

Clive var nu 25 Aar gammel. Efter i nogen Tid at have balanceret imellem en militair og en civil Løbebane, var han endeligen bleven ansat i en Post, der var ligesom midt imellem begge, en Commissairpost ved Tropperne med Capitains Rang. Dieblidkets Trang drev ham til at træde frem og gjøre sine Superieurer Forestillinger, at dersom der ikke blev gjort et kraftigt Skridt, vilde Trichinopoli falde, Huset Anaverdy Khan være uddødt og Franskmændene blive Herrer over hele Indiens Halvø. Blev der gjort Angreb paa Arcot, Carnatics Hovedstad og Nabobernes

Indlingsresidents, var det ikke umuligt at Trichinopolis Beleiring vilde blive hævet.

Cheferne for den engelske Colonie, som nu for Alvor vare forstrækkede over Dupleir's Fremgang, og som frygtede for at Madras, i Tilfælde af at der atter skulde blive Krig imellem Frankrig og England, siebliffelig vilde blive taget og ødelagt, bifaldt Clives Plan og betroede Udførelsen af den til ham selv. Den unge Anfører blev sat i Spidsen for 200 engelske Soldater og 300 paa europeisk Viis Uevnede og disciplinerede Sipoyer. Af de 8 Officierer, som commanderede denne lille Force under ham, havde ikke en eneste været i Action før, og 4 af dem vare Kjøbmandsbetiente, som Clive havde overtalt til at lade sig ansætte som Officierer. Heiret var stormende; men Clive drog frem, under Torden, Lyn-ild og Regn, til Arcots Porte. Garnisonen blev slagen af Skræk og rømte Fortet, som de Engelske droge ind i, uden at have løsnat et Skud.

Men Clive vidste godt, at man ikke vilde lade ham beholde hans Erobring uforstyrret. Han begyndte strax at samle Provisioner, opkaste Bærker og gjøre Tilberedelser til at udholde en Beleiring. Garnisonen, som var flygtet ved hans Ankomst, fattede sig igjen efter Skrækken, og da den havde trukket Forstærkninger til sig fra Nabolaget, saa at den var vokst til 3000 Mand, satte den sig tæt under Byens Mure. Midt i Nattens Stilhed marscherede Clive ud af Fortet, overrumplede Leiren, dræbte en Mængde Fiender, adspaltede Mesten og vendte tilbage til Fortet uden at have mistet en Mand.

Efterretning om disse Tildragelser naaede snart Chunda Sahib, som med sine franske Allierede beleirede Trichinopoli. Han deta-scherede siebliffelig 4000 Mand til Arcot, hvortil Flygtningerne fra Clives natlige Overfald stødte. Med dem forenede sig endnu 2000 Mand fra Bellore og 150 franske Soldater, som Dupleir sendte fra Pondicherry. Hele denne Arme, der nu beløb sig til omtrent 10,000 Mand, blev anført af Rajah Sahib, Søn af Chunda Sahib.

Rajah Sahib gik strax iværk med at indeslutte Fortet Arcot, der syntes aldeles ude af Stand til at kunne udholde en Beleiring. Murene vare forfaldne, Gravene udtørrede, Voldene for smalle til at plante Kanoner paa dem, og Brystværnene for lave til at beskytte Soldaterne. Den lille Garnison var stærkt reduceret allerede, den bestod af 120 Europæer og 200 Sipoier. Kun 4 Officierer vare tilbage. Forraadet af Provisioner var ringe, og Anføreren, der skulde lede Forsvaret under saa nedslaaende Omstændigheder, var en ung Mand paa 25 Aar, som var opdraget til at være Handelsbogholder.

I 50 Dage fortsattes Beleiringen. I 50 Dage vedligeholdt den unge Anfører Forsvaret med en Bestemthed, Karvaagenhed og Dygtighed, som vilde have gjort den ældste Marschal i Europa Ære. Breschen forstørredes imidlertid Dag for Dag. Garnisonen begyndte at føle Hungerens Tryk. Under saadanne Omstændigheder kunde man vente, at selv de bedste Tropper, saa svagt forsynede med Officierer, vilde begynde at vise Tegn til Insubordination, og endnu mere, hvor Besætningen, som her, bestod af Mennecker, der i Farve, Sprog, Sæder og Religion vare hinanden saa ulige. Men denne lille Troops Hengivenhed for sin Anfører overgik Alt, hvad der berettes om Cæsars 10de Legion eller om Napoleons gamle Garde. Sipoierne kom til Elive — ikke for at klage over deres usle Kost, men for at foreslaae ham, at alt Kornet maatte blive givet til Europæerne, der behøvede mere nærende Føde, end de indfødte Asiater. Det Vand, der var presset fra den kogte Riis, vilde være nok for dem til at opholde Livet med. Historien opbevarer intet skønnere og mere rørende Exempel paa Krigertrofasthed eller paa en overlegen Mands Indflydelse paa Undergivne.

Regjeringen i Madras gjorde et Forsøg paa at undsætte Madrasen, men det mislykkedes. Men der var Haab fra en anden Kant. En Hær af 6000 Mahratter, halvt Soldater, halvt Hovere, under en Høvding ved Navn Morari Now, var tagen i Sold for at hjælpe Mahomed Ali; men da de ansaae de Franskes Magt for uovervindelig og Chunda Sahibs Triumph for uundgaaelig, havde

de hidtil holdt sig uvirksomme paa Grændserne af Carnatic. Nyg-
tet om Arcots Forsvar vakte dem af deres Slummer. Morari
Nov erklærede, at han aldrig før havde troet at Engelskmænd kunde
flaaes, men at han nu var villig til at komme dem til Hiælp, da
han saae, at de havde Mod til at hjælpe sig selv. Rajah Sahib
fik at vide, at Mahratterne vare i Bevægelse; det var nødvendigt
for ham at være snar. Han prøvede først Underhandling. Han
tilbød Clive store Summer, om han vilde lade sig bestikke; men
denne forkastede hans Tilbud med Foragt. Han understøttede sit
gientagne Tilbud med Truselen om, at han uieblikkelig vilde storme
Fortet og nedfable hver Mand. Clives Svar var haanligt og ud-
fordrende.

Rajah Sahib besluttede at foretage Stormen. Dagen, han
bestemte dertil, var en stor Fesdag for Mahomedanere, hvorved
han gjorde Regning paa, at deres religieuse Fanatisme skulde end-
mere opflamme Tropperne's Mod. Clive havde hemmeligen faaet
Underretning om Fiendens Hensigt, og efter at have taget sine For-
holdsregler havde han, trættet af Anstrængelser, lastet sig paa sit
Leie. Dækket af Ullarmen ilede han paa sin Post. Fienden trængte
frem, drivende Elefanter, hvis Pander vare beskyttede med Jern-
plader, foran sig. Man havde haabet, at Portene skulde sprænges
ved disse levende Muurbrækkere's Anfald; men ikke snarere følte
de Engkenderne's Musketkugler, før de vendte om og nedtraadte i
deres vilde Flugt de tætte Skarer af Krigsfolk, som de skulde have
banet Veien for. En Flaadebro blev lagt over Graben, paa et
Sted, hvor den var vaad. Clive blev vaer, at Kanonererne her
ikke gjorde deres Skyldighed; han ilede selv til en Kanon, og i faa
Minuter var Flaaden rensset for Fiender. Hvor Graben var tør
stormede Angriberne med størst Dristighed, men de bleve modtagne
med en saa svær og velrettet Ild, at de Intet kunde udrette. Ef-
ter 3 fortvivlede Anfald, droge Beleirerne sig tilbage fra Graben.

Kampen varede omtrent en Time. Af Angriberne vare 400
Mand faldne. Clive mistede kun 5—6 Mand. De Beleirede til-
bragte en ængstelig Nat, i Forventning om et fornyet Angreb;

men da Dagen brød frem, var ingen Fiende at see: Han havde trukket sig tilbage, efterladende flere Kanoner og en stor Mængde Ammunition.

Efterretningen herom blev modtagen i Fortet St. George med Jubel. Clive blev betragtet som en Mand, der var dygtig til de største Krigsforetagender. Man sendte ham 200 engelske Soldater og 700 Sipoyer, og med sin nu saa betydeligen forstærkede Magt begyndte han strax at gaae offensivt tilværks. Han tog Fortet Timery, iværksatte Foreningen med en Afdeling af Morari Now's Armees og ilede i forcerede Marscher for at angribe Rajah Sahib, der stod i Spidsen for 5000 Mand, hvoraf 300 vare Franske. Fegningen var skarp, men Clive vandt en complet Seir. Rajah Sahib's Krigskasse faldt i Seirherrens Hænder. Ser Hundrede Sipoyer, som havde tient i Fiendens Hær, gik over til Clive og bleve tagne i engelsk Sold. Conjeveram overgav sig uden Modstand. Gouverneuren af Arnee gik over til Mahammed Ali.

Harde Krigens Førelse været ganske overladt til Clive alene, vilde den rimeligviis have været hurtigt bragt til Ende. Men der herskede en Frygtsomhed og Udygtighed i Alt hvad Engländerne foretog sig, undtagen der hvor Clive personligen var tilstede, og Kampen blev trukken i Langdrag. Virkningen heraf var, at ikke længe efter lod Rajah Sahib, i Spidsen for en betydelig Hær, hvori der var 400 franske Soldater, sig see næsten lige under Fortet St. Georges Kanoner og afbrændte de engelske Herrers Landsteder og Hauger. Men Clive drog atter imod ham og slog ham. Over 100 Franskmænd bleve dræbte eller tagne til Fange, et større Tab end Tusinder af de Indsødte. Den seirrige Hær drog fra Balpladsen til Fortet St. David Paa Weien dertil laa Dupleir's Seirstad og det pralende Monument, han havde reist for Frankrigs Triumpher i Osten. Clive lod Stad og Monument jebne lige med Jorden. Man har dadlet ham for dette, som en Handling der udsprang af personlig eller national Misundelse; men Ingen kan negte det politisk Nigtige heri, da det maatte være Engländerne

vigtigt at tilintetgjøre de Indfødtes overdrevne Forestillinger om Franskmændenes overlegne Tapperhed og Magt.

Opmuntret af disse heldige Begivenheder, fattede Regjeringen i Madras den Beslutning, at sende et stærkt Detaschement under Clive for at forstærke Garnisonen i Trichinipoli; men netop som man var i Begreb hermed ankom Major Lawrence fra England og overtog den øverste Commando. Af den Charakter, Clive tidligere havde lagt for Dagen, hans Gienstridighed og Ulyst til at lade sig commandere af Andre, skulde man have ventet, at han nu, efter at han i saa lang Tid havde ført Overcommandoen, og efter at have indlagt sig saa megen Herder, endnu mindre vilde finde sig i at staae under en Anden. Men Lawrence havde fra Begyndelsen af behandlet Clive med Godhed; og hvor stolt og herskesyg end Clive var, maa man dog yde ham den Retfærdighed, at Venskab og Godhed aldrig var kastet bort paa ham. Han underlagde sig uden Modsigelse sin gamle Belynders Commando og viste den samme Iver som før, da han selv var den Øverstbefalende. Lawrence forstod at sætte Priis paa den unge Mand. Skiondt han selv ikke var begavet med noget høiere Talent, end en god sund Forstand, stattede han den Andens glimrende Evner efter Fortieneste. Skiondt han selv havde gjort Krigskunsten til sit udelukkende Studium og var bleven graa i Erfaringens Skole, skrev han dog om ham: „Capitain Clive har fuldelig fortient det Hæd, der har fulgt alle hans Foretagender — en Mand med det meest usforfærdede Mod, en Koldblodighed og en Handsnærtværelse, som aldrig svigtede ham; født til Soldat; thi uden militair Dannelselse af nogen-sombest Slags, eller megen Omgang med Militaire, førte han, alene ved sin sunde Forstand og naturlige Dømmekraft, en Arme, som en erfaren Anfører og en tapper Soldat. Det Hæd, der fulgte ham, var ikke Mere, end hvad hans Klogskab og Dygtighed maatte berettigge til at vente.“

Franskmændene havde ingen Anfører at stille imod de to Benner. Duplex var vel en Mand af overordentlig Talent for Underhandling og Intriguer, men han havde en naturlig Mod-

bydelighed for personlig Deeltagelse i Krigsoperationer, en Ulyst, som hans Fiender udlagde som Feighed. Han var derfor nødt til at lade Andre udføre hans Krigsplaner, og han savnede hertil Mænd af Talent. En Officier af udmærket Dygtighed havde han vel havt, den berømte Busby; men Busby var draget nordefter med Mizam og havde fuldt op at gjøre der. Iblandt de Officierer, Dupleix havde om sig, var der ikke en eneste, der besad noget Talent, og mange vare uvidende og uerfarne unge Mennesker.

Englenderne triumpherede allevegne. Trichinopolis Beleirere bleve selv beleirede og tvungne til at capitulere. Chunda Sahib faldt i Hænderne paa Mahratterne og blev dræbt, rimeligviis paa hans Medbeiler Mahommed Allis Tilskyndelse. Dupleix var imidlertid langt fra at give sig tabt; hans Mand var udtømmelig paa Hiælspekilder. I Europa mødte han ingen Understøttelse og han modtog ingen Hiælp derfra. Penge sendte man ham ikke, og istedetfor Soldater sendte man ham Udsluddet fra Galeerne og Fængslerne. Alligevel tabte han ikke Modet — han intriguerede, bestak, gav Lovter, odslode med sin private Formue, anstrængede sin Credit til det yderste, udvirkede nye Diplomer fra Delhi, opvakte Regjeringen i Madras nye Fiender paa alle Sider og selv iblandt det engelske Compagnies egne Allierede. Men Alt var forgjæves. Langsomt, men stadigt, vedblev Englands Magt at vore og Frankrigs at dale.

Clives Helbred havde aldrig været stærkt, under hans Ophold i Indien, og hans Constitution var nu saa svækket, at han besluttede at vende tilbage til England. Før sin Afreise paatog han sig imidlertid endnu et Foretagende af megen Vanskelighed, og udførte det med den ham egne Kraft og Snildhed. Forterne Co-velong og Chingleput vare besatte af de Franske. Det blev besluttet at sende en Magt imod dem; men den eneste Krigsmagt, man kunde disponere over til dette Tog, var af en saadan Beskrivelse, at ingen Officier uden Clive vilde sætte sin Ære i Bove, ved at paatage sig Commandoen af den. Den bestod af 500 nyligen hvervede Sipoyer og 200 Recruter, som netop havde landet fra England og som vare de sletteste og usleste Karle, som Compagniets

Hververe havde kunnet finde i Londons Ripper. Clive, syg og afkræftet som han var, paatog sig at danne en Armee af dette udisciplinerede Pak, og satte sig i Marsch mod Covelong. Det første Stud fra Fortet dræbte en af disse drabelige Soldater, hvorpaa hele Hæren gjorde Omring og løb sin Wei, og det var med den yderste Nøie at Clive fik den standset og bragt i Orden igien. En anden Gang bleve Stildvakterne saa forstrækkede over et Stud, de hørte, at de løb fra deres Poster, og en af dem fandtes nogle Timer efter nede i en dyb Brønd, hvor han havde søgt Skul. Clive vænnede dem gradveis til Faren, og ved steds selv at udsætte sig for den største Fare, indgiød han dem efterhaanden Mod, og det lykkedes ham omsider at danne meget respectable Soldater af dem. Covelong faldt. Clive fik at vide, at et stærkt Detaschement var underveis for at undsætte Chingleput. Han lagde et Baghold for dem paa Weien, dræbte et Hundrede Mand for dem ved første Salve, tog 300 til Fange og forfulgte Flygtningerne lige til Chingleputs Porte. Han stred strax til at beleire denne Fæstning, der ansees for en af de stærkeste i Indien, skied Bresche og var lige paa Nippet til at løbe Storm, da den franske Commandant capitulerede og drog ud med Nesten af Besætningen.

Clive vendte tilbage til Madras som Seirherre, men saa svag af Helbred, at det blev nødvendigt for ham, uden Ophold at forlade Indien. Han giftede sig med en ung Dame ved Navn Masselyne, Søster til den berømte Mathematiker, der i mange Aar var „Astronomer-Royal“. Strax efter Brylluppet indskibede Clive sig med sin unge Brud for at gaae til England, hvor han vendte tilbage til som et ganske andet Meenneske, end den fattige og intet mindre end haabefulde Yngling, der for 10 Aar siden blev sendt ud til Indien for at søge sin Lykke. Han var kun 27 Aar gammel, og blev dog af hans Fædreland agtet som en af dets bedste Krigere. Der var dengang almindelig Fred over hele Europa. Carnatic var det eneste Sted i Verden, hvor Engländerne og de Franske førte Waaben imod hinanden. Dupleix's store Planer havde vakt megen Ungstelse i London, og den hurtige Vending, Lykken havde

taget til Gunst for England, hvilket især skyldtes Clives Talent og Mod, foraarstagede stor Glæde. Den unge Anfører gik ved det ostindiske Compagnie i London under det hæderlige Ogenavn „General Clive“, som var blevet en staaende Skaal ved Directeurernes Festmaalstider. Ved hans Ankomst til England fandt han sig en Gienstand for almindelig Interesse og Beundring. Compagniet tilkiendegav ham sin Tak i de varmeste Udtryk og forærede ham en Kaaarde besat med Diamanter. Dette Erkiendtlighedstegn frabad han sig at modtage, medmindre hans Ven og Chef, Major Lawrence, erholdt et lignende.

Det er begribeligt, at Clive mødte den hierteligste Modtagelse hos sin Familie, som neppe kunde begribe, hvorledes det var gaaet til, at han var bleven saa stor en Mand. Betydelige Summer Priispenge vare faldne i hans Lod. Han havde bragt flere Tusind Pund Sterl. hjem med sig, nogle af hvilke han anvendte til at rede Faderen ud af Pengeforlegenheder og frigiøre Familiogodset; Resten forødtte han i et Par Aarstid. Han førte et glimrende Liv, klædte sig kostbart, endog for den Tid; holdt Equipager og Rideheste, og, for endnu snarere at blive af med sine Penge, slog han ind paa den sikreste af alle Veie dertil, en Valgkamp for et Sæde i Parlamentet, hvorpaa fulgte Protest og Annullering af hans Valg.

Fortrængt ved politiske Cabaler fra Parlamentet og reduceret i Formuesomstændigheder, begyndte han at tænke paa at vende tilbage til Indien. Compagniet og Regjeringen ønskede ivrigt at benytte hans Talent. Vel var der nylig sluttet en Tractat i Carnatic, som var til Englands Fordeel, og Duplex var afløst og med Levningerne af hans uhyre Formue reist hjem til Europa, hvor Bagvabstfelse og Chicane snart lagde ham i Graven; men der var mange Tegn, der tydede paa et nærførestaaende Fredsbrud imellem England og Frankrig, og man fandt det derfor raadeligt, at sende en dygtig Krigsanfører til Compagniets Colonier i Indien. Directeurerne udnævnte Clive til Gouverneur over Fortet St. David.

Kongen gav ham Bestalling som Oberstlieutenant i den engelske Armee, og i 1755 seilede han atter ud til Asien.

Det første Krigsføretagende, der tilfaldt Clive at udføre efter hans Tilbagekomst til Indien, var Indtagelsen af Fæstningen Ocheriah. Denne Fæstning, beliggende paa en steil Fjeldpynt og næsten heelt omgiven af Havet, var en Nede for Sørovere, hvis Skibe længe havde været en Skræk for den arabiske Havgugt. Angria var Anførerens Navn. Admiral Watson, som commanderede den engelske Flaade i de ostindiske Farvande, opbrændte Angrias Flaade, medens Clive angreb Fortet fra Landsiden. Stedet blev snart indtaget, og et Bytte af 150,000 £ Sterl. faldt til Deling imellem Seirherrerne.

Efter dette Tog begav Clive sig til sit Gouvernement i Fortet St. David. Neppe havde han været her i 2 Maaneder, før han modtog en Efterretning, der satte hans dristige og active Mand i fuld Virksomhed.

Af de Provindser, Huset Tamerlan havde eiet, var Bengalen den rigeste. Ingen anden Deel af Indien var udstyret af Naturen med saa store Fordelse, baade for Agerdyrkning og for Handel. Ganges, styrrende sig igiennem hundrede Canaler ud i Havet, har dannet en uhyre Slette af den frugtbareste Muldjord. Niismarkerne give en Afgrøde, der i Foldenes Mængde overgaaer, hvad man nogensteds kiender. Specerier, Sukker, vegetabiliske Olier produceres i samme Overflod. Floderne have en uudsømmelig Rigdom paa Fisk. De øde Der langs Kysten forsyne de dyrkede Districters Beboere med Salt i Overflodighed. Den store Flod, der frugtbargjør Jordbunden, danner tillige Landeveien for Indiens Handel. Langs Bredderne af den og dens Bistømme ligge de rigeste Handelspladse og de prægtigste Steder i Indien. Til Trods for Despotie, Udsugelser og Fribytternes Plyndringer, vedblev Bengalen at blomstre som et Eden; dens Folkemængde tiltog overordentligen; andre Provindser bespistes af dens rige Overflod, og Europas Damer klædte sig i dens Bæverstoles kostbare og delicate Frembringelser. Dette rige Land var beboet af en Menneſterace,

der uden tvivl er den slappeste og meest ukriegerigste paa hele Jorden. Alt hvad Bengaleren gjør, det gjør han med Langsomhed og uden Liv. Hans Yndlingsbeskæftigelser ere stillesiddende. Han styr enhver legemlig Anstrængelse, og skøndt han bruger mange Ord, naar han disputerer, og er uudtømmelig i Chicane, indlader han sig sjelden i personlig Kamp, og næsten aldrig lader han sig bevæge til at blive Soldat.

Europas store Handelscompagnier havde længe besiddet Factorier i Bengalen. De Franske havde nedsat sig i Chandernagore ved Hoogley Floden. Længer nede ad samme Flod havde Englænderne bygget Fortet William. En Kirke og vidtløftige Palhuse opstode omkring Fortet; en Række af store og smukke Huse, som tilhørte Compagniets Factorer, belægte Flodbredderne, og i Nabolaget havde der reist sig en stor og livlig By, beboet af de Indfødte, hvoriblandt vare nogle Hindu=Kisbmænd, der eiede uhyre Rigdomme. Men det Strog, der nu er bedækket med Chowringhees Palladser, indeholdt kun nogle faa usle Hytter, tækkede med Straa. Et Nørkrat (Jungle), overladt til Bandhørns og Crocodiller, bedækkede Stedet, hvor nu Citadellet staaer og hvor Corsoen er, der hver Aften vrimler af Calcuttas glimrende Equipager. Englænderne betalte en Afgift for Grunden, hvorpaa Etablissementet stod, til Landets Regjering, men havde iøvrigt Lov til at øve en vis Jurisdiction indenfor deres Grændser.

Den store Provinds Bengalen tilligemed Orissa og Bahar havde længe været regieret af en Vicekonge, som Englænderne kaldte Aliverdy Khan og som, siig de andre Mogulens Vicekonger, i Virkeligheden var bleven uafhængig. Han døde i 1756 og Værdigheden gik i Arv til hans Sønnesøn, en Yngling under 20 Aar, ved Navn Suradscha Dolah (Surajah Dowlah). Hans Forstandsøvrer vare af Naturen ringe, og han havde et vellystigt og blodtørstigt Temperament. De Engellske vare ham forhadte fra Barndommen af. Han længtes efter Velighed til at sætte sig i Besiddelse af de store Rigdomme, som han bildte sig ind de maatte eie. Et Paaskud til at uppe Strid var snart fundet. Englænderne

haude, i Forventning af en Krig med Frankrig, begyndt at sætte deres Fæstningsværker i Stand, uden speciel Tilladelse fra Naboben. En riig Indfødt, hvis Formue han vilde plyndre, havde søgt Beskyttelse i Calcutta og var ikke bleven udleveret. Paa disse Grunde marscherede Surajah Dowlah med en stor Armee imod Fort William.

I Madras vare Compagniets Embedsmænd blevene Krigere og Statsmænd i Kampen med Dupleix; i Bengalen vare de endnu blotte Ridsmænd, som tabte Mod og Besindelse da Faren nærmede sig. Gouverneuren flygtede ombord paa et Skib, og Militaircommandanten fulgte hans Exempel. Fortet blev taget efter en kort Modstand. Da var det at den Skændselsgierning blev begaaet, som endnu den Dag idag hver Englænder kiender under Navnet: det sorte Hul i Calcutta. De engelske Fanger, 146 i Tallet, hvoriblandt ogsaa Fruentimmer, bleve indespærrede Natten over i et Rum, der havde været brugt til Garnisonsarrest og var 10 Alen i Firkant. Luften havde kun Udgang igjennem et Par Smaahuller, der sadde høit oppe under Loftet. Det var paa den bedste Aarstid. Den gruelige Scene, der opstod, da de uslykkelige Fanger med Bajonetterne vare tvungne til at gaae ind i dette Hul og Døren var laaset efter dem, er skildret saa ofte at vi kunne spare os og vore Læsere for her at male den paany. Da Morgenen frembrød og Naboben gav Ordre til at aabne Døren, uddrog man af denne Dødens Hule 123 døde Kropper, som allerede vare begyndte at gaae i Forraadnelse. Kun 23 Mennesker, hvoriblandt et Fruentimmer, overlevede denne skrækkelige Nat, men saa udtøiede og kraftløse at de maatte bæres bort.

Surajah Dowlah lagde en Garnison i Fort William, forbød at nogen Englænder maatte opholde sig i Nærheden heraf, og befalede at Calcutta herefter skulde bære Navnet Minagore, det er: Guds Havn, til Grindring om denne Seir.

I August Maaned naaede Efterretningen om Calcuttas Indtagelse Madras og vakte den højeste Forbittrelse og Tørst efter Hævn. Det blev besluttet at sende en Expedition til Hoogley-Flod-

den og at Clive skulde føre Commandoen over Landtropperne. Sømagten commanderedes af Admiral Watson. 900 Mand engelsk Infanterie og 1500 Sippoer udgjorde den Armee, der drog ud at tugte en Fyrste, der havde flere Undersaatter og større Indtægter, end Kongen af Preussen eller Keiserinde Maria Theresia. I December afsleidede Expeditionen; men den havde at kæmpe med contraire Vinde og naaede ei Bengalen før i December.

Naboben, som var bleven stuffet i sine Forventninger om det store Bytte, han vilde finde hos Englænderne, og allerede nu begyndte at føle Formindskelsen i hans Indtægter, som de vindskibelige Fremmedes Udjagelse havde havt til Følge, var allerede paa Veien til at indbyde Compagniet til at vende tilbage til hans Land, da han fik Efterretning om, at en engelsk Krigsmagt var ankommen i Hoogleyfloden. Han sammenkaldte strax alle sine Tropper og brød op fra Moorsbed-Nbad for at marschere til Calcutta.

Clive havde med sædvanlig Kraft begyndt Operationerne. Han tog Budgebudge, slog Fort Williams Garnison, tilbagetog Calcutta, indtog Hoogley med Storm og plyndrede den. Naboben, som forstrækkedes over dette Beviis paa Englændernes liden Frygt for hans Magt, tilbød at gienoprette Factoriet og give Erstatning for de plyndrede Eiendomme.

Clives Profession var Krigen, og han søgte at en Forsoning med Surajah Dowlah var vancerende; men hans Magt var indskrænket. En Comitee, bestaaende af de samme Embedsmænd, der vare flygtede fra Calcutta, styrede Sagerne, og disse Folk længtes efter at komme ind igien i deres Poster og faae Erstatning for deres Tab. Regjeringen i Madras, som havde faaet Underretning om Krigens Udbrud i Europa og befrygtede et Angreb af Franskmændene, fordrede at Tropperne skulde vende tilbage. Nabobens Tilbud vare store, Krigens Udfald tvivlsomt, og Clive gav efter, skøndt han udtryffeligt tilkiendegav sin Misbilligelse af at indlade sig i Underhandling med en saa troløs Fiende.

Med denne Underhandling begynder et nyt Capitel i Clives Liv. Hidtil havde han kun været en blot Soldat, der med ud-

mærket Talent og Mod bragte Andres Planer i Udførelse. Fra nu af bliver han fornemmelig at betragte som Statsmand og hans militaire Virksomhed som underordnet hans politiske Planer. At han i denne nye Egenstab lagde et eminent Talent for Dagen, er unegteligt, men heller ikke lader det sig dølgge, at de Handlinger, han nu begyndte at tage Deel i, have efterladt en Plet paa hans moraliske Charakter.

Underhandlingerne imellem Englænderne og Naboben bleve for største Deelen drevne ved to Agenter, Hr. Watts, en af Compagniets Embedsmænd, og en Bengaler, ved Navn Omichund. Denne Omichund havde været en af de rigeste indfødte Kjøbmænd i Calcutta og havde lidt store Tab ved Stadens Indtagelse af Naboben. Han kendte de Engelske godt fra sine Handelsaffairer med dem, besad stor Indflydelse hos sine Landsmænd og eiede i en hoi Grad Hinduens Talenter: hurtig Opfatningsevne, Tact, Snildhed, Bedholdenhed, i Forening med Hinduens flette Egenstaber: slavisk Underdanighed, Trædsfthed og Pengegierrighed.

Naboben viste en Asiaters hele Underfundighed og Trodsfthed ved disse Negociationer. Han gav og tilbagekaldte Lovter, vakkede, forlangte Betænkning, gjorde Undvigelser. Engang marscherede han op med sin Armee imod Calcutta; men da han saae den Kielhed, hvormed Englænderne stode parate til at modtage ham, drog han sig forskrækket tilbage og indvilligede i at slutte Fred med dem paa deres egne Vilkaar. Ikke saasnart var Freden sluttet, før han lagde nye Planer imod dem. Han overtalede Busby i Chandernagore til at marchere fra Deccan til Hoogley for at drive Englænderne ud af Bengalen. Dette var Clive og Watson velbekendt. De besluttede derfor at komme Fienden i Forkiøbet, og angribe Chandernagore førend den der værende Krigsmagt kunde faae Forstærkning enten fra Sydindien eller fra Europa. Watson styrede Angrebet tilføes, Clive tillands. De combinerede Bevægelser lykkedes fuldkomment og hurtigt. Fortet, Garnisonen, Artilleriet, Krigsforraadet, Alt faldt i Englændernes Hænder. Næsten 500 europæiske Tropper vare blandt de Fangne.

Naboben havde frygtet og hadet Englænderne, medens han endnu havde deres Rivaler, Franskmændene, til at sætte imod dem. Hadet og Frygten steg endnu høiere efter hans Allieredes Nederlag. Hans lave Siæl vakkede imellem Servilitet og Uforstkæmmenhed. Een Dag sendte han en stor Sum Penge til Calcutta, som Uddrag paa den stipulerede Erstatning; den næste sendte han Busby Juveler i Foræring, for at bevæge ham til at ile sig til Hielp. Han gav sin Armees Ordre til at marschere imod Englænderne den ene Time, og tilbagekaldte Ordren igien den næste Time. Han senderes Clives Breve, og sendte svar derpaa de ydmygste og svulstige Complimentbreve til Svar. Han viste Watts bort fra sine Dine og truede med at lade ham spidde paa Pælen; næste Dieblig sendte han Bud efter ham igien og bad om Forladelse for sin Hidsigthed. Hans Undersaatter bleve omsider kede af denne foragtelige Regent, og der dannede sig en Sammensværgelse imod ham, hvis Hovedmænd vare Høydollub, Finantsminister, Meer Jaffier, den øverste General over Armeen, og Juggel Seit, den rigeste Banquier i Indien. Complotten blev betruet de engelske Agenter, og der aabnedes en stadig Forbindelse imellem de Misfornøiede i Moorshed-abad og Comiteen i Calcutta.

I Comiteen herskede der Tvivlraadighed, men Clives Stemme gaves i Faveur af de Sammensvorne, og al Modsigelse forstummede for hans bestemte og energiske Forslag. Det blev da besluttet, at de Engelske skulde laane Bistand til at dethronisere Surajah Dowlah og sætte Meer-Jaffier paa Bengalens Throne. Til Gien-gæld lovede Meer-Jaffier rige Belønninger til Compagniet og dets Embedsmænd, og en liberal Gave til Armeen, Somagten og Comiteen. Politisk rigtig, og retfærdiggjort ved Surajah Dowlahs foragtelige og slette Charakter som Regent og Mennecke, som denne hele Transaction end kan være, er der dog Intet som undskylder den Forstillelse og Falskhed, som Clive nedlod sig til ved denne Leilighed. Han skrev til Surajah Dowlah i saa varme Udtryk af den oprigtigste Hengivenhed, at denne lod sig ganske dylse i Søvn. Den samme Courer, der bragte det „beroligende“ Brev, som Clive

falder det, til Naboben, bragte et andet til Hr. Watts, hvori det hedder: „Siig Meer-Jaffier, at han ikke skal frygte; jeg skal støde til ham med 5000 Mand, som aldrig vendte Nyggen til Fienden. Jeg skal marschere Nat og Dag for at komme ham til Hiælp, og jeg vil staae ham ki saalænge jeg har en Mand tilbage.“

Det var umuligt at et saa vidt udbredt Complot kunde længe holdes skjult. Saameget naaede Nabobens Øre som der behøvedes for at vække hans Mistante; men Omichunds opfindsomme Genie forstod at bortraffonnere al Frygt og Mistillid. Alt gik godt; Planen var næsten moden til Udførelse, da Clive fik at vide, at Omichund var paa Nippet til at forraade den. Den listige Bengaler var lovet en rundelig Erstatning for Alt hvad han havde tabt i Calcutta; men dette var ham ikke nok. Han havde viist Engländerne vigtige Tjenester; han holdt Sammensværgelsens Traade i sin Haand; et eneste Ord af ham, hvidsket i Surajah Dowlahs Øre, kunde gjøre det Hele til Intet; han holdt Watts, Meer-Jaffiers og de andre Sammensvornes Liv i sine Hænder, og han besluttede at gjøre sig saa stor Fordeel af denne Stilling som muligt. Han forlangte 300,000 £ Sterling som Prisen for hans Tausshed og videre Medvirkning. Comitteen vidste, i sin Forbitrelse over hans Forræderie, og Forfærdelse over Faren, ikke hvad den skulde gribe til; men Clive var ikke raadvild. Omichund var en Skurk — sagde han — imod en saadan Karl var enhver List tilladelig. Man skulde love ham Alt hvad han forlangte; de vilde snart have ham i deres Magt, og da kunde de straffe ham ved at forholde ham baade denne nye Bestikkelse og den Erstatning, der tidligere var lovet ham med de andre, der havde lidt Tab ved Calcuttas Indtagelse.

Hans Raad blev antaget, men hvorledes skulde man overløste den snu og forsigtige Hinduer? Han havde forlangt, at en Artikel, angaaende hans Fordringer, skulde indføres i Tractaten imellem de Engelske og Meer-Jaffier, og han vilde ikke lade sig tilfredsstille med mindre han saae den med sine egne Øine. Clive vidste en Udvei hertil: To Tractater bleve opsatte, den ene paa

hvidt Papir, den anden paa rødt — den første var den sande, den anden falsk; hiin indeholdt Intet om Omichund, denne, som skulde vises ham, havde den forlangte Artikel. Men nu opstod en ny Vanskelighed. Admiral Watson negtede at sætte sit Navn under den røde Tractat. Omichund kunde fatte Mistanke ved at savne et saa betydende Medlems Underskrift, og — vi blues ved at nævne det — Clive efterstrev Watsons Navn paa Tractaten.

Allt var nu parat til at bryde løs. Watts flygtede hemmeligt fra Moorsbed-abad. Clive satte sig i Bevægelse med Tropperne og skrev et Brev til Naboben i en ganske anden Tone, end den han forhen havde brugt. Han fremsatte alle de Besværinger, Naboben havde givet Englænderne Grund til, og han endte med at foreslaae Meer-Zaffier til Voldgiftsmand imellem dem.

Surajah Dowlah samlede sieblikkelig sin hele Magt og drog imod Englænderne. Det var aftalt, at Meer-Zaffier skulde med de under ham staaende Tropper forlade Naboben og gaae over til Clive. Men da det afgjørende Dieblisk kom, seirede Frygten over Uergjerrigheden. Clive var trængt frem til Cossimbuzzar; Naboben laae med en mægtig Hær nogle saa Mile fra ham, ved Plassey, men endnu dvælede Meer-Zaffier med at opfylde sit Løfte og gav undvigende Svar paa den engelske Generals alvorlige Forsklinger.

Clive var i en pijnlijk Stilling. Han kunde ikke fæste Tillid til sin Budsforbantes Oprigtighed og Mod; og i hvor stor Tillid han end kunde have til sit eget Krigertalent og sine Troppers Mod og Disciplin, var det ingen ringe Sag at binde an med en Hær, der var 20 Gange saa talrig som hans egen. Foran ham laa en Flod, over hvilken han uden Vanskelighed kunde komme, men som ikke en Mand af hans lille Hær vilde komme tilbage over, dersom Slaget gik ham imod. For første og sidste Gang vakkede hans usforkedede Mand. Han sammentalste et Krigsraad. Majoriteten stemmede imod at levere et Slag, og Clive tiltraadte deres Botum. Men neppe var Krigsraadet traadt fra hinanden, før Clive var sig selv liig igjen. Han drog sig tilbage i Gensombed,

i Skyggen af nogle Træer, og tilbragte en heel Time der, hængslen i dybe Tanker. Han kom tilbage fastbestuttet paa at vove Alt, og gav Ordre til at holde Alt i Beredskab til at sætte over Floden den næste Morgen.

Floden passeredes, og efter en anstrængt Dagmarsch op slog Hæren, længe efter Solens Nedgang, sit Qvarteer i en Lund af Mangotræer, ikke langt fra Plassey og kun en Fierdingvei fra Fienden.

Dagen brød frem — den Dag, der skulde afgjøre Indiens Skæbne. Ved Solens Dvgang begyndte Nabobens Armee at sætte sig i Bevægelse hen imod Lunden, hvor Englænderne laae. 40,000 Mand Infanterie, bevæbnede med Geværer, Landser, Sværd, Buer og Pile, bedækkede Sletten. Dem fulgte 50 Kanoner af sværeste Caliber, trukne af Oyer og fremstodte af en Elephant bag efter hver. Nogle mindre Kanoner, betiente af nogle faa Franskmænd, vare maaskee den meest formidable Deel af Artilleriet. Cavalleriet var 15,000 Mand stærk og bestod af de nordlige Provindsers haardføre og krigsbante Folkestammer. Clives hele Magt var 3000 Mand; men næsten Trediedelen af disse vare Englændere og Alle vare anførte af engelske Officierer samt vel disciplinerede og indøvede paa europæisk Viis.

Slaget begyndte med en Kanonade, som fra Nabobens Side var af liden eller ingen Virkning, hvorimod Englændernes faa Feltkanoner gjorde stor Effect. Adskillige af Suraja Dowlahs bedste Officierer faldt. Uorden begyndte at udbrede sig i hans Rækker. Hans egen Frygt steg med hvert Dieblisk. En af de Sammensvorne raadte ham til at lade Armeen trække sig tilbage. Det forræderste Raad blev fulgt. Ordren til at retirere blev givet og dette afgjorde hans Skæbne. Clive greb Dieblisset og lod sine Tropper rykke frem. Den forskrækkede og udisciplinerede Mængde geraadede i Uorden og flygtede. Kun den lille Trop Franskmænd vovede at holde Stand; men den blev adspaltet og bortreven af den flygtende Mængdes Strøm. Paa en Time var Surajah Dowlahs Hær slaaet og adspaltet. Kun 500 af de Slagne bleve dræbte, men deres Leir, deres Kanoner, Bagage, utallige Vogne og Dyr

faldt i Seirherrens Hænder. Med Tabet af 22 Mand Faldne og 50 Saarede, havde Clive adsploittet en Armee paa næsten 60,000 Mand og undertvunget et Rige, der var større og mere folkerigt end Storbritanien.

Meer-Jaffier havde ikke understøttet Englænderne saalænge Slaget stod paa; men saasnart han saae, at Udfaldet var afgjort, drog han med sin Afdeling af Armeen bort, og da Slaget var forbi sendte han Clive sin Lykønskning. Den næste Dag begav han sig til det engelske Qvarter, ængstelig for den Modtagelse som ventede ham der, og han blev synlig forskrækket da en Vagt traadte i Gevær for at give ham Honneur. Men hans Frygt blev snart forjaget. Clive ilede ham imøde med aabne Arme, hilsende ham som Nabob af de tre store Provindser, Bengalen, Bahar og Orissa, hørte med Venlighed paa hans Undskyldninger og raadte ham til strax at drage til Moorsshed=abad.

Suraja Dowlah var flygtet fra Balpladsen over Hals og Hoved, og naaede Moorsshed=abad i lidt over 24 Timer. Han sammentalste sit Raad. De Klogeste raadte ham til at overgive sig til Englænderne, af hvem han ikke havde Bærrer at befrygte, end Afsettelse og et mildt Fangenskab. Andre raadte ham til at prøve Krigslykken paany. Han fulgte det sidste Raad og gav Befaling til at samle Tropperne; men hans Mod forlod ham ganske, da han fik at vide, at Meer-Jaffier var ankommen til Staden. Forklædt i en simpel Dragt og med en Kasse Juveler i Haanden, lod han sig om Natten hidse ned af et Vindue i hans Pallads og flygtede bort i en Baad paa Floden til Patna.

Faa Dage efter ankom Clive til Moorsshed=abad, ledsaget af 200 engelske Soldater og 300 Sipoyer. Til Residents var der anvist ham et Pallads, som var omgivet af en Hauge, der var saa stor, at alle hans Tropper, der vare med ham, kunde campere i den. Meer-Jaffiers Indsættelse blev strax foretagen med de behørigte Ceremonier. Clive førte den nye Nabob til Thronen, satte ham paa den, gjorde ham en Foræring i Guld, efter Østens Skik, og vendte sig derpaa til den forsamlede Mængde og lykønskede dem

il at være blevene befriede fra en Tyran. Han var ved denne Leilighed nødt til at betiene sig af en Tolk, thi, sært at sige, uagtet den lange Tid han levede i Indien, og det nære Kiendskab han havde til indisk Politisk og indisk Charakter, og tilbød som han var af sine indiske Soldater, lærte han dog aldrig at udtrykke sig med Letthed i noget indisk Tungemaal.

Den nye Souverain blev nu anmodet om at opfylde de Forpligtelser han havde indgaaet med sine Allierede. En Conference blev holdt i Jugget Seitz, den store Banquiers Huus, for at træffe de nødvendige Arrangements. Omichund deeltog heri, i den faste Tro at han stod i høi Gunst hos Clive, som med en Forstillelseskunst, der endog overgik Bengaliernes vidtberømte Færdighed heri, havde lige til den Dag behandlet ham med uforringet Venlighed. Den hvide Contract blev produceret og læst. Clive vendte sig derpaa til Hr. Scrafton, en af Compagniets Embedsmænd, og sagde paa Engelsk: „Nu er det paa Tiden at aabne Dinene paa Omichund.“ — „Omichund! — sagde Hr. Scrafton paa Hindustansk — den røde Tractat er faldt. Du faaer Intet.“ Omichund faldt afmægtig i Armene paa sine Ledfagere. Han kom tillive igien, men Forstanden var borte. Clive synes at være bleven rørt af Medlidenshed, thi skøndt han var samvittighedsløs i sine politiske Underhandlinger med Hinduerne, var han dog ikke umenneskelig. Han besøgte Omichund nogle Dage efter, talede venligt til ham, og raadte ham til at gjøre en Pilgrimsreise til et af de store Templer, i Haab om at de forandrede Omgivelser skulde gienoprette hans Sind, og han var endog tilfands, uagtet hvad der var passeret, at bruge ham paany i den offentlige Tjeneste. Men den ulykkelige Mands Forstand var og blev borte for stedse; han hensesant dybere og dybere i et stille Vanvid og døde nogle Maanedter efter.

Clives Handlemaade i hele denne Sag have Alle været enige i at fordømme; Nogle have endog i hans egen senere paafulgte Sindsvækkelse og tragiske Dødsmaade villet see en Himlens Straf; selv hans Biograph og varme Beundrer, Sir John Malcolm,

maa indrømme, at den kaster en Plet paa hans Charakter, skiondt han vil undskyldte den med Nødvendighedens strenge Bud. Retfærdigheden byder at fordomme den, ikke blot som en Forbrydelse men som en Feil. At Uerlighed er den bedste Politil er en Maxime, der ikke blot med Hensyn til det enkelte Menneskes timelige Interesse staaer fast, men ogsaa, og det maaskee i en høiere Grad, med Hensyn til Nationer, og det af den Grund, at Nationernes Liv er længer end Individets, og Viengjældens, ofte sene, Stund staaer saa meget sikkrere engang for dem.

Omichund var ikke det eneste Offer for denne Revolution. Surajah Dowlah blev greben saa Dage efter hans Flugt og ført for Meer-Zaffier. Han kastede sig for Usurpateurens Fodder og anraabte med Skrig og Taarer om Barmhiertighed. Meer-Zaffier vakkede, men hans Son, Merran, en 17 Aars Yngling, var uforsonlig. Surajah Dowlah blev ført afside og ombragt.

Rigdomme tilfode nu Compagniet og dets Tienere strømmeviis. En Sum af 800,000 Pd. Sterling i møntet Sølv blev sendt ned ad Floden fra Moorsshed-abad til Fort William. Flaaden, der førte denne Skat, bestod af over 100 Baade og drog frem i Triumphtog med vaiende Flage og Musik. Calcutta, som nys havde staaet øde, fik nu større Liv end før; Handelen levede op igien, og Velstand og Rigdom viste sig i hver Engländeres Huus. Hvad Elive angaaer, da beroede det paa hans egen Maadeholdenhed, hvor riig han vilde være. Bengalens Skatammer blev lukket op for ham. Stabler af Guld og Sølv, Bunker af Diamanter og Rubiner gik han om imellem og kunde tage for sig af som han vilde. Han tog imod 2—300,000 Pd. Sterling. Ogsaa herfor har man dadlet ham; men her vistnok med liden Frie. Handlingen var fuldkommen loblig og blev aldrig lagt Skiul paa. Snarere fortienet han Noes for at have ladet sig nøie med saa lidt: de 20 Lac Rupier, han modtog, vilde det kun have kostet ham et Ord at have gjort til 40; og vel maa det have forbausset Hinduerne at han ikke gjorde dette. Det var en let Sag for dem i England at præke om Uegennyttighed; men ikke een iblandt Hundrede af hans

Anklagere vilde have viist saamegen Selvbeherstelse som han i Skatkammeret i Moorsheed=abad.

Meer=Jaffier kunde kun opretholdes paa Thronen af den samme Haand, som havde sat ham der. Han havde ingen af de Talenter og Dyder, som hans Stilling udkrævede, og hans Søn, Meeran, var en anden Surajah Dowlah. Den sidste Revolution havde gjort Hovederne urolige. Mange Høvdinger vare i aaben Opstand mod Naboben. Vicekongen af den rige og mægtige Provinds Dube, uafhængig Souverain ligesom Mogulens andre Vicekonger, truede Bengalen med et Angreb. Intet uden Clives Talenter og Autoritet kunde støtte den vakkende Throne. Under denne Tilstand af Tingene ankom et Skib fra England med Depescher, der vare skrevne for Efterretningen om Slaget ved Plassey havde naaet London. Directeurerne havde besluttet at organisere Regjeringen over de engelske Besiddelser i Bengalen paa en ny, men uheldigviis saare forkeert og belemrende Maade, og, hvad der var værst, Clive havde ikke faaet Plads i den. De Personer, der vare udnævnte til Medlemmer af denne nye Regjering, toge imidlertid det Ansvar paa sig at anmode Clive om, at paatage sig den øverste Myndighed. Han indvilligede, og det viste sig snart, at Compagniets Billie heri var truffen; thi saasnart Efterretningen om Clives glimrende Lykke var indløben, udnævnte Directeurerne ham uibliklig til Gouverneur over alle deres Besiddelser i Bengalen. Hans Magt overgik nu langt den, Dupleix havde opnaaet i Syd=Indien. Meer=Jaffier saae op til ham med slavisk Underdanighed. De Engelske betragtede ham som den eneste Mand, der kunde holde de indiske Fyrster i Løkke.

Det er ikke meer end Retfærdighed at sige, at Clive brugte sin Magt med Forstand og Kraft, til hans Fædrelands Bedste. Han sendte en Expedition imod et District, der ligger norden for Carnatic. Franskmændene havde endnu Herredømmet her, og det var af Bigtighed at fordrive dem. Anførselen af denne Expedition blev betroet en Officier ved Navn Forde, dengang kun lidt bekendt, men hos hvem Clives skarpe Blik havde opdaget et Kri-

gertalent af en høiere Rang. Expeditionen havde et hurtigt og glimrende Udfald.

Medens en betydelig Deel af Bengalens Armees saaledes var bestieftiget paa en fraliggende Kant, truedes den vestlige Grændse af en ny og betydelig Fare. Stor-Mogulen var holdt fangen i Delhi af sine egne Undersaatter. Hans ældste Søn, Shah Alum, bestemt af Skæbnen til, i mange Aar at være en Boldt for Ulykken og et Medskab i Hænderne paa Mahratterne først, og siden paa Englænderne, havde flygtet fra Faderens Pallads. Hans Fødsel blev endnu æret i Indien. Nogle mægtige Fyrster, især Naboben af Dube, vare tilbøielige til at understøtte ham. Han havde let ved at trække en stor Mængde militaire Bytteriddere, hvoraf Landet paa alle Kanter vrinsede, ind under sine Faner. En Armees paa 40,000 Mand, af forskjellige Macer og Religioner, Mahratter, Mohilla'er, Jauter (Dshaudter) og Afghaner, fik han snart samlet omkring sig, og han fattede den Beslutning at styrte den Styggeløse, Englænderne havde ophvriet, fra Thronen og oprette sit eget Herredømme igien over hele Bengalen, Orissa og Bahar.

Jaffier geraadede i den yderste Forstrækkelse, og den eneste Frelse han saae, var at tilkiøbe sig et Forlig med Shah Alum, ved Betalingen af en stor Sum Penge. Dette Middel havde ofte forhen været benyttet af dem, der for ham havde regieret de rige, men uktrigerigste Provindses ved Gangesflodens Munding. Men Clive behandlede denne Plan med Foragt: „Giv De dette — skrev han — vil De have Naboben af Dube, Mahratterne og mange Andre paa Halsen strax, som ville prøve paa at præsse Penge af Dem, indtil De ikke har en Skilling tilbage i Deres Skatkammer. Jeg beder Ds. Excellence trygt at stole paa Englænderne og paa de Troppers Troskab, der ere Dem hengivne.“ I samme Tone skrev han til Gouverneuren af Patna, en tapper indfødt Kriger, som han agtede høit: „Indlad Dem ikke paa nogen Underhandling; forsvare Staden til det Yderste. Stol paa, at

Englænderne ere oprigtige og trofaste Venner, og at de aldrig svigte en Sag, som de eengang have taget sig paa at forsvare.“

Han holdt sit Ord. Shah Alum havde beleiret Patna og var i Begreb med at løbe Storm, da han fik at vide, at Clive var i Anmarsch. Hele Armeen, der nærmede sig, bestod kun af 450 Europæere og 2500 Sipoyer. Men Clive og hans Englændere vare nu en Skræk for hele Asien. Saasnart som hans Avantgarde lod sig see, flygtede Beleirerne. Nogle faa Franskmænd, som vare omkring Fyrstens Person, raadte ham at forsøge Lykken i et Slag; men forgiæves. I faa Dage var denne store Armees, der havde bakt saa megen Skræk i Moorsshed-abad, bortsmeltet af den blotte Skræk for det britiske Navn.

Seirherren vendte tilbage til Fort William i Triumph. Meer-Jaffiers Glæde var lige saa stor som hans Frygt havde været, og den bragte ham til at stænke sin Befrier en fyrstelig Belønning. Den Afgift, som det ostindiske Compagnie havde forbundet sig til at betale til Naboben for den betydelige Landstrækning, det besad Syd for Calcutta, beløb sig til 30,000 Pd. Sterling aarlig. Hele denne rige Indkomst, der var stor nok til at soutenere den høieste Pairsværdighed i England, blev stænket Clive for Livstid.

Men denne Meer-Jaffiers Taknemmelighed mod Englænderne varede ikke længe. Han sølte snart, at den mægtige Allierede, der havde hævet ham op paa Thronen, kunde ogsaa styrte ham ned derfra, og han begyndte at see sig om efter en ny Bundsforvandt. Iblandt de Indfydte var der Ingen, der vovede at træde den seirrige engelske Armees under Dine. Franskmændenes Magt i Bengalen var tilintetgjort. Men Hollænderne havde i ældre Tider havt et stort Navn i de indiske Farvande, og endnu vidste man i Asien ikke, hvormeget Hollands Magt var dalet i Europa. Hoffet i Moorsshed-abad pleiede hemmelige Underhandlinger med det hollandske Factori i Ghinsura og dette sendte Breve til Batavia, opfordrende Regjeringen der til at udruste en Expedition som kunde holde Englænderne Stangen i Bengalen. Regjeringen i Batavia greb med

Begjærlighed denne Leilighed til at udvide deres Magt og udrustede strax en stærk Expedition, bestaaende af 7 store Skibe, som ganske uventet viste sig i Hoogleyfloden med 1500 Mand Landtropper ombord, hvoraf Halvdelen vare Europæere. Diebliffet var godt valgt. Clive havde sendt saa mange Tropper mod de Franste i Carnatic, at hans Magt nu var ringere i Antal end Hollændernes. Han vidste at Meer-Zaffier spillede under Dække med Hollænderne. Han vidste, at han tog et svært Ansvar paa sig, dersom han angreb en venstabelig Magts Tropper; at Ministeriet hjemme ikke kunde ønske en Krig med Holland nu, da de allerede vare i Krig med Frankrig, at de kunde misbillige hans Handlinger og kræve ham til strengt Regnskab derfor. Han havde desuden nyligen remitteret en stor Deel af hans Formue til Europa igiennem det hollandske ostindiske Compagnie, og det var derfor i hans Interessse at undgaae et Brud med dem. Men han var paa den anden Side overbevist om, at dersom han tillod den bataviske Expedition at gaae op ad Floden og forene sig med Garnisonen i Chinsura, vilde Meer-Zaffier kaste sig i Armene paa denne nye Allierede, og den af Englænderne nylig erhvervede Overmagt i Bengalen vilde være udsat for den største Fare. Han tog sin Bestlutning med den ham egne Dristighed, og han understøttedes med Mod og Dugtighed af sine Officierer, især af Oberst Forde, til hvem han anfortroede den vigtigste Deel af Operationerne. Hollænderne prøvede paa at forcere Passagen. Englænderne mødte dem baade til Lands og til Vands. Paa begge Elementer var Fienden dem betydelig overlegen i Styrke; men han blev slagen paa begge. Hans Skibe bleve tagne; hans Tropper bleve totalt slagne og adspaltede. Næsten alle europæiske Soldater, som udgjorde Hovedstyrken af Fiendens Magt, bleve dræbte eller tagne til Fange. Seirherverne rykkede for Chinsura, og dette Etablissemets Befalingsmænd indrømmede Clive alle de Betingelser han foreskrev dem. De forpligtede sig til, ikke at opbygge nogen Fæstningsværker og ikke at underholde flere Tropper end dem der nødvendig behøvedes til at vedligeholde Ordenen i Factorierne; i Tilfælde af

et Brud paa nogen af disse Artikler truedes de med siebliflig Udjagelse af Bengalen.

Otte Maaneder efter denne Seir begav Clive sig paa Hiemreisen til England. Hiemme ventede ham Ære og Belønning, om end ikke mere end hvad hans Fortienester og hans Ambition gave ham Krav paa, saa dog ualmindelige og glimrende, baade naar man seer hen til hans Rang i Armeen og til hans oprindelige Stilling fra Fødselen af. Han blev optagen iblandt Irlands Pairer og erholdt Haab om en engelsk Titel. Georg den Tredie, som netop havde bestegit Thronen, modtog ham med Udmærkelse. Ministrene viste ham megen Dymærksomhed, og Pitt, hvis Indflydelse i Underhuset og i hele Landet var grændseløs, havde allerede i sine Taler skildret Clive som en Mand, der var sødt til General og hvis Militairgenie selv Kongen af Preussen maatte beundre. Disse Ord fra Tidssalderens første Statsmands Mund fore Landet rundt, og det smigrede Folket, paa en Tid da England var fattig paa gode Anførere til Lands, at have en General, som man i Mod og Hærførertalent satte i Ligning med Tydslands berømte Generaler.

Clives Rigdom satte ham istand til at maale sig med Englands rigeste Adelsmænd. Man har Beviser for at han havde remitteret over 180,000 Pd. Sterling igiennem det hollandske ostindiske Compagnie og meer end 40,000 Pd. igiennem det engelske Compagnie. Og saa igiennem private Huse havde han hiemsendt betydelige Summer. Han satte store Summer i Juveler, en Maade at remittere Penge paa fra Indien, som dengang var meget almindelig. Alene i Madras klobte han Diamanter til et Beløb af 25000 Pd. Sterling. Foruden denne Formue havde han Indtægterne af den indiske Grundafgift, som Naboben havde skienket ham og af Clive selv blev anslaaet til 27,000 Pd. Sterling aarlig. Hans aarlige Indkomster vurderes lavt af Sir John Malcolm til over 40,000 Pd. Sterling, som i Georg den Tredies første Regjeringsaar var en lige saa sielden Indkomst som 100,000 Pd. nu til dags. Man kan gierne sige, at der aldrig har været nogen Engländer, der fra Intet af har opnaaet saa stor en Formue i den

unge Alder af 34 Aar. Det Brug, han gjorde af sine Rigdomme, geraader ham til Ære. Saasnart som Slaget ved Plassey havde lagt Grunden til hans Lykke, sendte han 10,000 Pd. hjem til sine Søstre, skienkede en lige saa stor Sum til fattige Slægtninge, gav sin Commissionair Ordre til at udbetale hans Forældre 800 Pd. aarlig og at insistere paa at de skulde holde Ekvipage, og endelig satte han 500 £ aarlig ud til hans gamle Chef Lawrence, hvis Formuesomstændigheder ikke vare med de bedste.

Han lagde sig nu efter at opnaae et Sæde i Parlamentet, hvilket lykkedes ham ved det almindelige Parlamentsvalg i 1761. Han sluttede sig først, som vi have seet, til For; senere drog Pitts glimrende Genie ham til sig, og tilsidst forbandt han sig i det næste Benskab med George Greenville og hengav sig ganske til hans Parti; men han spillede iøvrigt ikke nogen betydelig politisk Rolle. Clives hele Hu og Sind var rettet mod det Land, han skyldte sin Hæder som Kriger og Statsmand: Affairerne i Indien interesserede ham fremfor den europæiske Politik. Der eksisterede dengang intet „Board of Control“; Directeurerne vare for det meste blotte Kiøbmænd, ukyndige i Politik og uden Kiendskab til det Land, der paa en saa egen Maade var bleven dem underlagt. Actiehabererne øvede stor Indflydelse paa Sagerne. Den, der havde Actier til 500 Pd. Sterling, havde en Stemme. Forsamlingerne vare talrige og Debatterne stormende. Clive anvendte 100,000 Pd. Sterl. til Indkøb af Actier, som han fordeelte iblandt en Mængde nominelle Giere, han kunde forlade sig paa, og som han bragte med sig i hver Generalforsamling. Andre gjorde det samme, skiondt ikke i fuldt saa stor Udstrækning.

I Spidsen for det overmægtige Parti i det indiske Compagnie havde der længe staaet en mægtig, ærgjerrig og dygtig Directeur ved Navn Sullivan. Han havde fattet Had til Clive og kunde ikke glemme ham det af, at han saa ofte havde bovet, som Gouverneur af Bengalen, at tilside sætte de fraværende Directeurs Befalinger. Et tilsyneladende Forlig imellem dem kom i Stand efter Clives Hiemkomst; men Fiendskabet slumrede dybt i Hjertet hos

Begge. Alle Directeurerne bleve dengang valgte paa et Aar. Ved det nye Valg i 1763 prøvede Clive paa at holde det herskende Parti ude. Kampen førtes med en Hestighed, som Clive selv skildrer som frygtelig. Sullivan seirede og skyndte sig at tage Hevn. Den Dotation, som Meer-Jaffier havde skienket Clive, var efter de bedste engelske Retskyndiges Mening fuldkommen gyldig, og Compagniet havde længe erkendt den som saadan. Directeurerne besluttede alligevel høist uretfærdigen at confiskere den, og Clive blev nødt til at anlægge Proces imod dem.

Men Sagerne havde imidlertid taget en uforudset Vending i Indien. Efterretningerne fra Bengalen havde i nogen Tid været meer og meer alarmerende. I de 5 Aar Clive havde været hjemme, havde der indsneget sig saa mange Misbrug under den svage og slette Bestyrelse, der havde succederet ham; Bestikkelserne og Udsugelserne vare stegne til den Grad, at en Oplosningstilstand var forhaanden. Meer-Jaffier havde Englænderne affat, og igjen indsat en anden Nabob ved Navn Meer-Cosim. Men Meer-Cosim var en Mand af Talent og Charakter, som ikke vilde være en Boldt for de Fremmede. De Engelske affatte ham snart efter og indsatte Meer-Jaffier paany. Meer-Cosim hevnedes sig ved en Massacre, der i Grumhed overgik Scenen med det sorte Gul, og flygtede til Naboben af Dode. Plyndringer og Udsugelser, i alle tænkelige Former, hørte til Dagens Orden. Alle Compagniets Tienere, den Ringeste som den Høieste, stræbte blot efter, i en Hast at samle uhyre Rigdomme. Det Militaire smittedes af de samme Laster: Novbegierlighed, Bøllyst og Udsvævelser, Insubordination, Cabale og Mytterier spredte sig fra den Høieste til den Laveste, og Sipoyerne kunde kun holdes i Tømme ved Executioner en masse. Denne Tilstand i Bengalen vakte endeligen Opmærksomheden hjemme, og det almindelige Raab var, at Clive var den eneste Mand, der kunde oprette Sagerne igjen.

Ved en meget talrig Generalforsamling yttredes denne Overbeviisning i de stærkeste Udtryk. Folk af alle Partier satte al Tvivl tilside og raabte at Clive var Manden, som den nærværende Crisis

udkrævede, man skulde lade den Sag falde, der var anlagt imod ham, og formaae ham til at vende tilbage til Indien. Clive reiste sig. „Hvad Processen om hans indiste Revenuer angik, da vilde han gjøre Directionen Forslag desangaaende, som han haabede skulde føre til et venstabeligt Arrangement. Men der var en meget større Vanskelighed. Han maatte erklære dem, at han aldrig vilde beqvemme sig til at overtage Gouvernementet i Bengalen saalænge hans Fiende Sullivan var Præsident i Directionen.“ Der opstod en heftig Tumult. Sullivan kunde neppe faae et Ord fremført. En overvældende Majoritet var paa Clives Side. Sullivan vilde have, at der skulde balloteres. Men efter Compagniets Love kan ingen Ballotering finde Sted, medmindre der indgives en skriftlig Begiering derom, undertegnet af 9 Actiehavere, og skiondt flere Hundrede vare tilstede kunde der dog ikke findes 9 Personer, der vilde underskrive en saadan Begiering. Clive blev folgelig udnævnt til Gouverneur og Høistcommanderende over de britiske Besiddelser i Bengalen. Men han holdt fast ved sin Erklæring og negtede at modtage Udnævnelser, indtil Udfaldet af det næste Directionsvalg var bekendt. Striden var haard; men Clive triumferede. Sullivan, nys den Gnemægtige i Directionen, frelst sig kun ved en eneste Stemme fra at blive sat ud af den, og baade Præsident og Vicepræsident vare Benner af den nye Gouverneur.

Under saadanne Omstændigheder var det at Clive for tredie og sidste Gang vendte tilbage til Indien. I Mai 1765 ankom han til Calcutta, og han fandt den hele Regieringsmaskine i en langt frygteligere Uorden, end han havde ventet det. Meer-Saffier, som nogen Tid før havde mistet sin ældste Søn Meeran, var død medens Clive var paa Reisen dertil. Uagtet det paa det Strengeste var forbudt de engelske Embedsmænd at modtage Foræringer af de indfødte Fyrster, havde de atter sat Bengalens Throne til Auction. Omtrent 140,000 Pd. Sterling faldt til Deling imellem 9 af Compagniets Embedsmænd, som for denne Sum lode sig bestikke til at sætte et spædt Barn, den afdøde Nabobs Søn, paa Faderens Throne. Efterretningen om den skændige Handel modtog Clive idet

han satte Foden paa Land i Indien. Han sammenkaldte strax Naadet og tilkiendegav det, at det var hans faste Beslutning at sætte en total Reform igiennem, og at han til den Ende vilde gjøre Brug af den hele udstrakte, saavel civile som militaire Myndighed, der var betroet ham.

Clive holdt Ord. Han blev kun $1\frac{1}{2}$ Aar i Indien, men i denne korte Tid udførte han en af de meest udstrakte og giennemgribende, vanskelige og heldbringende Reforme, som nogen Statsmand nogensinde har udført. I Forstningen syntes Hindringerne uoverkommelige, men de begyndte snart at vige for hans JernMod og ubiøielige Willie. At modtage Foræringer af de Indfødte blev strengelig forbudt. Den private Handel, som Compagniets Betiente havde drevet, maatte ophøre. Hele Colonien satte sig som een Mand herimod; men den ubiøielige Gouverneur erklærede, at dersom han ikke i Fort William kunde finde Understøttelse, vilde han forskaffe sig den andenstedsfra; og han lod flere civile Embedsmænd komme fra Madras for at assistere ham. De meest giensvridige af hans Modstandere bleve affledigede, Resten fandt sig efterhaanden i, hvad de saae det ikke nyttede at modsætte sig.

Men Clive saae imidlertid, at Misbrugene snart vilde indsnige sig igjen, dersom man ikke hævdede en vigtig Marsag til dem. Compagniet lønnede sine Betiente slet; Bagerne vare for lave til at en Europæer kunde føre det Liv, som et tropisk Clima udkræver; at lægge Noget op var umuligt; det var naturligt, at Mennesker, selv med middelmaadige Talenter, ikke vilde bekvemme sig til at tilbringe de bedste Aar af deres Liv i Gril, under et brændende Clima, for den blotte Eksistens paa en knap Gage; det havde derfor været underforstaaet fra de ældste Tider, at Compagniets Betiente havde Frihed til at samle sig privat Formue ved deres Handel paa egen Haand. Et Medlem af Naadet havde kun 300 £ Sterling i Gage, ligesom det var notorisk at han i sin Stilling ikke kunde leve for Ringere end det Tidobbelte af denne Sum. Compagniets Betiente førte vel endnu de samme Benævnelser, som i Coloniens første Tider; de kaldtes endnu Factorer, yngre Rivmænd, ældre Riv-

mænd o. s. v., men de vare i Gierningen blevne Proconsuler, Proprætorer, Procuratorer, i det gamle Roms Betydning, over store Provindser; de havde umaadelig stor Magt. Clive indsaae, at det var Daarlskab at give Mennesker stor Magt, og troe at de vilde finde sig i at leve i Fattigdom; han vidste imidlertid at Directeurerne ikke vare tilbøielige til at forhøie Gagerne: det Gæste, der som Gouverneur stod ham aabent, var, at anvende Saltmonopolet hertil, og han deelte Indtægten af dette Monopol, der lige til vore Dage har udgiort en Hovedgreen af Indiens Revenuere, i Gageforhøielser til Embedsmændene efter en Stala, mod hvis Retfærdighed der ikke synes at være Noget at indvende. Saa rigtig og klog denne Forholdsregel var, blev den dog af hans Fiender siden fremsat som en af Hovedbestydningerne imod ham, for Misbrug af Myndighed og egenmægtig Fremgangsmaade.

Han havde qvalt Oppositionen i det civile Departement, den i Armeen var mere truende. Nogle af de Indstrænkninger, Directeurerne havde paabudt, angreb det Militaires Interesser, og der reiste sig en Storm, som ikke Cæsar selv vilde have fundet let at tæmme. Det var ingen let Sag at staae fast imod dem der førte Sværdet, i et Land, der regieredes ved Sværdet alene. To Hundrede engelske Officierer forbandt sig i en Sammensværgelse imod Regjeringen og besluttede at nedlægge deres Poster alle paa samme Dag, hvorved de haabede at tvinge Clive til at indgaae paa deres Betingelser hellere end at Armeen, Støtten for Englands Herredømme i Asien, skulde være uden Officierer. De toge feil af Manden. Clive havde endnu nogle faa Officierer om sig, som han kunde stole paa. Han sendte Bud til Fortet St. George efter saa mange Officierer som derfra kunde undværes, og fik endeel unge Mænd af Handelsfaget til at lade sig ansætte ved Armeen. Hovedmændene i Complottet bleve arresterede, stillede for en Ret og kasserede. De Dvrige, overraskede og ydmygede, bade om Tilladelse til at indtræde igjen. Tropperne forbleve rolige under alt dette, og Sipoyerne vidste Clive at han altid kunde stole paa. Saaledes

forfvandt da ogsaa dette Uveir, der vel kunde have strækket enhver anden end Clive.

Medens han satte disse Reformer igiennem var han ikke mindre heldig i hans udvortes Politik. Hans Ankomst til Indien var Signalet til sieblisk Fred. Naboben af Dode laa da med en stor Armee paa Grændsen af Bahar; en Mængde Mahratter og Afgghaner vare stødte til ham, og der var god Grund til at vente en almindelig Coalition af alle indfødte Magter imod Englænderne. Men Clives Navn kvalte sieblisk enhver Tanke om Modstand, og Alle kappedes om at slutte Fred, hvortil den nye Gouverneur dicerede Willkaarene efter Behag.

Englændernes Magt i Bengalen havde hidtil savnet tractatmæssig Berettigelse; under Paaskud af at understøtte og opretholde den lovmæssige Auctoritet i Landet havde de lidt efter lidt tilvendt sig en Magt, som langt overgik hvad der ved deres første Medsættelse var tænkt paa at indrømme dem. Clive forlangte nu af Hoffet i Delhi en formelig Afstaaelse af den Magt, han i Realiteten allerede besad. Mogulen havde intet Valg, og skøndt han knurrede, fandt han dog at det var bedre at tage imod de Penge der bleve ham tilbudte og som han ikke havde Magt til at tilvinge sig. En Tractat blev sluttet, hvorved Compagniet blev bemyndiget til at opkræve og bestyre Revenuerne af Bengalen, Orissa og Bahar.

Der var endnu en Nabob, der stod omtrent i det samme Forhold til de engelske Auctoriteter, som de sidste Merovinger til deres Majordomier, Carl Martel og Pipin. Engang havde Clive næsten besluttet sig til, ganske at afskaffe dette Styggebillede, men han betænkte siden at det kunde være godt at have Nabobens Navn at benytte sig af, især naar han havde med andre europæiske Nationer at gjøre. Franskmændene, Hollænderne og de Danske vilde snarere anerkende den indfødte Fyrstes Auctoritet, hvem de vare engang vante til at respectere, end en rivaliserende Handelscorporation. Denne Politik blev dog i Gierningen snart lagt til Side. Meer-Jaffiers Descendent regierer endnu i Moorsheed-abad, hans

Stammes gamle Hovedstad; han fører endnu Titel af Nabob, bliver endnu tituleret „Deres Højhed“ af Englænderne, og faaer endnu Lov til at føre en Deel af den kongelige Pragt, som omgav hans Forfædre. En Pension af 160,000 Pd Sterl. udbetales ham aarlig af Regjeringen. Naar han kører ud har han en Livvagt omkring sin Bogn og Forkløbere med solvbeslagne Stave; hans Person og hans Pallads ere hellige; men han har ikke den ringeste politiske Magt og er i Gierningen ikke andet end en adelig og riig Underfaat af Compagniet.

Det vilde have været en let Sag for Clive, under denne hans anden Regjeringsstid i Bengalen, at samle saadanne Rigdomme som aldrig nogen europæisk Underfaat har besiddet. Uden i ringeste Maade at have forøget Trykket, som Provindsens Beboere vare vant til, kunde han have modtaget Foræringer til et Beløb af 300,000 Pd. Sterling om Aaret. Nabofyrsterne vilde med Glæde have betalt enhver Priis for hans Venkskab. Men han fulgte strengt, med Hensyn til sig selv, de samme Regler han havde givet andre. Fyrsten af Benares offererede ham Diamanter af stor Værdi; Naboben af Duda vilde paanøde ham en stor Sum Penge og en Wfke med kostbare Juveler; men Clive afflog Begge høfligt, men bestemt, og hvad der geraader ham til saa meget større Ære er, at disse Facta først kom for Dagen efter hans Død. Han holdt et noiagtigt Regnskab over sine Indkomster: hans Gage som Gouverneur, hans Andeel af Indtægterne fra Saltmonopolet, og saadanne Foræringer, som han efter Asiens Skikke ikke kunde afflaae at modtage, uden at fornærme. Af disse Summer bestred han alle Udgifter ved hans Stilling, og Resten deelte han imellem nogle faa, ham hengivne Personer, der havde fulgt ham til Indien. Han roste sig af, og det med Rette, efter Alt hvad senere er oplyst, at han var bleven fattigere og ikke rigere under hans sidste Regjeringsstid.

En stor Sum modtog han. Meer-Jaffier havde testamenteret ham over 60,000 Pd. Sterling i Penge og Juveler — det var ikke forbudt at modtage Legater efter Døde, men vel Foræringer

af Levende. Elise modtog Gaven — men ikke for at beholde den selv. Han skienkede den heelt og holdent til et Understøttelses-Fond for Officiere og Soldater, som vare blevne Invalider i Tienesten. Fondet, som endnu bærer hans Navn, skylder denne fyrstelige Gave sin Oprindelse.

Efter et Ophold af 18 Maaneder i Indien gjorde hans Helbred det nødvendigt for ham at vende tilbage til Europa. I Slutningen af Januar 1767 forlod han for sidste Gang det Land, paa hvis Skiebne han havde haft en saa overordentlig Indflydelse.

Hans anden Hiemkomst fra Bengalen hilse des ikke med den samme Jubel af hans Landsmænd, som den første. Mange Forfølgelser begyndte nu, som forbittede ham Nesten af hans Liv og lagde ham i Graven for Tiden. Hans gamle Fiender i Directionen vare endnu mægtige og virksomme imod ham, og de vare blevne forstærkede med en Sværm af Bundsforbante, hvis Had var endnu heftigere end deres. Den hele Hær af Udsugere og Undertrykkere, han havde befriet Bengalen fra, forfulgte ham med det uforsonslige Had, som er saadanne lave Siæle egent. Mange af dem anlagde deres Capitaler i asiatiske Actier, alene for at kunne faae Leilighed til at hevne sig paa den Mand, hvis Charakterfasthed havde sat en Skranke for deres Plyndresyge. Løgnagtige Aviser og Skandskrifter udsprede Ondt om ham iblandt Publicum, og saadan var Stemningen paa den Tid, at den groveste og lumpneste Bagvadskelse, som under andre Omstændigheder vilde have været uden Virkning, nu gjorde et overordentligt Indtryk.

Det var paa denne Tid, at der opstod i England en Klasse Menneſter, som i lang Tid gik under det Navn „Nabober“. Det var ialmindelighed Folk af lav Herkomst, som i en ung Alder vare komne ud til Indien, hvor de havde sammenskrabet umaadelige Rigdomme, og nu hiemme i Fædrelandet vilde tilbringe Nesten af deres Liv. Vante til, fra Indien, at betragte sig selv som Folk af Digtighed, og ved deres Formue berettigede til at stille sig ved Siden af Englands fornemste Familier, gjorde de Fordring paa at indtage en Plads i Samfundet, som i de fleste Tilfælde gjordes

dem stridig. De savnede Dannelse, manglede Familieforbindelser, havde antaget Sæder og Skikke, der vare fremmede og ofte anstødelige for den dannede Verden i Europa, og hertil kom endelig den Misundelse, de vakte ved en Pragt og Overdaadighed i Leve- maade, som saa af Englands Adel paa den Tid var istand til at kappes med dem i. Næsten allevegne, hvor de bosatte sig, levede de i Fiendskab med deres Naboer af de høiere Stænder, i hvis Kredse de forgiæves stræbte at indtrænge sig. Navnet Nabob vedblev i mange Aar at betegne en udannet, opløst og uselftabelig Nigmand.

Ogsaa Clive blev regnet blandt disse forhadte Mennesker. Hans Nigdom blev stillet til Skue paa en Maade, som ikke kunde andet end gjøre ham Fiender. Han førte et glimrende Huus i London. To fyrstelige Palladser byggede han sig paa sine Godser, et i Shropshire og et andet i Claremont, paa hvilket sidste Sted han lod det Slot nedrive, som Hertugen af Newcastle havde eiet, og et andet opføre, der skal have kostet over 100,000 Pd. Sterling; det eiedes i vore Dage af Prindsesse Charlotte, og tilhører nu Kong Leopold, hendes efterlevende Gemal. Hans Indflydelse i Parla- mentet stod ikke tilbage for de mægtigste Familiers. Men med al denne Magt og Glands, fandt dog Misundelsen stedse Noget at raillere ved ham. Hans Levemaade i Feldten havde stedse udmærket sig ved spartansk Simpelt, hvad hans Person angik; men hjemme ombyttede han den med Sybaritens pralende Luxus. Hans Huusholdning førtes med østerlandsk Pragt, hans Klæder vare overdaadig glimrende. Der findes et Brev af ham, hvori han be- stiller 200 Skjorter „de fineste og bedste som ere at faae for gode Ord og Betaling.“ Saa saadanne Træk, udspredte islaadt Publi- kum, vare nok til at skade ham i dets Dømmeme. Men dette var ikke det Værste. Fortællinger om Handlinger, den ene sortere end den anden, bleve satte i Omløb om ham. Netop alt det Onde, han saa mandigt havde bekæmpet og undertrykt i Engländernes Bestyrelse i Indien, blev nu fremsat som hans egne Handlinger, og da Misbrugene lidt efter lidt atter krøb frem af deres Skjul efter hans Bortreise, og den frygtelige Hungersnød indtraf i Cal-

cutta i Aaret 1770, hvis gruelige Scener i høi Grad bevægede Gemytterne i England, saa meget mere, som Compagniets Embedsmænd bestyldtes for, ved deres Gierrighed at have forqaarsaget en Hungeresnød der bortrev Millioner Mennesker — da var det at Stormen brod løs over den Mand's Hoved, der allerede i flere Aar ikke havde den ringeste Deel i Indiens Bestyrelse, og Parlamentet udnævnte en Comitee til at undersøge de indiske Affairer.

Undersøgelsen var saa vidtløftig, at den varede igiennem 2 Parlamentssæssioner. Hans Fiender sparede ingen Umage for at bringe frem imod ham Alt, hvad der i mindste Maade kunde tiene til at kaste Skygge paa ham; de talentfuldeste Advocater bleve brugte, og Hadet vilde ikke lade sig tilfredsstille med noget Ringere, end den forhadte Mand's Udstødelse af Parlamentet, hans Formues Confiskation, ja Berøvelsen af Rang og Vrestitler. Endelig kom Sagen for Underhuset i Form af bestemte Anklagepunkter. Debatterne varede i flere Dage. Clive forsvarede sig med en mandig Beltalenhed og en Kraft, der harmonerede med hans Charakter som Kriger. Han nsiedes ikke med Defensiven, men angreb sine Fiender paa deres eget Territorium, og lagde overhovedet et parlamentarisk Talent for Dagen, ved denne Keilighed, som henrev endog den gamle Lord Chatham til Beundring. Resultatet blev, at, efter at nogle Motioner, som udtrykte en indirekte Misbilligelse i ringere Punkter, vare gaaede igiennem, reiste Generaladvokaten Wedderburn sig og proponerede at Huset skulde erklære, at Lord Clive havde viist sit Fædreland de største og vigtigste Tjenester — hvilken Motion gik igiennem med stor Majoritet.

Clive havde feiret over sine Fiender. Han var nu sikker i Besiddelsen af Ære og Formue. Han var omgiven af Venner og Slægtninge, der vare ham hengivne, og han var endnu i en Alder, hvor Sjælens og Legemets Evner ere i deres fulde Kraft. Men der havde allerede længe hvilet Skyer over hans Aand, som nu alt meer og meer dalede over den og tilsidst indhyllede den i Mørke. Fra sin tidligste Ungdom havde han været underkastet Anfald af Melancholie, og vi have tidligere omtalt de Forsøg paa

at berøbe sig Livet, han gjorde som ungt Menneske i Indien. Saa længe hans fyrige Mand fandt Beskæftigelse i de store Anliggender, der vare betrøede ham at styre — saalænge Rigdom og Ære havde Nyhedens Interesse for ham, havde han beseiret Sygdommen. Men nu havde han Intet mere at virke, Intet at ønske; hans virksomme Mand henvisnede i Uvirksomheden. Hans Fienders Forfølgelser, den Daddel, hvor mild den end var, som Underhuset havde udtalt over ham, Tanken om at han af mange af hans Landsmænd blev anset for en troløs og grusom Tyran — Alt dette stormede ind paa ham i hans Gensomhed, og nedtrykte og irriterede hans Sind. Hertil kom legemlige Lidelser, som et langt Ophold i Indien havde paadraget ham; for at lindre dem tog han sin Tilflugt til det forræderiske Middel, Opium.

Striden med Colonierne i Nordamerika havde paa denne Tid naaet en Hvide, at Krigen saaes uundgaelig, og Ministrene havde allerede kastet deres Dine paa Glive, som den Mand, der ene var istand til, med Kraft og Klogskab at tæmme den udbrydende Oprørsaaend. Men det var for sild. Hans stærke Mand formaade ei at høre sig igjen. Den 22de November 1774 berøvede han sig selv Livet, netop som han havde fyldt det 49de Aar.

Erindringer fra Fregatten Gefions Togt i 1844.

Meddeelt af Commandeur Garde.

Da Gefion er bygget efter en ny Tegning og af større Dimensioner, end de Fregatter, den danske Marine tidligere har havt, var det vigtigt for de fremtidige Bygninger, at sammenligne den nye Fregat med de ældre, og det bør taknemmeligt erkiendes, at Danmarks to største Fregatter bleve udrustede i dette Niemeed. Denne Udrustning blev tillige benyttet til at befordre Kronarvingens Be-

stræbelser for at lære alle Nigets Dele personligt at kende, ved at føre ham til Færøerne, efter at have anløbet Skotland. Desuden var der medgivet farseglede Ordre, som først skulde aabnes, naar Fregatterne havde forladt Færøerne; og den Bestemmelse, som Skibene derefter erholdt, blev, med Hensyn til dens politiske Betydning, den for Staten vigtigste Deel af Togtet. I den Mening, at det ikke vil være Archivets Læser ubekvemt at have en sammentrængt Skizze af denne Expedition, opfylder Anmelderen heraf den ærede Medacteurs Opfordring, ved at meddele en flygtig Oversigt over den Deel af Togtet, da Commandoen var ham anbeføet.

Efterat S. K. S. Kronprindsen med Folge var kommen ombord, ledte Fregatterne Gefion og Thetis fra Kiøbenhavn's Hoved den 23de Mai Kl. 1½ Eftermiddag, og krydsede med Loit Veir Nord efter. Næste Aften fik Fregatterne frisk Ruling, og under Krydsningen mellem 18 Fods Grunden og Fladen kom de hinanden om Natten af Sigte. Med den nordlige, til torebet Mærseils Ruling tiltagende Wind, kunde Gefion i det snævre Farvand ei vente paa Thetis, før ved det aftalte Mødestuus, Lindesnæs, hvor den ankom næsten 2 Etmaal tidligere end det sidste Skib, der var blevet opholdt i Rattegattet ved et tilfældt Havari paa Mastekettingen til Storestænge-Pyttingbant. Efterat Skibene igien vare samlede, fortjattes Reisen over Nordse'en, og Besæilingsprøverne, som ledes og bedømtes af en Commission, bestaaende af de paa Fregatterne værende Observateurer, Chefer og Næstcommanderende, toge deres Begyndelse, ligesom de silbigere fortsattes, saa ofte Togtets øvrige Bestemmelse tillod det.

Ved Solnedgang, Tirsdagen den 30te Mai, 8de Dagen efter Afreisen fra Kiøbenhavn, vare Fregatterne udenfor the Frith of Forth; men her skiltes de ad, idet Gefion løb op til Leith, for der at landsætte Kronprindsen, der tillands vilde reise til Cromarty, medens Thetis strax fortsatte Reisen til dette Sted, som Cadetcorvetten Flora ogsaa var beordret at anløbe, for at modtage Hs. Kongelige Højheds nærmere Ordre om Hjemreisen.

Farvandet op ad Forths Munding er saa vel forsynet med Fyre, at Gesjon kunde seile op deraf om Natten, og næste Morgen Kl. 5 ankrede den paa Rheden ved Leith. Det ligger udenfor Plannen for denne Skizze, omstændeligt at beskrive de Steder, Gesjon anløb, da Opholdet tildeels har været for kort dertil, hvorfor Anmelderen indskrænker sig til enkelte Bemærkninger.

Meget interessant var det, ved Landingen paa den af Bælker og Steen ypperligt anlagte Bro i Leith strax at støde paa den trable Virksomhed, der hersker i denne Havn for Skotlands Hovedstad. Man har her anvendt betydelige Kræfter paa at sikre Skibene et godt Lade- og Lossested; men den temmelig rummelige Havn er saa flad, at den ved Ebbetid er næsten tør, og selv ved Floden har den kun 10—15 Fod Vand, hvorfor de dybere stikkende Skibe maae blive paa Rheden, hvor der med 4—7 Favne Vand og god Holdebund er en ypperlig Ankerplads. De større Dampskibe, der fra alle Sider støde sammen i Leith, forblive i Almindelighed udenfor Havnen, medens en Mængde mindre, hvoraf flere kunne leies for enkelte Timer eller Tourer, fare ud og ind med Passagerer og Gods, naar der er Vand dertil. Leith og Edinburgh ere nu sammenbyggede, saa at den Første udgjør en Forstad for den Sidste, fra hvilken den ei engang er skilt ved nogen Port eller andet Skielnemærke; man maa derfor være bekendt, for at vide, naar man i den lige fortløbende Gade forlader Leith og betræder Hovedstaden.

Da Gesjon skulde benytte den første gode Vind til Cromarty, blev det nødvendigt at ile med at besee Edinburghs Mærkværdigheder, og ved at eftertænke, hvor meget vi saae i den korte Tid, dvæler Tanken med Taknemmelighed ved den Belwillie og Kyndighed, hvormed den danske Generalconsul Marshal tog sig af Gesjons Officierer, medens den danske Minister ved det brittiske Hof førte Kronprindsen omkring. Modtagne paa det venligste i Generalconsulens Huus i Leith, vare vi snart, efterat være komne i Land, i Bognen for at kigge omkring i Edinburgh, og allerede den første Dag erfarede vi, at den nyere Deel af Byen, som kun bestaaer af

nogle faa parallelle, 1 engelsk Miil lange Gader, udmærker sig ved solide og skønne Steenbygninger, medens den ældre Stad, hvor tidligere den mægtige stoffte Adels boede, nu kun frembyder forfaldne og simple Boliger for Hovedstadens lavere Classer.

Den følgende Dag vare vi tidligt isand og toge Alt i næiere Diesyn. Efterat have aflagt en Bisit i den militaire Klub, som allerede strax efter vor Ankomst havde sendt os en Indbydelse til at afbenytte dens skønne og rummelige Locale, besaa vi the Royal Institution, som findes i en ny, elegant og massiv Bygning, hvor den regierende Dronnings colossale Billedstøtte throner paa Frontespicen. Bygningen indeholder flere Sale til et Museum, et Bibliothek og en Malerisamling, hvilket dog Alt forekom os ikke at kunne taale Sammenligning med, hvad vi finde i den danske Hovedstad. Ogsaa bivaandede vi en Retsforhandling i Parlamentsbygningen, hvor Skotlands høieste Rets Dommere, i gammel dags Costume, paa en ophøiet Tribune, pleie Retten, og enhver af dem offentlig afgiver sit motiverede Botum, efterat Advocaterne i sorte Kapper og hvide Allongeparykker have plaideret Sagen. I Fæstningen bleve vi modtagne af den commanderende General i Skotland Sir Niel Douglas, der ved nogle Officierer lod os ombise i det gamle faste Slot, som ligger høit over Staden, og som vel endnu er befæstet, men neppe er istand til at modstaae Nutidens Krigskonst, hvis det blev angrebet. Det Mærkeligste, vi saae der, vare Rigsarkivdienerne, der opbevares i en massiv, godt oplyst og smagfuldt decoreret Hvælving. Det Kammer, hvor Dronning Maria Stuart fødte Jacob den 1ste, er et lille, usfelt, smudsigt Værelse i nederste Stage af Hovedbygningen, midt i Fæstningen. Det gamle Slot Holyroodhouse, som vi derefter besøgte, ligger i en Dal, og er en moderniseret, ikke betydelig Bygning, hvortil det i Ruiner liggende, historisk mærkværdige Capel grændser. Maria Stuarts og Carl den 1stes Sovestue og Senge, Stedet, hvor Rizzio blev myrdet, og hvor Pletter af hans Blod endnu sees, samt nogle Meubler, Dronning Maria havde benyttet, fremvises som Slottets Mærkværdigheder.

Søndagen benyttede vi til atter at see os om i Edinburgh, hvor vi, efter at have bivaanet Gudstjenesten, tilbragte nogle Timer paa Caltonhill ved Nelsons Monument, der ligger endnu høiere, end Fæstningen, og bestaaer af et Taarn, der tillige bruges som Signalpost. Paa samme Høi har man begyndt paa et Monument for Slaget ved Waterloo, hvilket af Mangel paa Penge staaer ufuldendt; endvidere findes der et Observatorium og et smukt Monument for den skotske Digter Burns, ligesom man i Edinburghs smukke Gader og paa de med Haver smykkede aabne Pladser seer Mindesmærker for Georg den 4de, Walter Scott, Pitt, Melville og Andre.

Skotlands Hovedstad er i de senere Aar rykket Landets vigtigste Manufacturstad, Glasgow, som ligger ved den i Atlanterhavet udløbende Clyde, betydeligt nærmere, idet en Jernbane har sat disse to store Byer i Forbindelse med hinanden. For ogsaa at faae denne Skotlands største Stad at see, forlode vi Edinburgh tidligt Mandag Morgen, og efter 2 $\frac{1}{4}$ Timers Forløb havde vi paa Jernbanen tilbagelagt 43 engelske Miil og vare i Glasgow. Paa denne Wei, der tildeels er udsprængt i Klipper, passerede vi flere Tunneler, blandt hvilke den sidste især er mærkelig, da den gaar under Husene, til Banegaarden, der ligger et godt Stykke inde i Byen. Da det tegnede til vestlig Vind, var vort Ophold i Glasgow saa kort, at vi kun fik Leilighed til at spadsere lidt omkring og til at bese et af de mange Fabrikker, som især gjøre denne Stad saa vigtig. Det Bomuldsmanufactur, til hvilket Generalconsul Marshals Anbefaling skaffede os Udgang, sagde man, beskæftigede 300—1000 Arbeidere, hvoraf den største Deel vare Fruentimmer og Børn, som daglig forarbejdede 3000 Pd. raa Bomuld. Dette udføres ved Hjælp af et kunstigt i hinanden gripende Maskineri, der drives af 4 Dampmaskiner, opstillede i underste Etage, medens derfra de forskellige Dele sættes i Bevægelse giennem hele den store Bygnings fem Etager, hvor den raa Bomuld forarbejdes til Tøier af alle Slags Fiinheder. Længere torde vi ikke opholde os, og da Trainet var langt mindre end om Mor-

genen, varede Tilbagereisen ikke engang saalænge som Udfarten; 2 Timer efter vare vi atter i Edinburgh, ilede strax ombord, og endnu samme Aften var Gefion udenfor Den May paa Veien til Cromarty.

Efter henved 2 Dages Seilads ankrede vi Onsdagen den 5te Juni om Middagen i denne Havn, hvortil Thetis først var ankommen Aftenen før, da den maatte krydse sig frem, medens Gefion laa ved Leith. Her fandt vi ogsaa Cadetcorvetten Flora, som, efter at have modtaget Kronprindsens Ordre, igien gik tilsøs for at fortsætte Cadetternes Øvelser.

Murray Bugten er bekendt nok som den, ved hvis Sydside Inverness ligger, og hvor den caledoniske Canal, der dog nu ikke skal bruges meget, begynder; men mindre bekendt er det maaskee, at der fra denne Bugts Nordside gaaer en Fiord ind i Landet, med et smalt Indløb, mellem to høie Bierge, og danner en ret sikker og rummelig Havn. Dog benyttes denne ikke meget af store Skibe, da Indløbet er saa smalt, at de ikke kunne krydse derigennem. Den har sit Navn efter den ubetydelige, stærkt aftagende Flette Cromarty, der ligger tæt indenfor Indløbet; den er omgivet af lavt, frugtbart Land, hvor mange skønne Godsfer findes, og som mod Nordvest begrændses af Høilandets Bierge. At en fremmed Fyrste besøgte Landet, behagede allerede de loyale og giestfrie Skotter; at den høie Giest stod saa nær Kronen i det Land, for hvis Indbyggere de have en umiskjendelig Sympathie, og at denne Fyrste ved sin Personlighed vandt Alles Hjærter, foregede end mere de venlige Følelser, som Skotterne nære for os Danske. Dette viste sig ogsaa i de 10 Dage, vore Dragsmænd laae i Cromarty, hvor det var sieldent at see Krigsskibe; og vi modtog ei blot hyppige Besøg i Skibene, men ogsaa mange venlige Indbydelselser iland. Det var for os Danske en classisk Egn, hvor der findes flere Mindet om vore Forfædres krigeriske Besøg, og de gamle danske Bedrifter ere endnu i de med Historien velbekjendte Skotters Minde. Saaledes førte en giestfri Godsbesidder Mr. Ross Ross af Cromartyhouse os omkring paa sine betydelige Eiendomme, hvor han viste os flere Steder, paa hvilke tappre Danske vare

landede, eller igien havde indskibet sig efter at have opnaaet Hensigten med deres Komme, at gjøre Bytte; og Norden for Cromarty findes endnu et Bierg (the three Kings), som skal have sit Navn af tre danske Søfonger, der tilfattede Livet der ved Stranding. Paa nogle af Godserne fandt vi en høi Grad af Cultur og en hos os ukiendt Omsorg for Agerdyrkningens Fremme. Saaledes saae vi, at man gravede dybe Hender i Agrene, belagde dem med dertil forfærdige Teglssteen, og tildækkede Jorden over dem, for at disse underjordiske Bandleddinger kunde aflede skadelig Fugtighed, og at man saae med en Maskine, som strøede Sæden fuldkomment jevnt overalt. Men paa de mindre Eiendomme forekom det os, at Alt stod tilbage for Markerne ved vore Selveiergaarde; og en saadan Udsæthed og Fattigdom, som saaes hos den laveste Klasse, er ukiendt i Danmark. Endskiøndt Clannerne, under de mod det brunsvigste Huus vakte Uroligheder til Fordeel for Stuarterne, af Regjeringen ere berøvede mange af deres tidligere Rettigheder, og skiøndt de ved enhver Leilighed svækkes, have de dog endnu megen Betydning, især i de til Cromarty grændsende Høilande, og enhver anseet Familie holder trofast ved sin Clans Navn og Farver, som bæres i deres Klædning, især i deres Urfæstkræfter (Tartans), som ogsaa tiene dem til Kapper. Nogle Gentlemen viste os den Opmærksomhed at isøre sig den prægtfulde høilandske Dragt, og Generallieutenant Sir Hugh Fraser medbragte efter gammel Skik sin høilandske Sækkepiber, da han med sin Familie besøgte os ombord. De religiøse Secter vakte ogsaa i denne Egn hyppige Uordener mod de af Regjeringen ansatte Geistlige, og ikke sieldent kom det til blodige Optrin. Kort før vor Ankomst var den eneste militaire Magt i Cromarty, en Sølieutenant med 12 Mand, som var stationeret der til Soldvæsenets Tjeneste, bleven opfordret af den civile Øvrighed til at beskytte en nylig ansat Præst; men denne lille Magt var snart fordreven af den talrige Menighed, og Lieutenanten bar, medens vi vare i Cromarty, endnu Spor af de Saar, han ved denne Leilighed havde faaet. Iøvrigt var Opølsdet i Cromarty meget nyttigt for os til at organisere vore Skibe

og exercere Mandskabet, hvortil der tidligere kun havde været liden Leilighed.

Imidlertid var Kronprindsen, under Navn af Greve af Ba-grien, reist igiennem Høilandene til Cromarty, og efter Hs. Kongelige Høiheds Ankomst hertil gif Fregatterne den 15de Juni om Eftermiddagen igien tilføes for at gaac til Færøerne. Den 19de ved Midnat vare vi under Sydersen; men, da Vinden holdt sig nordlig med løit og disigt Veir, fik vi først den 22de tilstrækkelig Høide til at kunne seile ind i Thorshavn. Lykkeligviis lettede Taagen saameget, at vi netop fik Kiending af den udenfor Strøm-sen liggende Naalsø og en Lots ombord. Men under Indseilin-gen til Thorshavn blev Taagen igjen saa stærk, at vi erkiendtligen sølte Nytten af Amtmand Ployens gode Foranstaltninger og de flinke Færingers Assistance, til i fuldkommen Tykning at lede Fre-gatterne lykkelig til Ankerpladsen. Samme Dag, vi ankom, for-lod Kronprindsen, som i een Maaned havde giort Gesjon til sit Hiem, Fregatten, og efterlod der et Minde, som stedsse vil være os Alle uforglemmeligt kiært. Dagen efter kom Cadetcorvetten ind til Thorshavn, for nøiere at erfare, naar Hs. Kongelige Høihed vilde tiltræde Tilbagereisen. Da denne først skulde stee om tre Uger, affeilede den igjen den 26de, paa samme Tid som Fregat-terne, der, ligesom Corbetten, Dagen før vare blevne beærede med Kronprindsens Besøg og med Veemod havde bragt ham den sidste Hilsen. De faa Dage, vi tilbragte i Thorshavn, gav os ingen Leilighed til at see andre af Derne, hvorfor Anmelderen Intet har at fortælle om Færøerne.

Da vi vare komme udenfor disse, aabnedes de forseglede Or-drer, der befalede Fregatterne at seile til Strædet ved Gibraltar, i Anledning af de Underhandlinger, der førtes angaaende den Tri-but, som de nordiske Magter alene vare vedblevne at betale til Marokko, medens alle andre Stater havde ophørt dermed, og som det var forbeholdt Christian den Ottendes Regiering at faae op-hævet. Fregatterne skulde med Dampstibet *Sella*, der fra Kiøben-havn directe var gaaet til Cadix, og Briggen *Merkurius*, der

ventedes fra Vestindien, danne en Eskadre, der tilligemed den svenske skulde beskytte de nordiske Magters Søfart, hvis Marokko begyndte Fiendskabet. Coursen sattes derfor mod Syd; udenfor den biscayske Bugt hvitideligholdt vi den 28de Juni; udenfor Cadix, som vi skulde anløbe for at indhente Underretning om Sagerens Stand, blev paa Gefion, hvis Chef, som den ældste Officier, førte Commandoen over den danske Eskadre, den ved Krigsartiklerne befalede Stander heist, og den 8de Juli antrede vi efter 14 Dages Rejse fra Færøerne paa Cadix Næd.

Besejlingsproverne vare nu endte, og D^{hr}. Observateurer rejste derfor over England tilbage til Kiøbenhavn. Paa Grund af Skibenes combinerede Bestemmelse og det gode Veir, vi havde paa Rejsten, bleve Proverne ei saa fuldstændige, som det havde været at ønske. Dog viste det sig tilstrækkeligt, at begge Fregatterne vare udmærkede Seis- og Manøvrer skibe, at Gefion i Fart og Lutholdning, især naar Kulingen blev stivere, havde Fortrin for Thetis, og at den som Bataillestib var den ældre Fregat afgjort overlegen.

Spaniens fordum vigtigste Søhandelsstad, Cadix, er, efter Tabet af de fleste amerikanske Colonier, nu meget i Afgagende. De talrige Galeoner, som tidligere tilførte Spanien Amerikas Skatte, løbe ikke mere ud og ind af den for den transatlantiske Fart saa gunstigt beliggende Havn, og kun enkelte Skibe, som fare paa Cuba og Philippinerne, udgøre nu den forhen saa betydelige cadixske Handelsflaade. Staden ligger paa den yderste Spidse af Den Leons nordvestlige Landtunge, paa hvis østlige Side endnu findes Spor af Havnens tidligere store Udstrækning; nu have kun nogle forfaldne Koffardværster her enkelte Skibe under Reparation. Inderst i Bugten og tildeels paa Andalusiens faste Kyst ere de forhen saa berømte Orlogsværster, hvor den mægtige spanske Flaade havde sin Hovedstation, og hvis Syn nu, da Alt er i den usleste og meest forfaldne Stand, vækker de veemodigste Følelser over den svundne Storhed. De storartede anlagte Arsenaler og Magaziner ere tomme, den lille Marineby, hvor fordum 20,000 Mand, der

udgjorde Flaadens Besætning, havde deres Qvarteer, er øde, og kun enkelte gamle Skraag og nogle Smaaskibe ligge der, hvor forhen Verdens største Tredækkere valte hvide Tanker om Verlden af den tappre og stolte spanske Marine. Cadix selv er ret smuk, og ved Solens Nedgang seer man i dens Gader og paa Alamedaen det livlige Folkeliv, som characteriserer Spanierne. Men ellers er Alt øde og stille. Kun færdes en Deel spanske Barker, som med deres store Trinquetseil manøvreres mesterligt af deres livfulde Besætninger, fra den ligeoverfor liggende andalusiske Kyst, for at føre Levnetsmidler og Vand til Cadix. Den Leon er temmelig steril, lav og sandet, og i det Fjerne sees de andalusiske Bierge. Paa Den virkes en Deel Solfalt, som i Forening med nogen Wiin fra det ligeoverfor liggende Keres udgjør de eneste Producter, som nu udføres fra Cadix. Trocadero og de udenfor Byen tværs over Landtungen værende Fæstningsværker fremvise nu blot Ruiner. Det huuslige Liv lærte vi ikke at kiende i Cadix, da Landets revolutionaire Tilstand, Mangelen paa spanske Orlogsmænd og den Omstændighed, at den danske Consul, en indfødt Spanier, havde Sorg i sin Familie, forhindrede os i at gjøre selskabelige Bekjendtskaber. En Tyrefegtning, som vi bivaaned, gav os ingen gunstig Mening om Spaniernes Civilisation; os forekom det at være et utilladeligt Dyreplageri, og det saarede os, at see med hvilken Lyst endog det smukke Kion yttrede sit Bifald ved Dyrenes Piinsler. Forretninger afholdt os fra at besøge Sevilla, som flere af Fregatternes Officiere, der gjorde en Tour dertil, beskrev som en anseelig, antik og smukt liggende Stad.

Under vort 8 Dages Ophold i Cadix, bleve vi bekiendte med de marokkaniske Forhold. Den Tapperhed, Dygtighed og Udholdenhed, hvormed Abd-el-Kader forsvarede sit Fædreland, gjør ham i Afrika til Muselmændenes Helt, medens hans geistlige Værdighed omgiver ham med en Helgenslorie, der medfører stor Indflydelse hos de fanatiske Maurere. Da Frankrigs seirrige Vaaben bleve ham overlegne i Algier, søgte den klogtige Hovding Bistand hos Marokko, paa hvis Throne Keiser Muley Abderrhaman

endnu sidder. Men denne Monark beskytter Handelen og den deraf opstaaende Fordeel formeget til at indlade sig paa Foretagender, der kunde skade den. Abd-el-Kader fandt derfor neppe nogensinde synderlig Belville personligt hos Keiseren, men denne maatte paa Grund af sine Undersaatters Sympathier for Emiren og den Sag, han fegter for, dog holde gode Miner med ham. Imidlertid søgte Keiseren at forebygge et Brud med Frankrig, uagtet han ikke formaaede at forhindre, at hans Undergivne foretoge fiendtlige Handlinger mod denne Magt. Heraf fulgte, at Frankrig beredte sig til, med Magt at tæmme det marokkanske Krigsparti, og til den Ende var en Eskadre, bestaaende af 3 Linieskibe, 1 Fregat, 3 Brigger, 3 Dampfregatter, 4 Dampcorvetter og 14 mindre Dampfartøier, sendt til Strædet ved Gibraltar. Commandoen var anbeføjet den sømandsmæssigt opdragne Kongesøn og 28aarige Admiral, Prindsen af Joinville, der nylig ved et offentligt Skrift om Frankrigs Somagt havde vakt Naboernes Jalousie, ved at fremsætte Planer til at modstaae det Herredømme over Habet, som Britterne gierne ville tilegne sig. Nu skulde der gives ham Leilighed til at vise sin Indsigt i den for Frankrig passende Politik, for derved at tilintetgiøre Modpartiets Paastand, at han hørte til de Eralterede; og hans Conduite svarede fuldkomment til den Tillid, Regjeringen havde viist ham. Uagtet denne Udrustning mod Marokko, var det dog ogsaa Frankrigs Interesse, saalænge som muligt at undgaae en Krig, da denne let kunde forstyrre den gode Forstaaelse med England, være skadelig for Algiers Colonisation og farlig for den nutværende Keisers Throne, som Frankrigs svorne Fiende, den dygtige Abd-el-Kader, da let kunde bemægtige sig. Spanien var ogsaa i Strid med Marokko, i Anledning af en Consulatagents Henvrettelse og nogle Territorialstridigheder ved Ceuta; det holdt derfor truende en Eskadre, bestaaende af 1 Fregat, 1 Corvet, 2 Brigger, 2 Skonnerter og nogle Kanonbaade ved Tanger, og samlede Tropper paa den ligeoverfor liggende Kyst. Under disse Forviklinger var England den Magt, til hvilken Marokko især støttede sig, og, da enhver Udbidelse af den franske Magt paa den nordafrikanske

Kyst, er imod de storbritaniske Interesser, fattedes de nationale Jalousier, der allerede vare opvakte ved Prindsen af Joinvilles Strift og end mere voxede, da denne driftige Admiral fik Commandoen ved de marokkaniske Kyster, i stærk Bevægelse, og England samlede derfor en Magt, af omtrent lige Styrke med den franske Eskadre, i Strædet ved Gibraltar. Der var under disse Forhold, der i det Hele taget vistnok vare gunstige for vore Fordringers Indvirkelse, Anledning til at frygte, at den mauriske Fanatisme skulde foranledige et almindeligt Udbrud mod de Christne, hvorfor alle Magter, som havde Interesser at beskytte i Marokko, sendte Krigsskibe til Strædet, for i paakommende Tilfælde at varetage disse.

Bed vor Ankomst til Cadix laa Prindsen af Joinville i Gibraltarbugten ved Algeziras. Men, da alle Fornødenheder der vare vanskelige at erholde, og da det var i Lø af de Dele af den marokkaniske Kyst, som det var Hensigten at angribe, hvis Krig ei kunde undgaaes, kom den franske Eskadre den 14de Juli om Aftenen tilankers udenfor Cadix og den næste Morgen ind paa Rheden. Prindsen selv ankom først noget efter med et Dampskib fra Tanger og heisede da sit Flag paa le Suffren, hvor Anmelderen havde den Ære at giøre H. K. H. sin Opvartning og at blive meddeelt flere om Forholdene vigtige Oplysninger. Kort efter besøgte Prindsen Gesion med et Besøg, og da vi nu havde faaet tilstrækkelig Kundskab om Sagerens Tilstand, seilede Gesion og Lhetis samme Dag til Tanger, hvorhen Hella alt for Fregatternes Ankomst til Cadix var afgaaet.

Den 16de om Aftenen ankrede vi paa Tanger Rhed. Der fandtes, foruden den ovenomtalte spanske Eskadre, 2 britiske fra England antonne Linieskibe, 1 fransk Brig og 1 sardiniansk Corvet. Noget Tider før vor Ankomst var ogsaa den norske Corvet Nordstjernen, der var sendt forud for de 2 svenske-norske Fregatter, med hvilke den var affeilet fra Nordsøen, kommen til Ankers.

Saa længe de venskelige Forhold bestode med Marokko, var det imidlertid i vore Underhandlingers Interesser, at holde Hovedstyrken fra de Steder, hvor der truedes med Fiendskaber af an-

dre Magter. Derfor forlode Geseion og Thetis alt den næste Morgen Tanager og krydsede til Gibraltar, hvor vi ankrede samme Aften, medens Hella lodes tilbage til Generalconsulatets Beskyttelse. Dette Kryds igiennem Strædet fandt Sted paa en skion Sommerdag, hvor en Slags Fata Morgana ideligen fremstillede saavel Skibene som Kysterne paa hvist forskellige Maader. Ogsaa fik vi Prøver paa Bindens Foranderlighed i dette Klima, thi det var ikke sieldent, at den i samme Dieklil var ganske forskiellig for tætt ved hinanden liggende Skibe, ja endog samme Skibs Bovenseil vare fulde, medens Underseilene vare balle.

Det er et stolt Syn, der frembyder sig, naar man seiler ind i den dybe Gibraltarbugt. Paa en sandig, lav Landtunge hæver sig brat den majestætiske Klippe, hvis øverste Dele Skyerne ved østlig Vind omgive; endnu mere imponeres man ved Tanken om, at Kunst har gjort denne Steenmasse til en Fæstning, hvorfra Kanonmundingerne i forskiellige Høider over hinanden række ud igiennem udhuggede Porte fra de i Klippen udspærngte Casematter. En næiere Beskrivelse af dette mærkelige, som af Havet opstandne, Kæmpeværk forbigaaes her, da det alt tidligere i Archivet er beskrevet, og Anmelderen vil blot tilføie, at der under vort Ophold stadigt arbeidedes paa Fæstningsværkernes Fuldstændiggjørelse, som der fortaltes, fordi man i 1840 var bleven opmærksom paa, at de havde nogle svage Punkter, til hvis Befæstigelse Parlamentet havde bevilget 100,000 Pund i 10 Aar. Da vi ved Solnedgang nærmede os denne Klippesæstning, hilsede vi med en kongelig Salut til Geseion for vor Kronprinds, som man endnu troede ombord i Geseion, og en Officier fra den eneste Orlogsmænd paa Rheden, den engelske Fregat *Warspite*, kom ombord for at lotse os; men med den flauke Kuling og Strømmen imod varede det 2 Timer, før vi naaede ind til den næsten 1 Miil fra Europapynnten værende Ankerplads. Snart flokkedes Krigsskibe fra næsten alle europæiske Magter i Gibraltarbugten, og næsten hver Dag ankom et eller andet. Ogsaa en amerikansk Fregat opholdt sig der nogen Tid, og Krigsdampskibe kom og gik under hele vort Ophold. To

hollandſke Fregatter og en Brig, under Commando af Prinds Heinrich af Nederlandene, havde været her, men vare nogle Dage før vor Ankomst ſeilede ind i Middelhavet, hvorfra de vare komne tilbage til Gibraltar, da Gefion kom fra Livorno. Man var kommen overeens om, at hverken franſke eller engelfke ſtorre Krigſſkibe ſkulde opholde ſig ved Tanager, ſaa længe der underhandledeſ. Derfor havde de to engelfke Linieſkibe, *Albion* og *Caledonia*, ſom ved vor Ankomst der havde ligget tilankers paa Rheden, forladt den allerede paa ſamme Tid, ſom vi ſeilede derfra, men de naaede ikke Gibraltar før den næſte Dag. Paa denne ankom ogſaa den norſke Fregat *Freia*, ſom vilde have været ind til Tanager, men formedeſt Stille var dreven forbi med Strømmen. Den ſvenſke Fregat *Josephine*, hvorpaa Eskadrechefen, Commandeurcapitain Oſtermanns Stander vaiede, og ſom havde den 15aarige Kongeſøn, Prinds Oscar Frederik, ombord, var det derimod lykkelige at komme ind til Tanager; men efter nogle Dages Forløb kom ogſaa den tilligemed Nordſtiernen til Gibraltar, ſaa at nu hele den ſvenſk-norſke Eskadre var ſamlet her. Den 23de antrede den engelfke i Middelhavet commanderende Admiral, Sir Edward Owen, paa Linieſkibet *Formidable*, ledsaget af et Krigsdampſkib af ſamme Navn og Størrelſe ſom det danſke, i Bugten, hvor han forblev, ſaa længe vi vare paa Stationen. Den 25de ankom vor Brig *Mercurius*; men, ſkiondt Helbredſtilſtanden var fuldkommen god, kunde den dog ikke erholde Practica, da en Regieringsbefaling forbyder at give noget Skib Udgang til Gibraltar, naar det mellem den 1ſte Juli og den 15de November kommer fra de veſtindſke Der eller fra den Deel af det amerikaniſke Faſtland ved det atlantiſke Hav, ſom ligger mellem Equator og 34° Nordbrede. Det blev derfor nødvendigt at klare Qvarantainen i Port Mahon, hvortil den 3 Dage efter aſſeilede, og hvorfra den ei kom tilbage før efter 47 Dages Fraværelſe, da Gefion havde forladt Gibraltar. Samme Dag, Briggen aſſeilede, forlode ogſaa de ſvenſk-norſke Fregatter Stationen, da de væſentligen vare udruſtede for Cadetternes Øvelſer og ſkulde være hjemme til en beſtemt Dag.

Ligesom ophovedet den Tid, vi laae i Gibraltarbugten, benyttedes til hyppige Øvelser for Besætningen og til Fuldstændiggjørelse af vor Organisation, saaledes hjev ogsaa, tildeels som Demonstration, og med Hensyn til at der i Gibraltar opholdt sig en marokkansk Agent, der stadigt holdt Die med os, et lille Landgangs-corps organiseret paa Eskadren. Dette var betænkt at skulle bestaae af: Een Artillerisection, hvortil skulde afgives fra

Gesjon	1	Officier,	1	Underofficier,	1	Haandværker,	6	Menige
Thetis	1	—	1	—	1	—	6	—
Hekla	1	Læge						

Talt 2 Off. og 1 Læge, 2 Underofficierer, 2 Haandværkere, 12 Menige, som skulde betiene 2 Stykker 4pyndige Haubitser, hver Mand bevæbnet med Sabel og 2 Pistoler, samt Haandværkerne, den ene Smed, den anden Tømmermand, hver med Øre og Spade.

En Infanteriafdeling, hvortil skulde afgives fra

Gesjon	2	Off.,	5	Loff.,	1	Lambour,	72	Soldater og	Matroser
Thetis	2	—	5	—	1	—	72	—	—
Hekla	1	—	1	—	1	—	18	—	—
Mercurius	1	—	1	—	1	—	18	—	—

Talt 6 Off., 12 Loff., 4 Lambour., 180 Soldater og Matroser, inddeelte i 10 Sectioner à 18 Mand, 6 Mand Front i 3 Gelededer, hver bevæbnet med Gevær med Bajonet og Sabel. Hver af Fregatterne skulde afgive 2, Hekla og Mercurius hver 1 à 2 armerede Fartøier, som medførte 2 Dages Transportkost til Fartøiernes Besætninger og til Landgangscorpsen.

Imidlertid vare vore Underhandlinger fortsatte; men det gik temmeligt langsomt frem. Marokkanerne havde nu faaet Meget at tænke paa, da de Franskes truende Stilling saae betænkeligere ud for dem, skiondt de endnu stedse holdt fast ved den Mening, som de — maaskee ikke uden Anledning — havde, at England vilde afværge, at noget alvorligt Stridt gjordes. For om muligt at faae Keiseren til at tage tilbøieligt Hensyn til de Christnes Fordringer og til sit eget Riges Stilling, sendte den britiske Regjering Generalconsul Drummond-Say til den keiserlige Residents. Men

Hr. Hay blev opholdt, og de Franskes Ultimatum blev ikke fyldestgørende besvaret. Prindsen af Joinville kom derfor med et Dampskib til Tanger og tog den franske Generalconsul med Familie ombord, hvorimod de marokkanske Autoriteter ikke vilde tillade Consulatsecretairen og de øvrige Franste at forlade Landet. Underhandlingerne mellem Frankrig og Marokko vare nu afbrudte; men, før at de Christne kunde erholde Tilladelse og Tid til at forlade Tanger, og tillige før at give Marokkanerne endnu en sidste Frist, udsatte Prindsen Angrebet. Dieblitteligens samlede alle Magters Consuler og bleve enige om, at den sardinianske Generalconsul og den svenske Consulatsecretair skulde begive sig til Parasch, hvor Paschaen, der bestyret de nordlige Provindser, boer, for at udvirke Tilladelse for alle Christne til at forlade Tanger. Det danske Hekla, som var det eneste tilstedeværende Dampskib, bragte Deputationen til Parasch, og, da Hensigten var opnaaet, fandt en formelig Udvandring Sted. De fleste Christne begave sig ombord i de paa Nheden liggende Krigsskibe, og, da Hekla var det eneste foruden Spaniernes, blev dette især Tilflugtssted for dem, indtil de forskellige Nationers egne Skibe ankom dertil. Ogsaa udvandrede endeel Jøder til Gibraltar og den omliggende spanske Kyst.

Den sidste Dag i Juli Maaned samlede paa Tanger Nhed følgende franske Skibe: Linieskibene le Suffren (92 Kanoner), le Semappes (102 Kanoner), le Triton (86 Kanoner); Fregatten la belle Poule (60 Kanoner); Briggen Argus, Gascard og Pandour samt 9 større og mindre Dampskibe. Men endnu opsatte Prindsen Angrebet, i det Haab, at Marokkanerne skulde komme til Eftertanke. Endeligen hørtes, d. 6te August, i Gibraltar en stærk og vedholdende Kanonade, og samme Aften erfarede vi Tangers Beskydelse. Da nemlig Maurerne vedbleve at vise samme overmodige Trodsighed, som de vare vant til at byde de Christne, lod Prindsen om Morgenen Kl. 8 Dampskibene bugser de store Skibe ind under de marokkanske Batterier, der intet Skud løsne, før den franske Ild begyndte. Da Skibene vare komne paa Plads og Dampskibene udenfor Skudvidde, gav Admiralskibet Kl. 8½ For-

middag Signal til at begynde Skydningen. Snart vare Batterierne paa enkelte Sted nær bragte til Tausshed, og Kl. 2 Eftermiddag bugseredes de franske Skibe igien ud paa Nheden, uden at Tabet paa nogen af Siderne havde været betydeligt, hvilket vel især hidrørte derfra, at Maurerne betiente deres Skyts slet, og at de Fleste forlode Fæstningsværkerne, efterat Kanonerne første Gang vare afflutte. Efterat Prindsen saaledes havde betaget Maurerne den høi dem tildeels af uforsigtige Animositets-Uttringer forandrigede Mening, at England ikke taalte nogen Fiendtlighed mod dem, seilede han til Mogador, som blev aldeles ødelagt. Denne Nærfelse og Slaget ved Isly gjorde endeligen Marokkanerne fredeligt sindede, og allerede midt i September vaiede det franske Flag igien fra Generalconsulatet i Tanger. Ved denne kraftige og hurtige Afgjørelse af Fiendtlighederne imellem Frankrig og Marokko, bortrøddedes den Anledning til Spænding mellem den første Magt og England, der, opirret ved den journalistiske Presse, let kunde være bleven farlig for den gode Forstaaelse imellem de 2 store Magter, og den beklagelige Animositet imellem disses Officierspersonaler, som i nogen Tid alene blev holdt i Aue ved Prindsen af Joinvilles og den ærværdige engelske Admirals kraftige og hensigtsmæssige Foranstaltninger, havde denne gang ingen videre Følger.

Efterat det danske og svenstnorske Ultimatum den 12te August var bleven affendt til den marokkanste Regiering, og det var lykkes at faae den engelske Generalconsul til at varetage de nordiske Anliggender i Tanger, ansaaes det for sikkest, at vore Generalconsuler forlode Afrika, hvorfor de af Hella og Nordstjernen bleve førte til Gibraltar, hvorfra de videre Underhandlinger fortsattes. Da Underhandlingerne i Begyndelsen af September vare saavidt fremmede, at Fregatternes Nærværelse i Strædet ikke mere ansaaes nødvendig, og da Gefion havde erhholdt Ordre til at gaae til Livorno, for at hente de sidste Thorvaldsenske Kunstskatte, forlod vi den 8de September Gibraltar, hvorfra Thetis den 13de — samme Dag, Mercurius kom tilbage fra Mahon — seilede til Kjøbenhavn.

Under vort saa interessante Ophold i Strædet, der varede

næsten 2 Maaneder, mødte vi hos alle Nationers Krigsskibe den samme forekommende Velvillie og Høftelse, som vort Flag er vant at modtage. Gouberneuren i Gibraltar, Sir Robert Wilson, saavel som Officiererne af Fæstningens Garnison, og Admiral Owen med hans underhavende Officierer viste os ved alle Leiligheder den høfligste Opmærksomhed. Med vor værdige Generalconsul i Marracko, Geheimelegationsraad Carstensen, og den danske Consul i Gibraltar, Frølich, vedligeholdte vi stedse venstabelige Forhold, som altid ville høre til vore behageligste Grindringer. Da Gibraltar, naar man først kiender det, ikke har meget Tiltrækkende, og da vi havde megen selskabelig Omgang i de engelske og vore egne Skibe, opholdt vi os ikke meget iland, og, naar vi foretog Skibene, var det for at besøge Forretninger eller for at spadserere; ogsaa vare vi ofte indbudne til Gouberneuren paa hans elegante Landsted paa Østfiden. Med Hekla gjorde vi en interessant Tour til Ceuta, som vi fandt vel armeret og besat mod saadanne Fiender som Marrokanerne; men ellers har Ceuta ikke noget gunstigt Terrain, hvis den europæiske Krigskunst skulde blive anvendt imod den, da den fra Landsiden beherskes af tæt udenfor liggende Høider.

Bed at sammenligne vore Skibe med de mange fremmede Orlogsmænd, fandt vi i Realiteten at torde maale os med de Glasser, hvortil vi hørte, og i Seilads fik vi Anledning til at antage, at vi vare dem Alle overlegne. Vore Folks Hæderlighed, vort smukke Artillerie, Percussionslaasene og Fængrørene, Kistebænkene paa Banjerne og Mandlerne til Mandskabets Trøi, vare Gienstande for alle Fremmedes Beundring. Det derimod, hvori de franske, engelske og nordamerikanske Skibe overgik vore, var en fuldkomnere og bekvemmere Indretning. Men, naar man betænker, at disse Nationers Skibe udrustes i Almindelighed paa 3 Aar, hvoraf følger, at baade Officierer og Mandskab længere have Sv-Emolumenter, og at desuden Gageringen tildeels er højere end hos os, saa kan man ikke undre sig over, at vor Installation staaer tilbage, da man i længere Tid og med større Midler naturligtviis kan indrette Alt paa en mere hensigtsmæssig og comfortable Maade. De Linieskibe,

vi saae paa Stationen, vare alle af meget større Dimensioner end vore, saa store, at man ikke kan sætte disse i Sammenligning med dem. Den engelske Tredækker *Caledonia* — paa hvis Ombygning, hvorved den, for at blive stivere, blev gjort 3 Fod bredere, efter Chefens Forsikring nyligen var anvendt 70,000 Pund Sterl., medens Duoen paa 100 Kanoner kun havde kostet 5000 Pund mere fra Nytt af — førte 120 Kanoner, og det af Sir William Symonds byggede 90 Kanonsskib, *Albion*, var af endnu større Dimensioner end *Caledonia*. *Albion* anses for et af den britiske Marines bedste Skibe. Dets formidable 32pundige Batterier med 8 Bombekanoner frembød et imponant Syn, og Chefen, Commodore Locher fortalte, ligesom Capitain Milne paa *Caledonia*, at deres Skibe aldrig havde krænget over 5 Grader, og at Masterne, uagtet deres svære Dimensioner og stærke Forstotning, vilde gaae overbord, hvis en høiere Krængning skulde bewirkes, Noget, som for Linieskibe vistnok er af den største Bigtighed. Det franske Liniesskib *l'Inflexible*, som efter Mogadors Erobring stødte til den franske Eskadre, førte ogsaa 90 Kanoner og var ligeledes smukt installeret. Af Fregatterne vare ogsaa flere af større Dimensioner end vore. Det raserede engelske Liniesskib *Warspite*, som havde været i over 2 Aar i Activitet, førte, foruden 4 Bombekanoner, 50 Stkr. 32pundige Kanoner, og antoges i den engelske Marine som et Mynster for Installation. Den nordamerikanske Fregat *Columbia* var næsten 200 Tons større end *Gefion*, førte 52 Kanoner, 32pundige paa Batteriet og Carronader af samme Caliber paa Skandse og Bak, og havde været udrustet i to Aar. Den franske Fregat *la belle Poule* var ogsaa meget større, og havde været stadigt i Fart. Men, sammenlignede vi derimod vore Fregatter med den spanske *Christine* paa 52 Kanoner, den svenske *Josephine* paa 44 Kanoner, den norske *Freia* paa 36 Kanoner, den neapolitaniske *Urania* paa 46 Kanoner, kunde vi i enhver Henseende fuldkomment maale os med dem; kun stode vi, efter Anmædserens Mening, tilbage, med Hensyn til Skaffeindretningen, da de alle havde Borde og Bænke, medens den største Deel af vore Folk maatte skaffe, lig-

gende paa Dækket. Ogsaa vare de fremmede Fregatter forholds-
viis stærkere behandede end voré. Den norste Corvet Nordstier-
nen var et nyt Skib, forende 2 Bombekanoner og 18 Stkr. 24-
pundige Kanoner, og den var meget nær af ligesaa store Dimen-
sioner som Freia, med over 200 Mand's Besætning. Den engelske
Corvet Scout, den spanske Venus, den sardinianske Aurora og
den østerrigiske Adria vare alle Skibe, som i enhver Henseende maa
ansees at staae undet vore 20 Kanons Corvetter. De franske og
spanske Brigger, der vare i Strædet, havde ogsaa neppe noget For-
trin for vore Skibe af denne Klasse. De mange Dampskibe, vi
saae, vare alle med Hjul, og ingen med den archimediske Strue
eller den eriksoniske Propeller. De franske Dampfregatter Usmodée
og Montezuma, med Maskiner af 450 Hestes Kraft, vare mæg-
tige, stærktarmede Skibe, som man imidlertid dog ikke torde ud-
sætte for fiendtlige Rugler, fordi disse let vilde have gjort de kostbare
Maskiner ubrugelige. Le Pluton, med 250 Hestes Kraft, var
Prindsen af Joinvilles Jndslingsdampbaad. De engelske Dampskibe
Vesuvius, Sekla og Sydenham vare kun lidet stærkere i Damp-
kraft, og Ucheron noget mindre, end vort Hekla, hvilket intet af
disse sidstnævnte Skibe syntes at overgaae.

Under Corsika høitideligholdt vi vor ædle Konges Fødselsdag,
og den 19de September kom Gefion, 11 Dage efterat have for-
ladt Gibraltar, tilankers paa Livorno Rhed. Da de Kunstskatte,
vi skulde hjemføre, ikke ankom før den 1ste October, havde vi Lei-
lighed til at see os om i denne livlige, fremstridende og smukke
Handelsstad samt dens Omegn, hvor den danske Consul Dalgas
var en venlig og kyndig Vejleder. Da herved den Tid, vi kunde
disponere over, var besat, søgte vi ingen videre Beklændskaber, end
dem, som Forholdene gjorde nødvendige.

Omendskiøndt det vistnok maa erkendes, at Stormene paa den
italienske Kyst om Vinteren kunne være sande Orcaner, anseer An-
melderen dog Ankerpladsen paa Livorno Rhed, hvor man ligger
paa 5—6 Favne Vand med god Holdebund, for temmelig sikker
for alle store Skibe, der have saa godt Undergods som voré Krigs-

skibe, da Sandbanken Malora og de sydlige Grunde forhindre hoi Sø. At man tidligere har anseet Nheden for usikker, hidrører vistnok meest derfra, at man da ei kiendte Jernankerfæderne, og at endnu hyppigt Skibe, som paa Nheden maae udholde den strenge Quarantaine, blive nødte til at frelse sig ved at landsætte paa Mudderbanken, kan ikke forundre, naar man har seet, hvilke usle Ankere og Touge de fleste mellem Levanten og Livorno færende Skibe — Grækere — ere forsynede med. Den ydre Havn, hvor Skibene ligge Side om Side, er mere udsat for Paalandsvind end Nheden, fordi den har mindre Læ af Malora, og dog veed man der Intet om Forlis, da Skibene ligge fortsiede ved gode Væle og Ringe. Den indre Havn, som ikke rummer mange Skibe, er fuldkommen sikker, endog for Søskvalp. Livorno er en Frihavn, og Staden, som nu alt tæller 80,000 Indbyggere, er ved den toskanske Regierings kloge Foranstaltninger paa Veie til at blive den vigtigste Handelsstad i hele det af Naturen saa rigt velsignede Øvre-italien. Vi saae stadigt 20—30 Skibe paa Nheden, henved 300 Skibe i den ydre og 50 Skibe i den indre Havn, foruden en stor Mængde Kystfartsier og store Fisterbarter. Det indsees letteligen, at saa stærk Fart maa giøre det meget levende, og fremkalde en Virksomhed, som desværre er ukendt hos os. Denne Handel, som for en stor Deel drives med Levanten, giør et omhyggeligt Quarantainevæsen nødvendigt, og de herværende Indretninger dertil vare ogsaa de fuldkomneste, vi have seet. Ved Indgangen til Havnen var en hensigtsmæssig afspærret, stor Undersøgelsesbygning, hvorfra særskilte Canaler førte til 3, synden for Byen liggende fortræffeligt indrettede Lazarether. Byen selv er især i dens nyere Deel meget smuk, og den italienske Bygningsluxus og gode architectoniske Smag findes her i alle nyere Bygninger. De skønne Gader ere heelt belagte med Fliser, og det livlige Folkeliv, der bevæger sig i disse smukke Omgivelser, under den herlige italienske Himmel, giør et behageligt Indtryk paa den Fremmede. Staden forsynes med Vand, ved Steenledninger fra de nærliggende Bierge, og dette samles i en smagfuldt og hensigtsmæssig indrettet stor Cisterne.

Endstgndt Handelen er Hovedsagen i Livorno, sporer man dog overalt Italiens Kunstfands, og det hører til almindelig Dannelse at have Bekjendtskab med og Smag for de skønne Kunster. Desmere afftiklende er den religieuse Bantundighed, hvori Størstedelen af Indbyggerne, især den lavere Klasse, lever. Paa det nærliggende Bierg Monte Nero er et meget anseet Madonnabillede i en smuk lille Kirke, hvortil der skeer Balsfarter fra langt bortliggende Egne, og som Overtroen tillægger stor Kraft. Man finder derfor i en til Kirken stødende Halle mange tildeels snurvrige Takkeminder, ophængte af de Helbredede eller af de fra Farer Frelste, som tilskrive dette Madonna de Monte Nero's Giælp. Fra Toppen af dette Bierg har man en fortryllende Udsigt. Mod Syd, over de rige Marsklande, sees det fjerne Forbjerg Piombino, mod Vest falder Diet paa den lille Ø Palmajola, dernæst paa Elba, Capraja, Corsica, Gorgona, og mod Nord paa den skønne italienske Kyst opad Genuabugten, og inde i Landet Upyantebiergenes Marmorbrud, som betegnes ved lange hvide Striber ned ad Biergenes Skraaning. Marmoret brydes og tilhugges nemlig tildeels oppe paa Toppen, og saavel de tilhuggede som de ubrugelige Stykker styrtes da ad Biergskraaning ned i Dalen; mange Stykker blive liggende paa Veien, saa at man kan see dem i lang Afstand.

Til det to Mile fra Livorno liggende Pisa fører en Jernbane, som det er Hensigten at fortsætte i det Mindste til Florents. Det forud saa berømte Pisa er nu meget aftaget. Handelen, som i Middelalderen var betydelig her, er ved Arnoflodens Tilslamning, der gjør den useilbar for større Skibe, draget til Livorno, og kun som Universitetsstad er Pisa endnu mærkelig. Gaderne, hvor forud stolte Republikanere fordedes, ere nu øde. Den skønne og rigtudyrede Domkirke med 217 Marmorcolonner, sit skæve Taarn og pragtfulde Døbecapel ved Siden, Kirkegaarden Campo Santo, hvortil der skal være ført Jord fra Palæstina, og som er Begravelsessted for fornemme og berømte Personer, et smukt ordnet Museum, en betydelig botanisk Have, endeel Malerier og Billedhuggerværker, blandt hvilke især en Statue af Leopold den Store af Toscana,

opstillet paa Piazza St. Catherina, udmærker sig, være de Mærkværdigheder, vi saae i Pisa. I Nærheden af denne Stad ligger et Meieri, der tilhører Storhertugen, hvor der høstes 6—700 halvvisde Dvæghøbeder, og hvor der bruges 150 Kameler, især til at bringe Brænde fra Skovene. De især i Oldtiden berømte Julianiske, varme og mineralske Bæde ligge ogsaa ikke langt fra Pisa. Fra denne Stad fører skønne Veie igiennem det toskanske og succesfulde Gebeet til de vigtige, stærkt tiltagende Marmorværker i Uppante Biergene, som er en Gæen af Apenninerne. Ved Carrara og Serravezza findes især det bedste Marmor, som tildeels udsauges, tildeels udspænges ved Krudt, og sauges og slibes ved Hjælp af Vandmøller. I Bål di Castello besaae vi et nyt Biergværk, hvor der vindes Sølv, Jern, Bly, Kobber, Vitriol og Dvægsølv. De veldyrkede Marker omgives med Popler og Pile, om hvilke Vinrankerne med deres pragtsulde Frugter slynge sig; rige Slidenplåntager, skønne Kastanie- og Cypresskove, pragtfulde Villaer, Alt oplivet af den smukke, muntre og talrige Befolkning, vækket den Reisendes Beundring. Endskiøndt det toskanske Folk vist finder sig meget lykkelig under den nuværende Regjering, hørte vi dog de Indsigtsfuldere beklage, at Geistlighedens Indflydelse holder Oplysningen tilbage, saa at blandt 10 Personer af Almuen neppe 2 kunne læse og 1 skrive. Det skønne Florents med sine Kunstskatte var desværre for fjernt, til at Anmelderen kunde besøge det; men flere af Gessions Officierer fandt sig meget tilfredsstillende ved at gjøre en Tour derhen.

Da de thorsvaldsenske Kunstsjæger vare ankomne til Livorno, blev Gession snart seilfærdig, og vi kunde allerede under Seil udenfor denne Stad høitideligholde den 6te October ved det samme Bord, som den hvide Gæst, paa hvis Velgaaende vi saa gierne tomte en Skaal, nogle Maaneder tidligere havde beæret med sin Nærværelse. Allerede under Opholdet ved Livorno havde hyppig Regn og Blæst viist os, at Efteraaret var begyndt, og vi følte det end mere, da vi vare komne tilføes, hvor en Deel ondt Veir mødte os allerede i Middelhavet. Ved Gibraltar opholdt vestlige Storme

os en Uge; ved Indgangen til Canalen havde vi en svær østlig Storm; i Nordøen laae vi 8 Dage med Stormseil, og efter den 15de November med Bovenbramseil at have krydset Kattegattet ind, til op under Warbjerg, maatte vi om Eftermiddagen vende og under Snee og Regn, for et klosrebet Storemersseil og Fokkestagsseil, med 12—13 Miles Fart, lændse tilbage forbi Læss Grundene, indtil en stiv NB. gjorde det usigt at holde ind igjen. Den næste Dags Morgen Kl. 3 vare vi paa Siden af Trindelen, og Kl. 1½ samme Eftermiddag laae den herlige Gesion, der i alt Slags Veir ypperligt havde bestaaet sin Prøve, tilankers ved røde Pæl, hvorfra den, næste Dag, 6 Ugers Dagen efter Afreisen fra Livorno, halede ind til Elephanten paa Nyholm. Efter lykkeligt at have bragt de os anbetroede Kunstskatte tilstede, nedhalede Commandoen den 30te November med den danske Sømands: „Gud bevare Kongen.“

Et Besøg til Cocos- eller Keelings-Derne.

(United Service Magazine, Mai 1844.)

For nogle Aar siden besøgte jeg Cocosøerne, som nu i henved en Snees Aar have været bebyggede, og den store Nytte disse Der allerede nu ere af for den søfærende Verden, især Hvalfangerne, berettiger dem til en større Opmærksomhed, end der hidtil har været skienket dem. Naar man seer hen til den Udvidelse i Handelen paa China vil faae, som Følge af den nyligen affluttede Tractat med dette Land, samt de stadige Fremskridt, vore Handelsforbindelser giøre allevegne i de indiske Farvande og i Australien, maane Vigtigigheden af disse Der blive ioinasaldende. De ligge i det allerbequemeste Strøg for hele denne Handel, baade som Tilflugtssted, at søge ind til for Stormveir, som Forfriskningssted at forsyne sig med Vand, Brønde eller andre Fornødenheder, og for at reparere eller kiovhale — kort, alt hvad Krigs- og Handelsflibe kunne trænge til.

Det var den 17de April 1839 at vi med en Orlogsfregat kom i Sigte af Cocosøerne, efter en ualmindelig lang Reise fra Trincomale. Kl. 6 om Morgenen sendte vi Fartøier ind for at søge efter Indløbet, og Kl. 8, da Baadene vare i Værk med at lodde og boie Løbet af, kom Capitain Moss ombord og lofsede os ind i Havnen, hvor vi Kl. 11 $\frac{1}{4}$ kom til Ankens paa 4 Favne Vand. Om Eftermiddagen varpede vi Skibet ind i Indrehavnen paa 10 $\frac{1}{2}$ Favne Vand, Bunden lys Sand og pulveriseret Coral.

De amerikanske Hvalfangereskibe komme hertil i Mængde fra Vest- og Nordvest-Kysten af Nyholland, for at reparere og indtage Vand og Forfriskninger. De foretrakke disse Der paa Grund af den Strengthed, hvormed Capitain Moss holder over Forbudet imod Udsalg af spiritueuse Drikkevarer. Ved vor Ankomst forefandt vi 3 Skibe her: et paa 310 Tons, som laa klar til at seile; et paa 370 Tons laa paa Strand lige ud for Capitain Moss's Huus, og et tredie paa 285 Tons laa overhevet under Kiølhaling. Det Skib, der laa paa Strand, var Gideon Basto, et nyt Skib fra New-Bedford; istedetfor at varpe ind i Indrehavnen, var det ankret udenfor i Indløbet, og medens det laa her kom der en svær Storm af Norden paa, som knækkede 2 Ankere for det og kastede det i Land paa „Settlement=Island“. Det andet Skib, som laa under Kiølhaling, var ogsaa drevet i Land i den samme Storm, men kom af igjen. Havde disse Skibe varpet ind i Indrehavnen itide, vilde de have ligget fuldkommen sikke der. Det strandede Skib var der Haab om at faae af og istandsat, og Capitain Moss havde sluttet Accord om Biergningen.

Denne interessante Ogruppe, hvis Hvide over Vandfladen er fra 10 til 15 Fod, og allevegne tæt beboet med Cocos træer, blev i 1827 tagen i Besiddelse af Capitain Moss, som nedsatte sig der med omtrent 40 Malai-Slaver, Mandfolk og Fruentimmer. Han havde sidst i 1825 været der, som Capitain og Med-Medlem af Skibet Borneo, og noie undersøgt Kysterne, og da han havde opdaget et Løb ind til en sikker og rummelig Indrehavn, besluttede han at nedsætte sig her.

Capitain Ross havde mange Vanskeligheder at kæmpe med i Begyndelsen. To Englændere, Raymond og Leisk, som han havde taget i sin Tjeneste, bleve ham utro og søgte at gjøre Malaierne opsetsige imod ham, hvilket ogsaa lykkedes dem i en vis Grad, da der ikke var nogen løblyk indsat Øvrighed, og Derne dengang endnu kun blev besøgt af 6—8 Skibe om Aaret. Til Lykke for Capitain Ross tog Admiral Capel, som dengang havde Commandoen i de indiske Farvande, sig af ham, og sendte Briggen Zebra til Derne for at holde Uroftisterne i Tømme, og siden fik de jævnlig Besøg af engelske Orlogsmænd, hvis Nærværelse bidrog til at opretholde Capitain Ross's Myndighed.

Hr. Hare, som havde været i Compagnie med Capitain Ross, var død i Batavia kort før vor Ankomst, og medens vi vare paa Cocosøerne, var der ingen anden europæisk Familie der, end Capitain Ross's. Malaiernes Antal beløb sig til omtrent 150, Koner og Børn indbefattede. Den lille Landsby, hvori disse Malaiere boede, indeholdt omtrent en Snees nette og velproportionerede Hytter. Alle syntes lykkelige og tilfredse med det lille indhegnede Stykke Jord, der omgav hver Hytte og hvor vi ialmindelighed saae store Flokke af alle Slags Fiederkreature.

I 1832 havde Capitain Ross bygget sig en tremastet Skonnert paa henved 100 Tons. Med denne seilede han til Trincomale, hvor han traf Admiralen, som gav ham en Bestalling som Havnecapitain paa Cocosøerne for at skaffe ham Respekt iblandt Capitainerne paa de mange amerikanske Hvalfangerskibe, der anløbe Derne; ligeledes erholdt han de løbformelige Skibspapirer til sin Skonnert. Dette Fartoi er bygget af et Slags Træ, som han kalder „Jerntræ“, hvilket findes, men kun i ringe Mængde, paa de forskellige Øer i Gruppen; det er meget haardt og ligner „Sil-træ“ noget. Efter Capitain Ross's Eigende rustes Jern ikke i dette Træ, og det er meget vanskeligt at faae et Spiger eller en Nagle udtrukken igien af det, knap en af sex; men lykkes det at trække et Spiger ud, er det saa blankt som om det var ganske nyt. I denne Skonnert gjør han Reiser til Java, Indien og

Madagaskar med Ladninger af Cocos=Olie, som han bestandig tilvirker. Fra Madagaskar har han flere Gange indført en betydelig Mængde frugtbar Muldjord, som vi i hans Hauge fandt blandet med den ufrugtbare Coralsand, hvormed Øerne ere bedækkede. Vindranker, Appelsin, Tamarind og Banana=Træer (de sidste i stor Mængde) vore fortræffeligt i denne Hauge tilligemed Græskar, Bøg og andre Kiøkkenurter.

Først Vand findes i Mængde 2 Fod under Jordskorpen, og det vi fik var fra 4 Brønde, hvori Vandet stiger og falder ved Flod og Ebbe. Capitain Noss har gravet dem og anbragt Skuur over dem, hvorfor han lader sig betale 8 Cents pr. Ton Vand af alle Koffardistibe, der ville benytte dem. De andre Forfriskninger, som kunne faaes paa dette Sted, og det til overordentlig billige Priser, ere: Væs, Vænder, Høns, Skildpadder, Kalkuner og Sviin, Græskar, Riis, Mais (som vører paa Øen), Bananer, Cocosnødder, Meel og amerikansk Skibsbrød. Vask af Binned besørjes for 2 Shillings Dusinet. Hvert Dyr og Fugl, som Capitain Noss eier, bliver udelukkende fodret med Cocosnødder. Skildpadden er det vigtigste Fødemiddel for hans Familie; den fanges i stor Mængde rundt omkring Øerne; men istedetfor at vende den om, som paa Ascension, jage Malaierne den her i Smaapramme med lange Stænger, og trække den ud, saa at de tilsidst kunne tage den op med Hænderne. De forfølge nemlig bestandig den samme, hvilket er let her, da Vandets Klarhed er saa stor, at de stedse kunne holde den isigte. Fisk er der ogsaa Overflodighed af ved Kysterne; Landkrabber seer man i Tusindvis, og Søfugle sværme om allevegne. To Spermaceithvaler af en uhyre Størrelse vare nyligen fangne under Øerne, og Kindbenene af dem laae udenfor Capitain Noss's Huus.

Den største af Øerne er omtrent 2½ dansk Mil lang; i Antal ere de omtrent 20, og hænge fordetmeste sammen ved en smal Strimmel Coralrev, som man ved Lavvande kan vade over. Capitain Noss siger om dem, at de ere overordentlig sunde som Opholdssted, og aldeles frie for vilde Dyr, giftige Slanger, Tusind-

heen, Skorpioner og alle andre giftige Kryb og Insecter. Ebbe og Flod er ialmindelighed regelmæssig her, Vandet stiger og falder $4\frac{1}{2}$ til 5 Fod, men de ere høiest naar Solen er i Equator, og da er den ene Flodtid meget høiere end den anden.

Medens vi laae her, ankom en anden amerikansk Hvalfanger fra Nordvestkysten af Nyholland, hvor den i en Dracan havde mistet sin Krydsstang og Toppen af Stormasten. I Selskab med den var dengang flere andre Skibe, baade engelske og amerikanske, og efter Dracanen, som varede kun 12 Timer, i hvilken Tid den fordømte laa heelt paa Siden med Rælingen under Vand, var den omringet af Bragstumper af alle Slags, Rundholter, Baade o. s. v. af hvilke sidste den biergede adskillige tilligemed Agterspeilet af et Skib.

Vort Ophold paa Cocosøerne var kun nogle faa Dage, og da vi lettede derfra kom der atter en amerikansk Hvalfanger ind fra ovennævnte Kyst, for at forsyne sig med Vand og Forfriskninger. Heri faae vi Bekræftelse paa, hvad Capitain Ross forsikrede os, at Antallet af Skibe, som aarlig besøge Cocosøerne, beløber sig til imellem 70 og 80.

Capitain Ross havde det Haab, da han først anlagde Colonien, at han skulde gjøre disse Øer til et stort Marked for Østens Producter, især fra de uafhængige Landstrækninger fra Sumatras Nordvestkyst til Timorlaut, og til dette Niemeed havde han tænkt at ville anvende smaa Kystfarere paa 100 Tons og derover; med disse Fartøier, bemandede, ligesom den Skonnert han nu har, med Folk, der kiende de nærliggende Landes Sprog og Skikke, vilde der upaatvivlsom kunde være giort Meget til at udvide og forøge vor Handel med disse barbariske Lande; men da Regjeringen ganske har overladt ham til hans egne Ressourcer, har han maattet opgive sin første Plan. Imidlertid maa Enhver, der besøger denne interessante lille Colonie, og betænker, med hvor ringe Midler Capitain Ross begyndte sit Foretagende, hvilken beundre den Fremgang Colonien har havt, — ligesom den gjæstfrie Modtagelse, man

møder af denne værdige, driftige, videnskabelige og talentfulde Officer, ikke kan andet end indtage Enhver for ham*).

En skotsk Fabrikeiers Breve til en Ven, skrevne paa en Udflugt til Nordamerika i Som- meren 1843.

(Forfatteren til disse, som Manuskript for Benner trykte, Breve er en rig Fabrikeier og Provost af Staden Glasgow. Da Captainlieutenant Irminge, i Hs. Kgl. H. Kronprindsens Følge, afvigte Sommer, besøgte Glasgow, modtog han et Exemplar i Foræring af Forfatteren, hvilket han har havt den Godhed at meddele os til Afbenyttelse for Archivet. Da denne lille Bog stedse maa blive en Gieldenhed for den læsende Verden, og den, foruden interessante Noticer, Dampskibsseiladsen vedkommende, indeholder adskillige høist læseværdige Ting om Nordamerika, skrevne i en ganske anden Aand, end de almindelige Touristers, have vi troet, at nogle Uddrag af den ikke vilde være Archivets Læsere uvelkomne.)

Iste Brev.

Ombord paa Dpst. Hibernia, 1. Mai 1843.

Vi ere kun 24 Timers Seilads fra Halifax; Veiret er meget koldt og Vinden god. Igaar, Søndag, da vi løb over den store Nyfundlands Banke, blæste det haardt, og hele Dagen igiennem regnede det stærkt; det var i det Hele den værste Dag, vi have havt siden vi forlode Liverpool. En Afskrift af Logbogen, som jeg skal see at faae før jeg gaaer fra Skibet, vil bedre sætte Dem istand til at dømme om vor Reise, end en Beskrivelse af mig kan gjøre det. Skiondt Veiret har været uroligt og barskt, har Reisen i det Hele været fornoielig. Skibet vil sikkert ved Reisens Ende

*) En Beskrivelse af disse Der findes allerede i N. t. S. 13de Bd. Pag. 286.

de viist sig som et lige saa hurtigt, om ikke hurtigere Skib, som noget andet Dampskib paa denne Linie. Bequemmelighederne omvendt ere fortræffelige, Sovekamrene rummelige og Arrangementet i Hele fuldkommen godt. Skiondt vi ere over 100 Passagerer ombord, lader det til at der ikke er en Gæst som jo er tilsteds. Levemaaden er indrettet paa den meest liberale Fod. Borgerne ere 3 Gange om Dagen bedækkede med alle de Lækkerheder, man kan have i det bedste Hotel i Land. Foruden de regelmæssige Maaltider: Frokost, Middagsmad og Thee, faae vi Kl. 12 en brilliant „Lunch“ (Mellemmad) og om Aftenen før Sengetid serveres med salt Fisk, Sardiner, Smørrebrød, Havresuppe m. m. i tørste Overflodighed. Foruden omtrent en Snees Opvartere, er der Skopufsere, Slagtere, Bagere, Conditore, Kofke o. s. v.; hertil kommer en fortræffelig Besætning af 30 Matroser og et lige saa stort Antal Mastinsfolk. I Alt have vi over 200 Siæle ombord.

Før jeg henviser dem til vor Logbog, som egentlig borde begynde ved vor affarende Plads fra Irland, skal jeg give en Beskrivelse af de to første Dages Ophold ombord. Kl. 10½ Formiddag, Onsdagen d. 19de April, satte Passagererne af fra Glæbestedet, i et lille Dampskib, der skulde bringe os ud til Hibernia. Det lille Fartøi var fuldtpakket med Mennekster, da der foruden Passagererne var en Mængde af deres Venner og Bekjendtere, som vilde følge dem ombord og tillige benytte Leiligheden til at besee det prægtige nye Skib, der laa ude paa Floden, ventende paa os og prustende som en utaalmodig Stridshest. I nogle Minuter vare vi ude og paa Siden af den; men saadan en Tummel og Trængsel, der nu opstod imellem Passagererne for at faae deres Tøi over, kan man ikke forestille sig, og hened et Par Timer hengik under denne ubehagelige Støien og Løben imellem hinanden, for at sortere alle Sager og faae dem bortskubede i de forskjellige Kabinetter og Kamre. Omfider var man saa temmelig i Orden, og nu ankom Postdampskibet med 46 Brevsække, der efter Sigende indeholdt 20,000 Breve foruden utallige Aviser, Blade og Tidsskrifter. Paa Commando-Ordet begyndte vi at bevæge os langsomt og

majestætist ned ad Floden, hilsede med Hurraraab fra de mang Tusind Mennecker, der havde samlet sig langs Quaierne for at see det stolte Skib seile paa dets første Reise over Atlanterhavet. Det Oplivende i denne Scene og det smukke Veir holdt de fleste af Passagererne paa Dækket, indtil Middagskloffen kaldte os tilbords. Denne første Gang var der næsten ingen af Passagererne der udeblev fra Bordet, og vi satte os ned til et prægtigt anrettet Maaltid. Skiondt vi næsten Alle vare fremmede for hverandre, bleve vi snart bekiendte, da Champagnen var kommen i Gang, og hele Tiden siden har der hersket den fuldkomneste Harmonie iblandt os, saa at Tiden er gaaet for os paa den behageligste Maade. Capitainen (Judkins hedder han) er en munter og særdeles beleven Mand, som stedse pønser paa, hvorledes han kan giøre Enhver Livet behageligt herombord. Det vil fornøie Dem at høre, at min Rejsekammerat, vor værdige Ven, finder sig fortræffelig i Levemaaden herombord og faaer sig et Parti Whist hver Aften. Naar Veiret tillader det, have vi om Aftenen Musik og Dands paa Dækket og Kortpartier nede i alle Kamre og Kroge; om Dagen spilles Skat, Dam og andre slige Spil. Kort sagt, fra Kl. 8 $\frac{1}{2}$ om Morgenen til Kl. 11 $\frac{1}{2}$ om Aftenen er det en Nækte af Spisen, Drikken, Sigarrogen, Læsning, Kortspil og anden Tidsfordriv, saa De seer det ikke kan være vanskeligt at faae Tiden til at gaae.

De vil af Logbogen see, at vort Skib i de første 2—3 Dage forholdsvis kun avancerede smaat, hvilket lader sig forklare deraf, at det, foruden Kjøbmandsgods og Passageergods, havde over 750 Tøns Kul ombord, en Qvantitet, der er meer end tilstrækkelig baade for Ud- og Hiemgaacnde. Da vi løb ud, stak Skibet 19 Fod; men nu, da vi ere lettede til 17 Fod, giøre vi, i det Dieblit jeg skriver dette, over 12 Miils Fart. Det er Alles Mening herombord, at Hibernia vil være en „Clipper“ i Damp, og man venter at den vil giøre en meget hurtig Reise hiemester. Den er vistnok et udmærket Skib i enhver Henseende, bevæger sig mageligt og tager meget lidt Vand ind. Iblandt Passagererne have vi adskillige Ingenieurofficerer, der skulle over for at afflikte Grændserne af

det omtvistede Territorium; endeel andre Militaire; gamle og unge Canada Risbmænd; Tømmerhandlere fra Quebec o. s. v.

Iblandt vor Tidssfordriv er et Lotterie, vi have faaet i Gang, hvor Gevinsten beroer paa Dagen, vi ankomme til Halifax. Indsatsen er 5 Shillings, og der er over 60 der have taget Lodder. Store Speculationer gaae for sig hele Dagen igiennem med at kobe og selge Nummere.

Jeg glemte at nævne før, at vi, iblandt vor anden Ladning, have 322,389 Pd. Sterling i Specie. Jeg holder dette Brev aabent til imorgen for at slutte det iland. Det falder mig vanskeligt at skrive, da Skibet ruller saa meget; undskyld derfor min ulæselige Skrift.

Halifax. Tirsdag d. 2den Mai Kl. 2 E. M. D. Jeg skriver dette i Herr Stairs Contoir i største Hast, da jeg om saa Minuter gaaer ombord for at dampe videre til Boston. Ankomsten hertil var Kl. 11. Vi have aflagt en Mængde Besøg her, og allevegne bleve vi modtagne med den største Artighed og Hiertelighed. Jeg har maattet love at tilbringe nogle Dage her ved Tilbagekomsten.

Deres u.

2det Brev.

Ny-York d. 13de Mat.

Jeg sendte Dem fra Halifax en kort Beskrivelse af vor Reise over Habet; men jeg frygter den har ikke interesseret Dem meget. Der hændte os intet Mærkeligt paa den hele Reise; det var det Selvsamme Dag for Dag. Men nu, siden jeg har sat Fod paa Landjorden, nu er Tingene anderledes; hver Dag, hver Time seer jeg noget Nyt og Interessant. Det ydre Udseende af Boston og Ny-York er alene Nok til at lønne en Mand Uleiligheden af en Reise over Habet, ikke at tale om det Fornøielige og Lærerige i at leve midt iblandt et Folk, der er i en saa hurtig Fremstriden i commerciel og industriel Henseende. Størsteparten af vore Landsmænd komme hertil med Fordomme imod Beboerne af den vestlige Verden, og den der gjør det bringer ialmindelighed ogsaa ugunstige Indtryk med sig derfra. I den sidste Tid have vi haft for mange

Exempler paa denne uretfærdige Fordom hos Reisende. Jeg vilde ønske at jeg besad en Dickens's eller en Trollopes Talent til at skildre Amerikanernes Charakter og Skikke; jeg skulde da, forsikrer jeg dem, behandle Emnet i en ganske anden Mand end de; jeg skulde sandelig ikke misbruge saa store Gæver til at bagtale et Folk, som, i Almindelighed talt, er den store Masse af vore Landsmænd overlegen i naturligt Talent og sund praktisk Forstand. Der kan være mange Ufuldkommenheder i dette Lands Regjering og offentlige Institutioner, og Meget som en Englænder kan have Grund til at finde Feil ved; men Ingen vil kunne negte, at Folket meer og meer kommer til bedre Indsigt i disse Ting, og at der findes hos dem en Energie i Charakteren, en Klogskab og Tact, som senere eller tidligere vil vide at raade Bod paa Manglerne.

Vor Tid var saa indskrænket i Boston, at vi ikke engang kunde faae afleveret vore Anbefalingsbreve. Da vi landede i denne interessante By frapperede den ydre Liighed, den har med engelske Stæder, os meget. Dens kneisende Kuppeler og Spiir, den Skov af Skibsmaster i 'Havnen', og de lange Rækker af store Bygninger, der allerede i en Afstand komme til Syne, gjør en imponant Virkning idet man nærmer sig Staden. Folkets Skikke minde ogsaa en Englænder om hans Fødeland. For at bruge Tiden det Bedste vi kunde, leiede vi en Vogn til at køre os omkring i Omegnen, hvor vi besaae de vigtigste Fabrikker, hvoraf nogle staae i Contract med Regjeringen om Leverancer til Militairtaterne. Vi besøgte de yndige Spadseregange paa Mount Auburns Kirkegaard, en deilig indbegnet Plads paa omtrent 80 Tønder Land, anlagt i den skønneste Stil. Fængslet (Penitentiary) og Institutet for Blinde besøgte vi ligeledes. Orlogsværftet med dets prægtige Bygninger, en Dok, hvor de største Skibe kunne repareres og hvor Vandet pompes ud ved Hjælp af Dampmaskiner; Heberbanen, Arsenalet, Artillerieparken o. s. v. fortiene ogsaa at sees.

Jeg kommer nu til Bomuldsfabrikerne, som med hver Dag blive af større og større Vigtighed i dette Land. Iblandt de mange meget store Manufactur-*Establissementer* er der intet der i Stør-

relse kan lignedes med „Lowell Works“ i Nærheden af Boston. Disse Værker drives af 10 offentlige Compagnier, med Actier paa 500 til 1000 Dollars, alle indbetalte. Capitalerne variere imellem 600,000 og 2 Millioner Dollars (Specier). Det samlede Beløb udgjør over 10 Millioner Dollars. Der er 32 Møller, foruden Trykkerier etc. Det første Værk, vi besøgte, var indskrænket alene til Spinden og Væven. Den Capital, der stikker i dette Fabrik, siges at være 1,250,000 Dollars. Disse Etablissementer beskæftige for største Delen Fruentimmer af en respectabel Stilling, som i Klædedragten mere ligne Damer af Stand end Fabrikfruentimmer. Naar de kom eller gik fra Arbejde, bære de Alle Slør, og de staae upaatvivselig i enhver Henseende langt over den samme Klasse Menneſker hos os. De have saaledes 2 Maanedsskrifter, som skrives og udgives ganske af dem selv; det ene: the Operatives Magazine, det andet: the Lowells Offering, begge Skrifter af et meget anstændigt Udortes og ikke uden literair Fortieneste.

Det andet Fabrik, vi besøgte, var Merrimack, det største i Lowell; i dette fandtes Spinderier, Væverier, Kobberplade- og Blot-Trykkerier samt flere andre Manufacturgrene; det har kostet omtrent 2 Millioner Dollars. Foruden disse gives der mange flere, der næsten ere lige saa store, og hver Dag opstaae der flere. De første Forsøg paa at oprette Bomuldsfabriker her skete i 1813 paa Grund af Krigen med England, og 5—6 Aar efter var Folkesmængden her ikke over 2—300, nu er den over 25,000, som alle lede af Fabrikerne.

Min Ven og jeg have gaaet omkring i disse Dage for at besøge Ny-Yorks Mærkværdigheder. Det er en Stad, der vel fortjener en Reisendes Opmærksomhed, ikke alene for dens mange offentlige Bygninger, milde Stiftelser og lignende Gienstande, hvilke allerede længe have tiltrukket sig Fremmedes Beundring, men ogsaa for de mange vigtige og meget store Værker, som nu ere under Udførelse. Af disse Sidste ere, i Henseende til Nytten, upaatvivselig Croton Vandledning det interessanteste; den er nu næsten færdig. Ligesom mange andre store Stæder, var Ny-York hidtil kun

maadeligt forsynet med dette vigtige Element, baade i Qvantitet og Qvalitet; men ved Hjælp af dette kampemæssige Værk bliver den nu saaledes forsynet i alle Stadens Qvarterer, at der maaskee ikke er nogen Hovedstad i Verden der kan sammenlignes med den heri. Croton-Strømmen føres hertil, paa en Strækning af over 10 danske Mile, i en bedækket Canal, og dette Foretagende har allerede kostet meget nær 2 Millioner Pund Sterling. Vi berejste den hele Linie, og det er forbausende at see de uhyre Bygninger af Muurværk, som her ere opførte for at danne Aqueducten over de prægtige Ruiner, Naturen har dannet her i denne pittoreske Egn. En halv dansk Mil fra Staden samles Vandet i et Reservoir, der optager et Areal af omtrent 30 Tønder Land dansk Maal; derfra føres det til et andet Reservoir, en Fierdingbei nærmere, opmuret af Granit og af samme Størrelse som det første. Herfra ledes Vandet ind i Staden igiennem to Hovedrør, 36 Tommer i Diameter og istand til at levere 128 Millioner Potter dagligen. Stadens nærværende Behov er rimeligviis ikke mere end 40—50 Millioner Potter. Dette er det største offentlige Foretagende, som nogen af Staterne har udført, naar undtages den vestre Jernbane fra Albany til Buffalo, og Erie Canalen, som er omtrent 350 engelske Mile (80 danske) lang og maa have kostet en uhyre Sum, sikkert ikke ringere end 4 Millioner Pd. Sterling. Alle disse Foretagender ere i Staten Ny-York.

I Henseende til de offentlige Bygningers Architectur saavel som til Byens Forskønnelse i det Hele, maa det strax falde Enhver i Sinene, hvor uendelig meget Ny-York har vundet ved den frygtelige Ildbrand, der fandt Sted for omtrent 8 Aar siden og lagde næsten 500 Baaningshuse og Magaziner foruden adskillige offentlige Bygninger i Aske, hvilke alle laae i det bedste Handelsquarteer. Denne afbrændte Deel er nu opbyggt igjen i en forbedret Stil, og det saakaldte „Afbrændte District“ er nu det skønneste Qvarter af Staden. Den nye Børs ligger her, en Bygning, der forekommer mig at være den prægtigste og smagfuldeste i hele Staden. Stilen er simpel og ædel; Materialet er den blaa Quincy Granit, som

ligner Marmor; Fronten er prydet med 18 massive Colonner af den ioniske Orden, næsten 40 Fod høje og i een Blok. Den store cirkelrunde Halle eller Sal er 80 Fod i Diameter og lige saa mange i Hvide, kronet med en Kuppel, der synes at hvile paa 8 corintbiske Søiler af hvidt Marmor og over 40 Fod høje. Alle Contoixer, offentlige saavelsom private, i denne Bygning, ere ildfaste. Dette grandiose Værk har desværre kun været en daarlig Speculation for Entreprenuerne. Det har for nylig været til Auction, og Huset Baring i London, som havde Prioritet deri, fikste det for 900,000 Dollars, troer jeg; ingen slet Handel, da det skal have kostet over 2 Millioner Dollars.

De kan nok tænke Dem, at jeg ikke i et enkelt Brev kan beskrive Dem alle denne Stads offentlige Bygninger; der gives saa mange af dem og de ere saa smukke og nye, at man maa beundre og forhauses over det Folks Driftighed, der i saa kort Tid har reist dem. Een Bygning kan jeg imidlertid ikke forbigaae at omtale nærmere, Toldboden nemlig, ogsaa en Pragtbygning af Granit og Marmor. Det der især udmærker denne Bygning er dens Portico og de uhyre Dimensioner af dens Søiler, 32 Fod i Hvide og næsten 6 Fod i Diameter ved Foden; de ere af den doriske Orden. Bygningen, som i Form og Orden ligner Athenens Parthenon, har 24 Colonner udyendig, hver af dem en eneste Blok, foruden 18 Pilastrer af samme Hvide og omtrent 4 Fod ud fra Muren. Er det Ydre grandios og imponant, saa er det Indvendige det ikke mindre. Salen, der løber midt igiennem Bygningen, er over 100 Fod lang, Vestibulen ved begge Gænder iberegnet, og næsten 80 Fod bred i Midten; den er af cirkelrund Form, idet Hjørnerne ere benyttede til Værelser af forskellig Størrelse. Dette er i det Hele en deilig Bygning, som ved sin Størhed, ædle Stiil og prægtige Bygningsmaterial maa fræppere enhver.

Ny-Yorks Havn er rummelig og sikker. Indløbet til den, igiennem det saakaldte „Narrows“ omtrent 8 engelske Miil fra Staden, fører til en skøn Bai af omtrent 25 engelske Miles Omkreds, og der er altid Dybde nok for de største Skibe at lægge sig

tæt op til Værfterne. Bugseerdampskibe ere idelig i Bevægelse med at tage Skibe ind og ud af Havnen. Værfter og Lossepladser ligge langs Bredderne af de saakaldte Nord- og Ost-Revierer, der her ere skilte fra hinanden ved en smal Landtunge, hvorpaa den commercielle Deel af Staden er bygget. Ny-Yorks Folkemængde lader større end den virkelig er, paa Grund af den idelige Bevægelse og Lummel, der hersker i visse Qvarterer af Staden, hvor en Mængde Ssfarende og Arbeidsfolk færdes tidligt og sildigt med Løssen og Laden, Varesnes Transport til Væthusene o. s. v. Jeg troer dog ikke, at den er større end Glasgows Folkemængde. Mere om denne interessante By i mit næste Brev.

3die Brev.

Ny-York d. 15de Mai 1843.

— Hvad Staden Ny-Yorks indre Politie angaaer, er der en heel Deel der strax ved første Diekast støder en Engländer. Gaderne ere elendigt brolagte, endnu elendigere holdt rene, og i hver Krog ligge Bunker af Skarn opdyngede. Bøz's Beskrivelse over Ny-Yorks Svinebefolkning er baade malerisk og sand. Men alle disse Smaamangler uagtet er Ny-York dog sikkerlig en vidunderlig Stad. Haandværksfolk have ialmindelighed et overmaade respectabelt Udseende — man seer ingen survede eller smudsige Personer drive omkring — men alle have et pænt og velhavende Udseende. Haandværkernes Driftighed og Opfindsomhed er bleven til et Ordsprog. Hvilket somhelst Foretagende, hvor vanskeligt det end monne være, kan man være sikker paa at finde Folk til at paatage sig Udførelsen af. Saaledes kan man, for Exempel, faae et heelt Huus flyttet fra eet Qvarter af Byen til et andet, uden i mindste Maade at bringe dets indre Deconomie i Ulave, og det er en ganste almindelig Operation at tage hele underste Stage bort af en Bygning, løfte Huset op ved stærke Sammenholdningsmidler og Duntrafter og gjøre Stuen høiere for at indrette elegante Boutiker eller i andre Retninger give Bygningen større architectonisk Effect.

4de Brev.

Ny-York d. 3die Juni 1843.

— Efterat vi, min Rejsekammerat og jeg, havde ladet os indskrive med Dampbognen til Philadelphia om Eftermiddagen, afgik vi Kl. 5 og ankom til Quækerstatens Hovedstad samme Dags Aften henimod Kl. 11. Vi opholdt os her et Par Dage og tog alt Seeværdigt i Diesyn. Hvad det Ydre betræffer, overgaaer denne Stad Ny-York; den er virkelig paafaldende smuk, og frembyder mange Gienstande der ere vel beregnede paa at tildrage sig Fremmedes Opmærksomhed. Ved en gammel Familiebøns forekommende Høflighed, som ledsagede os, saae vi Schuylkills Vandværker, Girard-Collegiet og Correctionshuset — en Indretning, angaaende hvilken den offentlige Mening er meget deelt, ikke alene med Hensyn til dens Hensigtsmæssighed til at forbedre Forbrydere, men ogsaa med Hensyn til den Tjeneste, den yder Samfundet i Almindelighed. Af nogle trykte Rapporter desangaaende, jeg har liggende for mig, fremgaaer, at det Pensylvanske eller Gensomsbeds-Systemets Anvendelse i Fængselsdisciplinen ikke har fyldestgjort dets tidligere Belynderes Forventninger, og det lader til at man giver Auburns eller Dausbeds-systemet bestemt Fortrinet; men jeg er bange for at ikke engang dette System fortjener en saa aldeles Ubefaling. I dette System er det ikke tilladt Forbryderne at tale et eneste Ord med hinanden, eller at meddele sig ved nogetsomhelst Skrift eller Tegn, og for Overtrædelse af Politiregulativet blive de straffede med Vidsteflag, som blive dicterede, efter hvad jeg veed, med behørigt Hensyn til Overtrædelsens Natur og Størrelse; men for større Forseelser bliver Forbryderen bunden til en Stol eller Brix, og koldt Vand dryppet ned paa hans Tøse i en vis Tid. En barbarisk og grusom Straf, der ikke burde taales i nogen civiliseret Stat.

De mangfoldige offentlige Bygninger — Theatret, den nye Børs, og endelig den merkantile Spekulations, nu forladte og ensomme Monument, de forenede Staters Bank, med sine luftede Døre og tomme Bænke — alle ere de opførte af det skønneste hvide

Marmor. Mange af de mere velhavende Borgeres Huse ere byggede af samme Materiale, og fielden seer man et Huus hvor ikke Fundamentet, Trappetrinene og Rækværket ere af Marmor. Dette giver da Staden, med dens cens hvidmalede Døre og grønne Skodder, et muntert og livfuldt Udseende, isærdeleshed under en Himmel, man en stor Deel af Karet kunde kalde italiensk.

Nær havde jeg forglemt, mellem de offentlige Bygninger at omtale de Forenede Staters Mønt, en af de reneeste, meest classiske Bygninger, jeg nogensinde har seet; og ved et tiltrækkende Ydre, vækker det indre Arrangement en Interesse for Mechanikeren, fremfor nogen anden offentlig Indretning, jeg kiender noget til. Her bliver al Unionens klingende Mønt møntet. En vidunderlig Indretning! og dog gaaer Alt for sig med den største Simpleshed. Hvad en Englænder absolut maa beundre er den fuldkomne Frihed, enhver Besøgende har til at underkaste Alt den nøieste Underfølgelse. Det er ham tilladt at see Alt, ja, det er ham ikke engang formeent at tage fat paa de glimrende Penge som de falde fra Stemplet, om han har Lyst, og veie dem i sin Haand. Den Fremmede behøver ikke her, som Tilfældet er i den Londoner Mønt og flere andre offentlige Indretninger, at gjøre Opvartning en to, tre Dage hos en eller anden indstydesfærig Stormand, før han kan tilstedes Udgang. Den samme frie Udgang finder Sted ved alle offentlige Indretninger i Amerika. Dampmaskinen, der afgiver den mechaniske Kraft for alle Møntens Operationer, er af en særdeles findrig Construction, og det er neppe muligt at tænke sig noget Skønnere. Den har, hvad man kalder et horisontalt Slag, og dens Bevæggelse er saa nøiagtigt afpassede, at man ikke kan høre den arbejde. Arbeidet kan isandhed kaldes udmærket, hver enkelt Deel fuldendes med Omhyggelighed og Nøiagtighed, som om det kunde være det fineste astronomiske Apparat. Museet indeholder en temmelig stor Samling af Mønter, og en støn Prøvesamling af alle indenlandske Ertser, samt nogle smukke Exemplarer fra fremmede Lande.

Om det endog ikke er sædvanligt, i Bøger at finde Bemærk-

ninger om Individier fra England, Skotland eller Irland, som ved Klogt og Driftighed have sponget sig iveiret i de Forenede Stater, maa det dog være mig tilladt at fortælle mine Medborgere, at en af vore Bysbørn, bosiddende her, Mr. Struthers, en velvillig venlig Mand, i den Grad har vundet Amerikanernes Tillid, at Opførelsen af mange af deres offentlige Bygninger og Marmor-palladser ere fuldførte under hans Overopsigt, ikke blot i Philadelphia, men mange andre Dele af Unionen. Endog Capitoliet i Washington skal skylde ham sit nye, straalende Ydre, efterat det under den sidste Krig tildeels var blevet ødelagt. Han nyder her stor Agtelse hos alle sine Medborgere, og det velfortient. Ved bort Besøg i Marinens Skibsværft i Philadelphia, blev den meest forekommende Dymærksomhed viist os af Commodore Mead, en indfødt Irlænder, velbekendt i de forenede Staters Sø-Annaler.

(Fortsættes.)

Efterretninger for Søfarende.

Nye Fyre paa den sydlige Kyst af Norge.

Paa Den Udsire, en lille, langt fra Land og ensigt liggende Ø, omtrent 8 Sømile i N. V. fra Stavanger, er oprettet 2 Fyre, hvis Taarne ere lysrøde og ligge omtrent N. S. O. og V. N. V. 330 Alen fra hinanden. Fyrene ere faste, og lyse i alle Retninger. Synsbvidden antages at være $4\frac{1}{2}$ à 5 Sømile. De tændtes første Gang den 15de August 1834.

(Sb. Tid. Nr. 64 og Nr. 90.)

Paa Verne Store Torungen og Lille Torungen ved Arendal ere opførte 2 Fyre, som ligge omtrent N. $\frac{1}{2}$ O og S. $\frac{1}{2}$ V. 1800 Alen fra hinanden. De ere faste, og lyse i alle Retninger; deres Hvide er 130 Fod over Havet og de ville kunne sees i en Afstand af $4\frac{1}{2}$ til 5 Sømile. Taarne ere hvidmalede.

Endvidere er paa Sandvigsodden ved Årendal oprettet et fast Fyr; det er 42 Fod over Havet og sees paa $2\frac{1}{2}$ til 3 Sømiles Afstand. Bygningen er hvidmalet.

Ved Hjælp af de her nævnte Fyr kan man uden Lots seile ind til Sandvigen $\frac{1}{4}$ Mil udenfor Årendal, igiennem følgende to Løb: Naar man er idetmindste $\frac{1}{2}$ Mil fra Land, bringes Sandvigsoddens Fyr i N. 16° V. retvisende (N. $\frac{1}{2}$ S. misvisende) eller en Seilsbrede østenfor Lille Torungens Fyr, og i denne Cours styres langs Landet østenom Lille Torungen lige ind paa Sandvigoddens Fyr. Distancen fra lille Torungen til Sandvigsodden er $\frac{1}{4}$ Mil. Naar man er Sandvigsoddens Fyr nær paa $\frac{1}{4}$ Kabbellængde, seiler man østen om dette, holdende det fremdeles $\frac{1}{4}$ Kabbellængde fra sig til man har det ret tværs, da man styrer N. 2° V. retv. (N. N. O. misv.) fra 1 til 3 Kabbellængder, hvorefter man kommer paa Ankerplads med 12 til 16 Favne Vand, god Holdbund.

Det andet Løb er: Naar man kommer fra Søen løber man ind imellem begge Torungerne, dog saa nær Store Torungen, at man kun holder sig en lille Kabbellængde fra denne De, indtil man faaer Sandvigoddens Fyr i N. 2° V. retv. (N. N. O. misv.) da man styrer lige paa sidstnævnte Fyr. Naar man er dette paa $\frac{1}{4}$ Kabbellængde nær styrer man som beskrevet ved det førstnævnte Løb.

Disse Fyre ved Årendal tændtes første Gang d. 1. Sept. 1844.

(Sb. Tid. Nr. 77.)

Fyret paa Marbo i Nærheden af Lindesnæs nedlagdes den 1ste Juli 1844, saa at der for Fremtiden kun bliver det ene faste Fyr paa Lindesnæs.

(Sb. Tid. Nr. 61.)

Nye Sømærker udlagte i Nord-Elben.

Imellem Vogelsand og Gølsand ere til Betryggelse for Søfarten følgende Søstønder udlagte.

1) En sort Tænde Nr. 1 paa N. O. Siden af Vogelsand

paa omtrent 3 Favne Vand med Lavvande, N. D. $\frac{1}{2}$ D. fra det store Fyrtaarn paa Neuwerk, D. N. D. fra det andet Fyrstib paa Elben og S. B. B. fra Baaken paa Buschsand-Pollen.

2) En sort Tønde Nr. 2 paa N. D. Siden af Bogelsand, paa omtrent 3 Favne Vand med Lavvande, N. D. t. N. fra det store Fyrtaarn paa Neuwerk, N. D. t. D. fra det andet Fyrstib paa Elben og S. B. $\frac{1}{2}$ B. fra Baaken paa Buschsand-Pollen.

3) En hvid Tønde paa N. B. Spidsen af Gelsand, paa omtrent 3 Favne Vand med Lavvande, N. N. D. fra det store Fyrtaarn paa Neuwerk, N. D. fra det andet Fyrstib paa Elben, og S. B. t. B. $\frac{1}{2}$ B. fra Baaken paa Buschsand-Pollen.

De to sorte Tønder have en slad Bund med en hvid Ring indvendigt og med et hvidt Kors. Paa Bunden er Tøndens Nummer og Navnet „Büsum“ udskåret samt det Kongelige Navnechiffer indbrændt. Den hvide Tønde har et rødt Hoved, hvorpaa Navnet „Büsum“ er malet med hvid Farve og det Kongelige Navnechiffer er indbrændt.

Tønderne indtages om Efteraaret i Regelen den 1ste Decbr., og da udlægges Jisboier, 2 sorte og 1 hvid, hvornæst Tønderne udlægges igjen i Begyndelsen af Marts Maaned hvert Aar.

(Sb. Tid. Nr. 77.)

Syret paa Plymouth Breakwater som Mærke.

Ved at holde dette Fyrtaarn overet med Taarnet i Mount-Batten fores man S. D. for „Sand Shoal“, ligesom dette Mærke ogsaa er det bedste til at gaae fri af Dragstone og Penlee-Rocks. Fyrtaarnet overet med Penlee-Point fører N. B. af Sand-Shoal.

(Sb. Tid. Nr. 86.)

Sorandret Lob i Bristolcanal.

Da, i Bristolcanalen, Gore-Sand ved Indløbet til Perrot eller Bridgewater Floden efterhaanden har udvidet sig i sydlig Retning, maa man tage sig i Agt for, at de to Fyre i Burnham, naar de holdes overet, ikke længer holde den Søfarende fri af den

næbnte Grund. For at holde sig paa den største Dybde, naar man fra Søen af nærmer sig bemeldte Flod, er det fremfor Alt nødvendigt at holde det øverste Fyr omtrent 3 Gange dets Brede fra dets Taarn aabent imod Syd for det nederste Fyr og vedblive dermed indtil Flatholms Fyr har aabnet sig østligt for Steepholm=Den, hvor da de to Burnhams Fyr kunne bringes overreet, og det øverste efterhaanden aabner sig nordenfor det underste, for at man kan gaae fri af Stert=Sand og Lark=Sand. Da Dybden ved Gore=Sands Boien har aftaget, er denne Boie flyttet saa meget længere hen Sydvest for i, at den er kommen i lige Linie med de to Fyr i Burnham, hvorved man er istand til i tykt Veir, naar Mærkerne ei kunne skielnes, at styre Coursen imod Farvandet i Floden saasnart man er passeret Boien i en passende Afstand.

(Sb. Ib. Nr. 90.)

Dagere ved Lysegrund i Kattegat.

I August Maaned 1844 blev udlagt 2 Dager ved Lysegrunden i Kattegattet, N. D. for Hæsfelsen, nemlig: En Dager med 2 Koste paa Toppen ved N. D. Enden af bemeldte Grund i $4\frac{3}{4}$ Favne Vand og i Krydspæilingen, Hæsfelse Fyrtaarn i S. B. t. S., Kullen i D. S. D. $\frac{1}{4}$ D. En Dager med een Kost paa Toppen ved S. B. Enden af Grunden, i $4\frac{1}{2}$ Favne Vand og i Krydspæilingen Hæsfelse Fyrtaarn i S. B. t. S., Kullen i D. t. S. vel saa sydlig. Disse Dager ligge ude hele Aaret.

(Sb. Ib. Nr. 90.)

Dager paa Skagens Rev.

Til at betegne det Rev, som strækker sig ud fra Skagens Odde, har der allerede tidligere været udlagt en Dager paa den N. D. Ende af samme, hvilken Dager staaer paa $4\frac{1}{2}$ Fv. Vand, Fyrtaarnet og det gamle Kirkeetaarn overreet i B. t. S., og den er forsynet med 3 Koste. Foruden denne er nu udlagt en anden Dager paa den S. D. Ende af Revet, den ligger paa 4 Favne Vand i Retningen: Fyrtaarnet i B. N. B. og Skagens gamle

Kirketaarn i B. Denne Vager har kun 2 Koste og vil ligesom den anden blive liggende ude om Vinteren.

(Sb. Bd. Nr. 111.)

Vager paa Vst-Enden af Goodwin-Sands.

Paa Østkanten af Goodwin-Sands er, efter Bekendtgjørelse af 11te Juli 1844, paa et Sted, som ved Springtids Lavvande staaer tørt, bleven opført en Vake med en Kugle paa Toppen, 51 Fod fra Sandgrunden. Veilingerne fra den ere: North Forelands Fyrtaarn i N. t. V., South Forelands hvide Fyrtaarn i V. t. S. $\frac{1}{2}$ S., North Sand-Heads Fyrskib i N. N. D. $\frac{1}{2}$ D., Gullstreams Fyrskib i N. V. $\frac{1}{4}$ N.

Paa denne Vake er tillige, 12 Fod neden under Kuglens Centrum, anbragt et Tilflugts-gallerie for Skibbrudne. Det er let at komme op paa, og det tiener tillige til at gjøre Vaken kjendelig fra de omliggende Fyrskibe om Dagen.

(Sb. Bd. Nr. 91.)

Forandret Fyr paa Baagø.

Det paa Den Baagø imellem Alsens og Marøsfund anbragte Fyr, der hidtil kun har lyst i en enkelt Retning, er nu saaledes blevet forandret, ved Taarnets Forhøielse samt Anbringelse af en ny Lanterne og en Siderallampe, at denne sidste har en Høide af 38 Fod over Vandfladen og er synlig i en Afstand af 2—3 Miil til alle Sider, undtagen i Retningen mellem N. D. t. D. $\frac{1}{2}$ D. og N. D. t. D. hvori den skjules af Baagø By. Dette nye Fyr tændtes d. 1ste Octbr. 1844 og brænder Naret rundt som de andre danske Fyr.

(Sb. Bd. Nr. 121.)

Nyt Fyr paa Refsnæs, Storebælt.

Den 1ste November 1844 tændtes det nyoprettede Fyr paa Refsnæs, hvorhos Fyret paa Sprogø, der hidtil kun har været tændt til visse Tider, fra samme Dag holdes brændende hver Nat.

Fyret paa Refsnæs er forsynet med et stillestaaende katadioptrisk Vindseapparat af 4de Orden, som er anbragt i et Taarn 28

Fod over Grunden og omtrent 70 Fod over Hatsfladen. Det lyser i Retningerne fra $\text{D. } \frac{1}{4} \text{ S.}$ rundt igiennem Nord og Vest til $\text{S. S. D. } \frac{1}{4} \text{ D.}$ Afstanden 3 Mile.

Fyret paa Sprogs er et roterende Lampefy, som giver Glimt hver 15de Secund og sees til alle Sider i en Afstand af 3 Mile.

(Sd. Ib. Nr. 123.)

Fyret paa Bülf og Vager paa Frederiksorts Rev, ved Kiel.

Efterat Fyret paa Bülf i 1843 var ydelagt af Ildbrand, er nu opført et nyt 32 Fod høit firkantet Taarn, hvori er anbragt et stillestaaende katadioptrisk Lindsøapparat af 4de Orden, 54 Fod over Middelvandstand. Fyret lyser paa en Afstand af 3 Mile i Retningen $\text{S. V. } \frac{1}{4} \text{ V.}$ giennem Syd, Ost, og Nord til $\text{N. V. } \frac{1}{4} \text{ V.}$ Det tændtes første Gang den 18de Oct. 1844.

(Sd. Ib. Nr. 133.)

Paa Frederiksorts Rev er opreist en Vager i Form af en trekantet Pyramide; den er 20 Fod over Nebet, og hvid anstrøgen. Den staaer paa den yderste Spidse af Nebet, og man maa holde sig omtrent $\frac{2}{3}$ Rabbellængde østfor Vageren for at passere Sukken i det rette Farvand.

(Sd. Ib. Nr. 131.)

Russiske Chronometer-Expeditioner.

I Altonaer Merkur Nr. 83 findes, under Overskrift „Petersborg“, et Referat om de seneste russiske Chronometer-Expeditioner, hvilket kan trænge til nogle Berigtigelser.

I Maret 1824 bestemte Dr. Tiarks, med 28 engelske og 7 danske Chronometre, Længdeforskiellen imellem Greenwich og Altona at være $39^m 46^s. 57$. De Danske Chronometre alene gave $39^m 46^s. 28$.

I 1833 foretog General Schubert en stor Chronometrisk Expedition til alle Østersøens Hovedpunkter, med 56 Chronometre i Dampskibet Hercules, og bestemte herved Længdeforskiellen imellem Altona og Kronstadt = $1^{\circ} 19^m 16^s. 998$. Kronstadts Længde fra Greenwich blev saaledes at antage for $1^{\circ} 59^m 3^s. 568$.

Denne Bestemmelse maa man i Rusland ei have anseet for sikker nok, og det blev derfor overdraget Statsraad Struve, Directeuren for det nye Observatorium Pulkowa, at foretage en ny, directe Bestemmelse imellem Pulkowa og Altona, samt Altona og Greenwich. Dette er udført i 1843 og 1844, med 78 meest udmærkede Chronometre og paa 9 Reiser frem og tilbage i det første Aar, med 44 udvalgte Chronometre, og 16 Reiser, det andet Aar, samt med Anvendelse af ethvert Hjælpmiddel og Dagttagelse af enhver Forsigtighed, som de meest erfarne Astronomer have kunnet udtænke. Resultatet blev:

Greenwich-Altona $0^{\circ} 39^m 46^s. 24$

Altona-Kronstadt $1 19 17. 114$

Greenwich-Kronstadt $1^{\circ} 59^m 3^s. 354$

Expeditionen har saaledes havt til Resultat en Rettelse i Kronstadts Længde fra Greenwich af $0^s. 214$, eller $3''. 21$ i Bue — ikke $30''. 3$ som Nvis-Artiklen angiver.

Det i denne Artikel omtalte Værk af General Schubert er mig ubekendt; men har han deri antaget Pulkowas Længde for

2^e 1^m 20^s. 78, saa har han afveget fra sin egen tidligere Bestemmelse, der for Pulkowa angav 2^e 1^m 18^s. 565.

Enhver praktiff Videnskabsmand bør lykønske General Schubert til det glimrende Beviis paa hans Arbeides Naalidelighed, som denne strenge Prøve derpaa har afgivet.

Bahrtmann.

Om Dampskibe i Nord-Amerika.

Af Cap.-Lieut. C. van Pochum.

For Enhver, som ankommer til de forenede Nord-Amerikanske Stater, vil det være paafaldende at bemærke, hvor langt almindeligere Dampkraftens Anvendelse er her, fremfor in the old country, som Europa der jævnlig benævnes. Overalt, selv fra de mindste Bærsteder, seer man Dampvret at stille frem; den høse Puften fra Høitryk-Maskinen gienlyder ikke alene fra Husene, men fra Midten af Gaderne, langs hvilke Jernbaner, uden nogen-sombest-Offspærring, jævnlig findes anlagte. Enhver synes fortrolig med Dampens Anvendelse og Dampens Virkning; man rammer Væle ved Damp, man sauger Steen ved Damp, man hovler og fuger Brædder ved Damp, og idet smaa Dampmaskiner undertiden findes anbragte paa Bogne, der tiere hen hvor deres Hjælp maatte behøves, og hvorved de meest forskelligartede Arbeider udføres, synes Dampmaskinen saa at sige at være bleven tæmmet, og at være bleven ført over i Huusdyrenes Klasse.

Intetsteds har imidlertid Dampens Anvendelse været af større Bigtighed i Nord-Amerika, end ombord i Dampskibe. Forst ved Opfindelsen af en saadan Kraft, kunde Communicationerne paa Nord-Amerikas uhyre Søer og Floder sikkes paa en hurtig og regelmæssig Maade, og Opdyrkning af Landskaber og Provindser blev saaledes mulig, hvor ellers rimeligen endnu den Dag i Dag ubeboede Skovstrækninger vilde findes. De vestlige Stater skyldte saaledes Fulton deres Oprindelse, eller idetmindste deres nærværende Flor, og som en Mærkelighed maa det altsaa anføres, at dog døde Fulton som en fattig Mand. Endnu føre hans Børn en tvivlsom Proces imod Regieringen i Washington, for at opnaae nogen Godtgjørelse for Misligholdelse i sin Tid af det Fulton tilstaaede Patent.

Clermont, det første Dampskib som er blevet benyttet til praktisk Brug, byggedes af Fulton i Ny-York i Maret 1807. Dets Dimensioner vare 100 Fod Længde og 12 Fod Brede; dets Ma-

skiner vare engelske, af Watt og Bolton. Det første Anvertissement om, at det vilde foretage regelmæssige Farter paa Hudson, imellem Albany og Ny-York, en Strækning af 35 danske Mil, læses i Albany-Gazette af 2den September 1807, og heri underrettes Publicum om, at Tiden, som denne Fart vil medtage, kan anslaaes til 36 Timer, og Prisen fastsættes til 7 Piaastre. I samme Avis læses under 5te October samme Aar, at Dampskibet havde forladt Ny-York den 2den samme Maaned Kl. 10 Formiddag, og at det, uagtet Strøm og svær Kuling fra Nord, langt havde overgaaet selv de dristigste Forventninger som man havde gjort sig om samme.

Clermont blev siden forlænget 10 Fod. Dets senere Skiebne er ubekjendt; men fra denne Epoke daterer Dampskibsfarten paa Hudson sig, der for Tiden bestier de smukkeste og bedste Dampskibe i Unionen.

Efter Clermont var det næste Skib, der i 1808 satte igang paa Hudson, „North-River“ paa 160 Tons. 1809 kom „Car of Neptune“ paa 295, og ret interessant er det at følge den Forsøgelse af Størrelse, som efterhaanden gaves Skibene indtil Aaret 1828, da „de Witt Clinton“, paa 571 Tons, begyndte sine Farter. Ved denne Størrelse, eller noget mindre, forbleve Hudson-Dampskibene indtil Aaret 1840, da „Troy“ byggedes paa 724 Tons, hvilket Skib senere atter betydeligen er blevet overgaaet af „Knickerbocker“ og „Empire“, begge satte igang i Aaret 1843, det sidste af 330 Fods Længde og 936 Tons Drægtighed.

Seer man hen til den Udvikling, som Dampskibsfarten har opnaaet i Nord-Amerika, da maa det synes paafaldende, helst hos et Folk med saamegen Foretagelses-Mand som Amerikanerne, at intet Forsøg er blevet gjort paa at kappes med Europæerne ved at sætte Dampskibe igang over Oceanet. Man kunde fristes til at antage, at den uhyre indenlandske Dampskibsfart hidtil havde absorberet baade Capitaler og Kræfter; og af Flodbaade, eller Fartøier indrettede til at fare langs med Kysterne, er det for Tiden at Amerikas Dampskibs-Marine saagodtsom udelukkende bestaaer. Disse have imidlertid efterhaanden antaget en Charakter, aldeles forskiel-

fra hvad man i Europa er vant til at have for Dse, og en Beskrivelse over det amerikanske Flod-Dampskib, som dette nu Tiden findes i den nordlige Deel af Unionen, vil saaledes maaen ikke være blottet for Interesse.

Disse Fartøier bygges som oftest, paa Grund af deres Bestemmelse, med kun meget lidet Dybgaende. Opposition paa de forskjellige Linier har dertil bragt Hurtigheden til, under de fleste Omstændigheder, at være en Hoved-Betingelse, og de bygges derfor overordentlig lange, med kun meget ringe Brede, undertiden paa de større Fartøier i et Forhold som 10 til 1. Bæringen i Midten gøres meget fyldig; fra denne gaae de skarpt til, for og agter, i den Grad, at de næsten kunne sammenlignes med et Knivsblad. For at Maskinens Vægt paa eet Punkt ikke skal bryde for meget paa saa lange Fartøier, bliver en svær Forstötning anbragt langs skibs, i en vis Hvide over hver Aeling, bestaaende af en Art Galge med skraae, nedadgaende Endestötter, og hermed blive alle mellem-liggende Dele af Skibet, Maskinrummet, Axlernes Bærepunkter m. m., satte i Forbindelse, tildeels ved svære Jernstænger med Skruer, saaledes at den meest betyngede Deel af Skibet kan siges at hænge fast ved en Sommerforbinding, hvis Endepunkter hvile, forligere og agterligere, paa Skibets faste Dele. Denne Forbindingsmaade, som maa ansees for aldeles amerikansk, drives i lange og skarpe Skibe endnu videre, idet paa saadanne endnu fra For- og Agterstævnen anvendes en Forstötning af Jernstænger, der gaae op til en Mast, vel forstötet ved andre Jernstænger med Skruer agter eller for efter, og det hele Skib danner saaledes en Forbinding, som i Europa kan siges, i Praxis at være aldeles ubekendt.

I hvorvel nu Fartøier af denne Bestaaffenhed, i hvilke den svagere Bygning søges erstattet ved Anvendelse af de her omtalte Midler, neppe vilde kunne modstaae Svæns Kraft, saa bliver her ved for Flod-Fartøiet opnaaet en Lethed, som ellers neppe kunde være bleven tilveiebragt. Atter her viser sig Virkningen af den særegne Land, som fast ved hvert Skridt i Nord-Amerika aaben-

barer sig, i idet ethvert andet Hensyn maa vige overalt, hvor kommer an paa, i et enkelt givet Tilfælde, at opnaae practi Fordele.

For at bøde paa den ringe Plads, som Dampskibenes Smaahed medfører, bliver ud over Siderne, i Flugt med Dækket, bygget en Platform, hvilende paa Stræbere ned mod Skibets Sider. Denne Platform ender i en Spids, forud mod Stævnen, men løber forresten rundt om det hele Skib i en Brede, som ofte midtskibs er større end den halve Brede af Skibet. Paa denne Platform blive Hiulkasserne rejste; paa enkelte Dampskibe ere Kiedlerne og flere Dele af Maskinen placerede paa samme; Plads til Kiollen, til Bevaringssted for Baggage, m. m., findes ligeledes her, og det er saaledes ikke sieldent at det hele faste Dæk, lige fra for til agter, bliver indrettet udelukkende til de Reisendes Bequemmelighed.

Foruden dette Dæk er endnu som oftest en øvre Etage anbragt over den større Deel af Skibet; Lukafer ere almindeligen indrettede her, og idet disse saavel som de øvrige Dele af Skibet ofte findes udstyrede med en høi Grad af Pragt, dannes herved, især paa de større Dampskibe, et saa hyggeligt Opholdssted for den Reisende, at denne Maade at komme frem paa langt bliver at foretrække, hvad Behageligheden angaaer, for hvilkensombest anden Befordringsmaade.

Maskinerne placeres ikke alene paa forskjellig Maade, men ere ofte væsentligen forskjellige i deres Construction. Oftest gives der paa mindre Skibe kun een, og denne findes da anbragt i Midten af Skibet, med Stæmpelstang og Balance ragende op flere Fod over den øverste Platform. Det bliver herved muligt at give Fartøier af ringe Dybde et overordentligt stort Stæmpelslag, og dette naaer, endog i Dampskibe af ringe Størrelse, ikke sielden til en Bængde af 10 til 12 Fod. Det samme opnaaes i andre Fartøier ved at rejse en høi Bul over Dækket, med verticale Ledere for Stæmpelstangen, hvilken da ved nedadgaende Stænger sætter Krumtapperne i Bevægelse. Den svære Bægt af Balancen bortfalder

herved, hvilket bliver af Bigtighed paa Grund af Boven-Vægten, som herved undgaaes. Ogsaa synes Simpelteden, og den directe Maade, paa hvilken Kraften saaledes anvendes, at maatte være store Fordele ved dette System, som ogsaa, med Modificationer, alt mere og mere synes at komme i Brug, saavel paa Flod- som paa St-Dampskibe.

Om end Hvitryk-Maskiner paa Ohio, Mississipp og dens Bifloder ere de almindeligste paa de der færende Dampskibe, bruges Hvitryk-Maskinen sielden, hverken paa Hudson, Erie-, Ontario- og Champlain-Søerne, eller St. Laurents-Floden, undtagen paa Bugseer-Dampskibe, til Brug paa enkelte Canaler, til Mudder-Maskiner, til Opfløben af Pramme, ladede med Frugt, Grønt og Fornødenheder til de forskjellige Brers Markeder, o. desl. Naaget jeg, paa forskjellige Linier, tilvands har tilbagelagt en Strækning af omtrent 200 Mile i den nordlige Deel af Unionen, har intet af de Skibe, jeg har truffet paa til Rejsendes Befordring, været noget Hvitryk-Dampskib.

Brændselet, som i denne Deel af Nord-Amerika benyttes, er tildeels Fyrre-Brænde, tildeels Kul. Da Brænde alt paa flere Steder i Unionen, ved Skovenes Ombugning, har opnaaet en betydelig Priis, vil Bruget af Kul rimeligviis alt mere og mere blive almindelig, og i de Anthracit-Kul, som fornemmeligen findes i Omegnen af Philadelphia, synes Amerika at besidde et uudtommeligt Forraad af fortrinligt Brændsel for Dampskibe. Alt nu benyttes disse Kul fast udelukkende af samtlige Dampskibe fra New-York, Boston og Philadelphia. De fordre stærkere Træk end almindelige Kul, hvorfor der, ved Jdstedernes Indretning, paa forskjellige Maade er sørget; men de give en klar Flamme, stærk Varme, og saagodtjøm ingen Røg, hvilket giver dem stor Fordeel, ikke alene ombord i Skibe, men og til Brug i Hu'ene, der alt nu for en stor Deel opvarmes derved. Til Brug i Passageer-Skibe har Kul, som Brændsel, dertil den Fordeel fremfor Fyrre-Brænde, at dettes Gnister meget let antænde, og nær var jeg bleven Vidne til en Ulykke, foranlediget herved, idet ombord i Dampskibet Rochester,

paa Ontario=Soen, en Funke tændte Ild i en Dames Klæder, hvilket først opdagedes da disse brændte i fuld Lue.

Oppe over det øverste Dæk er forud indrettet et lille Lufak eller Huus, forsynet med Glasruder paa de tre Sider, hvilket danner en iøjnefaldende Gienstand ved alle amerikanske Dampskibe, idet samme reiser som et Slags Taarn over den hele Bygning; her findes Mattet, og med fuld Oversigt over Alt, hvad der kan komme i Skibets Nærhed, har Morgængeren her, uden at være udsat for Storm og Slud, en hensigtsmæssig Plads. Det er min Overbeviisning, at en tilsvarende Placering af Morgængeren i vore europæiske Dampskibe vilde være at ansee som en ikke ubetydelig Forbedring.

Med Mattet staaer Roret i Forbindelse, tildeels ved Riættinger, tildeels ved Jernstænger; sieldent benyttes Morvind, rimeligviis for at spare Plads; men oftest styres Fod=Dampskibene ved en Talle, gjort fast paa det temmelig brede Nors Agterkant. Istedetfor Varskøen til Maskinen, givres Signaler til Ingeniøren fra Dækket ved eet eller flere Slag paa Klokker, som staae i Forbindelse med Greb, anbragte paa flere Steder langs Siden.

Efter disse Details være det mig tilladt at føre Læseren ombord i det tidligere nævnte Dampskib Empire, der kan ansees som en smul Repræsentant for den Klasse af større Dampskibe, som i den nordlige Deel af Unionen benyttes til Passageer-Fart.

Empire er 330 Fod lang, 30½ Fod bred; Dybgaende 5 Fod. Den har en Lavtryk=Maskine paa hver Side af Skibet med horizontale Cylindre af 48 Tom. Diameter og 12 Fod Slag, hvilke, som i det amerikansk=byggede, russiske Dampskib Kamtschatka, ved en Vinkel, (bell-crank) sætte Hjulene i Bevægelse. Disse Hjul ere 32½ Fod i Diameter og 12 Fod brede, og kunne bringes indtil 23 Omdreininger i Minuten.

De to Maskiner og de to Hjul ere ganske uafhængige af hinanden. Der eksisterer ingenfælleds Axe for dem, tværs over Skibet, og ligesaa let som at sætte Maskinen igang, kan altsaa det ene Hjul bringes til at halte, medens det andet driver fremad. Som

Følge af Maskinernes Uafhængighed af hinanden, findes naturligen berombord 2 Sæt Riedler, anbragte over Platformerne, og 2 Skorstene, hvilke give disse Skibe et eget Udseende.

For at tilvejebringe det nødvendige Træk for Anthracit-Kulene, er der paa hver Side sat i Forbindelse med Ildstederne en Blower, som er et Hiul med Ringer, der sættes i hurtig, omdreieude Bevægelse, naar sammes Hielp behøves, ved en lille Høitryk-Maskine, anbragt alene til dette Brug, og der modtager Damp fra Riedlen, medens den udgaaende Damp, for at undgaae den hvæsende Lyd, føres hen i Maskinens Condensator. Maskinerne ere dertil forsynede med et eget, høist ingenieust Expansions-Apparat, som imidlertid vanskeligen uden oplysende Tegninger lader sig forklare; og anslaaer man Dampens Tryk til $1\frac{1}{2}$ Atmosphære, et Tryk, som efter Angivelse meget skal kunne overstiges, saa vil man kunne ansætte Maskinernes samlede Hestekraft til over eet Tusinde, af hvilken Styrke der imidlertid kun høist sieldent gives det fulde Brug.

Uddeles forstkielligt fra hvad der paa Reiser i Europa finder Sted, er der ligesaa lidet i disse Dampskibe, som med nogensomhelst anden Befordring, Tale om tidligere Indskrivelse, om Baggage's Henbringelse for den fastsatte Afgangstid, eller andre for den Reisende ofte saa høist generende Forberedelser. Man gaaer ombord med sit Tøi, hensefter dette i et Magazin, indrettet til sammes Modtagelse, og naar Klokkeren lyder, sætter man af fra Bærstet. Intet Mennecke spørger hvor man vil hen. Iblandt den Masse af Passagerer, som altid findes saavel ombord paa Dampskibene som paa de amerikanske rail-roads, vilde det være umuligt at holde Regning med at Enhver blev ilandsat paa sit Bestemmelsestet; der fordrer kun at man ombord tager Billet hos Capitainen, og sørger man ikke selv for at komme fra Skibet itide, hænder det ofte, helst om Natten, at man vaagner op 10 til 12 Mile paa den anden Side af sin Reises Maal.

Den Stimme af Reisende, som man altid forefinder i disse Skibe, danner ved Afreisen et interessant og livligt Skue. Hentved 300 Passagerer antager jeg at kunne ansættes som Middeltal for

de større Dampskibe, der fare op ad Hudson; og henseer man til at Troy, i 1843, paa een Rejse overførte 3000 Personer, vil man finde at dette Antal ikke er høit anslaaet.

Til at rumme en saadan Sværm af Reisende, er der først af selve Dækket affskaaet agter, i en Længde af 70 Fod, til Dame-Kahyt. Som Alt ombord i Empire, er denne indrettet med den høieste Grad af Comfort og meubleret med kostbare Speile, smukke Gulvtæpper, Sophaer, Malerier; man kan sige at her næsten findes fyrstelig Pragt. Det øvrige af selve Dækket, paa nogle Skyligheder nær midtskibs, og et Udsalgstæd for Forfriskninger, er frit og overdækket i en Længde af 170 Fod. De forreste 80 Fod ere uden Tag og benyttes til Tobaks-Røgning m. m.

Ovenover dette faste Dæk strækker sig agter en Promenade henved 60 Fod lang, og foran for samme er en elegant Kahyt, omtrent 180 Fod i Længde, med smagfulde Luksær paa Siderne, i hvilke Køier findes til noget over eet hundrede Passagerer. Nede i Skibet findes endeligen Spisefalen, 280 Fod lang, smukt udstyret med fortløbende Borde paa hver Side, samt Forstærkerborde og Buffets i Midten. Her ville 4 til 500 Mennesker kunne sidde tilbords ad Gangen med største Lethed. Bord-Service, Tjenerskab, &c. Alt synes beregnet efter et saadant Antal, og man vil heraf kunne danne sig en Forestilling om den Maalestok efter hvilken Befordringsmidler, og disses Nærbeslagtede Hotellerne, ere tildannede i de forenede Stater.

Angaaende den Fart som Hudson-Dampskibene løbe, da høres ikke saa mange Beretninger herom, som man fristes til at henføre blandt de fabelagtige. Vil man anstille en omtrentlig Beregning, da er, for at have noget Bestemt at gaac ud fra, Albany-Dampskibenes Afrejse fra Ny-York fastsat til Kl. 7 Morgen og Aften. Almindeligen ankomme de til deres Bestemmelsestæd Kl. 5, og de tilbagelægge saaledes, i en Tid af 10 Timer, 140 Qvartmil til Albany. Paa denne Distance lande de, for at tage Passagerer ombord, omtrent paa 15 Steder, som, hvert anslaaet til en Forsinkelse af ialt 3 Minuter, udgjøre 3 Qvarter, og Minimum af disse Skibes al-

mindelige Fart maa efter disse Data anslaaes til 15 Qvartmiil i Timen. Paa længere Strækninger, hvor ingen Passagerer tages ombord, løbe de imidlertid endeel mere, og jeg har al Anledning til at antage, at de ikkeielden bringe det til 17 Miles Fart, muligens endog til mere.

Bekostningen for Passage fra Ny-York til Albany er 2 Piaastre, og om Natten er heri indbefattet en fortræffelig Koie. Paa mellemste Dæk findes Vasse-Værelser, Friseur-Stue m. m., og godt Kiøb, Hurtighed, Elegance og Bequemmelighed ere saaledes Hoved-Egenskaber, som i hvi Grad findes forenede ved Befordringen med Dampskibe i Nord-Amerika.

Efter denne Beskrivelse af en Art Dampskibe, som med ringe Forskiel i Størrelse ikke alene findes paa Hudson, men paa Erie-Søen, paa Champlain-Søen, paa Delaware, kort paa alle store Reiserouter, og som nødvendigen ville tiltrække sig enhver Reisesendes Opmærksomhed, forekommer mig en anden Art Dampskibe, om end langt ringere i Anseelse, de amerikanske Færger, dog her med nogle Ord at borde omtales paa Grund af den Hensigtsmæssighed med hvilken de, ved tildeels simple Midler, ere bragte til at opfylde deres Bestemmelse.

Disse Fartøier ere aldeles eens for og agter. Paa Platformen paa Siderne findes Afstræelses-Værelser for Herrer og Damer; Massinen staaer i Midten, og herved dannes paa hver Side af denne en Slags Gade, i hvilken Heste, Bogne, Kreaturer, m. m. tage Plads. De have to Nor, eet i hver Ende, samt to Rat, og de behøve saaledes aldrig at vende under deres fortsatte Farter frem og tilbage over Nebieverne. Naar de forlade Land bliver det forreste Nor sat fast med en Bolt; Norgængerer stiller sig i det forreste ophængte Huus til Mattet, og ankommen til den anden Side fiøre Heste og Bogne videre, uden nogensomhelst Dreining, uden nogensomhelst Forandring i deres Direction. Broen, hvorved de lande, er ved en Modvægt, som hænger fra en Galge, indrettet til at synke ned i samme Plan som Skibets Dæk; et lille Krøbel-Spil med Riketting og Hage, der hugges i Færgeren, holder

denne flods ind til Land, og Passagen steer saaledes ligesaa maa-
 ligt og ligesaa ordentligt som over en fast etableret Bro. Fær-
 gens Dæk er dertil givet en rund Form for og agter, der passer
 i en tilsvarende Udskæring i Broen, ved hvilken den lægger til;
 Forandring i den Retning, i hvilken Fartsoiet lægger til Land, har
 altsaa liden eller ingen Indflydelse paa den Tæthed, med hvil-
 ken Færgen slutter til Broen, og idet to Bulværker, beslyttede
 ved tynde, elastiske Pæle, byggede ud i Floden, danne en Art
 ovalt Bassin, som bringer Færgen ud af Strømmens Magt, vil
 almindeligen disse Fartsoier lægge ind til Land uden mindste Stød,
 og uden nogensomhelst af de Ubehageligheder, som ellers næsten al-
 tid følge med Overfart i hvilken som helst anden Færge-Befordring.

Af disse Færger findes ved Ny-York alene et Antal af 18,
 som hele Dagen ere i idelig Beskæftigelse med at gaae frem og til-
 bage. Paa Hudson, eller som den i Amerika kaldes, North-River,
 findes 12 Dampskibe, som dagligen enten ankomme eller afgaae fra
 Ny-York; hver Time afgaaer Dampbaad fra Ny-York til Staten-
 Eiland; Morgen og Aften afgaaer Dampskib til Amboy i Ny-
 Jersey; regelmæssige Dampskibs-Communicationer afgaae fast dag-
 ligen til Bridgeport, Newhaven, Hartford og flere Steder i Long-
 Island Sund; og lægger man hertil den Mængde større Damp-
 skibe, som vedligeholde Forbindelsen med Boston, Philadelphia, Bal-
 timore, Providence o. fl.; det store Antal af Bugseer-Fartsoier,
 som dagligen slæbe Skibe op og ned ad Nivieret, Canal-Damp-
 baade, mindre Bugseer-Fartsoier, som slæbe affted med Pramme og
 Canal-Baade, Dampskibe som foretage Lysttoure, &c. &c., saa dan-
 nes herved en uafbrudt Dampferse, og et Nore, som maa for-
 bause Enhver der ankommer til Unionens vigtigste Handelsstad.

Det er imidlertid ikke paa Floderne alene at dette Damprøre
 findes; ogsaa paa de store Indsoer har Dampens Anvendelse op-
 naaet en overordentlig Udvikling. Ved min Ankomst til Buffalo,
 Centrum for de vestlige Søers Handel, foresandt jeg der i Hav-
 nen ikke færre end 20 Dampskibe; den største Activitet herskede
 paa Rayer og Bærster; Dampskibe, Seilskibe og Canal-Fartsoier af

enhver Slags dannede en formelig Trængsel langt op ad Nivieret, som danner den herværende Havn, og den Illusion, at man med eet var henført til en betydelig og virksom Havn ved Verdenshavet, maatte endnu bestyrkes ved Betragtningen af de betydelige Havne-Anlæg, af en Jernbane til Skibes Ophaling ved Dampkraft, samt af en Bro til Havnens Beskyttelse, der med Fyrtaarn paa Spidsen strækker sig 1500 Fod ud i Søen.

Først i 1801 blev Buffalo coloniseret af Hvide. I Krigen 1814 blev den som Landsby afbrændt af de Engelse, og endnu i 1827 talte Buffalo kun omtrent 1000 Indvaanere. Byen tæller nu 25,000 Indvaanere, og da Buffalo dertil, ved Erie-Canalen, er bleven Mellemled for samtlige vestlige Søers Handel med deres vigtigste Udfkibningssted, Ny-York, da samme dertil er i Besiddelse af den eneste nogenlunde dybe Havn som findes ved Erie, saa maa det ansees for afgjort, at dens Vigtighed vil stige altsom de nordvestlige Staters Opdyrkning tiltager, og den deraf følgende Handel paa Søerne forøges.

Som en Vanskelighed imod Handelsvirksomheden paa disse store Indsøer, der staae som et eget Træel i Nord-Amerikas geographiske Forhold, maa det imidlertid fremhæves, at de ikke danne eet, men tre forskellige Niveaus over Havets Overflade, af hvilke Lake Superior, i en Hvide af 641 Fod, danner det øverste Plan. Ved Faldene og Strøm-Nacerne ved St. Mary's, er denne Sø afflaaren fra al Skibs-Forbindelse med de øvrige Indsøer, og den staaer som Folge heraf isoleret, uden anden Fart end enkelte Skonerter, tildeels bestieftigede med at bringe Fornødenheder og Varer til og fra de nær Bredden anlagte Smaa-Porter.

Michigan-, Huron- og Erie-Søerne danne det andet Niveau, og her rører sig en Handels-Virksomhed, som med hver Dag kan ansees at være i Tiltagen. Henved 350 amerikanske Seilskibe, tildeels Skonnert-Briigger, blandt hvilke enkelte paa 400 Tons, ere her bestieftigede med at bringe Producter og Varer frem og tilbage imellem Wisconsin, Indiana, Illinois og Michigan paa den ene Side, og Cleveland, som ved Canaler communicerer med Wis-

Mississippi, Buffalo der staaer i Canal-Forbindelse med Ny-York, og Welland-Canalen, ad hvilken Skibe kunne gaae ned til Ontario-Søen. Hentved 80 Dampskibe, ganske af samme Bygning og Indretning som de paa Hudson, concentrere i Buffalo som det vigtigste Punkt paa disse Søer, og dagligen afgaae Dampskibe herfra til Niagara, Port Robinson, Cleveland, Monroe og Toledo, Detroit, Barcelona og Chicago. Denne sidste Linie, hvis Endepunkter ere omtrent 250 Mil fiernede fra hinanden, bestieftiger alene 13 store Dampbaade, og gaaer man ombord i Skibe som St. Louis, Empire eller Ny-Orleans, antager man sig uden Vanskelighed forflyttet til de store og prægtige Dampskibe paa Hudson. Empire, det største Dampskib paa Søerne, er efter omtrentlig Maaling 260 Fod langt og 32½ Fod bredt. Dets Drægtighed angives til 900 Tons, og idet man herombord træder ind i en saloon paa 230 Fods Længde, maa man tilstaae at det hverken i Størrelse eller i Elegance giver sin Navnekælle paa North-River stort efter.

Denne Linie til Chicago, beliggende i den sydligste Deel af Michigan-Søen, har det Interessante ved sig, at den befordrer den største Deel Emigranter hen imod deres Bestemmelse, det fierne Vesten. Efter at være landet i Ny-York, er Emigranten istand til at naae Buffalo for en Beløstning af 5 Piastre med Canal-Baade, eller 7 Piastre med Dampvogne. 48 Timer efter hans Ankomst til Amerika kan han, naar han benytter sidstnævnte Befordring, indskibe sig i Buffalo, og han vil da, den ottende Dag efter hans første Landing i Amerika, kunne være i Chicago, en Afstand fra Ny-York af hentved 100 danske Mil. Den hele Reise er han istand til at tilbagelægge for 14 Piastre i Reise-Omkostninger. Hele Sommeren igiennem bevæger sig en fortjat Strøm af Hundreder dagligen, bestandig i samme Retning, og denne Damp-Linie bliver saaledes at betragte som en Pulsaaer, der bestandig bringer nyt Blod og ny Kraft til de fiernkliggende, hidtil udyrkede, nordvestlige Provindser i Unionen.

Herredømmet over dette store Mellem-Niveau, hvis Vigtighed med hver Dag tiltager, har under fast enhver Krig imellem de til-

grændsende Stater, givet Anledning til Kamp, flere Gange til formelige Søslag. I den sidste Krig imellem England og Nord-Amerika tilfegtede Commodore Perry, den 10de September 1813, sig en afgjort Seir over Englænderne, og som en Trophæe vises endnu, lidt oven over Niagara, Stumper af det saakaldte engelske Admiralskib, som Amerikanerne efter sammes Erobring forgjæves prøvede at lade gaae ned over Vandfaldet.

Tidligere var hele denne Strækning af Mellem-Søerne aldeles affkaaren fra Havet. Erie-Canalens Fuldførelse imellem Buffalo og Hudson maatte saaledes true med at lede Handels-Veien for hele denne Strækning's Produktion over Ny-York, hvorved Canada og Handelsstæderne ved St. Laurents-Floden vilde have tabt en betydelig Velstandskilde; dette gav Anledning til Welland-Canalen, som paa Canada-Siden omgaaer Niagara-Faldet, og førener Erie- med Ontario-Søen. Dette Værk er nu især med at undergaae en betydelig Forandring; et nyt Canal-Anlæg fuldføres nu paa samme Strækning efter en pragtfuldere og langt større Maalestok, og ved dette vilde Skibe af 10 Fods Dybgaende og 26 Fods Brede blive istand til at gaae fra den ene Sø til den Anden.

Denne Canal, som igiennem en Række af Sluser, alene paa den korte Strækning af tre Dvartmål, fører ned en Høide af 250 Fod, vil i Tilfælde af Krig aabne en Vei til Mellem-Søerne for engelske Krigs-Dampskibe og Orlogsmænd, og det er siensynligt at den engelske Regjering ved dette grandieuse Foretagende søger at sikke sig en militair Stilling paa disse Farvande, som den paa Grund af de Nord-Amerikanske Staters Fremstridt, forholdsviis til Canada, ellers næppe vilde see sig istand til at vedligeholde.

Den lavest liggende af de store amerikanske Indsøer, Ontario-Søen, ligger 334 Fod under Eries Niveau, og er endnu 231 Fod ophøiet over Havet, med hvilket den ved St. Laurents-Floden har Communication. Først her paa Ontario-Søen finder man engelske Dampskibe at befarte Kysterne og at concurrere med Amerikanerne som Passageer-Skibe, m. m. Samtlige disse Skibe ere imidlertid næsten aldeles af samme Bygning og Indretning som de

Amerikanske. Det hele Antal Dampskibe paa denne Søe, hvilket dog ikke noiagtigen kan opgives, paa Grund af Forandringer, frembragte ved den vedholdende Damp-Communication med St. Laurents, anslaaes til henimod 50, af hvilke de Engelske besidde det større Antal. Almindeligen ere Dampskibene her mindre, end paa de øvre Søer, som Folge af det mere begrændsede Farvand, og i den øvre Deel af St. Laurents-Floden findes alene smaa og korte Dampbaade af en egen Bygning, med hvilke man løber ned igiennem de forskellige „Rapids“ og heftige Strømninger til Montreal. Da man her næsten finder sig i Niveau med Havet, og altsaa fra Kingston, ved St. Laurents-Flodens Begyndelse, paa en Strækning af omtrent 35 Mil, paa lidet nær løber ned de 231 Fod, som Ontario-Søens Flade ligger høvet, dannes herved en ganske egen, for Mange vistnok nerverysende Fart, hvis Virkning forboies ved den Mængde Smaa-Der, Klipper og Skæer, imellem hvilke hine Dampbaade, undertiden med puilsnar Hastighed, slyde frem, medens det smalle, bugtede Lob paa begge Sider begrændses af brusende Fald og skummende Brændinger.

Medens Anvendelsen af Skruen, som fremdrivende Middel for Dampskibe, endnu saavel i England som i Frankrig kan siges snarere at danne Gienstand for Forsøg, end for praktisk Afbenyttelse, har dette Princip erholdt en Udbredelse i Amerika, som tyder hen paa at man her fuldkommen maa føle sig overbevist om dette Systems Fordelse. Langs Sø-Kysterne, paa Hudson, paa Canalerne, paa Indsøerne, finder man Skru-Dampskibe, og deres Antal anslaaes for Øieblikket til imellem 60 og 70, fast alle udelukkende forsynede med den Eriksonske Skru-Propeller.

Disse Fartøier anvendes kun sielden til den hurtige Passageer-Fart. De bevæges næsten Alle ved Hvitryk, og som Folge af den ringe Plads, som optages af disse Maskiner, egne de sig fortrinligen til Transportfart, paa Grund af det større Skibsrum som Maskin-Apparatet lader tilovers.

En Egenhed ved den større Deel af disse Fartøier er imidlertid, at de, istedetfor een, som oftest ere forsynede med to Skruer,

en paa hver Side af Stævnen. Undertiden, oftest paa Canaler, ere disse Skruer anbragte for, under Bougen, hvorved Canal-Bredderne skulle lide mindre, og som alt Andet finder man dette Propeller-System at forme sig paa forskiellig Maade, alt efter det Brug, hvortil det bestemmes at skulle anvendes. Fuldt saa forskiellig som Skruens Placering er Dampkraftens Anvendelse ombord i disse Skibe; i Nogle findes Cylindrene tværskibs og horizontale, i Andre staae de skraae op imod hinanden i en næsten vertical Stilling, med Pistonerne vendte nedad, og almindeligen virke Maskinerne saagodtsom umiddelbar paa Krumtapperne, som sætte Skruerne i Bevægelse.

Foruden denne Eriksonske Propeller, findes endnu en Propeller af Loper med 4 Binger, og uden den korte Cylinder, fra hvilken Armene udgaar, der danner en Egenhed ved Skruen saaledes som Erikson har modificeret samme. Denne Loperiske Propeller er imidlertid endnu i sin Barndom, og har ikke været underkastet tilstrækkelig Probe. Det samme kan siges om en Propeller af Lieutenant Hunter i den amerikanske Marine, som bestaaer af to horizontale Hjul med Skovler placerede midtskibs, eet paa hver Side, i en rund vandtæt Kasse under Vandgangen, saaledes at Skovlerne rage frem 10 til 12 Tommer udenfor Skibets Former. Den egne Dannelselse, som det, for at anbringe disse Hjul, er fundet nødvendigt at give Skibet under Vandet, synes nødvendigen at maatte være til Hinder for disse Skibes Hurtighed; ikke destomindre blive flere af denne Art Skibe byggede af den amerikanske Regjering saavel i Ny-York som paa Ontario- og Erie-Søerne, til Anvendelse ved Sold-Drynet. Dimensionerne af disse Skibe, der alle ere af Jern og af omtrent eens Størrelse, er imellem 140 og 150 Fod i Længde, og da Soldvæsenet til samme Tid har ladet bygge enkelte Jernskibe af samme Dimensioner med Eriksons Propeller, vil en forestaaende Probe letteligen kunne afgjøre, om ikke det Eriksonske System dog vedblivende maa gives Fortrinet.

Blandt disse Sold-Krydsere, forsynede med det Eriksonske Skruer-Apparat, havde jeg i Ny-York jevnlig Leilighed til at besøge

Jern-Dampskibet l'Egaré, tiltakket som tremastet Skonnert. Dette Skib var forsynet med en Lavtryk-Maskine af særdeles smul Construction. Dens Cylinder var horizontal og tværskibs, og idet den saagodt som umiddelbar virkede paa Krumtappen, udmærkede denne Maskine sig ved en Simpeltid og en Compacthed, som man saa ofte har Leilighed til at beundre ved Maskiner af Eriksons Construction.

Soldvæsenet synes i Amerika at være rigere paa Damp-Fartøier end den egentlige Orlogs-Marine. Ved Damp-Fregatten Missouris Brand ved Gibraltar, paa Reisen med en Ambassadeur til China, leed denne et føleligt Tab, og Marinen tæller for Tiden ialt kun 4 eller 5 Dampskibe af forskiellig Størrelse. Blandt disse fortjener imidlertid Damp-Fregatten Princeton, som vi i Ny-York vare saa heldige at træffe sammen med, en høi Grad af Opmærksomhed, paa Grund af de forskiellige nye Principer som ombord i dette Skib ere bragte i Anvendelse. Disse gjøre dette Skib eget i sin Art, og vil man end ikke indromme dette vellykkede Forsøg fuldt saa stor en Betydning som Amerikanerne selv tillægge samme, saa vil en nærmere Beskrivelse dog ikke blive uden Interesse over et Skib, som i ethvert Tilfælde har sikket Herr Erikson et varigt Navn i Nord-Amerika.

En saadan Beskrivelse troer jeg ikke bedre at kunne indlede, end ved at hidsette nogle Ord af en Afhandling, der gjør dette Skib og Eriksons Fortjenester af de mechaniske Videnskaber til Gienstand for nærmere Betragtning, og i hvilken den Enthusiaste skildres, som blev opvakt ved en Prøvefart forrige Aar, imellem Princeton og Great-Western.

„Fem eller sex Aar tilbage,“ hedder det heri, „var jeg Vidne til Dampskibet Great-Westerns Afseiling fra Ny-York paa sammes første transatlantiske Reise. Denne Begivenhed opvakte hos Alle den højeste Grad af Interesse. Enhver betragtede denne Dag som en Fests af en særegen Betydning. Da Tiden for Dampskibets Afreise nærmede sig, vare the Battery, Castlegarden, de nærliggende Kayer, saavel paa East- som Northriver, bedækkede med

Tusinder af Nysgjerrige, som med en egen Spænding saae Dampskibets Afreise imøde. Den tætsluttede Klynge af Skibe i Havnen havde heist deres Flag. No=Vaade og Seil-Fartøier i hundredevis fore frem og tilbage i alle Retninger imellem en Masse af større Fartøier, der dannede som en flydende Sværm paa Havet. Da det prægtige Skib satte af paa sin Fart, blev det ledsaget af en Flaade af Dampskibe, dybtbladede med Tilskuere, og den skionne Flod Hudson syntes med Et levendegjort ved den muntre Musik og den Masse af vaiende Flage, som i alle Retninger viste sig for Diet."

"Great-Western vedblev imidlertid at komme og at gaae ligesaa regelmæssigen som Maanedernes Løb, og dets Afgang ophørte naturligen at blive en Gienstand af stort mere Interesse end Afseilingen af en almindelig Londoner-Paket."

"Den 20de October 1843 tilkiendegav imidlertid den Trængsel af Mennesker, som imellem Kl. 2 og 3 strømmede ned ad Broadway hen imod the Battery, at man var i Forventning af et Skue, omtrent af samme Beskaffenhed, som det her nys er blevet beskrevet. The Battery og Quaierne vare atter fyldte med Tusinder, betagne af spændt Forventning. Til bestemt Tid kom Great-Western dampende ned ad East-River, under Omstændigheder som tilkiendegave mere end almindelig Anstrængelse. Det var indhyllet i en Sky af Damp og af tæt, sort Røg; Omdreiningen af dets Hjul foregik med mere end sædvanlig Hurtighed; de frembragte et bredt, hvidt Riolvand, der syntes at bedække den halve Flod med Skum, og med alle Seil til var dette smukke Dampskib viensynligen forberedt paa at giøre Alt hvad der stod i dets Magt i en forestaaende Bæddelamp. Da det passerede Batteriet, blev det hilset med tre svingrende Hurra=Maab, og en upartist Dom var Alt hvad det syntes at ønske, medens Alle syntes rede til at tilstaae samme."

"Det havde passeret Nynten omtrent en Fierdingvei, da et smukt bygget Seilskib, tildeels af Udseende som en Fregat, kom tilsyne paa North-River. Det saaes at glide hen ad Vandet imod

Strømmen, uden at mindste Spor af Røg eller af Damp omhyl-
 lede dets Dei. Ingen Hiul, ingen Skorsteen var synlig; uden
 Stump af Seil paa den lette og smukke Meisning fortes det frem
 af en usynlig Kraft, uden Larm, men med en Hurtighed som snart
 overbeviste den forsamlende Mængde om, at den med Held vilde
 kæmpe om Palmen med hiint stolte Skib, bekiendt over hele Verden,
 og overalt anerkjendt som Havets Dronning.“

„Saaledes er Kunstens Fremskridt! Dette sidste Skib var
 Krigs-Dampskibet Princeton; dets fremskydende Kraft — Eriksons
 Propeller. Det naaede snart Great-Western, gik omkring samme,
 og passerede det atter inden de begge naaede det Punct hvor de
 adskiltes. I samme Dieblis begyndte practiske Folk at tale med
 Ringeaagt om Skovlhiulet, i hvilket de hidtil havde været saa ind-
 tagne, og Propelleren, ad hvilken de indtil da havde trukket paa
 Skulderen, og med hvilken de i nogle Aar havde moret sig med
 tvivlsomme Forsøg, reiste sig med eet til en næppe anet Grad af
 Anseelse.“

Den Enthusiasme, som her er beskrevet, og som Princeton
 ved sin første Optræden valte, gav sig tilkiende paa den over-
 drevne Maade som er Amerikanerne egen; overalt blev Princeton
 Gienstand for Dagens Dmtale, og offentligen blev det udtalt, at
 man med 20 saadanne Skibe endog vilde være istand til at blo-
 kere Themsen. Foruden 12 Stykker 42pundige Carronader, som
 alle kunne flyttes over til een Side, havde Princeton faaet om-
 bord 2 Stykker 210pundige Kanoner (12 Tommer Diameter og
 14,000 Punds Vægt), hvis Virkning viste sig at være overordent-
 lig. Disse Kanoner, indførte af Capitain Stockton, gaves Navn
 af Fredsmæglere, og i en Art Triumph blev Princeton ført om-
 kring fra den ene Havn af Unionen til den Anden. Paa en af
 disse Toure var det, under en Prøve for et udvalgt Selskab i
 Washington, at den ene Peacemaker sprang; 2 Statsministre bleve
 slagne ihjel, Præsidentens Svigerfader tilfattede Livet; men idet An-
 vendelsen af disse Stockton-guns herved blev gjort tvivlsom, og de
 overdrevne Forventninger fik et føleligt Knæk, maa dette naturlig-

viis ansees aldeles uvedkommende Princetons Værd, alene som Dampskib betragtet.

Riedler, Maskiner og Skruer-Hjul ere i Princeton placerede saaledes, at disses øverste Puncter ligge 3 Fod under Vandgangen. Som i andre Krigs-Dampskibe ere dertil samtlige Maskinens Dele beskyttede ved Kul-Forraadet, der omgiver samme, og en af de vigtigste Opgaver for en Damp-Drøgsmand, at Maskinen ikke bliver udsat for fiendtlige Kugler, er saaledes her løst paa en tilfredsstillende Maade.

Denne Betingelse vilde imidlertid vanskeligen kunne være bleven opfyldt ved Benyttelse af almindelige Maskiner med Cylindere. Et ganske nyt Princip for Dampens Anvendelse er derfor blevet fulgt herombord, hvilket, sammenholdt med de forskjellige Maskiner som findes i andre af Hr. Erikson konstruerede Skibe, maa bringe til at beundre den Lethed, med hvilken Dampmaskinen i Hr. Eriksons Haand formes efter de forskjellige Diemeed som det er tilfaldet at opnaae.

Istedetfor at Dampen i almindelige Maskiner virker til at drive Stæmpelstangen frem og tilbage, frembringer Dampen i denne nye Art af Maskiner alene en oscillerende Bevægelse omkring en fast Axe. For at opnaae dette er, istedetfor den almindelige Cylinders, en horizontal Qvart-Cylinder anvendt, med Buen placeret nedad. Fra den horizontale Axe, som Side-Planerne danne hvor de støde sammen, og fæstet til denne, er anbragt en Flade, som kan betragtes som hængende ned i Qvart-Cylinderen, og som dampkræften kan bevæge sig frem og tilbage i samme. Afsværende føres nu Dampen ind paa den ene og paa den anden Side af denne Flade, og en Krumtap, anbragt paa Enden af Axen, bringes herved i en vibrerende eller oscillerende Bevægelse, som sætter den hele Maskine igang.

Disse Maskiner, for hvilke Hr. Erikson har udtaget Patent under Navn af semi-cylindrical-steam-engines, udmærke sig ved overordentlig Lethed, ved Compacthed i højeste Grad, og endeligen ved det ringe Rum, de optage, idet den hele Plads, som Stæm-

pellslaget udfordrer, her fuldkommen bliver bespart. Det angives at Bægten ikke skulde være Halvdelen, medens det optagne Num, efter løst Overflag at dømmes, næppe er Fierdedelen (efter Andre $\frac{1}{8}$) af, hvad en Maskine af almindelig Construction vilde optage, og det maa saaledes ansees for vist, at dersom fortsat Brug ikke skulde vise uovervindelige Mangler ved disse oscillerende Maskiner, vil deres Brug snart udbrede sig, og deres Vigtighed for Krigs-Dampstibe blive sat udenfor al Tvivl.

Quart=Cylindrene, som ere anbragte ombord i Princeton, ere 8 Fod lange og af 36 Tommers Radius. Ligesom i almindelige Maskiner gives herombord 2 saadanne Cylindere. Krumtapperne, som sættes i Bevægelse ved de 2 Maskiners oscillerende Virkning, ere satte i directe Forbindelse med den store Krumtap, som driver Skruen, ved tvende 6 Fod lange Jernstænger (connecting-rods, Forbindelsesstænger). Denne Forbindelse er anbragt paa Maskinernes Forkant; paa den oscillerende Ares Agterkant sætter en kort Bægtstangs-Arm saavel Luft- som Vand- og Tryk-Pompe i Bevægelse.

Skruen selv er, som paa almindelige Skruer-Dampstibe, anbragt i en Nabning foranfor Noret. Dens Dimensioner for og agter er 26 Tommer, dens Diameter 14 Fod, og, som tidligere omtalt, findes dens Overkant omtrent 3 Fod under Vandgangen. Dette Hjul drives af en Axs af omtrent 13 Tommers Diameter. Aksen hviler alene i den egentlige Agterstævn foranfor Hjulet, hvilken er gjort meget svær, og har aldeles ingen Bæring paa den tyndere Stævn af Jern, paa hvilken Noret hænger. Paa Axens forligste Punct findes Krumtappen, som sættes i Bevægelse af Maskinen, og Maximum af den frembragte Hurtighed for Hjulet angives at være 37 Omdreininger i Minuten.

Ved en Bægtstang kan Hjulet sættes ud af Forbindelse med Maskinen, og dreier da, uafhængigt af Alt, efter den Fart som Skibet maatte have. Denne Sætten ud af Forbindelse, og sammes Tilveiebringelse paany, skeer i et Dieblis, og jeg har seet en halvvoeren Dreng med største Lethed flere Gange at udføre denne Operation.

Paa Grund af det stærke Slag af Vandet, som fra Skruen forceres agter efter, er Noret og den agterste Stævn, for ikke at forsinke Skibets Fart, giorte saa tynde som muligt. Foruden at være af Jern, er derfor denne Stævn gjort skarp fortil; den er nedentil støttet til en Forlængelse af Kiolen, og Noret bestaaer af en Kamme af Jern, fyldt med forholdsvis tynde Planker, bedækkede med næsten en quart Tomme tykke Kobberplader. Paa Norkoppen er et Segment med Takhiul anbragt; Nat-Tromlen, der med en uendelig Strue griber ind i dette Takhiul, staaer tværskibs, og, som i mange af de amerikanske Dampskibe, er Nathiulet anbragt langskskibs.

Storstenen bestaaer af flere Cylindere af forskjellig Diameter, og er indrettet til at fire ned, hvorved de forskellige Stykker komme til at passe i hinanden som i en Riggert. Nedfiredet rækker Storstenen saaledes kun 6 til 8 Fod over Dækket, og har ingen Indflydelse paa Skibets Fart under Seil. Vindtrækket under Kiedlerne er dertil gjort uafhængigt af Storstenens Hvide ved Anvendelse af Blæse-Indretninger liig den, tidligere omtalte, ombord i Empire, hvilke drives af en lille Hvitryks-Maskine paa hver Side, og man bliver atter ved disse sat istand til at gjøre Brug af hvilket som helst Slags Kul til Brændsel under Kiedlerne.

Den beregnede Kraft af Princetons Semi-Cylindere sættes i Lighed med Cylindre af $56\frac{1}{2}$ Tom. Diameter og 3 Fod Slag. Maximum af Damptrykket i Kiedlerne angives til 25 Pd. pr. Kvadrat-Tomme, omtrent 11 Pd. over een Atmosphære.

Reducerer man endog endeel, vil man ved løselig Beregning finde, dersom disse Dypgiverer ere paalidelige, at Princetons Maskiner maa anslaaes til en Kraft af over 600 Heste.

Expansions-Princippet anvendes saagodtsom bestandig ombord i Princeton; almindelige sliding-valves (Slidere) ere de, som ere benyttede ved Maskinen. Som Interessant ved denne bør endnu fremhæves en egen Maade at tilveiebringe Paralellismen for Luftpomperne, samt at Vandet ved et eget Apparat bliver opvarmet førend det bringes ind i Kiedlerne.

Princetons Dimensioner ere 164 Fod Længde, 30 Fod Brede; Drægtighed 700 Tons; Dybgaende agter, seilklar 17, for 15 Fod. Den er af Bygning overordentlig skarp, især agter, med bred Bælg midstibs. Den er tiltaklet som Corvet, dog med forholdsviis noget lav Heisning, og betragter man dette smukke Skib, der ikke bærer noget ydre Tejn paa at det fremdrives ved Damp, som hverken skiemmes af Skorsteen eller Hiulkasser, hvis Batterie, fra for til agter, uden nogensomhelst Hindring kan bruges til at bære fuldt saa godt som paa hvilkensomhelst anden Orlogsmand, og betænker man, at derombord ikke desto mindre findes en fremdrivende Kraft, der under enkelte Omstændigheder idetmindste har viist sig at være de meest bekiendte Dampskibe overlegen, saa vil man ufeilbarligen komme til den Overbeviisning, at her er et mægtigt Skridt gjort fremad til Løsningen af den Opgave, at tilveiebringe en effectiv og kraftig Orlogsmand, fremdrevet ved Dampkraft.

Man tænke sig alene den Overlegenhed, som Maskinens og det fremdrivende Apparats fuldkomne Beskyttelse imod fiendtlig Skyts er istand til at afgive, at man saagodtsom uanfægtet af fiendtlig Ild, er istand til at rette Angreb hvor man antager det hensigtsmæssigst; at man er Herre over at vælge Afstanden; at man kan bringe Hielp hvor samme behøves, alt uafhængig af Vindens Retning eller af ydre Omstændigheder, som gjør saadant umuligt for Seilskibet, og som for det almindelige Dampskib ofte maa ansees uoveligt, da et uheldigt Skud medeet kan bringe det i endnu uheldigere Stilling end den seilende Orlogsmand. Man forestille sig dertil de Fordelse, af hvilke Skrue-Dampskibet i Almindelighed er i Besiddelse, betragtet som Orlogsmand, fremfor andre Dampskibe: at Batteriet er fuldkommen røddeligt, og Skyts langt lettere lader sig placere paa tilfredsstillende Maade; at Skrue-Dampskibet med Lethed kan lægge en Fiende paa Siden til Entring; at samme uden Larm bevæger sig fremad, og saaledes i høi Grad er skicket til Overtrompling og natligt Overfald, og man maa indrømme, at Skrue-Dampskibet, i sit Princip, langt mere er skicket til Orlogs-Tjeneste, end Dampskibet i den Form man hidtil har benyttet samme.

Det almindelige Dampskibs Hurtighed lider dertil ved den større eller mindre Nedsænkten i Vandet, som Forskiellen imellem Kulmængden ved en Reises Begyndelse og Ende har til Folge, og som i Dampskibe, paa hvilke jeg har været ombord, har beløbet sig til over 4 Fod. Dette Onde undgaaes i Skruer-Dampskibet. Krængning og Sørgang have ombord i disse Skibe mindre Indflydelse paa den Kraft med hvilken det fremdrivende Apparat virker.

Det paastaaes, og der er Rimelighed for at antage, at Skruer-Dampskibet, som Seilskib, har Fordeel over Dampskibet af almindelig Construction, og der synes saaledes at være stærke Grunde til at antage, at et forandret System med Hensyn til Orlogsskruer-Dampskibe maa nærme sig, dersom man finder sig istand til at fjerne de Vanskeligheder som endnu vise sig ved Skruer-Dampskibes Anvendelse. Disse synes fornemmeligen at bestaae i den Lethed med hvilken Skruen opfister hvad der findes i dens Nærhed, hvorved den let bliver uklar, samt i den Frygt for at en saa svær Bægt anbragt i den yderste og skarpeste Deel af Skibet skal giere samme mindre dueligt som Seilskib. Kan man bringe det dertil, at Skruen uden altfor stor Vanskelighed kan lettes op i Skibet, et Maal, som man for Tiden i Amerika søger at opnaae, ville begge disse Hindringer være overvundne. Istedetfor et Experiment, vil da Fordelen ved Skruens Anvendelse, inden kort Tid blive almindelig anerkendt, og Damp-Marinerne undergaae en Forandring, som væsentligen vil forøge disses Nytte og Vigtighed i militair Henseende. Allerede paa Sagens nuværende Standpunkt maa Princeton ansees som en heldig Nærmelse til Opgavens tilfredsstillende Løsning. Dens Prøvefart med Great-Western giver Rimelighed for, at Vaastanden, at den for Damp alene har løbet over 12 Miils Fart (14 statute miles), ikke kan ansees overdreven; jeg har havt Leilighed til at være ombord i dette Skib saavel under Damp som til Ankers, og det Indtryk, jeg derfra har medbragt, saavel som fra en Mængde andre Dampskibe, jeg under Opholdet i de forenede Stater har besøgt, har været: at Nord-Amerika, saavel

med Hensyn til Dampskibes Construction, Maskiners Forarbejdelse, samt Opfindsomhed og nye Principers Anvendelse, meget staaer over hvad man i Europa almindeligen er vant til at indrømme.

Nogle nyere Opfindelser Søkrigsvæsenet vedkommende.

Uddraget af det svenske „Tidskrift i Sjøvæsendet“ Sept. 1844.

(Det Tidskrift, hvoraf nedenstaaende Artikel udtogsviis er tagen, udkom første Gang i Aaret 1836, og fortsattes ved det „Kongl. Örlogsmannafällskapet“ Medvirtning og Bidrag med 4 Hefter aarligen indtil Udgangen af forrige Aar, da det standsede. Det for os liggende 9de Aarg. 1ste Hefte er udgivet af nogle „Bänner af Sjövapnet“ som et Forsøg paa atter at kalde det uddøde Tidskrift tilbage; den forandrede Plan for det, saaledes som den i Fortalen er angiven, er ganske den samme som den for vort „Archiv for Søvæsenet“, men Heftet er kun 4 Ark og dets Priis 16 § Banco (c. 24 Skilling dansk). Den her meddeelte Artikel har til Titel: Kongl. Förvaltningens af Sjöärendena underdånige Berättelse af den 12 Januarii 1844 om främmande länders framsteg i de till Sjövetenskaperna hörande delar. En anden Artikel, der optager Resten af Heftet og omhandler det saa ofte og i alle Lande behandlede Emne, om Linielaadens Betydning under vor Tids Forhold, vil sikkert læses med Interesse af danske Sø-Officerer og skal derfor blive meddeelt i næste Hefte.)

Blandt de, i det sidste Halvaar til „Förvaltningens“ Kundskab komne, nyere Opfindelser, Søvæsenet vedkommende, er den paa det Kongelige engelske Dampskib, Victoria og Albert, anvendte Bygningsmaade en af de mærkeligste. Dette Skib er nemlig ikke sammensat af Tommere, men alene af Planker, hvoraf de første Lag ere af $1\frac{3}{4}$ Tomme tykke Planker, som krydse hverandre i en Vinkel af 45° med Kisten. Det tredie og yderste Lag af 3 Tommer tykke Planker af Bærtetræ er lagt efter Fartviets Flugt. Dix=

ret Filt er lagt imellem Lagene, hvilke indvendig ere forbundne ved verticale og diagonale Jernskinner. Foruden at denne Forbindelsesmaade har megen Styrke, vindes derved ogsaa betydelig Forsøgelse i det indre Rum.

Fartsoiet er deelt i 5 særskilte Rum, ved 4 vandtætte Tværflokker, af hvilke de, der ere nærmest ved Dampkiedlerne, ere af Jern og dobbelte med Mellemrum, hvori der fyldes Vand, for at formindste Heden i de andre tilstødende Rum*). Maskinerne, af 450 Hestes Kraft, ere directe virkende, eller uden Balancer, og optage et forholdsvis lidet Rum. Kiedlerne ere forsynede med Indretninger til at forebygge Saltansamling. Dimensionerne af Skibet ere: Største Længde 225 Fod, Dækkets Længde, 205 Fod; Længde imellem Perpendikulairerne 200 Fod; Kiølsens Længde er 181,2 Fod; Bredden imellem Hiulskasernes Ydersider 59 Fod; Bredden for Drægtigheden 33 Fod; Dybde i Lasten 22 Fod. Drægtigheden er 1049 Tons. Den øverste Vandlinies Areal er omtrent som en 44 Kononfregats. Bekostningen ved dette Skibs Bygning skal have været omtrent den samme som for et 120 Kanonskib, eller 1,300,000 Rld. svensk Banko (975000 Rld.).

Et af Jern, for den engelske Regjering nybyggt Dampskib, Mermaid kaldet, er forsynet med en Skruer af Hr. Kennies Opfindelse; den eiendommelige Form ved denne bestaaer i, at Skruergangen følger Overfladen af en aflortet Conus istedetfor af en Cylinder. Fartsoiets Længde er 130 Fod, Bredden 16½ Fod, Dybgaende 9 Fod, Drægtighed 164 Tons. Det har 2 Lavtryks-Condenserings-Maskiner, tilsammen af 90 Hestes Kraft. Skruens Diameter er 5½ Fod; den er, som sædvanligt, anbragt i Skibets Agterende, og erhoder sin Hastighed ved Udverlingshiul, hvorefter der haves et Sæt i Reserve. Maskinerne, som hvile paa Bøgere af Jern, der ere faste i Fartsoiets Bund, ere direkte virkende eller med Maskinbommen umiddelbar over Cylinderne, og de optage kun 15 Fod i Længden og 5 Fod i Bredden, og, i Forening med Kied-

*) Saavel som for at dæmpe Larmen af Maskineriet.

lerne, 28 Fod i Længden og 9 Fod i Bredden. Vægten af Maskiner, Riedler og alt Tilbehør udgjør kun 47 Tons. Ved flere Forsøg paa Themsen har dette Skib opnaaet en Fart af $11\frac{3}{4}$ Seemil. Det styres fortræffeligt og kan i alle Henseender maale sig med de bedste paa Themsen.

Et fransk Dampskib, Napoleon, bygt i Havre, er forsynet med den Smithske Propeller, og har paa dets Provetour til Cherbourg og Southampton gjort omtrent 10 Miles Fart. Flere Slags Skrue blev forsøgte, for at udfinde hvilken der gav den største Fart. Den første var 10 Fod lang og 7 Fod i Diameter, men affortedes, hvorefter Skibets Fart med 18 Slag af Maskinen blev 9,5, og med 20 Slag 10,6 Mil. Skruens Omdreininger vare i sidste Tilfælde 87 i Minuten. Med en tredje Skru af 7 Fod 5 Tommers Længde og 7' 2" Diameter, 26 Slag af Maskinen blev Farten 10,8 og lige saa meget med halv Damp men med Bistand af Seilene, under $24\frac{1}{2}$ Slag af Maskinen; med Seil og fuld Damp, under $29\frac{1}{2}$ Slag af Maskinen blev Farten 12,5 Seemil i Dagten; med Seil alene og Skruen affoblet opnaaedes en Fart af 10,5, hvorved Skruen gjorde 80 Omdreininger. Under Afkoblingen, da Skruen stod stille, sagtnedes Farten til 5,5; Skruens Modstand svarede saaledes til 5 Mil, under det anførte Tilfælde. Efter dette Forsøg anstilledes et andet med en Skru paa 4 Gænger, hvilken gav Fartøiet den mindste Fart eller 9,5, hvoraf man lærte, at den med 3 Gænger er at foretrække. Et interessant Phaenomen viste sig paa Reisen til Cherbourg og Southampton, idet nemlig Skruens Yderflade, uden tvivl ved den galvaniske Virkning af Skibets Kobberhud, var bleven saa blød at man kunde ffikere i den som i Bly.

Et nyt af Jern bygt Fartøi, kaldet Margaretha, af samme Form som en Bermuda Skonnert, taftet med proportionerede Masker og Mundholdter for Seilads i alle Tilfælde, er tillige forsynet med 2 Dampmaskiner, hver paa 14 Hestes Kraft, og en Smiths Propeller. Det er bestemt til at fare imellem Hull og Liverpool;

igiennem Caledoniakanalen. Dette Fartøis Egenskaber roses meget. Forsynet med vandtætte Tværskodder, er det det første Seilskib, som er bygt til at føre en svær Last, og benytte en lille Dampkraft i Forbindelse med Skruerpropelleren. Dets Fart i loit og stille Veir, med en Last af 190 Tons Bægt, beløb sig til omtrent 6 Miil; i bidevind Seilads med Fok og Storfeil til og Skruen i Gang forøgedes Farten fra 3 til $7\frac{1}{2}$ og 8 Miil, hvorved Skruen ganske forhindrede Udriften, og med en frisk Kuling paa Laaringen, alle Seil til og Skruen i Gang steg Farten til $9\frac{1}{2}$ og 10 Miil. Det krydsede sig igiennem Pentland Frith i haardt Veir, med Skruen heelt fraskilt, og arbejdede sig op til Luvart af 8—10 Koffardskibe, der vare i Selskab med det, og kunde knap følges af en Cutter, som antoges for et Soldfartøi. Man troer sikkert, at dette Skib kan giøre en Reise til Niga eller de sydlige Østersøeshavne paa 6 Dage, og til Hamborg paa $2\frac{1}{2}$ Dag, med et Kulforbrug af 280 Pd. i Timen. Dette Forsøg paa at anvende Dampkraften paa egentlige Handelskibe eller Lastdragere, mener man vil snart vinde Efterlignere.

Ideen, at anvende Dampmaskinen og Skruen paa Seilfartøier, har man udført efter en stor Maalestok i Nordamerika, hvor Fregatten Princeton, paa denne Maade udrustet, for ikke længe siden har haft en Prøve med det engelske Dampskib Great-Western og seiret over det i Farten, Princeton var, ved denne Prøve, lastet til det samme Dybgaende, som den med fuld Armering skal have, og desuagtet havde den paa mindre end 2 Timer vundet et Forspring af 3 Qvartmiil. Paa Tilbageveien gienemløb den en Distance af 21 Qvartmiil i $1\frac{1}{2}$ Time, med Strømmen imod sig.

Dette Skib, som har fuldstændig Fregat=Takkelage, kan ikke skielnes fra et almindeligt Seilskib, da Skruen med Maskineriet er placeret aldeles under Vandet, og ingen Skorsteen er synlig over Nælingen, ligesom ogsaa de anvendte Anthracitkul siden eller ingen Røg efterlade. Til dets Armering hører en af Jern smedet Bombekanon af 12 To. Caliber, 13 Fods Diameter over

Kammergodset, og 14 Fods Længde. Den massive Kugle veier omtrent 240 Pund*).

Capitain Erikson, som opholder sig i Amerika for nærværende Tid, har berettet, at den af ham opfundne Skrue er i de forenede Stater og Canada anvendt paa 11 Jernfartøier og 26 af Træ. For Statens Regning ere 4 Kystforsvarsfartøier af Jern under Bygning, af 140 Fods Længde, 24 Fods Brede og 11 Fods Dybde i Lasten; de skulle have en Hvirtrykmaskine paa 150 Hestes Kraft. To af dem faae Eriksons Skrue, de andre 2 faae Undervandskiul af Hunters Opfindelse, Skovkiul nemlig, som ligge horisontalt, et paa hver Side, under Fartøiets største Brede, indbyggede de Totrediedele af Diameteren, omtrent som en Blokkflue i sit Huus.**)

Et af Jern bygt Fartoi, Prindsesse Alice kaldet, er nylig blevet færdigt til at gaae imellem Dover og Calais. Dets Maskiner, af Hr. Joseph Maudsley, have adskillige nye Indretninger. Fartøiet er 140 Fod langt, 20 Fod bredt, $11\frac{1}{2}$ Fod dybgaende og af 270 Tons Drægtighed. Ved 6 vandtætte Tværskodder er det deelt i 7 Rum. Det har Skovkiul af Morgans forbedrede Slags; Dampkiøler af almindelig Slags med dobbelte Jldrør; Kiølene have $19\frac{1}{2}$ Fods Diameter og ere paa Jnderkanten forsynede med en Jern-Ring af samme Diameter som Kiølet og hvori ere Tænder, der gribe i et Drev, som ved en Svingel kan sættes i Bevægelse af et Par Mand paa Dækket, saaledes at Skibet paa denne Maade, uden Damp kan bevæges et kort Stykke, som f. Ex.

*) Efter andre Beretninger monterede dette Skib 2 saadanne Kanoner, hvoraf den ene, som bekendt, sprang og dræbte flere Menneſker, hvoriblandt to af Statsſecretairerne.

*) I England er man ifærd med at anbringe den Erikſonſke Propeller paa en 36 Kanonfregat, Amphion, med Maskinerie af 300 Heste ſom Hjælpkraft. Af den ruſiſke Regiering er contraheret om en lignende af 300 Heste. Et preuſiſt Handelscompagnie agter at tilkiøbe ſig Patentet til Fordeel for Preuſſen og det tydſke Forbund.

ud af en Dof. Begge Maskiners Kraft udgjor 120 Hestes; de ere directvirkende og kaldes annulaire eller ringsformige, paa Grund af at hver Cylindere bestaaer af 2 concentriske Afdelinger eller af en mindre Cylindere staaende inden i en større, forsynede med et saaledes beskaffent Laag, at den indre Cylindere forbliver aaben paa samme Tid det i Forening med den ydre holder Dampen inde-sluttet. Den indre Cylindere udgjor omtrent $\frac{1}{3}$ af den store. Arealet af Tværnittet af Rummet imellem begge Cylindere er lig Arealet af Tværnittet af en Cylindere paa $41\frac{1}{2}$ To. Diameter. Pistonen er en bred Ring, der slutter tæt omkring den indre og folder ganske den ydre Cylindere, en Stempelstang paa hver Side forenes ved et Tværstykke, dannet som et T, hvis Stamme gaer op og ned i den tomme og aabne Inder-Cylindere. Paa de anstillede Provetoure har man bragt Maskinen til at giøre et Middeltal af $30\frac{1}{2}$ Slag i Minuten, og Skibets Fart har været noget over 12 Miil i Dagten.

Et af Hr. Laird i Birkenhead, for det ostindiske Compagnie bygget Dampfartoi af Jern ansees for en Mærkværdighed i sit Slags. Dette Fartoi, hvis Navn er Lodhiana, er bestemt til at fare paa Floderne i Indien. Det ligner en stor indiansk Cano, er 160 Fod langt, 24 Fod bredt og har 2 Maskiner, hver paa 45 Hestes Kraft, og med 2 Skorstene. Med Maskiner, Kul og Alting ombord stikker det kun 1 Fod $10\frac{1}{2}$ To. dybt. Det har logget $11\frac{1}{2}$ Miil, og med 2 lastede Pramme paa Slæbetoug har det logget 9 Miil i Dagten. Det har Nor baade agter og for, styrer fortræffeligt og ansees for et fortrinligt Flodfartoi. Det skal tages fra hinanden for at forsendes til Ostindien.

Saa vel i Frankrig som i England bygges Dampskibe baade af Jern og af Træ, nogle med Skruer, andre med Skovlskiul. Jernet synes meer og meer at komme i Brug; Skruen vinder ogsaa mere og mere Tiltraekning, og vandkætte Tværskodder begynde at indføres i alle Dampskibe. I August Maaned 1844 fandtes paa Themsen 28 Jern-Dampfartoisier og 49 af Træ, alle bestemte til Fart paa Floder alene; for Reiser over Havet havde 8 af Jern

og 72 af Træ samt 12 Bugseerskibe af Træ, tilsammen 169 Dampskibe*).

For at forebygge Faren af Paaseiling om Natten og i taa- get Veir, har man begyndt at indføre Alarmpiber, der staae i Forbindelse med Dampmaskinen, og give en Lyd, der kan høres paa lang Afstand. Det Barselstegn med Fyrlanterner om Natten, der synes at ville blive almindelig antaget, er at have en Lanterne under Salingen paa Fokkemasten og en anden paa Bugspydet saa langt ude som muligt, dog at Afstanden fra Masten ei er større end Forskiellen mellem Fyrenes Hvide over Vandet. Saaledes viste, maa de 2 Fyr paa et Fartoi, der støvner ret paa et andet, sees fra dette, det ene ret under det andet i samme Vertikal- linie; sees det underste Fyr til Høire af det øverste saa er Obser- vator paa det signalerede Fartois Styrbordside; sees det underste Fyr til Venstre af det øverste, er han paa det signalerede Fartois Bagbordside.

En Oberst Holdswarth har opfundet en Maade at gjøre Krudtkamre aldeles ildfaste ved at omgive dem med dobbelte Skod- der af Jernplader, imellem hvilke Skodder er et Mellemrum af $2\frac{1}{2}$ To. som fyldes med Vand fra en noget høiere liggende Cisterne, hvis Rør leder ned til Bunden af dette Mellemrum, hvorfra det stiger iveiret formeddelt Trykket, og fylder Rummet. Et andet Rør i Overkanten leder det af Heden opvarmede Vand tilbage til Ci- sternens igjen, og saaledes opstaaer da i Tilfælde af Ildbrand en stadig Circulation af Vandet der omgiver Krudtkammeret. Dør- rene ere ligeledes af dobbelte Jernplader med Mellemrum, og Hæng- slerne ere hule, saa at Vandet flyder ind igiennem den underste Hængsel og ud til Cisternen igiennem den øverste.

Marinelimen er nu temmelig udbredt i Brug, og i Paris er oprettet en Fabrik, hvor den tilberedes i det Store. Recepten for

*) Paa ialt 24000 Heste. Til samme Tid androg Liverpoels Damp- skibe 14152 Hestes Kraft, Hulls 9000, Glasgows 7000, og Mari- nens c. 27000 Hestes Kraft. Udg. Anm.

Tillavningen skal være følgende: 453 Grammer ($\frac{1}{10}$ Pd. dansk Vægt) Caoutchouc (Gummi elasticum) skaaren i smaa Stykker, blandes med $18\frac{1}{2}$ Litre ($19\frac{1}{10}$ Pot dansk Maal) raa Steenkulsnaptha, og omrøres til det er fuldkommen opløst og er bleven til en tyk Grød, hvilket skeer efter 10—12 Dages Forløb. Til een Vægtdeel af denne Blanding tages 2 Vægtdele Gummilac, som under Opvarmning omrøres i en Jernpande, der i Bunden er forsynet med Aflobsrør. Naar Bestanddelene ere vel sammenblandede, lader man Massen, der er den saakaldte Marinellim, løbe ud igiennem fornævnte Rør paa Steenplader for at affioles. Ved større eller mindre Tilfats af Caoutchouc bliver Limen blodere eller haardere; eftersom man vil anvende den. Naar man vil bruge den, varmes den i en Jernpande ved en langsom Ild til 121° C., og paastryges varmt med en stiv Pensel paa de vel tørrede Flader, som derpaa sammenlægges. Denne Lim anvendes nu ikke alene til Tømmeres Sammensætning, især Masters, men til at tætno Naadder med, istedetfor Berg, og blandet med Gift er den anvendt istedetfor Kobberforhudning. Dens Egenstab, ikke at blive skørt i Kulde og ikke flydende i Solvarme, gjør den især anvendelig til Dæksnaadderne og omkring Galger, Spil og Beddingsknegte, som man før næsten aldrig har kunnet holde tætte. I Cherbourg gjør man Forsøg med dens Anvendelse til Undervandsbygninger, for at beskytte Pæle og Bulværter imod Dm.

Imellem Porters Anker og det af Rodger inventerede er i Novbr. Maaned 1843 anstillet Forsøg paa den engelske Dampfregat Virago i Malta. Porters Anker veiede 3300 Pd. og Rodgers 3310 Pd. Fregatten gik ud af Havnen, og paa et passende Sted udenfor bakkede den Maskinerne saa at den kom til at falke med 8 Miils Fart, hvorpaa man lod Ankeret falde paa 14 Favne Vand og stak ud til 36 Favne Rixtting, da det stoppedes. Med hvert af Ankerne gjordes tre Gange Forsøg, hvorved det fandtes, at Porters Anker rippede 40—50 Favne med før det stoppede op, hvorimod Rodgers Anker altid stoppede op efter at have rippet med 3—4 Favne. Disse Forsøg anstilledes i Overværelse af

Bærstschefen i Malta, Contre-Admiral Sir John Louis og flere Comitterede, hvis Dom blev, at Porters Anker ei bør antages.

En fransk Ingenieur i Rochefort, Hr. Clement, har opfundet et Loggeinstrument eller Fartmaaler (Sillometer), som bestaaer af en huul Kobberkugle, 5 To. i Diameter, der hænger under Skibets Bund, nær Midtskibs, fra Midten af en boiet Løstestang, 5 To. lang, hvis ene Ende bevæger sig om et Led, der er fæstet til en Metalsfang, som gaaer verticalt op igiennem et Kobberror fra Dækket ned igiennem Skibets Bund tæt ved Kiolen. Ved Vægstangens anden Ende er en Riæde, der gaaer op igiennem Skibet, og er befæstet til en anden horizontal Vægstang paa Dækket, hvilken formedelst en Fieder bevæger en Viser, som paa en Uhrskive viser Skibets Fart i Minuter og Tiendedele af Minuten. Idet Skibet seiler, virker Vandet paa Kobberkuglen, der formedelst sin Dannelses stedse frembyder samme Modstandsflade; Kuglen tvinges agterefter og trækker Stangens forreste Arm ned efter, hvorved Riæden meddeeler Viseren paa Dækket denne Bevægelse, der staaer i Forhold til Skibets Fart. Skalaen for Uhrstivens Inddeeling fandt Hr. Clement ved mange Forsøg. Instrumentet, i sin enkelte Form, viser Skibets Fart, men ikke Beløbet af den tilbagelagte Distance; for at faae denne er den her beskrevne Mechanisme forenet med flere Uhrværk. Opfindelsen er prøvet paa det engelske Krigsdampskib Blazer, Capitain John Washington, som paa det Bedste anbefaler den. Den angav de mindste Forandringer i Skibets Fart, selv dem der opstode af at Moret blot blev bevæget en Knage. Saaledes som Uhrstiven er anbragt paa Dækket og Viseren saa isinesaldende, kan den vagthavende Officier uden ringeste Uleilighed observere den, idet han gaaer op og ned ad Dækket. Ved dette Instrument kan en Skibschef let forvisse sig om hvilken den bedste Styrlastighed er for Skibet; hvilken Indflydelse den ringeste Tilfætning eller Mindskning af Seil har o. s. v. Til den engelske Rapport's Opgivelser kan endnu føies den, at medens den Strøm, der er stærkest i Vandets Overflade, virker med sin hele Kraft paa den sædvanlige Logning, finder dette ikke Sted med Sil-

lometeret, der ligger saa meget dybere. Dette Instrument, der siges at være anbragt paa adskillige franske og engelske Krigsskibe, koster med Alt Tilbehør 1000 til 1200 Franks (375 til 450 Rbd.)

Den samme Mand har opfundet et Damp-Thermometer, som, formedelst et fra Dampkiedlen gaaende Rør og en paa Dækket anbragt Viser, underretter den vagthavende Officier til enhver Tid om den Grad af Spændstighed Dampen har; det varskoer i Tide om Bandmangel i Kiedlen, og gjør opmærksom paa om Fyringen skeer jævnt og med Deconomie. Det er lige anvendeligt ved Hvi-tryks- og Lavtryks-Maskiner, og er især ved de første nyttigt ved at tilkiendegive naar man nærmer sig en saadan Temperaturgrad eller Tryk som kunde blive farligt. Instrumentet er godt bekiendt baade i Frankrig og England, og koster 250 Franks.

I Frankrig, hvor man har bestemt 34,450,000 Franks til at bygge 72 Dampskibe for, i 10 Aar fra 1844 at regne, har Marineministeren til Besvarelse af en Comitee opgivet endeel Spørgsmaal, hvoraf nogle her skulle anføres, som af almindelig Interesse for alle Mariner:

- 1) At bestemme den Styrke og Rang, som bør gives den kongelige Flaades Dampfartøier med Hensyn til: Krigstienesten og lange Reiser, Kystforsvar og Kystbeskyttelse (flydende Batterier), hurtig Meddelelse af Efterretninger, Transport af Tropper og Baggage, Havnearbejder o. s. v.
- 2) Hvilke almindelige*) og eiendommelige Former synes at være de fordeelsagtigste for dem?
- 3) Hvilke Slags Dampskibe, af Jern eller af Træ, man bør

*) Efter Beretning d. d. Septbr. s. A. fra en i London til Undersøgelse angaaende Skibes Form nedsat Commission, er, som Resultat af en Mængde anstillede Prøver med Skibe af forskjellig Størrelse og Form (fra enkelte Tommers Længde til 2000 Tons Displacement), Bølgeformen (wave form) befundet at være den fortrinligste baade for Damp- og Seilskibe, og det baade med Hensyn til Fart, Luvsoldning, Vadning, Stivhed og Manøvrering.

bygge; og bør man beskytte deres svageste og meest udsatte Dele mod Beskadigelse ved en eller anden Overbygning eller Stytsmiddel?

- 4) Hvorvidt Lieutenant Labrousse's Idee, om at give visse Dampskibe et Jernspryd, fortæner Opmærksomhed?
- 5) At undersøge Capitain Berniac's Forslag om at anbringe Nor i begge Ender paa visse Dampskibe.
- 6) At bestemme Dampkraftens Størrelse og den Slags „Fremdriver“ som passer for de forskellige Slags og Classer af Dampskibe.
- 7) Derfom der bliver Spørgsmaal om at give noget af vore Dampskibe Maskiner af større Kraft end 450—540 Hestes Kraft, hvorvidt det da er rigtigt, at man udelukkende giver directvirkende Maskiner Fortrinet for Balance-Maskiner?
- 8) Med hvilket Slags Artillerie bør Krigsdampskibe armeres, og hvor, samt hvorledes, bør dette Artillerie anbringes ombord?
- 9) At opgive den bedste Indretning for hvert Slags Fartoi, deri indbefattet: Rummet's Fordeling, Aftøringer, Indretning af Bakke og Skandse samt øvrige Skraagets Tilbehør i Overeensstemmelse med hvad der er Brug for alle søgaaende Fartøier.
- 10) Hvilke Master, Seil og Takkelage bør gives Dampskibe der skulle bruges til lange Reiser?
- 11) Bør Dampfregatter have 3 eller endog flere Master? Bør man give dem Bant og Stag af Jerntraad, idetmindste den Mast, der er Skorstenen nærmest — hvilken Indretning er den bedste paa Dækket, paa Lastdækket samt paa Skandse og Tak?
- 12) Hvilket Slags, af hvilken Størrelse og i hvilket Antal bør Smaafartøier medgives Dampskibe af hvert Slags og Størrelse, under Betingelse af at de alle kunne udbringe et Svær-Anker?
- 13) At bestemme Bevæbningen og Varegodset, Maskindelene ind-

- befattede, som bør medgives paa Reiser udenfor Europa, saavel som at ordne Proviantforsynelsen m. sm. for en vis given Tid.
- 14) At, til Lettelse for Fartøiets Gang, under Bruagen af Seil, udfinde et Middel til at rebe Storstene, saavel af store som smaa Dimensioner.
 - 15) At giøre Forslag til Besætning for Dampfartøier af enhver Rang.
 - 16) At giøre Forslag til Organisation af Maskinmestere og Fyr-folk saavel iland som ombord.
 - 17) At giøre Forslag til nødvendige Forandringer i de bestaaende Reglementer for Tienesten, for at giøre dem anvendelige for Dampskibe.
 - 18) Paa hvilke Øvelser bør saavel Officierer som Besætning i dette Slags Skibe lægge Vind, for at erhverve sig Duellighed i Tienesten ombord i Dampskibe, fornemmelig i Krigstilfælde?
 - 19) At opgive den for Dampbugseerfartøier fornødne Maskinkraft, saavel som andre Betingelser for deres Bygning og Bevæbning.
 - 20) Hvilken Maskinkraft bør smaa Jernfartøier gives, som maatte ønskes til Brug ved den daglige Communication imellem Havn og Ahede eller imellem Nabohavne?

Profesor Faraday har indført en Forbedring ved Lampefyrene, hvis Formaal er, at kunne vedligeholde Lampsflinnet uforandret og jevnt, uforstyrret af den ved heftige Windpust i Fyrets Lanterne indfarende Luft, og derhos bevare Lanternens Glasfider giennemsigtige og fri for den Iisforpe som ofte sætter sig derpaa i Kulden.

Forbedringen bestaaer i et eget Slags Afledere eller Luftverlingsrør sammensat af 3 eller 4 Stykker, hvert en Cylinder af 4 Tommers Diameter der ender sig i en affortet Kegel af $1\frac{1}{2}$ Tom. Hvide og $5\frac{1}{2}$ Tom. største Diameter. Disse Stykker stilles ind i hinanden, det underste Stykke omtrent $\frac{1}{4}$ Tom. ind i Keglen af den nærmeste og fæstes til samme ved 3 Stifter, saaledes at Nabningen imellem Stykkerne holdes lige overalt. Saaledes forbindes ogsaa de andre Stykker. Det saalunde sammensatte Lustrør anbrin-

ges nu saaledes, at Lampens Storsteen eller Lampeglasset gaaer $\frac{1}{2}$ Tomme op i den underste Regle, og Norets øverste Ende op i Lanternens Hoved.

Virkingen af denne Indretning er befunden at være den, at al Væden er bleven ført op i Hovedet af Lanternen, og at derimod intet deraf er gaaet ind i Lanternens Luftmasse, hvorimod endeel af denne, igiennem Nabningerne under de coniske Nørdele, gaaer ind i Noret, saa at Lanternen paa en vis Maade faaer Luftforandring derigien- nem. Paa den anden Side er Lampens Stin ikke bleven forstyrret ved Luftstrømme der under heftige Vindstød foer ind i Lan- ternens Hoved, da Luften dog ikke formaade at trænge saa langt ned, men derimod, igiennem Nabningerne under de coniske Nørdele, spredte sig ad ind i Lanternen.

Ved roterende Fyr, der altid bestaae af flere Lamper med Reflectorer, og hvor Luftforandringen er end meer nødvendig, anvender Profesjoren Nør af $\frac{7}{8}$ Tom. Diameter, som stilles igiennem Nabningen i Reflectoren over Lampen $\frac{1}{2}$ Tom. ned i Lampeglasset, og derefter paa den anden Side af Reflectoren bries ind mod den Nør, omkring hvilken Lamperne dreie sig, hvilken Nør er omgiben af et saadant Luftforandringsrør, som ovenfor beskrevet, og af et Omfang ligt Summen af alle de smaa saakaldte Samlingspiber, hvorfra da alle Forbrændelsesproducter føres igiennem hiint sam- mensatte Nør ud i den ydre Luft.

Ved denne Leilighed tør Redactionen ikke undlade at omtale nogle den senere Tids Opfindelser og Forsøg hos Fremmede:

Archimedes Skruen er i Slutningen af f. N. bleven anvendt som Nør paa et engelsk Krigs-Dampskib; den gaaer ud igiennem Skibets Opblødsning i ret Vinkel med Skibets Kiel; og bliver sat i Bevægelse ved Spillet, for at man dermed kunde dreie Skibet rundt i Stille.

Newcastle-blade for December f. N. omtale en af Jern bygt Prøvejagt, the Problem, paa Tynesfloden, en Mr. Dempsters

vention, hvis For- og Agter-Stævn skære hinanden i en Vinkel under Skibets Centrum og der ere giorte fast, og hvis saaledes inkelddannede Kiøl er dannet af Plader, naglede igiennem For- og Agterstævn og de nederste Bundstokke, og hvor Rummet imellem Rimning og Kiøl er udfyldt med Bly, der danner Ballasten, styrker Skibet og forhindrer Forrustning. Efter Beretningen skal Skibet med Lethed holdes under Commando i Stormveir og høi Sø. Midtskibs har Jagten en Stormast med Naaseil og et trekantet Seil for og agter, og det er fornemmelig i en behændig Brug af disse sidste Seil at den nye Takkelages Fordele bestaae, hvorved nemlig særdeles lette Vendinger skal kunne bevirkes. Ogsaa antages det, at et Skib, takket efter dette Princip, vil være en fortrinlig Skole for unge Mennesker, bestemte for Søen, hvor de kunne lære den Kunst at manøvrere med et Skib.

I Lybet af forrige Sommer er Modellen til en af Marine-Capitain J. N. Taylor inventeret Telephone eller Marine-Alarm- og Signaltrompet forelagt det engelske Admiralitet. Hensigten dermed er at tilføre Skibe, der ere tilførs eller i Havn, Lydsignaler; at overbringe Ordres til og fra Forter og Skibe; at forhindre Skibes Sammenstød i Søen, eller Locomotivers paa Jernbaner; fremdeles at overbringe Ordre paa Balpladsen, fra en Position til en anden, som et Hjælpemiddel for Adjutanter og Ordonnantjer; at give Signal i Ildbrandstilfælde &c. &c.

Telephonens Princip er en musikalsk Accord af fire Toner, der udblæses hver for sig, frembringes som paa et Klaphorn, og udholde, saalænge Fingeren, hvormed der trykkes, forbliver liggende.

Instrumentet er dannet af et Kammer (en Beholder), hvor Luften bliver pompet ind i, igiennem 3 eller 4 veerbuis virkende Pomper, der blive satte i Bevægelse ved et tilsvarende Antal Krumtappe med Svingler, og et Sæt Stempeltangenter med Nabninger, forsynede med Klapper, der tillade den sammentrykkede Luft at fare ud, som da ved sin Udfart virker paa en Række Metalfiedre, og saaledes frembringer de tilsigtede Lyd igiennem 4 Piber eller Trompeter.

Indikatoren eller Signalviseren, der bliver at anbringe paa Telephontromlen, for at betegne Signalerne, bestaaer i 16 Huller i 4 parallele Rier, numererede øverst med 1, 2, 3, 4. Det første signalerede Numer markeres med en Stift, placeret neden under 1 Tallet i den øverste horizontale Colonne, hvilket Tal er farvet rødt, medens det andet er farvet guult, det tredje blaat og det fjerde hvidt — alle heelt ned, og bliver det at iagttage, at kun een Stift anbringes i samme Rade Huller. Telephons Accordnoder ere arrangerede enten efter en almindelig bekiendt eller efter en privat Nøgle. Tonerne C. E. G. C. f. G. svare saaledes enten ligefrem eller ved Omsætning til Tallene 1, 2, 3, 4.

Telephons Toner ville saaledes kunne bringe Signaler over 4 à 5 Fierdingvei bort, og eftersom en Flaade, der seiler i 3 Colonner, ikke strækker sig over 3 Fierdingvei, vil den være tilstrækkelig til at lede hele Flaaders Bevægelser i taaget Veir, ved Nat som ved Dag. For faste Stationer, Fyrskibe, Fyrtaarne etc. kan Telephonen gøres saa volumineus, og Trompeten gives en saadan Størrelse, at Signalerne ville kunne høres indtil 2 Mile bort; ja ved at anbringe et parabolisk Endestykke ville Signalerne kunne føres endnu længere bort.

Ved at signalere „Bagbord med Storet“ ville de ulykkelige Sammenstød af Seil- og Dampskibe, der saa hyppigt forekomme som Følger enten af Ubestemthed, Taage o. desl., kunne forebygges.

Som et Varslo-Instrument paa Fyrskibe, Fyrtaarne, farlige Landpynter, naar Taage gjør Fyret usynligt, vil Telephonen ogsaa gjøre sin store Nytte.

Telephonen vil ogsaa kunne lede Skibe ind i Havn, og give Underretning om Vandhøiden til Skibe der løbe ind ic.

Den Nytte, Telephons Anvendelse paa Jernbaner vil yde er isinefaldende. Den vil kunne signalere, at Trainet skal stoppes eller Farten forøges, eller at et andet Train nærmer sig ic. ic.

I Ny-York er i Slutningen af 1842 taget Patent paa Redningsmaskiner, der paa Grund af Simpleshed og let Benyttelighed i Tilfælde af Skibbrud o. d. l. synes at fortjene Opmærksomhed.

Patenthaven forvandler nemlig Stole, Borde og alt troligt Raahytsmeublement til Nedningsmaskiner. Maskinerne optage saaledes ikke mere Plads som Nedningsmaskiner end som sædvanligt Meublement og man behøver blot at give en Stol et lufttæt Sæde, og den bliver strax en Nedningsmaskine, og i Farens Dieblik har man kun at gribe den og springe overbord dermed, og den vil sikkerlig flyde.

Nasmyths direktvirkende Patenthammer er i Efteraaret 1844 bleven anvendt paa Regjeringens Skibsværft i Devonport. Enhver nok saa stor smeddet Jernmasse kan ved den bearbejdes saavel som enhver nok saa liden, efterdi dens Kraft kan reguleres aldeles efter Behag. Alt Maskinerie til at forplante Bevægelsen, som ved de indirektvirkende, fra den oprindelige op- og nedadgaaende, igiennem de utallige rotatoriske, atter til den op- og nedadgaaende, er her gjort uforfødt. Man behøver blot at indlade Dampen under Stempet i Cylinderen, som derved løstes iveiret tilligemed den dertil fæstede 5 Tons svære Hammer, saa høit man vil. Dampen udlades derefter ved sin egen Bevægelse, og Hammeren farer derpaa ned paa den glødende Masse med en Kraft der overgaaer hver anden Smeddehammers, og dog kan saavel Hviden af dens Fald, som dens Hurtighed, i et Dieblik reguleres i den Grad at den kan give det fineste Slag.

Efter 10 Maaneders Prøve paa Woolwichs Værft, og efter den første Maskinmesters fordeelagtige Rapport, er i Foraaret 1844 i Marinens Blokkedreierværksted i Portsmouth anbragt Mr. Godson's rogførtørende Apparat ved en stor Dampmaskine, og skal nu en særdeles stærk Ild kunne vedligeholdes der, uden at afgive den allerminste Røg.

Skruepropelleren i Amerika, eller Emerson contra Ericson.

(Mechanics Magazine, Martz 1845.)

S Anledning af en Klage fra Mr. Emerson, fra Maine, ober at Capitain Ericson, ved at erholde Patent paa sin Skruepropeller, skulde have berøvet ham en i et ældre Patent grundet Rettighed, har en vis W. W. giennemgaaet de amerikanske videnskabelige Journaler for en lang Narvælle, og er ved denne Leilighed stødt paa flere Data angaaende Skruepropellerens Historie, som, uden at klare Emersons Fordrings Gyldighed, synes at vise, at Amerikanerne ere komne Englænderne langt i Forkjøbet med Hensyn til dette Dampseiladsens mægtige Hjælpemiddel — dog kun hvad Ideens Opfattelse angaaer, da nemlig her det Modsatte har fundet Sted af hvad Tilfældet var ved Indførelsen af Dampseiladsen; thi istedetfor at det i denne sidste Henseende var Engellsmændene der grundede, og Amerikanerne der udførte, have Amerikanerne her havt Ideerne, og Engellsmændene udført dem. Disse Data ere følgende:

Udgiveren af Franklin-Journal, Dr. Jones, beretter i Mai 1830, at for mere end 20 Aar siden har G. Stevens fra Ny-York prøvet Spiralskiulet i Agter-Enden af et Fartoi, men opgivet det, som et meget uvirksomt Fremdrivelsesmiddel, og fremdeles, at en Mr. Lewis fra Virginien under 3die Febr. 1819 udtog Patent paa en Skrue- eller Spiral-Propeller, samt at dette Patent ikke var det første i den Retning, i det Doctoren tilsvier, at det er bekiendt, at flere Patenter siden den Tid ere blevne udstedte paa Anvendelsen af Spiralsprincipet, baade med en heel Gænge og med Gænge bestaaende af adskilte Segmenter.

Under 20de Novbr. 1829 fik B. Smith fra Ny-York Patent paa at fremdrive Baade paa Vandet ved Anbringelse af Skovlskiul eller Skruepropellerhjul i Fartoiets Agter- eller For-Ende paa en Axe løbende igiennem Centrerne, og som blive satte i Bevægelse ved en eller anden Kraft; — hvorved Dr. Jones giver den Bemærk-

ning, at denne Idee har fremstillet sig for mange hundrede Mennesker, men at Haabet har glippet alle dem, der byggede paa Ideens Udførelse, hvor der var Spørgsmaal om Skruens Virken i et fuldkomment Fluidum.

Ideen blev imidlertid udført i Juli Aaret efter.

Under 4de Febr. 1830 udtog Mr. Patten fra Pennsylvanien Patent paa „en Forbedring i Dampskibsseiladsen“, hvilken Forbedring bestod i Anvendelsen af en Spiral eller et Skruerhjul, der skulde virke aldeles under Vandet. Patenthaveren kalder Spiralen eller Skruerhulet en gammel Opfindelse, men gjør Paaastand paa dens Anvendelse ved Dampseiladsen. Han formener det hensigtsmæssigst at anbringe Skruen i Skibets Agterende, og dens Ake i Retning af Skibets Løb, og erklærer, nærmere at ville angive Skruens Størrelse, Antallet af dens Omdreininger, samt om Skruerfladerne skulle være hele eller afdeelte i adskilte Segmenter*).

Den 22de Mai 1830 tog J. Copley, fra Pennsylvanien, Patent paa en Forbedring ved Fartsiers Fremdrivelse ved Maskinerie, som han beskrev ved en Ake, hvortil var fæstet 8 eller et andet Antal Ringer, som Dele af Skruerøganger. Aken at anbringe under Vandet parallel med Kivlen, og givet en hurtig omdreieende Bevægelse; — hvorved Dr. Jones bemærker, at Skruen nu har været forsøgt af næsten enhver mulig Størrelse og under alle mulige Vinkler med Aken, og stedse med lige Uheld.

1ste October 1830 udtog F. Peltier fra Ny-York Patent paa at fremdrive Fartsier igiennem Vandet, og yttre, at han der- til anvender en Skruer, anbragt i en horizontal Stilling og aldeles ubedækket eller blottet, enten dannet af en eneste Spiral, om en compact Ake, stedse under samme Vinkel med denne, eller under foranderlige Inclinationsvinkler, enten med en og samme Skruerflade-Brede heelt igiennem, eller forskiellig Brede**).

*) Aldeles det Samme som en Engländer tog Patent paa i England 8 Aar efter.

***) Patent paa en aftagende Skruerflade-Brede var imidlertid blevet udtaget i England af S. Woodcraft, 4 Aar isforveien, nemlig d. 18. Nov. 1826.

Under 23de April 1831 fik Dr. Giraud Patent paa en Skruer eller Spiral til Fremdrivelse.

Under 18de September 1835 fik J. L. Smith fra Charleston Patent paa at fremdrive Baade, hvor Skruen skulde anbringes i en Huulhed i Skibet midtskibs fra og til Agterstævnen.

Under 23de Novbr. 1835 fik E. P. Fitzpatric fra Ny-York Patent paa at fremdrive Baade ved en Spiralskrue, hvor Axen dannes af 2 Regler med Basis imod hinanden, og hvor Skruer-gængerne derom vare større i Midten end ved Enderne. — Hvorved Dr. Jones erklærer, ikke at kunne troe at Skruen nogensinde kan faae en saadan Form, at den kan blive gjort virksom.

Dg slutter den ommeldte Referent i Mechanics Mag., at det af Foransførte er iøvnefaldende, at Anvendelsen af Skruerpropelleren alvorligt har bekieftiget Amerikanernes Opmærksomhed længe inden man gjorde den til Gienstand for Forsøg eller Patenter i England, med Undtagelse af den eneste S. Browns i 1825, tyve Aar efter Amerikaneren Stevens'. Det ældste engelske Patent er Prof. Millingtons i 1816, det næste Woodcrafts 10 Aar senere, og om end det første ovenfor anførte amerikanske er Lewis' af 1819, omtales det dog, som ovenfor bemærket, ikke som det første der er emaneret i den Retning. Først efter 1829 blev det taget op i England og F. P. Smiths, Lowes', Ericsons, Hunts, Kennies, Blaxlands, Carpenters datere alle tilhobe efter den Tid.

Resultatet maa altsaa upaatvivlelig være, formener Referenten, at Fremdrivelse ved Skruen, efterat være bleven patenteret, prøvet og opgivet som uopnaaelig i Amerika, er bleven taget op i England og der bragt til sit nærværende høie Punkt, og er dette saaledes atter et slaaende Exempel paa, hvor tilbøielige de Lærde kunne være til at hengive sig til en og anden urigtig Mening. Dg der maa saaledes vel kunne tænkes et retsdydigt Patent i England paa Fremdrivelse ved Skruer, uanset Alt hvad Amerikanerne i denne Retning have virket; og det maa derfor ansees overeensstemmende med velforstaaet Lovgivning at give et Individ Patent, der atter tager fat paa en Idee, en Anden har forsøgt at realisere, og

ei har funnet opnaae, og som derhos gjør denne Idee gavnlig for det Offentlige enten ved større Genie eller ved Udholdenhed, og det saa meget mere naar den heldige Laantager og Forbedrer er et andet Lands Underfaat.

Rapport

til Admiralitets-Collegiet fra Chefen for den danske Fregat Bornholm, fortoiet i Havnen ved New-Port-Prat i Irland, Capitain Mathias Bille*),
d. d. 29. Jan. 1782.

Efter at have prøvet næsten alle de store Ulykker hvilke kunne træffe en Sømand, og efter at være udfriet af dem ved den besynderligste og meest uforventede Lykke, man kan tænke sig, opfylder jeg herved min underdanigste Pligt, at tilsende det høie Collegium saa fuldstændig en Rapport som Tiden og Omstændighederne kan tillade mig det.

Min sidste underdanige, indsendt til det høie Collegium med Helsingørs Lodsens, viser, at jeg den 15de Decbr. 1781 var lykkelig passeret Kullen med begge Convoi-Stibene. To Timer efterat Lodsens var gaaet fra Borde, tog Stibet Schack-Matlow, som efter min Ordre havde sin Post paa Fregattens Bagbords-Laaring, en uformodentlig Gier, saa det, inden vi kunde faae Fokken til for at skyde fra det, seilede os med temmelig Fart paa Bagbords Laaring, men dog ei gjorde os nogen Skade, uden at det tog vor Flagspil med Flaget og vore Gierder overbord; — styrede bestandig N. og N. t. V. ud af Rattegattet uden at faae Landkiending til Kl. 8 om Morgen.

Den 16de Dec. da vi fik Stille, og da vi paa Loddet mær-

*) Fader til Johan Michael Petronius Bille, der døde som Contre-Admiral i afsigte Marts Maaned.

lede at der gik stærk Strøm, gjorde vi Signal at stoppe for et Barpanker; men vi fik en liden Laring af D. N. D. og styrede med Vinden ud efter med Convoien; maatte bestandig løbe med næsten ingen Seil, da Skibene seilede slet; fik alt friskere Kuling til Brebet Nærseils Kuling. Kl. 12 $\frac{1}{2}$ om Natten imellem den 16de og 17de Decbr. gjorde et af vore Skibe Signal med Skud for Land, hvilket vel gjorde os meget opmærksomme, men saasom vi havde en strald Vind af ret Østen, med Underseils Kuling, og ei havde seet Land siden Kullen, besluttede vi at forcere Seil for at prange Skagen for over; Kl. 3 fik en Fyr at see, som vi formodede var Skagens Fyr, men kunde ei see vor Convoi formedelst stærk Sneefog, og turde ei desuden mindske Seil efter den — og siden den Tid har vi ei haft den i Sigte.

Natten mellem den 17de og 18de passerede vi Nærsfæt med stiv Underseilskuling, styrende ad Høtland til, med stiv Kuling bestandig.

Den 19de om Middagen var paa Hviden af Høtland, styrede endnu Nord efter indtil om Formiddagen.

Den 20de da jeg ei torde gaae synden om Høtland saasom Vinden var S. t. V., Veiret saae ud til Storm, og jeg kunde ei duve saa smalt Farvand an, paa et Bestik som ei var rectificeret, hverken ved Peiling af Land eller med Hvide siden vi saae Kullen. Samme Dag blæste det op med en Storm, — laae vi Vester over for Storseilet og Mesanen.

Den 21de om Morgenen bedagede Veiret noget, og da jeg efter Bestikket var paa 40^m større Brede end Høtland, holdt jeg V. N. V. hen for at fortsætte Reisen videre, men fik om Middagen igien Storm med meget haarde Byger; da jeg troede det rimeligt at disse Storme vilde komme ofte, lod jeg alle tre Underseilene rebe og satte Svigt-Sarvingen paa Storseilet; laae vi Vester over for et rebet og svigtet Storseil; Skibet svingrede og arbeidede meget stærkt.

Den 23de om Morgenen bedagede Stormen sig noget, holdt Cours Vester efter igien. Samme Dag Kl. 10 $\frac{1}{2}$ om Formiddagen

fil vi et høit Field at see i Vester $\frac{3}{4}$ Mil fra os, da vi ei vidste enten det var Nord- eller Synden-Kanten af Færøe (thi kun paa disse to Ender af Landet findes Klipper af den Fortoning) og Vinden var sydøstlig med stiv Kuling, maatte jeg med Force af Seil prange Landet fra mig til langt ud paa Matten, en Distance af 20 Mile.

Den 24de om Morgenen løb Vinden sydvestlig; holdt bestandig med stiv Kuling Nord i, og saa meget vestlig vi kunde; om Middagen samme Dag fil Færøe at see i Synder omtrent 8 Mile fra os; havde stiv Underseilskuling med Storm-Byger alt med V. S. V. Vind, saa jeg ei kunde komme Vester eller S. V. hen for at fortsætte Reisen, men drev alt Nord hen imod Island.

Den 25de om Morgenen bedagede Veiret, og mod Middag blev det heelt stilagtigt; havde allerede en 30 à 40 Mand syge; greb Leiligheden og gjorde reent Skib, rogede om Læ og stærkede med Eddike; havde endnu intet at reparere i Skibet, da ikke alene bore Undervant, men endog Stængevant og Barduner, samt Vater- og Mantelstag stode overmaade stive, og bedre end man kunde formode efter det onde Veir og med det nye Gods.

Den 26de om Formiddagen begyndte det at blæse op igien alt med V. S. V. Vind; tonede Flag for den første og eneste Seiler vi havde seet paa denne Reise; han heiste dansk Flag, vi holdt ned til ham, praiede ham; det var Skibet Tranquebar ført af Capitain Torslew, gaaet fra Helsingøer nogle Dage før vi, og alting var vel derombord; om Eftermiddagen blæste det op af en stærk Storm af S. t. V. med overmaade svære Byger; befandt mig alt paa over 63° N. Br., saa jeg med disse S. V. Storme frygtede at komme Island for nær; men var nødsaget til at lægge vi og drive for et rebet Storseil da jeg ingenlunde kunde føre meer. I alle disse Storme og ellers bestandig, da vi i det lidet Dpholdsveir vi havde, dog altid havde en svær Sv, traal Skibet 4—5 Fod Vand i Etmaalet. Samme Dag faldt Matros af Christiansands District Nr. 35 Jacob Poulsen ned fra Svigtningen, og døde kort efter.

Den 27de havde stiv Kuling med Hagel-Bøyer af S. S. B., styrede Bøster efter, havde svær Dønning af S. B., saa Skibet slingrede meget stærkt; kastede S. D. over for at komme sydligere. Vinden løb til Synder; kastede B. S. B. over igien, var efter Bestilket paa 62° N. Brede, 4° Længde, havde Underseils Kuling med Storm Bøyer; om Aftenen løb Vinden til N. D. og D. N. D. med stiv Kuling, styrede S. B. hen.

Den 29de løb Vinden Nordvestlig med Underseils Kuling og Storm-Bøyer, styrede alt S. B. hen. Mantelen til store Mærsefald sprang; befandt at Norbrogen var skivet formedelst den idelige svære Sø, og tog samme en Hoben Vand ind af Archeliet; om Eftermiddagen skivrede store Mærseil; reparerede det; efter Bestilket paa $60^{\circ} 37^m$ N. Brede og $2^{\circ} 40^m$ Længde.

Den 30te havde laber Bramseils-Kuling, stille Veir, og er dette det eneste Etmaal i hvilket vi have havt Mags-Weir; havde Koierne oppe, gjorde reent om Lø og rogede, ansatte Stænge-Bant og Stag, efterfaae Norbrogen; Temmermanden gjorde et nyt Flag-spil, — krydsede Vater-Staget, som var begyndt at slappes ved de svære Overhalinge, samt lagde en Borg paa Mesan-Staget som var sprunget tværtover, efterfaae Alting af Takkelagen som kunde være sprunget, stamfilet eller slappet, som den Styrbords-Slingre-Bardun, hvilken var sprungen, — Stænge-Bardunerne, — gjorde en ny Stræber til Store-Mærse, hvilken med en svær Overhaling havde knækket baade Takkien og Stroppeerne, og var gaaet overbord.

Den 31te begyndte det at kule op af S. S. D.; mod Mid-dag havde Underseils-Kuling med Bøyer af tyk Luft, styrede S. B. hen; mod Natten tiltog Veiret til Storm med svære Megn-Bøyer, og Vinden blev vestligere; styrede N. N. B. hen.

Den 1ste Januar 1782 begyndte med Storm, og blæste op til en flyvende Storm af B. S. B. Skibet tog nu som før overmaade svære Overhalinge, kastede bestandig Lø Nælingen i Vandet og endog de Lø Mundholster.

Den 2den Januar endnu bestandig stiv Storm af B. t. S. med svære Megn-Bøyer, drev N. D. hen for et svigtet og revet

Storseil, pompede af og til bestandig, var paa $59^{\circ} 35^m$ Nordlig Brede og $358^{\circ} 57^m$ Længde; om Aftenen løb Vinden til N. O., men vi torde ei føre meget Seil formedelsf den overmaade svære Sø Skibet havde i Næsen.

Den 3die Jan. fik laber Veir om Morgenens med svær Sø af Vesten; mod Middag blæste det op af S. V. og om Eftermiddagen fik svær Storm af Vesten; vort Mantelstak sprang tværs over, men det var umuligt at reparere det, formedelsf det haarde Veir og den høie Sø; laae N. N. V. hen; mod Natten vendte for Vinden om og styrede Syd hen.

Den 4de Jan. endnu vestlig Storm med svære Boyer og Lynisd, mod Middag en flyvende Storm af S. V. t. V.; trende af vore Bardun=Stropper sprang, og den svære Sø som slog haardt paa Skibet rev vor lub Stik=Manke af; efter Bestillet paa $59^{\circ} 12^m$ Nordre Brede og $359^{\circ} 2^m$ Længde; tog temmelig Styrting ind af Norbrogen agter, som igien var skjøret; holdt bestandig ved med en flyvende Storm og huul Sø.

Den 5te Jan. Storm med stærke Boyer af N. V. t. V. og nordlige Vinde, laae Vester hen, mod Middag bedagede Veiret sig noget, styrede S. V. hen; sprang en Røst=Skinne for om Styrbord, som strax blev repareret, forsøgte paa at reparere Mantelstaket, men det var umuligt for den svære Sø.

Den 6te Jan. begyndte at kule op af V. S. V., mod Middag stiv Underseils=Ruling med svære Hagel=Boyer, efter Bestillet paa $58^{\circ} 16^m$ Brede og $359^{\circ} 55^m$ Længde; laae S t. V. hen. Storm af V. N. V. med svære Boyer; om Eftermiddagen sprang begge Slingre=Bardunerne, og en Eide=Bardun om Styrbord; Skibet svingrede og arbejdede meget stærkt.

Den 7de Jan. stiv Underseils=Ruling med svære Hagel=Boyer, tiltagende til en Storm af N. V. med overmaade svær Sø; Havet var meget oprørt, og Kl. $5\frac{1}{2}$ om Morgenens fik en svær Styrting som fyldte Kulan med meget Vand, afflog begge Stræberne fra Vligt=Ankeret, og forskjød Pertyrlinen paa Daglig=Ankeret, samt knækkede Dpflag=Surringen tværs over paa samme saa det

hang og slog for Boven; satte strax igien Stræberne paa Pligt-Ankeret, men Daglig-Ankeret kunde vi ei hjælpe formedelst den svære Sø; efter Bestikket paa $56^{\circ} 57^m$ Nordre Brede og $0^{\circ} 31^m$ Længde; om Eftermiddagen sprang en Nøst-Skinne for om Styrbord; Kl. 3 blev Færste-Ballien med Mandskabets Risd slagen af sine Surringer og overbord; Kl. 4 skjørede Mesanen reent tværs, slog den fra og en anden under; var efter Bestikket paa $0^{\circ} 36^m$ Længde og nordre Brede $54^{\circ} 58^m$.

Den 8de Jan. om Morgenen tidlig bedagede Veivet just saa længe at vi fik en Pertline manet om vort Daglig-Anker og begge Kranbiællerne, da de havde givet sig temmeligt ud fra Skibet, saa Ankeret nu laae fastere; Vinden vestlig, trerebet Mærseils-Kuling med Boyer, styrede S. S. W. hen; om Middagen sprang en Green af Følge-Svigtingen, navede strax Vindbomme i Knebet, og svigtede samme igien med Gie; vendte Nord efter; Kl. 1 skjørede Store-Mærseil, opgav og reparerede det; Kl. 3 sprang Tallie-Mebet til Store-Stænge-Stag tvært over; gik i Værk med at ifficere et Nyt, og ansatte det; mod Aften stillede Veivet reent af, og Skibet slingrede fælt, da der gik svær Sø fra tre Kanter; opgav alle Seilene for Stille.

Den 9de Jan. mod Midnat fik en stiv Underseils-Kuling med Regnboyer som tiltog til Storm med svære Sneeboyer af N. W.; beslog Store-Mærseil, tilsatte Storseilet; tvende af Mesans Givtoug sprang og Seilet skjørede heelt igiennem; strøg Nuen strax og fraslog Seilet; Kl. 5 sprang en Stænge-Bardun for, samt Følge- og Store-Givtougets Blot om Bagbord; Storseilet skjørede; Seilmageren strax i Værk med at reparere det; Vinden løb N. N. W.; satte Seil til for at komme Synder efter; styrede S. W. $\frac{1}{2}$ W. med Underseils-Kuling og 6 Miles Fart; befandt Daglig-Ankeret at slaae haardt mod Skibet, saa Følge-Nøstet om Bagbord gik istykker; forsaae det med en svær Surring, saa det laa temmelig stød; opgav Mærseilene formedelst en svær Hagelboye; alle Gaardinger paa Forre-Mærseil sprang, og Seilet skjørede reent i Stykker; havde revet Underseils-Kuling med Sne og svære Hagel-

bøyer; Skibet slingrede og stampede fælt for de forskellige Søer. Waterstaget sprang tvært over; kunde umuligt hjælpe det, da Søen stod bestandigt over Balken; satte Side-Tallerne ud ved Bulingen for at støtte Masten; Gordingerne paa Store-Mærseil sprang, og Seilet fløi i Stykker; ansatte Fore-Størge-Bant i Lø, samt Størge-Bardunerne; Kl. 7 om Aftenen sprang en af Nøst-Skinnerne i Stor-Nøstet om Styrbord; endnu revet Underseils-Kuling og Bøyer Natten hen af N. D.

Den 10de Jan. om Morgenens bedagede Veiret; gik i Værk med at slaae Store-Mærseil fra, og et nyt under; havde 50 Mand sugge, deriblandt alle Underofficerer, saaner som Baadsmanden og Baadsmandsmathen, og vort Mandskab var yderlig udmattede, og truede os hver Dag med at et større Antal endnu vilde blive ubrugelige, da vi maatte ideligen Natten med Dagen gaae overalt formedelst Mangel paa Folk, saa vi tilligemed da fik næsten intet sovet; derfor har jeg og (efterat have raadført mig med Overchirurgen) givet dem megen Extra-Brændevin, stundom 2 Gange om Dagen, og 2 Tønder deraf er gaaet af mit eget, samt 2 Tønder 8 Nigsd. Öl, hvilket maa hænges af Hans Majestæts allernaadigste Billie, om han vil godtgjøre mig det eller ei. Men dette er jeg overbevist om, at næst den Allerhøiestes Bistand, er denne extra Uddeling det eneste der har conserveret Kongens Mandskab i det tunge Veir og den megen Baagen, og følgelig eet af de vigtige Hjælpepidler til at redde Fregatten. Fik med stor Nøie, formedelst den svære Sæ af N. V., 2 Stroppe i Waterstags-Hullerne; satte Støngerinde-Gierne i dem og under Bougsprydet for at støtte det; satte Skierliner paa Størvantet; sprang en Nøstskinne til Størvantet som begyndte at slappes; Søen slog af og til ind af Norbrogen ved Archeliet; var efter Bestikket paa 53° 11^m nordre Brede og 0° 4^m Længde; Kl. 12 frastog Mesanen; Kl. 1 tog alle Nebene ind i Store-Mærseil, tilfattede Størseilet og Store-Mærseil; opgav Fokken for at reparere den. Vinden N. S. V., torebet Mærseils-Kuling; vendte N. V. over.

Den 11te Jan. opgav Fokken, da Kulingen tiltog til Under-

seilskuling, og vi ei turde seile mod den svære Søe med vort svage Bouspsryd, og desuden havde Forstævnen givet sig nogle Tommer ud fra Banjerdækket; beslog den i Bougen; Kloffen 4 skiorede Mærseilet heelt op ad det luv Liig, og gav det op; kunde ei dæmpe Alben; det blæste op af en Storm; lod alle Folkene gaae op paa Stor-Naaen for at bierge Seilet.

Saavidt, I høie Herrer! (jeg kan ikke undlade at bemærke det) saavidt kan jeg uden Gysen føre Pennen for at stile Eder min skyldige, min underdanige Rapport; maaskee mange vil holde det for overdreven naar jeg siger: at hidtil har Skiebnen været mig meget god. Men, I høie Herrer, I skulle selv indsee det, at disse Storme med alle deres Ubehageligheder — med alle deres græsfelig visse Spaadom om vores Undergang, ere intet imod de voldsomme Scener, jeg i sex samfulde Etmaal siden oplevede. Ja, dette skulle I indsee, saafremt det er mig muligt for Sielens Nærelse at beskrive med levende Farver Guds vældige Arm over os i den yderste Nød stedne, men nu ved den sieldneste Lykke udfriede Mennesker. Folkene havde neppe lagt eet Qvarter paa Naanen, før en overmaade stærk Overhaling knækkede de, luv Baads-Kraber paa vores Barkasse, og den tilligemed den agterste Baadsklampe før heelt ned i Lø og stødte mod Kanonerne frem og tilbage, saa vi alle Dieblikke maatte frygte at Lø Borde blev udslaaet. Vi maatte strax kalde Folkene ned fra Stor-Naaen, lade Stor-Seilet, Føl og Alben hænge i den svære Storm, hvilken pidstede dem reent i Stykker; efterat vi med stor Nøie, efter at have lagt svære Surringer rundt om Barkassen, havde nogenledes bierget den, gif vore udmattede Folk, som havde nu (som saa ofte før) vaaget i et heelt Etmaal, op igien, og neppe vare de opkomne, før en af Stærgevindes-Gierne, som vi havde sat til Stotte under Bouspsrydet for, sprang; Bouspsrydet bevægede sig forfærdelig, Forstangen dinglede, som om den vilde hvert Dieblik falde. Vi halede strax et Kabel-toug op for at ville støtte den med, men neppe var dette kommet halvt op paa Dækket, fyrend det farligste og pludseligste Phæno-meen kom hovedkulds over os; Vinden sprang i et blot Dieblik,

fra en svær Storm af S. V. til en Storm af N. V.; Skibet vred sig græsfelig om efter Søen, og en svær Styrtning slog agter ind, fyldte Kabytten, brækkede de to Vinduer reent ud med Træ og alt i Sønder, saa ei en Splint af dem var tilbage i hvilke ei var Lænsporte, brød igiennem Norbrogen ind i Archeliet. Ved den stærke Vriden det gav i Skibet, tog Bougsprydet en svær Gier til Styrbord, en svær Gier igien til Bagbord, den 3die igien til Styrbord, med saadan Kraft, at det sprængte Gien under sig, knal tvært over ved Bulingen, slog Læ-Kranbielken reent af, og gik i Søen, og et Dieblis efter, ved en svær Opduvning, knal Fokkemasten med forfærdelig Bragen tværs af lige over Store-Stag-Brog, faldt directe agter over, men tørnede af paa Styrbords Store-Toplent, knal den, og gled langs med Stor-Naaen, hvilken kniede sig da Toplenten sprang; den faldt igiennem Chefs-Chalouppen, hvilken den knusede, ned paa Dækket, i hvilken den slog et Hul af 16 à 20 Quadratfods Størrelse, slog en Dæksbielke og et Knæ reent i Stykker, slog Stokken af vort Pligt-Mærk reent af og blev liggende i Skibet, hængende ved alle sine Bant og anden Takkelage; 5 Mand vare i Forre-Mærks da den faldt, hvilke laae ynkelig begravede under dens Ruiner. Lieutenant Sneedorff og v. Thun løb strax hen for at redde disse Ulykkelige, og neppe vare de komne paa Kobryggen, førend Storstangen faldt lige over deres Hoveder, og, paa den forunderligste Maade, i Faldet tog en Gier agterud, saa den netop undgik dem; de 4 Mand bleve biergede, een af dem havde knust Skulderen, men de 3 havde ei faaet synderlig Skade, den 5te saae vi slet intet til. Imidlertid laae vi i den græsfeligste Situation i stormende Veir med huul Himmel-Søe, Bougsprydet i Søen for Styrbords Boug, Forstangen halv udenbords, Fokkemasten stjøret med hele sin Masse inde i Skibet, Fokke-Naaen og Fore-Mærse-Naaen hang udenbords ved den, og slog mod Siden, Stor-Stangen hang langs ned ad Storbantet med sin Mærse-Naae, og Stor-Naaen, stjøndt den hang i Borgen som holdt, stod næsten paa sin Ende. Med de svære Overhalingger røg Masten i Skibet og de andre Rundholter paa Siden og

indenfor Skibet frem og tilbage med en Knagen og en wild Stgden, som truede os alle Dieblikke med at slaae Skibet i Stykker. Men i alt dette maa jeg prise Himlen og de kjaelle danste Seemænd, jeg havde inden Borde. I eet Dieblik havde hver Mand sin Øre, sin Enterviel eller sin Kniv, og med en uforkærdet Hurtighed kappede alle Mand, med Ufortrødenhed vovede mange deres Liv ved at gaae op paa de brystfældige Steder. Efter een Time var Bongsprydet løst, noget efter var Fokkemasten ligeledes løs, og med en Overhaling rullede den ud over Nælingen, blev hængende udenbords i en Kanon, hvorved den dumpede samme saa stærkt at Batterie=Dækket hævede sig og havde revnet, dersom vi ei ufortøvet havde faaet dens Surringer kappede; Kanonen røg adskillige Gange med svære Stød, snart mod Barkassen og snart imod Borde, men den blev lykkelig standset. Nu var Fokke-Masten reent løs, men laae endnu noget og stødte i Lø af Skibet; derpaa stilte vi os ved begge For-Næerne. Men Storstangen havde nær gjort os Faren værst, idet den laae oblique ned i Bandet under Skibet, ret i Plan med Dæksbjælkerne, og den stødte ved Overhalingen saa haardt, at det dundrede i hele Skibet; endelig, inden $2\frac{1}{2}$ Time var udløbet, blev vi fri for disse farlige Fiender; den ene Fare var ovre, men gyselig og stor stod den anden op for vore Dine. Vi laae med et Brag, som vi aldrig kunde gjøre seilbar i den Himmel-Søe; de evige vanskelige Storme, som bestandig havde forfulgt os, saae vi forud, maatte inden saa Dage sønderslaae os paa Irlands havneløse Kyst. Vort eneste Haab var, at vort Skib var lovligt tæt, og at jeg, ligesom af en Ahnelse, havde bestandig knebet Vester efter, saa jeg efter Bestikket var 40 à 50 Mile vester for Irland; men en stor Deel af vore Folk (og det som var det værste de bedste af dem) vare syge, de andre vare fast hensmægtede af Fatigue, Waagen, den evige Regn og Sneer, samt de kolde, haarde Storme. Vore tvende andre Master slingrede nu i et Brag, som om de skulde følge strax efter den første. Vores Stor-Maa som vi havde gjort os af Umage for at skaane, og som vi og skaanede, slingrede uophørligt fra den ene Side til den anden, og truede at

brække Masten; den rev Masten reent løs, saa den fik alt større og større Spillerum, og havde vi ei saaet Borgen hurtig kappet samt grebet til den Nød-Resolution at lade den gaae som en Lynild ned for de overhalede Kordeler, skulde den vist have kastet Masten overbord, da Krydsstangen useilbarlig og uidentvivel Mesan-Masten var gaaet med; da vi havde saaet den ned, surrede og forbandt vi den saa godt vi kunde, at den ei skulde gaae overbord, da Skibet tog svære Overhalinge og kastede af og til dens Døcker i Vandet. Skibet tog meget Vand af Norbrogen, hvilket vi ei kunde hjælpe; holdt bestandig Pomperne i Gang, gjorde Stor-Stag-Seilet klar og underslog det, da vi nu med et saa luvgierrigt Skib maatte stræbe at skaffe nogle Forseil, og i den høie Søe var det umuligt at reise noget til Fokkemast. Var bestandig i Værk med at forstøtte vore Master, hvilke huggede stærkt i Fiskene; halede et Kabeltoug op om Mesan-Toppen, og forte det forud, ansatte det med Gie til Støtte for Staget; ansatte Staget ligeledes, satte Talsier tæt oven for Fiskene paa begge Siderne af begge Masterne, og halede dem stive for at svække de haarde Stød, Masterne tog i Fiskene, hvilke baade aad dybt i Masterne, samt brød haardt i Dækket; ansatte Kryds-Stænge-Stag og Vant saa godt som vi kunde, lagde en svær Nedsurring paa vores Store-Stagbrog, at den ei skulde forskyde sig op over Stumpen af Fokke-Masten.

Den 12. Jan. lod alle Mand gaae i Værk med at klare op paa Dækket, da det var saa opdyngtet med alt det kappede Toug-værk, at man ei kunde gaae der; besluttede at ansætte vort Store-vant, da Fiskene aad dybere og dybere ind i Masten uagtet vi friskede ofte med Matter, og vi da forudsaae, at den useilbarlig vilde gaae overbord alligevel, isald vi ei fik den støttet; omendstikendt Skibet slingrede overmaade, forte først Bagstag op paa Stortoppen og agter ud ind igiennem tvende Stykporte, ansatte dem og kastede dem til over Natterpeilet; gik derpaa i Værk med at ansætte Store-vantet, hvoraf to Nøst-Skinner sprang; fik noget af det, hvilket tiligemed Bagstagene dog støttede Masten noget; underslog Mesanen og heiste Nuen, satte Mesanen til, fraskar Pialterne af det gamle

Storseil; Skibet drev ret tværs begge disse Dage omtrent 16 Mile N. D. hen, befandt os efter Bestikket paa $54^{\circ} 11^m$ Nordre Brede og $0^{\circ} 56^m$ Længde.

Den 13de om Morgenens treerebet Mærseils Kuling af S. B.; tilfattede Store=Stagsseil; men Skibet vilde ikke falde en Streg for det, omendskiondt Mesanen var opgivet; halede et nyt Storseil op for at underflaae; talkede Stor=Maaen med nyt Gods, da det andet var enten kappet eller sprunget, aftog Larseil=Spirene, hvoraf det ene var knækket, aftog Boilerne, underflog Storseilet, nedhalte Store=Stagsseil som sklorede; reparerede og tilfattede det igjen; havde Underseils Kuling med svære Røyer af S. B. t. B.; drev ret tværs; Kl. 5 Eftermiddag sprang igjen en Store=Noft=Skinner; nedhalte Store=Stagsseil for Blæsten; Skibet svingrede og vreed sig, Forstævnen een Wei og Agterstævnen en anden Wei overmaade felt.

Den 14de Jan. Storm og tykt Veir af S. B.; pompede bestandig, forsaae Store=Bantet med alle Archeliemesterens Tallier, (da Baadsmandens vare forbrugte), med Noft=Skinner og Bolte, lagde Bolte paa Mesan=Bantet hvoraf 2 Hovedtougge vare sprungne, halede en Pertline op for at ville forstotte Kryds=Stangen med, da den svingede forfærdelig, og vi frygtede, den skulde tage Mesan=Maften med sig; tog Birgine=Maaen ned samt Kryds=Maaen, hvilke begge nær havde gaaet overbord, saasom Stormen var stiv og Havet utroeligt oprørt; da vi havde faaet den ned, besluttede vi at ville forsøge at tage Krydsstangen ned; gif i Værk med det og fik den endelig med stor Noie ned, surrede den paa Dækket, samt Kryds=Maaen, samt surrede Birgine=Maaen op om Styrbord til Lønning istedenfor den, Fokke=Maften havde taget overbord; ansatte Mesan=Staget igjen, ansatte Stor=Staget, og paaslog to Noft=Skinner, isteden for to som igjen vare sprungne; fik meget Vand ind af Norbrogen og ofte Styrtinger over Skibet; Sommermanden bestandig i Værk med at reparere Stykportene, hvilke een efter een bleve indslagne af Søen, samt med at giøre os en Kran eller Deviz til at faae vore Ankere lettet af Mælingen med, om vi skulde bruge dem, da vi hver Dag saae den uundgaelige Skiebne forud

at sætte til paa Irland, hvilket vi drev hart ind paa med disse vestlige Storme, og med et Skib som ikke kunde manøvrere $\frac{1}{2}$ Streg til nogen af Siderne, men drev ret tværs et Nuv for Stormene og den nu, ved 5 Ugers vedvarende Uveir, til Utænkelighed oprørte Søe; Kl. 5 om Aftenen hørte og saae et Kanonffud langt borte; fyrede eet af fra Skibet, og satte Lanternen; tilsatte Store=Stagsfeil for at faae Skibet til at ligge noget roligere, men maatte strax hale det ned igien for Stormen.

Den 15de Jan. gif i Bærl med at talke en Fore=Bramstang, hvilken vi vilde sætte op til Fokkemast, da Store=Bramstang var knækket af Fokkemasten, og sværere Mundholdt var det umuligt at faae reist i den idelige og stærke Dverhaling. Da den var tallet, reiste den, og forjaae den med baade Store= og Fore=Bramstangs=Vant og Stag; havde drevet 10 Miil i forrige Etmaal ret tværs Ofter hen; surrede Bramstangen til Stumpen af Fokkemasten, og satte en Fiss under den, at den ei skulde skansile giennem Dækket; Kl. 4 tilsatte i Guds Navn Bramseilet samt Store=Stagsfeilet, og opgav Mesanen med det stadige Håab og det ivrige Duffe, at Skibet dog nu maatte ville falde eller styre noget; men hvor megen Styrke hørte der ikke til at bære den tunge Skiebne, da vi saae at Skibet slet ikke agtede disse Seil. Nu havde vi gjort alt muligt for at faae Skibet styrbart: jeg havde selv giennemtænkt alting, opmærksom hørt og veiet det ringeste Raad; men nu var alle Raad tomme, vores Forstand stod stille, vi troede at spore en uboelig Skiebne, som uforanderlig havde svoret vor Undergang; og sandelig, I hvide Herrer! jeg veed i denne Time intet vi kunde gjøre meer, plad intet; — vores Fore=Bramstang havde i den evige Slingring været os saa moisom at reise, at det var en Daarlighed at tænke paa at kunne faae noget større Mundbost op; Udlægger var umuligt at faae, da Stumpen af Bougsprødet var saa kort, og Gallionen red bestandig under, dog gif vi i Bærl med at talke Krydsstangen for at faae den klar om Himmelen engang vilde gjøre Ende paa vore Ulykker og give os nogenlunde Magsveir alene, dog forsøgte vi een Ting endnu, nemlig at lempe 25 Jern fra

Kabeltrummet til agter i Piggem; men det var for ubetydelig en Lempning, og de andre Jern, hvilke laae for godt stuede, torde vi ei røre i saa stærk en Slingring. Imidlertid tiltog Stormen forfærdelig, en flyvende Storm af B. N. B. eller rettere et Guds forfløiet Veir vorte og tiltog mod Natten. Havet var opveltet i uhyre Bolger, hvis Lige hverken jeg eller de ældste Somand ombord havde seet. Man kan sige at det var som en Uorden i Naturen, og Binden og Haglene vare saa usædvanlig skarpe og store, at jeg maatte lade alle Folkene gaae af Dækket; intet Menneske kunde være der oppe, Søerne slog paa Skibet med en Dundren og en Mysten i det som om vi seilte imod en Klippe, besynderlig kom omtrent hver 5te Minut nogle Braadsøer agterind under Gillingen, hvilket gav et Dren opad, stødte Skibet op som om det skulde revne fra Stævn til Stævn, da uhyre Bolger slog hvert Dieblis over hele Skibet hen; vi saae Planker drive op til Luvarf fra os, og for at gjøre alting ret rædsomt fik om Morgen

d. 16de Jan., da dette ødelæggende Veir endnu vedholdt, en græsfelig Styrkning, hvilken slog med saadan Bulder og Mysten paa hele Siden af Skibet, at vi troede det var det sidste Dieblis: den slog med eet alle vore Stykporte reent ind, fyldte Kulen og Barkæsen heelt op med Vand, rev den lue Lønning reent af, og knækkede Jernsepteret af som Straa, samt gil over vort Store-Mærk hen; — nu var vort Bestil ude, vi stod med det lige paa Irlands Kyst, og den længe forudsete Død nærmede os med Skridt som vare dobbelte græsfelige formedelst den oprørte Natur og vores beklagelige Tilstand; — saalænge vi endnu havde kunnet tænkt og arbeidet for at redde Kongens Skib, saalænge, I hvie Herrer, forsiktrer jeg Guds, at vore Siele vare fuldkommen taalige under Skiebennens Haand, og trostede ved Overbeviisningen om vores opfyldte Pligt, men nu, da vi ingen mulig Medning meer kunde udfinde, nu, da vi saae os nødte til at lægge Hænderne i Skibet, for med mere Pine at kunne ret betragte den kommende Død, — nu erkliender jeg, at det var en Kraft fra Himmelen alene der styrkede saa vældig, at man ikke i det hele Skib saae et nedslaget Ansigt, paa nogle

faa af Folkene og Betientene nær, hvilke strængelig blebe forbudne at lade sig see; jeg lod hale 3 Dvart-Toug af Daglig Toug paa Dækket, samt gjorde Daglig-Ankeret saavidt klar som Søen vilde tillade det. Jeg befalede os Alle i den Allerhøiestes Haand, men blev enig med mine Officierer ikke at holde Mod-Bebet, da jeg frygtede, det vilde gjøre for stor Virkning paa Folkene, hvis Mod og Freidighed vi ved alle Leiligheder saae hang saa meget af Smaa-Omstændigheder, og hvilke vi bestandig maatte vise os for som om der ingen Fare var over os; gjorde alting klar til at heise Stor-Naaen.

Matten gif hen med det samme rædsomme forfløine Uveir; pompede bestandig, og var det nu den anden Nat i Nød, alle Mand ei fik sovet. Skibet drev nu som for ret tværs, og slingrede til Utrolighed, samt tog svære Styrtninger heelt over sig, og i Arbejliet skyllede Søen bestandig ind igiennem Norbrogen.

Den 17de Jan. mod Morgenens saae vi endelig det Syn, vi nu saalænge havde gruet for, et høit Fjeld i Læ af os, som Disigheden af og til skjulte; vi vare omtrent 4 Miil fra det, og Winden var N. V. med Storm og svære Bøyer; satte Store-Stagsseil og Bramseil til, samt vores Barkasse-Klyver forud, og opgav Mesanen, for dog at forsøge, om Skibet ei skulde ville styre; efter nogen Tid begyndte det nogenledes at lystre Noret, men var dog endnu meget luvgierrigt; endelig, da det fik nogen Fart, vendte fra Landet S. V. over, for at undgaae det saalænge som muligt; men neppe var vi vendt, førend vi saae Klipper og Skær med Himelbrænding forud igjen. Vi mærkede da, at vi var kommen ind i en Bugt. Vi vendte da Øster over igjen, og seilede lige paa Landet for at see om det var muligt at komme inden for det høie Land, vi først saae, hvilket lod til at være en Ø, og da, om Skiebningen vilde være os saa god, saae Ankerbund i Læ af det; ophalede Løi-Touget paa Dækket, bærede Ankeret af Nælingen, styrede saaledes ind imellem Klipperne til det blev mørkt, da vi havde det høie Giland lidt agterligere end tværs; loddede adskillige Gange, men fik ingen Bund paa 100 Favne. Skød-Stud i Stud, men

fik ingen Lods eller kunde see Spor af Mennesker. Den sorte Nat var over os, vi laae med et Brag i stiv Underseils-Kuling inde imellem Klipperne, og Vinden stod med Egen ret ind fra det vilde Hav; fik en Fyhr at see, bleve inderlige glade, da vi troede det var en kommende Lods, satte Lanterner langs opad Storbantet; men der kom ingen Lods, og tilsidst formodede vi, at den maatte være paa Land; saae endelig adskillige Fyhrer rundt om paa Klipperne; skiod Skud, og loddede bestandig, men fik ingen Bund; styrede med Skibet omtrent D. t. S. hen, hvilket, eftersom vi havde seet for det blev mørkt; var længst fri; henimod Kl. 6 fik Lodskud paa 30 Favne Sandbund. Intet Menneske kan forestille sig vor Glæde; lod Daglig-Ankeret falde, og stak ud paa 1 $\frac{3}{4}$ Toug efter at have skudt 80 Nodskud; lod alle Fokkene falde sammen; forestillede dem Guds besynderlige Naade imod os, og holdt Taksigelses-Bøn for de overstandne Farer; Skibet rullede Kanonerne af og i Vandet hele Natten igiennem.

Den 18de Jan. om Morgenen affyrede et Kanonskud efter Lods, da vi umuligt kunde blive liggende hvor vi laae, saasom det var et aabent Gab, og Egen og Vinden stod ret ind af det; noget efter kom en Baad ombord med 4 Irkender i, hvoraf 2 vare Lodsfer, som talte Irsk, hvilket vi ei forstod; men de andre forstod lidt Engelsk, og vare som Tolle; vi udspurgte dem om Alting; de beskrev os det Sted, vi laae paa, som overmaade farligt, og sagde, at vi maatte strax forlade det, for at seile op til en god Havn omtrent 10 engelske Miil derfra, ved en By kaldet New-Port-Prat.

De sagde, at det hvide Giland, vi havde seet igaar, var Achichild, (hvilket og staaer paa det vorende Kaart), og at det Giland, vi laae ved nu, og paa hvilket de havde hjemme, heed Clare-Giland; de sagde, at de aldrig kunde erindre sig sigt et flyvende Uveir nogen= sinde; at det havde blæst Husene om for dem og gjort megen Ødelæggelse. Vi spurgte dem, om de kunde lodse os til Havnen? De svarede ja! men vare saa uforstammede, at begiære en Fierde= deel af Skibet i Lodspenge; vi forestillede dem deres Ubillighed og at det var et Kongens Skib; men de stode trodsige derpaa, og

sagde, at, hvis ikke, vilde de gaae; derpaa tog vi Bladet fra Munden, og truede dem, at de aldrig skulde komme fra Skibet, førend de havde lodset os rigtig til Havnen og for billig Betaling, samt at Øren skulde ligge paa Dækket klar ifald de satte os paa nogen Klippe. Endelig, efter at have sfiendt og talt med dem længe, bleve vi enige med dem, at de skulde have 150 Piaastre; ringere vilde de slet ikke, og jeg troede, det var bedre at tage Sagen med det Gode, da jeg forudsaae, at jeg kom til at ligge længe med Fregatten mellem disse Mennesker; gik i Værk med at lette Kl. 12; havde vundet ind til $\frac{3}{4}$ Tong, da Lodserne raabte, „at vi ufortøvet maatte see at komme under Seil, thi de vilde ikke, for hele Skibets Værd, blive een Dag hos os, om vi tovede længer.“

Da vi befrygtede tillige, at vi i det snevre Farvand, naar vi havde Ankeret let, og det endnu paa den megen Dybde hang i Touget, at vi da ei med de smaa Forseil kunde faae Skibet til at falde, og da risquere at drive ned paa Klippen, besluttede vi at stille et Spring paa Touget, for at skulde falde for, og da kappe og gaae under Seil; gjorde strax dette, men fik ei Lov for Lodserne at give os Tid til at stille Bøye paa Touget, og paa Ankeret var ingen, da vi ei, førend vi kom til Ankers, kunde vide paa hvad Dybde vi skulde lade det falde; kappede Touget og Springet, og seilede ind efter imellem Gilandene; stak Stumpen af Daglig-Touget i Læggeren. Kl. 3 vilde Lodserne, at vi gik til Ankers, sfiendt vi ei vare komne til Havnen endnu, da vi, efter deres Sigende, havde et Sted at passere, hvor vi ei kunde flyde over uden med Høivande, og nu var Vandet i Udlobende; lod strax Tøiet falde paa 11 Favne grov Sand; Stedet, hvor vi laae, kaldte de Cormol, og sfiendt det var $\frac{1}{2}$ Miil længer inde end vi laae før, laae vi dog endnu for den aabne Søe, og Skibet vred og slingrede paafølgende Nat temmelig, da det dog ingen Storm blæste.

Den 19de Jan. bleve vi liggende paa denne Plads, saasom Lodserne endnu af anførte Marsag ei ville gaae længere med os; heiste Stor-Maaen; Binden kantrede mod Matten til Østen.

Den 20de Jan. om Morgenen, Binden endnu østlig; da den

var stik imod, udsatte *Travaille-Chaluppen*, og indsendte den med en *Officier*, en *Styrmand* og en af de irske *Lodser* for nøiere at undersøge *Farvandet*, da vi ei torde sætte ret *Lid* paa de *Lodser* vi havde, hvilke, om de endog vare *Grundene* godt bekiendte, dog lod til at være temmelig maadelige *Somænd*. Kl. 10 vandt ind til *Stagsviis* saasom det blev stille; samme *Lid* kom en liden armeret kongelig *Cutter* fra *Byen* til os. *Capitainen* paa samme kom ombord til os, og havde en kongelig *Lods* med sig, hvilken han tilbød os, og iøvrigt med megen *Artighed* tilbød os al den *Hjælp* hvilken stod i hans *Magt*; antog *Lodsen* for 50 *Piastre*; lettede strax da *Leiligheden* just tilbød sig med østlig *Vind*, hvilken jeg ei torde forsomme. Kl. 12 $\frac{1}{4}$, da *Skibet* var imellem to *Gilande*, rørte det paa et smalt *Sand-Nev*, da vi just fik en *Hagel-Byge* med *Storm* i det samme; nogle *Forbudningsplanker* flød op, men det kom strax af, og Kl. 1 $\frac{1}{2}$ lod vi *Laggeren* falde imellem nogle *Gilande* som kaldes *Insch-Cannon*, og som skal være 366 i *Tallet*, paa 11 *Favne* *Band* *Leerbund*; fortoiede med 3 *Toug* paa hvert *Anker*, og *Toiet* kom til at ligge paa 8 *Favne* *Band* samme *Bund*; strøg *Stor-Naaen*, da det blæste en *Storm*, og beholdt den kongelige *Lods* i *Skibet* til videre; *Dagen* efter gik i *Land* med den kongelige *Cutter* for at faae at høre hvad *Assistance* jeg kunde faae; fra den *Dag* af kunde hverken *Travaille-Chaluppen* eller nogen af *Byens* *Fartøier* komme ombord til *Skibet* for vedholdende og flyvende *Storme* af vestlige *Vinde*, omendskiondt jeg adskillige *Gange* havde *Travaille-Chaluppen* ude for at forsøge det; men det var umuligt før end den 26de om *Aftenen*, da jeg befandt vore *Syges* *Antal* var steget til 70, hvoraf de fleste pludseligen vare blevne galne; blandt disse sidste var vor *Overkirurg*, 2den ditto, en *Cadet*, og *Nesten* *Matroser* og *Soldater*. Hele *Ragbords-Side* var nu *Syge-Lufaf*, og jeg saae mig nødsaget til at leie et *Huus* i *Byen* til dem, en *Officier* som skulde være ved dem og en *Doctor*, for hvilket *Huus* jeg skal betale 20 *Guineer* om *Maaned*, da jeg faaer fri *Ildebrand*. Dersom jeg skulde være saa uheldig at denne ene *Undermester*, jeg har tilbage, og som er selv en *Reconvalescent*, skulde

blive syg, eller at jeg skulde bemærke, han som Undermester ei var Sygdommen voren, seer jeg mig nødsaget til, i hvor nødigt jeg vil det, at antage en engelsk Doctor, hvilken jeg ei kan faae ringere end $1\frac{1}{2}$ Guinee om Dagen.

Angaaende Skraagets Tilstand kan jeg ei endnu berette noget rigtigt, da mine Sommermænd ere syge, og Bagbords=Eiden ei kan besigtiges, før jeg faaer de Syge iland; saa meget kan jeg alene sige, at omendstiondt den forreste Dæksbielke i Batteriets=Dækket er tvers ovre, og tre Standdæksbielker ere i Stykker, samt at vi have mistet adskillige Forhudningsplanker, er vort Skib dog temmelig tæt.

Hermed ender jeg underdanigst min Rapport; nu vil jeg igien underdanigst indstille de høie Herre min Formening om hvorledes Fregatten bedst kunde hjælpes. Med the Collector, Sir Brown, har jeg talt om min Skiebne, og han meente, for 2400 Pund Sterling, at ville kiohale, masté, samt takle vort Skib i sin fulde forrige Tilstand. Af min hermed følgende af Baadsmanden giorte Fortegnelse paa de forliste Ting vil de høie Herrer bedst selv kunne domme om dette var formeget; og det er ganske umuligt at Fregatten kan gaae herfra i denne Tilstand, om end Skroget ikke var beskadiget, hvilket jeg nærmere skal underdanigst rapportere, saa godt som det er muligt at faae det at vide om et Skib som flyder paa Vandet, og har sin Last inde; thi jeg kan aldrig prange nogen Læger fra mig, hvilket er saa nødvendigt at kunne paa en Reise fra dette Sted til Kiøbenhavn; ligeledes er jeg aldrig i Stand til at kunne udholde det mindste onde Veir. Ovenmeldte Sir Collector Brown har blandt andre Artigheder ogsaa viist mig den at forstrække mig med 400 Pund Sterling imod Bøvel paa Es=Commissariats=Collegiet, som jeg underdanigst med denne Post tilmelder saadant, hvorved Collector Brown har besparet mig for et Par Hundrede Dalers Udgiwt med Reise til Dublin for at faae Assistance hos Consulen der, og desuden gaaer Collectoren os til Haande med Naad og Daad, ja, har endog, os uafvidende, soiet fornøden Anstalt til, naar Veiret blev godt, ved Baade og andre

Fartøier at søge, om muligt, at bierge vort Anker og Toug, som vi skal fra os.

Baadsmændens Fortegnelse paa det overbordegaarde kan aldeles ikke med denne Post følge formedelt Baadsmændens Svagbed, saavelsom Kabytfriveren der ikke har været vel, og med halv Moie har faaet denne min underdanigste Rapport bestridet; men med første Post skal den, om muligt, underdanigst vorde sendt.

Admiralitets-Collegiets Skrivelse til Chefen for den kongelig danske Fregatte Bornholm liggende i New-Port-Prat i Irland, d. d. 9. Martii 1782.

Vi have modtaget Høistærede Hr. Capitaines Rapport af Januarii Maaned sidstl., i hvis Anledning Vi herved formelder, at Vi ei allene med Skionsomhed og Medynk have anmærket, hvad Høistærede Hr. Capitaine selv med Officierer og Cadetter samt hele Mandskab have lidt, men endog har Marsag at rose den udviiste gode Conduite, Sømandskab og Kierthed, der ved saa mange Leiligheder har været nødvendig i de Tilfælde, der er udviist paa Deres Reise i det særdeles haarde Veir, hvorved Hans Majestæts Fregatte og saa mange Menneskers Liv er blevet reddet. Og som Hr. Capitaines fuldstændige Rapport af 29de Januari sidstl. er tilsendt det Høi-Kongelige Cabinet, har Vi i Dag tillige faaet Befaling: at tilkiendegive Hr. Capitaine Hans Majestæts allernaadigste Velbehag over Deres, Officierers og alt Mandskabets viiste gode Sømandskab, hvilket Hr. Capitaine, efter udtrykkelig allernaadigste Befaling, skal forkynde, saavel for Officierer, som for de Gemene, da Hans Majestæt Kongen ikke paatvivler, at Hr. Capitainen jo sørger ivrig for Folket og for Skibets Istandsættelse. Videre har Allerhøiøstamme befalet det Kongelige Sre-Commisariat at drage al Omhu for det brave Mandskab og for Skibet; og at sende Officierer og Cadetter fra Hans Majestæt Kongen en Gratification af 500 Rbd. som Hr. Capitaine uddeler inellem dem; ligesom og

for Dem selv 400 Rbd., hvilke sidste Hr. Capitaine, efter Behag, kan lade sig tilskikke, eller her lade blive for Deres Frue. Endelig skal Hr. Capitaine, efter Hans Majestæts allernaadigste Villie, indmelde til Os, om Collector Brown bliver ved at drage saa artig og god Omhu for Kongens Skib og Folk fremdeles.

Intet er Os vislere, end denne, Hr. Capitaine, Officierer og Mandskab tilkiendegivende særdeles Høikongelige Mildhed og Naade jo vil opmuntre enhver især til alt det, der fremdeles kan udrettes paa allerbedste Naade for Skib og Mandskab til Hans Majestæts videre allernaadigste Velbehag, og iøvrigt forventer jevnlig at erholde Rapport fra Dem.

Schindel. de Sontenay. Moltke.

Perbøl.

En skotsk Fabrikeiers Breve til en Ven, skrevne paa en Udflugt til Nordamerika i Som- meren 1843.

(Fortsat fra Pag. 225.)

Fra Philadelphia tog vi til Baltimore, en vidtloftig Handelsplads. Denne Stad (city), saaledes hævnes mestendeels alle amerikanske Byer (towns), stød i en Fart op, ligesom mange andre Pladse i de Forenede Stater, i den Tid da Actierne stode høit, og der var Penge og Credit til Overflod, og der folgelig blev betalt uhyre Priser for store Strækninger ubenyttelig Jord ved Byen. En stor Strækning øde Land i Baltimores Forstæder blev kaldet „Ny-Canton“, og affrukten med brede Gader og prægtige Torve. Gaderne ere sagtens forsynede med Fortouge og Fliser, men, desværre! har endnu kun hist og her en venlig Bygning ladet sig see — et sorgeligt Bidne om Papirpengeoversvømmelsen.

Hotellerne hertillands maae gjøre et underligt Indtryk paa Fremmede paa Grund af deres Størrelse. Man tænke sig blot

to til tre hundrede Sengflammere, foruden Bæsteværelser, Spise-stuer og andre Værelser, alle meublerede paa det prægtigste, og det Hele indrettet paa det Fuldkomneste.

Under vort Ophold i Baltimore fik vi Leilighed til at overvære et amerikansk Hestevæddeløb. Jokierne vare Negre, udstaferede i brogede Galicoes, pialtede Pantalons, næsten uden Knapper, og med gamle Støvler som til en Elefant.

Min Reiselyst tillod os ikke at forblive længe i Baltimore, og derfor gik det atter afsted til Washington. Efter en halvtredie Times Fart med Dampvognen, naaede vi til denne Stad, og tog ind paa Gadesbys Hotel, der er ringere end mangt af de Hoteller, vi have besøgt, men dog altid godt nok — eftersom de Lovgivningsmænd, der her samles til Congressen, i Almindelighed ikke ere de meest nyieregnende Mænd i Verden. Paa denne Maastid er her overmaade kiedsommeligt. Vi fik ikke Præsident Tyler at see, da han var paa sin Eiendom i Virginien, men kom i Selskab med en af hans Sønner, en ung Modeherre, der nu er rejst til China som Gesandt. Jeg undres aldeles ikke over at den gamle Herre havde saa travlt med at blive det offentlige Forretningsliv qvit, thi ingen fattig Dievel kunde blive meer seigpinet. Det eneste Partii i Unionen, der lader til at være tilfreds med ham, er dem som han har skaffet i Stilling for en Tid, (thi Pensionister kiender man ikke her), og, som jeg kan tænke, ere ret ivrige for at støtte deres Patron, i den sikke Overbeviisning om, at, hvis han maa takke af, saa vil den, der kommer efter, jage dem alle bort tilhobe — en Statsforfatning som Benner af god Orden visseligen ikke kan ønske at see efterlignet, men hvorover sagtens nogle af vore ad vitam aut culpam Fyre ville føle sig en lille Smule benauede. Den saaledes kortvarige og precaire Embedsstilling maa i en vis Grad bære Skylden for de mange Underskræb af de offentlige Indkomster. Principet giennemføres imidlertid ikke med selve Regjeringens ringeste Embedsmænd, men ved de municipale eller de enkelte Staters Embeders Besættelse afflediger Gouverneuren eller en Byes Maire sim-

pektvæk de underordnede Embedsmænd og Betiente lige til Skarnageren og sætter andre ind i de Afstedigedes Sted.

Men jeg maa slippe Politiken, og fortælle om de offentlige Bygninger i Washington. Byen er anlagt efter en meget vidtloftig Plan; Gader og Torve ere prægtige, men endnu ere de for største Delen kun til paa Papiret, og skulde Staden end skyde op i stor Fart, vilde der sagtens gaae et heelt Aarhundrede forend den kan ansees værdig til Navnet af en stor Nations Hovedstad. For Diebliffet tæller den kun 20,000 Indbyggere, og den større Deel, i det Mindste 12,000 skulde jeg sige, hører til Postvæsenet, Finantsferne, Marinens Bærfst og andre Administrations-Grene.

Capitoliet, hvor den amerikanske Congress holder sine Møder, hæver sig majestætisk fra et ophøiet Jordsmon ved Byens øvre Ende. Notunden, der er næsten 100 Fod høi, og beklædt med Marmor, indeholder Basreliefer af historiske Scener af den amerikanske Historie, og Trumbulls berømte Malerier af Amerikanernes Uafhængighedserklæring, Cornwallis' og den britiske Armees Tilfangetagelse, og Washington der nedlægger sit Embede. Postgaarden er en elegant og meget bekvent indrettet Marmorbygning, og Finantsbygningerne, der ere af Qvadersteen, meget vidtloftige. Lige bag ved dem ligger Præsidentens Gaard, en net, simpel Marmorbygning, men hverken i Størrelse eller Elegance at sammenligne med mange af den større og mindre engelske Adels Hoteller. Lustpartierne deromkring ere smukt anlagte, og to eller tre Gange om Ugen promenerer Indvaanerne her om Aftenen, og Musikcorps oplive da Scenen ved Instrumentalnumere.

Patent-Bureauet er noget af det meest Tiltrækkende i Washington, med den umaadelige Masse af Modeller af alle Slags, der ikke alene vidne om en stor Sindrigbed i Opfindelsen, men tillige ved deres Construction godtgjor de store Fremstridt Amerikanerne have gjort i Mechaniken. Skibsværftet her er ogsaa vel den Fremmedes Opmærksomhed værd — mange Krigsskibe — en Dampfregat, the Union, paa 1000 Tons, med horizontale Propellere, hvis hele Maskinerie er under Vandlinien, sikret mod Kugler og Bom-

ber, opfundet af Lieutenant Hunter af den amerikanske Marine, og med hvilke de anstillede Forsøg have havt et heldigt Resultat. Fregatten gik med gunstig Vind tolv Mile og med Vinden imod otte Miles Fart, og har kostet henved en halv Million Dollars (omtrent 950000 Rbd.). Regjeringen skal i Førstningen have været temmelig vantro med Hensyn til de belovede Fordele ved Inventionen, og Dpfinderen maatte udrede hele Bekøstningen af Maskineriet for bemeldte Fregat, medens Regjeringen gav blot Tømmeret til Skibet og Benyttelsen af Værftet. Jeg har glemt at omtale, at der paa Værftet i Philadelphia blev bygget en stor Fregat, forsynet med den ericsonske Propeller, hvorom Meningen just ikke var den gunstigste*).

Fra Washington gjorde vi en Udflugt, en halvandet hundrede Mil, med Dampvogn til Cumberland — et mineralsk District i Maryland — igiennem en interessant Egn. Omtrent halvveis er Harpers Ferry, en særdeles romantisk og malerisk Plet, hvor de forenede Staters Regjering har et stort Arsenal, et Kanonstøberi og en Geværfabrik. Mere om dette mineralske Land i mit Næste.

5te Brev.

Ny-York d. 12. Juni 1843.

I mit Sidste meldte jeg om vor Udflugt til Cumberland, der ligger ved Alleghany Biergenes laveste Kilde. Vi besøgte det Bostoniske og Ny-Yorkiske Compagnies Miner, hvor vi traf en indsigtsfuld Landsmand, ved Navn Douglas, som Hovedet for en

*) Ved denne Fregat maa menes den foran i nærværende Hefte omtalte Princeton. Det synes nu som om den amerikanske Regjering deler den oven berørte Mening om denne Propellers Anvendelighed for Krigsskibe, og at man venter noget Mere af Hunters. Dennes Mangler i mekanisk Henseende og den overordentlige Svækkelse, den medfører i Skibets Forbinding ved at overføre alle Spanterne i en Længde lig Skibets halve Brede, ere svære Anker imod den.

En Mr. Aldrich's Modification af den Hunter'ske Propeller, hvormed der i indeværende Aar er blevet anstillet Forsøg i Ny-York, skal ei love noget synderligt Resultat.

lille Colonie skotske Mineurer, rede til at begynde deres Operationer, saa saare en Canal bliver fuldført, hvoraf endnu staaer 10 Meil tilbage. Naar den er fuldført vil Compagniet være istand til at skibe sine Kul til Georgetown og Washington paa Chesapeakefloden og derfra søværts til Ny-York og Unionens østlige Stater. Følgende Meddelelse om dette interessante Districts mineralste Producter blev giort os af en af Interessenterne i bemeldte Miner.

„Denne mineralste Giendom, der tilhører flere Ny-Yorkske Gentlemen, indeholder syv forskellige og særskilte Lag bitumineust Kul af første Qvalitet, varierende fra 1 til 14 Fods Tykkelse, og hvoraf det tykkeste, 14 Fods Laget, ligger under en Strækning af næsten tusinde Acres*). Det næst vigtigste er fem Fod tykt og ligger under en Strækning af mere end to tusinde Acres**); de øvrige Lag af fire Fods Tykkelse og derunder giennemløbe en umaadelig Strækning. Alle disse Miner kunne drives ved horizontale Stoler, og holdes aldeles fri for Vand. Det Kul, man til Dato har tilbirket, er alene af det tykkeste Lag, og det er bragt til Rabningen med den ringe Bekostning af $1\frac{1}{2}$ Cent pr. Bushel, eller omtrent $1\frac{1}{2}$ Shilling af vore Penge pr. Ton, alle Udgifter iberegnet.

Med den nysigtigste Analyse har man fundet at dette Kul indeholder 78 Dele reent Kul, 19 Dele Bitumen og 3 Dele jordagtige Substantier, med en specifik Vægt af 1,321. Det Kul, der anvendes ved Dowlays Jernværker i Wales, har en mærkelig Lighed med dette, hvad Bestanddelene angaaer. Det fra $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Tom. bitumineuse Lag, der bedækker de første $6\frac{1}{2}$ Fod af Kullaget, og derefter gaaer over i et Kul lig det skotske spint, er en Egenskab der skiller det fra ethvert andet i dette Læie.

For Dieblikket er den nærmeste eller nordlige Deel af det Cumberlandiske og Alleghanske Kuldistrikt, ad Chesapeake og Ohio-Canalen, to hundrede engelske Mile fra Havet; og en stor Deel af de betydelige Omkostninger medtager Bogntransporten til det Sted

*) c. 731. Edr. Land.

**) c. 1168 Edr. Land.

hvor Canalen standser. Denne Canal har allerede kostet henimod to Millioner Dollars, og vil formodentlig medtage nok en Million inden den bliver færdig. Naar det er skeet, ville Kullene kunne bringes til Ny-York for 3 Dollars pr. Ton.

Da vi vare i Nabolaget besøgte vi ogsaa Frostburgh, tolv Miil fra Cumberland, hvor der findes vidtløftige Jernværker tilhørende et engelsk Compagnie.

Derfra tog vi ad Reading-Jernbane til Pottsville, i det største Anthracitkul-Distrikt i Pennsylvanien. Paa Veien passerede vi, 20 Qvartmiil i Timen, (en stor Fart paa en amerikansk Jernbane), igiennem Tunneler og forbi Vandfald, en Mængde Bomulds- og Uldfabriker, Meelmøller, Jernværker, Papiirmøller og andre store Manufactorier, hvor der før 1818 ikke eksisterede en eneste. Vi passerede Norristown med Støberier og Jernfabriker, Pboenixville med Støberie, Maskin-Sømsfabrik, store Valsemøller m. m.; i D'Herr. Reeves og Whitakers Fabrik bliver Malmet bragt op fra Minen, smeltet, puddled, valset og skaaret til Søm, som oftest uden at være blevet koldt. Igiennem en Tunnel, en halv Fierdingvei lang, kom vi over en Bro over Wissahickon ind i et til Fuldendthed opdyrket Landskab. Byen Reading har 10,000 Indbyggere, hvis fornemste Indtægtskilde er Jernfabriker. Vi passerede endnu Hambourgh, Port-Clinton, Shuylkill-Haven, Mount-Carbon og mange blomstrende Landsbyer, og ankom til Pottsville omtrent ved Middagstid; ved at komme ind paa Jernbanen ved Depotet bleve vi ordentlig forbausede ved den Travlhed og det Storartede ved Kultransporterne. En serhiulet Dampmaskine af 11 Tons Vægt skulde just til at afgaae med et Train af 60 Vogne, hver belæsset med $3\frac{1}{2}$ Tons. Denne Jernbane er til stor Besparelse, og Morris' ottehiulede Dampmaskine kan i 8 Timer føre 100 til 120 belæsede Vogne ned til Philadelphia.

6te Brev.

Buffalo den 7. Juni 1813.

I mit sidste Brev lovede jeg en Beretning om Anthracitkul-Districtet ved Pottsville i Pennsylvanien. Efter Middagsbordet

leiede jeg en Bogn, og kørte ud for at tage de forskellige Miner i Diesyn, der alle ligge i en Omkreds af 6 engelske Miil om Byen. Minerne blive ikke drevne ved Schachter, som ellers almindeligt, men ved hvad vi i Skotland kalde in-going-eyes (Stoller), og hvor man anvender smaa Høitryks-Dampmaskiner til at bringe de fyldte Kulspande op paa samme Tid de tomme drages ned ad Ekstraaplanen. Ved andre Kullag har man endnu ringere Uleilighed med at bringe Kullene op, hvor navnlig dette Mineral er saa rigeligt og tæt oppe ved Overfladen, at der ikke udfordres mere Arbeide end i et Steenbrud. Det er ikke sieldent at træffe paa Masser eller Bierge af det fineste Kul fra 30 til 40 Fods Tykkelse. I Mabolaget forefindes ogsaa en stor Mængde Jernsteen, samt Overflodighed af Kalksteen lidt længere borte. Man kan faae Idee om, hvilken Mængde Kul der herfra sendes til Philadelphia ad Jernbane og Canal, af at Tolden aarlig beløber sig til henimod 250,000 Dollars à $\frac{1}{2}$ Dollar pr. Ton. Ud Schuykill-Kanalen og Reading-Jernbane føres Kullene til Philadelphia, hvorfra de langs med Kysten sendes til de store Stæder og Byer hele Unionen over. Efter Sigende er saavel Kul-Traffiken som Traffiken i det Hele i dagligt Tiltagende. Det vilde ret være et Land for spekulerende Capitalister, som vare behandrede i Jerncommercen. Men en slem Ting er imidlertid det Vanskelige ved at haandhæve Subordinatio, nen blandt Arbeiderne; thi i dette Frihedens Land ere de alle Her, Ingen Tienere.

Efter end een Dags Ophold i Philadelphia tog jeg til Baltimore, og vendte tilbage til Ny-York ad en anden Wei, igiennem det skønne Agerdyrknings-Distrikt i Pennsylvanien, langt tilbage i Tidens grundlagt af hollandske Landmænd. — Efter et særdeles behageligt Ophold i Ny-York forlod jeg kun ugieerne denne By, og gik op ad Hudson Floden med det 325 Fod lange Dampskib, Empire, det prægtigste Skib af det Slags der nogensinde er bygget i de forenede Stater.

Det er ingen let Sag at give en Beskrivelse, eller bibringe Andre en rigtig Idee om denne malefiske og stolte Strøm; man

maa have seet den for tilfulde at opfatte Situationernes Storhed. Biergene ved dens Bredder ere paa mange Steder henimod 1000 Fod høie, og Catskills-Hviderne i Baggrunden bidrage Deres til at forhøie Landskabet's Størhed. Westpoint, hvor den amerikanske Ungdom, bestemt for den militaire Bane, bliver opdraget, gjør et ganske eget, nyt Indtryk; her er opreist et Monument for Kosciusko. Paa Bredden ligeoverfor er et ustyldigt lille Fasanerie, et Regjerings Canon=Stoberie &c. Dampskibene tilbagelægge i Regelen Veien fra Ny=York til Albany, en Distance af 150 engelske Mil, i 12 eller 13 Timer. Midtvejs ligger det vundne Poughkeepsie hvor Ny=Yorkerne tye hen i den usunde Sommertid. Næste Dag passerede, vi blandt flere smukke, større og mindre Byer og Landsbyer, Hyde=Park, og ankom endelig til Albany, Hovedstaden i Staten Ny=York med 35000 Indbyggere, den ældste Colonie i de forenede Stater. Fra Albany gik vor Vei mod Vest til Buffalo ad en Jernbane næsten 400 engelske Mile lang, den længste i Unionen.

Ved Littlefalls hæve høie Bierge sig op paa begge Sider, og aabne kun et snevert Pas, hvorigiennem Strømmen gaar saavel som Canaler og Jernbaner. 22 engelske Mile længer frem ligger Utica med 10—12000 Indvaanere, Centralpunktet for Chausséer, Jernbaner og Canaler, som gaar ud derfra i alle Retninger. Der næst Syracuse, berømt for sine Saltkilder, hvorfra Vandet i Trærender bliver fort fra Landsbyen Salina, en Fierdingvei borte, til Basiner, der i Nærheden af Syracuse indtage et Fladerum af omtrent 28 Tønder Land. Saltet produceres blot ved Solvarmen, og koster betydeligt af sig. I Auburn er Statsfængslet. Rochester med sine Møller ved Vandfaldet Genessee. Ved Canandaigua, en Samling af Landsteder, gaar Jernbanen over Cayuga Søen ad en omtrent halvanden Fierdingvei lang Træbro.

Jeg prøvede nu Canalfarten; men hvor straalende og indbydende end Paketbaadens Ydre var, dens Indre var intet mindre end bekvem. — Sluserne ved Landsbyen Lockport ere suffisante og kyndigt indrettede. Hvor Sluserne ende er Canalen flaaet gien-

nem Klippen til en Dybde af 25 Fod, i en Længde af 3 Fierdingbei. De to fornemste Niveaus findes 10 engelske Miil østen for Utica, og naae til Syracuse — en Strækning af 70 engelske Miil, og 2 engelske Miil østlig for Rochester ad Lockport til, i en Strækning af 64 engelske Miil. Antallet af Sluserne paa hele Canalen er 87; men uagtet dette Værks Udstrækning og Storhed er det imidlertid dog befundet utilstrækkeligt for den stedse tiltagende Handelsomsætning fra det fjerne Vesten, og man pønses paa at gjøre Linien dobbelt. Ti Millioner Dollars mener jeg vil udfordres dertil.

Buffalo, i en deilig Egn ved Udløbet af Griesøen, med henimod 20,000 Indvaanere, er af stor merkantil og Bigtighed som Depotet for Vestlandet, og er i saa Nar bleven en stor Handelsstad. Paa Griesøen bestieftiger Handelen ikke færre end halvtredstindstyve Dampskibe, hvoraf mange i bogstavelig Forstand ere flydende Paladser, foruden en Mængde Seilskibe og Canalbaade af alle Slags.

7de Brev.

Om bord paa Dampskibet Lake Ontario.

Om Morgen den 8de Juni forlode vi Buffalo, og dampede ned ad Floden Niagara. Vi passerede Schlosser-Landing, Navy-Island, landede ved Chippewa paa Canadasiden, og naaede Vandfaldet Niagara, 22 engelske Miil fra Buffalo, og maa jeg særdeles anbefale mine Landsmænd og enhver Rejsende, heller at føre et landligt Liv her, end at tage til Lockport paa den amerikanske Side, for ret at nyde Udsigten fra Cliftonhouse. Ikke skal jeg forsøge paa, i de moderne Forfatteres høitragende og blomstrende Sprog, at beskrive dette Naturens Underværk, som nok er Overreisen over Atlanterhavet værd, men indskrænke mig til at berette om nogle faa Enkeltheder, og bemærke slige Punkter i Omegnen, der ere den Rejsendes Opmærksomhed værd. Om Aftenen gjorde vi en Tour, i Maanestien, til Table-Rock, der springer en 50 Fod ud over Golfen nedenunder, og hvorfra Vandfaldet viser sig

i hele sin høie Pragt. Fra Foden af en Slangegang ned ad Klippen begynder Gangen eller Grotten under Vandspeilet, hvor man, iført Børdugsklæder, kan vove sig saa langt frem som til Termination=Noek, omtrent 150 Fod under Hesteskofaldet. Hviden af det store Vandfald er omtrent 165 Fod, og udgior, med Strømmens Skraahed ovenover Vandfaldet, i det Hele 220 Fod. Vandmassen, der strømmer ned over det, calculeres fra 50 til 100 Millioner Tons i Timen, tusinde Gange saa meget som strømmer ned ad Clyden ved Glasgow.

Det herbærende Museum er et af de skønneste jeg nogensinde har seet, og staaer ikke tilbage for noget i Amerika, hvad Mangfoldighed og Udstrækning angaaer.

Mærkeligt nok gior hiint mægtige Vandfald ikke samme Indtryk paa Amerikanerne, naar de forste Gang see det, som paa vore Landsmænd og Fremmede; Amerikanerne dele aldeles ikke den Enthusiasme som ellers besieler Bestueren. De ere af et koldere Temperament, og ere kun modtagelige for det Reellere. Det er ikke usædvanligt at høre en Yankee udbryde ved Niagara: 'Tis a tarnation fine water privilege! A splendid location, I calculate!

I Omegnen af Vandfaldet træffer man et mærkeligt og interessant Phænomen, en brændende Kilde, der dog ikke er det eneste i sit Slags i Amerika. Naar man bringer et Lys i Berørelse med den Gas, der strømmer ud fra Kilden, geraader den øieblikkelig i Lue, og kan længe blive ved at brænde med en stærk Flamme. Omtrent 3 Fierdingvei nedenfor Vandfaldet er den berømte Malestrøm, som man snarere kunde kalde en besynderlig Combination af store Cirkelstrømninger, der ere i uafbrudt Bevægelse. Floden dreier paa dette Sted bradt ind i Canalen, Strømmen er her meget dyb, og man kan tidt see store Stykker Træ, der komme ind i disse Hvirvler, dreie sig omkring der i flere Dage.

Fra Queenston tog vi med Dampskib over Ontariofloden til Toronto, en Stad der stedse faaer større og større merkantilsk Betydning. Den er smuk og godt anlagt med brede Gader, der oplyses ved Gas. Vi seilede videre til Hamilton, og besøgte Byerne

Galt, Paris, Brantford, Flamborough, West og flere andre, alle i en Omkreds af 20—30 engelske Mile. I Nærheden af Brantford er en af de sex Indianerstammers Plads. Rundt omkring er en Mængde Meel-Møller, Bryggerier, Valkemøller, Papirværker, Saugmøller og et stort Brændeviinsbrænderi, hvor man kan købe god Whisky for en Shilling pr. Gallon.

Fra Toronto fører en, tolv engelske Mile lang, ypperlig macadamiseret Vej til Søen Simcoe, der paa alle Sider er omgivet af herlige Landeiendomme.

(Fortsættes.)

Skruedampskibet Great-Britain paa sin første Seilads.

Det jernbygte Ræmpeskueskib, Damp-Paketten Great-Britain, 322 Fod langt fra Gallion til Hællebrædt, og 308 Fod imellem Perpendicularererne, hvis Dybde fra øverste Dæk til Kiel er $32\frac{1}{2}$ Fod, Brede $50\frac{1}{2}$ Fod med 16 Fod Dybgaende naar lastet, af cirka 3500 Tons Drægtighed gl. Maal og da c. 3000 Tons Displacement, forsynet med 6 Master, hvoraf den højeste er 74 Fod over Dækket, med et Seilareal af 1700 \square Yards (15300 \square Fod dansk), og et Maskinerie af 1000 Hestes Kraft, er endelig sluppet ud af Bristoler-dok, og har gjort sin første Prøvetour fra Bristol til London.

Dets Kiøpladerere fra $\frac{3}{4}$ til 1 Tomme tykke, Pladerne under Vandet fra $\frac{5}{8}$ til $\frac{1}{2}$ To. tykke, aftagende oppefter til $\frac{1}{8}$ To. Det er flinkbyggt, og de langskibs Forløb dobbeltnittede. Dplængerne ere dannede af Vinkeljern 6 To. brede og $3\frac{1}{2}$ To. tykke. Nabningerne mellem Spanterne midtskibs omtrent 14 To. tiltagende til 18 og 21 Tommer. For at styrke Skibssiden er ved Maskinrummet og Riedlerne anbragt 9 dobbelte Mellemspanter og 16 transversale Spanter. Dæksstøtterne ere 3 To. Jernstænger med Jernsidesstøtter i en Afstand af $2\frac{1}{2}$ Fod fra hinanden. Dæksplankerne ere

De 6 Master give Skibet et besunderligt Udseende. Alle ere de jerntaklede, da Jerntakkelage yder $\frac{2}{3}$ mindre Modstand end Tougtaffelage. Man havde vel ønsket kun at give Skibet 5 Master; men dette var forbundet med endeel Vanskeligheder, og Valget svævede mellem 4 og 6. At oeconomisere med Arbeidskraften har været det Princip, der i en betydelig Grad har været fulgt ved Taktlingen baade af Great-Western og Great-Britain. Under mangfoldige Omstændigheder bliver det særdeles vanskeligt at betjene Seilene paa en Damper, naar man ikke standser Maskineriet, hvilket aldrig kan tilstedes i Dampseilade paa Oceanet, hvor Løsenet er „Fremad og bestandig Fremad.“ Jo flere Master, desto handeligere Seilene, og desto færre Matroser behøves til at haandtere dem. Være disse Skibe blevne taklede som Skibe i Almindelighed, vilde det første udfordre et Skibsmandskab af over 100 Matroser, og det sidste en stor Fregats. Som Seilene nu ere fordeelte og formindskede, kræver hiint kun 20 Matroser, og 30 vil være nok for dette. Dombord i Great-Britain, er der egentlig kun et eneste Seil, Storseilet, som nogen- sinde kan fordre alle Mand til at beslaae. — De 5 Master ere hængslede for at kunne sættes ned, naar det truer med en Storm, da paa visse Tider af Maret vestlige Storme ofte kunne rase i flere Maaneder paa Atlanterhavet.

Under Fortøiningen ved Blackwall, da der netop gik Strøm, svævede Skibet omkring tværs over Themsens, og naaede næsten fra den ene til den anden Side, men det er jo ogsaa over hundrede Fod længere end vore største Liniestibe som Queen, Caledonia, St. Vincent, hvis Længde er 205 Fod, hvorimod Great-Britain, som ovenfor meldt er 322 Fod langt.

Uddrag af en Dagbog holden ombord i Dampskibet Hekla paa dets Togt i 1844 og 45.

(Meddeelt af Lieut. G. P. Schönheyder.)

Lidlig paa Haret 1844 hørtes Tale om at Krigsdampskibet Hekla skulde holdes i Beredskab til en Expedition i Mai eller Juni Maa-
ned. Mange og forskellige vare Nygterne desangaaende. Nogle
meente, at Skibet skulde til Marokko i Anledning af den Tribut
som Danmark betalte, medens Andre troede, at det skulde være til
vor Kronprinds's Disposition, der sagdes at ville gjøre en Tour
til England, Færøerne og Island. Men det var ikke før de første
Dage af Juni at Chefen og Officiererne udnævntes*), og at Ordre
lod paa, at Skibet skulde være færdigt til den 10de s. M. Først
den 7de overtog vi Hekla, og den 10de bærede Hans Majestæt
Kongen Skibet med sin Nærværelse, ved hvilken Leilighed Hans
Majestæt til Officiererne udtalte, at Hekla paa den forestaaende
Expedition vilde blive samlet med flere Orlogsmænd tilhørende en
Mabostat, og at Han forventede at god Forstaaelse med de fremmede
Officierer vilde blive vedligeholdt. Dette gav det førstomtalte Nygte
om at Hekla skulde til Marokko en Deel Sandsynlighed, hvilket
ogsaa senere bekræftede sig.

Den 11te Juni lagde Hekla ud paa Nheden, og den 13de
tiltraadte vi vor Reise.

*) Capt. Mourier.

Premierlieut. Smidth.

— Seidelin.

Secondlieut. Wilde.

— G. P. Schönheyder.

Overlæge Hornemann.

Underlæge Callisen.

Forvalter Busch.

Efter et Par Timers Ophold ved Helsingør, hvor vi ombyttede nogle Folk, stod vi ud i Kattegattet, og fik strax en temmelig frisk Kuling af S. V. med tykt Veir, der henad Natten gik om til N. V. med en trerebet Mersseils-Kuling. Imod denne arbeidede vi os frem, og fik Skagen isigte den næste Morgen; men, da det urolige Veir vedblev, besluttede Chefen at anløbe Frederikshavn. Vi fik Lods ombord fra Hirtsholmene, og ankrede paa Frederikshavns Nhed om Middagen, efter at have maattet stoppe et Par Timer for at afhjælpe en Mangel ved Norpindens Vandring. Om Eftermiddagen tiltog Kulingen til en Storm, saa at vi havde god Grund til at glæde os over at være komne i Havn.

Den 16de om Morgen, da Veiret var blevet roligere, gik vi igien tilsøs, passerede Skagen om Formiddagen, og kom ud i Nordsøen, hvor vi atter fik stiv Kuling fra N. V. Vi førte torebete Skonnertseil og Stagfof. Den temmelig urolige Søe borttog endeel af de læe Dækshuse, og brøiede de forreste Sollebomme, saa at vi stod Fare for at miste Fartøiet. Allerede tæt synden for Doggers-Bank fik vi Lods ombord fra Yarmouth, der bragte os indenom Gallopperne og Goodwinsand ind i Canalen. Den 20de om Morgen fik vi Lods fra Portsmouth, løb ind igiennem Læbet østen om Island Bight, passerede paa Spithead Nhed det engelske Admiralskib, og stod op ad Nevieret til Southampton, hvor vi ankrede paa 3½ Fv. Vand tæt ved to af de store vestindiske Dampsketter. Til Veiledning ved Indløbet paa Nevieret ligger der et Fyreskib med et omdreieende Fyr, omtrent 1 Kvartmiil S. D. fra det paa den vestlige Pynt af Indløbet beliggende Calshot-castle, hvoraf Skibet har Navn. Seiladsen op til Southampton er i hei Grad malerisk; Kysterne paa begge Sider ere besatte med yndige Landsteder, der med deres Haver og smaa Lystlove afgive et rigt Skue. Byen selv er ret smul og udstyret med den Proprietet og smagfulde Simpelt, som udmærker alle de mindre Byer i England. For Tiden er den Udgangspunktet for de fleste Dampsketter som fare paa Udlandet. En Dok er nylig anlagt til disses Bequemmelighed. Jernbane gaær

herfra til London og til Portsmouth. Da Southampton og det ikke langt derfra, paa Wight, beliggende Cowes ere to af Hovedstationerne for „the royal yacht club“, saa vrimler det her af smukke Lystfartøier af alle Størrelser og tallede paa de forskjelligste Maader. Vi vare ombord at bese de to vestindiske Dampskatter Clyde og Treviot. De ere paa meget lidt nær hinanden lige. Clyde er 252 eng. Fod lang i Vandlinien, 42 Fod bred paa øverste Dæk. Maskinerne ere af de almindelige Balancemaskiner og paa 450 Hestes Kraft; Cylinder-Diameteren 74“, Stempelslagets Længde 7' 6“, Sil-Diameteren 32' alt eng. Maal. De sagdes at arbejde med et Tryk af 5 Pd. pr. Kvadrattomme, og at giøre i Magsveir 16 à 17 Omdreininger pr. Minut. Skibet kan fore omtrent 100 Passagerer, indtager 600 Tons Kul, og stikker, naar det er seilklart, 18 Fod agter og nogle faa Sommer mere for. Hvad der meest forundrede os var det ringe Forbrug af Kul (1 Ton i Timen)^{*)} som ombord i begge Skibe blev os opgivet af flere forskjellige med disse Dele velbekendte Personer. Begge Skibene havde Redningsfartøier (safety-boats) paa Hiulkasserne.

Efter at være bleven forsynet med Kul, hvis Fyldning medtog omtrent 20 Timer for 105 Tons, samt faaet de forreste Jollebomme paa begge Sider giort noget høiere og sucrere, afgik vi den 25de om Morgenen fra Southampton. Da vi var passeret the Needles, aabnede Chefen i to Officierers Nærværelse den medgivne forseglede Ordre, og vi erfarede da, at vort Bestemmelsessted for det første var Cadix.

Vi havde en særdeles heldig Reise over Atlanterhavet med ganste stille Veir næsten hele Veien. Natten imellem den 29de og 30te passerede vi Cap St. Vincent, og nærmede os den 30te om Middagen til Cadix. Vi havde lidt Banskfeligbed ved at opdage Byen, der ikke sees langt tilføes, paa Grund af dens lave Belliggenhed paa Enden af Landtungen. Ved Andubningen ere især det høie Bierg cabeza del moro (Morens Hoved) midt i Bugten,

*) 5½ Pd. pr. Time pr. Hestkraft.

Medina-Bierget i Sydøst for Cadix med en Mængde Bygninger opad Strønten, og Fyrtaarnet, der staaer paa den yderste Punt af Landtungen lidt nordvest for Byen, er 107 Fod høit og hvidt malet — fiendelige Gienstande. En halv Miils Wei udenfor Byen fik vi Lots, der bragte os ind i Havnen, hvor vi fortoiede paa 4 Favne Vand med den nordlige Punt af Molen i N. N. $\frac{1}{2}$ V. og Castellet Puntales i Syd, Ankerne staaende i N. N. V. og S. S. D. med 25 à 30 Favne paa hvert.

Tæt ved os laa den franske Orlogsbrig le Pandour, med hvis Officierer vi snart gjorde Bekendtskab. Den var 84' lang paa Dækket, 26' bred paa Yderkant af Tømmeret, førende 8 Stk. 18pd. Carronader og 2 lange 12pd. Kanoner. Den havde 5 Fartøier, hvoriblandt en meget svær Barkas, 2 Sidesfartøier og Høksjolle. Finkenetter havde den ikke; men Kvierne vare stude langs Borde paa Banjerne. Briggen var kun 3 Maaneder af Stabelen, og havde kun været under Seil fra V'Orient hertil. Dens hvide Undermaster lagde vi strax Mærke til; men hvor forundrede bleve vi ved af Officiererne at høre, at der under dens Ophold her var slaaret omtrent 4 Fod af dem.

Da Hr. Commandeur Garde i „Archivets“ sidste Hefte allerede har givet en fuldstændigere Beskrivelse af Cadix, end jeg vilde være i stand til, skal jeg aldeles ikke indlade mig derpaa.

Efter at have fyldt Kul i Cadix, og forsynet os med flere Ting, lettede vi den 4de Juli om Morgenen, stode ud af Havnen, løb langs ned med spanske Kysten, og ankrede Kl. 2 om Eftermiddagen paa Tanger Bugten, paa 9 Favne Vand, med Tanger By i N. t. V. $\frac{1}{2}$ N. og Gibraltar=Klippen lidt aaben fra Punten Malabata, hvilket er den bedste Ankerplads paa Bugten. Ved vor Ankomst laa her en spansk Eskadre, bestaaende af Fregatten Christina, 52 Kan., Corvetten Venus, 18 Kan., en Brig paa 10 Kan. og to Stonnerter, samt den franske Brig Argus paa 10 Kanoner.

Tanger By er snart overset; den har ikke mange Mennecker, og disse boe yderst sammentrængt. Den har kun een nogenlunde bred Gade; Resten ere egentlig kun Gyder hvoraf de fleste

neppe ere 4 Alen brede. Husene ere for største Delen kun fir-
 kantede hvidmalede Kasser, byggede op ad Strænten og i Klostet
 af en Bakke. Dette giver Byen fra Søsiden nogen Lighed med
 en Kirkegaard, hvis Gensformighed dog paa en behagelig Maade
 bliver afbrudt af de europæiske Consulers større og mere elegante
 Bygninger med de forskellige Nationers Flage, der vaie paa dem.
 Fæstningsværkerne see temmelig formidable ud, men ere formodent-
 lig saa gamle, og blive, ligesom alt hvad der er overladt til Mau-
 rerens Omfarg, saa slet vedligeholdte, at de neppe ville kunne ud-
 holde nogen lang Kanonade, hvilket da ogsaa tildeels viste sig ved
 de Franskes Angreb. Et lille Steenrev, som løber ud fra den nord-
 lige Ende af Byen omtrent i S. D., danner en nogenlunde god
 Havn for smaa Fartøier; men Landgangen er meget besværlig, især
 med lavt Vand, da her ingen Landingsbro findes. Befolkningen
 bestaaer, foruden af nogle saa Europæer, af Maurer og Jøder.
 Maurerne ere i Almindelighed stærke, velstabte og smukke Folk.
 Deres eiendommelige Dragt, bestaaende af en Turban, en lang hvid
 Burnus eller Hækl, og et Par Søsler, giver dem, i Forening med
 et stort Skæg, levende Ansigtstræk og den lange Bøsse, som de
 næsten altid bære hos sig, et meget pittoresk Udseende. Fruentim-
 merne indhulle sig saaledes i deres Burnusser at man ikke sees
 meer end det ene Øie, da det efter deres Religion er dem forbudt
 at vise sig for de Bantroende.

Lige fra Begyndelsen af vort Ophold paa Tanger Nhed var
 der bestandig levende med Orløgsmand, der kom og gik; især vare
 de franske Dampskibe, som horte til Prindsen af Joinvilles Eskadre,
 ofte herinde. Saaledes saae vi f. Ex. den 7de Juli Dampskibet
 le Phare paa 160 H. K., armeret med 2 Stkr. 80pd. Bombeka-
 noner i Sideporte foran Hiulkasjerne, 2 Stkr. 30pd. i Sideporte
 agter og 2 Stkr. 30pd. i Speilportene. Den 9de ankom den sav-
 dinste Corvet Aurora paa 20 Kanoner og Dampskibet le Pluton,
 paa 220 H. K. I det Sidste var H. K. H. Prindsen af Join-
 ville, som commanderede den franske Eskadre, bestemt til, i fornødent
 Fald, at agere imod Marokko. Efterat vor Chef havde været om-

bord for at giøre sin Opvartning hos Prindsen, beærede denne Hella med sin Nærværelse. Det er en hvi og velskabt, dog mager og bleg Mand, med et Par særdeles udtrykfulde Dine. Han er rolig, synes lidt tunghör, og taler, maaskee som en Folge deraf, meget langsomt og distinct. Om Eftermiddagen affeilede Prindsen igjen. Le Pluton er uidentvilt det smukkeste og maaskee ogsaa det bedste franske Dampskib, vi saae paa den hele Tour. Skiondt dets Maskiner kun ere af 220 Hestes Kraft, (Hella regnes for 200, men har omtrent 220 Hestes Kraft), er Pluton betydeligt større i Skraaget end Hella, fører 2 Stkr. 80pd. dreivende Bombekanoner, een for og een agter, samt 4 Stkr. 30pd. Kanoner, og er tallet som Skonnert-Brig med Topseil paa begge Meisninger.

Den 11te, 12te og 13de havde vi meget stiv Kuling og tildeels Storm af østlig Vind (Levant), som gjorde det umuligt at lande med Fartsoierne. Den 15de ankom tre engelske Orlogsmænd, nemlig Linieskibet Albion, 90 Kan., Capt. Lockyer; Tredekkeren Caledonia, 120 Kan., Capt. Milne, og Fregatten Fox 48 Kan., Capt. Sir Henry Blackwood. Den Sidste affeilede igjen samme Aften. Albion er et nyt, meget smukt Skib af Symond's Tegning, noget over 3000 Tons drægtig, kun 5 Tons mindre end the Queen paa 110 Kan., som er det største Skib i den engelske Marine, og omtrent 300 Tons større i Skraaget end Tredekkeren Caledonia. Albion fører 32pd. paa alle tre Dæck og 12 Stkr. 68pd. Bombekanoner, hvoraf 2 paa Bakkens, 4 paa øverste og 6 paa underste Batterie. Bombekanonerne have Kammer i Lobet. Besætningen er 800 Mand. Den har Mat baade paa Skandsen og paa øverste Batterie, saa at der kan have 8 Mand til Nors paa eengang. Hele Mandskabet ligger paa underste Batterie. Banjerne ere optagne af Brixer til Touge og Varpegods samt af firkantede Afdelinger til Mandskabets Voser. Paa de øvre Dæck vare paa forskellige Steder hensatte fritstaaende Rammer med Huggertor, i hver 40 til 50 Stkr., af omtrent samme Form som vore reglementerede Officers Sabler, og hver forsynede med en Strop til at smøge om Haandsledet. Batterie-Lanter-

nerne, der vare ophængte midtskibs, vare indrettede temmelig nær som de almindelige Kareth=Lygter med en Fieder indeni det Nor hvori Lyset sidder, der trykker dette op efterhaanden som det forbrænder. Dette Nor kan skydes op i ret af lidt større Diameter, der sidder ovenover det, for at blænde Lanterne. Paa hvert Dæk er fire Sprælporte, saa at der kan skydes agterud med 12 Kanoner paa reengang. Albion har 11 Fartøier, af hvilke Barkassen er 40' lang og indrettet til at føre en 24pd. Carronade for og en 24pd. Kanon af Middelskænge agter. Riketterne til Kran-Ankerne fare til en Bedding paa underste, og de til Nælings-Ankerne til en paa overste Batterie. Meningerne om dette — som Batailleskib vistnok udmærkede Skib — vare forøvrigt meget deelte, og flere af dets Officierer yttrede saaledes f. Ex, at det baade seilede tungt, vendte og styrede slet, og var et umageligt Søskib. Baade Albion og Castonia havde en lang 12pd. Kanon paa Lavette til Landgang.

Da vor Chef havde erfaret, at Commandeur-Capt. Garde med Fregatterne Gefion og Thetis, Capt. Nschehoug, var ankommet til Cadix, og vilde gaae derfra den 15de for at anløbe Tanager, og da Commandeuren den 16de om Morgenen ikke var ankommen, stode vi ud med Hekla for at søge Fregatterne. Udenfor Strædet praiede vi den norske Corvet Nordstjernen, Capt. Konow, og fik snart efter de danske Fregatter Gefion og Thetis isigte. Efterat vor Chef havde været ombord paa Gefion hos den Commanderende, løb vi tilbage og ankrede paa Tanager Bugten, hvor Nordstjernen allerede var ankommen, og hvor vore Fregatter ankrede om Eftermiddagen. Den danske Stander blev saluteret af de paa Bugten liggende fremmede Orlogsmænd. Næste Morgen lettede Fregatterne og stode over til Gibraltar tilligemed de engelske Linieskibe. Samme Dags Aften saae vi den svenske Fregat Josephine, hvorpaa Commandeur-Capt. Ostermann førte sin Stander, og den norske Fregat Freia staae ind imod Bugten, men, da det blev Stille, drev Freia indensfor Strædet. Vore Fartøier bleve sendte for at assistere med at bugseri Josephine ind; da imidlertid Commandeur-Capitainen meente, at det var for lang Distance at bugseri med

Fartøier, og yttrede det Ønske at Dampskibet maatte komme ud at bugseri ham, gjorde vi Fyr, og næste Morgen ved Daggry løb vi ud i denne Hensigt, men, da Fregatten paa den Tid fik lidt Bind, kom den ind uden Dampskibets Hjælp. Josephine fører 40 Stkr. 24pd. Kanoner; de paa Batteriet meget lange og af ældre Tegning; alle Kanonerne vare monterede paa marskhalke Raporter. Den synes at være meget let bygget. Kongen af Sverrigs tredje Søn, Prinds Oscar, var der ombord som Cadet. Nordstjernen fører 18 Stkr. 12 Cal. 24pdige Kanoner og 2 Stkr. 60pdige Bombekanoner. Baade de 24pdige og 60pdige ere monterede paa Raporter med slæbende Mecul og til at sætte paa Muller under Tilbordefæctningen. Besætningen er 215 Mand. Corvetten er rundgattet, men har Gallerier udenbords, der kun ere fæstede med Kroge i Kramper.

Da Prindsen af Joinville i Cadix var bleven underrettet om, at der paa Tanger Bugt laae to engelske Linieskibe, gik han strax derfra med sin Eskadre, og løb den 19de ned paa Tanger Nhed, som han dog strax igien forlød uden at have ankret, da de engelske Skibe imidlertid vare gaaede til Gibraltar. Prindsen vendte tilbage med sin Eskadre til Cadix.

Efter tre Dages Ophold affeilede Josephine og Nordstjernen til Gibraltar. Den 23de kom Prindsen af Joinville med Dampskibet Pluton ind paa Bugten, og affeilede igien samme Eftermiddag. Strax efter hans Afreise blev ifølge Prindsens Ønske vor Chef anmodet om at komme iland til en Forsamling af de europæiske Magters Consuler, og da han kom ombord igien erfarede vi, at Prindsen, utilfreds med at Marokkanerne ikke indvilligede i den franske Regierings billige Fordringer, havde taget den franske Generalconsul med Familie ombord i Pluton, og saaledes afbrudt de fredelige Underhandlinger, men dog tilstaaet Marokkanerne en Frist af 3 Dage, inden hvilken Tid de skulde afgive et tilfredsstillende Svar, da han i modsat Fald vilde begynde Krigsoperationerne, navnlig mod Tanger. Men da en af de franske Consulatssecretaerer var af Marokkanerne holdt tilbage, og da der var megen

Fare for de i Tanger værende Franskes Liv, naar Krigen begyndte, gik Prindsens Onkel ud paa, at Hella skulde gaae til Larache med den neapolitanske Generalconsul Martino, som midlertidigen havde paataget sig at være Negociateur imellem de Franste og Marokkanerne, for der at underhandle med Paschaen om Frihed for de Franste og om muligen for alle Christne, til at forlade Tanger. Heri indvilligede vor Chef. Om Eftermiddagen var Scenen iland alle-rede meget forskiellig fra hvad den pleiede at være: Murene vare fulde af Mennekser; ved Strandbredden vrimlede det af Maurer, der tildeels vare strømmede til fra Omegnen ved det første Nyss om Krigen. Alle vare bevæbnede og med de forskielligste Vaaben; de mere velhavende bar dobbeltlobet Flint, Pistoler, Sabel og Dolk; den største Deel dog kun den almindelige lange Flint og Sabel, og mange kun en Bajonet paa et Træskaf eller en lang Kniv paa en Stage; selv halvborne Drengene bar Vaaben. Flere Steder stød man til Skive eller prøvede Vaabnene. Om Aftenen kom Herr Martino og den svenske Consulat-Secretair Crusenstolpe ombord, og ved Midnat lettede vi. Paa Grund af stærk Taage kom vi først til Larache den næste Eftermiddag Kl. 4, uagtet det kun er en Distance af 14 Mile. De to Herrer Consuler bleve strax satte iland. Igiennem en meget hoi Brænding kom vi ind paa den lille Flod ved hvis Udløb i Atlanterhavet Byen ligger. Vi bleve strax omringede af en Sværm Maurer, der ledsagede os igiennem de usle og smudsige Gader op til Paschaens saakaldte Pallads. Efter at være blevne tilstaaet Audients, bleve vi førte igiennem flere mørke Gange ind i et lille firkantet Værelse, der, som sædvanlig, havde en stor Abning midt i Loftet, hvilket sidste blev baaret af fire Piller. Gulvet var meget smukt belagt med smaa forskielligfarvede Steen. Hele Meublementet bestod af nogle Stole og 4 store Stueuhre. Paschaen kom ind efter et Dieblits Forløb; det var en hoi smuk Mand, klædt aldeles som Maurerne i Almindelighed med Hæit, Turban og Tøfler; han rakte os Haanden og bød os at sidde; Tolkten (en gammel Tøde) kastede sig ned paa Gulvet, kyssede hans Tøfler, og forblev liggende under hele Samtalen.

Studientsen, der blev ført paa Spansk og Arabisk, varede omtrent en halv Time, hvorpaa vi toge Afsked. Paschaen var meget naadig, og medgav Consulerne et Brev til Gouverneuren i Tanger, hvilket indeholdt den forlangte Tilladelse for alle Christne til at forlade Tanger. Kl. 6 kom vi ombord igien; der blev strax lettet, og ved Midnat ankrede vi atter paa Tanger-Bugten. Ved første Daggry, d. 25de, gik Chefen og de to Consuler iland for at meddele Udfaldet af Underhandlingerne. Consulerne underrettede strax alle de Christne om den erholdte Tilladelse, og tilraadede dem uden Ophold at afbenytte den, ligesom og Consulerne selv bestemte sig til at forlade Byen. De Fleste udbade sig et Tilflugtssted i Hekla, hvilket indrømmedes dem, eftersom der, med Undtagelse af den spanske Eskadre og en fransk Orlogsbrig, paa den Tid ikke vare andre Orlogsmænd paa Rheden end Hekla. Alle de af vore Fartøier, der kunde undværes fra Skibet, bleve derfor sendte i Land, og de andre Orlogsmænd gjorde ligesaa. Indskibningen begyndte strax og gik nu for sig med megen Til, af Frygt for at den givne Tilladelse skulde blive tagen tilbage. Hele Formiddagen vare vore Fartøier beskæftigede med at bringe Personer og Gods ombord. De danske, svenske, hollandske, amerikanske, neapolitanske og sardinske Consuler og Vice-Consuler med deres Tienerstab kom ombord i Hekla. De Dvrige kom deels ombord i den spanske Fregat, deels i den franske Brig Argus. Jøderne, hvoraf den største Deel ligeledes søgte at sætte sig i Sikkerhed, vare værst farne; ikke nok at der maatte betales to Piastre for hver Mand og 100 for hvert Fruentimmer for at faae Lov at udpassere, men for de Fleste regnede der ovenikøbet Prygl og Stød ned af Maurerne, naar de vilde gaae i Fartøierne. Om Natten var Briggen Mercurius, Capt. Christmas, ankommen hertil fra Vestindien, men vi kunde ikke have nogen Communication med den, da den var under Quarantaine. Den afgik samme Dag til Gibraltar. Om Formiddagen indkom det engelske Dampskib Hecla for at modtage de engelske Undersaatter der vilde forlade Tanger. Det er 800 Tons drægtig, har Maskiner af Maudsley's Fabrik af 240 Hestes Kraft,

fører 2 Stkr. 68pdige og 2 Stkr. 32pdige Kanoner samt en 8pdig Landgangskanon paa Lavette, og har 145 Mand's Besætning. Det har, ligesom de fleste franske og engelske Krigsdampskibe, Finkenetter fra Hiulkasjerne, et Stykke for og agter efter. Reisingerne ere ganste som vor Hella's. Den 28de passerede den svenske Fregat Josephine og den norske Freia Bugten, og stod vester efter for at gaae hjem. Prindsen af Joinville, der den 23de havde lovet Marokkanerne 3 Dages Frist, erklærede, efter denne Termins Udløb, at han endnu vilde vente i 8 Dage paa et tilfredsstillende Svar fra Keiseren, hvilket man tildeels ventede bevirket ved den engelske General-Consul Mr. Drummond Hay, der i denne Hensigt var reist til Residenten, og for hvem man var i temmelig Urolighed paa Grund af hans lange Udeblivelse. Imidlertid kom H. K. Frihed igien til Tanger med Pluton den 30te, og samme Aften ankom 20 Kanons Dampfregatten Usmoder paa 450 H. K. med Fregatten Belle Poule paa Skæbetoug. Den Sidste løb, efterat Dampskibet havde sluppet den, ombord i den spanske Fregat, uden at dog nogen af dem leed synderlig Skade. I Løbet af den 30te og 31te ankom efterhaanden det engelske Linieskib Albion, paa hvilket Capt. Lockyer nu havde heist sin Stander som Commodore, og Fregatten Warspite, den amerikanske Fregat Columbia, 52 Kanoner, den sardiniske Corvet Aurora og den norske Nordstjernen. De fleste af Consulerne forlode os, og gik ombord i deres respective Nationers Skibe. Den 31te om Aftenen kom de franske Linieskibe Zemappe paa 100 Kan., Suffren, 90 Kan. og Triton 84 Kan. tilankers paa Bugten. Den 2den August talte vi 26 store og smaa Orlogsmænd omkring os. Den spanske Eskadre lettede og lagde sig længer ud paa Bugten, for ikke at ligge de Franske iveien. I Byen var der betydelig Giering, uden at der dog foregik nogen Excesser; endel Kabylar samlede sig fra Landet, men, da Tangers Indbyggere frygtede disse raae Mennesker endnu mere end de Franske, blev det dem ikke tilladt at komme indensfor Portene. I deres Bidskab stal de Ild paa nogle Magaziner af Læder og Bark, og ødelagde aldeles Consulernes smukke Gauger, som laae i Stadens Om-

egn. Landgangsstedet blev forskandsket med store Tønder, fyldte med Sand.

Uagtet den truende Stilling, den franske Eskadre havde indtaget, syntes at bebude et Angreb, udsattes dette dog den ene Dag efter den anden over den bestemte Tidsfrist, og man var derfor meget i Tvivl om det vilde finde Sted eller ei. Under disse Omstændigheder, da vi kun havde faa Dages Vand tilbage, lettede vi den 4de August, og løb over til Gibraltar paa den usædvanlig korte Tid $2\frac{1}{2}$ Time. Paa Nheden laae vore to Fregatter og de engelske Linieskibe Caledonia og Formidable, det sidste førende Vice-Admiral Sir G. Owen's Flag paa Fortoppen. Vi provianterede, fyldte Vand og Kul, forlod atter Gibraltar d. 7de, og kom samme Dags Eftermiddag tilbage til Tanager. Her fandt vi bekræftet, hvad vi allerede i Gibraltar havde hørt tale om, at Franskmændene Dagen iforveien havde bestudt Byen. Vi vare naturligviis alle be- drovede over at være gaaet Glip af dette interessante Skuespil.

Efter Beretning af nogle af de fremmede Officierer, som havde været Dievidner til Bataillen, havde de franske Dampskibe allerede været let meget tidlig om Morgenen d. 6te, hver taget sit Skib paa Skæbetoug, og bugseret dem ind imod Byen, hvor de først lode et Varpanker falde, og, efterat Dampskibet havde dreiet dem med Siden mod Batterierne, faldt Svær-Ankeret omtrent 600 Alen fra Land. Kl. 8, da alle Skibene vare paa Plads, og Dampskibene havde retireret sig, begyndte Kanonaden paa givet Signal fra Suffren, som førte Admiralsflaget. Linieskibet Temappe laa lige ud for det store nordlige Castel, Suffren omtrent midt for Byen, og Triton længst vestlig og halvt dækket af Suffren, hvorfor den under Bataillen stak sit Anker fra sig og blev af Usmoder bugseret ud heelt norden for Byen, hvorfra dets Artillerie gjorde god Virkning. Fregatten Belle Poule havde taget Post imod et Fort paa den østlige Side af Baien, men kom det ikke nær nok, hvoraf Følgen skal have været at næsten ingen af dens Kugler naaede Land, medens Kuglerne fra Fortet godt rakte Fregatten. Dampskibene vare i bestandig Bevægelse i Midten af Havnen, og Maurerne

fyrede bestandigen efter dem, saa at nogle Kugler faldt mellem de neutrale Skibe. De mindre Skibe toge, dog med ringe Virkning, meer eller mindre Deel i Affairen. Briggen Pandour, der ankom fra Cadix midt under Bataillen, fyrede sine 10 Carronader af, men dens Kugler rækkede ikke ind til Land. Dampstibet le Bar kastede congressste Raketter, som dog ikke alle faldt i Byen. Skydningen varede, med flere lange Mellemrum, som de Franske gjorde for at give Høgen Tid til at trække bort, indtil Kl. 12 $\frac{1}{2}$, da Batterierne vare bragte til Tausshed. Kl. 2 bugserede Dampstibene Eskadren ud paa Rheden igien. Hele det nordlige Castel var nedskudt, og Muren omkring Byen paa flere Steder betydelig beskadiget. De Franskes Bomber synes dog ikke at have gjort fuld Virkning; vi fandt siden mange, der slet ikke vare sprungne, og endeel, der vare flækkede tværs igiennem Brandbullet uden at explodere. Under Slutningen af Bataillen ankom Mr. Drummond Hay fra Keiseren, og medbragte, som man sagde, meget venstabelige Forsikringer.

Den 8de og 9de August affeilede hele den franske Eskadre, og stod vester efter for at gaae til Mogador, som derefter blev Krigsskuepladsen.

Den 9de begave alle Consulerne sig iland igien, med Undtagelse af vor egen og den svensk-norske.

Den 10de kom en af Keiserens mange Sønner til Byen; der blev i den Anledning saluteret fra Batterierne, og dette skete for en stor Deel med skarpe Skud, da Maurerne under Affairen vare løbne fra Batterierne med saadan Til, at de ikke engang havde givet sig Tid til at skyde Kanonerne af.

Efterat de danske og svenske General-Consuler den 12te havde affendt deres Ultimater til den marokkanske Keiser, gik vi d. 13de over til Gibraltar, medbringende Geheimelegationsraad Carstensen og Consulatssecretair Marcusen. Den svenske General-Consul samt Secretairen kom over Dagen efter med Nordstjernen.

Den 26de Aug. gjorde vi en lille interessant Tour til Ceuta. Eskadre-Chefen, Sr. Commandeur Garde, de danske Consuler, og

ender af Fregattens Officierer vare ombord. Uheldigviis blesse det den Dag stivt af østlig Vind med hoi Søe, hvilket især gjorde Tilbagereisen til Gibraltar temmelig urolig. Ceuta er en Fæstning, der, som bekendt, tilhører Spanien, og tiener til Forviisningssted for et stort Antal Forbrydere. Fæstningsværkerne ere meget betydelige, og Garnisonen skal beløbe sig til henved 4000 Mand, hvorimod de øvrige Indbyggeres Antal siges ikke at udgjøre stort mere end Halvdelen heraf. Handel er der ikke, uden forsaavidt lidt Fiskeri kan bevirke nogen. Ved Hjælp af Fangerne holdes Gaderne og Torvene udmærket rene og smukt brolagte; ja Fortougene ere endog saa paa flere Steder brolagte med smaa Steen af forskjellig Farve og i forskjellige Figurer, ligesom en Art Mosaik. Ceuta ligger paa en smal Landtunge, og der kan ankræs saavel paa Syd- som paa Nord siden af Byen, dog er sidstnævnte Side, hvor der er en liden Bugt, den egentlige Ithed. Havne findes der ikke. Stridighederne imellem Spanierne og Marokkanerne, angaaende Grændselinien udenfor Ceuta, vare endnu ikke afgjorte da vi vare der, men ere dog senere bragte til Ende til Fordeel for Spanien.

Den 27de indkom den østerrigste Corvet *Adria*, førende 20 Kanoner. Den stod ind med østlig Vind, og, da den var kommen for nær under Klippen, maatte den ligge i næsten 6 Timer omtrent 3 à 4 Kabellængder fra Ankerpladsen i bestandig Travlhed med at brase efter de forskjellige Kastevinde, som med østlig Vind ere saa foranderlige og saa voldsomme paa Gibraltar Bugten. Til sidst maatte Corvetten varpe sig op.

Den 4de Septbr. afgik *Thetis* og *Nordstjernen* til Malaga, og samme Dag var det franske Linieskib *L'Inferible* og Dampfregatten *Montezuma*, 450 H. K. og 20 Kan., nogle Timer tilankers paa Bugten.

I to Dage gjorde man Forsøg med at lette Braget af det amerikanske Dampskib *Missouri* paa 600 H. K. , som i Sommeren 1843 brændte paa Bugten og sank paa en Dybde af 4 Favne. Man havde til den Ende, efter lang Tids Forløb, opført en tynd Fortsættelse af Skibets Sider af spinkle Tommer, Brædder og

Presenninger uden paa disse, 1 til 2 Fod over Vandfladen. Da hele dette Arbejde maatte udføres af Dykkere, der paa den ene Side begyndte det paa 15 Fods Dybde, havde det været meget besværligt og kostbart. De ovennævnte Dage arbejdedes hver Dag omtrent 8 Timer med 6 à 700 Mand, deels Soldater fra Garnisonen, deels Matroser fra alle Orlogsmændene paa Rheden. Der blev anvendt et Par Riedepomper, to Spreitepramme med Sugeværker, omtrent 20 enkelte Pomper og 100 Puse. Desværre lykkedes Foretagendet ikke, uagtet Bragets Agterende den sidste Aften var lettet 1 Fod fri af Grunden, da man maatte standse Arbejdet Natten over, og Vandet i den Tid løb ind igien.

Den 7de kom Tbetis tilbage fra Malaga, og da Sagerne med Marokko nu syntes at love et gunstigt Udsald, afgik Gesjon den 8de til Livorno, hvorimod Tbetis, der skulde afgaae til Kiøbenhavn, formodest vestlig Vind først den 13de kom afsted, og samme Dag ankom Mercurius fra Port-Mahon hvor den havde havt 15 Dages Quarantaine.

Den 15de indkom det franske Dampskib la Vedette, og medbragte Efterretning om Fredens Ratification mellem Frankrig og Marokko.

I Slutningen af Maaneden anløb den preussiske Corvet Amazone Havnen. Den havde faaet Skade paa sin Fokkemast, og fik en ny fra Orlogsværftet.

Den 29de Septbr. ankom den svenske Corvet Carlstrona, Capt. Baron Muuth. Den førte 18 Stkr. 24pdige, 7½ Skpd. Kanoner, alle paa marschiske Maperter, hvis Agterende var slæbende under Reculen, men til at sætte paa Muller ved Hjælp af en Løstestang. Kanonerne syntes at manieres paa disse Maperter med megen Lethed. Besætningen var 130 Mand, hvoraf 19 Officerer. Den havde 5 Fartøier, hvoriblandt en meget svær Barkas, der roede 14 Mær. Rare-Mundholsterne laae deels udenbords, deels paa Gallier midtskibs. Dens Stengevindereeb vare skaarne paa en ny Maade. Bugten af Vinderebet ligger i den øverste Skive af Rodenden af Stangen, Lampene fare op igiennem

smaa Jernblokke paa Vjelhovedet, igiennem to Skiver i Rodenden, igiennem to Blokke paa Midten af Vjelhovedet, og derfra tildæks. Heisningen med disse gif meget let.

Den 30te kom den svenske Skonnert *L'Égile*, Capt.-Lieut. Bagge, fra Gothenborg. Den var boret til 10 Kanoner, men førte kun 4 Stkr. 12pdige Carronader og 2 lange 6pdige Kanoner.

Den 18de October ankom paa Njeden en hollandsk Eskadre, som havde været inde i Middelhavet, bestaaende af Fregatterne *Nbyn*, commanderet af Prinds Henry af Nederlandene, der førte Stander, og *Jason*, samt Briggen *Snellheid*. Begge Fregatterne vare gamle Skibe og temmelig smaa i Forhold til deres Skjts. *Nbyn* var boret til 60 Kanoner, men førte kun 30 Stkr. 30pd. Kanoner og 22 Stkr. 30pdige Carronader. *Jason* var oprindelig en 44 Kanons Fregat til 18pdige, men førte nu 36 Stkr. 30pdige Kanoner. Briggen førte 10 Stkr. 30pdige Carronader. Eskadren afsjelede igjen den 26de October ad Holland til.

Den 19de kom Fregatten *Gefion* ind paa Bugten, og stod igjen ud for at gaae hjem, efterat vor Chef havde været derombord. Den kom imidlertid ikke Strædet ud før den 26de, paa Grund af stiv vestlig Vind.

Den 12te November ankom den svenske Fregat *Josephine*, Command.-Capt. Ulner, efter en temmelig lang og besværlig Reise, under hvilken den havde arbeidet sig saa utæt i Naadderne at den maatte calsfakteres overalt. Den førte en Commando-Vimpel, der var meget lidt forskiellig fra den almindelige Vimpel. I den Sidste Deel af November laa en lille amerikansk Eskadre i nogle Dage paa Bugten. Det var Fregatten *Cumberland*, ombord i hvilken var heist Commodore Smiths Stander, og Corvetterne *Fairfield* og *Plymouth*. *Cumberland* førte 26 Stkr. 24pdige lange Kanoner, 20 Stkr. 30pdige Carronader og 4 Stkr. 60pdige Bombekanoner; den bar sit Batterie meget høit over Vandet. *Fairfield* havde 22 Stkr. 24pdige Kanoner, og *Plymouth*, der havde Skandse og Bal ligesom vor *Galathea*, førte 30 Stkr. 30pdige Kanoner af Middellængde og 2 Stkr. 60pdige Bombekanoner. Den Sidstes

Barlas stod nede i Kulen, og Dækket blev lukket med løse Skierstolke og Røstværker efterat Fartviet var indsat. Begge Corvetterne havde Jernrakker paa Underræerne.

Med Officiererne fra de svenske Skibe havde vi ligesaa deres Ankomst sluttet et meget inimit Venskab. Sielent gik nogen Dag forbi, uden at idetmindste nogle af os vare samlede med dem, enten ombord i de forskjellige Skibe eller iland til smaa Lystpartier. Det var muntre, selskabelige og meget dannede unge Mennesker, mange af dem begavede med en hoi Grad af musikalsk Talent. Da Julelen nærmede sig opstod saaledes meget naturligt Tanken om at fejre denne samlede, og Resultatet blev en smuk Fæst, som holdtes anden Juledags Aften ombord i Fregatten Josephine, hvori alle Officiererne fra de 6 nordiske Krigsskibe deeltog, og hvortil de svenske og danske Consulere samt Officiererne fra de i Havnen liggende engelske Krigsskibe, Corvetten Scout og Dampskibet Flamer, vare indbudne. Under afvejlende Dands, Sang, Skuespil og Udsodning af Julegaver tilbragtes Aftenen og en Deel af Natten. Hiertelighed, ustrømt Munterhed, og Tilfidsættelse af næsten al Orlogsmændens Etiquette vare Grundtræk i Fæstens Charakter, saa at det ikke kunde feile at Enhver forlod denne i hoi Grad tilfredsstillt og besielet af det intime Venstabsforhold, der denne føie Tid havde bundet os til hinanden. Nytaarsaften vare vi ligeledes samlede med svensk-norske Officierer til et Fakkeltog i alle Skibenes Fartoyer.

J. Begyndelsen af Januar omstiftede Commandeur-Capt. Uner, efter Ordre fra Sverrig, sin Commando-Vimpel med en Stander, der var omtrent af samme Tegning som den svensk-norske Biss (Union), og førtes horizontal vaiende.

Den 4de og 5te Januar var det franske Dampskib le Tonnerre tilankers paa Bugten. Det var tallet som Brig, saae stort ud, og havde tilsyneladende 12 Kanoner. Ved at komme derombord befandtes det imidlertid kun at være af 160 *h. R.*, og at have 6 Stkr. 30pdige Kanoner; de øvrige vare af Træ. Det rummede Kul for 12 Dage. Veiret var i Vintermaanederne i høieste Grad ustadigt, afvejlende med smukke, varme Dage og stormende Veir af

S. B. med Regn, hyppigere af N. B. og N. N. B. med koldt Veir. Østlig Vind var meget sielden. S. B. Vind sætter meget høi Søe ind paa Bugten, og med den havde vi flere Gange Dampen oppe for at være sikke paa at ligge fast.

I Gibraltar havde vi efterhaanden stiftet nogle Bekendtskaber, og i de første Maaneder af det nye Aar deeltog vi temmelig ofte i Baller og Selskaber i Byen. Iblandt andre vare vi paa et meget stort Bal hos Gouverneuren Sir Robert Wilson, der med en Ynglings Livlighed selv deeltog i et Par af Dandsene.

Foranlediget ved et Nygte om nogle Sørovere, der skulde være seete under Cap St. Vincent, udgik den 25de Jan. Briggen Mercurius, Corvetten Carlskrona, den engelske Corvet Scout (18 Stkr. 30pdige Carronader) og den portugisiske Brig Douro (14 Stkr. 30pdige Carronader og 2 lange 18pdige Kanoner), paa et Krydstogt imod disse, hvorfra de vendte tilbage efter omtrent 8 Dages Forløb uden at have seet noget til dem.

Efter mere end 5 Maaneders Stilleliggende, besluttede Chefen at giøre en Tour til Malaga for at røre og prøve Maskineriet. Vi lettede derfor den 10de Februar, stode ud af Bugten, og løb øster efter langs den smukke spanske Kyst. Om Eftermiddagen ankrede vi udenfor Malaga med Fyrtaarnet og Cathedralkirken overseet, omtrent $\frac{1}{2}$ Quartmiil fra det Første, paa 10 Favne Vand. Her ligger man aldeles aabent for alle Vinde imellem D. S. D. og S. B. Indenfor Molen ligger man derimod sikkert, dog seer det ud som om S. B. Vind ogsaa her maatte kunne sætte nogen Søe. Fyrtaarnet er hvidt og temmelig høit, det staaer paa Enden af Molen og har et omdreieende Fyr, hvorved det skielnes fra den stærkt lysende Flamme fra et tæt vestenfor Byen liggende Jernværk, der faaer Malmen fra de omliggende Bierge, og forsyner næsten hele Spanien med Jern. Malaga frembyder fra Søen et meget malerisk Syn; kommer man derimod iland, adskiller den sig ikke synderlig fra de fleste andre spanske Byer; Gaderne ere smalle og smudsige; Husene temmelig forfaldne; dog gjør den nyere Deel af Byen heri en Undtagelse; den har især langs med Kaien

og ved Alamedaen endog mange meget smukke Bygninger, hvoriblandt det uhyre store Soldhuus, der sees langt tilføes. Cathedralkirken er en sielden prægtig Bygning. Efter at have indtaget endeel Proviant løb vi tilbage til Gibraltar den 13de.

Den 26de Februar ankom Mr. John Hay, en Son af den engelske General-Consul i Marocco, fra Larache, og medbragte den Efterretning, at Keiseren havde indvilliget i, for Fremtiden at renoncere paa den hidtil betalte Tribut, og, at det altsaa kun stod tilbage at komme overeens om de nærmere Omstændigheder ved denne Renonciation. Som en Folge heraf bestemte den danske og den svensk-norske General-Consul sig til at vende tilbage til Tanger, og den 20de fastsattes dertil, om Leiligheden skulde være gunstig. Men, da Vinden den Dag var contrair og Veiret uroligt, blev intet af Overtarten, hvorimod Chefen tilbød den svenske Commanderende at tage Fregatten Josephine paa Slæbetoug naar Veiret blev godt. Næste Dag var dette Tilfældet, hvorfor vi, efterat Generalconsulerne, Secretairerne m. Fl. havde embarqueret sig i deres respective Skibe, lettede, løb forud for Fregatten, fik to Bugseertouge ombord fra den, og Kl. 12½ gik vi an. Det gik rask ud af Bugten, men, da Koffen, der var ombord i Fregatten, bevægede os til at gaae temmelig langt uden om pearl rock, var det med Vanskelighed at vi arbejdede os op, imod den stærke Strøm i Strædet, inden vi igjen nærmede os Landet. Vinden var vestlig med laber Kuling. Ombord i Josephine loggedes stadig 5 à 5½. Maskinerne gjorde 16 à 17 Slag i Minuten. Kl. 7 passerede vi Tarifa. Herfra kunde vi sætte Seil; Fregatten tilsatte ogsaa efterhaanden Mersseil, Klyver og Mesan. Det var tæt Bidevind og næsten Stille. Under disse Omstændigheder loggedes i Fregatten 7 Mil; Maskinerne gjorde 19½ Slag; 2den Grads Expansion blev anvendt. Kl. 10 slap vi Fregatten, og ankrede tillige med den paa Tanger Bugten.

Det engelske Dampskib Flamer, der havde overført Mr. Hay, laa her ved vor Ankomst. Da Dampskibet paa Grund af dets faa Kanoner ikke saluterede, og det var en Nødvendighed ved An-

komsten til Tanger at salutere og retournere Saluter, saa var Briggen Mercurius bestemt til at følge os over til Tanger, og der afgive de Saluter som vedkom det danske Flag; men da nu Vinden var ugunstig, og Hella ikke kunde tage baade Fregatten og Briggen paa Slæbetoug, saa blev det nødvendigt at Mercurius blev tilbage, og at Dampstibet selv paatog sig Saluterne. Den 22de om Morgen gav Hella sin første Salut, den var paa 21 Skud og for det marokkaniske Flag.

Kl. 11 om Formiddag gik General-Consulerne og Mr. Hay iland, hver fra sit Skib, tilligemed Cheferne og endeel af Officiererne, under Saluter fra Byens Batterier og de 3 Skibe. Ved Strandbredden bleve de modtagne af alle de øvrige Nationers Consuler i fuld Galladrugt, og under et Gallerie tæt udenfor Byens Port sad Tangers Gouverneur, Ben-Nbu, for at byde dem Velkommen. Under Bedækning af en Gresvagt begave General-Consulerne sig derpaa til deres Huse, hvor de modtog Lykønskninger af deres Colleger.

Om Eftermiddagen saluterede saavel Hella som Fregatten med 21 Skud for det engelske, og med ligesaamange for det franske Flag, som Tak for den franske og engelske Regierings Assistance ved Negotiationerne. Vi stod paa den Dag ikke mindre end 123 Skud.

Den 28de Februar døde den engelske General-Consul Mr. Drummond Hay; hans Død opvakte almindelig Sorg i Byen, hvor han var afholdt og agtet af Alle. Hans Søn overtog strax hans Forretninger, og fik snart efter sin Udnævnelse som General-Consul sendt ud fra England. Den 1ste Marts blev Mr. Hays Liig bragt til Gibraltar af Dampstibet Flamer. Da den nyankomne franske Consul, Mr. Chateau, ønskede at gaae over til Gibraltar for at hente sin Familie, som han der havde efterladt, og Flamer behøvedes til at overføre Mr. Drummond Hays Liig, tilbød vor Chef at ville overføre Mr. Chateau, og, da samtidigen dermed hele Corps diplomatique ønskede at give den Afdødes Efterladte et Beviis paa sin Hviagtelse og Hengivenhed for den Hedenfarne, ved at gaae

over til Gibraltar og der deeltage i Sørgehoitdeligheden, saa tilbødes ligeledes disse Herrer Passage til Gibraltar og Retour til Tanager i Hekla.

Den 2den Marts om Morgenem barquerede vi Mr. Chateau og de øvrige Hrr. Consuler, og løb over med dem til Gibraltar, hvor vi ankrede udenfor new mole. Efterat vi alle havde været iland for at bivaane Begravelsen (under hvilken Hekla saavel som alle de andre Orlogsmænd paa Rheden havde Næerne i Kryds og Pit og skød Minutskud), løb vi tilbage til Tanager, hvor vi ankom samme Aften, uagtet det blæste en stiv torebet Mærseils-Kuling af Vesten Wind.

Den 6te Marts, under en torebet Mærseils-Kuling af V. N. V., stak den svenske Fregat Kiøden fra sig og gik under Seil ind ad Middelhavet, under Næstcommanderendes, Capt.-Lieut. Ehne-marcks, Commando. Den 7de kom Nordstjernen fra Cadix, og den 10de afgik Carlskrona, der havde ligget paa Bugten i nogle Dage, til Gibraltar. Veiret var i hele denne Maaned meget uroligt; især havde vi i Slutningen meget haardt Veir af S. V. N. V. og N.; den sidste Wind sætter meget høi Søe paa Tanager-Bugten. Hekla reed imidlertid bestandig meget mageligt, medens Nordstjernen ofte satte Bakken under.

Den 20de Marts afreiste Commandeur=Capt. Ulner, samt den danske og den svenske General=Consul, overland til Larache for at begynde de endelige Underhandlinger med Paschaen der, som af Keiseren var bemyndiget til at handle paa hans Vegne i vore Affairer. Den engelske Consul Mr. Hay og den franske Mons. Mauhuissin vare allerede afgaaede dertil Dagen iforveien.

Den 22de kom Josephine tilbage til Tanager Bugten efter et 14 Dages Kryds med meget uroligt Veir i Middelhavet. Den 23de afgik Nordstjernen vester efter for at vise sig for Larache, og samme Dag ankom Mercurius fra Malaga og Gibraltar; den havde havt meget haardt Veir og mistet endeel af sine Seil.

Den 24de sekkede vi og løb ned til Larache paa 6 Timer. Vi ankrede her ved Mundingen af Floden i S. t. D. omtrent 1½

Qvartmiil fra Byen paa 8 Favne Vand, Sandbund. Da Aften her er aldeles aaben for alle vestlige Vinde, laae vi bestandig med Ild under Riedlerne i de 4 Dage vi vare her, hvortil forbrugtes i det første Etmaal (ved tillige at brænde Afste og Slak om igien) omtrent 1 Ton Kul, og i hvert af de følgende, $1\frac{1}{2}$ à 2 Tons. Kun een gang om Dagen kunde vi sende Fartoi iland, nemlig medens det var høit Vand, og selv det var ikke uden Fare, paa Grund af den svære Brænding, der altid staaer over Barren. Naturligviis vare vi hver Dag, naar Fartøiet kom tilbage, i spændt Forventning, da vi bestandig haabede at høre om Tractatens Afslutning; men heraf blev der dengang Intet. Der frembød sig bestandig smaa Banffeligheder, og den 28de erklærede Paschaen for de engelske og franske Consuler, igiennem hvilke hele Negotiationen gik, at han først maatte affende en Courcer til Reiseren, for at indhente nye Forholdsordrer, og at Intet kunde foretages for dennes Tilbagekomst. Det blev derfor bestemt, at Hekla imidlertid skulde gaae til Gibraltar for at proviantere, medens D'Hrr. Plenipotentiairer skulde blive i Larache. Vi beklagede de ældre Mand, der i længere Tid skulde tage tilfælde med saa usle Bequemmeligheder som dem, der her kunde have. Om Eftermiddagen kom Chesen ombord, og 13 Minuter efter at der var givet Ordre til at fyre op, var Dampen oppe; vi lettede og stode nord i. Efter at have anlobet Tanger, for at landsætte den svenske General-Consul og den danske Consulat-Secretair, der vare fulgte med os fra Larache, ankom vi til Gibraltar den næste Formiddag. Et lille Uheld indtraf med Maskinen paa denne Reise, idet et af Cylinderlaagene fik en Revne. Det blev i Begyndelsen anseet for betydeligere, end det siden viste sig at være, og blev med Lethed afbiulpet under vort Ophold i Gibraltar. Mercurius, Scout, Flamer og en engelsk Brig, Fantom, af Symonds Tegning, laae i Havnen ved vor Ankomst.

Den 1ste April kom Fregatten Josephine ind paa Bugten efter at have vilst sig for Larache, og den 4de ankom Nordstjernen, begge for at proviantere.

Vi provianterede, fyldte Kul og Vand, og løb den 5te tilbage til Tanager.

Den 6te April om Morgenen fik vi den glædelige Efterretning, at Underhandlingerne med Paschaen vare sluttede, hvilket senere paa Dagen blev bekræftet af D'Hrt. Hay og Maubuisin, der paa mindre end 7 Timer vare redne fra Larache til Tanager. Dagen efter ankom den danske og den svenske General-Consul med deres Følge. Stipulationerne ved Tractaten vare naturligviis endnu en Hemmelighed; men flere af de fremmede Consuler yttrede, at de maatte efter Omstændighederne ansees for høist favorable for Danmark.

D'Hrt. Geheime-Legationsraad Carstensen og den svenske General-Consul Ehrenhoff, der begge skulde gjøre Reisen med os, kom ombord om Morgenen den 12te. Alle de fremmede Consuler kom ombord for at sige os Farvel, og det var en Affæde, jeg er overbevist om, gif de Fleste af os noget til Hierte. Vi havde i det forløbne Aar haft saamegen Leilighed til at paastionne disse Herrers venskabelige Sindelag imod os, at det nødvendigviis maatte gjøre os ondt at forlade dem, med den Tanke at vi muligviis aldrig skulde see dem oftere. Kl. 6½ lettede vi og løb over til Gibraltar. Commandeur-Capt. Ulner gif over med os, for igien at gaae ombord i Fregatten, der skulde gjøre en Tour ind i Middelhavet. Vi fik strax fyldt Kul i Kasserne, og toge desuden omtrent 14 Tons paa Dækket. Tidligt den næste Dag lettede vi, og stode for sidste Gang ud af Gibraltar-Bugten, efterladende Briggen Mercurius. Med laber Kuling af vestlig Vind kom vi Strædet ud, passerede om Middagen Cap Trafalgar, og den 14de om Morgenen Cap St. Vincent. Den 15de om Middagen passerede vi Berlingas med en Marsseils Kuling af N. og N. t. O., der henad Eftermiddagen tiltog til en Storm. Imod denne gjorde vi i de 24 Timer fra den 15de til den 16de MD. 15 Mil ret op i Vinden. Eren var meget høi. Maskinerne gjorde 9 til 12 Slag. 4de Grads Expansion blev anvendt. Skibet laa særdeles mageligt, men tog temmelig meget Vand over Baffen. Om Aftenen den 16de, da der ikke var Udsigt til bedre Veir, vare vi

af, tilfattede Stagfol og rebet Bredfol, og satte Cours efter Lisabon. Søen var meget hoi, men Hekla kendte fortæffeligt med omtrent 11 Miils Fart. Det var en temmelig haard Tour for Maskinerne, der undertiden bankede forskæffeligt, naar Søen løb fra Giulene, uagtet vi gik med høieste Expansion og Dampventilen mere end halvt lukket. Kl. 3 den næste Morgen passerede vi Berlingas' og Cap Corveira's Fyre; begge ere Blinkfyre med korte Blink, det Første hver 3die, det Sidste hver halve Minut. Vi fik Løts ved den lille By Cascaes tæt indenfor Lissabon rock, løb igiennem det smalle nordlige Lob mellem Fort St. Juliano og nordre Cashop Sand, holdt Bugio Fyrtaarn paa syndre Cashop om Styrbord, passerede tæt om det i ægte maurisk Stil byggede Belem-Taarn, og ankrede tværs for Byen paa 10 Favne Vand. Seiladsen op ad Tajo Floden er særdeles smuk, og Landet paa begge Sider bærer Præg af en hoi Grad af Kultur, og er stærkt bebygget. Den portugisiske Flaade laa for største Deelen i Nærheden af os; den bestaaer af 2 Linieskibe, 3 eller 4 Fregatter og endeel mindre Skibe.

Da vort Ophold i Lisabon var saa kort, saae jeg ikke meget af Byen, og kan altsaa kun tale om det almindelige Indtryk, som den, ved et meget flygtigt Blik, gior paa Betragteren, og efter dette er det en stor og smuk Stad, med brede, lige og smukt bebyggede Gader; Fortougene i mange af Hovedgaderne belagte med Asphalt; flere store og smukke Pladser og offentlige Haver; men temmelig smudsig, og i det Hele bærende kiendelige Spor af et maadeligt Politie. De mange store Gader forekom mig i Almindelighed meget tomme og uden livlig Færdsel. Udsigten over Omegnen paa begge Sider af Tajoen er i hoi Grad yndig, især seet fra den smukke St. Pietro's Hauge i den østlige Deel af Byen. Af Kirker og Capeller er der mange. Det lille røde Slot, Necessidade, i den vestlige Deel af Byen, hvori Dronningen boer, seer temmelig simpelt ud.

Den 19de April om Morgenen forlode vi Lisabon, og ankom, efter en meget heldig Reise over Bislaia Bugten og Canalen, til Southampton seent paa Aftenen den 23de. Uagtet der saasnart

muligt blev bestilt Kul til os, fik vi dog kun en Deel af disse den 25de, og, da det den 26de blæste saa haardt at Prammene havde Vanskelighed med at komme ud til os, bleve Kullene bragte ombord i en lille Bugseer-Dampbaad paa 80 Hestes Kraft, der det Meste af Dagen løb frem og tilbage imellem Landet og os. Dens Maskineri var indrettet til at bevæge Hjulene hver sin Vej, og det var i Sandhed en Fornøielse at see det lille Fartoi-manøvrere rundt omkring os. Under vort Ophold her, var vor Chef tilligemed Maskinmesteren en lille Tour i London, for at foranstalte os tilbragt et nyt Cylinderaag, og dette ankom paa Jernbanen om Aftenen den 26de, tilligemed forøgede Vægter til at hænge paa Sikkerheds-Ventilerne, hvorved Damptrykket omtrent vilde forøges med 1 Pd. pr. □ To.

Den 27de forlode vi Southampton, passerede Skagen den 31te tidlig om Morgenen, og ankom til Kiøbenhavn om Formiddagen den 1ste Mai, efterat vi ved Helsingør havde stoppet et Dieblif for at ilandsætte General-Consul Ehrenhoff. Dagen efter halede vi indensfor Bommen. Hans Majestæt Kongen havde den Naade at komme ombord og tilliendegive sin Tilfredshed med Expeditionen. Den 7de Mai blev Commandoen strøgen.

Om Passatvinde.

(Efter United service Journal. Juni 1815. „A word upon trade-winds.”)

Passatvinde (trade-winds) kalder Sømanden visse stadige Vinde, der blæse mellem Bende=Cirklerne eller i deres Nærhed, efterdi de særdeles fortne Seilads og Handel (trade). Man træffer dem i den aabne Sø paa begge Sider af Linien indtil 30° nordlig og sydlig Brede, om man end ofte kan træffe foranderlige Vinde indensfor den 28de i de østlige Gyne af Havet. Samme Navn gives ogsaa flere locale og periodiske Vinde, men den egentlige Benævnel-

Passater (trades) bruges fornemmelig om de Vinde, der bestandig blæse fra et og samme Hjørne af Compasset, af en eensartet og stadig Marsag. „De almindelige Passatvinde,“ siger Dampier, „blæse blot i Atlanterhavet, der stiller Afrika fra Amerika, i det østindiske Ocean og i det store Sydhav;“ (den ubestemte geographiske Benævnelse paa det stille Hav paa hans Tid).

Om end de Gamle studerede Meteorologie, og beskrev dens Phænomener, vare Passatvindene dem dog ubekjendte, ja lige til Columbus' Tid synes de endog at have været ubekjendte for den nyere Tids Somænd, da det lader til, Han har faaet sit første Kiendskab til dem under sit Ophold paa de canariske Øer. Columbus var en stor Jagttager, og man veed, at han, paa alle sine Reiser, paa det Nysigtigste holdt Bog over alt Mærkeligt der hændtes, idet han altid noterede hvad Vinden var og hvor langt han seilede med hver Vind især. — Fra hans Tid bleve Somændene fortrolige med Seiladsen paa Atlanterhavet og med Passaterne, og en Høreise med dem og en Tilbagereise ad de foranderlige Vindes Regioner blev snart en Hverdags-Begivenhed. Men Galileo findes at have været den Første der tænkte paa at angive Marsagen, Grunden til dette Phænomen; og ved at hylde det Copernicanske System antog han, at Passaterne havde deres Oprindelse i Jordens Omdreining om sin Axe, og i den Omstændighed at Atmosphæren, om den end deeltog i denne Bevægelse, ikke med lige Fart kunde følge de tætte Dele af vor Planet, og at der saaledes fremkom en Bevægelse i Luften, modsat Jordens Omdreining.

Man fandt strax i Begyndelsen et stærkt Beviis for Rigtigheden af Galileo's Hypothese i at Passaterne blot blæse i de lavere Bredder, hvor Jordens Overflade i sin Omdreining om Axen har en større Cirkel at giennemløbe i 24 Timer, og folgelig der maa bevæge sig med en større Grad af Hurtighed end under de høiere Bredder. Hans Mening blev desaaarsag almindelig antaget indtil 1686, da Capitain Halley udgav sin historical Account of Trade-Winds and Monsoons. Ved nysigtig Jagttagelse og Overveielse havde han nemlig opdaget forskellige Facta, der vare uforene-

lige med Galileos Grundføtning, iblandt hvilke de to fornemste vare, at der ikke blæste nogen Passat lige under Linien, og at Klarstiderne havde Indflydelse paa dem — hvilket ikke kunde have været Tilfældet, dersom hine Vinde havde haft deres eneste Grund i Klodens Omdreining.

Halley's Theorie støtter sig paa det velbegrundede Princip, at Vind blot er en Luftstrøm eller en Deel af vor Atmosphære der er i mere eller mindre hurtig Bevægelse, og at dennes fornemste Grund er en deelviis eller local Fortyndelse af Luften formedelst Varme. Det er klart, at Luften ved Varmen bliver specifik lettere, og i denne Tilstand maa stige iveiret; den mindre fortyndede eller koldere Luft farer nu ind paa hiins Plads for at gienoprette Ligevægten, og saaledes fremkommer den Luftstrømning der kaldes Vind. Dersom vor Klode var et eneste stort Hav, kunde vi ligefrem efter filosofiske Principer slutte os til Resultaterne: Luftstrømningen vilde da ganske naturligt følge Solens Løb. Men dette almindelige Resultat maa lade sig modificere paa hundrede Maader, naar vi tænke os Øer og Fastland paa dens Dei, af aldeles forstieilige Størrelser og Former, nogle flade, og andre uejvne og hiegede. Vindene kunne altsaa ikke vise sig saaledes som Tilfældet vilde have været ifald Jordens Overflade havde været eensformig, og om de endog et og andet Sted bevarede den Kraft og Retning, som det af Theorien skulde synes de borde have, da kan Saadant kun finde Sted paa store udstrakte Have. Disse Data ledede den sindrige Mr. Romme paa almindelige Reflexioner over Atmosphærens store Bevægelser — hvilke Bevægelser nemlig fremkomme ved Solens Tiltrækning og Varme. De Bevægelser, der fremkomme ved Tiltrækningen, ere liig Perturbationernes i den physiske Astronomie, og Mr. Romme finder saaledes først den Kraft hvorved et Luftatom trækkes til Solen; dernæst opløser han denne Kraft i tvende, een der stræber mod Jordens Centrum og en anden parallel med en Linie dragen fra Centrum til Solen; efter en anden Opløsning gaaer den ene Kraft til eller fra Centrum og den anden er tangentiel, hvilken sidste, der her kommer i Betragt-

ning, lettelig kan beregnes som varierende som $2 \sin \vartheta \cos \vartheta$, eller $\sin 2 \vartheta$, naar ved ϑ forstaaes Solens Afstand fra Stedets Zenith. Denne tangentielle Kraft opløser Mr. Romme igien i tvende Kræfter, een perpendicularer paa denne parallelle Linie, i hvilken Atmosmet er beliggende, og den anden i Retning af den parallelle Linie. Af de Udtryk, han derefter finder for disse Kræfter, kommer man let til det Resultat, at hvis Jorden dreier sig om sin Ase, maa Luftstrømme eller Vinde finde Sted fra Ost til Vest og henimod Equator, hvilke sidste da maae modificere de første, der antages at fremkomme ved de Kræfter der virke i Retningen af Linier parallelle med Equator.

Den Fortyndelse, der frembringes i Atmosfæren ved Solens tilsyneladende daglige Bevægelse, er uomtvistelig Marsag til Passatvindene, eftersom Heden, der derved opstaaer i Luften, er stærk nok til at frembringe denne Virkning i en Udstrækning af 60° Brede. I dette umaadelige Num, hvis enkelte Dele alle efterhaanden fremstilles for Solens Paavirkning, bliver den fortyndede Luft remplaceret af den koldere og tykkere Luft, som hviler over den Region der grædser til Passatvindenes, og denne Ombytning af Luft er Passatvinden. Etersom Forskiellen af de to Luftstrømmes Tæthed, der komme i Berørelse med hinanden, ikke er synderlig stor, er Vindens Kraft kun middelmaadig stærk. Ifald Vinden kunde bevæge sig med en Grad af Hurtighed lig Solens, vilde det blæse fra Nord paa Nord siden af de Steder, der ligger under Solens perpendicularaire Straaler, og fra Syd paa Sydsiden af saadanne Steder; men som Vindens Hastighed er uendelig mindre end Jordens Omdreiningens Hastighed, følger, at Vinden neppe har taget den Direction, den har faaet ved Luftfortyndelsen paa eet Punkt, inden den største Fortyndelses Punktet allerede har skiftet Plads, og er gaaet længer vesteri. Derved voies Vindens Direction mod den større Fortyndelses Punktet og Nordenvinden forvandles til en nordøstlig Vind, og Syden Vinden til en sydøstlig Vind. Lægger man derefter Mærke til, at denne Proces i Atmosfæren uilsom udstrækker sig mod Vest, hvor den ikke afbrydes af hoitliggende

Land, saa indsees let, hvorledes den uilsomme Fortyndelsesproces vestefter uformærkt maa have endnu større Indflydelse paa Vindens Retning; og deraf kommer det, at, i de vestlige Egne af Oceanet og saaledes nær ved Equator, Passatvindene blæse næsten ret østerfra.

Baade hvad Direction og Begrændsning angaaer, bøier Passatvindene sig mod Solen eller mod den største Fortyndelses Punkt; det vil sige, at, naar Solen er nær ved den nordlige Bencircel eller vender tilbage fra den, efter at have opvarmet den nordlige Halvkugle, viger Sydøst=Passaten længer af fra Østpunktet end i den modsatte Aarstid, og blæser med Kraft mod den største Fortyndelses Punkt, og dens Grændse rækker mod Nord op mod Equator, ja paa sine Steder endog op over samme. Paa samme Tid bøier Nordøst=Passaten sig nærmere mod Østpunktet end i den modsatte Aarstid, men blæser med mindre Kraft, og trækker sine sydlige Grændser tilbage flere Grader, undertiden inden fiorten eller femten Grader Norden for Linien. I den modsatte Aarstid derimod, naar den sydlige Halvkugle er stærkt opvarmet af Solen, blæser Nordøst=Passaten stærkere, bøier mere af fra Østpunktet, og nærmer sig mere Equator; paa samme Tid formindskes Sydøst=Passatens Kraft betydelig ved Solens Indflydelse og nærmer sig Østpunktet. I begge Tilfælde maa man erindre, at Landet, eller snarere dets Temperatur, udviser større eller mindre Indflydelse, alt efter Solens Indvirkning paa de forskellige Aarstider. Disse Indvirkninger ere blevne noie bemærkede, saa at man har kunnet nogenlunde bestemme Grændserne selv for et saa forbigaaende og egensindigt Element som Passaterne. Nord for Equator blæse de i de østlige Egne af Oceanet fra Nordøst, sielden fra Øst til Øst Nord Øst, eller fra Nord til Nord Nord Øst. Som de skride længer vester blive de mere østlige, og blæse ofte fra ret Østen, undertiden fra Sydøst, men ialmindelighed en eller to Streger Nordøst. Syd for Equator blæse Passaterne i de østlige Egne af Oceanet fra Sydøst og sædvanlig mellem Sydøst og Øst, men de bøie sig da ogsaa mere mod ret Østen, naar de naae den vestlige Deel af

Oceanet. Man træffer dem ikke i Nærheden af Continentet, fra hvilket de hyppig ere skilte ved en Strækning Sør, i hvilken der hersker enten periodiske eller foranderlige Vinde; og Passaterne træffes saaledes kun naar man er vel fra Land ude paa det aabne Hav. Vinden blæser med ringere Styrke og Stadighed i den østlige end i den vestlige Deel af Oceanet; ogsaa er den stærkere og stadigere paa den Halvkugle hvor Solen ikke er, end paa den, der er udsat for dens lodrette Straaler; dog er Passaten paa denne mere østlig end paa hiin. Den Region, i hvilken Passaten forekommer, udmærker sig ved en fast, stadig Klarhed og et næsten stadigt smukt Veir. Omendskiøndt den nordlige og sydlige Halvkugles Passater blæse imod hinanden i en skraa Retning, støde de dog i Almindelighed ikke sammen, men en Strækning af Havet er imellem, hvor det for det Meste er Havblis, skiondt man der dog ogsaa kan træffe paa foranderlige lette Luftninger for det Meste vesterfra. Denne Mellem-Region udmærker sig ved tyk taaget Luft og kortvarige hyppige Regnstyl med Torden og Lynild.

Enhver, der har været i Passaterne, maa tidt og ofte have bemærket hvorlunde Skyerne i Luftens høiere Regioner gaae i en modsat Retning af Vinden nedenunder. Denne Besynderlighed gjør Halley saaledes Rede for. Naar Luften ved Æquator og Bendecirklerne, som Solen nærmer sig, fortyndes af Varmen og trykkes af den koldere Luft, stiger den iveiret, breder sig ud nedenfor og danner en Luftstrømning modsat den koldere Lufts nordensfra, saa at en nordøst Vind nedenfor bliver ledsaget af en Syd=Øst Vind ovenfor, og omvendt. I Overeensstemmelse med dette statiske Princip hæver den opvarmede og fortyndede Luft sig op over den tættere Deel af Atmosphæren, og naar den har hævet sig op til en vis Høide over Jordens Overflade fortættes den af Kulden, men, ikke istand til at vende tilbage til sit gamle Sted, der er bleven indtaget af en endnu koldere Luft andetstedsfra, strømmer den mod Polerne eller snarere til de Steder der have suppleret de fortyndede Steder med Luft; og stedsse kræve Polaregnene ny Luft for at remplacere den opvarmede og meget fortyndede Luft der er

steget iveiret i den hede Zone. Denne Udvidelse af den øvre Luft tager en Retning modsat Passaternes, nemlig mod Nordvest, fra hvilken Kant for største Delen den Luft er bleven hentet der optog dens Plads paa Passaternes Bane, og saaledes træffer man altsaa to Luftstrømninger indenfor Passaternes Grændselinier, af hvilke den lavere gaaer mod Sydvest, Nord for Equator, og mod Nordvest, Syd for samme, og den øvre i den modsatte Retning.

Passatvindene træffer man som sagt kun paa Havet, men i visse Landstrækninger mellem Bendecirklerne eller i Nærheden af dem blæse regelmæssige og stadige østlige Vinde, der maae skylde samme Marsag deres Oprindelse. Disse Vinde forekomme alene paa udstrakte Flader, hvor Intet kan forandre eller bryde deres Styrke eller deres Retning, thi hvor Vinden kommer i Berørelse med høie Landstrækninger vorder dens regelmæssige Fortgang hæmmet. Men Oceanet er dog inidlertid deres egentlige Tumleplads.

Blandt hine ovenomtalte udstrakte Landflader ere de fornemste: den vestlige Deel af den store Sahara, den store Slette, som Dronocofloden giennemløber, og de uhyre Sletter, Amazonfloden vander. Alle disse Landstrækninger stode til de Dele af Atlanterhavet hvor ialmindelighed Passatvinde regelmæssig blæse hele Aaret rundt, men alligevel komme dog Oceanets Passater og Sletternes Landvinde ikke i Berøring med hinanden. De ere skilte ad ved Strækninger af Havet, paa hvilke andre Vinde herske, langs med det faste Land, hvilke Strækninger ere af forskjellig Brede fra en ganske Ubetydelighed til henimod hundrede engelske Mile. Det er tydeligt at de østlige Vindes Continuitet bliver afbrudt ved Forskielligheden af den Lufts Temperatur der hviler paa Havet og paa Landet; hvilken Forskiellighed varierer med Aarstiderne. Ved Solens største sydlige Declination i December og Januar strække de nordlige Grændser af Nordøst Passaten paa Atlanterhavet sig indtil 25° nordlig Brede, medens de i den modsatte Aarstid, nemlig fra Juni til September, naae omtrentlig til den 32° nordlig Brede; og her har man da en Strækning af Havet, 7 Bredegrader i Vidde, som afverlende er undergivet Passaters og foranderlige

Vindes Herredømme, og nærlig i Midten af denne Strækning ligge de canariske Der, hvilke saaledes ligge under Passater de 6 Maaneder, og udenfor dem den øvrige Tid af Aaret. Man kender der paa Derne noiagtig den Regelmæssighed hvormed Passatvinden gaaer nordpaa med Solens Fremstridt paa den nordlige Halvkugle og ligeledes gaaer tilbage, naar Solen passerer Æquator paa sin Tilbagegang til den sydlige Halvkugle, og man iagttager, at Sydvestvinden, der altid blæser i Atmosfærens øvre Regioner ovenover Passaterne, aldrig viser sig sydlig, som kan bevises af dens Retning, men mærkes først paa Madera, hvorfra den efterhaanden naaer til Teneriffa og de andre Canariske Der. Som denne Sydvest-Vind avancerer fra Nord til Syd, daler den gradeviis fra de øvre til de lavere Regioner ned til Jordens Overflade. Dette finder Sted paa Teneriffa i October Maaned, da man kan mærke Sydvest-Vinden paa alle Bierge der ere 6000 Fod høie; men der hengaaer ialmindelighed een, undertiden flere Uger, inden Sydvest-Vinden daler ned til Vandlinien.

Der er ofte et Mellemrum af Stille mellem Passaterne og de modsatte Vinde under høie Bredegrader. Men dette er imidlertid ei altid Tilfældet; thi dersom Passatvindenes Grændselinier ere meget østlige, skifte de hyppigt gradeviis uden sligt Mellemrum. Der er ialmindelighed ogsaa en vis Tid Stille imellem to Vinde, der blæse i modsat Retning, som imellem Passatvinden og Vestvinden paa den afrikanske Kyst. Paa Grændselinierne af Passaterne er Havblis (dead calm) ialmindelighed Præcludiet til en Storm, og borde egentlig altid ansees som saadant: thi det er en bekendt Sag, at Confluxen af Passater og foranderlige Vinde i de tropiske Egne er Marsagen til Stille og Storm. Men det er ingenlunde nogen let meteorologisk Opgave at efterspore disse Marsager og Virkninger igiennem deres utallige Forstielligheder; og de verlende Passater have Krav paa Sømandens nøieste Eftergrundskning.

Luquillo Bierget paa Portorico bestaget af danske Sø-Officierer.

(Af en privat Meddelelse fra Capt. Lieut. C. van Dokum.)

Om Aftenen den 30te April 1845 løb vi med Briggen St. Croix ind til Farardo. Her foresandt vi den spanske Orlogsskonnert Isabel Secunda, Capt. Don Pio de Pazos. Af Generalcapitainen havde han modtaget Ordre at ligge i Farardo til Briggens Disposition, og fremfor Alt paa enhver Maade at lette os Opstigningen til el Yague de Luquillo, et Foretagende, om hvilket jeg under et tidligere Ophold i St. Juan havde underholdt mig med Generalcapitainen, og som i høi Grad syntes at tiltrække sig hans Interesse.

Alt var ved vor Ankomst til Farardo beredt til denne Tour. Hele Egnens Opmærksomhed var henvendt paa dette usædvanlige Foretagende. Alcalderne vare tilsagte til at have Heste, Førene, Logis ic. i Beredskab. Den 2den Mai afgik Caravanen fra Farardo: Capitain de Pazos, 2 af hans Officierer, jeg selv, Lieutn. Paludan og Briggens Læge, nogle Matroser for at pæse paa Bagage, Instrumenter m. m., Veivisere, Drivere o. s. v. Første Dag naaede vi ikke længer end til Luquillo, hvor vi bleve indlogerede i Bal- og Comodiehuset, hvis Meublement bestod i 7 tomme Festsenge, og Intet videre. Næste Dag vilde vi, Generalcapitainens Befalinger uagtet, ikke have faaet Heste, dersom ikke de Pazos havde taget sig kraftigt af Sagen. Om Aftenen naaede vi Molino de los Nameyes, og herfra begyndte den følgende Dag, d. 4de, Opstigningen ad Bierget. Snart maatte Hestene forlades, og det var næsten vidunderligt at de dog forte os saa langt. Derpaa ophørte al Vei og Sti, og ad Veie, der bleve udhuggede igiennem Skovene med Ore og Kniv, gik det fremest til Kl. 4, da man maatte begynde at tænke paa Natten. Der blev nu rejst en Hytte, som tækkedes med Palmblade; den yderst fugtige Jordbund, en Følge af næsten bestandig Regn, blev dækket med Løv, og her gik Selskabet til Hvile, omtrent et Dvartees Vandring fra det høieste Punkt.

Man kan tænke sig vor Græmmelse, da den næste Dag begyndte med Regnveir, som uden noget Dieblis Klaren eller Dophold vedblev den hele Dag. Vi maatte imidlertid væbne os med Taalmodighed, i Haab om gunstigere Veir den næste Dag, og virkeligen syntes det et Dieblis d. 6te Mai imod Middag, som om det vilde klare. Vi begave os strax op til Toppen af el yangue. Theodoliten blev opsat, og med Spænding og Angstelse ventede vi paa at faae Horizonten at see. Forgæves. Timer hengil; det tyknede til igjen, og atter denne Dag blev det saaledes umuligt at opnaae Maalet for vor Reise. Vi havde den Ugræffelse at see Solen skinne i Dalene rundt omkring os; selv stode vi i Saage; ikke engang Pynterne af Kysten vare synlige.

I 3 Dage havde vi været i samme vaade Klæder. Allerede den foregaaende Dag havde Løgen forladt os, da han ikke troede sig istand til at udholde et længere Dophold i disse fugtigkolde Regioner. Brodsforraadet var sluppet; i 3 Dage havde vi ikke nydt andet Varmt end Kaffe og varmt Ol. Frygtende for Selskabets Sundhed, og uden Udsigt til klart Veir de kommende Dage, ifølge vore Føreres Mening, da Nymaane netop den 6te om Morgenen var indtraadt, maatte jeg med Sorg bekvemme mig til at følge det almindelige Ønske at vende tilbage. Hele Tilbageveien til Molino maatte vi gaa tilfods; 5—6 Timers saa forceret Marsch, som de mærkværdige Veie vilde tillade. Næste Morgen fik vi atter Heste, og om Aftenen den 7de var jeg tilbage til Briggen.

At denne Tour var besværlig er vist. Hadde vi blot haft en Times Klaren i de to Døgn, vi tilbragte paa Toppen, vilde den imidlertid have været en af de interessanteste Toure i mit Liv.

Get er imidlertid vundet. Veien igiennem Skovene eksisterer. Hytten paa Toppen vil staae i nogle Aar, og ved den vundne Erfaring vil en lignende Tour i Fremtiden kunne gøres mageligen i 3 Dage.

Den Belvillie og Forekommenhed som Generalcapitainen*)

*) Saavidt vides er det Grev Mirasol, der for Tiden er Generalcapitain paa Portorice. Udg.

havde lagt for Dagen i sine Ordre, fortiener min høieste Paa-
 skønnelse. Førere, Følk til at hugge ud igiennem Skovene, til at
 rødde Toppen af Bierget — Alt var paa rede Haand, og ikke
 alene Udgifterne herved, men Selskabets Underhold blev ifølge hans
 Ordre baaret af Hds. Majestæts Kasse, og udredet af Toldkassen
 i Farardo.

Berigtigelse.

S Artikklen „Om Interpolation“ i dette Archivs 14de Hefte, har
 jeg Side 131 sagt: „Prof. Encke har, i Berliner Astronomisches
 Jahrbuch, ved Solens Declination for hver Middag givet Log. af
 Declinationens Forandring fra den foregaaende til den efterfølgende
 Dags Middag.“ Omendstiondt jeg ikke troer, at der i disse Ord
 ligger den Betydning, at Prof. Encke har været den Første, som
 har angivet denne Log., saa har jeg dog erfaret, at de ere blevne
 saaledes forstaaede, og jeg skal derfor tydeliggjøre min Mening der-
 hen, at jeg, uden at forglemme, at Conferentsraad Schumacher var
 den som først gav denne Log. (i Hülfsstafeln für 1821), kun har
 villet opgibe en saadan Logarithmes Tilværelse og paa hvilket
 Sted den nu findes.

Seidelin.

Efterretninger for Søfarende.

Sarlige Skær for Sydsøfarere imellem 31° og 32°
 Sydbrede.

Der berettes i en amerikansk Avis, at der i Nærheden af Cur-
 tis Islands (N. N. D. for Ny-Seeland) skal være opdaget nogle
 hidtil ubekjendte Skær, som ligge i Strøget for de Skibe der ere

paa Hvalfangst i Sydhavet. Den ene Klippe ligger i Parallelen af $31^{\circ} 14'$ paa $178^{\circ} 3'$ V. L. og i D. N. D. paa Compasfæt, 85 Qvartmiil fra „Franch-Rock“ (French?). Der siges, at der skal kun være 12 Fod Vand paa den. Brændinger saaes ikke.

Den anden Klippe ligger paa $31^{\circ} 13'$ Br. 179° Længde i V. N. V., 10 Qvartmiil fra „Franch-Rock“. Den ligger i Vandstørpen, og Vandet bryder svært paa den.

Den tredie Klippe opdagedes paa $31^{\circ} 29'$ Br. $178^{\circ} 28'$ L., i Vest, omtrent 133 Qvartmiil fra „Franch-Rock“, og Vandet bryder ogsaa svært paa den i uroligt Veir.

(Efter Hd. Tid. Nr. 95. 1844.)

(Meddelelsen i Handelsstidenden er noget utydelig, idet det der hedder: peilende D. N. D. for Franch-Rock, . . . peilende V. N. B. fra Fr. N., peilende V. fra Fr. N.“ — formodentlig efter „bearing &c from F. R.“, hvilket for de to sidste Peilinger efter Hd. Tids. Oversættelse giver den modsatte Direction.)

Sorandring ved Fyrene ved Brusterort.

Fyrene ved Brusterort (imellem Pillau og Memel) have erholdt en forbedret Indretning, ifølge hvilken de dannes af tvende stadige Lys, som have samme Beliggenhed og samme Hvide som de tidligere, men som nu hvert for sig vil være synligt ved klart Veir i $2\frac{1}{2}$ Miils Afstand, fra V. t. N. igiennem Nord og til N. N. D.

(Hd. Tid. Nr. 115. 1844.)

Sandbanker ved Indlobet til Havre.

Paa Nheden ved Havre har der dannet sig en Sandbanke af temmelig stor Udstrækning i Retningen S. 33° V. retvisende for den sydsørlige Dæmning, omtrent $1\frac{1}{2}$ Qvartmiils Afstand (2700 Metre). Den bestaaer af haardt Sand, og har ujevn Dybde. Peilingerne fra Banken (?) ere: Frants 1stes Taarn en Haandsbred dækket af den sydlige Dæmnings Slusehoved, i N. D. Slotet d'Orcher, dækket af den sydlige Deel af Skoven bois des Neiges, i Øst.

Denne Sandbanke kan være farlig for indkommende Skibe,

naar de ikke holde sig vesten for Havnedæmningen, eller de forfeile Indlobet, ligesom det maa bemærkes, at den aldeles spærre den Nende, som paa Mr. de Gaules Kaart (1788) angives at føre til Passage du Hoc.

Endvidere er opdaget en ny Grund i S. $9\frac{1}{2}^{\circ}$ N. (rett.) for Fyrtaarnet paa den nordvestlige Havnedæmning, omtrent 1 Qvartmiils Afstand. Den strækker sig fra N. D. til S. N. i 600 Fods Længde og med en Brede af omtrent 180 Fod. Med Ebben ligger den næsten tør.

(Sb. Id. Nr. 123 og 127. 1844.)

Syre og Boyer i St. Lawrence Floden.

Paa South Pillow er opført et Fyrtaarn, hvis Fyr er omdreieude med $1\frac{1}{2}$ Minuts Mellemrum.

Paa Vest-Enden af Biquet-Island er oprettet et omdreieude Fyr af første Klasse. Taarnet er 70 Fod høit, Lanternen 130 Fod over Vandet. Tiden imellem Blinkene er 2 Minuter. En Kanon staaer ved Fyrtaarnet, med hvilken gøres Skud hver Time i tyft Veir og Sneefog.

Løbet imellem Beaujeus Banke og Crane-Island er afmærket ved Boier, nemlig en hvid Boie ved Sydsiden af Crane-Island paa $3\frac{1}{2}$ Favne Vand med Springtids Lavvande. Den ligger i D. $\frac{1}{2}$ S. fra den sorte Boie paa Sydost-Enden af Beaujeus Banke. En anden hvid Boie er udlagt paa Sydrenden af Gocse-Island Grunden, paa 4 Favne Vand; Løbet imellem disse Boier og den omnævnte sorte Boie er imellem 2 og 3 Rabbellængder bredt og har $4\frac{1}{2}$ Favnes Dybde med laveste Vandstand.

(Sb. Id. Nr. 127. 1844.)

Nyt Somærke i Tromsøfunds.

Paa Skæret Bonden, ved den østre Indseiling til Tromsøfunds ved Årendal, er opført et Mærke, der, seet fra Søen, har Figur som en affortet Kugle (Kegle?). Det er guult anstrøget, 14 Fod høit, 8 Fod i Diameter, og kan sees $1\frac{1}{2}$ à 2 Mile bort.

(Sb. Id. Nr. 137. 1844.)

Syr paa St. Thomas, Vestindien.

I Henhold til Beretningen Pag. 112 tilføies her det Nærmere om dette Fyr, af Goubernementets Bekiendtgjørelse dateret 18de Juli 1844.

Taarnet er opført paa Mühlensfeldts Batterie ved den østlige Pynt af Indlobet til Havnen. Hviden er 92 Fod dansk over Bandet. Lanteren har mod Søen røde Glasruder, hvorved Skinet bliver rødt og saaledes kiendeligt fra andre Lys i Byen.

For at gaae fri vesten om „Trianglerne“ bringes Fyrtaarnets østligste Hiørne overøet med Sydvest-Hiørnet af et nordensfor liggende hvidtmalet Kogehuus i N. t. V. $\frac{1}{2}$ V., hvilket Landmærke er det nærmeste man maa komme Trianglerne, som vil være henved 1 Kabellængde tværs. Følgelig jo mere Kogehuset er dækket af Taarnet, desto mere er man fri af de nævnte Skier. Om Natten vil, i klart Veir, Kogehuset, som kun er 67 Fod nordensfor Taarnet, sikkert kunne sees ved Lampens Gienstin.

Paa samme Tid vil et paa Kongebærftet i Byen (tæt vesten for Christiansfort) anbragt Lampefyrt med rødt Glas imod Indlobet til Havnen kunne sees frit eller vesten for Mühlensfeldts Pynt, og man kan da strax lube op og styre for Havnen.

Prinds Ruperts Klipper midt i Indlobet holdes bestandig hvidtansstrøgne, og kunne derved tydeligt sees om Natten.

Nye Sø-Mærker i den Sinfte Bugt.

Paa Sydkysten, i Goubernementet St. Petersborg er paa Schepelers Bierget opført et Pyramidalmærke med to korsviis stillede Plader paa Toppen; det er malet hvidt, med Pladerne sorte; Hviden over Grunden er 45 Fod og over Bandet 171 Fod. Den omtrentlige Beliggenhed er 59° 58' Br. 29° 9' Øst Længde.

Paa en af de nordlige Pynter af Den Løwen-Sari, Goubernementet Wyburg, er opført et Trætaarn i Form af en firkantet Pyramide med en Jernskoi paa Spidsen. Siderne imod N. O. og N. V. ere malede hvide, de to andre Sider røde, Taget sort.

Hviden over Grunden er 80 Fod, over Vandfladen 88 Fod. Belliggenheden $60^{\circ} 2'$ Br. $27^{\circ} 51'$ Lgd.

Paa Landtungen, som forbinder Derne Løwen=Sari og Sico=Sari, er opført et skioiddannet Mærke, 28 Fod høit over Grunden, 35 Fod over Havfladen. Skioidet er 25 Fod langt og 8 Fod bredt, fortalet med en hvid Ring paa Nordsiden.

(Hd. Td. Nr. 157. 1844.)

Regler for de Danskes Dampskibe samt Seilskibe.

- 1) Dampskibe, der møde hinanden, skulle itide begge dreie til Styrbord (lægge Noret Bagbord).
- 2) Dampskibe skulle altid vige for Seilskibe, der seile ved Binden.
- 3) Numskioods gaaende Seilskibe skulle, naar de møde et Dampskib, vige til Styrbord ligesaavel som Dampskibet, altsaa begge lægge Noret Bagbord.
- 4) Ethvert Dampskib skal om Natten altid føre en Lanterne med klart Lys paa Forkanten af hver af Hiulkasserne samt paa Toppen af Fokkemasten, enten Veiret er sigtbart eller ikke.
- 5) Naar et Seilskib om Natten faaer et Dampskib i Sigte, og troer at dets Cours vil bringe dem nær hinanden, skal Seilskibet vise en Lanterne, indtil de ere hinanden passerede.
- 6) Komme to Dampskibe imod hinanden hvor Farvandet er snevert, skal det Skib, som igiennem det Snevre af Løbet vil have at styre en Cours der er imellem Øst, Syd og indtil Vest inclusive, eller, dersom det er paa en Flod, det Skib, der gaaer imod Strømmen, holde sig udenfor Snebringen eller vige tilbage derfra, indtil det andet Skib er passeret.
- 7) Skeer Ankomsten til et saadant Farvand i Mørke eller Taage, saa at Løbet ikke kan oversees, bør Dampskibet, før det løber ind, give sin Ankomst tilkiende ved Blaalyd eller Kanonskud.
- 8) I stærk Taage skal Dampskibet gaae med formindsket Fart, ringe med Skibskloffen, og holde skarpt Udfig.

(Forkortet efter Hd. Td. Nr. 97. 1844.)

Havnefyr ved Dunkerken.

Fyret paa Taarnet paa Heuguenar indenfor Havnen ved Dunkerken, som har været nedlagt et Par Aar, er den 1ste Januar 1845 atter oprettet. Havnen ved Dunkerken vil saaledes være kiendelig ved 3 Fyr, nemlig: et stort Fyr ved Fortet Misban med Formørkelses hver anden Minut; et lidet stadigt Fyr paa Pynten af den vestlige Havnedæmning, og det forstnævnte stadige nye Fyr paa Taarnet Heuguenar.

(Sb. Bd. Nr. 1. 1845)

Nye Fyr paa Corsika.

Paa Punta Revellata ved Calvi-Bugten er opført et Fyrtaarn, hvis Fyr tændtes 1ste December 1844. Det er et stadigt Fyr af 1ste Klasse; Lanternens Hvide over Vandet 278 Fod dansk.

Paa den store De Sanginaire ved Indløbet til Ajaccio-Bugten er opført et Blinkfyr, som hver 4de Minut giver et Blink med korte Formørkelses før og efter. Hviden over Vandet er 310 danske Fod.

Paa Bierget Pertusato, Sydøst for Bonifacio er ligeledes oprettet et Blinkfyr, med en Minuts Mellemrum. Hviden som det sidstnævnte Fyrs.

(Sb. Bd. Nr. 9. 1845.)

Paa Pynten Chiappa, paa Sydsiden af Indseilingen til Portovecchio-Bugten, er oprettet et Blinkfyr, som giver Blink hver 4de Minut med korte Formørkelses før og efter. Hviden over Vandet er 210 danske Fod.

Endvidere ville ved Bonifacio-Strædets Mundinges blive opført 2 nye Fyre paa Nordkysten af Sardinien, nemlig et Fyr ved Testa, i Strædets vestlige Indløb. Det er af 3die Klasse, og dets hvide Lys afbrydes hver 3die Minut af røde Glimt med korte Formørkelses før og efter. Hviden omtrent 212 Fod. Det andet er paa Nordvestpynten af Den Razzoli ved det østre Indløb. Det er et stadigt Fyr af 2den Klasse. Hviden omtrent 260 danske Fod.

(Sb. Bd. Nr. 15. 1845.)

Favnesfyr ved Slipshavn, Storebælt.

Paa Volden ved Slipshavns Batterie, nærmest Slipsodde, blev i Mai Maaned d. N. tændt et Favnesfyr, der bestaaer af en Lygte med Sideralkreverberer, omtrent 19 Fod over Vandet. Det vil være synligt fra S. $\frac{1}{2}$ S. frit af Knudshoved, rundt igiennem Syd og Vest i Nyborg Fiord til omtrent N. t. D. $\frac{1}{2}$ D.

(Sb. Bd. Nr. 49.)

Fyrskib i Simonds-Bay, Cap.

I Simonds-Bay, ved Cap det gode Haab, er udlagt et Fyrskib, som er rødt malet, og fører et omdreieende Fyr i en Hvide af omtrent 36 Fod over Vandet. Det ligger i Nærheden af Roman-Rock paa $7\frac{1}{2}$ Favne Vand. Om Dagen vises, saasnart en Seiler er i Sigte, et rødt Flag eller maastee en Kugle.

Anviisning for Indseilingen er: Naar et Skib har passeret Cap Godthaab vesterfra, vil det ovennævnte Fyr aabne sig klart af Miller-Point i N. t. D., og dersom man da vil arbejde sig op til Fals-Bay imellem Whittle-Rock og den vestlige Kyst, maa Fyret ikke bringes vestligere end N. t. V. $\frac{1}{4}$ V., indtil man er vel oppe under Hoilandet ved Miller-Point og selvfølgelig nordenfor Whittle; heller ikke bør man, for Klipperne ved den vestlige Kyst, faae Fyret østligere end Nord.

Vil Skibet krydse sig op til Østfiden af Whittle, maa Fyret ikke bringes nordligere end N. N. V. $\frac{1}{2}$ V. for at undgaae hiin Klippe, og heller ikke vestligere end N. V. t. V. $\frac{1}{2}$ V. for at give tilstrækkeligt Dreierum mod Seal-Island og Grunden ved denne Ø. Hvilket af disse Løb et Skib vælger, bør det kun gjøre smaa Slag, indtil det er vis paa at være Fyret paa 5 Qvartmiil nær. Med en aaben Vind kan Fyret bringes til at være N. t. V., hvilket vil føre klar af Whittle, og denne Cours bør beholdes til man er Fyret paa en Qvartmiil nær. Fyret maa da holdes vel aabent paa Bagbords Boug, saa at man passerer det i ikke mindre end en halv Qvartmiils Afstand. Naar man har Fyret i S. S. V. styrer man ind Vester, til Ankerpladsen, og ankrer paa 14

til 10 Favne Vand efter Veirets Bestaffenhed. Kommer man østerfra rundt om Cap Hanglip, vil det bemærkes, at Whittle ligger paa det nærmeste i lige Linie imellem dette Forbjerg og Fyret; dersom Vinden altsaa er god, kan man bringe Fyret i N. V. t. N., og styre efter det.

Disse Instrurer gjælde dem der ikke ere kiendte i Simonds-Bay. De, som kiende Lobet imellem Romanrock og Noahs Ark, ville sandsynligviis benytte det om Dagen; men paa Grund af Phoenix Klippens Beliggenhed og Lobets Sneverhed, borde alle Skibe om Natten passere østen om Fyrskibet, og dreie til nordenom samme.

(Hb. Id. Nr. 57.)

Sø-Mærke i Torres-Strædet og Australien.

Paa Raine-Island er opført et Sømærke af cirkelrund Form (formodentlig menes et cylindrisk Taarn) af 30 Fods Diameter ved Grunden og 27 Fods i Toppen, Hviden 64 Fod. Ved Lavvande er det omtrent 75 Fod over Vandet. Det er malet med afvekslende røde og hvide Striber, og kan i klart Veir sees fra Dækket paa 8—9 Qvartmiles Afstand.

Raine-Island ligger i Midten af en omtrent 8 Qvartmile bred Nabning i det ydre Barrier-Rev, hvor ingen Bund findes med 125 Favne lige tæt op til Den, der er en lav og smal Coralklippe af omtrent 800 Alens Længde. Skjøndt den mangler Vand, har den dog en smudsiggrøn Vegetation, medens Pandora-Islet, som ligger 8 Qvartmile nordligere, paa 11° 27' Syd Brede, er en nøgen Sandbante.

De yderste Punkter af de Rev, der danne ovennævnte Nabning, peiles fra Sømærket i N. N. O. $\frac{1}{2}$ D. og S. S. O. $\frac{3}{4}$ D. paa Compasset. Tiden for Høivande er Kl. 10, og Vandet stiger 10 Fod med ordinair Flodtid, som undertiden løber med 2 Miils Fart. Floden kommer ind østerfra, og løber sædvanlig med 1 Miils Fart nord hen eller i Læ, langs Revet. Miisviisningen er 4 $\frac{1}{2}$ ° Øst.

Naar et Skib kommer sydfra, og vil passere Barrier-Rev ved

Maine-Island, maa det være meget sikker paa sin Brede, og naar det løber ind vesterhen imod Nebet, maa det, for den nordlige Strøms Skyld, sætte sin Cours saaledes, at det har Sømærket vel inde paa Styrbord's Boug. Naar man har Mærket klart i Sigte, vil Den snart sees, og kan da passeres paa hvilken Side man vil, da begge Løb ere $2\frac{1}{2}$ Qvartmiil brede. Det sydlige Løb vil være det bedste, men man maa da vogte sig for et Neb som strækker sig en god Qvartmiil ud fra Sydøst-Enden af Den.

Naar Den er passeret, vil en S. V. t. V. $\frac{1}{2}$ V. Cours lede igiennem en bred Nabning i den anden Linie af Neb, og Hardy-Derne ville da snart sees, da de kun sigge 40 Qvartmiil fra Maine-Island. Dog vil man have at passere nogle adspredte Coralklipper, efter hvilke der maa holdes godt Udtig, og det anbefales alle Skibe, som skulle gaae vesterpaa imellem disse Klipper, at gjøre det om Morgenen, forinden Solen passerer Meridianen, eftersom Klipperne da tydeligt kunne sees fra Toppen eller Fokke-
raaen, hvor man bør have sat gode Udtigsmænd.

(Pr. T. Nr. 59.)

Tye Vagere i Kattegattet.

1. For Syd-Enden af Hasteensgrunden er lagt en Vager med sribet Stage og rød Ballon. Den staaer paa $5\frac{1}{2}$ Favne Vand omtrent 2500 Alen S. t. V. fra Midten af den midterste Plade, hvor der kun er $5\frac{1}{2}$ Fod Vand.

2. For Nordvest-Hagen af Siellands Rev er lagt en Vager med hvid Stage og 2 Koste paa 29 Fod Vand, omtrent 3500 Alen i N. $\frac{3}{4}$ V. fra den tørre Non, i Linien fra Vestkanten af den tørre Non til Østkanten af Gnibens hvide Land.

For at gaae fri af Nordøst Hagen af Siellands Rev, maa man vesterfra ei styre hoiere end Øst fra Vageren, til Veirhøi trækker sig hen til Gniben, da man er vel fri.

3. I Snekeløbet over Siellands Rev: paa Sydsiden af Løbet, nord for Indre-Nebet, er lagt en Vager med hvid Stang og nedad bunden Kost. Den staaer paa 16 Fod Vand med Lotshuset i S. $\frac{1}{4}$ V. omtrent 5000 Alens Afstand. Paa Nord siden af Løbet, syndenfor Mellemrevet er lagt en Vager med rød Stage og opadbunden Kost; den staaer paa 15 Fod Vand omtrent 1000 Alen N. N. V. fra den forrige.

4. For Klofkegrunden: en Bager med rød Stage og nedadbunden Kost paa 29 Fod Band, omtrent 100 Alen S. D. fra Midten af Grunden. Storre Skibe, der komme Farvandet ned, maae vel vogte sig for en lille, 17 Fods Steenrykse, der ligger omtrent 2 Rabbellængder D. N. D. fra Klofkegrunden. Iværmærket for denne Grund er, at holde Stielhoi aaben nord for Elsegaardes Skov, da man er fri nord for Grunden.

5. For Skadegrunden, en Bager med rød Stage og opadbunden Kost, paa 20 Fod Band; den staaer paa Syd-Enden af Grunden omtrent 300 Alen S. t. V. fra Midten af den lille 5 Fods Steenrykse.

6. For Lillegrunden, nord for Samsøe: en Bager med stribet Stage og rød Ballon; den staaer paa 29 Fod Band, omtrent 600 Alen D. t. S. fra Midten af Lillegrunden; tæt vesten for Bageren er kun 13 Fod Band. (Sp. Ed. Nr. 72.)

Franske Fyre forandrede eller nyoprettede.

Det gamle Fyr for Havnen St. Martin, Île de Né, der viste et stadigt hvidt Lys, er forandret til et stadigt rødt. Denne Forandring vil forebygge Forverling med det stadige hvide Fyr ved Chassiron (N. V. Pynten af Den Oleron).

Det gamle Fyr paa den østlige Pynt af Île Croix (Morbihan), som viste et stadigt hvidt Lys, er ombuttet med et nyt Fyr, der viser et stadigt hvidt Lys, hver tredie Minut afbrudt af røde Glimt med Formærkelser kort for og efter.

Paa Teignouse Klippen, paa Nord siden af Farvandet af samme Navn, $1\frac{1}{2}$ Qvartmiil fra Sydpynten af Halvøen Quiberon, er opført et Fyr, som kaster Skin fra sig hver tredie Minut, med korte Formærkelser for og efter; Høiden 57 Fod.

Ved Indløbet til Gironde Floden, til Veiledning for Richard Rheden, er udlagt et Fyrskib paa Midten af den østlige Kant af Tallais Banke, som danner den vestre Side af Løbet, medens Talmond Banke danner den østre. Det ligger paa 4 Fv. Band, og viser et stadigt Fyr, 33 Fod høit. Om Dagen har Skibet en Kugle paa Toppen af Masten. Endvidere er oprettet et Havnesyr i Richard, som er stadigt og rødt af Farve. Det er 56 Fod høit. (Sp. Ed. Nr. 1 og Nr. 61.)

Nicolai Henrik Tuxen.

(For Størstedelen Udbrug af hans egne Optegnelser.)

Nicolai Henrik Tuxen er født den 29de August 1785 i Ringkøbing, hvor hans Fader, Sælieutenant Elias Tuxen, var stationeret som Indrulleringsofficier, og var den Næstældste af 7 Børn. Allerede som Barn indstrevet til Søcadet blev han 1796 udkommanderet som Volonteur med Orlogsskibet Indfødsretten, der laae paa Kjøbenhavn's Rhed, og førtes af Commandeurcapitain Christian Lütken. Om bord paa dette Skib toge et Par Søcadetter, navnlig Christopher Lütken, sig broderligt af det indgetogent opdragne Barn, hvilket lagde Grunden til det Venstab og den Hengivenhed, han i sit hele Liv følte for denne sin faderlige Ven og Belynder. Samme Aar blev han antagen som Søcadet efter en meget simpel Prøve, den saakaldte Begynderexamen, underkastede sig i det følgende Aar Præliminærexamen, og gjorde 1798 sin første Søreise med Cadetfregatten Frederiksbarn paa dens andet Togt i Østersøen. I disse Aar blev han tilligemed flere Cadetter valgt til at være Prinds Christian Frederiks, vor nuværende Konges, Legekammerat. 1799 gjorde han ligeledes det andet Togt med Fregatten i Østersøen, paa hvilket den anløb Kronstadt. Cadetterne bleve forestillede for Keiser Poul, og spiste paa Slottet samt hos Ministrene og Academiecheferne. Det følgende Aar var han med paa samme Skibs første Togt i Nordsøen, paa hvilket Frederikshaldsfjord anløbes. Under Slaget den 2den April 1801 beordredes han med nogle Mand ombord i et af Orlogsskibene indenfor Bommen for i Tilfælde af Ilds Udbrud at varetage det Fornødne. Samme Aar var han med paa Cadetfregattens tvende Togt i Østersøen og Bælterne, og i de følgende Aar 1802—3 gjorde han forskellige Togter med Havfruen, Seieren og Lovise Augusta, fik i sidstnævnte Aar Officiersattest, og blev d. 30te December forfremmet til Secondlieutenant med Wage.

Fra 1804—7 assisterede han ved Opmaalingen af Jyllands Vestkyst, først under Capitainlieutenant H. Munch og siden under Premierlieutenant F. Holst.

Først i September 1807 bleve de af Kystbeboerne underrettede om Krigens Udbrud med England, om Kiebenhavns Bombardement og Obergivelse, og de fik nu Ordre til med Opmaalingsskarskødet at begive sig til Kiel, hvor Turen beordredes som Næstcommanderende paa Briggen Fama ved Holtenu under Premierlieutenant D. Masch. Kortestefter transporterede han 20 Faaede over Land til Heiligenhafen, og senere 17 Baade fra Flensborg med 3 Lodser og 60 Mand til Nyborg, hvilken sidste Transport tilsværes var besværlig, da Baadene vare simple Skibsbaade, som seilede slet og vare næsten overlastede af Matroserne med deres Bagage. Veiret var uroligt og med Bidevindseilads hele Tiden, og svær Sø.

I April 1808 beordredes han til at overtage Commandoen over Kanonbaaden Dungefeldt, som laa i Flensborg, og afgik tilsligemed 2 andre Kanonbaade under Lieutenanterne P. U. Bruun og Havn til Svendborg og derefter til Nyborg, hvor han ligeledes overtog en Kanonbaad (Maanedslieutenant Byhring), begge under Lieutenant Schönheyders Overcommando. Til denne Flotille stødte senere Lieutenanterne P. M. Turen og D. Lange, hver med 2 Kanonbaade. Med disse 6 Kanonbaade gjordes jævnligene Recognosceertoure, og forskellige Smaatræfninger fandt Sted. I Juli forøgedes Styrken med 4 Baade under Capitainlieutenant J. A. Suenson og 4 under Premierlieutenant C. Wulff, samt 2 fra Svendborg. Med disse 16 Kanonbaade foretoges forskellige Krydstoure, og gjordes nogle Priser. Saaledes erobredes den 2den August om Aftenen en engelsk Orlogsbrig under Vangeland efter 3 Times Fægtning. Det var the Tigress, ført af Capitain Green sword, armeret med 10 Stkr. 18pdige Carronader og 2 Stkr. 68pdige Morterer med 45 Mandes Besætning.

Under disse Krydstoure i Bæltet indtraf Urolighederne med de spanske Tropper, hvilke fra Flotillens Hovedstation Nyborg borttog alle derliggende Skibe, og gik med dem over til Fienden, der,

efterat Batterierne vare besatte med Spaniere, seilede med deres Krigsskibe ind i Fiorden, hvor Lieutenanterne D. Nasch, som førte Briggen Fama, og Mosenor, som førte Kutteren Søormen, efter at have udholdt den dobbelte Ild fra Skibene og Batterierne, omsider maatte stryge for den overlegne Magt. Da Pladsen i Kanonbaadene var indskrænket, medtoges almindeligviis kun det Aller-nødvendigste, og det Øvrige lodes tilbage paa de Jagter, som i Havnen vare overladte til Kanonbaadenes Officierer og Mandskab, saa at Turen, ved Spaniernes Bortgang, mistede Alt hvad han eiede, medens hans Kammerater ved tilfældige Omstændigheder fik deres meste Eiendom igien. Dette Tab var saameget større, som han forestod Mejsen for Flotillens Officierer, og han anslaaer det selv til omtrent 1000 Rbd.

Den 3die September angrebes 2 Orlogssbrigger under Sprog. Efter 1½ Times Fægtning syntes Seiren afgjort, da den ene Brig havde strøget; men, da det begyndte at lufte op, tilfalte begge Brig-gerne Alt hvad trække kunde og undkom, og det hele Bytte var en Kanonbaad, som Fienden lod blive tilbage.

Foruden hvad her er anført, blev Fienden flere Gange angreben og forurosliget, ved hvilke Leiligheder han ofte trak sig tilbage, undertiden naar han havde stor Overmagt. Endog Linie-skibe søgte at undgaae Kanonbaadene, og, saa ofte der glødes Mine til Angreb, herstedes ombord paa dem den meest levende Activitet. En Dag, da de 6 Nyborgske Kanonbaade styrede ud imod en til-ankers liggende Convoi, bleve først armerede Fartøier sendte imod dem, men da det intet Indtryk gjorde paa vore Baade, bleve de kaldte tilbage; Koffardieskibene bleve slæbte tæt sammen, og Brig-gerne jagede nu op og ned imellem dem, Krigsskibene sluttede sig til hinanden, og Orlogsskibene udførte Svaieverp.

Men, gjorde Kanonbaadene dem Uleilighed og indjog dem Frygt, saa hævnede de sig igien, ved jevnlig at vise Blinkfyrr og kaste Raketter fra Fartøierne, som de sendte ind under Kysten om Natten, rimeligviis for at forstyrre Besætningens Nattero og lokke Baadene ud; hvilket de heller ikke forseilede, da der kun behøvedes

et Vink til Udfordring for at møde hvor noget Fiendtligt viste sig. Det var saaledes en urolig Sommer, da hverken Officierer eller Mandskab kunde faae ordentlig Hvile, og paa Grund af denne Uro maatte man næsten ene leve af Transportkost, da ingen Kog- indretninger havde ombord, hvilke først senere bleve indførte paa Kanonbaadene.

I Octobermaaned fik Turen Ordre til, under Commandeur Nisbrich i Halsborg at assistere ved Kornudskibningen fra Jyllands Bestkyst til Norge.

I Begyndelsen af 1809 blev han benaadet med Premierslieutenants Charakter, og beordredes kort efter til at overtage 2 Kanonjoller under sin Broder, som commanderede Flotillen ved Kladsstrand, og som senere overdrog ham 3 engelske Kanonbaade. Fra denne Station foretoges forskellige Krydstoure langs Kysten. I August affeilede Flotillens Chef i en svensk Fiskerbaad med H. Durchlauchtighed Prinds Frederik af Hessen til Norge, og nogle Dage efter afgik Turen efter Ordre med sine 3 Kanonbaade til Slagen, men vendte kort efter tilbage uden at have kunnet udrette Noget. Samme Aften seilede han atter i Forening med 3 Kanonjoller under Lieutenant Linde tilbage til Slagen, da man havde berettet, at en fiendtlig Orlogsbrig var gaaet tilankers $1\frac{1}{2}$ Mil D. S. D. for Slagen. Under Opseilingen saaes den med tændt Fyrlanterne paa Toppen, men det lude for stærkt til at søge den.

Opholdet ved Slagen var ikke behageligt, hverken for Officierer eller Mandskab. De havde næsten hver Dag Storm af S. D. med Regn og svær SØ ind over sig. Kanonjollerne maatte tages paa Slæbetoug, og Mandskabet gaae ombord i Kanonbaadene. Disse, som ankrede op for Agterenden, tog Søen ind i Lukafet midtskibs under Stuffet, saa at Vandet stod høit derinde. Desuden laa man bestandigt i vaade Klæder, og Landgang var ikke mulig uden enkelte Gange med Baade fra Land.

Den 2den September lykkedes det Turen at tage den ovennævnte Fyrbrig. Vi ville lade ham selv fortælle denne Affaire.

„Efter de flere Dages Storme af S. D. med svær SØ,

hvori 'saavel Kanonbaadene som Kanonjollerne maatte ride stærkt, men dog imod Forventning holdt godt ud, lagde Veiret og Søen sig, men der paafulgte en hoi Dyrning. Ikke destomindre lettede vi og roede med vor samlede Styrke, 3 Kanonjoller og 3 forhenværende engelske Kanonbaade ud fra Skagen Kl. 9 Formiddag imod den tilankers i Stille liggende og D. S. D. 1½ Mil fra os stationerede engelske Orløgsfyrbriig the Minx. En Kutter, som forhen havde ligget ved Briggen, var seilet fra den, for, som vi siden erfarede, at hente Provisioner fra Sverrig. Briggen lettede strax, satte Seil til, Alt hvad trække kunde, og forcerede tillige med Klaver N. D. efter. Uagtet vi roede af al Kraft, vare vi dog ikke istand til at hale paa den, da det lustedes lidt, af og til, fra S. D., og den hoi Dyrning gjorde Moeningen besværkelig: vi opgave derfor Jagten og dreiede ned efter et amerikansk Fregatsskib, som kom W. fra, hvilket ikke braste op, førend vi havde sendt det 2 skarpe Skud. Vi besatte det, og den Lods, vi havde bragt med fra Land, lode vi gaae ombord for at lodse det ind til Skagen. Vi vare da 1½ Mil i Søen; det blev atter Windstille, og vi fornyede Jagten paa Fyrbriiggen, hvilken vi efter 8 Timers Moening kom paa Skuddistance Kl. 5 Eftermiddag omtrent 4 Mil N. D. fra Skagen. Kampen begyndte fra vor Side med Skud ret agter ind, hvilke besvaredes først med Kanonerne, siden med Carronaderne, eftersom han under Flugten lagde Agterenden eller Bred siden til, da han vedblev at benytte Brisen snart N., snart S. efter. Striden var heftig fra begge Sider og uden Mellemrum; imidlertid halede vi dog mere og mere ind paa ham, skiondt han trak os langt tilsses, og vore Skud vare afværlende med Kugler og Skraa. Den svære Dyrning nødte os til at brænde paa i det Dieblis, Baadene vare i Opdyvning, hvilket gjorde Skuddene usikre og forlængede Kampen. Endeligen strøg han Kl. 7½, da vi vare saa nær, at vi kunde prae ham, og omtrent 4½ Mil i Søen. Gaffelen var nedstødt og Flaget kunde ikke sees, hvorfor vi ved Praining forvissede os om, at han havde strøget. Jeg besteg da Briggen, hvis Chef var Lieutenant Le Blach. Den førte 2 lange 18pdige Kanoner ag-

terud, 12 Stykker 18pdige Carronader og en 50pdig Haubig midtskibs imellem Masterne, havde 47 Mand's Besætning, hvoraf 2 Døde og 10 Saarede. Den havde 3 Grundskud, og var i det Hele meget ilde tilveedt saavel paa Skroget som paa Seil og Takkelage. Fartøjerne vare alle ubrugelige, og den ene af 2 store Fyrlanterner samt Stormasten giennemskudt. Kanonbaadene bugserede den nu ind efter; men, da Landet var af Sigte, Mørket faldt paa, og vi i Kampens Hede havde havt vor hele Opmærksomhed henvendt paa Fienden uden at holde stadigt Udkig efter Landet, maatte vi lade det komme an paa en omtrentlig Cours, om vi skulde træffe den rette Side af Slagen. Under Bugseringen hele Matten istandsattes Briggens Takkelage saavidt muligt. Flotillen havde Intet lidt i Affairen, men maatte beklage Tabet af en Mand, som faldt overbord fra Toppen, og var hverken at see eller høre uagtet al Efter søgning. Den fiendtlige Besætning blev fordreft paa Kanonbaadene, undtagen Officiererne, der forbleve ombord paa Briggen tilligemed de Saarede og dem, som vare til deres Opvartning. Om Matten gjorde vi den ubehagelige Opdagelse, at der var endeel Vand i Skibet; Pomperedskaberne vare ikke at finde, og Englænderne maatte trues til at skaffe dem tilveie. Da dette var skeet kom Pomperne i Gang, og nu var Opmærksomheden alene henvendt paa at faae Landet fat, da vi i Søen vare udsatte for at møde Fiender, som vare os overlegne, og det Meste af vor Ammunition var bortskudt. Skuden blev derfor almindelig, da vi i Dagningen saae Slagen tværsud om Styrbord, vare heldigt passerede Nebet, og saavidt i Sikkerhed."

Den erobrede Brig var en af de 2 i Bæltet attaquerede og som efterlod sig Kanonbaaden Prisen Nr. 1, for hvilken den nu maatte stryge.

Noget senere overleverede Turen sin hidtil havde Commando til Lieutenant Falsen, og afreiste til Kornudskibningen fra Jyllands Beskyt.

Den 28de Januar 1810 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrogordenens fjerde Klasse, erholdt i Mai Ordre at begive sig til Kiøbenhavn, men fandt ved Ankomsten til Nyborg Over-

farten spærret, og modtog her Befaling til at overtage en af de 3 under Lieutenant Skibsteds Commando værende Luggere, som vare afgaaede til den jydste Kyst, og som han først traf i Hals tillige med en forhenværende engelsk Kanonbaad. Hver af Luggerne havde 22 til 25 Mandes Besætning, en 4pdig Kanon forud og 4 Hauliger paa Hælingen, 2 for og 2 agter. Senere forenedes de med 4 Kanonbaade under Lieutenant Cederfeldt, og med denne Flotille gjordes adskillige Krydstoure. Den 7de Juli om Morgenen løb den ud efter et fremastet Skib, som laa tilankers 2 til 3 Mile fra Land og strax lettede, men, da den havde for langt Forspring, dreiede Luggerne til efter 2 Brigger under Hielmen. Efter at have jaget dem i nogle Timer, bleve de tvungne til at brase op; men i det Samme saaes Toppene af 2 svære tremastede Seilere N. fra, hvilke viste sig at være to engelske Linieskibe, som med Force af Seil halede stærkt ind paa Luggerne. Jagten maatte opgives og Landet søges. Linieskibene gik til Ankens 2 Mile fra Land, og senere kom en Fregat til. Kl. 7 ankrede Luggerne udenfor Greenaa, hvorpaa Kanonbaadene søgte deres Station ved Havmøllen. Planen var at benytte Mørkningen til at trække B. og N. efter og vende tilbage til Hals for der at foretage en Forandring med Luggerne, da de i Henseende til Seilads og Møning neppe gjorde deres Sager saa godt som Kanonbaadene.

Uheldigviis vare Provisioner bestilte i Greenaa, som først maatte tages ombord. Her gjordes Aftale med Capitain v. Clausen, som strax rykkede ned til Stranden med sin Commando og et Par Feldtkanoner, hvorefter saaledes sees, at man var forberedt paa et Besøg af Fienden, og her ingensunde kunde være Tale om OVERRUMPLING, som Nygtet senere gik. Provbianten kom, ved forskellige Forsinkelser, først ombord ved Midnatstid.

„Jeg gik selv paa Dækket hele Tiden“, fortæller Turen, „med mit Mandskab, havde klart Skib, Alt skarpladt og Haandarmaturen liggende rede paa Dækket, og var forøvrigt klar til at løbe ud. Imedens vi nu nedstuede Provbianten, bleve vi nogle Nofsartier væk, som stak frem under Vandet Øst fra. Natten var

saa mørk, at vi ikke kunde skielne, hvem de vare, skiondt det var i ubetydelig Afstand, og vi troede først, at det var Gederfeldts Kanonbaade; men uden Betænkning commanderede jeg hver Mand paa sin Post, sprang i Jollen, og roede til Skibsted, som laae østen for mig. Maanedslieutenant Thaysen laa med sin Luggere imellem os. Da vi nu bleve overbeviste om, at det var Fiendtlige, gav Skibsted Ordre til at roe ind paa Grunden, og jeg ilede til min Commando. Fienden blev anraadt; men istedetfor Svar aabnedes en strækkelig Kardetsche- og Musketild paa os fra 10 armerede Fartøier, som med al Kraft roede ind paa os under uophørlig Skydning. At forsvare os med Haubitzer og Haandarmatur var det Æneste, vi kunde giere, da Tiden ikke tillod os at svaie Forenden til og bruge vor Kanon. Den flere Gange overlegne Fiende ændsede naturligviis ikke vor ringe Modstand, og, da han havde affkudt sine Caronader og sandsynligviis Alt, hvad han havde skarpladt, taug hans Ild; men i det næste Dieblis stormede Fartøierne med vildt Skrig ind paa os og entrede. Vi hørte Sablerne klinge ombord hos Thaysen, og et Fartøi lagde sig paa Siden, hvilket vi dog afflog. Hvad der siden passerede, var jeg ikke Vidne til. Saaret i den høire Arm og stærkt blodende, var jeg, formodentlig i en Besvimmelse, falden overbord. I dette ufrivillige Bad kom jeg imidlertid til mig selv, og svømmede til Luggeren. Den var da bestegen af de Fiendtlige, og omgiven af deres Fartøier, efterat de først havde taget de to andre Luggere. Tummelen ombord var almindelig, og de Fiendtlige vare endog saa vilde, at de flere Gange huggede efter mig. Magten var tagen fra os, Luggeren overgivet, og jeg blev da trukken op af Vandet.“

„Jeg havde 2 Døde, og var selv attende saaret af 23 Mandes Besætning; Thaysen, som havde fægtet tappert, havde ligeledes 2 Døde, og var selv attende saaret. Han havde faaet et svært Sabelhug i Hovedet, og jeg 2 Kugler i høire Arm. Skibsted, som man først angreb med hele Styrken, havde kun 1 Saaret.“

„Det antoges, at de fiendtlige Fartøier have havt omtrent 30 Mand hver, Barkasserne maaskee 50, da der, foruden de Noende,

vare Folk forud og imellem Tofterne, som skøde under Koningen. Om der endog kun regnes 20 Mand for hvert Fartoi, saa udgjør dette dog en 3 Gange saa stærk Styrke som vor. Under saadanne Omstændigheder blev der vist fra vor Side gjort Alt, hvad der kunde givres. Fienden maa ogsaa have haft ikke ubetydeligt Tab, da mange af vore Skud ned i Fartoiene sikkert have truffet; derom vidnede ogsaa deres blodige Seil. Det var en hvist ulige, hed, men kort Kamp. Landbatteriet brugtes i Begyndelsen, men taug, saasnart Fienden var os paa Siden."

"Da Luggerne vare tagne og besatte, bleve de bugserede ud til Drlogsskibene. Man paalagde mig strax en Tourniquet, men uden synderlig Nytte, og viste i det Hele de Saarede megen Opmærksomhed og Deeltagelse; men de klarede ogsaa godt op i mit Kabytgods, som Alt blev overhalet paa Dækket, mit Flaskefoder tomt, mine Pistoler, Sabel og Alt, hvad man ellers fandt Behag i, taget bort. En saadan Naahed klædte Drlogsmænd meget ilde; men det var ikke det som gif mig til Hjertet. I en forhen aldrig følt Tilstand, som det er mig umuligt at beskrive, var jeg søleløs for Alt, hvad der foregik omkring mig. En dyb Sorg over den ulykkelige Affaire havde betaget mig, endskjøndt jeg var tilfulde overbevist om, at Enhver havde opfyldt sin Pligt."

"Vore Fiender, som ikke indlagde sig nogen Gæde ved at falde over os med en saa frygtelig Magt, havde antaget os for Kapere; men, saasnart de erfarede, at vi vare Drlogsmænd, viste de os langt mere Agtelse og Forekommenhed, end en slagen Fiende tør vente. De Danske forbleve ombord i Luggerne, undtagen Officiererne, som toges ombord i de fiendtlige Chalupper, for at vi hurtigere kunde naae Skibene. Om Morgenen Kl. 4 lagde vi til Siden af Drlogsskibet Edgar, gif ombord, og bleve præsenterede Chefen som danske Drlogsmænd, hvilket overraskede Alle, da man ikke forhen havde seet danske Krigsfartoiere af dette Slags. Vi vare ogsaa de første."

"Alle vi Saarede — jeg havde nu blødt i 4 Timer — bleve strax forbundne og pleiede med mageløs Omhu. Jeg havde mistet

betydeligt Blod, inden jeg blev forbunden; den vedholdende Blodning gjorde 2 Omforbindinger nødvendige, og der var Tale om at afsætte Armen, hvilket jeg dog lykkeligviis undgik ved at holde den i en aldeles rolig Stilling. Skibsted havde fortalt de engelske Officiere, at jeg var den eneste af os, som var gift, og det endog saa at sige nylig gift, hvilket gjorde, at de interesserede sig saameget for mig, at jeg efter 12 Timers Fangenskab blev frigiven. En forbiseilende dansk Jagt blev stoppet, i hvilken jeg gik ombord tilligemed 65 Mand, hvoriblandt alle de Saarede, med Undtagelse af Maanedslieutenant Thaysen, og vi bleve landsatte udfor Greenaa, hvor jeg blev modtaget med hiertelig Deeltagelse og pleiet med udmærket Omhu i Kirbmand Brogves Hus.

„Nygtes gif, at vi vare fagne ved OVERRUMPLING uden at løbne et Skud! Dette var ubilligt, ufortient. Vel vare vi hidtil vant til at seire, fordømte uden Tab og med Bytte; her derimod var tabt Slag og tabte Fartøier; men Kampen var haard, det gik blodigt til, og Besætningen viste et Mod, og kæmpede med en Uforsagthed, der gjorde den værdig til Nøds og Udmærkelse lige med dem, der seierige gaae fra Balpladsen. Bevidstheden om opfyldt Pligt og om at Jutet kunde udrettes mod en saa mægtig, flere Gange overlegen Fiende, maa berolige os Alle.“

„I de første Dage var jeg dødsyg, og Saarsfeveren heftig, og hertil bidrog vistnok betydeligt ikke alene Sorg over den ulykkelige Affaire, men ogsaa idelige Blødninger og de gientagne Spørgsmaal, hvormed man plagede mig for at faae Oplysninger. Fra den 8de Juli forblev jeg under Lægens Behandling i Greenaa til den 5te September, da jeg afreiste, for i Winterens Løb atter at besørge Provisioners Afsending fra Vestkysten af Jylland til Norge, og kom først den 9de til Varde, hvor jeg maatte antage Læge igien, da Saaret vedblev af og til at bryde op, fordi Beenhuden var bestadiget. Saaledes generede den mig næsten et heelt Aar.“

I Begyndelsen af 1811 beordredes Turen til at melde sig hos Capitainlieutenant Greve Trampe, Chef for Høstotillen i Corsøer, som gav ham Commando over 4 Kanonbaade. Igiennem

Bæltet passerede flere store Convoier, men stedse med en saadan Stykke, at der Intet kunde foretages imod dem. Senere overdroges ham den midlertidige Commando over Samsø Skoleskole, paa hvilken Post dog intet Mærkeligt forefaldt. I Vintermaanederne besørgede han som hidtil Provisionsaffendingerne til Norge.

I Februar 1812 blev han ansat ved Søcadetacademiet som Cadetofficier og Lærer i Sømandskab, og indstilledes kort efter af Provideringsadministrationen i Kalkborg til en Gratification af Admiralitetet. Han gjorde nu første Togt som Meddommer med Cadetbriggen Falster, hvilket kun indskrænkede sig til Manøvrer udenfor Trekroner, senere samme Aar et andet og tredie, og læste tillige privat med et betydeligt Antal Cadetter, som alle deels stode sig godt til Examen, deels kom paa Kluffet. Men, da denne private Fortieneste ophørte, og desuden andre Grunde kom til, søgte han om at fratræde denne Post, og reiste i October til sit sædvanlige Vinterarbejde paa Vestkysten af Jylland, hvor han, da Freden ventedes snart at komme istand, og der saaledes ikke var Noget at udrette for Kanonbaadene, fik Tilladelse til at opholde sig paa ubestemt Tid for at ordne forskellige Familieanliggender. Kort efter at have endt sine Arbejder for Provideringsadministrationen, som i flere Skrivelser tilkiendegav ham sin Tilfredshed med hans Bestræbelser, ansattes han i Efteraaret 1814 som subalterne Officier ved Søindrulleringen i Vesterjyllands District med Tilladelse til at tage Bolig i Varde, i hvilken Tjeneste han beæredes med Admiral Lovensørns Correspondance angaaende Lodser og Sømærker paa Fane.

Den 25de September 1815 forfremmet til Capitainlieutenant, beordredes han at fratræde Indrulleringsposten, og erholdt, paa Ansøgning om at maatte beholde samme, ifkun Tilladelse til at forblive i den indtil 1ste April; men ansattes allerede fra Nytaar som Assistent hos Commandeur Selmer ved Søetatens Reberbane, hvilken Post han dog først tiltraadte i Juni.

I Januar 1819 døde Inspectionsofficieren ved Reberbanen Commandeur Selmer, hvis Tjeneste Løren strax søgte om at er-

holde. I Februar beordredes han ifølge kongelig Resolution til at foretage en Reise paa eet Aar i Holland, Frankrig og England paa Reeblageriet, hvortil tilstodes 2400 Rbd. og en Forberedelsestid af 3 Maanedes, hvilken dog paa Ansøgning forlængedes. For denne Reise lagde sig imidlertid uventet adskillige Omstændigheder i Beien, og da disse endelig vare hævede, og Reisen skulde gaae for sig, blev Reebslagermesteren syg og Lurens Nærværelse derfor aldeles nødvendig. Han blev nu under 25de October ansat som Inspectionsofficiet ved Holmens Reverbane fra 1ste November, og der blev Intet af Reisen. I denne Post gjorde han sig fortient ved flere Forbedringer i Arbeidsmaaden og Regnskabsføringen ved Reeblageriet, der bleve indførte efter hans Forslag, ligesom ogsaa nye Medstaber efter hans Invention bleve indførte; i andre Retninger gav han ligeledes Prøver paa sin rasløse Lands Virksomhed, ved flere Forslag i Signalvæsenet, Fyrvæsenet &c.

I April 1823 valgtes han til Archivar i det sømilitaire Kort- og Biblioteksselskab; og vidne flere Forslag fra ham i denne Egenstabs om den Iver hvormed han vøgtede dette sit nye Kald.

Den 6te Februar 1825 blev han benaaded med Capitains Charakter.

Den 5te Juni 1832 blev han i Forening med daværende Admiralitetscommissair, Justitsraad Wiborg, overdraget Bestyrelsen af Seildugs- og Lærredsfabrikken i Nyboder indtil der ansattes en Fabrikør ved samme; i hvilken Function han forblev til 1837.

I Foraaret 1833 udgav han et hydrographisk Kort over Europa.

Den 23de Septbr. 1838 benaadedes han med Commandeur-Capitains Charakter.

Med Reductionen 1841 erholdt Luren sin Afsted i Naade med Pension.

I Marts s. A. blev han i en Generalforsamling af Interessenterne i det kongelige octroierede Svassurancocompagnie valgt til Besigtigelsesmand paa 3 Aar; og samme Maaned bragte en Deputation af Holmens Reebslagere ham i hans Bopæl en hiertelig Tak for

tilbuelige til meget hurtigere end ellers at crystallisere sig og bundfælde. I første Tilfælde enten forhindrer Rytterbandt nu Formationen af den kulsure Kalk, eller ogsaa forvandler denne til et opløseligt Salt, og i sidste Tilfælde forhaler han Formationen af Saltkrystallerne, forhaler derved ogsaa Bundfældningen af andre flydende Dele der vilde frembringe Incrustation, og forebygger saaledes i begge Tilfælde, for en stor Deel, det Tab af Væarme og den Odelæggelse af Metallet, der sædvanlig opstaaer ved Incrustation og ved den hyppige Udblæsning, man tager sin Tilflugt til.

Hans Forklaring er denne:

Om end den i Vandet opløste Kalk, ved Heden's Indvirkning, lettelig bliver uopløselig, idet den fra trekulsuur bliver kulsuur og som saadan maa bundfældes, kan den dog, ved at bringes i andre Forbindelser, endnu holdes opløst, saalænge Vandet kun ikke er overmættet deraf og vedbliver at være ophedet, navnlig som saltsuur Kalk (Chlorbrinte-kalk eller, som det undertiden hedder, Kalkchlorid), eddikesuur Kalk og salpetersuur Kalk. Den uopløselige kulsure Kalk kommer altsaa, ved at forvandles enten til saltsuurt, eddikesuurt, svovlsuurt eller andet opløseligt Kalksalt, i en Tilstand, hvori den hverken bundfælder ved Heden, selv sætter Bundfald i Riedlen, eller bidrager til dens Incrustation ved at medvirke til andre Partiklers Crystallisation eller Bundfældelse. For at tilveiebringe denne Forvandling kommes noget Ammoniaksalt i Dampkiedlen, Dampgeneratoren eller i Forsyningskarret, hvis Syre, forbindende sig med Kalken som Basis, vil danne et aldeles opløseligt Kalksalt, der ikke bliver decomponeret ved Heden. Dette Ammoniaksalt kan enten være saltsuurt Ammonium (undertiden kaldet Chlorbrinte-Ammonium, eller Chloridammonium og ialmindelighed gaær under Navn af Salmiak), eller eddikesuurt, eller salpetersuurt Ammonium eller hvert andet Ammoniak-Salt, hvis Syre med Kalken danner en opløselig Sammensætning. Salmiak maa foretrækkes paa Grund af dets Billighed, da det lettelig faaes af flere saavel animaliske som mineraliske Substantser, der forekomme i stor Mængde. Det er ikke fornødent at anvende

dette Salt i rensket Tilstand, da de ringere Crystaller for Purificationen og Sublimationen ere tilstrækkelige til Formaalets Opnaaelse. Quantiteten deraf vil betæde paa Quantiteten af Kalken, der indeholdes i Vandet under Form af trekulsuur Kalk, og for at komme til Kundskab derom anbefales følgende kemiske Analyse, som den simpleste, der kan udføres af enhver Mastinkarl. Man tager nemlig en vis Quantitet af det Vand, der skal undersøges, og lader det langsomt fordampe i et aabent Kar; derpaa samles de faste Partikler, der blive tilbage paa Bunden af Karret, og veies nøjagtigt; derpaa tilsætter man i en Glasfaal en Blanding af Saltsyre og destilleret Vand eller Regnvand, ligemeget af hver, og lader det staae femten Minuter, hvorpaa man lader det gaae igiennem hvidt Filtreer- eller Trykpapir, eller slaaer det giennem reent Lærred eller Calico. Derpaa samler man de tilbageblivende faste Dele og tørrer dem, og Differentiens Vægt, nu og før, vil give Quantiteten af den ved Saltsyren opløste kulsure Kalk. Efter saaledes at have bestemt Kalkquantiteten, anbefales Salmial anvendt i samme Quantitet, eller snarere lidt mere som f. Ex. 54 Dele Salt med 50 Dele Kultsyre. Bruges eddikesuurt Ammonial, da omtrent 40 Dele af den mættede Opløsning*) med 15 Dele kulsuur Kalk. Bruges salpetersuurt Ammonial, da 80 Dele af Crystallet til 50 Dele af Kulsyren. Quantiteten af det Vand, der i en given Tid er fordunstet, maag selvfølgelig tages med i Beregningen, da den frigiorte kulsure Kalk og det fornødne Ammonial-Salt vil staae i Forhold til det fordunstede Vand.

Salmialens Virkning er deels kemisk deels mekanisk: kemisk, forsaavidt som en dobbelt Decomposition finder Sted efter Tilfætningen af Saltet i Vandet. Saltsyren forbinder sig nemlig ved Balgkægtskab med Kalken for at danne saltsuur Kalk, medens Kulsyren forener sig med Ammoniet og dan-

*) Tilberedt ved at tilsætte kulsuurt Ammonial til Eddike eller Træsyre, eller til destilleret Vitneddike, indtil ingen videre Opløsning finder Sted.

ner kulsuurt Ammonium; det saltsure Kalk forbliver opløst og det kulsure Ammoniak bliver frit under Hedens Indflydelse og gaaer bort med Dampen. Denne Decomposition gaaer imidlertid langsomt og gradvæis for sig. Naar paa eengang Salt bliver tilsat i betydelig Mængde, saa forbliver det for en Deel som saltsuurt Ammoniak, indtil mere friskt Vand kommer til, som indeholder mere kulsuur Kalk, der skal decomponeres. Og denne Fremgangsmaade anbefales da saaledes, alt efter Mængden af den kulsure Kalk og Hedegraden. En sliq Tilfætning kan være nok for flere Dage, ja for flere Uger. Saltets (det eddikesure, salpetersure o. s. v. Ammoniak) *mechaniske* Virken bestaaer i at forøge Vandets Tæthed (uden imidlertid at indvirke paa dets Klarhed), og saaledes virke til at holde enhver fremmed Bestanddeel i en svævende Stilling, hvilken ellers vilde synke tilbunds, og der danne et fast Bundfald.

Middelet er patenteret den 20de Dec. 1844.

En skotsk Fabrikeiers Breve til en Ven, skrevne paa en Udflugt til Nordamerika i Som- meren 1843.

(Fortsat fra Pag. 305.)

8de Brev.

Montreal d. 27de Juni 1843.

Ved vor Afreise fra Toronto om Morgenen var der idel Tummel og Forstyrrelse paa Quaierne. Lords and their Ladies, Modeherrer, saavel den commercielle som den militaire Verdens, i fuld Opvartning for de skønne Damer: med eet Ord, hele de vestlige Canaadaers udvalgte Selskab var paafærde og paa Farten til Kingston ifølge en speciel Invitation til Bal fra General-Gouverneuren, Sir Charles Metcalfe i Anledning af Hendes Majestæts Fødselsdag. I

det canadiske Liv er en sliq Begivenhed ligesaa vigtig som en Cour-
dag i St. James!

Som alle andre Dampbaade paa Ontariosøen var ogsaa vo-
res et fortræffeligt Skib, og vor Capitain en kyndig og dannet
Mand, og efter en behagelig Reise ankom vi til Kingston
den næste Morgen, en hundrede og fireindstyve Miles Reise,
efterat være blevne overdaadigt forpleiede — Middagsmad 1c., Alt
i Alt for 3 Dollars. Flere Miil havde vi Toronto isigte, og da
Veiret var meget klart, kunde vi see Fraaden fra det store Nia-
gara tværs over Søen, i en Afstand af næsten halvtredindstyve
Miil. Vi passerede Port-Hope med sine store Bandsfald, derefter
Cobourg med sit Victoria-College stiftet af Methodister. Man
er isærd med at anlægge en Plankvei fra Cobourg til Søen Nice.
Bed Port-Hope i Districtet Newcastle, hvor Floden Trent løber
ud i Quinte Bay, er det under Overveielse at tilveiebringe en For-
bindelse mellem denne Flod og Huron Søen, ved Søerne Nice og
Simcoe, samt Georgian Bay.

Efterat Kingston er bleven Regjeringens Sæde er den vel kom-
men sig betydelig, men Regjeringens Gunst kan dog vanskelig bøde
paa Byens Mangler, hvad Beliggenhed, merkantilsk Interesse og de
tilliggende Jorderes Bessaffenhed angaaer, og det er et næsten al-
mindeligt Onske at Regjeringssædet maatte blive forlagt til Montreal.

Om Eftermiddagen besaa vi Rideau Canalen, hvor den støder
til Floden, og beundrede dens herlige Sluser, et af de største Vær-
ker i Canada. Om Aftenen toge vi til Ballet. Selskabet bestod
af en halvtrediehundrede Personer, hørende til Regjeringssper-
sonalet, Attacheer, Secretairer, aides de camp, Dommere, General-
Advocater og General-Solicitors og hvem der ellers vare coursfähige.

Den 21de om Morgenen forlode vi Kingston i et ypperligt,
prægtigt Dampskib. Bayen ved Byen er pittoresk, og prægtige
Situationer overalt, omtrent 20 Mile henimod hvor Søen Ontario
ender. Vi passerede Marineværftet og Fortet Henry paa Hoi-
derne tilvenstre, en meget fast Plads. Her sidde Fangerne fra
Rebellionen. Bed Gananoque, en ussel Plads, afleverede og mod-

tog vi Postskællen, og indtog Brænde. Vi kom nu ind i St. Lawrencefloden og „de Tusinde Ders“ Søe. Dog er denne sidste Benaevnelse kun en figurlig Talemaade, thi Dernes Antal beløber sig til over femtinhundrede, alle i en Omkreds af 40 Mile. Det er neppe muligt at give en Beskrivelse af de skønne Situationer imellem disse tilsyneladende uendelige Øgrupper. Faa af dem ere imidlertid beboede, og den større Deel tilhører England, da de ligge tykkere henimod Canada-Siden. Den amerikanske Side af Søen og Floden indtil Brockville er langt smukkere end den canadiske Bred.

Kl. 1 ankom vi til Brockville paa Nord siden af St. Lawrencefloden nedenunder de tusinde Ders Sø, tredsindstyve Mile fra Kingston. Brockville er den smukkeste By i Canadaerne, med lige Gader, der stikere hinanden i rette Vinkler, prydede med Træer langs Fortougene, regelmæssig byggede Huse fordetmeste af Granit, elegantbyggede Kirker ligeledes af Granit. Mange af Provindsens ældste Familier boe her. Jorderne omkring Byen ere fortrinligt dyrkede.

Den næste Dag forlode vi Brockville, og passerede mange skønne Billaer og store Bøndergaard, — Prescott paa den canadiske og Ogdensbourg paa den amerikanske Side, imellem hvilke Contrasten atter er stor og atter til Fordeel for Amerikanerne. Ogdensbourg er det eneste Punkt paa den amerikanske Side, som Dampskibene anløbe imellem Kingston og Montreal.

Kort efter kom vi ind i Galoup Rapids, og landede ved Dickensons Landing tæt ovenfor Long-Sault-Rapids, efter at være passeret flere mindre Strømme med de interessanteste Situationer. Da Canalen netop var under Reparation, maatte vi tage med Posten til Cornwall, en tolv Mil ad den værste Vej i hele Nord-Amerika, og ankom omtrent Kl. 10 om Aftenen til Cornwall, fire-sindstyve Mil fra Brockville. Underveis tog vi de mærkelige skønne sorte Marmorfluser paa St. Lawrence-Canal i Diesyn, der ere anlagte for at undgaae Long-Saults-Rapids nedenunder Dickensons Landing. Canalen er omtrent 12 Mile lang, meget bred og kan optage Skibe af meget stor Drægtighed. Bekostningen har

man calculeret til 400,000 £. Kl. 10 om Aftenen toge vi med Dampskib til Côteau du Lac, een og fyrgetyve Mile, hvor vi ankom Kl. 4 om Morgenen, og kiorte derfra 15 Miil til Cascaderne, i hvis Nærhed Ottawa løber i St. Lawrence, og derfra dampede vi fiorten Miil til Landsbyen Lachine, hvorfra vi da, ad en fortrinlig macadamiseret Vei, kiorte 9 Miil til Montreal, Canadas fornemste Handelsstad, hvor vi ankom ved Frokosttid. For Diebsliket gaaer en heel Linie smaa Hvitryksdampere, kaldet puffers, ned ad Rapiderne, et hundrede og firefindstyve Mile, hele Veien fra Kingston til Montreal; men dem havde jeg ei Lyst til at prøve.

9de Brev.

Montreal d. 9de Juli 1813.

Jeg har nu været henved en Uge i denne travle Hovedstad i det britiske Nord-Amerika; en driftig og vigtig By. Den er beliggende i det forrige Nedre-Canada; men paa Grund af det nuværende vestlige Canadas (Canada West) stedse tiltagende Rigdom og Flor, er den mere interesseret i dette Distrikt end i Forbindelsen med de østlige Colonier. Øst- eller Nedre-Canada er i Neglen et elendigt og fattigt Landdistrikt, for det Meste beboet af de oprindelige franske catholske Colonisters Descendenter. Indbyggerne (the habitans som de kaldes) ere langt fra at være driftige og stræbsomme, og vægre sig ved at tilegne sig de meest isinesaldende Forbedringer i Nutidens Landhuusholdning. De ere i Virkeligheden aldeles blottede for den Driftighed der saa særdeles udmærker de britiske Colonister i det øvre Distrikt. Paa Grund af det slette Landbrug bliver Jordbunden Nar for Nar mindre ydende, og det i den Grad, at, ragtet Hvede fordum var en stærk Udførselsartikel, Nedre-Canada nu neppe avler hvad der er tilstrækkelig til at ernære dets egen Befolkning.

Den Montreal, paa hvilken Staden er beliggende, ligger 393 Mile norden for Ny-York, 280 Mile nord for Boston, 200 Mile fra den nedre Ende af Ontariosøen og 500 Mile fra Mundingen af den stolte Flod St. Lawrence. Den er 40 Miil lang og 10 Mile bred, overordentlig frugtbar, og frembyder overalt de yndigste

Situationer. Udsigten flere Steder fra Biergene bagved kan man neppe opvise Nagen til. Jordbunden er meget frugtbar, og saa passende for Frugttræers Dyrkning, at man har kaldt denne O Canada's Have.

Byen strækker sig 2 Miil langs den prægtige St. Lawrence. Ligeoverfor Byen ligger Den St. Helens, tilhørende Regieringen, paa hvilken Artilleriebaracker ere opførte. Strandbredden ligeoverfor er besat med smukke Landsbyer og yndige Villaer, Udsigten op og ned ad Strømmen mod Nun-Den og flere andre Øer er særdeles interessant. Som man nærmer sig Staden ad Lachineveien, præsenterer den sig herligt. Den fornemste Gienstand, der hæver sig op over alle de omliggende Bygninger, er den uhyre catholske Cathedralkirke, der, tilligemed Spirene af de mange andre Kirker og Capeller, gjør et gunstigt Indtryk paa den Fremmede.

Montreal har nu omtrent 50,000 Indbyggere. Gaderne i den gamle Deel af Byen ere snevre som i alle franste Byer, men siden Municipal-Corporationens Tid ere mange Forbedringer skete, og de nye Gader og Torve ere smukke og rummelige. Pakhusene og Quaierne ere ypperlige, baade hvad Bygning og Bequemmelighed angaaer. Dokker findes her ikke. Skibene ligge langs Quaierne fuldkommen sikke. De vigtigste Udførselsartikler ere Trælast, Meel, Afke og Provisjoner. Montreal er ret vel forsynet med Vand, og da Corporationen er ifærd med at tage Vandværket under sin Bestyrelse, tør man vente en endnu bedre Forsyning. 50,000 £ skal udbetales den nuværende Eier af Vandledningerne, men de Penge ville være vel anvendte. Efter min Mening vilde det være bedre, om store Corporationer overalt vilde paatage sig Bestyrelsen af slige Anliggender, som Vand-, Gasværket &c.

I Almindelighed veed Folk herhjemme kun lidet eller slet intet af hvad disse Colonier ere for et herligt Land, eller hvad de kunde blive til engang i Tiden, om Udvandringen blev bragt i System, og drevet efter en udvidet Maalestok. Canada-Compagniet har ikke formaaet i sine Arrangementer med Colonisterne at realisere hvad man havde ventet af det.

Overalt i Byen modte jeg den største Forekommenhed, og det et Charaktertræk, ikke blot i denne Bye, men over hele Canada, vise den største Dymærksomhed mod Fremmede.

Jeg fik Lyst til at gjøre en Udflugt til Søen Champlain; gik ombord paa et smukt Dampstib til la Prairie paa den modsatte Side af St. Lawrence, 9 Miil fra Montreal, derfra ad en ypperlig Jernbane 13 Miil til St. Johns paa den nedre Side af Champlainsøen. Herfra gik vi ombord i et af de prægigste og bekvemste Dampstibe i de forenede Stater, og dertil saa pragtfuldt decoreret indvendigt, at man bilder sig ind at være i en Apartementssal i et hertugeligt Palais. Alle Fremmede beundre den Reenslighed, der hersker overalt, og det hele smagfulde Arrangement. Ingen ubehagelig Skraalen og Alarm. Alle Ordre blive givne ved Klokkesignaler af Officiererne paa Dækket. Ingen Skrigen til Maskinmesteren „stop her“, „turn-a-head“ „two back strokes“ &c. Jeg vilde ønske, jeg kunde faae nogle af vore skipper til at give Exemplet og gjøre det Samme; det vilde sikkert være at foretrække for den Jargon, hvori de ialmindelighed give deres Befalinger. Alt ombord gaaer som et Uhrværk, og den dygtige Maade, paa hvilken Passagerer blive landsatte og bragte ombord, er virkelig overraskende. Hver Mand bliver øvet til sin særskilte Tjeneste — hver Mand er paa sin Post — og Disciplinen er som ombord i en Orlogsmænd. Maaltiderne ere arrangerede paa det Fortræffeligste.

Paa denne romantiske Sø passerede vi Isle aux Noix 14 Miil fra St. Johns, en stærk samilitair Station, der tilhører de Engelske. Ved at passere House's Point kom vi ind paa det amerikanske Territorium, der her strækker sig paa begge Sider af Søen. Treogtyve Miil videre frem er Plattsbourg i Staten Ny-York, med omtrent 3000 Indbyggere; femten Miil længer frem Landsbyen Port-Kent paa samme Side af Søen. Ti Mile længer frem Burlington paa den modsatte, eller østlige Side i Staten Vermont, hvor man træffer sammen med Dampstibet fra Whitehall hvormed jeg retournerede, og ankom atter til St. Johns den næste

Morgen Kl. 7. I Burlington med 3000 Indbyggere er Universitetet i Vermont.

Fra St. Johns tog jeg tilbage til Montreal over Chambly langs Canalen, der løber næsten parallel med Floden Micheliu igiennem en temmelig godt dyrket Landstrækning, besaaet med smaae Gaarde, hvor Bønderne for det meste ere franske Canadiere. Imellem Chambly og Montreal, en Distance af 12 Miil, gaae daglig Dampstibe. Chambly er en vigtig Militair-Station, hvorfra gaaer en ypperlig Landevei til Longueuil, en Distance af 15 Miil. Landhuusholdningen er her i god Drift, men Indbyggerne, for det meste Franskmænd, ere meget betagne af den Upathie og Eigeysdighed for Forbedringer, der karakteriserer de nedre Provindsers „Habitans“. Fra Longueuil tog jeg med Dampfærgeren til en Miil nordenfor Montreal.

10de Brev.

Quebec d. 7de Juli 1842.

Veien fra Montreal til Quebec, 180 Miil, bliver pr. Dampstib ialmindelighed tilbagelagt i 10—12 Timer. Vi passerede, ned ad Floden, Boucherville, som et Par Dage iforveien for største Delen var afbrændt, og man formeente at Ilden var opstaaet ved Brændevedsognister fra en Dampstibsforstean, hvorfor ogsaa Brand-Asurancecompagniet agtede at anlægge Sag mod Dampstibets Eier. Ved Militair-Stationen Sorel, hvor Floden Micheliu forener sig med St. Lawrence, landsatte vi en heel Deel Passagerer, og tog Brænde ind. Passerede Three Rivers, Hovedstaden i Districtet, en lille By midtveis imellem Quebec og Montreal. Vigtige Jernværker ligge i Nærheden. Jernet er her af en ypperlig Qualitet, og Kaffelovne og andre lignende Artikler, som forarbeides deraf, ere fortrinligere end de der indføres. Disse Værker bortforpagtes af Regjeringen. Sex Mile fra Quebec kan man allerede see dens høie Fæstningsværker. Strømmen bliver her meget bred, og de talrige og udstrakte Lommerpladse, som nu præsenterer

ig, give den Fremmede en fordeelagtig Idee om Quebecs Bigtighed som en Udsørselshavn, og fremstiller for Sielen Bigtigheden af Trælasthandelen for Storbritanniens Skibsfarfs Interesser.

Under mit Ophold i Quebec besaae jeg Vandfaldet ved Montmorency og Mr. Petersons Saugmøller. Udsigten fra Citadellet eller Cap Diamond er fortryllende, og Quebecs Omegn frembyder de meest romantiske Situationer i hele Canada. Stæderne og Landsbyerne, Biergene deromkring, St. Lawrence og St. Charles med Den Orleans imellem Strandbredderne, skienker den prægtigste Udsigt jeg nogensinde har seet. Spadseretouren langs Boldene, Udsigten fra Toppen af Signalkaarnet, og op og ned ad Floden, Bierglæden, der strækker sig til Cap Tournent, paa den ene Side, og, paa den anden Side, de mindre Grupper af Høie, der danne Portalen til det Bildnis, der strækker sig op mod Hudsonsbugten, danner et pragtfuldt Panorama.

Paa Promenaden, der støder til Castellet, staaer den Obelisk der er opreist til Minde om Montcalm og Wolfe, de rivaliserende Generaler paa Abrahams Sletter i 1759.

Af største Interesse for Handelsmanden ere de uhyre vidtløftige Sommerpladse. Man kan danne sig en Idee om Trælasthandelen, naar man veed, at ikke færre end sex hundrede engelske Skibe ere blevne klarerede fra Quebec inden første Juni d. A., og at Quantiteten af det Materiale, der fandtes i Oplag hos Kiøbmandene der, endnu beløb sig til det Dobbelte af det Udsolgte.

Vi passerede Abrahams Sletter, hvor Wolfe faldt — en nægen Hede — paa Hsiderne kan man netop opdage Sporene af den Hedoute, hvor der fortæltes at han fik sit Dødsfaar. Stedet er nu en Exercerplads.

Petcheræerne (Iblandets Ur-Indvaanere).

(Efr. dette Skriffs 12te Bindes 4de Hefte Pag 428.)

For den Civiliserede er det stedse interessant at studere sine Medmenneskers Sæder og Ideer i Naturstanden. Den Klode vi beboe, bliver nu saa hyppigt gennemfaret, at der forholdsmaarsigt kun blive saa Lande at undersøge, og folgelig er der nu kun sielden Leilighed til at iagttage Noget, der ikke til en vis Grad er bleven indvirket paa af Europæerne eller deres Descendenter. En Opdagelsesexpedition blev i Maaret 1838 udrustet af de forenede Stater der varede til 1842. I Rapporten derom findes en detailleret Beskrivelse af en Race Petcherai-Indianere hvorom vi hidtil kun have hørt saare Lidet. Expeditionens Chef, Capitain Wilkes, beskriver dem saaledes:

De synes at være ligesaa vilde og hjælpeløse som Ur-Indbyggerne af Ny-Syd-Wales. De gik ganske nøgne med Undtagelse af et lille Stykke Sælhundeskind, kun saa stort at det kunde bedække den ene Skulder, og som ialmindelighed bæres paa den Side hvorfra Vinden blæser, hvorved de da have lidt Bærn mod dens gennemtrængende Indvirkning. De ere kun 5 Fod høje, af en lys Kobberfarve, meget sfiult af Snabs og Smuds, isærdeleshed deres Ansigter, som de dertil bemale med verticale Kulstreges. De have kort Ansigt, smal Pande og fremstaaende Kindbeen. Deres Dine ere smaa og ualmindelig sorte, og de øverste Dienlaag gaar, inde ved Næsebenet, ud over 2de underste, og ligne særdeles Chinesernes. Deres Næse er bred og flad, med vide Næseboer, stor Mund, hvide store og regelmæssige Tænder. Deres Haar er langt, tyndt og sort, hænger dem ned over Ansigtet, og er bedækket med hvid Afte, hvilket giver dem et stygt Udseende. Hele Ansigtet er sammentrykt. Mærkelig er Brystets, Skuldrenes og Hvirvelstøttens stærke Udvikling, deres Arme ere lange og uproportionerte, deres Been smaa og daarlig skabte. Der er virkelig kun lidt Forskiel mellem Ankens og Benets Tykkelse, og, naar de staae opreiste, hænger Skindet paa Knæet ned i en lang løs Fold. Hos nogle

mangle Laarmusflerne næsten ganske og have kun liden Styrke. Denne Breenusflernes liden Udvikling er en Følge af deres bestandig siddende Stilling, saavel i deres Hytter som i deres Canoer. Deres Skind er mærkeligt koldere end vores. Det er umuligt at tænke sig noget mere svinst i den menneskelige Natur. De ere en ilde skabt og styg Race. — De have liden eller ingen Idee om Tingenes Værdi, ikke engang om saadanne som man dog maatte formode vilde være af den største Nytte for dem, som Jern og Glasvarer. En ituslaaet Glasflaske har samme Værdi for dem som en Kniv. Noget Flonel, revet i Strimler, behager dem mere end i hele Stykket; de snoede det rundt om Hovederne, som et Stags Turban, og det var morsomt at see deres Veltilfredshed over denne lille Acquisition. — Børnene vare bitte smaa, og laae nede i Bunden af deres Canoer paa noget tørret Græs. Konen og den ældste Dreng roede Baaden, medens Manden øsede Vandet ud og passede Ilden, som altid føres paa Bunden af Canoen paa nogle Steen og Aske, og Vandet udenom. Deres Canoer ere byggede af Bark, ere meget skrøbelige og syede sammen med Stumper af Hvalfiskebeen, Sælhundeskind og Vidier; de ere skarpe i begge Ender, og faae saavel deres Form som Styrke ved en Mængde Stiver, der ere bundne til Rælingen. Disse Indianere vove sig sieldent udenfor deres Cano, der bringer dem fra det ene Sted til det andet, og deres Mater ere saa smaa, at de ikke synderlig kunne drive Baaden frem, undtagen naar det er Stille. Nogle af Officiererne meente, de kunde gienkiende en Flok fra Eremit Øerne, der havde været ombord paa Skibet ved Orange-Harbour, og var det Tilfældet, maae de have vovet sig over Nassaubugten, en Distance af 10 til 12 Mil. Deres Hytter finder man ialmindelighed opførte tæt ved Strandbredden, inderst i en eller anden lille Bugt og i Lø for Vindene. De ere byggede af Grene og Smaatræer, stukne ned i Jorden og hviede mod hinanden ved Toppen, hvor de ere stærkt sammenbundne med Bark, Vidier og Grene. Tyndere Grene flettes derefter ind imellem, og danner en taalelig fast Fletning; over denne lægges nu Græs, Tørv og Bark, hvorved Hytten bli-

ver ganske varm og uigienntængelig for Vind og Sne, men ikke just saa ganske for Regnen. Disse Hytters sædvanlige Dimensioner er 7 eller 8 Fod i Diameter og 4 à 5 Fod i Hviden. Man kryber derind ad et ovalt Hul. Ilden bevares i en lille Fordybning midt i Hytten. Gulvet er af Leer, som lader til at være vel stampet. En Hyttes sædvanlige Følgesvend er en conisk Stabel Skaller ligeud for Døren, næsten lige saa stor som Hytten selv. De beboe kun en Hytte saalænge Stedet kan forsyne dem med Muslinger og andre Skaldyr. Man træffer aldrig disse Indfødte uden i deres Hytter eller i deres Canoer. Hindringerne for deres indbyrdes Samfærsel tillands ere store, paa Grund af Landets bjergige og klippifulde Bessaffenhed, giennemskaaet som det er af dybe og usfarbare Strømme, paa mange Steder hæmmet ved bratte Afgrunde, og dertil er Jordbunden en eneste Sump, der yderst vanskelig kan passeres, og det saavel paa Hoiene som paa Sletterne og i Dalene. Skovenes uigienntængelige Natur med den tykvoxede tornede Buskads gjør det umuligt for dem at overvinde eller kæmpe mod disse Vanskeligheder. Det lader til at de leve i Familier og ikke i Stammer, og synes ikke til at anerkende noget Overhoved. Den 11te Marts kom tre Canoer til os med fire Mandfolk, fire Koner og en Pige paa omtrent 16 Aar, fire Smaa piger og fire spæde Børn, eet af dem omtrent en Uge gammelt og ganske nøgent. Thermometret var dengang ikke høiere end 6° R. De førte ganske rue Vaaben med sig, nemlig Slynger til at kaste Stene, 3 plumpe Spyd med Beenspidse, paa den ene Side takkede med indadvendte Tænder. Dermed fange de deres Fisk, der findes i stor Mængde i Tanget. To af de Indfødte fik vi endelig ombord, efter at de havde været over en Time paa Siden af os; de fik mange Forærin- ger, hvorfor de igjen gabe os deres Spyd, en Hund og nogle af deres plumpe Smaating. De hverken viste eller udtrykte Forundring over Noget ombord, undtagen da de saae en af Lømmernædne bore et Hul, igiennem en Plank med et Skruerboer, Noget som for dem vilde have været et langsommeligt Arbeide. De vare meget

snakksomme, smilede naar man talte til dem, og brød ofte ud i en høi Latter, men bleve øieblikkelig igien alvorlige og adstadiige, deres naturlige Maade at være paa. Man fandt at de vare store Mimikere baade i Gesticulationer og Toner, og de kunde efterligne hvilket som helst Ord i vort Sprog med den correcteste Udtale. Forbausende var det hvorledes de kunde efterligne Lyd. En af dem gik op og ned i Tonerækken, og fulgte aldeles rigtigt Violinens Toner, senere giennemgik han hele Scalaen, baade de hele og halve Toner; og tog neppe en eneste Gang feil. Alle have de musikalisk Stemme. Denne Efterbelse blev os imidlertid trættende, da den forhindrede os fra at komme efter noget af deres Ord eller Ideer: den indskrænkede sig ikke blot til Ord og Toner, men gik ogsaa til Hændinger, og var undertiden rigtig latterlig. Den sædvanlige Maade at spørge om deres Navn var nu ganske forgæves. Begge man f. Ex. til Næsen, gjorde de det samme. Altting vilde de gjøre efter, og det paa den nysigtigste Maade. — Som disse Canoer nærmede sig Skibet, stod den Fornemste op i sin Canoe, og holdt en Tale. Om vi end havde hørt dem raabe meget høit iland, kunde de dog ikke taale Støi. Naar Trommen gik, eller der blev fyret et Gevær af, holdt de bestandig for Ørene. Til hinanden taledede de altid hvissende. Deres forsigtige Manerer og Bevægelser tyder paa, at de maae være af en frygtsom Slægt. Mandfolkene ere overordentlig skinsyge over deres Koner, og tillade Ingen at gaae ind i deres Hytter, om de kan hindre det. Qvinderne maatte aldrig komme ombord. I Fremmedes Nærværelse lode de til at være tilbageholdne: de forlode aldrig deres siddende Stilling, eller rettere, sidde bestandig paa Hug, med Knæerne tæt til hinanden og under Hagen, Fødderne tæt sammen og heelt ind til Kroppen. De ere forfærdelig stygge. Deres Hænder og Fødder vare smaa og veldannede, og det lod ikke til at de vare vant til strængt Arbeide. De synes at elske deres Smaa og at være omhyggelige for dem, skiondt de ved flere Leiligheder bød dem tilsalg for en Bagatel. De vare tilsmurte over hele Ansigtet, og man bemærkede at naar Noget af dem fik sig at see i et Speil, brød hun ud i

Laarer, som om hun kunde være bedrøvet over at see saaledes ud. Mandfolkene bestieftige sig med at bygge Hytterne, skaffe Levnetsmidler og øvrige Fornødenheder. Qvinderne saae man som oftest roe deres Fartsier. — Da bemeldte Indfødte forlode Skibet, og naaede Strandbredden, forbleve Fruentimmerne i Canoerne, og Mandfolkene gave sig ifærd med at opføre deres midlertidige Hytte. De smaa Børn sprang ganske nøgne omkring paa Strandbredden, omendstiondt Thermometret var kun lidt over 4° R. Da Hytten, efter en Times Forløb, var færdig, gik Fruentimmerne iland for at tage den i Besiddelse. De syntes Alle lykkelige og tilfredse. Før de forlode Skibet var den større Deel af dem iført gamle Klæder, som Officiererne og Mandskabet havde givet dem, og i hvilke de havde yderst travlt med at gjøre sig det bekvemt, til stor Morstab for Folkene. Genimod Aften besøgte D. Hr. A. og D. deres Hytte. Inden de naaede Land antændte de Indfødte en Ild paa Strandbredden for at tage imod dem, og, som man tydelig kunde see, for at forhindre dem fra at komme ind i Hytten. Som de landede, gjorde en af Mandfolkene sig al Umage for at tale med dem. Han viste til Skibet, og forsøgte at udtrykke mangfoldige Ting ved Gebærder: derpaa pegede han mod Sydost, og saa igjen til Skibet, og foldede derpaa Hænderne som naar vi bede, og sagde „Gloah, Gloah! Kort efter fik de Tilladelse til at komme ind i Hytten. Mandfolkene krøbe først ind og satte sig ned paa Hug foranfor Fruentimmerne, og alle sad de og stak Haanden frem med et Stykke Sælhundestind for at Ilden kunde naae hen til dem. Fruentimmerne sad paa Hug, tre og tre bag ved Mandfolkene, den ældste foran, med de spæde Børn. Efter at være komne ind i Hytten prøvede den ene af Europæerne paa at faae ud af den Indfødte, der før havde gjort Tegn til ham, om de dog ikke havde nogen Idee om et Hvieste Bæsen. Denne foldede da atter sine Hænder og gientog som tidligere „Gloah, Gloah! — Vilde de yttre venkfabeligt Sindelag, springe de op og ned, og de fik begge Europæerne til at hoppe med sig paa Strandbredden, et Par Tommer op fra Jorden, inden de krøb ind i Hytten.

Vi prøvede paa at komme efter hvorledes de fik Ild, men forgæves. Det maa være yderst vanskeligt for dem, at dømme efter den Omhu, de bære for den, da de altid føre den med sig i deres Canoeer, med den største Fare for sig selv. Deres Føde bestaaer af Muslinger og andre Skaldyr. En Mængde Fisk og af og til nogle Sølhunde fange de, og Bær af forskellige Slags og vild Silleri sikkre dem for at lide Nød. De koge seldent deres Mad meget: Muslingerne blive skilte fra Skallerne ved Heden, og Fiskene ristet som oftest i deres Skind uden at være rensede. Medens de vare ombord fik vi en af dem til at sidde ved Middagsbordet, og efter lidt Anviisning haandterede han sin Kniv og Gaffel med megen Behændighed. Brændeviin og Viin vilde han ikke nyde, men holdt meget af Sukkervand. Salte Provisioner faldt ikke i hans Smag, men derimod Mælk og Plumbudding, og han stoppede i bogstavelig Forstand Munden fuld dermed. Da hans Appetit var tilfredsstillet, blev han i særdeles godt Humeur, sang sit „Hey meh leh“, dandsede og loe; men atter hindrede hans Efterbælle hvert Forsøg paa at erfare Ordenes Betydning. En af disse Indfødte forblev over en Uge ombord, og da han var bleven vasket og læmnet, blev hans Hud 2 eller 3 Tinter lysere af Farve. Han befandt sig hele Tiden ilde ved den umaadelig Mængde Mælk han spiste. Han forundrede sig høilig ved at blive baaned Gudstieneften: fra det Dieblis, Præsten begyndte at læse op af Bogen, vare hans Dine stivt hæftede paa ham, og de vreg ikke fra ham saa længe han blev ved. Kort efter at han var kommen iland gif han atter igien nogen. De iblandt dem, som ikke fik Foræringer, satte et Slags hvinende Skrig op, og saae ret bedrovede ud derved. De ere meget tyvagtige: Natten førend de forlode Bugten stjal de et af Kulseilene, vi havde strubbet og hængt op til Tårre paa Strandbredden.

Uddrag

af J. F. Chrenstam's: Ännu ett Ord om Sveriges Sjöforsvar, i anledning af Öfverst Hagelstam's påståenden att emedan Sverige och Norrige icke hafve tillgångar att underhålle en Linieskeppsflotta af lika styrka med Rysslands, så bör Sveriges sjökrigsmakt endast utgöras af Skärgårdsfartyg, jemte några få Fregatter och mindre seglande samt ångfartyg. (I Tidsskrift i Sjöväsendet Nionde Årgången. första Häftet. September 1844).

Öfverat Forfatteren har förudskiflet et Par inledende Ord om, at han, opmuntret dertil af flere agtede Personer i Staten, agter at forsøge en Giendrivelse af ovenanførte Paastand, og at, om han skulde forfeile sit Niemeed, at overtøye hver fordomsfri og sit Fædreland elskende Læser, det dog ei er Sagens men Sagførerens Skyld, der ei har formaaet ret tydeligt at fremstille for Andres Dømmeme, hvad der staaer klart for hans egen Overbeviisning, — oplaster han følgende to Spørgsmaal: 1) Skal den mindre Stat, fordi den ikke kan maale sig med den mægtigste blandt flere Naboer, organisere sin Krigsmagt saaledes at den kun bliver anvendelig som et Værn for det ene Tilfælde, at Staten, forladt af alle sine Forbundskæller, kun har at forsvare sig mod hiin meest frygtede Nabo? og 2) er det af Öfverst Hagelstam i Forslag bragte Sø-Defensions-system (bestaaende af 374 Skærgaardsfartøier, 8 flydende Batterier, tilligemed 7 Fregatter, 3 Corvetter, 3 Brigger og 1 Krigsdampskib) det fordeelagtigste, selv i det neppe tænkelige Tilfælde at Sverrig og Norge, uden Forbund med nogen anden Magt, blot havde at forsvare sig mod et Angreb af Rusland? Og besvarer dem som følger.

ad 1. Fjelleds Interesser og Fordelene af indbyrdes Bistand have fra ældgammel Tid samlet Familier til Stammer og

disse atter til Nationer og Stater: og en rigtig Opsatning af slige Interesser og Fordele have siden, tilligemed Handel og Civilisation, dannet Fredsfordrag og Forbund. Uden saadanne Forbindelser maatte den Svagere enten vorde et ubestridt Bytte for en Mægtigere eller og see sig nødsaget til, frivillig at underkaste sig en Anden, og med det Samme tabe den Uafhængighed og den Nationalitet, der udgjør en af Grundbetingelserne for Samfund-Medlemmernes Velvære. Saaledes er da ogsaa i Europa, ved Siden af de store Monarkier, opstaaet et større Antal mindre, men dog altid selvstændige Stater, i hvilke Dplysning, Industri og Samfundets Velvære udvikle sig lige saavel som i de større, og hvor Medborgeres fredelige Sysler ligesaa lidt forstyrres af uophørlig Frygt for Krænkelse af mægtigere Naboere. I de politiske Combinationer imellem Staterne finder ogsaa en mærkelig Forskiel Sted nu imod fordum, til Fordeel for de svagere Staters vedvarende Uafhængighed. Allerfuldkomneste have disse Forhold udviklet sig efter den almindelige europæiske Fred i Aaret 1814, og det synes at ligge i Sagens Natur, at en tiltagende Dplysning, en alt meer og meer livlig Communication imellem Landene, deres gjensidige Trang til hinanden og fremfor Alt Erfaringen om Erobringslygens for Alle og Enhver ulykkelige Følger, for Fremtiden skulde gjøre det næsten umuligt, at i Europa eet Rige skulde kunne fornærme et Andets Selvstændighed, uden at Retspørgsmaalet, eller, naar det kom til det Yderste, Krigen, blev en almindelig europæisk, og ei blot en Krig mellem enkelte Stater.

Betingelsen for de mindre og svagere Staters politiske Tilværelse er dog, og maatte nødvendigt være, de Forbund der under Freden bestandig fortsættes, og, ved mindste Spørgsmaal om Mislighed eller Krig, med fornyet Styrke sammenknyttes paa eet Sted, medens de paa et andet svækkes eller brydes; men skulle slige Forbund vorde mulige og til at forlade sig paa, da maa de begrundes paa Allieredes gjensidige Interesse og Fordeel, og hvilke da, ved Spørgsmaal om Krig, ikke kan beroe paa andet end det effective, og for det fælleds Formaal anvendelige, Contingent af Stridskræfter som

den ene eller den anden Stat eier og kan tilbyde. For at kunne være sikker paa sin Selvstændighed maa desaaarsag en Stat have politisk Vægt, og kan kun faae denne formedelst de Stridskræfter, den har disponible saavel til eget Forsvar, som for at gjøre fælleds Sag med andre Stater, med hvilke den har Interesse tilfælleds. Det er klart at det ikke beroer saa meget paa om Stridskræfterne ere noget større eller noget mindre (thi hvad her siges maatte gjælde selv for de mindste Stater) men destomere paa om de ere organiserede saaledes at de ere anvendelige for alle en combineret Magts Formaal — at de bestaae i Aaabenarter, der kunne anvendes i Forening med Andres, og hvis Anvendelighed er anerkjendt af den almindelige Krigsvidenskab og Krigserfarenhed.

Hvis nogen af de europæiske Landstater vilde indrette sit Forsvar med det udelukkende Formaal, uden Forbund med andre Magter at kunne forsvare sig til det Yderste imod en magtig Fiende, saa vilde det sikkerligt være det hensigtsmæssigste i Hiertet af Landet at anlægge 'en stærk Fæstning, til hvis Forsvar hele Artilleriet og de fleste Tropper skulde anvendes, hvoraf da Følgen blev at kun nogle Streifcorps blev tilovers til at forurolige Fienden, efterat Armeen havde draget sig ind i Fæstningen. Men har vel nogensinde et Land med aabne Grændser saaledes ordnet sit Krigsvesen, og have ikke alle Tydslands mindre Stater, Holland, Belgien, Hannover &c. Armeer der ere af aldeles lige Bestaaffenhed med de store Magters og skillede til at forenes med hinanden, med eller imod dem? Man har saaledes overalt erkjendt, at det er i en Forening mellem dem, hvis Fordele ere eens, og ikke i et Isoleringssystem, særskilt tillempet efter hver enkelt, at Styrken og Betingelsen for den politiske Uafhængighed bestaaer. Herved har hvert Medlem af det europæiske Statsforbund omtrent samme Fordele fremfor de mindre dannede Stater i de andre Verdensdele, som Medborgere i et dannet og lovbundet Samfund fremfor den Vilde. Mon Tscherkesserne i saa mange Aar vilde være forblevne overladte til deres Skiebne, om de havde været et af de europæiske Samfund i politisk Forening med de øvrige? Har vel noget An-

det, end fuldkommen Mangel paa lovlig Skiel, hindret baade den ene og den anden af de Magter, der ikke ønske Forøgelse af Ruslands Magt, i, aabent at optræde til deres Forsvar? Hvad var det der holdt alle de Sværd tilbage, som bleve grebne med Deeltagelse for Polen, andet end den politiske Nødsfølelse, og hvorledes vilde det vel være gaaet, om den polske Nation havde været en anerkendt og selvstændig Stat, overfalden af den russiske Overmagt, istedetfor at være Rebeller? At Sverrig skulde kunne vække en ligesaa levende Deeltagelse, kan vel antages for afgjort; men dertil udfordres dog, at vi ikke stille os fra det øvrige Europa, paa hvis Skiebne de svenske Vaaben mere end een Gang have indvirket. Det er imidlertid ikke paa andre Folketslags flygtige Sympathier at man kan og bør grunde sin Trygghed; thi Regjeringerne handle og maae handle efter Folkenes Fordeel, meer end efter deres Følelser. Sverrig, saavel som enhver anden mindre Stat, maa desaarfag have en politisk Vægt, om dets Skiebne skal vorde bedre end Tsjerkessernes, der sandelig ikke er misundelsesværdig, om man end beundrer deres Tapperhed. Under en Krig, mellem en Stormagt i Østen og en anden i Vesten, maa Sverrig altsaa have Stridskræfter at lægge i den ene eller den anden Vægtstaaal, om det ei under Vægtstangen skal knuses af Begges forenede Tyngde.

Sverrig maa derfor have en Krigsflaade af lige Besskaffenhed med andre Magters. Saadant er baade med Ruslands og Englands velberegneede Fordeel, thi ved en Krig mellem disse Magter bliver endog et mindre Antal svenske Linieskibe og Fregatter af stor Vægt for den ene som for den anden; men ingen af dem kan iforveien vide hvilket Parti Sverrig vil tage. Gier Sverrig derimod blot Skærgeaardsfartøier, da betyde vi aldeles Intet i en saadan Krig — kunne tabe meget, ja Alt, men have Intet at vinde. Ingen af Magterne søger da vor Alliance, thi for Ingen af dem bliver den direkte nyttig; men Gothland kan tages i Besiddelse af hvem der kommer først, og beholdes indtil videre, og i vore Havne kan hvem der vil løbe ind uden nogen egentlig Hindring. Ingen Handel kan snige sig frem mellem to Fiender, der visiterer hvert

Fartoi, og erklære Alt, hvad de selv behøve, for Krigsfornödenheder, nyttige for Modstanderen, eller for Krigscontrabande, de da som Saa-dant tilegne sig. Den, som til Slutning beholder Overhaand, kan da altid paaskyde en eller anden, Modstanderen viist Begunstigelse, som Grund til at tilintetgjøre eller i det Mindste end yderligere svække de skandinaviske Riger. Og det synes saaledes af det An-førte klart, at de skandinaviske Riger, for at kunne bestaae, bør indrette deres Stridskræfter saalunde at et Forbund med dem, i Til-fælde af en Krig mellem England og Rusland, bliver en Sag af den høieste Vægt, søgt af begge de stridende Magter, og dette vil worde Tilfældet, om vi, foruden vor Skiergaardsflaade, have en Flaade af større Skibe, der dog i Talrighed ingenlunde behøver at overstige Landets Evne.

Vel har man anført, at Neapel, Østerrig og Preussen, der dog ere Kystlande, som drive Skibsfart, ikke have Linieskibsflaader; men dette beviser formeentlig Intet, da disse Lande enten ganske eller for største Delen tilhøre det europæiske Fastland, og som saadanne ved deres Land-Armeer have den større eller mindre politiske Betydning de kunne opnaae. Ganske anderledes forholder det sig med den skandinaviske Halvø, hvis Beliggenhed nærmest ligner Englands, formedelst Utilgængeligheden af de Strækninger der bin-der den til Continentet, og som derfor under en Krig ikke kan have Forbindelse med et andet Land uden over Habet eller ved en Krigs-flaade. Og derhos tale for Forfatteren Hollands 7 Linieskibe, foruden 14 Fregatter, 40 Corbeter og Brigger, 11 Skonnerter og Kuttere, 9 Krigsdampskibe og endelig 77 Kanonchalupper, saavel som Danmarks 7 Linieskibe, foruden 8 Fregatter, 8 Corbet-ter og Brigger, 6 Skonnerter og Kuttere, 3 Krigs-Dampskibe og endelig 82 Kanonchalupper og Joller.

Angaaende den Paastand, at Underholdningen af en Linie-skibsflaade snarere bidrager til at indblande os i de større Mag-ter's Politik og Krig, der ikke kan gavne Sverrig og Norge saa meget som Fred og Neutralitet under et Krigsudbrud i Europa, yttres Forfatteren sig saaledes: Fred og Neutralitet er visseligen

det gavnligste for alle Lande; men Krigsmagten maa ordnes for Krig, og for en Krig af en saadan Betskaffenhed der sandsynligst kan indtræffe, thi ellers vorder dens Tilværelse overflødig og kun en unyttig Byrde for Landet. Til Opretholdelse af Neutralitet findes der dog intet andet Middel, end Evnen til at møde og straffe en Fornærmelse, og hvorledes skulde vel Sverrig og Norge kunne det uden en bevæbnet Styrke paa Havet; og skal man derfor anføre, at en saadan blot vilde forlede til en afmægtig Angrebskrig?

Med Hensyn til den Bemærkning, at England, der i paa-kommende Tilfælde skulde ville yde Sverrig Bistand mod Rusland, ikke skulde behøve Forstærkning af nogle smaa, usvede svenske Liniestibe, men vel Bistand af en stærk svensk Skiergaardsflaade med gode Dampstibe, mener Forfatteren: at Spørgsmaalet om en activ Bistand fra Englands Side under et saadant Krigsforhold ingenlunde kan indskrænkes til at stikke Hjælp til Sverrig, men maa tillige udstrække sine Virkninger til Levanten, ja maaskee til Ostindien. Hvo veed desuden om Frankrig under saadanne Forhold skulde have samme Interesse som England, og om ikke Englands talrige Flaade kunde faae heelt meget at give og ret vel kunde trænge til Forstærkning i Østersøen af svenske Liniestibe. Og kan en engelsk eller svensk forenet Liniestibsflaade holde Østersøen reen udenstærs, hvorledes skal da en russisk Skiergaardsflaade kunne komme ind i de svenske Skiergaarde? Napoleons Flotille af Smaafartsoier i Boulogne og andre Havne vovede sig ikke over Canalen, som bevogtedes af engelske Stibe, og vilde vel Forholdet have været anderledes om England havde havt Skiergaarde? — At Skiergaarden ikkun kan forsvares med Skiergaardsfartsoier kan vel være sandt, hvis den, uden at afbrydes af Havet, støder til en, Fienden tilhørende Skiergaard, som Tilfældet var fordem ved den svensk-finlandske Kyst, men det er en aldeles ugrundet og falsk Fremstilling naar der er Spørgsmaal om Sverrigs nuværende Skiergaardskyst. Ålandshavet er ikke anderledes beskaffent i denne Henseende end Canalen, og kan en Liniestibsflaade forhindre Smaafartsoiernes Passage paa det ene Sted, kan dette ogsaa skee paa det

andet. At russiske Smaafartøier fordom virkelig have kunnet trænge ind i de svenske Skicrgaarde, uagtet vi dengang eiede en Linieflaade, kan vel ei med Grund anføres herimod, da man veed at Flaaden dengang ikke var eller kunde blive udrustet.

Hidtil er kun bleven fremstillet, hvor uundgaaeligt det kan blive for Sverrig og Norge at gribe til Waaben for at beskytte deres Uafhængighed og benytte deres Fordele under en mulig Krig mellem Rusland og England; men vi have ogsaa i Danmark en Nabo, der kan blive enten vor Modstander eller vor Bundsforsvant. Lader os et Øieblik betragte, hvorledes Sverrig, uden Flaade af Linieskibe og Fregatter, vilde tage sig ud som Danmarks Fiende, der, hvorvel i en mindre Maalestok, eier en saadan Sømagt. Det behøver sikkert ei at bevises, at intet svenskt Koffardiskib da kunde passere Sundet; vel formaaede saakaldte Dækkanonchalupper eller Kanonkopperter i 1813 at beskytte svenske Convoiers Giennemseiling, men deels vare da der stationerede baade Linieskibe og Fregatter, deels, og fornemmelig, eiede Danmark dengang ingen Flaade, og den svenske Handel behøvede da kun at forsvares mod danske Kaperbaade.

Naar alle Sverrigs østersøiske Havne bleve blokerede, kunde maastee hele vor Handel gaae igiennem Göttha-Canalen over Gothenborg eller igiennem Norge; — men hvorledes kunde saadant vel blive muligt om nogle danske Skibe og Fregatter krydsede i Skagerak og Kattegattet? Ligeledes vilde danske Krydsere saavel i Østersøen som Kattegattet aldeles kunne hindre vor indenrigske Fart langs vore egne Kyster, der er uundværlig for Landets Bestaaen og kun til en ringe Deel kan gaae indenskiærs. Norge vilde paa saadan Maade blive endnu mere stillet blot, og der skulde kunne opstaae Hungersnød ved Udeblivelsen af Korntilførsel. De foreslaaede 7 Fregatter samt 6 Corbetter og Brigger, i Forening med Norges 4 Fregatter og 4 Corbetter m. m., skulde kun lidet kunne udrette til at affjælpe denne Trængsel, da Danmark jo kunde udruste ligesaamange Skibe af dette Slags og desuden 6 Linieskibe, der med sin overlegne Styrke snart skulde tilintetgjøre de svagere Fartøier. Hvad var

vel under saadanne Omstændigheder andet for, end at prøve paa at faae Ende paa Krigen ved en Landgang paa Sjælland; men Saadant vilde atter være umuligt uden Hjælp af en overlegen Liniestibsflaade. Kanonchalupper og Joller skulde under saadanne Omstændigheder aldrig kunne komme i Sundet, uden, efter at være passeret den skaanske Kyst, at vorde forstyrrede af fiendtlige Krigsskibe, og skulde i et heldigt Tilfælde alligevel Intet kunne udrette i et Farvand, der, med Hensyn til Søgang og stærk Strøm, ikke kan passeres med andre Baade end saadanne, der ere særdeles velseilende og formaae at bierge sig i Søen, og hvor et ringe Antal større Fartøier er den største Kanonchalupperflotilles Mester.

Men lader os vende os fra den i dobbelt Henseende ubehagelige Forestilling til den modsatte, eller, at vi i en Krig havde Danmark til trofast Bundsforvant. Hver Forening af svenske og danske Landtropper, enten paa den ene eller den anden Side af Sundet, skulde da ganske og aldeles kunne forhindres af en Fiende, der blot havde saa stor Styrke, at den var Danmarks overlegen, hvis nemlig Sverrig ingen Flaade havde, men have vi en saadan, da bliver Sømagternes Forening det Første og Væsentligste, der tillige udgjør Betingelsen for hver anden indbyrdes Bistand. Det kan antages, at Sverrig, foruden det nødvendige Antal Fregatter og Krigsdampfartøier m. m. samt en for Landets Forsvar tilstrækkelig Skærgaardsflaade, ikke formaaer at holde flere end 10 Liniestibe, hvis Alt, saavel det Personelle som Materielle, skal være i fuldkommen tjenstdygtig Stand, og i Forhold dertil skulde Norge kunne holde 3 eller 4 Liniestibe, hvis samme System blev fulgt i begge Rigerne til et fuldkomment unionsmæssigt Forsvar. Om nu dermed forenede sig 6 à 7 danske Skibe, fremkom den Afgøelse indgydende Styrke af 20 Liniestibe og i det Mindste ligesaamange Seil- og Damp-Fregatter, hvorved den hele russiske østersøiske Flaade ikke vilde være synderlig at frygte.

Frie Folk, hvis Regiering har forstaaet at løse det i Europa for knap oppgivne Problem, at forene dem til et politisk Hele uden at nogen af dem har mistet sin egen Nationalitet, der aldrig god-

villig er bleven bortbyttet mod Deelagtighed i et større Monarkies Bælde — slige Folk ville vissest aldrig komme til at savne Bundsforvante, der slutte sig tæt til dem. Hvormeget vi end agte paa Tidernes Tegn, vide vi dog ikke hvad Fremtiden bærer i sit Skød, hvad der i vore Børns eller Barnebørns Tid kan vorde iværksætteligt eller nyttigt, eller selv udvikle sig af Begivenbedernes Gang og gjøre neppe udtalte Ønsker til uimodstaelige National=Villier. Lader os imidlertid ikke forstyrre hvad vi eie og hvad ved en klog og kiærlig Forsorg saa let kan vorde den sikreste Borg for Fædrelandets Trykthed og Fremtids Held!

Ovenfor yttredes, at, uagtet det trofasteste Forbund med Danmark, intet af Nagerne kunde staae det andet bi uden ved Hiælp af Linieslaader, hvis forenede Styrke udgjorde Betingelsen for al anden Bistand. Herved ledes Opmærksomheden umiddelbart hen paa, at, uden Liniestibslaade, den svenske Armee aldrig kan blive anvendelig uden indenfor egne Landemærker, hvormeget end Nigets Fordeel og Sikkerhed maatte fordre det. Hvorved ei kan indvendes, at vi for Fremtiden ei maa tænke paa Angrebskrig, men blot paa vort eget Forsvar, thi Forsvaret af eget Land og dets Retligheder have, oftere end Erobringslyst, været Anledning til Krig paa fremmed Grund. Forsvaret maa kunne udføres paa Contrascarpen og paa hiin Side samme, og uklogt og daarligt vilde det være, frivilligt at berøbe sig ethvert Middel til at passere Graven, som, overladt til Fiendens frie Disposition, ophører at bidrage til Forsvaret, og som derhos kun for ham alene bliver en ønskelig Sø=Communication.

De tydske Forbundsstater, og fornemmelig Preussen, kunne ansees for Sverrigs Naboer, og have mere end een Gang været beslyttede af svenske Hære. Det kan hændes at denne Magt i Fremtiden skulde ville staae Sverrig bi; men Sligt blev umuligt al den Stund Sverrig ikke eiede nogen Flaade. Det lader til at Preussens og Sverrigs politiske Bæe og Bel let kunde vorde fælleds, og hvor ulykkeligt vilde det derfor ikke være under Krig at være afstaaren fra al Forbindelse med dette Land.

Stattelig ville vi undersøge de Forhold, der rimeligviis ville finde Sted for Sverrig og Norge under en Krig mellem fiernere Magter, f. Ex. mellem England og Frankrig, eller England og de forenede Stater, eller og saalænge en Krig mellem Naboverne tillader os at vedligeholde en fuldkommen Neutralitet. En saadan Tid kan vorde utrolig fordeelagtig for Sverrigs Handel, om Landet har Evne til at beskytte denne tilbørlig med Krigsskibe; men paa den anden Side, som antydet i det Foregaaende, skulde ogsaa, uden denne Beskyttelse, al Handel og Søfart kunne forsvinde og Riget friste de fæleligste Tab. Til at convoiere vore Handelsfartøier ere sandelig ei blot Fregatter, Corvetter og Brigger tilstrækkelige.

Og hermed torde, som Forfatteren yttre sig, det første Spørgsmaal nogenlunde være besvaret, saavel i Almindelighed som med særskilt Anvendelse paa Sverrig, saa at, ihvorvel vort kære Fædreland ikke formaaer at underholde en Linieskibsflaade af lige Styrke med Ruslands, — Sverrigs og Norges fremtidige Selvstændighed dog fornemmelig beroer paa at vi underholde den Flaade vi formaae, og forbedre den ved Personalets Øvelse og Materialets Forsøgelse og Forbedring, forsaavidt Landets Indkomster tillade.

ad 2) Efter forudskiftet Undersøgelse om hvorledes Sverrigs Skicærgaardsflaade er fremstaaet, bliver Forfatteren saaledes ved:

Den egentlige Feiltagelse, der ligger til Grund for den Paa-stand, paa de større Fartøiers Bekostning at ville forøge Sverrigs Skicærgaardsflaade, indeholder den Forestilling, at Kanonchalupper og Kanonjoller skulde være istand til at anfælde og beseire en fiendtlig Linieskibsflaade, der til en Havn eller Øhed paa den svenske Kyst havde overført en Landgangsarmee, og paa dette Sted indtaget en fast Position for at sikke sig Muligheden af et Tilbage- og den nødvendige Communication med sit eget Land. Krigshistorien kan ikke fremvise et eneste Exempel til Støtte for en saadan Tillid til smaa Hofartøiers Evne. Aldrig er noget Linieskib blevet taget eller besejret ved slige Waaben, og endnu mindre har man kunnet eller blot villet prøve paa, dermed at anfælde Flaader eller Escadrer. En overspændt og paa ingen tidligere virkelig Erfaring

begrundet Forestilling om Bombekanoners Virksomhed imod store Skibe er det Allereneeste som iblandt giver Anledning til at formode Muligheden af hvad hidtil aldrig har kunnet udføres; men — skal vel Fædrelandets Forsvarsanstalter anordnes, dets Kræfter anvendes og dets Sikkerhed grundes paa svage Probabiliteter, der ikke engang af de Fleste erkiendes som saadanne? Have vi ikke Evne til at beseire Fienden ved Brug af de kraftigste Vaaben, de kraftigste Midler, saa have vi den endnu mindre, om vi benytte svagere og mere ufuldkomne. Imidlertid kan det vel være sandt, at en i Nærheden posteret Skiærgaardsbescadre ret meget kan foruroilige en til Strid forsviet Linieskibsflaade, hvorfor vi og til saadant Brug borde anvende dette Vaaben, men dermed at beseire Skibe eller mod dem udrette Noget, der kunde have stor og betydelig Indflydelse paa Krigens Udfald, bør vel ikke antages for muligt, førend man kan paavise Facta.

Angaaende Spørgsmaalet om, hvad Sverrig og Norge, uden Hjælp af nogen anden Sømagt, vel skulde kunne udrette i en Krig med Naboen i Øster, med en Linieskibsflaade, som altid maa blive langt svagere end Fiendens, bemærker Forfatteren først, at, om Sverrig og Norge ret anvende deres Kræfter, dog altid skal kunne underholdes i tiensdygtig Stand en Linieslaade, fuldkommen halv saa stærk som den frygtede Naboes østersøiske Flaade, og dernæst, at, om Han virkelig skulde give Landgang paa Sverrigs Kyst, Han dog nødvendigviis maatte dele sin Sømagt eller anvende en Deel (maaskee største Delen) paa at beholde Landgangspunktet i sin Magt og muliggjøre et Tilbagetog — og den øvrige Deel paa at vedligeholde Communicationen med sit eget Land og søge at forhindre de svenske Provindsers indbyrdes Forbindelse langs Kysterne, og vilde vor Flaade saaledes steds have en aaben Mark for sin Virksomhed enten imod den ene eller den anden Deel af den fiendtlige Flaade, i Besynderlighed da den sidste Deel maatte være spredt ad, om den skulde kunne agere offensivt. Har derimod Sverrig ingen Flaade, vil Fienden blot med nogle saa mindre Fartøier kunne forhindre al vor Kystfart, og med det Samme alle

under en Krig uundværlige Transporter mellem Landets enkelte Dele, samt Troppers Forslytning ved Dampstibe.

At Rusland, efter Godtbeholdende, skulde kunne forsøge sin Sømagt, om Sverrig og Norge forsøgede sin, synes mindre antageligt; thi Rusland holder visse ikke sin Flaade med Hensyn til Sverrig, men med Hensyn til ganske andre og magtigere Stater, mod hvilke den kloge Regiering nok allerede har gjort sin Sømagt saa stor som muligt. Fremdeles kan vor Flaade ikke, som man har anført, i det Mindste ikke i Begyndelsen af et Felttog, blive blokeret i Carlskrona, saafremt vi ikke savne Midler til betids at udruste den; eftersom en Forening med de norske Skibe og Flaadens Udlob kan iværksættes saa tidligt paa Foraaret, at den russiske Flaade endnu ligger indefrosen, og Stokholms Skærgaard endnu er opfyldt med Is. Vor Flaade har derfor ei heller nogensinde været blokeret i Carlskrona; men var det endog hændtes, eller kunde det endog hændes, saa vilde deraf vel vanskelig kunne hentes Beviis for Flaadens Undværlighed. — Den franske Flaade har meer end een Gang været blokeret i Brest; men dog holder Frankrig alligevel en Flaade. — Vi kunne imidlertid med Sikkerhed antage, at den svenske Flaade nu som tilforn stedse vil kunne være i Søen inden den russiske, og under den Forudsætning, vil et Angreb paa Sverrig først blive en Søkrig, ifald Sverrig har en Flaade. Er da Sverrigs og Norges Sømagt, uden al Bistand af fremmede Magter, bestemt svagere, maa den sagtens vorde slagen, da den jo enten tidligere eller sildigere vil træffes i Østersvens snevne Farvande; men mulig kan Tiden gaae i Langdrag, saa at Vinteren falder paa og for det Klar afværger Faren, og imidlertid kunne de politiske Forhold heelt mærkelig forandre sig, og den frygtede Nabo vorde nødt til at holde inde med alle Fiendtligheder mod Sverrig, som da maa takke sin Linieslaade for Landets og Byernes Frelse fra Krigens Ødelæggelser. Men selv i det ulykkeligste Tilfælde, at Flaaden blev slagen i det første Felttog og Søforsvaret blev reduceret til nogle Fregatter m. m. og Landet stod aabent for Fiendens Landgangs-forsøg: saa havde dog Flaaden ved sin Selvopoffrelse gjort Landet

en stor og vigtig, til dens Beføstning fuldkommen svarende Tjeneste, ved at Krigen fra Førstningen blev en Søkrig; thi Landforsvaret havde da med Bistand af Skiergaardsflaaden faaet Tid til at samle sine Kræfter og til at ordne Alt for med Eftertryk at kaste Fienden tilbage fra vore Kyster. Vel bliver dette steds den sidste, men derfor ikke mindre sikke Tilflugt, og vilde man drive det, med de rigtigste militairvidenskabelige Principer overeensstemmende Centralforsvarssystem, til en daarlig og forkeert Yderlighed, saa borde Skiergaardsflaaden jo fordømmes ligesaavel som Havforsvaret. Skal Hovedvolden og de inderste Retranchementer kunne ansees for uindtagelige, maae de dog være forsynede med Grave og Udenværker.

Man kunde maaskee gjøre sig et nogenlunde tydeligt Begreb om Sverrigs Trang til Søforsvar og dets Beskaffenhed, om man eksempelvis antog, at Sverrig og Norge overalt havde saadanne Kyster som England, Frankrig og Spanien med det tilstrækkelige Antal gode Havne, men ingen Skiergaard. I saa Tilfælde maatte Skandinavien underholde en Flaade:

Som det eneste Middel til at erholde og vedligeholde politiske Forbindelser med andre Lande;

for at forhindre en Fiendes Landgang, eller

for at angribe og beseire en til Kysten ankommende Landgangsflaade, og saaledes affikere Tilbagetoget for den ilandgaaede Armee;

for at forhindre Fiendens Communication tilsoes;

for at forsvare egne Kyster mod Brandstakning og Ødelæggelse, samt egne Provindser, der ere adskilte ved Havet, fra Erobring af Fienden;

for at beskytte egen Sø- og Kystfart;

for at affkræfte Fienden fra fornyede Angreb, og tvinge ham til Fred ved at kunne agere offensivt imod hans Land — og endelig for altid, saavel i Fred som Krig, selv paa de fierneste Have, at kunne beskytte en for Landet fordeelagtig Handel.

Ved denne supponerede Beskaffenhed af Kysterne, kunde der naturligviis ikke blive Spørgsmaal om nogen Skiergaardsflaade —

blot om Landarmee og Skibsflaade, og til denne sidstes Underholdning maatte da Landet offre et efter dets Indkomster svarende tilstrækkeligt Beløbningsbeløb.

Men Skandinavien har ikke saadanne Kyster, men brede Skærgaarde paa nogle Punkter — klippefulde Strande paa andre og aabne Strande igjen paa andre Punkter, samt derhos næsten overalt ligesaa gode og rummelige Havne som andre Lande. Hvilken Forandring bevirker det? Svaret bliver og maa blive: Udeles ingen hvad angaaer det egentlige Søforsvar, hvis locale Betingelser ene og alene ere Hav og Havne, og paa hvis Bestaaffenhed og Nødvendighed Skærgaardene ikke have den allerringeste Indflydelse. Da imidlertid disse Skærgaarde nu engang findes og hverken Land- Armee eller Flaader directe kunne komme til dem, vilde de jo for en Fiende kunne vorde sikre og ubestridte Positioner og Depoter, dersom vi ei selv havde Skærgaardsfartøier for at forhindre Saadant, benytte Localiteterne til vor egen Fordeel, og i mange Tilfælde afgive en vigtig Støtte for det øvrige Landforsvar. Da det imidlertid kan hændes at Fienden fører sine offensive Operationer i saadanne Dele af Landet og paa saadant Viis, at den større Deel af Skærgaardsfartøierne ikke komme i fuld Virksomhed, maa dette Naaben deels ikke medtage altfor mange Folk og for megen Bøstning fra det egentlige Landforsvar, deels ogsaa være saaledes organiseret, at dets Personelle, ihvorvel efter sin Natur Søfolk, kan slaaes som Landtropper, saa ofte Nøden fordrer, hvilket dog nok bør kunne fordres af Besætningerne paa ethvert Slags Fartøier, men fornemmelig af Skærgaardsfartøiernes. Derfor bør Sverrig have en tilstrækkelig stor Skærgaardsflaade, men ikke paa Linieslaadens Bøstning, hvis Formaal den mindst af Alt kan opfylde.

Efter meddeelte Tabeller over den engelske og den franske Flaades Bøstning i 1842, samt over hvad til den Tid var under Bygning, kommer Forfatteren til det Resultat, at begge disse Nationer forøge Antallet af deres Linieskibe forholdsviis mere end af Fregatterne og de mindre Skibe, og det formeentlig i Betragtning af Krigsdampskibene, der i den senere Tid har indtaget en betydelig Plads

iblandt en Orlogsflaades Elementer, og som antages at kunne i mange Tilfælde opfylde hine mindre Skibes Bestemmelse.

Sluttelig anfører Forfatteren, at ingen af de engelske og franske Søofficerer, han er stødt paa, have formeent, at Anvendelsen af Bombekanoner skulde kunne forandre noget i Krigsskibenes Form og Bygningsmaade, men vel i deres Armement, ved at man, for muligt at forøge Artilleriets Styrke, medgiver Skibene saamange Bombekanoner som tilbørlig kunne betienes. Og at Han, hvad Dampmaskinerne og Dampskibene angaaer, ligeledes har fundet den Mening at være den almindelige, at de ikke kunne blive egentlige Krigsskibe eller stillede til at anvendes istedetfor Linieskibe.

Forfatteren ender med at gjøre den franske *Contre-Admiral Casys Ord* „les vaisseaux de ligne & les grandes frégates sont les représentants de la puissance maritime des nations” til sine, som han formener, at ingen anden Anskuelse er gjældende hverken i den engelske eller den franske Marine, al den Stund man høiligen flatter den forøgede Bevægelighed, Skibene have erholdt ved Dampfartsoiernes Hjælp, ligesom deres forøgede Artilleriestyrke ved Bombekanonerne og øvrige Forbedringer.

Linieskibe og Dampskibe.

(Naut. Mag. for August 1845.)

(Omendkiøndt Spørgsmaalet mange Gange og i større Udstrækning har været behandlet af os i dette Tidsskrift, og nedenstaaende Stykke saaledes ikke indeholder noget Nyt eller en udtømmende Behandling af sit Emne, have vi dog optaget det, fordi Forfatteren — som det synes, en gammel erfaren Officier — ganske deler Anskuelse med os om det Overdrevne i Manges — dog neppe ret mange Søkrigslyndiges — Forventning, at Dampskibet skal fortrænge Linieskibet, — og fordi en Mening undertiden har mere Bægt naar den er fremsat af en Fremmed.)

Indførelsen af Dampkraft i Skibe vil gjøre Epoche i Søfarten, og i en tilkommende Krig ville Søslagene's Combinationer være mangfoldige som forskielligartede.

Den Letthed, hvormed Dampskibene kunne forandre Stilling, avancere og retirere efter Behag, vil give dem stor Fordeel over Seilskibe; Dampskibene gaae lige stik imod Vinden, ud af Skudvidde naar Kampen gaaer dem imod, eller Omstændighederne ere dem ugunstige; de kunne undvige en overlegen Fiende, som de igien kunnd søge et Skib lige i Vindriet.

Men vi ere imidlertid af den Mening, at man har iset for meget med at vurdere de Resultater, som det er rimeligt disse Skibes Fortrin under en Krig ville føre med sig. Der er en anden Omstændighed, der har Krav paa vor hele Opmærksomhed, nemlig den større Caliber af Kanonerne, man nu bruger ombord. Pairhans Kanoner, der ere blevne indførte af de Franske, og som efter Beretningerne lade til at være frygtelige i deres Virkninger, ere vi blevne tvungne til at optage, og deres Anvendelse i Søkrigen er en anden Nyhed, der vil vorde ledsaget af Resultater, som, i det Mindste i saadan Udstrækning, har været ukjendte i tidligere Batailler.

I sin „*Esprit des institutions militaires*” har Hertugen af Ragusa, Marschal Marmont, berørt Dampskibe, og den Virkning man kan vente af Anvendelsen af Pairhans Kanoner ombord i Skibene.

Han yttre sig saaledes: „en 36pdig Kugle gaaer enten igiennem et Landbatteries Brystværn eller et Skibs Side, eller bliver fiddende i samme: i sidste Tilfælde forarsager den ikke synderlig Skade, og skulde den end gaae igiennem Skibssiden, vil den frembragte Nådning dog lettelig kunne tilstoppes, hvorimod en Kugle fra en Pairhans Kanon har langt større Virkning, idet den for det Første ved sin større Diameter og reducerede Hastighed ødelægger en større Flade, og dernæst gjør en umaadelig Breshede ved at springe. Træffer den et Landbatterie, bliver der ikke en Stump af det tilbage, og træffer den et Skib, gives der intet tænkeligt Middel til at redde det fra at synke.”

„Ved slige Midler vil Forsvaret af en befæstet Plads næsten kunne blive ligt med Angrebet; og fremdeles vil Anvendelse af dette Vaaben tilintetgjøre Brugen af Skibsflaader, fornemmelig af Tre-

dækkere. Et Linieskibs store Overlegenhed over et mindre Skib har sin Grund i to Marsager: Linieskibet fører Artillerie, som Fregattens Tømmerdimensioner ikke kunne modstaae, medens Fregattens Kanoncaliber ikke har megen Virkning paa dens uhyre Modstander; det er derfor klart, at en Fregat ikke kan staae sig mod et Linieskib. Fregattens Ild kan kun ødelægge Fiendens Mandskab og Taffelag, et eneste glat Lag fra Linieskibet kan skyde Fregatten isænk.“

I Theorien kan man vel lade dette Raisonnement giælde, men vi formene dog, at der i Søkrigs=Annalerne kun ere meget faa om der virkelig gives nogle Exempler paa det praktiske Resultat, Marschallen mener maa finde Sted. Omstændighederne maae visse- lig være meget ugunstige for et Linieskib, for at en Fregat skulde kunne ledes til at indlade sig i Kamp med det; thi under almindelige Omstændigheder vilde vel ingen Fregatchef tænke paa at løbe en Tredekker paa Siden for ganske alene at tage den; men ofte er det dog i Fregattens Magt, virksomt at hjælpe til Erobringen eller Ødelæggelsen af et Linieskib, ja, under gunstige Omstændigheder ganske alene at indlade sig i Kamp, som den sidste Søkrig frembyder Exempler paa. Penelopes Forvovenhed er et glimrende Exempel herpaa; dens Ild spillede med Virkning paa den svære Guillaume Tell, indtil the Lion og siden the Foudroyant kom til og fuldendte Erobringen: den franske Admirals Forsvar var nobelt. The Tartar og Golus imod Duquesne er et andet mærkeligt Exempel.

Marschallen vedbliver: „Fra den Dag altsaa at Dampskibene, eller selv smaa Seilskibe, bleve armerede med en eller to Pairhans=Kanoner, fra hvilke et eneste Skud er nok til at ødelægge det største Skib, fra det Dieblit blev det urimeligt at bygge Linieskibe der ikke blot koste 1,500,000 Fr., men som dertil ere blevne unyttige. Si smaa Skibe, hvert armeret med to svære Kanoner, der lægge sig omkring et Linieskib, ville hurtigt gjøre det af med det*).

*) Disse 10 smaa Skibe, som for at føre 2 svære Kanoner dog ikke maa være saa ganske smaa, ville imidlertid, om de ere Dampskibe, koste betydeligt mere end, og om de ere Seilskibe, ligesaameget som

Pairhans-Kanoner ville altsaa til Slutningen giøre Mariner unyttige, der ere indrettede paa den nærværende Fod.“

Her er saaledes et muligt Tilfælde givet for at godtgjøre et almindeligt og afgjørende Resultat, der vilde foranledige en af de største Omvæltninger der kunne finde Sted i Søkrigen. Vi skal imidlertid prøve at vise, at Brugen af disse svære Kanoner paa smaa Skibe, ikke nødvendig vil lede til det Resultat som den tappre Veteran antager. Ingen vil vel bestride det sandsynlige Udfald for et stort Skib, med Kanoner af mindre Caliber end den en angribende Force af smaa Skibe havde, i Stille. I Østersøen have danske Kanonbaade med svære Kanoner vist deres Virkning i Stille; men Exemplerne ere dog ikke mange, og selv armeret, som Todækkeren dengang var, kunde den, i nogenlunde Kuling, naar den var dem nær nok, virke med Kraft mod dem. Nu derimod have alle Skibe svære Kanoner*), og det er ikke usandsynligt, at Principet, at reducere Antallet i Forhold til Skibenes Klasse, vil blive bragt i Anvendelse lige op til Skibe af første Rang, og det skulde ikke undre os at høre, at Tredækkerne paa 100 Kanoner vare blevne armerede med det halve Antal, men med sværere Kanoner**). Et af Hovedmomenterne, der for Øieblikket er Gienstand for Opmærksomheden, er at udfinde en Maade at modvirke den ødelæggende Virkning af en Pairhans Kugle; hvis man udfyldte det udvidede Rum mellem Yder- og Inderklædningen med Caoutchouc,

Linieskibet, og deres Bemanding udkræver flere Folk. Ere Omstændighederne nu saaledes at Linieskibet kan komme dem nær nok, vilde de en detail blive hurtigt tilintetgjorte.

Udg.

*) Calibren er, som bekendt, betydelig forøget paa Skibene siden forrige Krig, og nogle Pairhans- eller Bombekanoner høre nu til alle engelske Skibes Armement.

Udg.

**) Den Grændse, Skytsets saavel som Skarpets Maniabilitet sætter for Galbrene paa Skibe, og især i Batailler mellem Skibe, er vist allerede traadt saa nær som den nogensinde vil kunne nærmes.

Udg.

om det kunde skaffes tilveie i saa stor Mængde, vilde det maaskee svække Slagets Voldsomhed, om det ikke gjorde mere, og hindre Epsinter i at bibringe svære Saar. Det kan imidlertid ikke negtes, at Anvendelsen af Dampskibe i Krigen vilde forandre det gamle System i almindelige Batailler, og denne Betragtning alene, uden Hensyn paa de store Kanoner, afgiver tilstrækkelig Grund for den store Opmærksomhed, Autoriteterne skienke denne Gienstand; men det forekommer os unskieligt at vore Fregatter bleve konstruerede efter Principet for Bombeskibe. Vi gad nok vide hvad Modstandsvirkning raae 1 Fod tykke Huder vilde yde imod et svært Skud.

Om vi end høre til den gamle Skole, er det dog ikke af Fordom at vi ikke hengive os til den samme moderne Indbildning, som den forfarne Officier, vi have citeret, uagtet hans Reservation med Hensyn til de store Skibes nærværende Stilling ikke er uden Styrke; maaskee vidste han ikke, eller tænkte ikke paa Sandsynligheden af, at Archimedes Skruen kunde vorde anvendt paa Seilskibe saavel som paa Dampskibe.

Det nye Argument synes at være begrundet paa det theoretiske Factum, at, da Dampskibene kunne agere uden at Strøm og Vind væsentlig komme i Betragtning, og dette ikke er Tilfældet med Seilskibe, disse nødvendig maae vige Pladsen for hine. — Sagførerne lade ikke til at indsee, at Linieskibene føre Kanoner af lige saa stor Caliber, og at de med deres Skyts kunne række ligesaa langt som noget Dampskib, og det maa selvfølgelig, om det end, paa Grund af sin uafhængige Kraft, kan vælge sin Stilling og Afstand, komme indenfor Linieskibets Skudvidde for at dets eget Skyts skal kunne virke. Med mindre det altsaa blev Stille, hvilke Fordele vilde altsaa Dampskibet have over Linieskibet? „Men det er jo netop,“ sige Sagførerne for en Dampskibs-Marine, og for en blot Dampskibs-Marine, „det er jo netop det Tilfælde, der vil give Dampskibet sin Overlegenhed over Seilskibet, og naar der ere flere Dampskibe, vil jo et Linieskib under Stille, omringet af slige baade for og agter, være afmægtigt.“ Men dette vil dog ikke saa ganske blive Tilfældet, da Linieskibet er forsynet med Kanoner der skyde i

med Rislen saavel for som agterud, skøndt dets Stilling under
 me Omstændigheder vilde være temmelig vanskelig; derhos
 det Fartøier og senefulde Arme ombord, der ikke vilde være
 løse, og det luster tiere end det er Stille. — Saalænge et
 Skib lyster sit Nor, og har Kanoner af samme Caliber, er
 hvilket som helst Dampskibs Ligemand; Fordelen vilde under
 et snarere være paa Linieskibets Side, eftersom et Skud i
 Imperens Hiul eller Maskinerie øieblikkelig vilde lamme dens
 virksomhed; og, som det vilde være det store Skibs Diemærke at
 elægge Modstanderen i dens Livsprincip, vilde det naturligtvis
 lade sine Kugler i den Retning. Men Seilskibet kan jo og blive
 vant i Vandgangen, og hvis en Pairhans Kugle virkelig gjorde et
 aadant Hul, som Marschallen peger hen til, og det saaledes ikke
 vilde være muligt at frelse det fra at synke? — saa er det hverken
 meer eller mindre end hvad der netop lige saa let kan hændes
 Dampskibet.

Fremdeles kan Dampskibet, siger man, angribe med Stæbnen
 vendt mod Fienden, og vender saaledes kun en mindre Skive mod
 Seilskibets Kanoner. — Og hvori skal saa Fordelen ligge derved: at
 de 9 af 10 Skud ville gaae forbi? — Lad saa være, om det
 endog kan være tvivlsomt. Og derhos vilde, paa den anden Side,
 Seilskibet frembyde sin hele Bredside som Skive for Damperens
 Færdighed og Øvelse. — Lad ogsaa det gælde! men der kan dog giv-
 res visse Modbemærkninger: Dampskibet med Stæbnen til bruger
 een eller to, i det Høieste 3 eller 4, Seilskibet derimod 6, 8 eller
 10, efter sin Armatur, af sine Pairhans-Kanoner; disse concentrere
 deres Ild mod et eneste Punkt — Dampskibets Bogn, og som
 vore Søfolk nu ere dygtige Kanonerer, vilde Sagen være afgjort,
 om blot eet af 10 Skud, end sige flere, traf Maalet, og, for at
 bruge den exalterede Forfatters Ord, „hurtigt gjøre det af med
 deres Modstander.“

Det er ligeledes vel sandt at Dampskibet kan vende Bredsidens
 til, og ligeledes concentrere sin Ild saaledes, at den kunde styde en
 Nabning i Seilskibets Side saa stor at en Bogn med 6 Heste

funde fiøre ind derad; men hvad hindrer Seilskibet fra at samme Hilsen? — Linieskibet kan jo og miste sine Master, værste der kan hælde det næst efter Grundskud. Men det so kommer os dog, at der er mindre Sandsynlighed for at det blive dets Skæbne, end at Dampskibets Hiul og Maskinerie eller Skruedampskibets Skruer icke stydes isykker.

Det maa imidlertid indrymmez, at en Dampskibsflaade vilde i Stille have Fordelen over en Linieskibsflaade ved at drille den Kvant- og Arriergarde; men, som man vilde holde skarpt Udkig paa Seilflaaden, vilde Fartoierne nok være satte ud og paafærde, inden Dampskibene kom til, og sprede Skibene. Denne Omstændighed minder trængende om, at man maa udgrænse et eller andet Middel der kan stille disse to Classer Skibe nærmere hinanden. Skruen er endnu ikke bleven prøvet paa Linieskibet, men det vil nok stee, med mindre ingen anden hensigtsvarende Indretning uden Dampens Hjælp bliver opfundet; thi kan man blot erholde en Maskine, der med Hurtighed kan dreie Skibet rundt*) i hvilken som helst Direction, vilde Seilskibet blive ethvert nu eksisterende Dampskibs Overmand i Kamp, om end ei i Flugt; thi det er lutter Phantasi at antage, hvad nogle Forfattere giøre, at et Dampskib kan vælge

*) Senere have vi erfaret, at Fullertons Manoeuvrer bliver anbragt paa det 16 Kanonstib St. Lawrence. Er Maskinen ud'at for Skud, forslaaer den ikke: Vi forlange Noget der kan virke under Vand-Linien, og kan vi faae noget Saadant, ere vi af den Formening, at et Dampskib vil holde sig i ærbødig Afstand fra et Linieskib der er armeret med Pairskans Kanoner.

Denne Fullertons „patent ship-manoeuvrer“ bestaaer i en horizontal tværskibs liggende Propellerkruer, anbragt i et cylinderrør i Opløbsningen. Paa Enden af Skrueraxen er et Tandhiul, i dette gribe Tænderne af et horisontaltliggende Hiul paa Under-Enden af en Axe, der gaaer vertikalt op igiennem Dækkene, og dreies rundt enten ved Hjælp af et Stykke Loug, som med Bugten lægges om en Skive paa Over-Enden og hvis Lampe vises igiennem Blotke iborbe paa de modsatte Sider og splidses sammen,

Distance udenfor et Linieskibs Kanonstudsvidde og saaledes øde-
 e det, eftersom et saadant Skib fører lige saa svære Kanoner
 et Dampskib af første Rang, om ikke større. I en tilkom-
 de Krig ville Flaaderne uden Tvivl blive ledsagede af Damp-
 e, istedetfor Fregatter, og vel ville de vorde nyttige Hælper,
 velsom farlige Fiender for de bevingede Fugle.*)

eller og ved at sætte det i Forbindelse med Gangspillet ved Hjælp
 af en horizontal langskibsliggende Axe med et Tandhjul paa hver
 Ende, hvoraf det ene griber i et Hjul paa Axen og det andet i et
 Hjul anbragt paa Under-Enden af Gangspillet's Stamme. Opfin-
 deren har ogsaa foreslaaet det anvendt i Dampbaade, enten agter,
 eller, i Skruedampskibe, i Bougen, eller, Bugseerdampskibe, begge
 Steder; dog at, om den andringes i Bougen, der maa være en
 Skodde til at sætte for, naar den ikke bruges. Og har man efter
 sidste Juni Naut. Mag. dømt saa forbeelagtigt om denne Opfindelse,
 at et lille Skib er blevet byggt i Woolwich for at prøve samme,
 og at Udfaldet har stadfæstet Opfinderens meest sangvinste For-
 ventninger. Dette Skib, der er 70 engelske Fod langt, med et
 Dybgaende for af $3\frac{1}{2}$ eng. Fod og $4\frac{1}{2}$ eng. Fod agter, gjorde
 nemlig ved den anstillede Prøve i sidste Mai Maaned en fuld Om-
 dreining i Stille i mindre end $1\frac{1}{2}$ Minut.

Udg.

- *) Den samme overordentlige Mening om Dampskibets Overlegenhed
 i Kamp med Kanonbaade har ogsaa været yttret; man har meent,
 at det med Lethed kunde løbe dem isænk. Mod 6 à 8 Kanonbaade
 der vise en sluttet Front mod det, skulde en Dampskibschef vist be-
 tænke sig paa at prøve paa at løbe dem isænk. Holde de deres
 Skud tilbage til det er 50 à 100 Alen fra dem, faaer det ligesaa-
 mange Gøpdige Skud i Bougen, i Vandgangen eller i Hjulene; og
 er dette ei nok for at lamme det, kan det dog kun løbe een Baad
 isænk ad Gangen, hvist ret agter eller forind paa Kanonbaaden
 ei heller er et Værk paa nogle Secunder. De andre faae altsaa
 Tid til atter at give det Skud før det faaer vendt om imod dem,
 og det Skud, som alle maae trænge igiennem dets Sider. Følg-
 ningen paa Distance er derimod med lige mægtige Baaben paa
 begge Sider, men med Antallet og Chancen for Træffet i Kanon-
 baadernes Faveur.

Udg.

Til Kysttjenesten ville Dampskibene være fortræffelige, og finde Anvendelse nok mod Dampskibene, og i taaget Veir, men i nære vi nogen Tanke om, at dygtige Sømands Tjeneste i de vil blive overflødig, ei heller mene vi at den romerste Galeisfæring vil komme imode: thi det forekommer os ikke sandsynligt i Saadant ofte vilde skee, Nødvendigheden fordrer det ikke, eftersom en Kamp med svære Kanoner paa kort Afstand snart vilde afgjøre Sagen enten paa den ene eller den anden Maade; og slutte de komme til Haandgemæng, kiender Jact ikke sin Overmand, det er en afgjort Sag.

Lad Dampskibet kun prale af sin uafhængige Kraft, men Kraften af den moralske Hæder, Linieskibet har erhvervet, den Glorie, der vakte Verdens Misundelse, vil stedse forblive ufordunklet, og det er ikke Dampen, hvor mægtig en Kraft den end er, der skal bortjage den.

Tactiske Regler ville imidlertid altid blive nødvendige for Dampskibsflaader, hvilke man ogsaa for Dieblicket er bestieftiget med at udarbejde. Sø-Officiererne burde derfor ogsaa, paa Dampgang, tiene eet à to Har ombord i et Dampskib, for at de med et Dieblisks Varsel kunne være rede til at overtage et saadant Skib. Theorien er nyttig, men praktisk Kundskab er bedre, og begge forenede, allerbedst.

Roget om Nicobar-Øerne.

Paa en Tid, da en Expedition er undervejs herfra til disse Øer, for, som der siges, at anstille Undersøgelser, sigtende til deres Colonisering, kan det maaskee interessere vore Læsere her at see meddeelt Uddrag af en Beskrivelse af dem, som, skiondt ikke nogen literair Sielsdhed, dog neppe af ret Mange er kiendt. Forfatteren, Resident i Ostindien og Capitain ved de ostindiske Tropper, Moller, indleber Bogen med en Ansøgning til Kronprindsen, indgivet i 1796. Denne, der var et Forslag til at colonisere Øerne, lyder som følger:

*De forslagene om Øerne de nic. Øer af A. Moller
1796.*

De Nicobariske eller nu kaldte Frederiks-Øer i Asien, som ligge mellem $6^{\circ} 50'$ og 11° nordlig Brede, lige for Malakka Strædet, Nærheden af Kongeriget Ascham, ere for betydelige og frugtbringende til, at enhver af sand Patriotisme besjælet dansk Mand, som sender deres Beliggenhed og Bestaffenhed, ikke skulde gjøre Ds. Kgl. Høihed opmærksom paa dem og de Fordele, som disse Øer kunne indbringe deres høie Besidder.

At de hidtil skete Expeditioner næsten bestandig have forfeilet deres Niemeed er saa lidt at undres over, da baade Fremgangsmaaden og Midlerne have været uoverlagte og bestandig savnet Kraft og Udholdenhed, uden hvilke intet vigtigt Foretagende vinder Fremgang. Vel har man sendt Folk derhen, men i et saa ringe Antal, at de Intet have kunnet udrette, og af Dagbøgerne sees det, at de desuden have været hengivne til Dril, deels ved uordentlig Leve- maade have paadraget sig Sygdomme, deels været uenige og manglet Foresatte, hvorved et saa ypperligt Foretagende naturligviis maatte blive qvalt i Fødselen.

Da Lieutenant Tang, som var den første der foretog sig Expeditionen til disse Øer og bragte dem under dansk Herredømme, i Januar 1756 indgav Beretning om disse Øers Bestaffenhed til Goubernementet, ophystes det, at Øerne ere høit Land, overalt bevoret med Træer og Understov; Jorden er fin leeragtig Grund, krumagtig og feed, saa at den vilde være meget beqvem til Peber, Kaffe, Sukker, Riis og Nulle-Plantager, og da de ligge under samme Climat, som de Øer, der frembringe disse kostbare Produkter, er der neppe Tvivl om at saadanne der vilde trives. Der findes Kokos og andre Palmetræer i Mængde og af en overordentlig Størrelse, de ypperligste Figen, Citroner, Lemoner, Pomme-rantser, Ingefær o. s. v. Der findes Sofisk i Mængde; af Kreaturer findes der Sviin, Hunde, som bruges til Jagt, Abekatte, grønne Papegøier, Duer, store og smaa Snepper, Wildbøstler og andre, ligesom der ogsaa findes Gauris eller Snogepander i stor Mængde.

Disse Nigdomme kunne nydes, naadigste Prinds! men ikk uden Arbeide, Flid og Virksomhed. Skovene maatte udroddes Jorden opdyrkes. Da jeg selv som Nordmand kiender den norske Mands Sturke og Flid til at arbeide, vilde jeg underdanigst begiare Tilladelse til at reise op til Norge, der antage et tilstrækkeligt Antal fattige Huusmænd med deres Familier, tilstaae dem en vis Sum Penge paa Haanden til Equipering, fri Befordring og Kostpenge til de naaede deres Bestemmelsessted. I de første 4 Aar kunde Proviant let forstafes fra Bengalen eller andre omliggende Steder, indtil Landet kunde selv forsyne dem. De skulde tilstaaes en vis Betaling for at arbeide ved Opsyrelsen af de Bygninger, der skulle være Kongens, og for Næsten oprodde og dyrke den dem tildeelte Grund, den de i alle Maader skulde have Eiendomsret over for sig og Efterkommere, dog at de efter 10 Aars Forløb skulde svare Kongen Afgift og Skat o. s. v. (Næsten af dette Forslag eller Plan — om man kan kalde det saa, udelade vi, da det ikke indeholder Noget, Sagen selv vedkommende.)

De Nicobariske Der ligge imellem 6° 50' og 11° Brede, lige for Malakka Strædet, i Nærheden af Kongeriget Nisham. De bestaaer af mange store og smaa Der, der gives forskjellige Navne, iblandt de Søfarende og Landets Indbyggere. De bekendteste iblandt dem ere: *Schambelang*, paa nicobarisk Loang, undertiden kaldet Stor-Nicobar, er folkerig, og var den første som blev tagen i Besiddelse af de Danske. *Nord-Nicobar*; Strædet imellem denne og den forrige kaldes St. Georgs Canalen. *Sombreiro* eller *Camorte*, der af de Danske fik Navnet Ny-Sicelland. Lige overfor den ligger *Nankouri*, hvor de næhriske Brødre have (1796?) et Etablissement; *Katschol* paa nicobarisk Teyennu, er ubeboet; *Nankambo*, nicobarisk Gammon, i Skovene findes der mange Sriin*). *Træsta*, nicobarisk Teshelang, en meget stor Ø; *Gau-*

*) Maa skee Den har sit Navn heraf; thi Gammon og selv Nankambo ere altfor kiendeligen europæiske Benævnelser paa Blaat og

era, nicobarisk Tæret, er lille, men der brændes Seerlar, som købes af de andre Øers Indbyggere. Kal-Nankambar, paa nicobarisk Bah, en meget stor Ø. Trinket, nicobarisk Trifetta.

Disse Øers Colonisationshistorie er i Korthed følgende. I Maret 1754 indsendte det „Secrete-Maad“ i Tranquebar til Directionen for det asiatiske Compagnie et ved Præsten Hr. Husfeldt opsat Forslag om en Loges Oprettelse paa Nicobar og disse Øers Bemægtigelse. Han skildrede Landet som meget frugtbart og stillet til Plantagers Anlæggelse. Bomulds, Peber, Kaneel og Kaffe samt Sukkerrørs-Plantager vilde give største Fordeel. Han holdt for, at der ei alene kunde blive et Oplagssted for alle indiske Markeder, men et Skibsværft kunde endog der anlægges. Kokos- og Ureka-Nødder fandtes der i stor Overflodighed og bleve af Fremmede opkøbte for dermed at drive en fordeelsagtig Handel i Bengalen.

I Anledning heraf sendte Direktionen endnu samme Aar Ordre til Maadet i Tranquebar at tage Nicobar i Besiddelse og oprette en Loge der. Maadet holdt den 11te August 1755 en Forsamling for at tage Sagen i Overveielse. Da der paa den Tid var Krig imellem Frankrig og England, og der yntedes om, at de Franske havde ifinde at sætte sig fast paa de nicobariske Øer naar Krigen var til Ende, fandt man det nødvendigt at ile med at komme dem i Forkiøbet. Ogsaa Kongen af Preussen hedder det, havde samme Plan, saa meget mere som han paa den Tid havde Skibe i disse Farvande. Goubernementet lod altsaa en Expedition udruste, bestaaende af de to Compagni-Skibe, Kongen af Danmark, ført af Capitain Diederic Bagge, og Ebenezer, ført af Capitain Grynberg. Lieutenant Tang fik Commandoen over

Svinn, til at der kan være nogen Tvivl om at Portugiserne have givet Den Navn derefter, og Øboerne have siden beholdt det med lidt forandret Udtale. Det Samme synes at være Tilfældet med de andre Navne. Nicobarernes Leang er Endelsavelsen af det dem for lange Schambelang, deres Bah Endelsavelsen af Rancambar, Trifetta af Trinfeta.

Expeditionen: Styrken bestod af 1 Lieutenant foruden Chefen, 1 Sergeant, 1 Corporal, 12 Soldater af Compagniets Tropper, 2 Smedde, 2 Tømmermænd, 2 Murere, 2 Teglsbrændere, 2 Saugffierere, 10 Kulier eller Arbeidskarle, 1 Materialskriver og 1 Assistent. Desuden af de kongelige Tropper, som dengang, under Commando af Major Castonnier, laae i Tranquebar, en Lieutenant Baron Tanner, 1 Sergeant, 1 Corporal, 1 Tambour og 36 Soldater samt Chirurg Sischmüller. Expeditionen afeilede fra Tranquebars Rhed den 8de September 1755.

Tangs Instrux indeholdt blandt Andet: At han ved Ankomsten til Nicobar maatte foregive at være kommen for at handle med Indbyggerne og for at reparere Skibene, og da ved en venlig Omgang giøre sig dem til Venner, for om muligt af dem at blive indbudt at komme paa Landet. Naar Mandskabet var kommet paa Land, maatte et til Forsvar beqvemt Sted udsøes, hvor Kanonerne kunde plantes og Telte opslaaes, hvorefter Landets Beskaffenhed maatte nøie undersøges. Fandtes det tienligt til Hensigten, maatte det med Hvitidelighed tages i Besiddelse og gives Navnet Ny-Danmark. Saasnart Omstændighederne tillode det skulde dernæst Lieutenant Tang sende en Expedition til Derne Andeman og fornemmeligen indtage Lille-Andeman. Skulde Schambelang allerede være besat af nogen anden europæisk Nation, da havde han at begive sig til de andre Der og især til Lille-Andeman.

Den 17de September, altsaa efter 10 Dages Seilads fra Tranquebar, fik Skibene den sydligste Nicobar i Sigte; men en stærk Nordenvind tvang dem til at søge Nscham Rhed, hvor de ankrede den 5te October. Efterat have indtaget Forfriskninger der lettede de igien og ankrede den 12te December i en sikker Havn under Schambelang. Noogle af Deboerne kom strax ud til dem med Høns og andre Levnetsmidler, som de borttuskede for Tobaksblade og blaa Værreder.

Strandbredden befandtes overalt begroet med svære Træer og tyk Understov, saa det blev nødvendigt først at rødde en Plads for Teltene. Man begyndte strax med Skovhugsten, og da Ind-

Byggerne spurgte om, hvorfor Træerne bleve ombuggede, gav man til Svar, at man vilde bygge et Pakhuus. Dyforelsen af de nødvendige Bygninger blev strax paabegyndt, og ved Maanedens Ende vare de næsten færdige.

Den 1ste Januar 1756 skete den hvitidelige Besiddelsestagen af Landet. Efterat Kanonerne vare bragte i Land og Soldaterne opstillede under Bevær, erklærede Lieutenant Tang offentligen at han i Kongen af Danmarks Navn havde taget alle nicobarske Der i Besiddelse. Det danske Flag blev heiset, og under Kanonerens Løsning tomtes en Pokal paa Hs. Majestæts Sundhed. En Snees Menneſter af Dens Indbyggere vare tilstede ved denne Ceremonie, hvis Betydning blev dem forklaret paa Portugisisk, hvoraf de forstode nogle Ord. Et Glas Viin blev givet dem, som enhver af dem maatte tomme idet han sagde, saa godt han kunde: Vor Konge af Danmarks Sundhed! Hele Dagen tilbragtes i Glæde.

Da Landet paa denne Maade var taget i Besiddelse, gif begge Skibe igien tilbage til Tranquebar, efterladende Lieutenant Tang med underhavende Mandſkab. Tang affendte en Beretning til Gouvernementet, dateret den 15de Januar 1756. Det Væsentligste af denne og senere indgivne Rapporter er følgende:

Imellem Derne er en fortræffelig Havn, hvor flere Skibe kunne ligge sikkert i den stærkeste Orkan. Derne ere hvide Lande, allevegne bevoret med Træer og Underſkov. Jordbunden er en fin leeragtig Grund, liimig og feed. Imellem Hviene gives Dale, der have forſkiellige Sorter Jordbund, paa nogle Steder sort Jord af 2 Fods Dybde, hvorunder sandig og muddret. Naar Skoven blev røddet, vilde altsaa Jorden være meget beqvem til Peber= Kaffe= Sukker= og Miis= eller Nelle=Plantager. Der findes Kokos og Palmetræer i Mængde og af en overordentlig Størrelse, henimod 50 Fod høie, 2—3 Fod tykke, og haarde som Steen. De=boerne ansee dem for deres Rigdom, da de tildeels ernære sig af dem. Andre anseelige Træer gives der, af forſkiellige Arter, tienlige til Maſter for de største Skibe.

Korn og fint Græs gives der ikke, men mange ypperlige Frugter, saasom Figener, Citroner, Lemoner, Dranger, Pompelmusser, Papaier, Bringschaller, Ingefær, Safran, Caldeiratræer, hvis Frugt bruges af Indbyggerne istedetfor Brød, Jams, Ignames i Overflodighed samt et Slags Nodder, Hatschat, som ere store og velsmagende.

Alle Slags gode Søfisk falder der i Mængde, blandt andre store Fisk af Skabning som Torst, tienslige til Karavalli eller røget Fisk, der bruges i Indien til Skibsprovision. Oboerne kiende ikke Fiskegarnets Brug, men de løbe paa Grund med slade Baade, og stikke Fiskene med Kastespyd. Her findes ogsaa store Søkrebs, Krabber, Torst, Hal, Hornfisk, Flynder og Sild, hvilke sidste Nicobarerne forstaae at røge lige saa godt som Folk i Europa.

Al Dyr findes der Sviin; Hunde, som bruges til Svinejagten; Ubelatte, Høns, Papegoier, røde, grønne og blaa Duer, store og smaa Snepper; gule Fugle, som ligne Canariefugle i Farve og Sang; Orne, Nagne, grønne Krager, o. a. Cauris eller Snogepander findes i Mængde. De bruges som Penge i Bengalen, og optoges her af de Engelske. Kokos- og Areka-Nodder drives der stor Handel med. Paa Schambelang gives 100 Areka-nodder for 4—5 Tobaksblade, og 1000 Cauris for en Favn Lærred. Skulle de Danske høste Fordeel af Handelen paa Nicobar, ere flere smaa Fartøier nødvendige til at holde en stadig Handel mellem Derne vedlige.

Derne ere meget folkerige. Paa Den, hvor den første danske Colonie blev anlagt, antog man at være over 1000 Indbyggere, paa andre er der langt flere. De ere store og stærke Mennesker, som kunne lide Ondt og ikke krympe sig i det haardeste Veir, skiondt de gaae næsten nøgne og med blotte Hoveder. De kiende ingen Regiering eller Love, uden den patriarchalske. I hver By er der vel en af Huusfædrene, der fører Titel af Capitaneo, men naar man undtager nogle Foræringer af Fremmede giver dette ham ikke noget Fortrin for de andre. De ere meget dobnæ, enfoldige og til Drukkenskab og Tyveri hengivne Mennesker. Saalænge de ere

igifte, leve begge Kion i den fuldkomne Frieid, men saasnart de ere gifte horer man intet Utugtigt mere om dem og hver Mand har kun een Kone. Religion have de ikke; dog tilbede nogle af dem Dævelen, som de tilskrive Sygdomme, Orkaner og andre Ulykker. Naar de forsamle sig til en saadan Fæst, indrette de sig en Pagode af en Straabytte, om hvilken de slaae en Kreds og opføre en Dands og Sang. De Folk, der boe længer inde i Landet, ere meer vilde end dem ved Strandkanten. Da de Danske vilde undersøge det Indre af Landet, satte de sig med Waaben imod dem; men saasnart den Oboer, der fulgte med som Veiviser, forsikrede dem at man intet Ondt havde ifinde, lode de dem i Fred. Landser og Kastespyd ere deres Waaben. Det formodes at de forstaae sig paa at smedde Jern, da de bruge store Knive af en ganske egen Form til at kappe Træer, aabne Kokosnødder med, og a. m.

Colonisterne fortsatte det begyndte Arbeide med Skovbugsten, og indkøbte endeel Produkter til Compagniets Handel; men der indfandt sig inden kort Tid en farlig Sygdom imellem dem, hvoraf de Fleste døde. Et engelsk Skib, som ankom dertil 3 Maaneder efter Coloniens Anlæg, foresandt Lieutenant Tang syg af en hidsig Feber. Materialskriver Demann og den første Constabel vare døde. Imellem Lieutenant Tang, som Chef for Colonien, og Lieutenant Baron Tanner, som commanderede de kongelige Tropper, herskede der den største Uenighed.

Det engelske Skib var kommet til Nicobar for at hente en Ladning Nrekanødder, og fik ogsaa paa Vestkanten af Schambelang i en Tid af 14 Dage sin halve Ladning. Da Capitainen agtede at gaae til Nankovri, beordrede Lieutenant Tang Understyremand Payngt at følge med Skibet derhen og give en Beretning om Stedets Bessaffenhed. De ankom dertil efter 24 Timers Seilads. Ved Den fandtes en ypperlig Havn, en dansk Miil lang fra den ene Ende til den anden, og paa det snevreste Sted en Fierdedeel Miil bred. Den dannes af Lobet imellem Derne Kamorte og Nankovri og er sikker i alt Slags Veir.

Indbyggerne berettede, at de Franske for omtrent 10 Aar siden havde været nedsatte der paa Den. De viste den Plads, hvor deres „Bankesal“ eller Pakhuus havde ligget og hvor Flaget havde været heist, hvilken Plads nu var tæt begroet med Krat og Smaatræer.

Nankovri er, i Forhold til de andre nicobarste Øer, meget stærkt befolket. Den er ei heller saa bevokset med Træer som de andre; mange flade og grønne Strækninger vare at see. Produkterne vare de samme som paa Schambelang. Indbyggernes Gemytsbeskaffenhed var som de andre Nicobarers, dog vare de mere tyvagtige og egensindige at handle med, saa at der udfordredes stor Taalmodighed til at handle med dem. Mod Styrmand Payngt viste de sig meget venlige og bade ham at blive hos sig, saa vilde de bygge ham en Bankesal naar han vilde give dem Lærred derfor. Payngt lovede at komme igien og sagde dem, at naar han kom tilbage vilde han heise det danske Flag og blive hos dem, hvorover de vare glade, og mindede ham ved Bortreisen om at holde sit Løfte. De Varer, der bedst kunde affættes iblandt dem, vare, foruden Tobak og Jernbaand, spanske Piastre (Pilarpiastre) og andre Specier, Mupier, blaat Klæde, røde sribede Lærreder, alle Sorter Matrosknive og alle Slags Jernfram.

Da bemeldte engelske Skib agtede sig til Coromandel Kysten, affendte Lieutenant Tang denne Beretning om Nankovri til Gouvernementet der; men førend den indtraf havde dette allerede besluttet at affende paany et Fartoi til Schambelang, hvortil Skibet Ebenezer, Capitain Grønberg, valgtes. Med dette oversendtes Assistent Faye, som skulde forestaae Compagniets Handel. Han fik med sig 6 Haandværkere, 22 sorte Soldater og 13 Slaver. En Skrivelse, der medgaves ham fra Gouverneur Krogh til Lieutenant Tang, underrettede denne om, at et fransk Skib fra Pondicherry var bestemt at afgaae til de nicobarste Øer, formodentlig blot for at drive Handel. I denne Anledning anbefales det Lieutenanten, om dette eller andre Skibe skulde ankomme til Steder, hvor de Danske havde nedsat sig, at behandle dem paa det bedste; ligeledes

anbefales det ham at oprette et Flag eller Kongen af Danmarks Navn paa Den Nord-Nicobar, som laa ham nærmest i St. Georgs Canalen.

Da Skibet laa seilklar for at afgaae til Schambelang med disse Ordre, indløb forommeldte Rapport om Mankovri og de paa Ny-Danmark forefundne Omstændigheder. Goubernementet blev derved foranlediget at tilskrive Lieutenant Tang, at, dersom han fandt Climaten paa Schambelang saa usundt, at Folkene ikke kunde udholde det, vilde det være bedst at forflytte Colonien til Mankovri, og da skulde man dog lade det danske Flag eller Vaaben blive tilbage og leie af de Indfødtte til at passe paa det og heise Flaget ved fremmede Skibes Forbiseiling. Skulde Mankovri ligeledes findes meget usund, og Handelen der ikke være af den Bigtighed, at den kunde blive af lige saa stor Fordeel for Compagniet, saa maatte Lieutenanten med alle Coloniens Folk indskibe sig paa Ebenezer, som da skulde gaae til Nscham for at indtage en Ladning, der kunde dække Omkostningerne.

Endnu i samme Aar, d. 30te August 1756, sendte Goubernementet i Tranquebar atter et Skib til Nerne, Skibet Risbenhavn, nemlig, ført af Capitain Mling. Med derte sendtes Secrete-Raad Wolquarg for at afløse Lieutenant Tang og i hans Sted paatage sig Bestyrelsen af den hele Colonie. Han blev medgivet 4 Assistentter, 4 Haandværkere, 6 Matroser samt en Underofficier og 16 Mand af Compagniets Soldater, hvilke sidste skulde afløse Lieutenant Baron Tanner og hans Commando kongelige Soldater. Med Skibet fulgte ogsaa en Missionair, Polzenhagen.

Den 9de September ankom Skibet til Schambelang. Colonien fandtes i den ynkeligste Forfatning. Af 130 Mennesker havde Sygdommen bortrevet 100, hvoriblandt Lieutenant Tang, Capitain-Lieutenant (Underlieutenant) Hemming, Styrmand Payngk, Chirurg Silchmüller, samt den i Marts Maaned fra Tranquebar afgaaede Capitain Grønberg, hans Styrmand, Baadsmand og 2 Matroser. Baron Tanner var den eneste af alle Officianterne, der havde beholdt Livet; dog var han og næsten alle af de tilbage-

værende Colonister meget syge, og som Følge heraf forefandtes Alt i en slet Tilstand.

De herskende Sygdomme paa disse Øer ere Blodgang samt Forraadnelses- og andre hidfige Febere, som enten forvolde en hastig Død eller forandres til Battersot og kolde Febre, hvoraf Patientten døer tilsidst, skiondt noget langsommere. Undertiden viser der sig et stærkt Udslet paa forskellige Dele af Legemet, hvorved den Syge vel føler sig meget lettet, men kan dog ikke forlade Sengen eller røre sig, og maa tilsidst døe.

Chirurg Silchmüller har dengang, og Andre siden, angivet sine Tanker om disse Sygdomme. Luften paa de nicobarske Øer er skarp, svovlagtig og giennemtrængende; om Dagen utaalelig varm, om Natten kold. Dette forvoldes af den lange Regntid, som her vedvarer næsten 4 Maaneder hver Gang og indfalder 2 Gange om Aaret; og da Landet er bevoret med tykke Skove, kan Vindene, til disse ere udroddede, ikke tilstrækkeligen rense Luften. Følgerne have intet tilbørligt Skiul mod Veiret, da Huse mangle, og de altsaa nødes til at være Dag og Nat i vaade Klæder, enten i den frie Luft eller i fugtige Telte og Hytter. Europæernes Leve-maade er desuden uordentlig; de bruge enten mange stærke europæiske Drikke, eller Syre og Kokosmælk, hvilket svækker Maven og Indboldene. De sorte Soldater leve meget usælt; de spise intet Andet end Riis, og drikke koldt Vand, Syre og Kokosmælk. En af de lærde Brødre siger i sin Skrivelse til Gouvernementet i Tranquebar, dateret 7de Februar 1769: Jeg kan ikke med Visshed bestemme Aarsagen til de Sygdomme, vi have haft her iblandt os. Alle have været syge og faaet Recidiver af Feberen, enten de have arbejdet meget eller ikke, enten de have levet ordentlig eller ikke. Jeg kan ikke troe, at dette Sted skulde være mere usundt, end andre, da det er stærkt befolket og har meget godt Vand. At vi vare uvante til dette Climat, og at vi vare ankomne ved Regntidens Begyndelse, det har maaskee skadet os noget; men at disse Øer ere saa stærkt bevoerede med Træer og Understov, saa at Grunden hverten kan udtørres af Solen eller renses af Vin-

den, hvorved mange stinkende Uddunstninger opstige af Jorden, dette anseer jeg for Hovedsilden til det Onde. Saasnart vi kunne forskaffe os fri Luft rundt omkring, haaber jeg ogsaa at denne Plads skal blive sundere, o. s. v." Der findes intet Spor til at China-barken er bleven anvendt; den findes ikke anført blandt de til Nicobar oversendte Medicamenter, men vel lidt Cascarille.

Secrete-Raad Wolquartz besluttede under disse Omstændigheder strax at forsøge om Colonien ikke med bedre Held kunde forplantes til Nankovri. Skibet Ebenezer (en Snau eller Brig) som siden Capitain Grønbergs Død laa i Havnen og var i en forfalden Tilstand, blev nogenledes istandsat og Styrmand Møller ansat til at føre det. Wolquartz efterlod en Constabel, en Underofficer og noget Mandskab paa Schambelang, tilligemed de ved den første Expedition hidbragte Kanoner, en Tyr, en Ko og 4 Geder. Han gik med Resten af Colonien til Nankovri den 15de September, hvor han ankom den næste Dag og blev med Glæde modtaget af Indbyggerne, der strax forsynede ham med Forfriskninger.

Landet fandtes at svare til den Beskrivelse, Payngk havde givet om det. Der fandtes vel nogen Skov, men dog ogsaa Sletter, hvor Sukkerrør og Frugttræer vare plantede. Dboerne gientog deres Tilbud om at bygge dem en Bankesal paa samme Sted hvor de Franske havde været: men Wolquartz modtog ei Tilbuddet, fordi han frygtede, at de Franske i sin Tid kunde paatale deres Ret til Stedet. Han undersøgte derfor Den Kamorte. Her fandt han meget godt Ugerland og besluttede altsaa at opslaae sin Bopæl der. Endskiondt her ikke fandtes Byer, saa var der dog skionne Plantager, som af de omliggende Ders Indbyggere bleve holdte vedlige. Disse vare ei uvillige til at afstaae Plantagerne, og forlangte kun noget Lærred i Erstatning, hvilket ogsaa blev givet dem i Betaling for Eiendomsretten til dette Sted.

Man begyndte nu at arbejde paa de nye Indretninger; men der indfandt sig snart Sygdomme, hvoraf paa en Maanedstid døde 8 Mand. Om Skibet Ebenezer, som tilligemed Kjøbenhavn var gaaet fra Schambelang, hørte man ikke Noget. Desuagtet beslut-

tede Bolquarts at sende Capitain Alling til Ascham for at sege en Retourladning til Tranquebar. Han gik under Seil den 18de October og paa samme Dag heistes det danske Flag paa Den Kamorte under Salut af — 2 Kanonstod.

Bolquartz vedblev, med de saa sunde Folk, han havde, at indrette Alt saa godt muligt til Coloniens Opkomst. Endelig ankom Skibet Ebenezer. Dets nye Capitain var allerede død tilligemed en Matros og en Soldat. Ved Undersøgelsen fandtes det, at Mollers Egenindighed og Ukyndighed i Navigation havde forarsaget, at Skibet, istedetfor at komme til Mankovri, var kommet til Aschams Næd. Af Colonisterne døde den ene efter den anden. Missionairen Polzenhagen døde den 23de November og Secrete-Maad Bolquartz den 6te December. Polzenhagen holdt en Dagbog, som begyndte med Skibets Afreise fra Tranquebar og gaaer til den 21de November, to Dage før hans Død. Han har ligeledes begyndt en Beretning om de nicobarste Ders Beskaffenhed, Produkter, Indbyggernes Charakter o. s. v. hvilken i Hovedsagen er ligelydende med Tangs og Payngks, men den er mere fuldstændig, og det er at beklage at Døden saasnart hindrede Manden i at fuldføre den. Bolquartzes Død tilskrives alene hans uordentlige Levnet; ligeledes lægges ham til Last, at han har været altfor sparsom med Forpleiningen, saavel de Syges, som de Arbeidendes, samt at han har holdt Colonisterne altfor strengt til Arbeidet, uden at ville betiene sig af de Indfødtes Hielp.

Nu paatog Assistent Lund sig Coloniens Bestyrelse. Han sendte det i de samme Dage fra Ascham tilbagekomne Skib Kiøbenhavn til Tranquebar, og fra den Tid af og til den 12te Juli 1757 levede han med det tilbageværende Mandskab, som bestod af 24 Personer, rolig og vel, da der ikke døde flere end 5 Mand. De fik endeel Træer borthuggede og roddede, hvorved Øboerne vare dem behjælpelige. De tørrede Arefanødder og opfiskede en Mængde Cauris.

Da Alt saaledes tegnede til at spaae Colonien vel, ankom et Skib fra Tranquebar, som medbragte en gammel drikkældig Mand,

Navn Tvede, der skulde være Coloniens Oberhoved. Tvede havde anløbet Schambelang og derfra medtaget de i forrige Aar efterladte Folk, undtagen 1 blank og 3 sorte Soldater, som han lod blive tilbage for at vedligeholde Stedet. Disse nye Ankomne bragte Smitte med sig, hvoraf de selv alle døde og befængte et paa Kamorte værende Mandskab. Tvede selv døde allerede den 18de Dag efter hans Ankomst og fulgtes i kort Tid af mange flere.

Assistent Lund maatte nu atter overtage Commandoen, men Tingene havde forandret sig meget i den korte Tid. Oboerne havde faaet Overskødighed af Tobak og Værrød, som Tvede havde saaledes ødslet med, at de nu ikke vilde modtage andet end Geværer og Jern. Af Coloniens Svaghed benyttede de sig først til at sticke Compagniets Barer, siden samlede de sig, mange hundrede Mand, bevæbnede, fra de omliggende Der, og under Paaskud af at ville straffe Tyvene, begiærede de Waaben og Krudt sig udleveret, og da dette blev dem negtet, truede de med at ville stifte Bygningerne i Brand.

Man søgte at blive dem qvit haade med det Gode og med det Onde; men tilsidst var Lund nødte til at indskibe sig med sine Folk ombord paa det sidst fra Tranquebar ankomne Skib og gaae over til Mischam. Her opholdt de sig til i Januar 1758 og vilde siden vende tilbage til Kamorte, for at bierge hvad de der havde efterladt sig; men ved Skibscapitainens Drukkenstab satte de Skib og Gods til ved den sydlige Kyst af Mankovri, og hvad Oven ikke borttog, det blev plyndret af Nicobarerne. De af Tvede paa Schambelang efterladte 3 sorte og 1 blank Soldat vare imidlertid ihjelslagne af de Indfødte, og det derværende Compagniet tilhørende Gods borttrovet.

Af det forulykkede Skib omkom ellers ikke en Mand, og de bleve heller ikke ilde behandlede af Nicobarerne; dog maatte Besætningen stilles ad af Mangel paa Levnetsmidler. Nogle kom bort med fremmede Skibe, en stor Deel døde af Sygdomme, Nød og Glendighed. Lund selv og hans sorte Tiener levede 14 Maa-

neder paa Nankovri; siden kom de med et engelsk Skib til Malaykysten, den faste Kyst af Sumatra, derfra igien til Malacca og endelig den 22de Marts 1760 til Tranquebar.

Saaledes endtes dette første Colonisationsforsøg, og Samkvemmet imellem Tranquebar og Nicobar=Øerne ophørte næsten ganske. Dog varede dette kun til 1760, i hvilket Kar der stiftedes en ny Colonie, i Anledning af de mæhrifte Brødres Mission, hvilken vedvarer endnu; thi da Gouvernementet i Tranquebar endnu havde Haab om et lykkeligt Udfald af de første Forsøg paa Nicobar, søgte det at formaae nogle af de mæhrifte Brødre til at nedsette sig paa disse Øer. Det asiatiske Compagnies Direction i Kiøbenhavn henbødte sig i denne Sag til Missionscollegiet. Sagen fandt dette Collegiums Bifald, og efter foregaaende Correspondance med Grev Zinzendorff, erholdt det mæhrifte Broderskab et kongeligt Privilegium til at ankræge et Etablissement paa Nicobar.

Førend dette kunde iværksettes, forandrede Sagerne sig paa disse Øer. Brødrene maatte opsætte deres Forhavende, men de passede stedse paa hver en beleilig Tid til at udføre det. Saaledes ansøgte de flere Gange Gouvernementet i Tranquebar om, at nogle af dem maatte affendes til Nicobar for at nedsette sig under Kongens og Compagniets Beskyttelse; men Grindringen om de første uheldige Forsøg, og visse Fordomme dengang, som man havde imod de mæhrifte Brødre, forarsagede at deres Begiering nogle Gange blev dem afflaaet.

Endeligen besluttede Gouvernementet at forsøge en ny Expedition til Nicobar. 6 mæhrifte Brødre, hvem 6 blanke og 6 Topas=Soldater vare medgivne, sendtes derhen, og Levnetsmidler for et heelt Kar bleve dem medgivne tilligemed det tildannede Træ til et Huus, som de der kunde opslaae til Beboelse. De ankom til Kamorte, hvor det sidste Etablissement havde været anlagt; men det kunde neppe sees at Stedet havde været beboet; det eneste de fandt var en lille Kanonkugle. De ansaae ei heller dette Sted for at være beqvemt til en Colonies Anlæggelse; men udvalgte Den Nankovri til deres Opholdssted. Eftera være gaaet i Land, tilkiendegave de

Oboerne deres Forsæt at ville leve iblandt dem. De udsaae sig en smuk Plads imellem to Byer, Iconaka og Malacca, for hvilken de tilbode Indbyggerne Betaling; men disse forsikrede, at Ingen eiede Stedet, og at det vilde være dem kjær om Brødrene vilde ned sætte sig der. Herpaa begyndte de nye Colonister at indrette sig paa det Bedste for deres fremtidige Ophold der.

Det var den 7de August 1768 at Brødrene havde forladt Franquebar, og den 19de i samme Maaned vare de ankomne til Nankovri. Mod Slutningen af Maaneden begyndte Regntiden og varede til Maret's Ende. I Forstningen plagedes de af Orme, der giennemboede Bladene, hvormed de havde tækket deres Huus. Siden indfandt Sygdomme sig, hvoraf deres Formand, Mundt, og en anden Broder, Chirurg Gypner, døde. Brødrenes Beretning om Handelen og Indbyggernes Naturel stemmer ganske overeens med de tidligere Colonisters. „Alle Slags Frugter og Værter — sige de — komme uden synderlig Cultur langt bedre frem der, end paa Coromandel-Kysten, og Sukkerrøret er der lige saa stort og saftigt som i Vestindien.“ De Indfødtes Charakter, i Henseende til Dovenskab, Utugt, Drukkenskab og Tyveri samt fuldkommen Avidenhed om Religion, skildre de ligesom deres Forgængere; men vitre det Haab, at disse Mennesker, ved Kundskab om den sande Religion, hvortil de vise megen Lyst, og ved stadig Omgang med Europæerne, skulde blive flittige og sædelige, da de ikke mangle aandelige Evner.

I September 1769 blev Colonien betydeligen forøget med Arbejdsfolk, sorte Soldater og Slaver. Paa samme Tid blev Capitain Falk sendt dertil, som Interimschef, og en Assistent Snittler til at bestyre Handelen. Brødrene havde allerede da opført nogle Pathuse og anlagt en god Hauge, saa at de dagligen vare forsynede med Grønsager. De havde opdaget et Træ, hvis Blade ikke gave den bedste Kaal noget efter (Kaalpalmen uden tvivl) og Kanceltræer.

Desværre begyndte meget snart efter denne Tilvæxt nye Ulykker for Colonien. Af det nysankomne Mandskab deserterede Nat-

ten imellem den 29de og 30te September den paa Post staaende Skildvagter med 11 Mand, næsten alle Missions-Christne. De medtog en Baad med alt Tilbehør og desuden stor Deel Værktøi, især Ører. Efter nogen Tids Forløb fik man Efterretning om, at Baaden laa paa Den Traxia, hvorfra den blev afhentet. Deserteurerne vare med et maldivisk Skib gaarde til de maldiviske Øer. I en Tid af 4 Maaneder døde 6 Personer, hvoriblandt Capitain Falk og Assistent Snitler. De andre vare alle deels svagelige, deels sengeliggende, paa 2 Mand nær. De engelske Skibe, som laae der i Havnen for at handle, havde ligeledes inden kort Tid endeel Døde, hvoriblandt en Skibscapitain, og mange Syge. Iblandt Indbyggerne selv herskede Sygdomme, meest Hoste og Catharralsfeber, og i Byerne døde mange Mennecker.

Siden 1769 har Compagniet ikke skicket flere Colonister til Nicobarøerne, og da Handelen der ikke syntes at være saa fordeelig, at Indkomsterne kunde nogenledes balancere de paa disse Besiddelser anvendte Bekostninger, saa foraarsagede dette, at Compagniet i dets nye Convention 1772 fastsatte, at ingen reglementerede Udgifter for Logen paa Nicobar maatte finde Sted, og Compagniets derbærende Betiente bleve tilbagekaldte. Marsagen til denne Handelens Ufordeelagtighed havde de nærværende Brødre klart nok angivet i flere Skrivelser til Gouvernementet i Tranquebar. Den bestod fornemmelig deri, at ingen Skibe bleve brugte til at vedligeholde Forbindelsen imellem Kysten og Øerne, og at Compagniets Skibe seilede Nicobar forbi paa deres Hjemreise fra Bengalen til Tranquebar*).

*) En i vore Dage ubegribelig Blindhed var det, at man ikke strax anskaffede nogle Smaaskibe til at fare regelmæssigen imellem Øerne og Kysten, overføre de paa Øerne indsamlede Produkter til de faste Handelspladser for der at afsættes, og atter tilføre Colonien en regelmæssig Forsyning med Fornødenheder. Saaledes have i den nyere Tid private Etablissementer, begyndte med ringe Midler, i kort Tid hævet sig til vigtige Colonier, der efter saa Aars Forløb ere blevne fundne værdige til at blive tagne under Moder-

Uf Mangel paa saadan Forbindelse havde de mæhrste Brodre enten maattet bortkaste mange Sække fulde af Nreka og Kokosnødder, bedærvede af Regn og hvide Myrer, eller sælge dem tilligemed store Quantiteter Syre og Kokosolie til fremmede Handlende. En Englænder, som vilde gaae til Pegu, gav dem for hver Sæt Nrekanødder 10 Nupier og en anden 8 Nupier. For 1000 Kokosnødder fik de 5 Portonoro Pagoder, og disse Kjøbmænd ilede, uagtet denne overordentlige Priis, saa glade ombord paa deres Skibe, som om Varerne vare blevne dem stienkede. „Vi berette dette — siger Broderen Bøllers i Skrivelsen til Gouvernementet

landets Bestyttelse. Saaledes med Sincapore, med Keelings-Perne og flere. Andre sig maa man og beklage, at der iblandt vore Handlende og Søfarende ikke igiennem næsten et Aarhundrede er funden Nogen, der havde Speculation og Driftighed nok til at benytte Danmark's Souverainitet til at begrunde et Etablisement paa disse for Handelen saa fordeelagtigt beliggende Øer. Et saadant Foretagende lykkes bedre for en enkelt eller enkelte forenede Privatmænd, end for en Regiering, og den Capital, der udfordres til det første Anlæg, kan ikke være saa betydelig, naar man læser om, med hvor ringe Midler en eller nogle saa driftige Englændere have grundlagt de nævnte nu blomstrende Colonier. Netop Steder som Nicobarøerne maatte indbyde dertil, selv om Danmark ikke tilegnede sig nogen Ret over dem iforveien, en, som det paa flere Steder har viist sig, ligegyldig Sag ved en europæisk Colonies første Anlæggelse blandt heel eller halvvilde Stammer, der ikke erkiende noget fælleds Overhoved. Man begynder som fredelige Kjøbmænd at nedsætte sig iblandt disse Naturbørn, aftiøber dem deres Produkter for indbildte eller virkelige Fornødenhedsartikler af europæisk Frembringelse, indfører lidt efter lidt Cultur iblandt dem og lærer dem at benytte de Goder, Naturen stienkede dem. I saa Aar har man seet en saadan, fredeligen og paa gjensidig Interesse grundet Nedsættelse, i Stilhed vore op til den Størrelse, da Berøissheden om Varigheden og Fastheden af dens Livvarelse fremkalder Trangen til at slutte sig til Noderlandet og give sig under dets Regierings styrende og beskyttende Haand. Dette synes at være bleven de nyere Tidens Coloniserings-System.

Unmæld.

af 16de Marts 1771 — for at vise de utroselige Fordele af en reel Handel paa disse Øer, naar den blev behørigt understøttet med Skibe. — Overalt hørte Englænderne den bedste Frugt af Nicobar, saasom de hvert Aar indfinde sig der med mange Skibe og handle med Øboerne, hvorfor disse da ogsaa givne sig et langt høiere Begreb om denne Nation, end om de Danske.“

I Marts 1771 bestod det hele Etablisement kun af 10 Personer, nemlig 4 mæhrskte Brødre, 2 blanke og 4 sorte Soldater. Disse saa Menneſter opbyggede i dette Aar et stort aabent Skuur til et Slags Pakhuus og et Huus til Kreaturer. De takkede deres Vaaningshuſe med Straa og beklædte dem med nye Bægge samt lagde Bræddegulv i dem. De udvidede og indhegnede Høugen og plantede Viinstokke, hvilke lykkedes saa godt, at de kunde skikke en Prøve af gode modne Druer til Tranquebar. Men deres vigtigste Arbejde var, at de opdagede og istandsatte en Brønd ved Foden af en Bakke, i ſtenig Grund, som gav et overordentligt godt Vand, hvilket var saa meget mere vigtigt der paa Landet, som der ikke findes andet end Regnvand, der taber sig i den tørre Aarstid.

Endnu i samme Aar ankom en engelsk Compagni-Brig, Dilligent, til Nicobar, og dens Capitain, Mitche, optog Søkaart og Planer over alle nicobarske Øer og Havne. Brødrene spurgte ham derfor om de Engelske agtede at anlægge en Colonie der; men Mitche svarede, at Hensigten blot var at optage Kaart over Øerne, ligesom de allerede havde gjort over Pegu, Ava og andre indiske Lande.

Da Compagniet havde kaldt sine Betiente tilbage, forbleve de mæhrskte Brødre paa Mankovri og fortsatte den begyndte Handel for egen Regning, men dog, saameget muligt til Compagniets Fordeel. Derimod fik de, paa Directionens Foranstaltning, Levnetsmidler fra Tranquebar for meget billig Betaling og fri Transport til og fra Colonien, hvor de nu havde begyndt at bygge Huſe af Sten. Stenene dertil ere bragte fra Tranquebar, men Kalken er brændt der paa Landet af Østers-Skaller, som findes i Mængde.

Man havde siden 1772 ingen Efterretninger havt om dem; men i Januar 1779 indsendte Formændene for Broderskabet en Efterretning til Gouvernementet i Tranquebar, om deres Tilstand, hvilken Efterretning i det Væsentligste lod som følger. Selskabet paa Den bestod dengang ikkun af 4 Personer, de havde gode Huse af Steen, en stor Hauge samt Gæder og Kreaturer. Det sidste Aar havde de sendt endeel Kokos=Olie og Syre=Brændeviin til Coromandel=Kysten, og ligeledes solgt noget deraf til Fremmede. Med Obvoernes Omvendelse havde det havt god Fremgang; de havde lært Landets Sprog, og vidst at vinde de Indfødtes Tillid og Aierlighed saaledes, at de nu havde levet over 10 Aar blandt disse vilde Menneſter i fuldkommen Fred og Enighed med dem, skiondt de ofte leve i Krig med hinanden indbyrdes. I Aaret 1778 havde 8 Skibe af forskjellige Nationer været der for at drive Handel, hvorved Levnetsmidler stige til en overordentlig høi Priis. Den 6te Juni 1778 ankrede der en romersk keiserlig Fregat, kaldet „Joseph und Maria Theresia“. Dens Chef, Capitain Bennet, var daglig hos Brødrene og udspurgte dem om Landets Bessaffenhed, Indbyggerne og Aarsagen til de mæhriske Brødres Ophold paa Den. Han fortalte dem, at den Fregat, han førte, var paa 48 Kanoner, og at den var udsendt af Oberstlieutenant William Bolz i romersk=keiserlig Tieneste, som ifølge sin Instrux havde taget Tellagoa paa den afrikanske Kyst ved Mosambique og Pallam=patam paa Malabarkysten ikke langt fra Goa i Besiddelse i Keiserens Navn. Han fremviste derpaa en Fuldmagt fra benævnte Bolz, hvori denne befalede ham at tage Mankovri, Kamorte, Katschol og Triket i Besiddelse, saasom det var bekiendt at Kongen af Danmark havde aldeles forladt og opgivet Besiddelsen af disse Øer. „Og da — sagdes der i Fuldmagten — nogle mæhriske Brødre skulle opholde sig paa disse Øer, maa der tages Aftale med dem om det keiserlige Flags Opveisning paa samme Sted, samt tilsige dem Keiserens Beskyttelse og en god Løn aarlig, imod at være Opsynsmænd der og assistere ved Handelen med Nicobarerne, hvis Sprog de forstaae. Skulde endog en af dem have

Lyst til at komme til mig, skal hans Rejse blive ham rundeligen erstattet, og han skal, med et keiserligt Skib og med alle Vresbeviisninger, blive ført tilbage enten til Nicobarøerne eller til Tranquebar."

De nævnte Brødre svarede herpaa, at det ikke var dem bekendt at Kongen af Danmark havde opgivet sin Ret til disse Øer, saasom her endnu stod dansk Flag. De levede under dansk Beskyttelse og kunde ikke taale noget fremmed Flag, førend de fik Befaling fra Tranquebar; de agtede ingenslunde at træde i keiserlig Tjeneste og Løn, ligesaalidt som de vilde rejse til Pallampatam til Oberstlieutenant Holz, endog under de største Løfter, da det stred imod deres Pligter saavel mod det tranquebarske Gouvernement som mod deres Selskabs Foresatte.

Uagtet denne Erklæring valgte Bennett dog den Plads paa Kamorte, hvor den danske Besiddelse var for 20 Aar siden. Han opbyggede et Huus, anlagde en Hauge og omhuggede Skoven deromkring. Den 12te Juli blev Landet taget i Besiddelse i Keiserens Navn med alle Hvitideligheder, og det keiserlige Flag hejstes under Kanonerens Løsning. Af Brødrene blev Blaschke, som den ældste, indbudt, deels som en Vresbeviisning, under det Vaaskud at Keiseren levede i den bedste Forstaaelse med Danmark, deels for at tiene som Tolk for Nicobarerne. I August Maaned kom de nye Indretninger i Stand. Ved Baaningshuset bleve 5 Kanoner plantede og 5 andre ved Stranden. Fregatten gik den 3die Septem-ber under Seil, efterladende ifkun 3 Mand, hvoraf Formanden døde den 14de December og en anden blev ved dennes Begravelse farlig beskadiget.

Saa snart Gouvernementet i Tranquebar blev underrettet om denne Tildragelse, protesterede det den 19de Marts 1779 formeligen imod de Keiserliges Foretagende som uløbligt og stridende imod alle Tractater. Det erklærede, at de nicobarske Øer, fordum kaldte Ny-Danmark, men nu Frederiks-Øer, havde stedse været og vare endnu kongelig dansk Arve-Eiendom, hvorfor det paalagde de sig paa disse Besiddelser opholdende keiserlige Undersaatter at tage

det uberettigede fremmede Flag ned, og med første Skibsleilighed forsvie sig derfra.

Dette er det væsentligste af hvad der om disse Ders Colonisering er at berette. De Fordele, som man med Nette kunde have ventet af de der oprettede Colonier, ere rimeligviis nu tilintetgjorte og tillige nogle hundrede Mennekers Liv unyttigen opoffret ved den store Uenighed, som herskede imellem de kongelige og Compagniets Betiente, ved Secrete-Raad Bolquartz's og Colonieforstanderen Svedes vrange og slette Foranstaltninger, ved Mangel paa de nødvendige Bequemmeligheder og Forsyninger for Colonisterne, paa gode Læger og den fornødne Medicin; men allermest ved Mangel paa de fornødne Skibe til Handelens Drift og til at vedligeholde en stadig Forbindelse med Tranquebar. Det fortæner her at anføres, at begge Expeditioner i Maren 1755 og 1768 have kostet omtrent 24,000 Rigsdaler.

Følgende Udtog af det dansk-asiatiske Compagnies Correspondance med Goubernementet i Tranquebar, de nicobarske Sager betræffende, giver endnu yderligere Oplysning om Et og Andet denne Sag vedkommende.

I Skrivelse af 19de Febr. 1756 hedder det: De nicobarske Øer have erholdt Navnet Ny-Danmark. De kunne blive brugelige til Kaffe- og Peber-Plantager, hvilken sidste Frugt med store Vanskeligheder og Bekostninger faaes fra Nscham. De forventede Fordele af disse Øer ere: at man, som Eier af dem, og naar den danske Magt blev mere udbredt i Indien, kunde gjøre med Kongeriget Nscham hvad man vilde. Hollænderne kunde man gjøre betydelig Afbræk i deres Handel i Malakka-Strædet; thi naar de Danske have bestandig Oplag af Opium, som man paa Nicobar forsynes med fra Bengalen, saa er det naturligt, at de nærliggende Nationer kjøbe det der, da man kan sælge det 50 pCt. billigere end Hollænderne, saasom det i Batavia oprettede Opium-Compagnie maa betale 50 pCt. mere til det hollandsk-ostindiske Compagnie, end hvad de Danske kunne have det for. Et ypperligt Skibsbyggeri kunde anlægges der, hvilket nu alene findes i Pegu, og er for-

bundet med uendelige Fortrædeligheder med Regjeringen dersteds. Vilde man mene, at andre Nationer ikke skulde ville benytte det af Misundelse, saa er der i denne Henseende intet at befrygte; thi en Nations almindelige Bedste bliver i Indien ikke saa noie iagttaget, at jo enhver privat Kiøbmand søger sine private Fordele. I Bengalen blive vel Skibe reparerede og kiohalede, men saasnart en Hovedreparation behøves, maa enhver søge til Negu.

For at faae Insulanerne civiliserede, har man henvendt sig til Missionairerne om at sende nogle af dem til Herne. Det synes fordeelagtigt at efterfølge andre Nationers Exempel i at udsende Vaisenhuusbørn og Folk af Tugthusene af begge Rion, som Colonister. Saadanne Personer kunne uden stor Bekostning transporteres med de til China gaaende Skibe.

Uf det Foregaaende sees, at vi med Frie kunne ansee Besiddelsen af disse Gilande for meget fordeelagtig, og endstundt Omkostningerne i Beqvndelsen vilde blive noget store, saa kunne samme dog nogenledes tilbagevindes paa det Bygningstommer og Kalk, vi have nodig saavel til Fæstningen som til Logens Bygning i Bengalen. Man kan ikke vente i de første Aar at indhøste nogen klækkelig Frugt af dette Foretagende, men Efterkommerne vilde giøre det og takke deres Forfædre for slikt et rosværdigt Foretagende. Hollænderne maae betragte de franske Der med Fortrydelse. De frembragte Intet, da hine forlod dem; nu give de Kaffe og Bomuld i Mængde, o. s. v.“

Uf Directionens Skrivelse 10de Decbr. 1756. „De nicobarste Gilande maae efter Kongens Willie taale en Forandring af Navn; og da de ikke maae kaldes Ny-Danmark, saa have vi ikke kunnet finde noget fiærere, end at de fra nu af føre Navnet Frederiks Der, som vil føre Efterkommerne tilbage i Tiden paa en taknemmelig Grindring, at, næst Gud, en naaderig Frederik har lagt Grunden til det tilkommende Gode, hvoraf vi forhaabe at høste snart den første Frugt. Udsigterne dertil ere ganske gode; men der er saa besværlige Hindringer at kæmpe med, hvilke ved Handelsens svækkede Omstændigheder givres endnu tungere.

Til vore Sagers Tarv maa der følges en naturlig Orden, og det Nødvendigste først besorges. Man maa ikke tænke paa nogen videre Udbredelse førend man et Sted retskaffent har fæstet Fod. De ville altsaa lade deres første Omsorg gaae ud paa, at udfinde paa Øerne det Nødvendige til Livets Underhold, og dernæst at opløde Rilderne, hvoraf den videre Nytte kan tages. Skovens Udrydning er besværlig, og at ødelægge dem ved Ild vilde vel være det korteste, men og et farligt Middel; thi først kunde saadant gribe om sig og fortære Alting, dernæst kunde Indbyggerne, som med Forundring have seet Træerne fældes, bringes til Fortvivlelse; Jorden vilde og blive ufrugtbar, og endelig mange kostbare Træarter udryddes.

Malayernes Venskab og Kongen paa Nschams Tillid maa man paa alle mulige Maader søge at beholde, da kan vor Nation forvente sig Hielp og Sikkerhed. Derfor maa Intet bevæge os til at tænke paa saa vidt udseende Anslag, som at bringe dette Land under dansk Lydighed. En klog Forsigtighed udfordrer at hænne al dertil sigtende Tale, som Ildesindede kunde bruge til vor Skade.

Indbyggerne paa Den Andeman ere, efter Beretninger, saadanne Folk, som ikke fortiene at opsoeges, og derfor lader man sig noie med det nærværende, man har i Besiddelse. Naar vi tænke paa alle vore Besiddelser, saa ere disse temmelig anseelige; men tage vi Omstændighederne i Betragtning, blive vi med alt det bange. Havde vi en eneste god Loge paa Malabarysten, saa maatte samme kunne indbringe saa meget som vor nærværende indskrænkede Handel behøvede. I Et maa derfor Forseelsen ligge: enten maa vore Betiente ikke efterkomme deres Pligter og mangle den udfordrede Vindstibeligbed, eller Logerne maae være anlagte paa urigtige Steder. Vi kunne ikke uden Bedrøvelse tænke paa alt dette, og førend det vorder undersøgt og afgjort, hvori Forseelsen bestaaer, kan man ikke bestemme Midlerne til Forbedring, o. s. v."

Alf Gouvernementets Skrivelse den 7de Februar 1758:

„Den Schambelang er meget usund formedelst den derværende

Skov og Krat, som paa ingen Maade kan udryddes, uden ved at omsædes; thi Træerne kunne ei opbrændes, om man end satte Ild paa dem, for den Saft de have i sig. Af denne Aarsag drog Secrete-Maad Wolquartz til Kamorte, hvor der findes en herlig Beliggenhed til Plantagers Anlæggelse; men Wolquartz, Missionair Polkenhagen og en stor Deel andre bortdøde efter nogle Maaneders Ophold der paa Stedet. Uagtet disse Banskeligheder vilde man dog ikke opgive dette Foretagende, saameget mere da Skibscapitain Ulling, i sin til os indgivne Beretning, paa det bedste anbefalede Den Kamorte, for de af den i sin Tid forventede Fordele. Vi have derfor sendt Assistent Tvede til Verne som Overhoved, med Befaling, at de endnu paa Schambelang sig opholdende Folk skulde forlade samme og begive sig til Kamorte, hvilket og efter de nyeste ankomne Efterretninger er skeet, undtagen at een blank og to sorte Soldater ere blevne tilbage paa fornævnte Schambelang tilligemed 6 Kanoner og adskillige Ting, som Skibet ikke har kunnet tage ind. ¶ Men det er ikke gaaet lykkeligere med det sidste end med det forrige Forsøg; thi Tvede selv er død 18 Dage efter hans Ankomst, og de Folk, som han havde taget med fra Schambelang, have smittet de paa Kamorte værende Colonister med Udslæt, hvoraf mange ere omkomne.

Under disse Omstændigheder have Oberne gjort Opstand mod Colonien og samlet sig, bevæbnede med Landser, for at plyndre Bankesalen, hvori Levnetsmidlerne og Ammunitionen laae, hvorfor vore Folk have seet sig nødsagede til at forlade Landet og at begive sig til Assam, hvor de nu opholde sig.

Vi holde for, at al Umage med de nicobarske Øer er spildt og forgiæves, saafremt ei dertil paa eengang samles en Besætning af et eller to Hundrede Mand, hvoraf de fleste maatte være under 20 Aar gamle; kunde gifte Personer og Familier faaes, var dette saa meget desbedre. Endnu behøves, og det høiligen, en 2—300 Slaver til Arbeidet, hvilke kunne kjøbes paa Madagaskar. Paa saadan Maade have de Franske bragt St. Mauritius i en blom-

strende Tilstand. At sende 20 eller 30 Mand over, det kan ikke gjøre den ønskede Virkning, &c."

Uf Directionens Skrivelse den 1ste November 1758.

"Med stor og inderlig Bedrøvelse have vi seet, at den høitidelige Begyndelse med de nicobarske Ders Besættelse er endt med saa ynkkelige Optrin. Vi ere ubisse om, Landets usunde Bestaffenhed eller vrangte Foranstaltninger ere Aarsag til de Glendigheder, hvoraf saa mange Menneker ere omkomne. Vi ønskede dog gjerne at vide, om man har fulgt Raadets Befalinger paa det nøieste i denne Sag, og om alle Efterretninger ere tilforladelige, som om disse Ders fordeelagtige Bestaffenhed ere indsendte, &c."

Uf Gouvernementets Skrivelse den 21de October 1760.

"De indsendte Efterretninger om det nicobarske Foretagendes bedrøvelige Udfald forholde sig, 'efter senere Relationer, desværre rigtige nok, og forbyde os at tænke paa et nyt Forsøg. Disse Der ere forsaavidt forladte af de Danske, saa at vi ei vide at Compagniet har en eneste Mand derpaa, ligesom vi og have Efterretning om, at hvad Effecter, Ammunition og Andet, som der er efterladt og formedelst Follenes dødelige Afgang og Udspreddelse stod forladt, er af de Sorte og Andre røvet og bortført. At give vor Betænkning om den ukyndige Projektmager, som har skrevet om hvad han ikke havde seet, vidste eller forstod, eller om Andre, der maaskee altfor letsindigen have anbefalet Forslaget, det kan nu ikke hjælpe. Skaden kan derved ikke oprettes, &c."

Uf Directionens Skrivelse den 8de Decbr. 1761.

"At de nicobarske Sager have havt saadant et slet Udfald, derom kunne vi ikke tænke bedre, end om uendelig mange andre Ting. Efterat vi have havt Leilighed til at giennemsee alle de indsendte Journaler, har det ikke længer været forunderligt for os; det har deri ligeledes feilet paa Fornuft, Nøjsindighed og vel overlagt Drift, &c."

Uf Gouvernementets Skrivelse den 27de September 1764.

"De mæhrste Brødre have begiært, at nogle af dem maatte

blive befordrede til Nicobar, og der nedsætte sig under Kongens og Compagniets Beskyttelse. Men saadant er dem blevet afflaaet, da vi ikke have Befaling til at forsøge et nyt Etablissement paa disse Der, &c."

Af Gouvernementets Skrivelse den 25de October 1758.

"Den 6te August have vi affendt et Snauskib, kaldet Nicobar, til Ascham, og da Formanden for de mæhrske Brødre, Hr. Stahlmann, adskillige Gange for os har udladt sig med, at han og samtlige Medbrødre ønskede Leilighed til at betræde de nicobarske Der og om muligt der nedsætte sig, og da vi altid have været af de Tanker, at Besiddelsen af disse Der, ved gode og fornuftige Indretninger, kunde i Tiden blive Compagniet en vigtig Eiendom, og at intet uden slet Nødsrd har tilintetgjort de første Forsøg; saa, siden Reisen til Ascham med Skibet Nicobar var saa beqvem, tilkiendegave vi bencævnte Hr. Stahlmann, at isald nogle af Brødrene havde Lust at begive sig derhen, saa vilde vi besørge dem overbragte. Forslaget blev med Fornoielse modtaget og 6 af Brødrene bestemte til at gaae derhen. Vi have og medsendt 6 blanke og 6 Topas-Soldater, alle frivillige og som selv have forlangt at følge med. De ere blevne forsynede med alle Fornødenheder, som de der i Begyndelsen kunde trænge til: med et beqvemt Huus af Sommer, saaledes indrettet, at det kan tages med og sættes op naar og hvor man lyst, med Levnetsmidler for et heelt Aar og med en god Skibsbaad, for med den at undersøge de forskellige Ders Beskaffenhed.

Skipper Wolf, der fører Snauen, er instrueret om at anløbe Nicobar paa Heimreisen fra Ascham, for at indhente Efterretninger fra dem. Med samme Leilighed skal en af Brødrene komme tilbage for at aflægge saavel skriftlig som mundtlig Beretning om Landets naturlige Beskaffenhed. Og dersom gode og fordeelagtige Efterretninger indhentes, saa skal Landet paany tages i Besiddelse, og man agter der at udbrede sig saavidt som Antallet af Betienter og Garnisonen i Tranquebar det tillade, &c."

Af Directionens Skrivelse den 12te December 1769.

„De næhrifte Brødres Foretagende, med at nedlade sig paa Nicobar, har ikke kunnet andet end som fornøie os. Men under nærværende Omstændigheder kunne vi endnu ikke smigre os med Haab om nogen god Fremgang, &c.“

Af Gouvernementets Skrivelse den 25de Februar og 14de October 1769.

„Fra de nicobarske Der have vi ved Skipper Wolfs Tilbagekomst erhholdt Efterretninger, som ikke kunne kaldes ubehagelige. Da det er Umagen værdt at fortfare med de giorte Forsøg, saa ville vi udbede os, at med første Leilighed maatte udsendes nogle Haandværksfolk dertil, samt 2 eller 3 gode Betientere for at ansættes her, da vi af de sig her befindende og med det indiske Climat bevante kunde oversende nogle til Nicobar. Det bliver og høit nødvendigt, naar med Anlægget skal fortfares, at anskaffe et godt og beqvemt Fartoi, der til en bestandig Mellemfart maa bruges*). Vi kunne ikke noksom gientage, at denne Besiddelse vil i Tiden blive en betydelig Eiendom, og det uden store Bekostninger for Compagniet, o. s. v.“

„Vi vente at modtage med første europæiske Skibs Ankomst hertil Befalinger og Beslutninger fra Directionen, i Henseende til videre Udbredelse paa de nicobarske Der. Dersom et tilstrækkeligt Antal af de sædelige og vindstibelige næhrifte Brødre tillades at gaae til Nicobar, for der som Colonister at slaae Bopæl, saa have vi, af den ringe Begyndelse, som er giort, god Grund til at holde os forvissede om, at dette Foretagende vist i Tiden vil have en lykkelig Fremgang og give Anledning til gode Fordele. Vi have iaar igien, i Begyndelsen af sidste Maaned, med Skibet Nazareth affendt til Nicobar 2 Soldater, 2 Sipoyer, 11 Cullier samt 7

*) Man seer heraf, at det ikke er Gouvernementets Skyld, at et saa uundværligt Requisit for Colonien, som Smaaafartøier til en stadig Forbindelses Bedlighedsbelse med Fastkysten, maatte savnes, udcensurivt Hovebaarsagen til Coloniseringens flutte Udsald.

Slaver. Den med Skibet Kronprindsen ankomne Passageer, Capitain Falk, have vi formaaet til at gaae over som Interims-overhoved. Det er efter Brødrenes Forlangende, at vi have oversendt Arbeidere og en Betient paa Compagniets Vegne.

De Beføstninger, som til dette Foretagende fra Begyndelsen af og til Dato ere giorte, forpligtede vi os til med Et at indhente, naar vi havde et Fartoi, som vi kunde sende lige derhen. Landet har adskillige Produkter, saasom Cauris, Ureka- og Kokosnødder o. s. v. som tildeels indsamles for Intet, og tildeels indkøbes for en ringe Priis, men her med Fordeel kan affættes, o. s. v."

Paa Melding af Gouvernementet, under 27de Febr. 1770, om Capitain Falks og Fleres Død, svarede Directionen i Skrivelse af 30te October s. A. som følger.

"At den saa nyligen foretagne Expedition paa Nicobar har atter havt et saa slet Udfald, er ret beklageligt; thi foruden Capitain Falks og Fleres samt tvende af de mæhrste Brødres Dødsfald, er Besætningen tillige ved Desertion bleven svækket, saa at vi, formedelst de mange indløbne Vanskeligheder, vel ikke borde give synderlig Formodning om disse Ders Betyggelse. Men da dermed er giort en Begyndelse, og Gouvernementet forhen har forsikret os om, at de Beføstninger, som i den sidste Tid derpaa ere anvendte, igien kunne indvindes; det og vilde være imod al Mennesselighed og Christendoms Pligt at forlade disse Folk, saa ønskede vi vel at dette Foretagende blev understøttet og at de derværende Colonister med de fornødne Ting forsynes, som vi formene at kunne ssee bedst med de Skibe, der seile til Uscham. Men vi erindre dervedhos Gouvernementet om, at det maa indrette Beføstningerne efter de forhyvertvende Fordelse, o. s. v."

Af Gouvernementets Skrivelse den 19de October 1771.

"Formanden for de mæhrste Brødre paa Nicobar har i Harfuldstændigen tilskrevet os. Hans Breve indeholder saadanne Betretninger, som ere gode og fordeelagtige. Vi troe sikker, at isald et tilstrækkeligt Antal af de mæhrste Brødre tillodes at nedsætte sig

der, disse Øer da med Tiden, ved deres Flid og Vindskibeligbed, kunne worde en iiebærdig Besiddelse. Ifølge Ordre indsendes Regning paa alt det, som ved de nicobarske Øers første Indtagelse er medgaaet, saavelsom hvad der nu paa den nye Expedition er anvendt. De paa den Sidste medgaaende Bekostninger ere paa det sparsomste indrettede, og saaledes, at de altid der paa Stedet kunne indhentes.“

Uf Directionens Skrivelse den 19de November 1772.

„Den af Formanden for de mæchrifte Brødre paa Nicobar til Gouvernementet affendte Skrivelse indeholder saadanne Beretninger, at man deraf maa slutte, at inden samme Øer vilde være Compagniet til nogen Nytte, maatte der endnu anvendes betydelige Summer derpaa, foruden dem, der af de derover indsendte Regnskaber sees at være forgiæves anvendte. Dette har foranlediget Interessentskabet til at forlade samme, hvilket Gouvernementet nærmere kan erfare af Conventionen*).

Skulde de mæchrifte Brødre alligevel beslutte at forblive der for deres egen Regning, saa anbefales Gouvernementet at tilsende dem med de der forbijseilende Skibe den forlangte Understøttelse imod en meget billig Betaling, og at forunde sig fra Tranquebar derhen begivende Brødre fri Transport. Eiheller ere vi uvillige til, saavidt Leiligheden det tillader, at tilstaae fri Overfart til de Brødre, som fra Europa maatte have Lyst sig der at nedsette, og vil Gouvernementet af Skibet Prinds Frederiks Nulle erfare, at saadant denne Gang tvende Par givte Folk og tvende ledige Menneſker er blevet tilstaaet. Vi skionne ikke rettere, end at, om nogen af de paa disse Øer anvendte Bekostninger skal igienvindes, det da alene kan skee ved at opmuntre disse stræbsomme Folk.

Uf Gouvernementets Skrivelse den 20de Februar 1773.

„Tillad, at vi endnu, som forhen, forestille Muligheden af, at

*) I Conventionen af 1772 siges: Løger paa Nicobar seer man ikke kan være til nogen Nytte, hvorfor de endnu der i Live værende maae hentes tilbage til Tranquebar.

den nicobarske Sag kan falde meget godt og fordeelagtigt ud. Det vil alt og fornemmelig beroe paa, at et flækkeligt Antal af de vindskibelige mæhrske Brødre jo før jo heller hjemmefra besørgeres udsendte. Behag at betragte, hvorvidt et ringe Antal af 4 Personer allerede har bragt det. Hvad vilde ikke et tilbørligt Antal have udrettet, naar de fra Begyndelsen af havde været oversendte for at arbejde med forenede Kræfter? At de endnu leve, efter et Ophold af 4 Aar, beviser Muligheden af at Europæere kunde leve der paa det store Jordstykke, som de have oprøddet, og hvis Jordbund frembringer alle Slags Frugter og Værter, som deri saaes og plantes, som tillige ufeilbarligen befordre en sund Respiration, og vist forarsage, at de Nyankommende herefter ikke vorder saa let underkastede de Sygdomme, hvoraf de første oversendte Colonister bortdøde, da Landet var overalt begroet med Skove, og den derved indespærrede Luft saa særdeles giftig og skadelig."

Uf Directionens Skrivelse den 24de November 1773.

"I Henseende til de mæhrske Brødre ere vi fuldkommen af Goubernementets Mening, at det var at ønske at de nicobarske Der kunde befolkes med dem, og at de vist skulle ville giøre et Land blomstrende, som er med Nette nu forladt af Interessenterne formedelst den liden Nytte, de deraf hidindtil have havt, og de unyttige Beføstninger, som paa samme ere anvendte, hvori det for nærværende Tid ikke beroer paa os at giøre nogen Forandring.

Endnu skal tilføies Noget om Monsuner og de herskende Vinde i Bengals Bugten, paa Kysten af Coromandel og de nicobarske Der.

Paa Kysten Coromandel og i Bengalsbugten begynder Nordost Vinden tidligt i October, bliver ordentlig ved til Begyndelsen af Februar, er foranderlig fra den Tid til Slutningen af April, og dreier meget til Syden. I Begyndelsen af Maimaaned blæse især sydvestlige Vinde indtil Midten af Juni, og derpaa Vest-Syd-Vest til Enden af September.

Naar man forlader Tranquebar for at reise til de nicobarste Der, saa kan Skibene gaae uden Frygt for at komme af deres Veir fra Februar til 10de October. I Februar, Marts og April behøves omtrent 25 Dage til Reisen med et maadeligt seilende Skib. Fra Mai til September ere 8—12 Dage tilstrækkelige. I denne Periode ere Vindene meget stærke, og der udfordres nogen Forsigtighed for at komme til Derne. I October er Farten kedsommelig, og kan maaskee vare en Maaned.

For at komme tilbage til Kysten, kan man i October og November løbe over i omtrent 8 eller 12 Dage. Men da Kysten Coromandel er i den Tid usikker til at ligge til Ankers paa, fordi Vinden staaer paa Kysten, saa handler man forsigtigst, om man forbliver paa Derne til den 20de December, og i denne og den følgende Maaned vil Farten til Tranquebarielden overgaae 10—12 Dage. I Februar og Marts er Vinden svag, saa at der behøves omtrent 20 Dage til Overfarten, og fra Begyndelsen af April til Midten af Mai —30 Dage. Siden og til October blæse sydvestlige og vestsydvestlige Vinde, som før er sagt, og det er vanskeligt for et Fartoi at komme over til Kysten. Ikkedeslomindre vil et letseilende Skib kunne gjøre det, og skulde det være nødvendigt at sende nogen overordentlig Efterretning, kan den paa saadan Tid af Maret komme over til Tranquebar.

Forslag om at oprette en Colonie paa Nicobar.

Den Nankovri maatte for sin fortræffelige Havns Skyld være Hovedsædet for Colonien. Denne De burde jo for jo heller tages i Besiddelse, og naar den var nogenledes dyrket, og Havnen sat i Sikkerhed, da kunde de andre Der undersøges, og paa de af dem, som maatte findes at være af Bigtighed og at have omgicngelige Indbyggere, kunde nogle danske Undersaatter nedsættes, og det danske Flag heises, for at vedligeholde Stedets Rettighed.

Der er kun liden Fare for, at andre Nationer skulde anlægge Colonier paa disse Der, naar de ikke ere i Besiddelse af Nankovris Havn. Denne bør derfor være Hoved-Diemærket. Overalt,

naar Mankovri engang er etableret, og der tilstaaes Frihed og Opmuntring for Enhver, til Handelens Fremme, saa vilke de om-
liggende Ders Beboere holde sig for lykkelige at høre den danske
Magt til og at leve under dens Beskyttelse.

Da man kan ikke andet end have megen Agtelse for de mæd-
rige eller evangeliske Brødre, saa var det at ønske, at en Mand
af dette Broderskab maatte findes, der var istand til at paatage sig
alene baade den civile og militaire Commando over Colonien, og
med ham endnu nogle andre af disse, som kunde raade og ledsage
ham i forekommende Tilfælde.

Om saadan Person var at finde, saa følger af sig selv, at
Gouverneuren tillige maatte være Chef for det Militaire; men i
anden Fald skulde det Militaire staae under den civile Magt, og
ikke handle uden efter dens Ordre, undtagen i det Tilfælde, naar
Mandskabet skulde bruges til et Angreb eller til Forsvar. Ved
saadanne Leiligheder maatte den fornemste Officier være uindskræn-
ket, naar Gouverneuren ikke var Soldat.

J Sager af Bigtighed burde Gouverneuren indhente de for-
nemste Betinters Tanker, dem han som en fornuftig og retsclaffen
Mand sammenlignede med sine egne. Men var han dermed ikke
fornøiet, og fandt for godt at handle imod deres Meninger, skulde
hans Befalinger være absolute, og uden Modsigelse adlydes. Gou-
verneuren burde desuden have Myndighed til at afsætte og over-
sende til Tranquebar enhver civil eller militair Person, som opførte
sig slet.

Foruden en Gouverneur af prøvet Duelighed i Handelsager
og af de forhen nævnte Egenstaber, kunde Colonien bestaae af: en
Second-Chef af de samme Egenstaber; en Præst, der tillige kunde
bruges som Secretair; 2 Skrivere, 1 Capitain og 1 Lieutenant,
som begge maatte forstaae Tegne- samt Ingenieur- og Artillerie-
Kunsten; 1 duelig Ingenieur, 2 Feldtskriverere, 2 Sergeanter; 2
Corporaler, 12 Artillerister, 4 Sipoy-Officierer med deres Koner,
12 Sipoyer med deres Koner; 5 Opsynsmænd over Arbejderne,
hvilke tillige forstaae Nælle-Avlingen og at forfærdige Tougværk af

Kokos-Nødder; 14 Gulier eller Arbeidere med deres Koner; 2 Urtegaardsmænd, 2 Tømmermænd, 2 Murere, 2 Teglblændere, 2 Smedde, 4 Fiskere, 1 Skrædder, 1 Skomager, 12 evangeliske Brødre med deres Koner, som maatte gives al Frihed til at handle og til at opmuntre Oboerne til Arbeidsomhed.

I Begyndelsen og førend Landet nogenlunde var opklaret ved Skovhugst, maatte nogle af Colonisterne ligge om Natten paa Landet, og andre være paa Skibene, for at forsøge hvilket var det Bedste for deres Helbred.

Den første offentlige Bygning burde være et Hospital, og der maatte de Syge tilbørligen opvartes, saasom det ikke vilde være passende at sende dem tilbage til Tranquebar; thi ved at helbredes paa Mikobar, vænnes de til Landets Climat; men naar de kom paa Kysten, kunde de maastee siden ei villigen gaae tilbage til Øerne, og vel endog affkræfte Andre fra at reise over. Overalt borde ingen Ting spares, og al Flid anvendes for at hjælpe de Syge, og for at udfinde de naturlige Aarsager til Sygdommen og de bedste Lægemidler mod dem. Med Colonisternes Boliger, Klæder, Levemaade &c. borde have det nøieste Tilsyn; ligeledes maatte lægges Mærke til Luftens Temperatur og dens Virkninger paa Menneskene i de forskjellige Aarets Tider. Alle burde rette sig der paa Landet efter visse paa Erfaringen grundede Forskrifter, idetmindste saalænge Climatot der endnu var saa skadeligt. Et stort Forraad af China og andre Medicamenter, samt saadanne Bøger, som handle om Europæernes Sygdomme i varme Lande, vilde være meget nyttigt.

At klare Landet, oprykke Træerne og rense Jorden, bliver uomgængeligen nødvendigt, hvortil altsaa bequemme Maskiner maatte oversendes. Men Urefa- og Kokos-Træer borde dyrkes, ikke alene for Frugten, men ogsaa fordi disse Træer ere som Bister der befordre Luftens Circulation. Stammerne ere over 30—40 Fod høie, og have kun i Toppen Grene, der bevæge sig ved mindste Vind, og tiener til Skygge.

Det Indre af disse Øer frembringer store Træer, som kunne

gjøres meget bekvemme baade til Handelens Drift imellem Derne og til Fiskerie. Fiskeriet burde opmuntres: der er stor Overflodighed af Fiske som er en sund Epise. Agerdyrkerne borde i de forskjellige Aarstider forsøge Jorden med alt Slags Korn; Indbyggerne leve især af Kokosnødder og Yams, saa at de ikke kunne give nogen Efterretning herom, men Kundskaben maatte vindes ved Flid og Agtpaagivenhed.

Træhuse, af hvilke ethvert kunde rumme 6 Personer, borde forfærdiges forud i Tranquebar tilligemed større Huse for Gouverneuren og de første Betiente. Muursteen kunde ved Leilighed føres over fra Kysten som Ballast; men uidentvivel kunne de brændes paa Nicobar. Skulde der ellers findes Spor til Jordskælvelv paa disse Der, maatte Husene bygges af Træ.

At sende Arbejderne over i den tørre Aarstid, og tage dem tilbage før Regntiden begynder, som Nogle tilraade, for at Luften kan renses før man flytter Colonien ind, kunde forsøges, dersom Landet var altfor usundt. Ikke destomindre burde tillige Forsøg gjøres i Regntiden, og Folket holdes til Arbejde under Ly, enten ombord paa Skibet eller i et til den Ende opreist Huus. Kokostræet vil levere Materiale til Beskæftigelse for Folket i Regnveir inde i Huset; desuden ville Læmmere, Smedde o. a. ikke savne Arbejde.

Stvin og Høns kunne opkæfles med liden Bekostning og Umage til Coloniens Brug, og paa alle Derne er der Overflodighed heraf; men Køer, Heste, Muulæsler, Geder o. a. maatte anskaffes, og vilde i saa Aar være stærkt udbredte.

Naar Nankovri saaledes var taget i Besiddelse, og Indbyggerne bragte i Møjlighed; naar Magaziner og Provianthuse vare oprettede, og Opmuntring givet Beboerne af de nærliggende Lande at ned sætte sig paa Nankovri og drive Handel under en mild Regjering, som i endeel Aar ikke maatte lægge nogen Slags Told eller Byrde paa Handelen, men tvertimod udforske, hvad europæiske eller Artikler fra Kysten især behøves af dem som besøge Den, og have Pakhusene altid forsynede med samme: da kunde Nankovri

snart blive et anseeligt Sted, og en vidtløftig Handel der oprettes. Det østindiske Compagnies Skibe borde altid løbe derind paa deres Udreise til China, og inden saa har kunde Ladninger af Træ og Peber sendes derfra til China, saaledes at derved kunde habes over 50 pCt. klar Gevinst. Dette var saa meget større Fordeel for Compagniet, da det derved kunde spare at sende de mange betydelige Summer i Sølv derhen. At Pebertræet vist vil lykkes paa Nankovri, derom kan ei tvivles, da det vorer i stor Mængde paa Nscham, som kun ligger 20 Mile derfra. Det raadeligste er, at enhver Artikel, som Indbyggerne have at sælge, bestandig opkøbes, henlægges i Magazinerne og sendes til Tranquebar, hvor de altid ville bringe en smul Fordeel, indtil Fartøier habes til at handle med paa Pegu og andre Havne. Saadan Udsærd vilde bevæge Deboerne til at elske og agte de Danske, og forebygge deres Handel med fremmede Nationer.

Tobak, Jern og blaa Værræder er det som Nicobarerne især behøve. Disse Varer kunde man bestandig forsynes med fra Tranquebar, og Gouverneuren burde derfor omhyggelig forhindre Tobaksdyrkningen der i Landet, da det er Indbyggernes eneste Overdaadighed, som de ikke kunne undvære. Fører man altsaa ikke for meget deraf ind paa Nerne, vil det aldrig være nødvendigt at betale der med Sølv eller Guld, som de Indfødte alene burde kiende af Navn*). Sagen med Nankovri maa efter al Rimelighed faae et godt Udfald, og være et Middel til at udbrede Danmark's Handel i Ostindien, der, sammenlignet med andre Nationers, endnu er i sin Barndom; men nogle Skibe maae der holdes for at have en stadig Communication med Tranquebar.

*) Nu kiende de baade Penges og Sølvets Værdi saa godt som No-gen, og tage, i Mangel af Mont, Sølvseer og Gasser efter Bægt i Betaling.

Hængebroen ved Hungerford.

Omfigder, saaledes referere de engelske Tidender, er denne Bro over Themsen fra Pladsen i Hungerford til Lambeth, sidstafvigte Mai saavidt fuldført at den er bleven aabnet for Publicum. Broen er blot for Fodgængere; bestaaer af 4 brede Jern-Riæder, nemlig 2, den ene over den anden, paa hver Side; hver Riæde bestaaer alternativt af 10 og 11 Led, og op imod de 2 Bropiller, hvorover Riæderne ere lagte, alternativt af 11 og 12 Led, for nemlig at modvirke den der stærkere Bryden; og giver disse omtrent 2 Fod brede Jernmasser, da Leddene ere af 1 Tomme tykt Jern, megen Kraft til at modstaae Vindens Virkninger og saaledes forebygge Broens Zitren. 2 Bropiller af Muurbærl i italiensk Stil, over hvilke Riæderne ere lagte, ere opførte i Floden, og danne saaledes 3 Broafdelinger, een i Midten og 2 for Enderne; de øverste Riæder ere ved Jernstænger forbundne med de nederste, selve Broen.-

De 2 Bropillers Høide er	80 Fod eng.
den midterste Broafdelings Længde	676½ —
hele Broens Længde	1352½ —
Riædernes Bue	50 —
hvert Riædeleds Længde (7 Tom. br. 1 Tom. t.)	24 —
hvert Riædeleds Vægt	5½ cwt.
Foreningsstængerens Diameter	4½ Tom.
Alle Leddenes Antal	2600
deres Vægt	715 Tons
Leddenes Antal i den midterste Broafdelings Riæder	1280
deres Vægt	352 —
selve Broens Brede	14 Fod
Brocentrets Høide over Hovibande	32½ —
dets Høide hen mod Bropillerne	28½ —

(hvilken forøgede Høide af 4 Fod under Broens Midtpunkt er beqvem for Seiladsen, og giver derhos Broen en smul Bueform)

Riædernes Giennemsnit over Broens Midtpunkt er 296 □ Tom.

deres Giennemsnit op mod Bropillerne . . . 312 = —

1 □ Tom. Jern brydes ved en Vægt af 27 eller 29 Tons; men $17\frac{1}{2}$ Tons antages som den svækkende Vægt o: den, hvorved Jernet begynder at række sig, og man har saaledes for den Vægt, Broen virkelig kan bære,

$$296 \times 17\frac{1}{2} \text{ Tons} = 5180 \text{ Tons};$$

$$\text{men } 296 \times 5 \text{ Tons} = 1480 \text{ —}$$

er den største Last, den kan betynges med, ved at en Menneskemasse staaer paa den tæt ved Siden af hinanden, eller 100 Pd. pr. □ Fod. Vægten af alle Riæderne, og af Broen fuldproppet med Mennesker ville tynges paa hver Bropille med en Vægt af 1000 Tons, eller med omtrent $8\frac{1}{2}$ Tons paa hver Kvadratfod Muurværk, eller circa $1\frac{1}{4}$ cwt. pr. Kvadrattomme. — Riæderne ere befæstede til store smeddede verticaltstaaende Jernplader paa Toppen af Bropillerne; disse Plader ere stærkt boltede sammen, og ligeledes boltede sufficient til en svær horisontalliggende Plade — saa at det Hele danner en saakaldet Sattel. Denne Sattel er ikke befæstet til Bropillen, men hviler paa 50 Frictionsruller, der rulle paa en svær Jernplade, der er understøttet af en solid Jernmasse og Sommerforbingsbiekler. Selve Bropillerne, der ere giennembrudte med Bueaabninger, bestaae saaledes af 4 Muurværkcolonner, og Forbindingsbieklerne ere derfor anbragte saaledes at ingen Vægt tynger paa Buehvelvingerne, men at den hele Vægt hviler paa Colonnerne. Sadelen kan bevæge sig 18 Sommer til begge Sider, eller i det Hele 3 Fod, saa at, om til en enkelt Tid blot en af Broafdelingerne var fuld af Mennesker, Riæderne ville rette sig af sig selv, Brydningen stedse virke perpendikulært paa Bropillerne og ikke have Tilbøielighed til at rive dem overende.

Med Ophængningen af Riæderne brugte man følgende Frem-

gangsmåade: To Sæt tredobbelte Metaltraadsliner bleve hængte fra Ende til anden over Bropillerne, næagtigt i den Stilling som Kiæderne skulde indtage, og saaledes i en Afstand fra hinanden lig Forbindelsesstængernes Længde. Et Par Fod ovenover disse Stilladsliner, om man saa kan kalde dem, blev paa samme Måade 2 andre Liner ophængte, ad hvilke 2 lette Kasser, meget lig en Sommermands Kiste, Bunden opad, kunde bevæge sig. Disse Kasser stod i Forbindelse med hinanden, og indeholdt 2 almindelige Spil, samt Arbejderne. En Baad med Leddene var fortoiet nedenunder Kasserne. Nu halede 4 Mand, der vare i Kasserne, et Led tilveirs, og naar det var kommen op over Stilladslinerne, blev Forbindelsesstangen stiftet igiennem, og understøttede nu Leddet idet den hvilede paa Stilladslinen. Kasserne gik derpaa videre, og 2 Led bleve fæstede til dette ene, derpaa et til de to, og saaledes videre. Da denne to- og enkeltleddede Kiæde var fuldført, behøvede man ikke længer Stilladslinerne, eftersom denne Kiæde nu afgav Stillads for de øvrige Kiæder; og saaledes er denne Bro bleven opført uden noget andet Stillads end disse Par Liner, og uden mindste Hindring for Skibsfarten.

Bekostningen angives til £ 63,000 for Muurarbeidet,
 og " 17,000 " Jernarbeidet.
 £ 80,000.

Om mine Signalsystemer.

At ville forsøge, for den Deel af Publicum, der boer paa Landjorden, ei underkastet Spøens Farer, at udpege de Midler, hvorved mange sørgelige og ulykkelige Hændelser, for hvilke Sømanden er udsat, kunne afværiges, ved den simple Brug af Signaler, er sikkelig et utaknemmeligt Arbejde, eftersom uheldigvis kun Enkelte føle Interesse for denne Gienstand, deels paa Grund af en almindelig Sikkerheds-Følelse, deels paa Grund af den Omstændighed, at man

ikke er bleven gjort bekendt dermed i Ungdommen, og derfor staaer i den Formening, at denne Kundskab er overflødig. Denne Formening er imidlertid vildfarende, eftersom man nemlig ved Kundskaben om Brugen af Signaler kan blive sat istand til at frelse saavel Andres som sit eget Liv.

Som vi have Grund til at smigre os med, at vore Bestræbelser i denne Retning ikke aldeles have været spildte*), og som vi mene, at vort Signalsystem er det eneste, hvori Oeconomie og Simplicitet ere forenede, skal vi søge at fremhæve nogle af de gode Sider ved vore forskellige Anviisninger til Signalers Brug.

I Besiddelse af vort Signalsystem vil en Mand kunne meddele sin Nød i hvilkenombest Stilling, han kan være kommen, i en Baad, paa et Drag eller paa en Klippe. Signaler med Skiorter eller andre Ting ere naturligtviis kun tænkt at skulle anvendes i ovennævnte Tilfælde, hvor andre Midler ikke ere ved Haanden, og Standeren kan ligeledes undværes, da et Flag i Siof kan substitueres (see Appendix to Rohde's universal signals pag. 14), eftersom dette der ikkun maa bruges i Forening med hiin, og hvor det altsaa ellers er brugt alene, maa gælde for en Stander.

Alle vigtige Signaler, som f. Ex. „de særskilte“ (see Rohdes fuldstændige Signalsystem Pag. 217), blive gjorte med et eneste

*) Under 22de Decbr. 1843 modtog jeg fra det engelske Admiralitet følgende Skrivelse:

Sir

Admiralty 22. Decbr. 1843

Having laid before my lords Commissioners of the Admiralty your letter of the 25th of last month respecting the supply of your code of Signals to her Majesty's Ships, I am commanded by their Lordships to acquaint you that the Books were issued to her Majesty's Ships, and the communication made to Lloyds as requested, but that the Letter you addressed to Sir G. Cockburn in January 1841 was not replied to as it was considered only as a letter of acknowledgement from you, and the subsequent arrangements to meet your wishes were carried forward with the publisher in London.

J am, Sir,

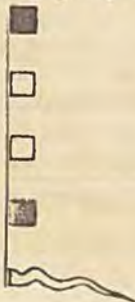
Your most obedient, humble Servant

(Signed) J. Barrow.

Signal, de øvrige med Par- eller dobbelte Signaler, nemlig ved at heise 2 Signaler efter hinanden, hvilket langtfra ikke er saa langsomt som ialmindelighed antages, thi det er kun vanskeligt at vække Opmærksomhed for det første Signal, da Coffardimænd sielden holde skarpt Udkig; men, er det een gang bemærket, kan det ikke medtage megen Tid at paastikke og heise det andet Signal, som derhos, ventet, sandsynligviis vil være forstaaet inden det er naaet heelt op. Den Fordeel bør da ogsaa komme i Betragtning, som man vinder ved at have den store Mængde Sætninger at vælge iblandt, hvilken ellers vilde være tabt, da det med saa faa Midler ellers vilde være aldeles umuligt, til nogen synderlig Udstrækning, at have dem til Disposition; nu kan man derimod multiplicere dem, uden at de kan forverles, kun at man bruger den Forsigtighed, aldrig at heise et nyt Signal, førend det foregaaende er erklæret at være forstaaet.

Da det er vort oprigtigste Ønske, at opmuntre til Brngen af vore Signaler, om det end ikke skulde skee nsiagtigt paa den af os først paatænkte Maade, foreslaae vi fremdeles Følgende for dem af vore sefarende Brødre, der til saadan Overflødighed ere forsynede med Flage, at de dermed kunne betegne Numerne fra 1—9 og 0, og som derhos endnu kunne disponere over tvende andre, efter Marryats System, Telegraph- og Rendezvousflaget, da 2 Substitutionsflage ville være nødvendige, hiint som første og dette som andet Substitutionsflag.

Først heises det „forberedende Signal“ (2 Nationalflage, imellem dem 2 hvide Flage, og nederst en Stander), inden videre Signalering finder Sted.

De følgende Signaler gives dernæst svarende til Tallene i Løbe-Nummerrækken i Systemet, der gaaer fra 1 til 1560, og i Talrækken i Compositionstabellen, der gaaer fra 1 til 1547, dog at herved, for de Tilfælde hvor Tal skulle signaleres, der ere sammensatte af samme Dsire, som i 1111, eller i hvilke 2 eller 3 Dsire ere eens, og det paa Skibe, der ikke ere forsynede med et dobbelt Sæt Flage, Følgende iagttages: at Substitutionen i Reglen skeer opad, og altsaa gaaer paa de ligeovenfor staaende Tal, naar Substitutionsflagene staae paa 3die eller 4de Plads, eller 1ste paa anden Plads; hvorimod, naar 1ste eller 2det Substitutionsflag enten heises op paa 1ste Plads, eller 2det Substitutionsflag paa 2den Plads, det første Substitutionsflag giælder det 3die Tal og det 2det Substitutionsflag det 4de Tal; f. Ex.

1) naar det første og tredie Tal ere lige, men de andre forskellige, som f. Ex. i 1519, der vises saaledes:

- 1ste Substitutionsflag
- Nr. 5
- Nr. 1
- Nr. 9

2) naar det 2det og 4de Tal ere lige, men de andre forskellige, som f. 1484, der vises saaledes:

- Nr. 1
- 2det Substit.
- Nr. 8
- Nr. 4

3) naar det 1ste og 3die Tal ere eens, og ligeledes det 2det og 4de, som f. Ex. 1010, der vises saaledes:

1ste Substit. 2det — Nr. 1 Nr. 0

4) naar det 1ste og 2det Tal, som f. Ex. 1144, eller 1ste, 2det og 4de Tal ere eens, som f. Ex. 1171, der vises saaledes:

 Nr. 1 1ste Substit. Nr. 4 2det Substit.

og

 2det Substit. 1ste — Nr. 7 Nr. 1

5) naar det 1ste, 3die og 4de Tal ere eens, som f. Ex. 1011, der vises saaledes:

 1ste Substit. Nr. 0 Nr. 1 2det Substit.

6) naar det 1ste og 4de ere eens, som f. Ex. 1321, der vises saaledes:

 2det Substit. Nr. 3 Nr. 2 Nr. 1

7) naar 1ste og 4de, og 2det og tredie Tal ere eens, som f. Ex. 1551, der vises saaledes:

- 2det Substit.
- Nr. 5
- 1ste Substit.
- Nr. 1

8) naar alle Tallene ere eens, som f. Ex. 1111, der vises saaledes:

- 1ste Substit.
- Nr. 1
- 2det Substit.

Hvorved bemærkes, at dette sidste Signal ikke kan forstaaes som 111, der vises saaledes:

- Nr. 1
- 1ste Substit.
- 2det Substit.

Alle andre Signaler med 2 eller 3 Flage ere saa simple, at ingen yderligere Forklaring er nødvendig, undtagen hvor med 3 Flage det 1ste og 3die ere eens, som i 797, hvor den 1ste Bemærkning er at iagttage. Den store Simpeltthed er isinesfaldende, og gjør videre Forklaring usødvendig.

Hvor der blot er Spørgsmaal om at signalere Talstørrelser bruges naturligviis samme Fremgangsmaade for Tal fra 1 til 1547 efter Compositionstabellen, og kan man derhos, ved en ganske simpel Methode, benytte Ovenstaaende til at betegne hvilket som helst større Tal med flere Signaler, eet for hver 3 Zifre hvoraf Tallet bestaaer, regnet fra Høire til Venstre, og eet for de enkelte Zifre mod Venstre indtil 1547 inclusive, dog at disse først signaleres, og siden Classerne paa 3 Zifre fra Venstre til Høire. Skal saaledes f. Ex. 1548 signaleres, signaleres først Nr. 1 og derefter Classen af 3 Zifre, afflaaren fra Høire til Venstre, Nr. 548.

med 2 Signaler	1	548	signaleres med Nr. 1	og Nr. 548
	23	708	—	„ Nr. 23 „ Nr. 708
	456	516	—	„ Nr. 456 „ Nr. 516
	1000	327	—	„ Nr. 1000*) „ Nr. 327, og saaledes fremdeles indtil
	1517	999, der	—	„ Nr. 1517 „ Nr. 999
med 3 Signaler	1	548	000	— „ Nr. 1 „ Nr. 548 og Nr. 000
	21	357	603	— „ Nr. 21 „ Nr. 357 og Nr. 603
	609	410	326	— „ Nr. 609 „ Nr. 410 „ Nr. 326
	1000	206	418	— „ Nr. 1000**), Nr. 206 „ Nr. 418, og saaledes fremdeles indtil
	1547	999	999 der	— „ Nr. 1547 „ Nr. 999 „ Nr. 999.

For at tilkiendegive, at det fulde Antal er udtrykt, enten efterat et eller flere Par=Signaler har været anvendt dertil, heises det sidste Slutnings=Signal efter at være repeteret, endnu engang, forinden det stryges ganske.

*) For nemlig saa længe som muligt at kunne behjælpe sig med 2 Par=Signaler, eller enkelte Signaler efter Marrayat.

**) For nemlig saa længe som muligt at kunne behjælpe sig med 3 Par=Signaler, eller enkelte Signaler efter Marrayat.

Det følger iøvrigt af sig selv, at alle andre Signaler, der ikke indeholdes i det Foregaaende, nøiagtigt maa gjøres i Overensstemmelse med vor Bog, og at derfor ogsaa det „forberedende Signal,“ som det er viist i vort fuldstændige Signalsystem Pag. 1, uden Stander, er det, som det andet Parti maa svare med, hvis man bruger Par-Signaler og ikke enkelte Signaler.

Vi formene fremdeles, at Signalet med at heise Nationsflaget op og derefter hale det ned og vedblive dermed hurtigt efter hinanden, er det hensigtsmæssigste for at antyde at en Mand er falden overbord, da det jo kan hændes sig at man i det Dieblik havde sit Flag til, og derhos dette simple Signal aldrig kan misforstaaes, eftersom den Trævlhed, der viser sig ombord i det Skib, hvor Manden er falden overbord, tilstrækkelig vil tolke Meningen.

Vi nære ligeledes den Mening, at Lots-Signalerne (Pag. 245) have afgjort Fortrin for andre Systemer i denne Retning, eftersom ved et eneste Signal, et Skib kan styres igiennem det vanskeligste Løb. F. Ex. Signalet Nr. 1, „Styrbord med Roret (drei til Bagbord), og vedbliv saalænge at dreie, indtil dette Signal hales ned, som derved antyder: Ret saa!“ og (ved at heise det op den modsatte Dei, som skeer ved at hale det ned, til det gaaer op igjen) Signalet Nr. 2, „Bagbord med Roret (drei til Styrbord), og vedbliv saa længe at dreie, indtil dette Signal hales ned, hvorved antydes: Ret saa! — Ligeledes de særskilte Signaler Pag. 217 og 218, hvorved gives Advarsler for at man ei skal løbe paa Grund*).

I andre Systemer ere hidtil brugte 3 Signaler, hvorved megen Tid spildes, hvorimod ved vor Methode Commandoen skeer som igiennem en Raaber, da nemlig fra det Dieblik Signalet hales ned, Skibet styrer ret saa, og det, enten den ene eller den an-

*) Da man har gjort Indvendinger mod at paastikke Signalerne i „det lille System“ med en større Afstand mellem de 2 Flage end imellem de andre, er i ovenmeldte Appendix foreslaaet at anbringe en Kugle midt i den større Afstand.

den Bei, atter heiste Flag vil umiddelbart derefter følge, og derved styre Skibets Bevægelse. For at vinde endnu mere Tid kan Faldet gøres kortere, saa at det kun naaer til Bramsalingen.

Compositionstabellen er visseelig en Opfindelse der er værd at lægges Mærke til, eftersom Systemet derved kan gives en overmaade stor Udstrækning, idet eet og det samme Signal kan bruges for de forskielligste Ting uden at foranledige den ringeste Confusion, da det foregaaende Sætnings-Signal tilfulde forkynder hvad der skal følge. Ligeledes givte vi opmærksom paa Nat-Signalerne der kan anbefales ikke alene paa Grund af deres Simpeltid og Udstrækning, men ogsaa fordi saa Signalbøger indeholde noget Lignende.

Vi fremhæve endvidere de særdeles simple Meddelelsesmidler for Længde og Brede (Appendix Pag. 19), hvor nemlig disse ikke alene, som i andre Signalsystemer, angives ved eet Signal for Graderne og et andet for Minuterne, men hvor Signalet, paa samme Tid, angiver om Bredden er nordlig eller sydlig, og Længden østlig eller vestlig, hvilket man, under en lav Bredegrad eller nær Greenwichs Meridian, ikke kan undvære, om det andet Skib skal kunne rette en større Feil i sit Bestil.

Hemmelige Signaler findes angivne i Appendix Pag. 12.

Ei heller holde vi Signalerne i Stille, Appendix Pag. 32, for Opmærksomhed uværdig, eftersom de kan være af stor Nytte hvor man ikke kan tænke paa andre Signaler.

I Appendixet vil man Pag. 35 finde Natsignaler for at undgaae Paaseiling baade for Dampskibe og Seilskibe, som vi haabe ikke ville blive overseete.

L. J. Rohde.

Et Par Ord om Sotactiken.

(Un. Service Magaz. Marts og April 1845.)

(Nedenstaaende Brudstykker af en Artikel i det engelske Tidsskrift have vi optaget, meest i den Hensigt at giøre vore Læsere opmærksomme paa det deri nævnte lille Skrift.)

Capitain Moorsom af den kongelige Marine, har ladet et ypperligt lille Skrift trykke til Dmdeling blandt hans Benner, under den Titel: „The Principles of Naval Tactics exemplified; with Tables for facilitating the several evolutions, and an Appendix containing the trigonometrical demonstrations.“ Forfatteren har med en saadan Dygtighed behandlet sit Emne, i denne lille Bog, at man ikke kan andet end ønske, at han vil lade den publicere i en mere udvidet Form.

Tactikens Studium har været saa godt som aldeles forsvundet i vore unge Officerers Dannelse, og det er denne Forsømmelse der volder, at saa mange brave Mænd vise sig dygtige saalænge de ere under Commando, men spille kun en ynkelig Rolle naar de selv skulle commandere. Hedder det, at „England venter at hver Mand vil giøre sin Pligt“, maa det ogsaa forudsættes, at han kender sine Pligter. Der gives Mange, som have følt denne Mangel haardt og beklaget den; men der har ogsaa været dem, hvis Uvidenhed er gaaet saavidt, at de have pralet af den, og sat en Værd i at foragte Videnskab og Studium i denne deres Fags høieste Branche. Saadanne Folk skulle idetmindste tie med deres Uvidenhed; der behøves ikke megen Forstand til at indsee det Sande i Bourdé de Villehuets Ord: „à talens egaux et pratique égale, le marin, qui aura de la théorie, l'emportera toujours sur celui, qui en sera destitué.“

Det er nu 30 Aar siden der sidst blev foretaget en Revision af Flaadens Evolutionsbog (fighting instructions), og de foretagne Forbedringer vilde neppe gives almindeligt Bifald nu. Capitain Moorsom gier i denne Anledning nogle Bemærkninger, som vi finde træffende.

„Flere Omstændigheder i den sidste Tid synes at tilraade en ny Revision af vort Tactiksystem, for at udfinde, om ikke flere Evolutioner lode sig indføre og Manøvrerne derved simplificere. Det er maaskee ikke almindeligt bekendt, at af Antallet af de forskellige Maader, hvorpaa Slagorden kan formeres fra Seilordenen i 3 Colonner, er ifkun omtrent Halvdelen anvendt. Jeg kender ikke Grundene, hvorfor man har indskrænket sig til dette Antal, og hvorfor man har givet de Balgte Fortrinet. Det er muligt, at hvad man ansaae for at være overflødig og u hensigtsmæssigt for 30 Aar siden, vilde nu vise sig baade practicabelt og nyttigt. Det er et Spørgsmaal, om ikke det nærværende System for Tactiken er lige saa meget tilbage for, hvad en Flaade nu er istand til at udføre, som det i forrige Aarhundrede brugte Artillerisystem var for det nærværende i videnskabelig Dannelse og Præcision i Betiening — om ikke en Flaades Tactik staaer omtrent paa samme Trin, som Armeernes Tactik stod før Napoleons italienske Felttoge.

Da Nelson for 38 Aar siden tilkiendegav, at „Seilordenen skulde være Slagorden“, nedlagde han et Princip, som maaskee kan blive af lige saa vigtige Følger, som det „at bryde Linien,“ et Princip, hvis Resultater ere for glimrende til at kunne bringe Principet i Forglemmelse eller tillade Tvivl om dets Gyldighed. Det førstnævnte Princip har der hidtil ikke været Leilighed til Udvikling for; Trafalgerslaget gav blot Ideen Fødsel: den første Søkrig, naar den engang kommer, vil tvinge os til at bringe den til Modenhed, og vi bør være forberedte derpaa. At giennembryde Linien er een Maade, hvorved man sættes istand til at overvælde Fiendens derleste Magt; men det er et Stød, der kan pareres med et Contraststød. At giøre Seilordenen til Slagorden udkræver et saadant Arrangement af Delene, at det Hele ligesaavel lader sig sammentrække til Forsvar som concentrere til Angreb, og det med de færreste Bevægelser i korteste Tid og Rum.

Uf Capitain Moorsoms Problemer hid sætte vi her til Prøve:

„Antag Flaaden i Seilorden ved Vinden i 3 Colonner, og

Fienden at komme op under Force af Seil paa den læ Colonne's Luv Laaring."

"Den læ Colonne kan ei vende, fordi den ikke kan gaae Fienden til Luvart; den maa forcere Seil. Slagordenen kan ikke formeres agten for den læ Colonne, dertil er Fienden for nær; den bør eibeller formeres foranfor den læ Colonne, fordi det vilde give Fienden Leilighed til at attackere med Fordeel."

"Derfom Admiralen, hvis læ Colonne saaledes trues, angreb Fiendens Arriergarde med sin Corps de Bataille og Avantgarde, er der Sandsynlighed for at Udfaldet vilde blive i hans Faveur. Hans Arriergarde eller den læ Colonne, som herved blev givet Luft, vilde gaae over Stag, naar Tid var, og blive hans Reserve. Medens Fiendens Avantgarde blev holdt i Mande, vilde Slagets Udfald beroe paa hvorledes hans Centrum blev haandteret."

"Denne Operation vilde imidlertid være noget Nytt i vort Tactiksystem, og lykkedes det ikke, vilde man fordømme den. Men denne og flere andre Metoder for supponerede Tilfælde borde være omhandlede i Evolutionsbogen; en Admiral vilde da kunne følge den med større Sikkerhed."

"Lad os igien antage, at Fienden kommer op paa læ Laaring af den lævarste Colonne: Slagordenen vilde da være at formere agten for den læ Colonne."

"Antag ogsaa, at det her er nødvendigt for Avantgarden at indtage Corps de Batailles Plads, og denne at blive Arriergarde. En saadan Nødvendighed er ikke uden Alimelighed, og dog er dette ikke faldet Evolutionsbogens Forfatter ind, saa at der ikke findes noget Hensyn dertil taget, eller noget Signal eller Regel for denne Manøvre."

For at lette disse Combinationer og reducere dem til de korteste Linier og i korteste Tid, har Capitain Moorsom nedlagt Regler for de forskjellige Evolutioner, og han har udregnet Tabeller for de fleste Tilfælde, hvis Brug han omtaler saaledes:

"Da der udtræves et heelt Livs Erfaring og Øvelse til Søes

for at erhverve sig det øvede Blik, der udfordres til at styre med Præcision en Flaades Bevægelser, har jeg dannet Tabeller, ved hvilke man med Compas og Sextant kan styre de forskellige Evolutioner med Hurtighed og Præcision. De ere imidlertid kun Hjælpebidler, som ikke kunne undvære Sømandsblik og Dømmekraft."

Sneedorffs Taler. *for Anseende af 12 S. 260-67*

1807— 1ste Toget.

Mine Herrer!

Det ligger klart i enhver af Deres Siæle, at til at være en duelig Søkriger hører der allens Kundskaber, — at Mathematik, Navigation, Artillerie, Sømandskab, Moderssprogets og nogle af de andre levende Sprogs Dyrlæse, ere uundværlige. Ingen af Dem betvivler, at en smuk Haand, at Tegning, at Svømning, at gymnastisk Færdighed, ere nyttige — og vidne om en Opdragelse der er hans Stand værdig.

Der er ikke een iblandt Dem, som jo fuldt og fast er overbevist om, at Flid, Selvfornægtelse, Godmodighed, især mod Undergivne, Tapperhed, Subordination, Præcision, Activitet i Tjenesten — ere Dyder, som ikke alene pryde Orlogsmanden, men ere ham uundværlige.

Derimod er der een Egenskab, som, fordi den saa at sige er en Sammensætning, en Afspødnig, et Abstractum af alle de andre, Ungdommen ikke saa let indseer Nødvendigheden af — og dog er denne ikke alene af yderste Vigtighed i sig selv; men det er den, Mennesket, især den Militære, saa ofte næsten alene dømmer efter.

De har forstaaet mig?

Den udbortes Anstand — dette synlige Udtryk af Menneskets Dyder, Talenter og Kundskaber — er en Egenskab af den Vigtighed for Søkrigeren, at jeg aldrig — især da saa mange Unge

synes at sætte ringe Pris paa den — noksom kan anbefale Eder den.

Jeg helliger derfor de faa Dieblikke, jeg i Dag staaer for Eder, til at tale om det militairiske Udvortes.

No — Magt over sig selv — Hensyn til Personerne, Omstændighederne, der omgive ham — bør ikke alene være i Mandens Siel, de bør klarligen læses i hans Udvortes.

Jeg vil flygtigen oplyse dette med Exempler.

Hvad nytter det at Officierens Hjerte staaer høit og tappert i hans Bryst, dersom hans Udvortes, enten Ansigtstræk eller Valsen hid og did, røber enten Uro eller Usikkerhed. Kan han Ene møde Faren eller Fienden, medens de Hundrede, der see op til ham, blive modløse ved den Frygt, de troe at læse i hans Ansyn, eller ved den Fare, de af hans usikre Udseende troe at være forhaanden?

Ved Siden af ham staaer en anden, den Naturen maastee gav et mindre hvælvet Bryst, eller som Erfarenhed endnu ikke lærte, at Faren langt fra har et meget barskere Udseende end nær ved, naar den sees stivt i Dinene. Han solet, at han er Menneste. Men han veed, at han staaer paa en Post hvor alle see op til ham. Han har tidlig lært at opfylde Pligtens Stemme at erhverve Magt over sig selv, og han staaer i Spidsen af sine Undermænd, opret, mandig, No i Ansynet, Bestemthed i Befalingerne. Hans Undergivne frygte ingen Fare uden den at miste ham. De troe at see klarligen af hans Udvortes, at under saadan Ansættelse vil Alting lykkes.

Eller gaaer det an, uden at forvirre andre Mennesters Følelse, at man har den samme Udseende, Sprog eller Mine, naar man staaer for sin Superieur endog i simpel Samtale — eller naar man, i et Dieblit, hvor det gælder om at anstrænge Undermænds Opmærksomhed, behøver at samle al sin Værdighed, udtrykke al sin Myndighed, som naar man, træet efter en travl Dag, sidder ugeneret hen i Bennelag.

Desværre, der ere mange, isærdeleshed unge, erfaringsløse

Mennesker, der have næsten een udbortes Anstand i disse tre Stillingen. Men om de i det høieste tækkes eller endog ere tækkelige i Benneslaget — saa seer Superieuren sig nødt til at holde dem paa lang Afstand, at ikke Verden skal tildomme ham utilbørlig Familiaritet. — Dog, det værste er, at deres sorgløse Udbortes gjør at Inferieurerne lidet ændser dem — og at de derved ofte komme til at høre til den usle Classe af Militaire, der kunne befale, men ikke drive et Arbeid.

Jo høiere den Militaire staaer, desto vigtigere er Virkningen af hans Udbortes. Men for at holde dette som det bør, er lysvaagen Opmærksomhed paa Personer og Omstændigheder af høieste Nødvendighed. Derfor er Distraction en saa stor Mangel, at hvo der ikke kan overvinde den, han gjør bedst i at nedlægge det hæderlige Sværd, som han ikke duer til at føre — ikke alene fordi han i Tjenestens Realitet forglemmer sig, saa han enten seiler Stængerne overbord, eller sætter Skibet til fordi han lægger Roret forkeert — men fordi han ved sit Udbortes enten bliver til Latter naar han med en phlegmatisk Mine fortæller store Ulykker, eller med store Dine hører paa en Ubetydelighed — eller støder Superieuren fra sig ved at vise, han har Tankerne langt fra ham eller fra hvad han siger — eller foragtes af Undermænd som en Drømmer — ja vel endog — om han straffer dem med en, ved fremmede Ideer fremlokket, ligegyldig eller smilende Mine — opvækker deres Had.

Ligesaa er det klart, at med Vigtigheden af de omgivende Omstændigheder vorer Vigtigheden af den dertil passende Adfærd. Det er skönt at see — det vidner om en ædel Opdragelse — om en veldannet Siel, naar Manden — uden Pedanteri, eller Kunst — men som det var hans blotte Natur — har sit hele Udbortes: Stilling, Tone, Adfærd, passet efter Personerne og Omstændighederne som omgive ham. Men det er nødvendigt at han i Livets store Begivenheder saavel som naar han staaer for Jordens allermæest Dødviede, har fortrinlig Agt paa sig selv.

Julius Cæsar — maaskee Jordens største Menneske — havde

saadan Afgt paa sit Udvortes, at da han, 56 Aar gammel — alt-saa fri for at beskyldes for Drengesforføngelighed — blev myrdet ved mangfoldige Dolkestik, i det forsamlede Senat, svøbte han sig ind i sin Kappe for at falde med Anstand.

Men Tiden og Stedet minder mig om at afbryde.

Fader os tage fat paa dette vort nye, begyndende Søaar med Kraft — med Vedholdenhed — ikke alene i at erhverve os Kundskaber og indvortes Dueligheder — men især, I Eldre, ved ikke noget Dieblit at lade af Synne hvor vigtig den udvortes Anstand i Gang, Stand, Tale, Mine og allsens Adfærd er for Søfrigeren især.

Da skulle I ikke alene ved Togtets Ende have gjort et stort Skridt fremad paa eders deilige Bane, men det skal kiendes, at I have gjort det.

1808.

Mine Herrer.

Efter, ved den uhyrteste Vold, at være frarøbet alt det, vi skulde forsvare os med paa Havet, blev det Danmark's Lod at stride mod Verdens mægtigste Sø-Nation.

For saa Maaneder siden vare et Par Kanonbaade næsten det eneste, Danmark havde at modsætte en Fiende, hvis Flaader skiuledede alle Jordens Havne, holdt de forskiellige mægtige Nationer, som stred imod den, i saadan Ase, at deres Krigsskibe enten ikke torde vove sig ud af Havnene, eller, om de for en kort Tid gjorde det, iisjont søgte tilbage til dem for at undgaae en overmægtig, altid seirende Fiende.

Man skulde troe, at, efter saadan total Berøvelse af alle Stridsmidler, skulde saa liden en Stat som Danmark ikke kunne tænke paa i lang Tid at gjøre nogen Modstand, mod den, som kaldte sig allerede — som næsten var — Havenes Herre.

Men Danmark's Frederik sagde: Flaaden er ranet, men Gren er at redde. Ved utrolige Anstrængelser dækker i dette Dieblit 100

Kanoneer-Fartøier de danske Strande, og meer end 60 de norske Kyster. Morteer Chalupperne — de stærke Skiotpramme — Flaade-Batterierne, som ingen Fiende endnu har villet nærme sig, og adskillige andre Krigsfartøier ere ikke heri beregnede. — Allerede er Forcen saa stor, at den hele yngre Sø=Stat ikke har kunnet nær tilstrække, og at mange af Danmarks andre Sømand har maattet kaldes til at føre det aldrig besmittede Dannebroege. Allerede er Danmarks Sømagt saa respectabel, at de overmægtige Fiender med Barsomhed nærme sig den. Allerede — neppe vil Efterverdenen troe det — have vi seet, at Dannebroege jublende er heist paa tre engelske Krigsbrigger, at to andre med yderste Moie have undgaaet samme Skiebne, ja, at en Fregat endog har staaet paa Springet til at overgive sig, og et Linieskib maatte søge sin Frelse i Flugten, for 6 Kanoner, hvis dristige Ild forfulgte det paa Kirgebugts berømmelige Bølger.

Ædlestes Benner! Jeg indseer fuldkommen de søde, stolte, fædrelandske Følelser, der bestorme Eders unge Hjertes ved Opregnelsen af disse eders ældre Medkrigeres Bedrifter. Jeg deler eders brændende Længsler efter at stride under Dannebroege — eders Triumph over, at Omstændighederne medføre, at det er just de yngre Søkrigere der fik, altsaa Eder, der staaer næst for Touren til dette skønne Kald.

Men det giælder, ædlestes unge Benner, at I retteligen, alvorligen, og med yderste Anstrengelse forberede Eder til snart og værdigen at kunne modtage dette høie, hæderfulde Kald.

Danmarks Frederik har, i sin faderlige Kiærlighed for det Academie, hvis anden Skaber han er, beordret, at en af de Krigsbrigger, eders ældre Brødre have stridende fravristet Fienderne, skal i 4 Uger ganske være til eders Dvælse, ganske være hengivet til at danne Eder til ogsaa at stride og seire, enten paa de Fienderne saa frygtelige Kanon=Chalupper, eller paa en Brig som den han har overladt Eder, eller hvorsomhelst ellers, hvor hans mægtige over Tvillingrigerne saa gierne adlydte Stemme skal føre Eder.

At I dybteligen skønne denne hans kongelige Forsorg for Eder

er jeg levende overbeviist om. Kunde jeg betvivle denne Eders Følelse, maatte jeg have glemt med hvilken Jubel I altid saae Cadet-Skibet imøde. Men dobbelt, ja tredobbelt maa Eders unge Hjertes banke, Eders fyrige Sielse fryde sig mod dette, thi:

Først tilbyder det Eder al den Øvelse, Værdom og Dannelse, folgelig og det Avancement som Cadet-Skibet ialmindelighed;

Dernæst: hvilken stolt Tanke, som hvert Dieblil vil møde Eder ombord — at det er paa et af det overmodige Britaniens egne Krigsskibe at de danske Sø-Cadetter lære, hvorledes flere af dets Skibe skulle gaae samme Vej.

Endelig, hvilken Udsigt frembyder denne Brig for enhver af Eder, elskeligste unge Venner, der søler Kraft og Lyst til, ved Flid og Kundskab og Næsthed, at stige høiere paa dette Togt — hvilken smigrende Udsigt: Briggenes Chef er i den Klasse som man overgaaer til lige fra Cadet-Corpsen, dens Næstcommanderende er en af de ældre, og dens 3die Commanderende en af de yngre Cadetter.

Nei, aldrig — aldrig var der saadan nær Udsigt til herlig Løn for den flittige, den duelige Sø-Cadet, som for nærværende — aldrig kunde han sige til sig selv saadan som nu — det kommer alene an paa mig selv, om jeg snart skal have den stolte Hæder at være en af Fædrelandets Forsvarere.

Under saadanne herlige, meget lovende Omstændigheder, behøver jeg ikke at anspore Eders unge Sielse til Flid, til Tænksohmhed for at faae sand Grund i Eders Kundskab, til Alvor og Kraft i Eders Udfærd og Commando.

I ville — ædlest unge Venner, give Eders Yderste — det er umuligt andet. Krandsen der vinker Eder, hænger saa nær og saa straalende. Held Eder — Held Danmark, Held Frederik!

„Massey's" Loddemaskine.

(Naut. Mag. Januar 1838)

Jeg anbefaler meget, at gjøre Brug af dette fortræffelige Instrument, som i mine Tanker aldrig noget Skib borde være foruden. Det er ikke dyrt, og vil, med omhyggelig Behandling, kunne vare en lang Tid. Accurate Lodskud kan erholdes med det paa 30 Favne, uden at dreie til eller bakke, naar man ikke løber meer end 7 Miils Fart; og Ingen bør gjøre større Fart i tyk Taage eller i en mørk Nat, i Nærheden af Land eller anden Fare.

Der er ingen Vanskelighed ved at bruge denne Loddemaskine, og den faaes tilkiøbs tilligemed en trykt Anviisning til at bruge den, aflæse den &c. En almindelig Sværlods-Line er ikke stærk nok til at udholde den Kraft, der gaar paa den ved den forenede Vægt af Lod og Maskine; man bør derfor have en stærkere Line, naar Skibet har stærk Fart. Med en Fart, der ei er høiere end 5, kan man faae Bund paa 50 Favne, og med mindre Fart paa endnu større Dybder; men Rotatorens hule Cylinder vil sielden udholde Trykket paa Dybder, der meget overstige 100 Favne. Lodlinen, med den paastutne Maskine, bør manes forefter fra lub Laaring, udenom Alt, hen til lub Kranbælle eller Enden af Sprydet. Har man kun lidt Fart, kan man lade det falde fra Agterkanten af Fokkerøstet; men man maa i alle Tilfælde nøie agte at lade det falde lodret, og ikke kaste eller svinge det, som stundom skeer af Efterladenhed. Har man en Jernstøtte, til at sætte op og tage ned efter Behag, paa hver Laaring, med en Lodlineblof fast til den, kan man med faa Folk løbe Loddet ind igien. Herr Massey har nylig meget forbedret sin Maskine.

Efterretninger for Søfarende.

Sømærker udlagte i Lille- Belt og Slensborg Fjord.

- 1) For Lillegrunden udlagt en Vager med rød Stage og Kost paa 17 Fod Band, kods op til Grundens Østside; herfra haves efter Kortet:

Næsens Kirke i N. t. D. $\frac{3}{4}$ D.

Horne Kirke D. S. D. $\frac{1}{4}$ S.

Kommende Nord fra er man i Linie med Grunden, naar Helnæs Kirke gaaer iskiul bag Helnæs Klint.

- 2) for Zestefloen, en Vager med sribet Stage og rød Ballon, paa 19 Fod Band, omtrent 1 Rabbellængde D. for N. D.= Enden af Grunden.

- 3) for Søndre Steenrøn, en Vager med rød Stage og 2 Koste, paa 20 Fod Band, omtrent 2 Rabbellængder Øst for det Grundeste.

- 4) for S. V.=Enden af Paels Rev, en Vager med rød Stage og Kost, paa 6 Favne Band, omtrent 2 Rabbellængder S. t. D. fra Midten af 12 Fods Pullen.

- 5) for Nord-Enden af Kalkgrunden, en Vager med hvid Stage og rød Ballon, paa 22 Fod Band, omtrent $3\frac{1}{2}$ Rabbellængde N. t. D. $\frac{1}{4}$ D. fra det Grundeste.

- 6) for Middelgrunden, en Vager med rød Stage og Kost, paa 18 Fod Band, omtrent 200 Alen S. S. V. fra det Grundeste.

(Efter Sand. Tid. Nr. 89, 1845.)

Lanterner mellem Slagen og Frederikshavn.

Det er tilladt Fiskerne ved Halsbøl (midtveis imellem Slagen og Frederikshavn) herefter i Tidstrummet fra 1ste September til 1ste Mai at have 2 Lanterner tændte paa Strandbredden ved Halsbøl, saa ofte Saadant til Veiledning for Fiskeriet sammesteds findes fornødent.

For at giøre enhver Forverling med andre Fyr umulig, ville disse Lanterner stedsse brænde samtidigt, og blive forsynede med rødt Glas, samt anbragte i en Afstand af circa 15 Alen fra hinanden, og i en Høide af circa 8 Fod over Havet, saa at Lyset ifflun vil kunne sees fra et Skibsdæck i circa $\frac{5}{4}$ Miles Afstand tilsees, og da vise sig rødfarvet.

General=Toldkammer= og Commerce=Collegiets 3die Section,
23de August 1845.

(Efter Hd. Tid. Nr. 101.)

Sorandring ved Ølands Fyr.

Paa Fyrtaarnet paa Ølands syndre Øbde er anbragt et stadigt Lampefyre i Stedet for det gamle Steenkuls=Fyr, og samme blev første Gang kendt den 1ste September. Dette Fyr oplyser hele Horizonten fra Nord, Vest og Syd til N. t. D. $\frac{1}{2}$ D. paa Compasset med et stærkt Skin, som i klart Veir fra et almindeligt Skibsdæck ved Nattetider vil kunne sees i en Afstand af 4—5 geographiske eller tydske Mile. Fra Nord til 60° D. (N. t. D. $\frac{1}{2}$ D.) eller paa Landsiden af Øland, imod hvilken er anbragt et Reflectionspeil, viser Lydningen sig svagere, og forsvinder indenfor ovennævnte Afstand. Fyret vil brænde hele Naret igjennem paa de for de svenske Fyr ialmindelighed reglementerede Tider.

(Efter Hd. Tid. Nr. 116, 1845.)

Fyrskib paa Falsterbo Rev.

Fyrskibet *Cyclopen* vil ufortøvet blive udlagt paa Falsterbo Rev, og Fyret fra samme atter tage sin Begyndelse Aftenen den 25de Juli næstkommende. Fra Fyrskibet, som vil blive fortoiet paa 6—7 Favnes Dybde, peiles Falsterbo Fyrtaarn i N. t. D. $\frac{1}{2}$ D. (N. 28° D.), med Falsterbo og Slangr Kirker paa det nærmeste overseet, og Stevns Fyrtaarn i N. t. D. $\frac{1}{2}$ D. (N. 72° D.), alt paa Compasset. Dombord paa Skibet ville desuden opholde sig Lotser, for, paa derfor giort Signal, at lotse Flinterenden

igiennem forbi eller til Malmø, samt til Drogden, og det Sted, hvor de danske Botser modtage Skibene, og vil i denne Anledning Lotsgiivs vaie paa en af Mastetoppene af Fyrskibet, saalænge Botser findes ombord, men den vil derimod være nedhalet, naae alle Botserne ere udgaaede.

(Efter Hd. Tb. Nr. 82 1815.)

Somærker i Christianiafiorden.

- 1) Paa den nordøstre Ende af Blindesandsrevet ved Indløbet til Drammens Fiord er henlagt en rødmalet Boie paa 16 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 2) Paa den vestre Ende af Laurfussrevet, eller strax vestenfor den saakaldte Steen, er udlagt en rødmalet Boie paa 15 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 3) Paa Hesteboen ved Indløbet imellem Torgerfsøen og Balløe Saltværk, er paa den sydøstre Side af Boen henlagt en rødmalet Boie paa 12 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 4) Paa Graneboen i Løbet østenom Torgerfsøen er paa den sydøstre Side af Boen henlagt en rødmalet Boie paa 7 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 5) Ormegrunden, der stikker ud fra Ormøen i Nærheden af Balløe Saltværk, er opstaget med 4 Prikker, der ere anbragte i Molbakkens paa 6—8 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 6) Paa den nordvestre Ende af Bastøboen, beliggende mellem Bastø og Hortenlandet, vil om kort Tid blive anbragt en rødmalet Boie paa 6 Fod Vand ved dagligt Bandede.
- 7) Paa den nordøstre Side af Teineboen, beliggende strax nordenfor Bollærene, vil om kort Tid blive henlagt en rødmalet Flaade paa 6 Fod Vand ved dagligt Bandede.

Paa samtlige Boier og Flaader er anbragt en rødmalet Stof med Brædt, hvorpaa Boens Navn er anbragt med sorte Bogstaver.

Samtlige disse Mærker, saavel som Mærket paa Hortentrakten

nedtages den 1ste December, og udkægges ikke før den 1ste April, eller senere, saafremt Ijen ikke til den Tid er gaaet af Fiorden.

(Sb. Tid. Nr. 77, 1845.)

Nyt Fyr i Rigabugt.

Til Veiledning for de Skibe som ville indseile Riga-Bugten, er paa Cap Lyserort bleven opført et nyt Fyrtaarn af Muurværk, som er høit fra Grunden 161, og fra Havsladen 168 Fod Engl. Dette Fyrtaarn staaer under $57^{\circ} 33' 50''$ N. Br. og $21^{\circ} 43' 37''$ D. Længde fra Greenwich, og er siden den 13de Juli d. A. oplyst ved 20 Lamper, hvilket vil vedvare til Skibsfarts-Saisonens Ophør, og begynde igien næste Aar, i Overensstemmelse med Reglementet for de øvrige russiske Fyr. Dette nye Fyr kan, naar Diet er 15 engelske Fod over Vandet, sees 19 italienske Mile bort, fra N. 80° over N. indtil S. 20° ; men da Fyret er omdreieude, varer Blinket kun i $1\frac{1}{2}$ Minut, og forsvinder derpaa i ligesaa lang Tid.

(Efter Sb. Nr. 97, 1845.)

Sikkerhedsmærke paa Goodwin-Sand.

Den af Capitain Bullock paa Goodwin-Sand d. 10de Sept. 1840 opførte Sikkerhedsbake havde staaet sig 4 stormfulde Vintre, da den i Efter sommeren 1844 i en tyk Taage blev seilet ned af en hollandsk Galliot. Den er nu atter bleven opført af Capt. B. efter samme Princip som tidligere, kun at Grundvolden er af Jern istedetfor som tidligere af Træ, og bestaaer af en 53 Fod høi Mast, hvorad den Skibbrudne kan klyve 40 Fod op til et Mærs, da Skibene, som forulykke paa Sandbanken,ielden slaaes istykker ved een Flodtid, og nogle af Mandskabet under Ebber, naar Banken ligger tør, vel kunde være saa heldige at naae didhen.

Nyt Fyr i Canalen ved Piombino.

Paa Taarnet paa den lille De Palmajola i Canalen ved Piombino vil fra 15de Juli d. A. af, hver Nat være tændt et nyt Fyr af 2den Klasse med Lindseapparat med Formørkelser.

Dette Fyr, som er anbragt i en Høide af omtrent 320 Fod over Havfladen, vil hver 30 Secunder vise et Blink, som i klart Veir vil være synligt i Afstand af 20 italienske Sømile.

Det stadige mindre stærkt glindsende Lys i Mellemrummene imellem Blinkene vil kunne skielnes i en Afstand af 7 Sømile, og Formørkelserne ville ikke være totale før udenfor en saadan Afstand.

(Sb. Tid. Nr. 78, 1845.)

Gouvernementet over Derne St. Thomas og St. Jan har under 5te Decbr. f. A. bekendtgjort, at da, det var bragt i Erfaring, at det røde Glas i Fyrlanternen paa Mühlensfeldts Batterie (see Nr. 15 af dette Tidsskrift) fordunkler Lysflinnet saameget, at man ei tydeligt kan skielne Fyret i den tilbørlige Afstand, saa ville de røde Glasrunder blive borttagne fra 1ste Januar 1845, og replacede med hvide.

(Efter Sb. Tid. Nr. 84, 1845.)

Liste over Sö-Etaten,

den 1ste Januar 1845.

Udtydning af efterstaaende Tegn, der findes i Listen.

RE.* — Ridder af Elephanten.

SC.* — Storcommandeur af Dannebrog.

SK.* — Storkors af Dannebrog.

C.* — Commandeur af Dannebrog.

R.* — Ridder af Dannebrog.

DM. — Dannebrogsmænd.

HM. — Hæders-Medaillen for Slaget den 2den April 1801.

IHM. — Holmens Hæders-Medaille for 25 Aars tro Tjeneste.

Admiralitetets- og Commissariats-Collegiet,

i hvilket

Hs. K. H. Kronprinds Frederik Carl Christian
til Danmark
har Sæde og Stemme.

Deputerede.

Es. Excellence Admiral, Baron H. Holsten, RE.*
SR.* DM. HM.

Contre-Admiral U. A. Schönheyder, SR.* DM.

General-Krigs-Commissair P. C. Kinck, R.* DM.

Rang med Nr. 12 i 2den Cl.

— — — **N. Wiborg, R.* DM.**

Rang med Nr. 12 i 2den Cl.

General-Adjutant for Sö-Etaten.

Contre-Admiral C. Lütken, C.* DM.

General-Auditeur.

Conferentsraad H. I. Roefoed, C.* DM.

Officerer i den kongelige Sø-Etat.

Admiral.

Baron *H. Holsten*, RE.^o SK.^o .
DM. IIM.

Datum
af
Avancement.

$\frac{22}{12}$ 1835.

1ste Militair-Deputeret.

Vice-Admiral.

Hs. K. H. Kronprinds *Frederik
Carl Christian* til Danmark,
RE.^o SC.^o DM.

$\frac{29}{8}$ 1840.

Storkors af Æres-Legionen, af
den neapolitanske St. Janua-
rii Orden og af den preussi-
ske sorte Ærn.

Contre-Admiraler.

H. Stephansen, SK.^o DM.
U. A. Schönheyder, SK.^o DM.
A. Krieger, C.^o DM.
A. Schifter, C.^o DM.
C. Lütken, C.^o DM.

$\frac{20}{12}$ 1834.

Holmens Over-Equipagemester.

$\frac{28}{10}$ 1836.

2den Militair-Deputeret.

$\frac{22}{6}$ 1840.

Fabrikmester.

$\frac{18}{9}$ 1843.

Generaladjutant og Kongelig
Jagtapitain, Chef af 1ste Di-
vision, Ridder af den preuss-
iske røde Ærn med Stjerne.

— —

Commandeurer.

J. C. A. Bielke, C.^o
H. D. B. Seidelin, C.^o DM.
M. Lütken, R.^o DM.
J. W. C. Krieger, R.^o
E. Blom, R.^o
H. G. Garde, R.^o DM.

$\frac{26}{2}$ 1840.

Kammerherre, Chef af 2den Di-
vision.

$\frac{20}{6}$ —

— —

$\frac{16}{2}$ 1842.

Kammerherre, Ridder af Svand-
Ordenen.

$\frac{26}{3}$ 1843.

$\frac{2}{12}$ 1844.

Chef for 1ste Div. 2det Comp.

Commandeur-Captainer.

H. B. Dahlerup, R.^o
H. B. Thomsen, R.^o
J. Seidelin, R.^o DM.

$\frac{7}{2}$ 1840.

$\frac{20}{6}$ —

— —

Ridder af St. Anna-Ordenens
2den Classe med Brillanter.

	Datum af Avancement.	
<i>F. Lütken</i> , R. ^o	$\frac{13}{2}$ 1841.	
<i>C. Bodenhoff</i> , R. ^c DM.	$\frac{20}{2}$ 1842.	
<i>L. Tuxen</i> , R. ^o DM.	$\frac{13}{3}$ —	Ridder af Æreslegionen, Eqvipagemester paa Nyholm.
<i>P. Gandil</i> , R. ^c	$\frac{3}{7}$ —	Eqvipagemester paa Gammelholm.
<i>C. Zahrtmann</i> , C. ^o DM.	$\frac{26}{3}$ 1843.	Adjutant hos Hs M. Kongen. Ridder af den franske Orden pour le merite militaire, Ridder af St Anna-Ordens 2den Classe, af den svenske Sværd-Orden og den preussiske røde Ørns Orden. Directeur for Sø-Kaart-Archivet, og General-Inspecteur over Sø-Etatsens Chronometre.
Capitainer.		
<i>C. Paludan</i> , R. ^o	$\frac{28}{10}$ 1836.	Chef for Søcadetcorpset.
<i>A. Paludan</i> , R. ^o	$\frac{16}{9}$ 1838.	
<i>J. Aschehoug</i> , R. ^c	$\frac{1}{5}$ 1839.	
<i>J. Fisker</i> , R. ^a	$\frac{31}{1}$ 1840.	Kammerjunker. Medaillen for ædel Daad.
<i>J. W. Holsten</i>	$\frac{22}{6}$ —	
<i>J. E. Mourier</i> , R. ^o DM.	— —	Ridder af Sværdordenen.
<i>G. Schneider</i> , R. ^o	— —	Ridder af Isabella den Katholskes amerikanske Orden.
<i>L. Ellbrecht</i> , R. ^o	— —	
<i>A. Bille</i> , R. ^c	$\frac{13}{2}$ 1841.	Kammerherre, Ridder af den franske Orden pour le merite militaire.
<i>R. Petersen</i> , R. ^c	— —	
<i>J. Meyer</i>	$\frac{15}{2}$ 1842.	Chef for 2den Div. 4de Comp.
<i>J. W. Michelsen</i> , R. ^c DM.	— —	Tøimester.
<i>J. W. Tegner</i> , R. ^o DM.	$\frac{20}{2}$ —	Chef for 2den Div. 1ste Comp.
<i>F. Braëm</i> , R. ^c	$\frac{13}{3}$ —	Takkelmester, Medaillen for ædel Daad.
<i>J. C. Bruun</i>	$\frac{5}{6}$ —	Chef for 1ste Div. 1ste Comp.
<i>J. P. Secher</i> , R. ^o	$\frac{11}{12}$ —	Ridder af den franske Æreslegion, Chef for 2den Div. 2det Comp.
<i>J. Fæster</i>	$\frac{26}{3}$ 1843.	Chef for 2den Div. 3die Comp.
Capitain-Lieutenanter.		
<i>A. K. Næser</i>	$\frac{27}{10}$ 1839.	
<i>Christmas</i>	$\frac{26}{1}$ 1840.	
<i>A. Meyer</i> , R. ^c	— —	Hamborgske Medaille i Anledning af Branden i 1842.
<i>J. C. Polder</i> , R. ^o	$\frac{31}{1}$ —	Ridder af Æreslegionen.
<i>J. L. Pösilius</i> , R. ^o	$\frac{7}{2}$ —	

	Datum af Avancement.	
<i>C. E. van Dockum</i> R.*	$\frac{20}{3}$ 1840.	Kammerjunker, Ridder af Æres Legionen og Ordenen pour merite militaire.
<i>H. E. Krenchel</i>	— —	
<i>R. Aschlund</i> , R.*	$\frac{22}{8}$ —	
Baron <i>E. R. F. Dirckinck Holmfeld</i> , R.*	— —	Kammerjunker, Ridder af Æres Legionen
<i>C. L. C. Irminger</i> , R.* DM.	— —	Kammerjunker, Adjutant hos H. K. II. Kronprindsen.
<i>M. N. Suenson</i>	$\frac{13}{2}$ 1841.	Ridder af Æres-Legionen.
<i>E. Suenson</i> R.*	— —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>J. L. Grove</i> , R.*	— —	Underfabrikmester.
<i>J. C. Krüger</i>	— —	
<i>E. Raffenberg</i>	— —	
<i>J. P. F. Wulff</i> , R.*	— —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>F. C. G. Muxoll</i> , R.*	— —	
<i>H. Schierbeck</i> , R.*	— —	Inspecteur ved Reberbanen.
<i>C. N. Wulff</i>	— —	
<i>P. W. Flensborg</i>	— —	
<i>J. F. G. van Dockum</i>	— —	Kammerjunker, Ridder af Æres Legionen.
<i>C. Krieger</i>	$\frac{20}{2}$ 1842.	
<i>P. C. Holm</i>	$\frac{16}{2}$ —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>C. B. Köbke</i>	$\frac{11}{12}$ —	
<i>H. Oxholm</i> , R.*	$\frac{26}{3}$ 1843.	Kammerjunker, Ridder af Æres Legionen.
Premier-Lieutenanter.		
<i>M. A. Thulstrup</i>	$\frac{1}{3}$ 1835.	Hamborgske Medaille.
<i>H. Steenbach</i>	$\frac{13}{9}$ —	
<i>J. O. Donner</i>	$\frac{25}{12}$ —	
<i>F. Paludan</i>	$\frac{28}{10}$ 1836.	Medaillen for ædel Daad.
<i>J. L. Gottlieb</i>	— —	
<i>C. M. Meinertz</i>	$\frac{27}{1}$ 1838.	
<i>H. Ipsen</i>	$\frac{27}{6}$ —	
<i>C. S. Feilberg</i>	$\frac{16}{9}$ —	
<i>M. B. Böcher</i> , R.*	$\frac{25}{11}$ —	
<i>C. A. Meyer</i>	$\frac{13}{1}$ 1839.	
<i>N. E. Tuxen</i>	$\frac{1}{6}$ —	

	Datum af Avancement.	
F. Suenson	$\frac{14}{7}$ 1839.	
P. Rothe	$\frac{1}{8}$ —	
A. Wulff	$\frac{27}{10}$ —	
L. F. Sommer	$\frac{26}{1}$ 1840.	
W. Holst	$\frac{31}{1}$ —	
J. Marstrand	$\frac{7}{2}$ —	
H. Lütken, R.*	$\frac{29}{5}$ —	
H. C. Smidth	— —	
H. Möller	$\frac{22}{6}$ —	
Bielke	— —	Kammerjunker.
C. Schultz	— —	
J. H. Agerskov	$\frac{13}{2}$ 1841.	
E. L. Knudsen	— —	
C. C. Tuxen	— —	Hamburgsk Medaille.
H. S. Grove	— —	
W. de Fine Skibsted	— —	
L. Moe	$\frac{4}{4}$ —	
C. Pedersen	$\frac{1}{9}$ —	
Frölich	$\frac{7}{11}$ —	
A. Seidelin	$\frac{9}{1}$ 1842.	
F. Tuxen	$\frac{15}{2}$ —	
C. Albeck	$\frac{20}{2}$ —	
F. W. Wrisberg	$\frac{16}{6}$ —	
Lund	$\frac{11}{12}$ —	
Krieger	$\frac{26}{3}$ 1843.	Kammerjunker.
Skibsted	$\frac{1}{11}$ 1844.	
Second-Lieutenanter.		
J. A. Hagen	$\frac{27}{11}$ 1835.	
F. Hedemann	$\frac{10}{4}$ 1836.	
H. Köbke	— —	
S. Kinck	$\frac{4}{12}$ —	
F. Gottlieb	$\frac{16}{4}$ 1837.	
A. K. Wilde	— —	

	Datum af Avancement.
<i>F. A. Gandil</i>	$\frac{16}{4}$ 1837.
<i>R. C. M. Bruun</i>	$\frac{20}{8}$ —
<i>G. P. Schönheyder</i>	— —
<i>A. R. Hedemann</i>	$\frac{16}{4}$ 1838.
<i>W. C. L. Jacobsen</i>	— —
<i>M. J. Harboe</i>	$\frac{26}{2}$ —
<i>E. F. Krieger</i>	$\frac{8}{9}$ 1840.
<i>C. A. Obelitz</i>	$\frac{9}{12}$ —
<i>H. A. Hensen</i>	$\frac{11}{4}$ —
<i>C. V. Schönheyder</i>	— —
<i>J. C. Tuxen</i>	$\frac{22}{8}$ —
<i>J. C. Kraft</i>	— —
<i>J. P. Schultz</i>	$\frac{29}{11}$ —
<i>W. Greve Holck</i>	— —
<i>H. C. Colsmann</i>	$\frac{22}{4}$ 1841.
<i>E. P. Groth</i>	$\frac{15}{8}$ —
<i>S. Albeck</i>	— —
<i>E. Duntzfeldt</i>	— —
<i>T. W. Pedersen</i>	— —
<i>C. F. Wrisberg</i>	— —
<i>A. J. L. Roepstorff</i>	$\frac{4}{8}$ 1842.
<i>F. E. A. E. Lund</i>	— —
<i>C. J. F. Michelsen</i>	— —
<i>D. R. Braag</i>	— —
<i>A. T. Ulrich</i>	— —
<i>L. F. Schmidt</i>	— —
<i>L. Skibsted</i>	— —
<i>O. C. Hammer</i>	$\frac{3}{8}$ 1843.
<i>J. A. Garde</i>	$\frac{11}{4}$ 1844.

	Datum af Avancement.	
Officerer, der ere à la suite.		
Vice-Admiral <i>J. Johansen</i> , SK.*DM.	$\frac{25}{12}$ 1835.	
Vice-Admiral <i>J. P. Stibolt</i> , C.*DM.	$\frac{28}{8}$ 1836.	
Commandeur <i>F. Holst</i> , R.*	— —	
Command. Capt. <i>C. F. Wilkens</i>	$\frac{22}{8}$ 1840.	
Capitain <i>P. E. Sletting</i>	$\frac{14}{7}$ 1839.	
— <i>P. T. Grove</i>	$\frac{25}{8}$ —	
— <i>V. A. Graah</i> , R.*	$\frac{22}{8}$ 1840.	Medaillen for ædel Daad.
— <i>E. C. Waltersdorff</i>	$\frac{13}{2}$ 1841.	Kammerjunker.
— <i>F. W. Liebmann</i>	$\frac{24}{2}$ —	
— <i>P. C. Simmelkær</i>	— —	
Capt. Lieut. <i>E. W. Normann</i>	$\frac{22}{8}$ 1840.	

Anmærkning.

For ei ideligen at gientage de Ordener og Decorationer, som Officererne have, er der i det Efterfølgende blot anført en * ved deres Navne, der ere decorerede; ved da at eftersee Listen paa Officererne, vil findes hvori disse Decorationer bestaae.

Officierernes Fordeling ved Divisionerne.

1ste Division.

Vice-Admiral *C. Lütken*,* Chef.
 Commandeur *H. D. B. Seidelin*.*
 — *J. W. C. Krieger*.*
 — *E. Blom*.*
 Command.-Capt. *H. B. Thomsen*.*
 — — *H. C. Bodenhoff*.*
 Capitain *F. A. Paludan*.*
 — *H. Fisker*.*
 — *D. W. Holsten*.
 — *C. E. Mourier*.*

Artillerie-Corpsset.

Capitain *O. W. Michelsen*,* Chef
 Töimester.
 Capitain-Lieut. *A. Polder*.*
 — — *I. P. F. Wulff*.*
 — — *C. Krieger*.
 Premier-Lieut. *I. O. Donner*.
 — — *E. A. Wulff*.
 — — *E. W. Holst*.
 — — *H. L. Moe*.
 — — *G. E. Tuxen*.
 — — *V. Skibsted*.

Second-Lieut. R. M. *Bruun*.
 Sötöihuus-Lieut. C. *Wodrup*, DM.
 HHM. Töivarter.
 — *Carlsen*, DM. HHM.
 — A. A. *Smidth*, DM. HHM.
 — I. P. *Rasmussen*, DM.
 HHM., charact.

Matros-Corpsset.

Capitain *Braëm*,* Chef, Takkelmester.
 Capitain-Lieut. C. *Prösilius*.
 — — F. C. *Muxoll*.
 — — C. N. *Wulff*.
 Premier-Lieut. F. *Paludan*.
 — — C. A. *Meyer*.
 — — F. L. *Sommer*.
 — — A. C. *Schultz*.
 — — P. A. *Seidelin*.
 Second-Lieut. H. I. *Hagen*.
 — — M. I. *Harboe*.
 — — H. C. C. *Colsmann*.
 — — J. S. C. *Albeck*.
 — — I. P. *Schultz*.
 — — D. R. *Braag*.
 — — L. F. *Schmidt*.

1ste Compagnie.

Capitain P. C. *Bruun*, Chef.
 Capitain-Lieut. H. E. *Krenchel*.
 — — E. *Suenson*.
 — — I. C. *Krüger*.
 — — P. C. *Holm*.
 Premier-Lieut. H. C. *Steenback*.
 — — I. L. *Gottlieb*.
 — — P. C. *Smidth*.
 — — A. *Krieger*.

Second-Lieut. G. P. *Schönheyd*.
 — — H. G. *Hensen*.
 — — I. C. *Kraft*.
 — — F. E. *Lund*.

2^{det} Compagnie.

Commandeur *Garde*,* Chef.
 Capitain-Lieut. C. E. van *Dockum*.
 — — C. *Irminger*.
 — — I. L. *Grove*.
 — — C. B. *Köbke*.
 Premier-Lieut. H. *Ipsen*.
 — — C. H. *Möller*.
 — — H. H. *Grove*.
 — — O. C. *Pedersen*.
 Second-Lieut. C. *Hedemann*.
 — — C. F. *Gottlieb*.
 — — W. *Jacobsen*.
 — — C. A. *Obelitz*.
 — — E. P. *Groth*.
 — — E. *Duntzfeldt*.

2^{den} Division.

Commandeur I. C. *Bielke*,* Chef.
 Commandeur M. *Lütken*.
 Command.-Capt. H. B. *Dahlerup*.
 — — J. *Seidelin*.
 — — O. F. *Lütken*.
 — — C. C. *Zahrtmann*.
 Capitain H. *Aschehoug*.
 — I. G. *Schneider*.
 — C. L. *Ellbrecht*.
 — S. A. *Bille*.
 — J. R. *Petersen*.

1ste Compagnie.

Capitain	P. W. <i>Tegner</i> ,* Chef.
Capitain-Lieut.	J. <i>Christmas</i> .
—	E. R. F. <i>Dirckinck-Holmfeldt</i> , Baron.
—	J. F. G. van <i>Dockum</i> .*
Premier-Lieut.	C. S. <i>Feilberg</i> ,
—	O. H. <i>Lütken</i> .*
—	A. E. <i>Knudsen</i> .
—	O. de <i>Fine Skibsted</i> .
Second-Lieut.	F. <i>Kinck</i> .
—	E. <i>Krieger</i> .
—	I. C. <i>Tuxen</i> .
—	T. W. <i>Pedersen</i> .
—	O. C. <i>Hammer</i> .

2det Compagnie.

Capitain	M. <i>Secher</i> *, Chef.
Capitain-Lieut.	H. <i>Schierbeck</i> *,
—	— <i>Flensburg</i> .
Premier-Lieut.	M. A. <i>Thulstrup</i> .*
—	— C. M. <i>Meinertz</i>
—	— N. E. <i>Tuxen</i> .
—	— O. <i>Suenson</i> .
—	— <i>Frölich</i> .
Second-Lieut.	W. <i>Köbke</i> .
—	— I. P. <i>Schultz</i> .
—	— W. Grev <i>Holck</i> .
—	— <i>Michelsen</i> .

3die Compagnie.

Capitain	<i>Fæster</i> , Chef.
Capitain-Lieut.	I. A. <i>Meyer</i> .*
—	— <i>Aschlund</i> .*
—	— <i>Raffenberg</i> .
Premier-Lieut.	M. <i>Böcher</i> .*
—	— H. P. <i>Rothe</i> .
—	— <i>Bielke</i> .
—	— S. <i>Lund</i> .
Second-Lieut	<i>Gandil</i> .
—	— C. F. <i>Wrisberg</i> .
—	— <i>Roepstorff</i> .
—	— <i>Ulrich</i> .

4de Compagnie.

Capitain	M. <i>Meyer</i> , Chef.
Capitain-Lieut.	<i>Næser</i> .
—	— M. <i>Suenson</i> .*
—	— H. <i>Oxholm</i> .*
Premier-Lieut.	<i>Marstrand</i> .
—	— <i>Agerskov</i> .
—	— E. <i>Tuxen</i> .
—	— P. C. <i>Albeck</i> .
—	— G. <i>Wrisberg</i> .
Second-Lieut.	A. <i>Wilde</i> .
—	— A. R. <i>Hedemann</i> .
—	— C. <i>Schönheyder</i> .
—	— L. <i>Skibsted</i> .
—	— I. A. <i>Garde</i> .

Officierer ansatte ved Holmene m. m.

Contre-Admiral	<i>Stephansen</i> *, Over-Equipagemester.
—	— <i>Schifter</i> *, Fabrikmester.
Capitain-Lieut.	J. L. <i>Grove</i> *, Underfabrikmester.
—	— H. <i>Schierbeck</i> *, forestaaer Reberbanen.

Commandeur-Capitain S. L. *Tuxen*,* Equipagemester paa Nyholm.
 Commandeur-Capitain J. P. *Gandil*,* Equipagemester paa Gammelholm.
 Capitain O. W. *Michelsen*,* Tøimester.
 Capitain J. F. *Braëm*,* Takkelmester.
 Premier-Lieut. O. F. *Suenson*, Inspecteur ved Dokken (ad interim).

Inspections-Officierer.

Paa Gammelholm.

Premier-Lieut. *E. Holst*.
 — — *P. C. Albeck*.

Paa Nyholm.

Second-Lieut. *V. Kùbke*.
 — — *C. Obelitz*.
 — — *I. C. Tuxen*.

Obstructions- og Reglerings-Commissionen.

Contre-Admiral A. <i>Krieger</i> .*	Capitain O. W. <i>Michelsen</i> .*
— — <i>Schifter</i> .*	— J. F. <i>Braëm</i> .*
Commandeur M. <i>Lütken</i> .*	Capitain-Lieut. J. L. <i>Grove</i> .*
Command.-Capt. H. B. <i>Thomsen</i> .*	Premier-Lieut. N. E. <i>Tuxen</i> .
— — S. L. <i>Tuxen</i> .*	— — O. F. <i>Suenson</i> .
— — J. P. <i>Gandil</i> .*	
— — <i>Zahrtmann</i> .*	
Capitain S. A. <i>Bille</i> .*	Krigsraad <i>Lipke</i> , constit. Commissi sionssecretair.

Navigations-Directeur.

Commandeur-Capitain J. *Seidelin*,* constitueret.

Lector Matheseos.

Professor, Magister Artium C. *Jürgensen*.

Sö-Kaart-Archivet.

Commandeur-Capitain *Zahrtmann*,* Directeur.

Premier-Lieut. H. P. *Rothe*.

H. C. Klingsey, DM. HHM., Assistent.

Commissionen for de studerende Sø-Officierer.

tre-Admiral *Schifter*.*

itain *Michelsen*.*

tor Mathes. Prof. C. *Jürgensen*.

mier-Lieut. N. *Tuxen*.

Defensions-Commissionen.

heralmajor P. F. v. *Quaade*, Chef for Ingenieur-Corpsset, C.* DM.

itain O. W. *Michelsen**.

gs-Assessor C, F. *Krabbe*, Secretair og Forvalter.

Opmuddringsvæsenet.

mmandeur Grev *Trampe*, R.* DM. Inspecteur.

utenant F. A. *Sommerfeldt*, DM. Assistent.

Sommerfeldt, DM. 2den Assistent.

igsassessor J. L. *Möller*, constitueret Commissionsskriver, Materialforvalter og Kasserer.

Nyboder.

mmandeur-Capitain C. C. L. *Harboe*, Commandant.

A. *Kroyer*, constit. Commandant-Skriver.

Huusbygmester.

ofessor, Stadsbygmester *Malling*.

Sö-Etatens Seildugs- og Lærreds-Fabrik.

neral-Krigs-Commissair N. *Wiborg*,* har Overtilsyn med samme.

R. *Grove*, Fabrikör, const.

Larsen, HHM., Regnskabsfører, const.

Sö-Qvæsthuset og Assistentshuset i Kiöbenhavn.

for E. *Müller*, R.*

n.-Krigs-Commissair N. *Wiborg*.*

bs- og Over-Læge B. O. *Winkler*, R.* DM.

er-Krigscommissair *Albek*.

} Directeurer.

Over-Krigscommissair *Leschly*, Inspecteur ved Söqvæsthuset.
 — — *C. Hegedahl*, Forvalter. }
 Krigs-Assessor *Bjerager*, Controlleur. } ved Assistentshuset.
 — — *Harboe*, Fuldmægtig. }

Sö-Etatens Hospital i Nyboder.

Contre-Admiral U. A. *Schönheyder*.* }
 General-Krigscommissair N. *Wiborg*.* } Directeurer.
 Stabs- og Overlæge B. O. *Winkler*.* }
 Commandeur-Capt. *Harboe*. }
 Krigscancellie-Secretair *Bondrop*, const. Inspecteur.
 Catechet C. *Kierungaard*, Sygetrøster.
 P. M. *Knudsen*, Oeconom.

Sö-Etatens Læger.

B. O. *Winkler*, R.* DM., Stabs- og Overlæge. Rang med Comm Capt.

Ved 1te Division.

F. W. *Mansa*, R.* Med. Dr., Overlæge. Rang med Capt. Lieut.
 H. O. *Sommerfeldt*, Med. Dr., har Prædicat af Overlæge.
 P. L. *Seidelin*. }
 A. *Drachmann*. } Underlæger.

Ved 2^{den} Division.

B. O. *Winkler*,* Stabs- og Overlæge.
 C. *Müllertz*, har Prædicat af Overlæge.
 J. C. *Krieger*. }
 C. E. *Holm*. } Underlæger.
 G. *Courlænder*. }

Holmens Kirke.

General-Krigscommissair, N. *Wiborg*.* }
 Justitsraad *Tillge*.* } Kirkevæmger.
 A. K. *Holm*, C.* DM., Dr. Theol., Sognepræst og Provst.
 B. *Mynter*, R.* DM., Hofprædikant, Dr. Theol., 1ste residerende Capellan.
 E. *Kolthoff*, Lic. Theol., 2den resid. Capellan.

E. *Gottlieb*, 1ste Catechet.
Kierungaard, 2den Catechet.
Bentzen, 3die Catechet.
F. *Johansen*, Klokker.
ofessor R. *Bay*, Cantor.
Raven, Succentor.
Rauch, Organist.
Gerdtzen, DM., Overgraver.
Truelsen, DM. HHM., Undergraver.

Commissionen for Sö-Etatens Drengeskoler.

ommandeur H. D. B. *Seidelin*.*
— E. *Blom*.*
— H. G. *Garde*.*
ommandeur-Capt. O. F. *Lütken*.*
— — C. *Harboe*.
stitsraad *Halkiær*, R.*
ovst A. K. *Holm*.*

Commissionen for Sö-Etatens Pigeskoler.

ommandanten i Nyboder.
rovsten og Capellanerne ved Holmens Kirke.
astitsraad *Halkiær*.*

Proviant-Gaarden.

ver-Krigscommissair S. P. *Nyeland*, R.*

Sö-Etatens Over-Munderingscommission.

ommandeur-Capitain *Dahlerup*.*
— — *Bodenhoff*.*
apitain F. A. *Paludan*.*
— *Aschehoug*.*
ivisionsquartecrmester *Jerndorff*.
— — *Esskildsen*.

Fæstningen Christiansö.

Commandeur-Capt. A. G. *Ellbrecht*, Commandant.

Premier-Lieut. E. C. C. *Tuxen*.

— — *Dam*, af Armeen.

P. J. *Uldall*, Garnisons-Auditeur.

Sö-Krigscommissair C. F. *Nissen*, Proviants-, Ammunitions- og Materialforvalter.

Cand. Med. & Chirurg. *Schouboe*, Garnisons-Læge, const.

C. A. *Sparre*, Garnisons-Præst.

Cand. Theol. *Möller*, Kirkesanger og Skolelærer.

Quarantainen paa Kyholm.

Capitain *Schumacher*, Commandant.

Kongelig Jagt-Capitain.

Contre-Admiral C. *Lütken*.* General-Adjutant &c.

Adjutant hos Hs. Majestæt Kongen.

Commandeur-Capitain *Zahrtmann**.

Indrullerings- og Lotsvæsenet.

General-Krigscommissairer.

Oberst J. N. v. *Abrahamson*, C.* DM., Kammerherre, Ridder af flere Ordener, for Danmark.

Oberst J. A. U. v. *Salchov*, C.* DM., for Hertugdømmerne.

Overlots i Siællands District.

Commandeur E. *Wulff*, R.* DM.

Indrullerings-Chefer.

Siællands District: Commandeur J. J. *Paludan*, R.*

Laalands, Falsters og Möens District: Capitain F. A. *Wulff*.

ns og Langelands District: Gømmandeur-Capitain K. *Linde*, R.* DM.
 ske District: Capitain A. C. *Kierulf*.
 vigske District: Command. Capit. G. v. *Varendorf*, R.*
 steenske District: Commandeur *Raaslöff*, R.*

itain J. P. *Blukme*, Subalterne-Officier i Jydske District.

Mynster-Skrivere.

llandske District: Krigsassessor A. F. *Petersen*.
 lands, Falsters og Möens District: Sö-Krigscommissair *Rathje*.
 ns og Langelands District: Sö-Krigscommissair *Bylow*.
 ske District: Sökrigscommissair H. A. *Nissen*.
 vigske District: Sö-Krigscommissair *Kierksteen*.
 steenske District: Sö-Krigscommissair S. *Brodersen*.

Sö- og Land-Krigs-Commissairer.

e Siällandske District: General-Krigscommissair F. E. *Frisch*.
 et Siällandske District: General-Krigscommissair P. O. v. *Rosen-
 örn*, R.*
 ns og Langelands District: Oberstlieutenant I. L. F. v. *Torckos*.
 e Jydske District: Oberstlieutenant T. B. v. *Glahn*, R.*
 et Jydske District: Major v. *Sprechler*.
 e Jydske District: Major F. *Toxwærd* v. *Printzen*.
 e Slesvig-Holsteenske District: Kammerherre S. v. *Stemann*, R.*
 et — — — Oberstlieutenant v. *Willemoës - Suhm*,
 (R.* DM.)
 e — — — General-Krigscommissair Grev A. *Moltke*,
 R.* Kammerherre.

Söcadet-Corpsset.

oitain C. C. *Paludan*, R.* Chef.

Subalterne-Officierer.

Capitain-Lieut. C. L. *Prösilius*.*

Premier-Lieut. H. *Ipsen*.

— C. H. *Möller*.

Lærere.

Premier-Lieut. O. F. *Suenson*.

— *Marstrand*.

— O. de F. *Skibsted*.

} i Mathematik og Navigation.

Capitain *Michelsen*,* i Artillerie.

Professor *Forchhammer*, R.* i Chemie og Physik.

Cand. Phil. *Zahrtmann*, i Dansk, Historie og Geographie.

Assessor S. *Drewsen*, i Retslære.

Professor *Abrahams*, i Fransk og Tydsk.

Hr. *Friis*, i Fransk.

Kammerraad *Rosing*,

Hr. *Jork*,

} i Engelsk.

Second-Lieut. I. P. *Schultz*, i Regning, Calligraphie, Landtonings- og Militair-Tegning.

Hr. *Dahl*, i Frihaandstegning.

Cand. Theol. *Scheller*, i Christendom.

Overlærer N. P. *Steenholt*, i Fægtning, Gymnastik og Svømning.

Solodanser P. *Larcher*, i Dands.

Assessor *Drewsen*, Auditeur.

Overlæge J. J. *Zahlmann*, Læge.

Cancellist *Boëtius*, Inspecteur, Bibliothekar og Skriver hos Chefen.

Cadetter.

1. N. F. *Ravn*.

2. A. B. *Rothe*.

3. H. I. W. *Rambusch*.

4. C. P. *Prösilius*.

5. W. *Michelsen*, Underoff. af 2. Cl.

6. J. S. *Meldal*.

7. J. *Schoustrup*.

8. G. *Güdesen*.

9. V. *Falbe*.

10. H. G. F. *Garde*.

} Underoffi-
rer af 2de
Classe.

F. W. W. <i>Lyders.</i>	24. W. de <i>Coninck.</i>
L. C. <i>Braag.</i>	25. I. B. <i>Wigelsen.</i>
M. A. C. <i>Wulff.</i>	26. G. <i>Mac Dougall.</i>
W. A. <i>Carstensen.</i>	27. V. <i>Grove.</i>
F. L. <i>Holböll.</i>	28. J. W. <i>Holm.</i>
R. V. <i>Bauer.</i>	29. A. C. R. <i>Bærentzen.</i>
P. C. <i>Holböll.</i>	30. A. O. <i>Tuxen.</i>
A. W. <i>Schive.</i>	31. P. H. <i>Braëm.</i>
V. <i>Pedersen.</i>	32. V. L. <i>Mariboe.</i>
J. C. <i>Tegner.</i>	33. S. A. <i>Bille.</i>
G. L. <i>Rohde.</i>	34. F. E. M. <i>Carstensen.</i>
P. F. <i>Giödesen.</i>	35. O. A. <i>Hagen.</i>

Sö-Etatens Justitsvæsen.

- General-Auditeur. Conferentsraad og Høiesterets - Assessor H. J. *Koefod*, C.* DM.
- Over-Auditeur. — — — —
- Auditeur. Over-Auditeur E. R. P. *Esskildsen.*
- Krigs-Procureur. Etatsraad og Høiesterets-Advocat P. G. H. L. *Salicath.*

Collegiets og Holmens Contoirer.

Admiralitets- eller 1ste Departements-Contoir.

- Krigs-Assessor C. F. de *Fine Skibsted*,
 — J. *Suenson*, } Constituerede Expeditions-Secretairer.
- J. *Skibsted*, constit. Fuldmægtig.
- Krigs-Canc.-Secr. C. *Wellmann*, Copiist.

Commissariats- eller 2^{det} Departements-Contoir.

- Assistentsraad H. L. *Herlöv*, Chef.

Krigs-Assessor J. C. *Juul*, Fuldmægtig.

A. *Rung*, constitueret Fuldmægtig.

Bogholder- Archiv- og Depeche-Contoir.

Justitsraad T. C. *Tillge*, R.* Chef.

Krigs-Assessor C. B. *Velschov*, } Fuldmægtige.

F. W. *Aagesen*,

C. *Bisserup*, Copiist.

Revisions- og Contra-Beregnings-Contoir.

Etatsraad J. H. *Gede*, R.* DM., Chef.

Krigs-Assessor H. C. *Hansgaard*, Under-Revisor.

— C. F. *Krabbe*. } Fuldmægtige.

— R. *Nørregaard*. }

A. C. *Westergaard*,

L. C. *Rist*.

J. F. *Gradmann*.

E. F. *Anker*.

N. R. *Petersen*.

C. F. *Gede*.

Copister.

Collegii-Casserer.

Krigs-Assessor C. B. *Velschov*.

Secretair hos General-Adjutanten.

Krigsraad F. C. *Esskildsen*.

Divisions-Quartermestere.

L. *Esskildsen* ved 1ste Division.

A. *Jerndorff* — 2^{den} —

H. I. *Nimb*, Assistent.

Eqvipage- og Commando-Contoir.

Krigsraad P. A. *Börgeesen*, R.* Chef.

Krigs-Assessor J. *Lind* } Fuldmægtige.

P. C. *Börgeesen*.

U. *Lang.*
N. *Pagh.*
H. *Draskou.* } Copister.

Veier Contoir.

igsraad H. A. *Seerup*, Chef.
A. *Rasmussen*, Copiist.

Hovedmagazins Contoir.

igsraad D. C. *Wibe*, Chef.
igs-Assessor J. L. *Möller*, Fuldmægtig.
Seerup Knub.
P. *Sörensen.* } Copister.

Mestere ved de Kongelige Værfter.

- B. *Kolbye*, R.* DM. HHM. Conducteur, Pælebukker og Rapertmagermester.
H. *Grönsund*, DM. HHM. Mester ved Flaadens Reparation og Dokken.
Funch, DM. HHM. Skibsbygmester.
Hendrichsen, DM. HHM. Constructeur.
Berg, DM. Seilmagermester.
W. *Lind*, Snedker og Stolemagermester.
C. *Fugelsang*, DM. HHM. Underskibsbygmester.
J. *Svensen*, Dreiermester.
C. *Degenkolv*, Grovsmedmester.
J. *Arendtsen*, HHM. Kleinsmedmester.
Alberg Rebslagermester.
T. *Petersen*, DM. HHM. karakteriseret Underskibsbygmester.
J. *Richter*, DM. HHM. karakteriseret Baadebyggermester.

Liste over Flaaden.

Linieskibe.

<i>Dronning Maria</i>	84	Kanoner.
<i>Waldemar</i>	84	do.
<i>Frederik den 6te</i>	84	do.
<i>Skiold</i>	84	do.
<i>Christian den 8de</i>	84	do.
<i>Danmark</i>	66	do.
— — — — —	84	do. paa Stabelen.

Fregatter.

<i>Thetis</i>	48	do.
<i>Freia</i>	46	do.
<i>Havfruen</i>	46	do.
<i>Rota</i>	46	do.
<i>Bellona</i>	46	do.
<i>Nymphen</i>	40	do.
<i>Fylla</i>	40	do.
<i>Gefion</i>	48	do.

Corvetter.

<i>Galathea</i>	32	do.
<i>Naiaden</i>	20	do.
<i>Diana</i>	20	do.
<i>Flora</i>	20	do.
— — — — —	20	do. paa Stabelen.

Brigger.

<i>St. Thomas</i>	16	do.
<i>St. Croix</i>	12	do. i Vestindien.
<i>Mercurius</i>	12	do. ved Marocco.
<i>Ørnen</i>	16	do.

Skonnerter.

<i>Uben</i>	8	Kanoner, ved Altona.
<i>Delphininen</i>	1	do. og 4 Falconetter.
<i>Silen</i>	1	do. ligeledes, ved Nyborg.

Kuttere.

<i>Melsingör</i>	2	Falconetter.
<i>Maagen</i>	2	do.
<i>Valen.</i>		

Ro-Flotillen.

<i>Bombe-Kanonchalupper</i> . .	24.
do. <i>Joller</i>	15.
almindelige <i>Kanonchalupper</i> .	42.
der til kommer under Bygning:	
<i>Bombe-Kanonchalup</i>	1.
	<hr/>
	i alt 82.

Dampskibe.

<i>Egir</i> paa 80 Hestes Kraft,	2	Kanoner, 1 Houbitz.
<i>Tekla</i> — 200 — —	2	Bombekanoner, 4 Kanoner, 2 Haubitzer, ved Marocco.
<i>Leiser</i> — 160 — —		
<i>Viel</i> — 40 — —		Transportskib.

Avancement, Ansættelse, Afgang etc.

13de Octbr. 1844 er Wynnsterstriver i Jyllands Distrikt, **S. A. Nissen**, allernaadigst meddeelt Søkrigs-Commissairs Character med Rang i 8de Klasse Nr. 7.

16de Octbr. er Premierlieutenant **S. Schierbeck** afgaaet ved Døden.

22de s. M. er Cand. med. & chir. **C. L. Schouboe**, af Collegiet constitueret som Garnisonslæge paa Fæstningen Christiansø med det for Posten reglementerede Gehalt og øvrige Emolumenter.

1ste Novbr. er Secondlieutenant **V. Skibsted** allernaadigst udnævnt til Premierlieutenant.

14de s. M. er Premierlieutenant **C. W. Meyer** ansat som Inspectionsofficier ved Taffelvæsenet.

30te s. M. er Sang- og Musiklærer **Brandt** antaget som Syngelærer ved Sø-Statens Drengeskoler.

Fra 1ste Decbr. er Capitain **Schneider** fratraadt Inspections-officierposten ved Sø-Statens Drengeskoler, hvilken Post Commandeur **Garde** igien er tiltraadt.

Ved Rescript af 2den Decbr. er Commandeur-Capitain **Garde** allernaadigst udnævnt til Commandeur.

7de Decbr. er Holmens Nebflagermester, Dannebrogsmænd **G. C. Summel**, formedelt Alderdom og Svagelighed, allernaadigst forundt Afsked i Naade, og overfat i Invalidcompagniets 1ste Klasse.

21de s. M. er Sang- og Musiklærer **Brandt** antaget tillige som Syngelærer ved Sø-Statens Pigeskoler, paa Vilkaar at han uden extra Bederlag tager sig af Sengen i Nyboder.

29de s. M. er karakteriseret Reservechirurg **G. Courlænder** allernaadigst udnævnt til Underlæge ved Sø-Statens.

S. D. er Nebflagerquarteermand **P. Ulberg** allernaadigst udnævnt til Holmens Nebflagermester.

Fra 1ste Jan. 1845 er skeet følgende Omflytning af Officierer: Secondlieutenant **L. Krieger** afgaaet fra og Secondlieutenant **J. C. Tuxen** ansat ved Inspectionen paa Nyholm, Secondlieutenant **Sagen** afgaaet, og Premierlieutenant **Ulbeck** ansat ved Inspectionen paa Gammelholm, Secondlieutenant **Smidt** ansat

som Inspectionsofficier ved Faldsvæsenet og Premierlieutenant Moe og Secondlieutenant Bruun som Inspectionsofficierer ved Søartilleriet.

Ved Indrulleringsposterne: Premierlieutenant Smidth afsaaet som subalterne Officier i Tonning og Premierlieutenant Steenbaek ansat sammesteds, Premierlieutenant Schulz afsaaet fra Indrulleringen i Ringkøbing og Premierlieutenant V. Skibsted ansat der; Premierlieutenant Krieger er ansat ved Indrulleringen i Helsingør i Premierlieutenant Knudsens Sted, og Premierlieutenant Gottlieb i Hjerding i Premierlieutenant L. T. C. Luxens Sted, endvidere er Premierlieutenant Wulff ansat ved Indrulleringen i Corsøer.

Kongelige Rescripter og Resolutioner samt Collegii Befalinger.

1ste October 1844 har Collegiet approberet en af Underfabrikmesteren, Capitainlieutenant Grove, forfattet Tegning til en Vand=Cisterne til Jernkasser, med de af Constructions- og Regulerings=Commissionen foreslaaede Modificationer, hvorefter et fast Trykværk anbringes i Cisternen for at lette Fyldingen og Udtømmingen af Kasserne, og ved Bygningen hensees til at kunne anbringe en svær Kanon paa Pivot imellem Masterne.

13de s. Maaned er allernaadigst approberet Speils- og Gallions Ornamenteer for Dampskibet Geiser, og

24de s. M. befalet at sætte dette Skib i Vandet den 29de s. M.

3die Decbr. er allernaadigst approberet en af Under=Fabrikmesteren forfattet Tegning til et Barkskib med nogle af Constructions- og Regulerings=Commissionen foreslaaede Modificationer, og allernaadigst resolveret, at Skibet skal bygges til en Armatur af 2 lange og 10 korte 18pdige Kanoner, men saaledes, at der under Bygningen tages Hensyn til, at der siden, om det attraaes, kan anbringes 4 korte istedetfor 2 lange 18pdige.

Widere er ved samme Leilighed allernaadigst resolveret, at, naar i sin Tid en ny Brig skal bygges, en af Premierlieutenant Suen-

son allerede forfattet Brigs-Tegning da kan forelægges til nærmere allernaadigst Approbation.

7de Decbr. har Collegiet approberet Skittegning for ovenmeldte Bartstrib.

19de s. M. er accorderet den ved Bagstribstationen i Storbælt fungerende Læge 60 Rbd. i aarligt Honorar for Behandlingen af Stationens Syge i Sygehuset, saaledes at han kun beholder særskilt Betaling naar der fra andre Krigsstibe maatte landsættes Syge til Behandling ved Stationen, og, naar hans Assistent kræves ombord i selve Bagstribet paa dets Station ved Slipsbavn, 2 Rbd for Reisen frem og tilbage.

Officielle Deel.

II.

Officielle Deel.

II.

Dødsfald.

Den 27de Marts 1845, Contre-Admiral Michael Johan Petronius Bille, Commandeur af Dannebroggen, Ridder af den preussiske røde Orn, i en Alder af 75 Aar.

(Saavel Contre-Admiral Billes, som den i afvigte December afdøde Commandeur-Capitain Nicolai Henrich Lurens Netrolog, skulle følge i næste Heste.)

Avancement, Ansættelse, Afgang, Udcommando ic.

Under 5te Januar er det allernaadigst tilladt Capitainlieutenant Baron Dirckinck Solsfeldt at anlægge og bære den ham af Hans Majestæt Kongen af Preussen tildeelte Decoration som Ridder af den preussiske røde Orns 3die Klasse.

Under 2den Marts er Lærer i Engelsk ved Søcadet-Academiet, Christian Jork, allernaadigst udnævnt til fast Lærer i dette Sprog ved Akademiet.

Under 27de s. M. har Collegiet for indebærende Aar antaget:

M. Aagesen til Skibsproviantregnskabsfører og Kabuffskriver paa Bagtskibet i Sundet;

Krigs-Cancelliesecretair Mariager i samme Egenkab paa Bagtskibsposten i Store-Belt;

Søkrigs-Commisfair Lorenzen i samme Egenkab paa Bagtskibsposten paa Elben, og

J. Ritter til Proviantregnskabsfører paa Batteriet Trekroner;

fremdeles Cand. chir. & med. M. J. Gjorling til Skibslæge paa Corvetten Nayaden, og J. J. Wahl til Skibslæge paa Skonnerten Elben.

Fra 1ste April afgaaer Prem. Lieut. Ipsen efter Ansøgning fra sin Post som 2den subalterne Officier ved Sø-Cadecorpsen, i hvilken Prem. Lieut. Møller oprykker. Sec. Lieut. Gottlieb ansættes som 3die subalterne Officier ved bemeldte Corps. Ligeledes fratræder Sec. Lieut. Schulz fra samme Dato sin Tjeneste som

Bærer ved Corpset i Skrivning, Regning, Landtøning og militair Tegning, hvilken Post Sec. Lieut. C. Sedemann tiltræder.

Til de iaar udgaaende Skibe have følgende Udcommandoer fundet Sted.

Til Cadetflibet, Corvetten Flora.

Capitain C. Paludan som Chef.

Capt. Lieut. Næser som Meddommer.

Prem. Lieut. Meinertz.

Sec. Lieut. C. Sedemann.

Prem. Lieut. Møller

Sec. Lieut. Gottlieb } som Bærere i Sømandskab.

Prem. Lieut. Marstrand, som Bærer i Styrmændskab.

Til Vagtskibet i Sundet, Corvetten Naiaden.

Capt. Lieut. Polder som Chef.

Prem. Lieut. Seilberg.

Sec. Lieut. Kraft.

— Ulrich.

— Garde.

Til Vagtskibet ved Altona, Skonnerten Elben.

Capt. Lieut. M. Suenson som Chef.

Prem. Lieut. Ipsen.

— D. Skibsted.

Til Vagtskibsposten i Store-Bælt.

Capt. Lieut. Raffenberg som Chef.

Prem. Lieut. Meyer.

Til Vagtskibsposten Batteriet Trekroner.

Capt. Lieut. Meyer som Chef.

Prem. Lieut. Gottlieb.

Kongelige Rescripter og Resolutioner, samt Collegii Befalinger ic.

Under 14de Januar er efter allerhøjeste Befaling udfærdiget Placat angaaende Betaling til Løgstørs og Aalborgs Lotser for de af dem udsatte Mærker i Limfjorden.

Under f. D. er ifølge allerh. Befaling udfærdiget en Bekendtgørelse om at det under 17de Juni 1844 udfærdigede Interims-Reglement og Tart for Kierteinde Lotseri fremdeles skal være gjældende.

Under 23de Jan. 1845 har Collegiet approberet følgende af Constructions- og Reglerings-Commissionen foreslaaede Reglement for Stibenes Forsyning med Fartøier, forsaavidt angaaer det paa Stabel staaende Liniestib, Fregatten Gefion, samt Corvetter og Brigger, hvorimod de ældre Liniestibe og Fregatter fremdeles indtil videre blive at forsyne med Fartøier efter det ældre Regulativ af 6te October 1835.

	Det paa Stabel staaende Liniestib paa 84 Can.	Fregatt. Gefion, førende 24pdyge Canoner,		Corvet paa 20 Stf. 18pdyge 13 Gal. Canoner,	Corvet paa 20 Stf. 18pdyge 10 Gal. Canoner.	Brig paa 16 Canoner.	Brig paa 12 Canoner.
	Fod	Fod		Fod	Fod	Fod	Fod
Barkas	38	34					
Travail.Chal.	33	30	Travaille . .	30	26	26	26
Chef Chalup .	26	26	2det Fartøi .	23	23	23	23
4de Fartøi . .	26	26	3die dito . . .	23	23	16	16
5te dito . . .	30	23	4de dito . . .	23	16		
6te dito . . .	30	23	5te dito . . .	16			
7de dito . . .	20	16					
8de dito . . .	20						
Zolle	16						
Gig	26	26	23	23	23	23

Dg derhos med Hensyn til Placeringen bestemt:
for Liniestibet, at Barkassen placeres midtskibs mellem Rundholsterne,
og inden i denne Travaillechaluppen; Chef-Chaluppen og det
4de Fartøi, som Sidefartøier udenbords; det 5te og 6te Fartøi in-
denbords paa Siderne af Barkassen; 7de og 8de Fartøi inden i

- det 5te og 6te; Giggen som Hælfartøi, Jollen inden i Travaillechaluppen.
- for Fregatten Gefion, at Barkassen placeres midtflibs, og indeni denne Travaillechaluppen; Chefschaluppen og det 4de Fartøi som Sidesfartøier udenbords, det 5te og 6te Fartøi indenbords paa Siderne af Barkassen, 7de Fartøi inde i Travaillechaluppen, og Giggen som Hælfartøi.
- for Corvetter førende 18pd. 13 Cal. Canoner, at Travaillechaluppen placeres midtflibs mellem Gallierne, og indeni denne det 2det Fartøi; 3die og 4de Fartøi som Sidesfartøier, det 5te Fartøi indeni det 2det, og Giggen som Hælfartøi.
- for Corvetter førende 18pd. 10 Cal. Canoner, at Travaillechaluppen placeres mellem Gallierne, og indeni denne 2det Fartøi; 3die Fartøi og Giggen som Sidesfartøier, og 4de Fartøi som Hælfartøi.
- for Brigger paa 16 Canoner, at Travaillechaluppen placeres imellem Gallierne, og indeni denne det 2det Fartøi; 3die Fartøi og Giggen som Sidesfartøier, eller ogsaa Giggen indenbords og 3die Fartøi under Hækken.
- for Brigger paa 12 Canoner, at Travaiillen placeres mellem Gallierne, og indeni eller ovenpaa denne 2det Fartøi; 3die Fartøi som Hælfartøi og Giggen indenbords.

Fremdeles, at Barkasserne og Liniesflibs Travaillechalupperne bygges paa Kravel, og alle øvrige Fartøier paa Klink, noget finere eller stærkere, alt efter den Brug hvortil de bestemmes;

at de 23 Fods Fartøier, der, som 5te og 6te Fartøier, skulle staae paa Siden af Barkassen i Fregatten, gives paa Grund af den indskrænkede Plads noget mindre Brede end sædvanligt, helst med enkelt Mand paa Toften, og ligeledes de 23 Fods Fartøier der skulle føres som Sidesfartøier udenbords paa Corvetterne; fremdeles at Barkasserne blive saa drægtige, at de i nogenlunde smult Bunde kunne udføre et Svær-Anker med Toug, og stuve Fade under Tofterne, og derhos saa stærkt byggede som muligt uden altfor stor Egentyngsel, — at de fremdeles blive sødygtige, og besidde

No- og Seil-Evne i saa høi Grad som Fordringen paa Bæring og Styrke tillader;

at Travaillechalupperne faae god Bæring, blive passende stærkt byggede, sødygtige, og besidde No- og Seil-Evne i saa høi Grad, som Fordringen paa Bæring tillader;

at Chefchalupperne nærme sig de almindelige Skibsfartøier af samme Størrelse, dog at de, som Sidefartøier, bygges saa lette som Fordringen paa fornøden Styrke tillader, hvilket ogsaa skal være Tilfældet med alle Sidefartøier, hvilke derhos, uden at gaae Stivheden og Seil-Evnen for nær, skal bygges med noget mindre Brede end sædvanligt;

at de 20 og 16 Fods Fartøier fornemmelig skal besidde Sødygtighed i Forening med god No-Evne;

og endelig at Linieskibets 4 største, og Fregattens 2 største Fartøier, samt de større Corvetters Travaillechalupper indrettes til at kunne armeres med en 18pd. Carronade, de mindre Skibes Travaillechalupper med en 12pd. Carronade, og de øvrige 26 og 23 Fods Fartøier med en 4pd. Houbitz agter og for.

Under 28de Jan. har Collegiet approberet Tegning til Op-tering i den paa Stabel staaende Corvet, med nogle faa Forandringer i Lukasserne for Officier- og Officiant-Personalet.

Under f. D. har Collegiet bestemt i Anledning af Chefens Rapport om Cadetcorvetten Flora paa dens Togt i f. N.:

at for de Porterste Antere reglementeres en Strop med Kous anbragt paa Armen ved Fligen, for deri at hugge Sidetakkelhagen; at Gaffel istedetfor Tap medgives til Pyntenetten;

at Dværk-Bivtougets Wiisning paa Mesanen reglementeres; at Indførelsen af Koietroge struede i Lister paa Dieklernerne iværksættes saasnart Omstændighederne tillade det, og

at Cadetflibet udrustes efter alle de seneste Reglementer og indførte Forbedringer, forsaavidt Omstændighederne tillade det.

Under 4de Febr har Collegiet bifaldt, at den casserede Corvet Diana ophugges i Løbet af indeværende Aar.

Under 22de f. M. har Collegiet approberet Udlaft til Tal-

felagereglement for Dampskibet Geiser, saaledes, at den Deel af Stovvanterne, som er lavere end Storstenen, gøres af Tougværk, at Farten af Stængevindereeb bliver saaledes som paa Dampskibet Hella, og at det overlades Taktmesteren at gjøre saadanne Forandringer i Taktelagen til Hiulkasfartsiernes Ud- og Indsættelse som han ved Forsøg maatte finde hensigtsmæssige.

Under 22de Marts er ifølge allerh. Befaling udstedt Bekendtgørelse om, at det for Korsørs Lotserie efter allerhøieste Befaling udfærdigede Interims-Reglement og Takt af 22de Dec. 1842 fremdeles skal vedblive at være gjældende.

Under 1. D. er efter allerh. Befaling udfærdiget specielt Reglement og Takt for Katrebekskminde Lotserie.

Under 29de f. M. har Collegiet bestemt, at Brændeviinskrationen for Mandslaget paa de kongelige Skibe og Stationer til Forsøg nedsættes fra $\frac{1}{8}$ Pot, til $\frac{1}{4}$ Pot.

Officielle Deel.

III.

Avancement, Ansættelse, Afgang, Udcommando &c.

Under 10de April 1845 er Cadet=Underofficier af 2den Klasse, **Wilhelm Michelsen**, udnævnt til Cadet=Underofficier af 1ste Klasse.

Under 22de s. M. er **C. Grandjean** antaget til Proviand-regnskabsfører og Kabyskriver, og under 24de s. M. Candidatus medicinæ & chirurgiæ **C. A. Petersen** til Overskibslæge paa Cadetflibet *Corvetten Flora*, paa dets Togt iaar.

Under 26de s. M. er Capitainlieutenant **Murøll** allernaadigst udnævnt til Meddommer paa Cadetflibet, *Corvetten Flora*, paa dets Togt iaar, istedetfor Capitainlieutenant **Næser**, der ved Sygdom var forhindret fra at overtage denne Post.

Under 5te Mai er Premierlieutenant **Smidth** tillagt Ordre til at føre Hans Kongelige Høiøed Kronprindsens Lystkutter *Neptun*, naar den iaar bruges.

Under 17de s. M. er Capitain **Ville** allernaadigst udnævnt til Chef for *Corvetten Galathea*, og Capitainlieutenant **Krenchel** til Chef for Briggen *Ørnen*, paa disse Skibes forestaaende Togter.

Under 19de s. M. ere Capitainlieutenanterne **Ushlund** og **Slensborg**, Premierlieutenant **Kothe**, Secondlieutenanterne **Bruun**, **A. Sedemann**, **Colsmann** og **Koepstorff**, samt Cadet=Underofficiererne af 1ste Klasse **Kavn** og **Kothe** beordrede til at forrette Tjeneste paa *Corvetten Galathea*.

Under s. D. er beordret at afgaae:
 fra Tjeneste ved Sølaart=Archivet, Premierlieutenant **Kothe**,
 fra Tjeneste som Inspections=Officier ved Artilleriet, Secondlieutenant **Bruun**, og
 fra Tjeneste som Inspections=Officier ved Taffelvæsenet, Secondlieutenant **Colsmann**.

Under samme Dato ere Premierlieutenanterne **Bocher**, **Rnudsen** og **Lund**, Secondlieutenanterne **Zensen**, **Dunghfeldt** og **Sammer**, samt Cadet=Underofficiererne af 1ste Klasse **Rambusch** og **Prøsilius** beordrede til at forrette Tjeneste paa Briggen *Ørnen*.

Under samme Dato er Premierlieutenant **Seidelin** beordret til at forrette Tjeneste som Inspections-Officier ved Takkelvæsenet.

Under 20de s. M. er Volontair **S. Blankensteiner** antaget til Skibsproviantens-Forvalter og Kabyskriver paa Corvetten **Galathea**, og **L. Jones** i samme Egenstab paa Briggen **Ornen** paa de forestaaende Togter, og under 26de s. M. Candidatus medicinæ & chirurgiæ **Mathiesen** til Overskibslæge paa Corvetten **Galathea**.

Under 27de s. M. er Candidatus medicinæ & chirurgiæ **Morville** antaget til Skibslæge paa Briggen **Ornen**.

Under 31te s. M. er Cand. theol. **Aleth Sophus Hansen** allernaadigst bestiftet til Skibspræst paa Corvetten **Galathea**.

Under 3die Juni er Cand. medicinæ & chirurgiæ **Rosen** antaget til 1ste Underlæge, og Cand. medicinæ & chirurgiæ **Serdinand Didrichsen** til 2den Underlæge paa Corvetten **Galathea**.

Under 6te s. M. er ordineret Catechet ved Holmens Kirke, **C. Kierungaard**, allernaadigst ansat som Sygefrøster og Prædikant ved Sø-Statens Hospital i Nyboder med Forpligtelse at holde Gudstjeneste i Hospitalet hver Søndag, og i det Mindste den ene Helligdag paa de store Høitider, forsaavidt det Bærelse, der dertil afbenyttes, ikke maatte være occuperet af Patienter.

Under 10de s. M. er Secondlieutenant **Grev Gold** beordret til at forrette Tjeneste paa Dampskibet **Wgir**, naar det iaar bruges.

Under 26de s. M. er det allernaadigst tilladt Capitainlieutenant **L. Suenson** og Premierlieutenant **Lütken** at anlægge og bære de dem af Hans Majestæt Kongen af Preussen tildeelte Decorationer som Riddere af den preussiske røde Orns Ordens 3die Klasse.

Under 27de s. M. er det allernaadigst bifaldet, at den constituerede Navigationsdirecteur, Commandeur-Capitain **Jens Seidelin**, tillægges Ordre om at tiltræde Commissionen for de studerende Sø-Officierss Underviisning.

Under samme Dato er Capitainlieutenant **Proffilius** allernaadigst udnævnt til Chef for Briggen **Mercurius** paa dens forestaaende Togt.

Under f. D. ere Premierlieutenanterne Steenbæk og Sommer, Secondlieutenanterne G. Schönheyder, Jacobsen og Groth, samt Cadet-Underofficier af 1ste Klasse, V. Michelsen, beordrede til at forrette Tjeneste paa Briggen Mercurius.

Under 30te f. M. er Cand. jur. Baron Rosenkrantz constitueret som Auditeur ved Sv-Statens combinerede Ret under Vacancen.

Kongelige Rescripter og Resolutioner, samt Collegii-Befalinger 2c.

Under 5te April 1845 har Collegiet bifaldt, at iaar bygges to 30 Fods og een 26 Fods Chaluppe, to 16 Fods og to 14 Fods Joller, samt en Færgejolle: den ene 30 Fods Chaluppe efter ny Tegning, der bliver at forfatte af Premierlieutenant Suenson, de 6 sidstnævnte Fartøier efter de i 1840 affatte Tegninger, med de Modificationer som derved nu kunde findes hensigtsmæssige, og den ene 30 Fods Chaluppe efter Principet for en 26 Fods Chaluppe der var medgivet Briggen Ornen.

Under 15de f. M. frøiet Foranstaltning til Trykningen af 300 Exemplarer af en af Takkemeesteren forfattet Beskrivelse over og Veiledning til Benyttelsen af Ankertænder og Louge med Tilbehør ombord i de kongelige Skibe, for at medgives Skibene paa Togt, og leveres Matros-Corpsets Underofficierer efter samme Regler som følges i Henseende til den for Takkelladsens Fart og Paa-lægning trykte Veiledning.

Under 26de f. M. er allernaadigst bifaldt, at Soldatesken med de vestindiske Skibe for Fremtiden medgives Kasletter istedet for Chakots.

Under 8de Mai har Hans Majestæt allernaadigst bifaldt, at Flytningen af Sv-Statens Værft og Etablissement fra Gammelholm til Nyholm, saavidt muligt, forberedes og efterhaanden udføres, dog at først og fremmest den af en Commission i Mæret 1837 udlastede Plan dertil undergaaer en nærmere Revision, for at Flytningen i alle Maader kan komme Marinen tilgode, hvorefter en definitiv Plan bliver at forelægge Allerhöjstamme til allernaadigst Approbation.

Under 10de Mai er det allernaadigst befalet, at Corvetten Galathea skal udrustes for at udføre en Expedition til Ostindien, de nicobariske Øer, China, giennem det stille Hav til de vigtigste Havne paa Sydamerikas Vestkyst og endeligen til Rio de la Plata og Rio de Janeiro.

Under samme Dato er det allernaadigst befalet, at den til Station ved de vestindiske Øer bestemte Brig, Ornen, skal paa Udreisen anløbe de danske Besiddelser paa Kysten af Guinea.

Under 5. D. er det allernaadigst befalet, at Briggen Mercurius i Sommerens Løb skal krydse i Farvandet ved Island og Færøerne.

Under 10de s. M. foranstaltet at en Kleinsmedsbvend og en Grovsmedkærling fra Holmens Smedie af Maskinmesteren paa Damp-Paketskibet Geiser vorde underviste og øvede ombord i Maskinfaget.

Under 19de s. M. bifaldt, efter Forslag fra Chefen af Corvetten Galathea, at Kulen lukkes paa denne Corvet.

Under 20de s. M. bifaldt at et Ruf anbringes paa samme Skib, samt

under 22de s. M. at til Soldatesken der ombord medgives Rasktetter istedetfor de reglementerede Chakots, og hvide Lærreds Munderingstroier forsynede med Krave, Dypslag og Distinctioner ligesom Munderingen.

Under 29de s. M. er en paa Holmen under Bygning værende Cisterne givet Navnen Regnbuen.

Under 31te s. M. foranstaltet med allernaadigst Sanction at en af Holmens Seilmagersvende for Sø-Statens Regning sendes paa en Reise i Udlandet omtrent i 1 Aar, for at gjøre sig nye bekendt med Seilhyeningen og Tilskærningen i de bedste udenlandske Bærstæder.

Under 3die Juni tilladt, at den med Corvetten Galathea paa dens forestaaende Togt udkommanderede Soldateske gives sort Lærredtsi istedetfor det fastsatte hvide Lærreds.

Under 6te s. M. er allernaadigst approberet nyt Munderingsreglement for Garnisonen paa Fæstningen Christiansøe fra 1ste Juli d. N.

Under 12de s. M. er allernaadigst befalet, at de udkommanderede Officierer skulle, saavel forinden de gaae tilsoes, som efter deres Hjemkomst, presenteres for Hans Majestæt ved Parolen.

Under 14de s. M. approberet Giennemsnits- og Apterings-Tegning til et Barkskib paa 10 Stkr. korte og 2 Stkr. lange 18pd. Kanoner, saaledes at Nummet i Bougen bestemmes til Svælgeluf, og Kabytten, Messen og Seilsoien udvides noget.

Officielle Deel.

IV.

Officielle Deel.

IV.

Avancement, Ansættelse, Afgang, Udcommando.

Under 1ste Juli er den Green af Admiralitetscontoirets Forretninger, der var underlagt den nu til andet lgl. Embede befordrede Assessor Skibsted, som Expeditionssecretair, overdraget indtil videre til Krigs-Assessor Suenson, der saaledes forestaaer det hele Contoir som constitueret Expeditionssecretair, indtil videre; fremdeles constitueret indtil videre Secretair og Copist i samme Contoir, Wellmann, og cand. jur. N. R. Petersen, Copist i Revisions-Contoiret, til Fuldmægtige i Admiralitets-Contoiret indtil videre.

Under 3die Juli er Cand. med. & chir. Lehmann Jacobsen antaget til Skibslæge paa Briggen Mercurius; og L. Schrøder til Skibsprøviants-Regnskabsfører og Kabyskriver paa samme Skib.

Under 5te s. M. er Secondlieutenant J. Tuxen beordret til at fratræde Tjeneste som Inspections-Officier ved Equipagen paa Nyholm.

Under 7de s. M. er Premierlieutenant UgerSkov beordret til at forrette Tjeneste som Inspections-Officier ved Equipagen paa Nyholm med yngste Douceur.

Under 8de s. M. er cand. theol. P. Jessen ansat til Underlærer ved Sv-Statens Drengeskoler i Anledning af Overlærer Begtrup's Befordring og Underlærer Seidelins Dnykning til Overlærer.

Under 16de s. M. er Capitain og Toldinspecteur ved Øresunds Toldkammer, S. G. Sneedorff, allernaadigst forundt en ny Afsked af Svstaten som Commandeurcapitain.

Under s. D. er det allernaadigst tilladt Commandeur Garde og Capitainlieutenant Christmas at anlægge og bære de dem af Hans Majestæt Kongen af Sverrig og Norge tildeelte Decorationer som Riddere af Sværdordenen; samt Capitain Mourier at anlægge og bære det ham af Allerhøihsamme tildeelte Kors i Diamanter af samme Ridderorden.

Under f. D. er Premierlieutenant **Moe** allernaadigst udnævnt til Chef for Dampskibet Kiel.

Under 17de f. M. er Secondlieutenant **Wilde** beordret til at forrette Tjeneste paa samme Dampskib.

Under 19de f. M. er Premierlieutenant **Moe** beordret til at fratræde Tjeneste som Inspectionsofficier ved Søartilleriet.

Under 27de f. M. er det allernaadigst tilladt, at Functions-tiden for Premierlieutenant **Donner**, som Krydstoldinspecteur paa Besslysten af Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen, maa forlænges indtil Udgangen af 1846.

Under f. D. er Copist i Sø-Statens Revisions-Contoir, **A. C. Westergaard**, efter Ansøgning, meddeelt Uffled i Naade, fra 1ste August d. N. at regne, med aarlig Pension under Navn af Bartpenge.

Under 28de f. M. er det allernaadigst tilladt Capitain **Mourier** at anlægge og bære den ham af Hans Majestæt Kongen af Nederlandene tildeelte Decoration som Ridder af Egekroneordenen.

Under 5te August er Cadet-Underofficiererne af 2den Klasse, **Gjøde Gjødeseu, Julius Sophus Meldal, Vigant Salbe, Jens Schoustrup** og **Hans Georg Striboe Garde**, avancerede til Cadet-Underofficierer af 1ste Klasse, fra 1ste i f. M. af at regne.

Under 12te f. M. er det allernaadigst tilladt Capitain **Ushoung** og Premierlieutenant **Smidth** at anlægge og bære de dem af Hs. Majestæt Kongen af Sverrig og Norge tildeelte Decorationer som Riddere af Sværdordenen.

Under 28de f. M. er Premierlieutenant **Ugerskov** beordret til, fra 1ste Septbr. d. N., at fratræde Tjeneste som Inspections-officier ved Equipagen paa Nyholm.

Under f. D. er Secondlieutenant **C. Wrisberg** beordret til, fra 1ste Septbr. d. N., at forrette Tjeneste som Inspectionsofficier ved Equipagen paa Nyholm med yngste Douceur.

Under 1ste Septbr. er Hr. **Knap** antaget til Lærer i Physik og Chemie for Søcadetterne.

Under 6te Septbr. er **J. C. M. Frandsen** antaget til Opgiftsbetjent ved Holmen fra 1ste s. M., istedetfor en afdød Opgiftsbetjent.

Under 22de Septbr. er Premierlieutenant **Suenson** beordret til, fra 21de Octbr. d. A., at fratræde Tjeneste som Inspections-officier paa Dokken.

Under s. D. er Premierlieutenant **N. E. Tuxen** beordret til, fra 21de Octbr. d. A., igjen at forrette Tjeneste som Inspections-officier paa Dokken.

Under 29de s. M. er Premierlieutenant **Moe** beordret til, fra 1ste Octbr. d. A., igjen at forrette Tjeneste som Inspections-officier ved Søartilleriet.

Kongelige Rescripter og Resolutioner, samt Collegii Befalinger.

Under 27de Juni har Hans Majestæt allernaadigst bifaldt, at Skraaget af den tidligere casserede Corvet **Diana** maa sælges.

Under 19de Juli er approberet Seiltegning til den paa Stabel staaende Corvet, dog at ingen Blinderaa forfærdiges til Corvetten.

Under s. D. er allernaadigst tilstaaet hver Mand med Corvetten **Galathea** paa dens Togt omkring Jorden en extraordinair Godtgjørelse til Paaklædning af 8 Rbd. for hele Togtet, foruden de reglementerede Paaklædningspenge.

Under 25de s. M. er allernaadigst befalet, at Sø-Statens Laboratorium snarest muligt skal flyttes fra **Ulrichs Bastion**, og at et nyt Laboratorium skal anlægges paa det sydøstlige Hjørne af Arsenalsen.

Under 2den August har Collegiet bestemt Prisen paa indbestede Exemplarer af Capitain **Tegners** nautiske *Astronomie*, der bli-

ver udsolgt fra Sølaart-Archivet, til 3 Rbd. 48 § pr. Exemplar for Marinens Personale, og 6 Rbd. 48 § for andre Kjøbere.

Under 26de s. M. approberet Tegning til en 30 Fods Chaluspe, der skal bygges iaar, samt Seiltegning til samme Fartoi.

Under 1ste September bifaldr, at der til Brug ved Underviisningen i Physik og Chemie for Sø-Cadetterne, for at samme udelukkende kan finde Sted paa Academiet, anskaffes de fornødne Rekviziter.